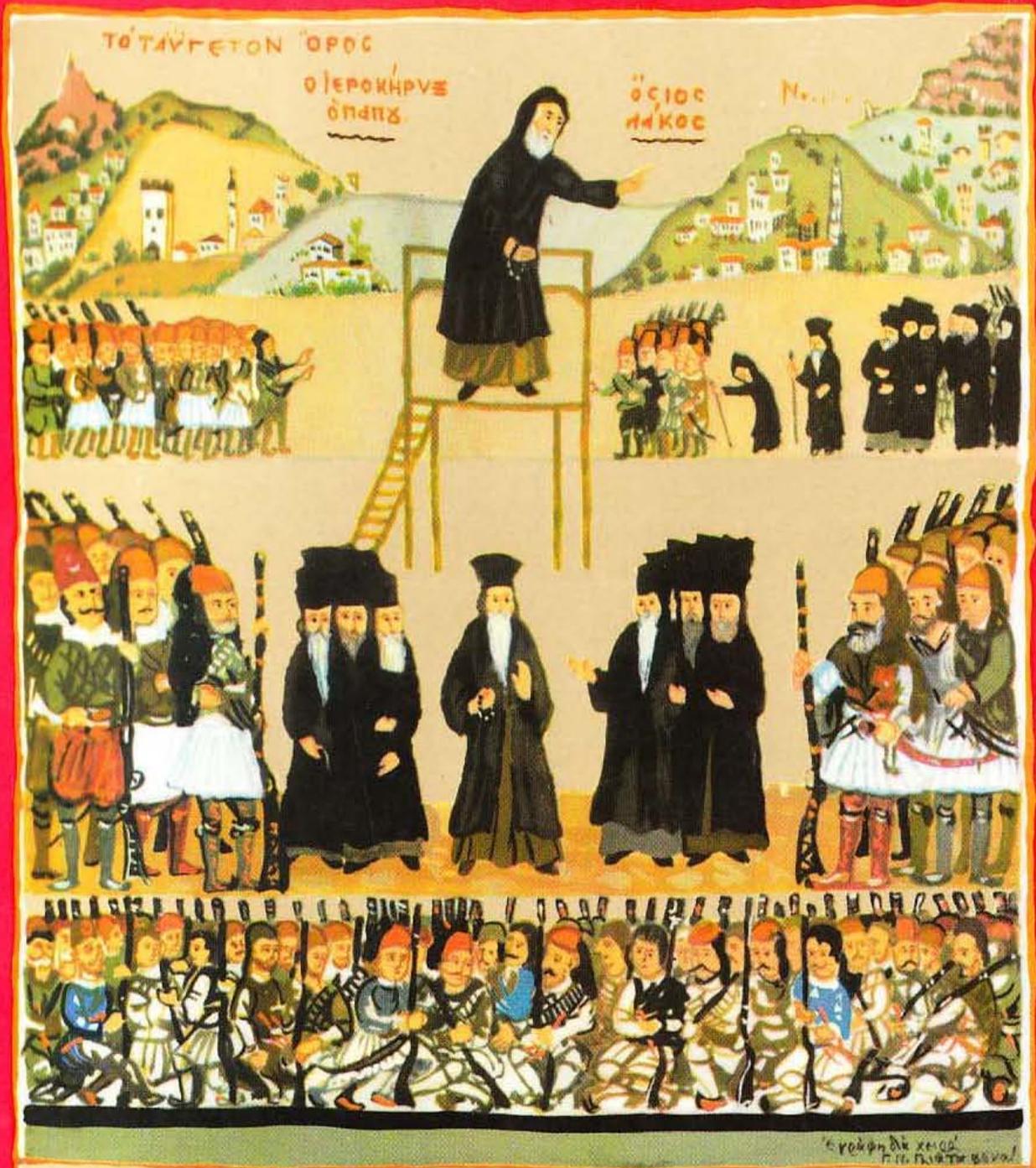

ΚΩΣΤΗ ΜΠΑΣΤΙΑ

Ἡ παρούσα ἱερὰ εἰκὼν ἀπάρχει τοῦ ὁσιοτάτου πατρὸς ἡμῶν Χρ. Φορῶρου Πατριάρχου Ἰερουσαλήμ καὶ Κωνσταντινουπόλεως τῶν Σπαρτιατικῶν ἐν τῇ Θεοφρουρητῶν κωτῶν ἐπαρχίᾳ τῆς Λακωνικῆς τῆς Βασιλείας τῆς Ἑλλάδος ἐν ἔτει 1851 καὶ 52 Μαρτίου 21. Κλητὰ προτροπὴν ἀνηγέρθη ἐν τεύθειν πικρῶν τῶν Πανδοβίου Πρωτῶν Ἀρχιμανδριτῶν καὶ καθηγῆ μὲν κ. κ. Σ. υἱῶν τῶν Ἰεσοῦ Κοινοβίου τῶν Γρηγορίου 8' ἐν Τριπ. Ὁχέως ...

ΠΑΠΟΥΛΑΚΟΣ

ΕΒΔΟΜΗ ΕΚΔΟΣΗ

**Η ΘΑΥΜΑΣΤΗ ΕΙΚΟΝΑ ΣΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ
ΕΙΝΑΙ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ ΑΠΟ ΤΗ ΜΟΝΑΧΙΚΗ
ΠΟΥ ΣΩΖΕΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΠΟΥΛΑΚΟΥ
ΣΤΗ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
ΤΟΥ ΣΙΝΑΪ-ΤΟΥ, ΣΤΟ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ ΑΘΩΣ.
ΤΗΝ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕ Ο ΦΩΤΗΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΤΕΓΡΑΨΕ ΓΙΑ ΤΟΥΤΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
Ο ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΟΣ ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΛΙΑΤΑΣ**

ΚΩΣΤΗ ΜΠΑΣΤΙΑ

ΠΑΠΟΥΛΑΚΟΣ

μυθιστορία

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ
1984

Copyright © 1984
Κρητικοί Κωστή Γ. Μπαστιά
Λοδύ 13, Αθήνα
Printed in Greece

ΜΕΡΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ «ΠΑΠΟΥΛΑΚΟ»

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ τοῦ «Παπουλάκου» ἔβαλε τήν πέννα του στήν ὑπηρεσία τοῦ Χριστοῦ καταφρονώντας τή φήμη καί τόν ἐγωϊσμό πού ὑπάρχει μέσα στήν ἐπιδίωξη τῆς τεχνικῆς ἰκανότητος.

ΦΩΤΗΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ (Περιοδικό Κιβωτός, Μάιος 1952)

Ο «ΠΑΠΟΥΛΑΚΟΣ» τοῦ Κωστή Μπαστιᾶ ἐνισχύει τήν ἤδη σημαντική σειρά τῶν ἔργων, ὅσα πᾶνε νά ζωντανέψουν τήν πρόσφατη ἱστορία.

Κ. ΔΗΜΑΡΑΣ (Βῆμα 20-7-53)

ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΠΟΥΛΑΚΟ τοῦ ὁ Κωστής Μπαστιᾶς κατορθώνει τοῦτο τό σημαντικό: Πιστεύουμε καί δέν ἐρευνοῦμε ὅσο διαβάζουμε τίς σελίδες του.

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ (Ἐλευθερία, 26-7-53)

THIS WORK by one of the leading novelists of Greece is a historical novel describing the career of "Papoulakos"... This book is one of the more important events in the Greek literature of the post World War II period.

Professor CLARENCE A. MANNING
Columbia University

Ο ΠΑΠΟΥΛΑΚΟΣ προβάλλει ὡς ἓνα μεστό ἀπό ἔξαρσι συνθετικό ἔργο, πού τείνει νά φέρη τήν λογοτεχνία, ἀπό τήν σκοπιά τῆς πίστεως, στήν καθολική θεώρηση τῆς ζωῆς.

ΜΠ. ΚΛΑΡΑΣ (Βραδυνή 3-6-52)

ΔΕΝ ΞΕΡΩ κανένα ἄλλο λογοτεχνικό Ἑλληνικό ἔργο, πού ν' ἀπλώνεται σέ τέτοιο πλῆθος θεμάτων καί νά κρίνη ὅλα ἀπό τήν ἴδιαν ὑψηλή σκοπιά, τῶν παραδόσεων τῆς ὀρθοδοξίας. Ἀπό τήν ἄποψη μάλιστα αὐτήν ὁ «Παπουλάκος» τοῦ Κ. Μπαστιᾶ δέν εἶναι ἀπλῶς λογοτεχνικό ψυχογράφημα, ἀλλά δοκίμιο κριτικῆς τοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἀπ' τά πιό ὀργανωμένα καί τά πιό πρωτότυπα, πού θά μείνη στήν νεοελληνική γραμματεία ὡς κείμενο θεμελιακό.

Β. ΛΑΟΥΡΔΑΣ (Βραδυνή 18-2-52)

Ο «ΠΑΠΟΥΛΑΚΟΣ» τοποθετεῖ τόν Μπαστιᾶ, κοντά στόν Κόντογλου, τόν Μυριβήλη, τόν Πρεβελάκη, τόν Καζαντζάκη.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΙΝΗΣ (Νέα Ἐστία, 15-8-52)

Ο «ΠΑΠΟΥΛΑΚΟΣ» εἶναι ἓνα ἔργο-σταθμός στή σύγχρονη λογοτεχνική παραγωγή μας...

ΔΙΟΝ. ΡΩΜΑΣ (Ἐλευθερία, 27-3-53 καί 1-4-53)

ΚΕΦ. ΠΡΩΤΟ : Ο ΑΓΡΟΣ

Μακάριοι ἐστέ, ὅταν ὄνειδίσωσιν ὑμᾶς
καὶ διώξωσι, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν
σημα κατ' ὑμῶν, ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ,

ΜΑΤΘΑΙΟΥ : 11

να μικρὸ χωριὸ κοντὰ στὰ Καλάβρυτα, τ' Ἄρμπουνα, εἶχε μείνει ἄγρυπνο ὅλη τὴ νύχτα τῆς Παρασκευῆς πρὸς τὸ Σάββατο, 17 μὲ 18 Μαρτίου 1846. Ἄναμένες λουσέρνες τρεμόσβυναν, σκιές γλυστροῦσαν ἀπὸ τὰ πορτόνια τῆς κάθε καλύθας γιὰ νὰ περάσουν στὸ σπίτι τοῦ διπλανοῦ ν' ἀλλάξουν δυὸ κουβέντες, νὰ ἡσυχάσουν τὸν ξαναμένο νοῦ τους μὲ τὴ γνώμη τοῦ ἄλλου.

Ποῦ καί που ἄκουγόταν ἕνας ἀναστεναγμὸς γυναίκας ποὺ σιγὸκλαιγε κι' ἀριά καί που ἤχοῦσαν τὰ κλάμματα τῶν παιδιῶν ποὺ ξυπνοῦσε ἡ ἐναγώνια ἀγρύπνια τῶν μεγάλων. Μαζὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀγρυπνοῦσαν καὶ τὰ ζωντανά. Μουγγάνιζαν ἀσυνήθιστα τὰ καματερά, βέλαζαν τὰ πρόβατα καὶ τὰ κατσίκια καὶ οἱ σκύλοι πότε γαύγιζαν καὶ πότε αὐρλιαζαν. Ἀκόμη καὶ τὸ ὄρνιθι τῆς αὐγῆς ἄρχισε νὰ λαλεῖ πρὶν τὴν ὥρα του: Λίγο μετὰ τὰ μεσάνυχτα. Αὐτὴ ἡ ἀνησυχία στὰ ζῶα μεγάλωνε τὸ φόβο τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴ λογάριαζαν γρουσουζιά.

Στὸ μόνο μέρος ποὺ βασιλευε ἀπόλυτη ἡσυχία ἦταν τὸ λεγόμενο Καντούνι τοῦ Σταυροῦ. Ἦταν ἡ ἄκρη τοῦ χωριοῦ ποὺ ἔβλεπε πρὸς τὸ βοριά καὶ δεχόταν πρώτη τὴν παγωνιά καὶ τὰ δρολάπια. Μιὰ καλύβα ἀπὸ ξερολιθιά, ἡ τελευταία τοῦ χωριοῦ, ἦταν τὸ μοναχὸ μέρος ὅπου λύχνος δὲν ἀνάδινε τὸ φῶς του. Στεφάνι γύρω σ' αὐτὴ τὴν καλύβα πέντ' ἔξη σπίτια κλειδομπαρωμένα μὲ φῶς κι' ἀνθρώπους ποὺ ἀγρυπνοῦσαν. Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἔμεναν σ' αὐτὰ τὰ φτωχόσπιτα, ἦταν οἱ μόνοι ποὺ δὲν ἀνοιξαν τίς πόρτες τους καὶ δὲν μετακινήθηκαν κείνη τὴ νύχτα, γιὰ νὰ κουβεντιάσουν μὲ γείτονα, νὰ δώσουν κουράγιο ἢ νὰ πάρουν δύναμη. Ὁλόκληρο τὸ Καντούνι τοῦ Σταυροῦ ἦταν ἀποκλεισμένο μὲ τὸ ἀέρατο φράγμα τοῦ φόβου, καὶ κάθε ἐπικοινωνία εἶχε κοπεῖ μ' αὐτὸ τὸ μικρὸ κομμάτι τοῦ χωριοῦ.

Ἀπὸ δυὸ βδομάδες τὸ χωριὸ κυβερνοῦσε ὁ φόβος. Θανατικὸ εἶχε πέσει στὰ ζωντανὰ στὰ γειτονικὰ χωριά καὶ περαστικοὶ εἶχαν φοβίσει τὸν κόσμον πῶς ἢ πανούκλα εἶχε ζυγώσει στὴν περιοχὴ.

Πρὶν ὅμως ἀπὸ τρεῖς μέρες, ἡ Χοντροκατερίνα εἶχε τρομάξει τὸν κόσμον μὲ τὴν εἶδηση πῶς στὴν τελευταία αὐτὴ καλύβα τοῦ χωριοῦ ἡ γυναίκα ποὺ καθόταν εἶχε χτυπηθεῖ ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια κι' ἔλεγε πῶς ἦταν τοῦ θανατᾶ, πῶς δὲ θάθγαζε τίς δυὸ μέρες καὶ πῶς ἔπρεπε, ἂν ἤθελαν νὰ μὴν ξαπλωθεῖ ἡ ἀρρώστεια, νὰ κάψουν τὴν καλύβα μὲ τὴν πεθαμένη μαζί. Σ' αὐτὴ τὴν καλύβα καθόταν ἡ χήρα τοῦ Σταύρου Τίγκα, ποὺ πρὶν ἀπὸ δύο χρόνια ὁ ἄντρας της εἶχε σκοτώσει δυὸ συγχωριανούς του καὶ πλήρωσε τὸ διπλὸ φόνον μὲ τὴ ζωὴ του, πεθαίνοντας κι' αὐτὸς κάτω ἀπὸ τὸ μαχαίρι τοῦ γιοῦ τοῦ ἐνοῦ ὀδικοσκοτωμένου.

Ὁ Σταῦρος Τίγκας δὲν εἶχε καλὴ φήμη στὸ χωριὸ καὶ τὸν λογάριαζαν κακὸ δαίμονα τῆς ἡσυχίας του. Ἀμούστακο παιδὶ ἀκόμη εἶχεν ἀναστατώσει ὅλο τὸ δῆμον Κλειτορίας, ἐπειδὴ δοκίμασε νὰ κλέψει τὴν κόρη κάποιου παπαῆ καὶ λίγο ἔλειψε τὸ κακότυχον τοῦτο περιστατικόν, ν' ἀνάψει φωτιά σ' ὅλα τὰ χωριά τοῦ δήμου. Εἶδαν κι' ἔπαθαν οἱ πιὸ φρόνιμοι κι' οἱ γέ-

ροντες νά προλάβουν τὸ κακό, χωρίς ὄλ' αὐτὰ νά φρονηματίσουν τὸ Σταῦρο.

Οἱ πιὸ μυαλωμένοι τοῦ χωριοῦ, πού ξέρουν πὼς τὰ πολλὰ λόγια εἶναι φτώχεια, χωρίς νά κατονομάζουν τὰ ἄθλα του, λέγανε πὼς δὲν στάθηκε βρωμοδουλειὰ πού νά μὴν εἶχε τὴν οὐρά του ὁ Σταῦρος. Κι ὁ γάμος του ἀκόμη μὲ τὴ Φωτεινὴ στάθηκε σκάνταλο. Λέγανε πὼς ἡ Φωτεινὴ, κόρη τῆς θειᾶς Μαλάμωσ τοῦ Γεροκώστα, δὲν πῆρε καλὰ ἀχνάρια ἀπὸ τὴ μητέρα της. Καλοφτιαγμένη, μελαχροινὴ, μὲ μεγάλα μαῦρα μάτια, ἦτανε μιὰ ὁμορφιά φτιαγμένη γιὰ νά σκανταλίζει τὰ μάτια. Καὶ λέγανε πὼς σ' αὐτὸ βοηθοῦσαν κι οἱ ὀρμήνειες τῆς θειᾶς Μαλάμωσ καὶ ἡ διάθεση τῆς κόρης γιὰ σκανταλιές. Γι' αὐτὸ οἱ γερόντισσες τοῦ χωριοῦ εἶχαν ὀνοματίσει τὸ Καντούνι τοῦ Σταυροῦ Δοκανοκάντουνο καὶ τὰ ὄσα, κατὰ βάθος ἀσήμαντα, γινόνταν ἐκεῖ, ἦταν τὸ καθημερινὸ προσφαί στίς κουβέντες καὶ στίς γειτονιές. Τὸ περιστατικὸ ὅμως πού εἶχε ζημιώσει ὄσο κανένα ἄλλο καὶ τὸ Σταῦρο καὶ τὴ Φωτεινὴ, ἦταν ἓνα μπλέξιμο πού εἶχεν ὁ Σταῦρος μὲ τὴ χήρα τοῦ Παναγιῆ τοῦ Φαρμάκη, τὴ λεγόμενη Χοντροκατερίνα.

Ἡ Χοντροκατερίνα θάταν δεκαπέντε χρόνια μεγαλύτερὴ του καὶ κρατοῦσε στὸ χωριὸ ἓνα μικρὸ μπακάλικο, ἔκανε καὶ μικροδάνεια μὲ τσουχτερὸ τόκο κι ἦταν μπερδεμένη σ' ἓνα σωρὸ δουλειές πού οἱ ἄνθρωποι ἀποφεύγουν νά τις μνημονέψουν. Εἶχε χάσει τὸν ἄντρα της, κι εἶχε θάψει τρία παιδιὰ κατὰ σειρά κι ἄντις ὁ πόνος νά τὴν μαλακώσει, πέτρωσε τὴν καρδιά της καὶ τὴν ἔσπρωχνε ὄλο σὲ κακίες. Εἶχε ὅμως καὶ μιὰν ἀδυναμία. Ν' ἀποζητᾶ τὸν ἔρωτα ὅταν τὰ χρόνια πού σηκωνε στὴ ράχη της εἶχαν ἀφανίσει κάθε θέση πού μπορούσε τοῦτο τὸ αἶσθημα νά θρονιαστεῖ. Ἀκόμη σὲ κείνα τὰ χρόνια καὶ σ' αὐτὰ τὰ μέρη, ὁ ἔρωτας ἓναν καὶ μόνον τρόπο εἶχε νά ὀρθοποδήσει: τὸ στεφάνι. Ὁ Σταῦρος ὅμως δὲν ἦταν ἀπὸ τὰ πουλιὰ πού πιανόταν εὐκόλα σὲ τέτοιο δόκανο κι ἄντις νά τσιμπήσει αὐτὸς τὸ δόλωμα, τὸ τσίμπησε ἡ Χοντροκατερίνα. Τὸ πουλὶ τὸ ἔξυπνο ἀπὸ τὴ μύτη πιάνεται. "Ἄντρας ἀκαμάτης καὶ φύση πονηρὴ ὁ Σταῦρος, τῆς ἔταξε λαγούς μὲ πετραχήλια καὶ τὴν κατάφερε νά τὸν τρέφει καὶ νά τὸν χαρτζη-

λικώνει τάχα δανεικά πού θά τά ξοφλοῦσε μέ τὸ γάμο. Τὸ πράμα σιγοκουβεντιαζόταν στὸ χωριό, ὅταν μιὰ μέρα ἐστάθη κάτι ἀναπάντεχο: Ἐνα δειλινό, ξαπλωμένος ὁ Σταῦρος στὸ μπακάλικο, θέλησε νὰ κοροϊδέψει ἕναν συγχωριανό του, τὸν Χριστοπανάγο, πού εἶχε μπεῖ στὸ μπακάλικο γιὰ νὰ ψουβίσει λουμίνια καὶ λιθάνι, λέγοντάς του πῶς θά πεθάνει μαγκούφης καὶ πῶς ἦταν καιρός του νὰ νοικοκυρευτεῖ.

Ὁ Χριστοπανάγος τὸν κοίταξε στὰ μάτια καὶ τοῦ εἶπε:

—“Ὅ,τι γίνεται εἶναι θέλημα Θεοῦ. Ἄμα ὅμως ὁ ἄνθρωπος περάσει τὰ σαρανταπέντε, πρέπει ν’ ἀποζητᾷ καλὴ ψυχὴ κι ὄχι παντρολογήματα. Ἐσύ, πού εἶσαι τριάντα χρονῶ παλληκάρι, νὰ βρεῖς μιὰ νέα κοπέλλα νὰ νοικοκυρευτεῖς καὶ νὰ πιάσεις δουλειά, γιατί ἡ ἄνεργη ζωὴ εἶναι κατάρρα.

Εἶπε κι ἔφυγε, ἀλλὰ τοῦτο τὸ λόγο τὸν λογάριασε ἡ Χοντροκατερίνα ἀφορμὴ νὰ χαλάσει τὸ στεφάνι της μέ τὸ Σταῦρο.

“Ὅταν μάλιστα, ὕστερ’ ἀπὸ λίγο, ὁ Σταῦρος τάφτιαξε μέ τὴ Φωτεινὴ κι ἡ Κατερίνα τὸν ρώτησε πῶς θά τὴν ζήσει, ὁ Σταῦρος τῆς θύμησε τὸ λόγο τοῦ Χριστοπανάγου, πῶς ἡ ἄνεργη ζωὴ εἶναι κατάρρα Θεοῦ καὶ τῆς δήλωσε πῶς θά δουλέψει καὶ θά νοικοκυρευτεῖ μέ τὴν κοπέλλα πού ἀγάπησε.

Ἀπὸ κείνη τὴ μέρα ἡ Κατερίνα ὀρκίστηκε ἐκδίκηση καὶ ἔταξε σκοπὸ τῆς ζωῆς της ν’ ἀφανίσει τρεῖς ἀνθρώπους: Τὸ Σταῦρο, τὴ Φωτεινὴ καὶ τὸ Χριστοπανάγο. Ἄρχισε νὰ ζητᾷ τὰ δανεικά τοῦ Σταύρου, πού δὲν ἦταν καὶ λίγα, καί, καθῶς λέγανε, αὐτὴ ξεσήκωσε τοὺς δυὸ χωριανούς, πού σκότωσε ὁ Σταῦρος, νὰ τὸν ζορίσουνε, τάζοντάς τους νὰ μοιράσει σ’ αὐτοὺς ὅ,τι ξεκολλοῦσαν τοῦ Σταύρου στὸ ἀκέραιο κι ἔγινε ἔτσι ἡ ἀφορμὴ κι ὁ μοχλὸς τοῦ τριπλοῦ φόνου.

“Ὅταν σκότωσαν τὸ Σταῦρο, ἡ ζωὴ τῆς Φωτεινῆς στὸ χωριό, ὀρφανῆς, χήρας, φτωχεῖας, ὁμορφῆς καὶ παντέρημης, ἔγινε σωστὸ μαρτύριο. Ἐκτὸς ἀπὸ λιγοστοὺς χωριάτες, ὅλοι οἱ ἄλλοι, καὶ πρὸ παντὸς οἱ γυναῖκες, φόρτωσαν στὴ ράχη της ὅλα τὰ φταιξίματα. Πολλοὶ στὸ χωριό, οἱ περισσότεροι μάλιστα, δέχονταν εὐκολίες ἀπ’ τὴ Χοντροκατερίνα, κι ἀπὸ τὴ στιγμή πού πῆρε ἡ γυναῖκα αὐτὴ τὴν ἀπόφαση νὰ ἐκδικηθεῖ πολλαπλασίασε τίς εὐκολίες, τὰ θερεσέδια καὶ τὴν κα-

κία της για νάχει τούς ανθρώπους ύποταχτικούς της, άλλους από συμφέρο κι άλλους από τὸ φόβο τῆς γλώσσας της. Ἀκόμη μέ πολλή μαστοριά, σ' ὄσα σπίτια εἶχαν κορίτσια, ἔβαζε λόγια πῶς αὐτὴ ἡ μάγισσα θὰ ξεπλανέψει ὄλα τὰ παλληκάρια τοῦ χωριοῦ καὶ ἡ μόνη σωτηρία ἦταν νὰ τὴν διώξουν ἀπὸ τὸ χωριό.

Καὶ τέτοιαν εἶχε φτιάξει τὴν ἀτμόσφαιρα ἡ Χοντροκατερίνα, ὥστε ἡ Φωτεινὴ δὲν τολμοῦσε νὰ ξεμυτίσει ἀπὸ τὴν πόρτα της χωρὶς ν' ἀνταμώσει τὴν Κατερίνα νὰ τὴ λούξει μέ βαρειές κατάρες, μέ βρυσιές καὶ νὰ τῆς γυρεύει τὰ δανεικὰ πού χρωστοῦσε ὁ πεθαμένος ἄντρας της. Κατάντησε νὰ μὴν μπορεῖ νὰ οἰκονομήσει λίγο στάρι καὶ λίγο λάδι για νὰ τραφεῖ, καὶ λίγη βοήθεια πού τῆς εἶχε δώσει ἓνα δυὸ φορές ὁ παπὰ Νήφωνας, φτωχὸς κι αὐτός, δὲν καλυτέρευε τὴ θέση της. Ἡ μόνη της ἐλπίδα ἀπόμενε ὁ μισεμός, καὶ τὴν εἶχε πάρει τὴν ἀπόφαση νὰ μισέψει καὶ νὰ ρίξει πέτρα πίσω της, ἂν ἤξερε πού νὰ πάει κι ἂν εἶχε τὰ λίγα χρήματα πού χρειάζεται καὶ τὸ πιὸ φτωχὸ ξεσήκωμα.

Ἔτσι πραγματικὴ της ἐλπίδα καὶ καταφυγὴ ἦταν τὸ εἰκόνημα τῆς Παναγίας. Τῆς ἄναβε μέρα καὶ νύχτα τὸ καντήλι της καὶ τίς μέρες ἀκόμη πού ἡ ἴδια δὲν εἶχε οὔτε ἓνα ψίχουλο νὰ βάλει στὸ στόμα της.

Τέτοια μέρα μαύρη ἦταν καὶ ἡ παραμονὴ τῆς Κοίμησης, τῆς Χάρης της. Λίγο λάδι βρισκόταν στὴν καλύθα, ὄσο χρειάζόταν νὰ μὴ μείνει ἀφώτιστη ἡ Μητέρα ὄλων τῶν πονεμένων τέτοια χρονιάρα μέρα. Ἀλλὰ ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα δὲν ἤξερε πῶς θὰ οἰκονομοῦσε κι αὐτὸ ἀκόμη τὸ λίγο λάδι. Τὸ μυαλό της εἶχε σταματήσει καὶ τὸ στόμα της ἦταν φαρμάκι. Καταργιόταν πολλές φορές τὴν ὁμορφιά της καὶ κάποτε τῆς πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ ἡ ἰδέα, σὰν ἀστραπή, νὰ πάει στὸ Ἄρμπουνοβούνι καὶ νὰ πέσει ἀπὸ τὸ μεγάλο γκρεμό, νὰ πάρουν τέλος τὰ βάσανά της.

Κεῖνο τὸ βράδυ τῆς παραμονῆς ἡ ἀπελπισία τῆς Φωτεινῆς εἶχε φτάσει σὲ σημεῖο νὰ νιώθει πῶς θὰ σαλέψει ὁ νοῦς της. Εἶχε κλειστεῖ στὴν καλύθα της χωρὶς θροφή, χωρὶς τρόπο νὰ οἰκονομήσει τὴ ζωὴ της, μέ τὸν κατατρεγμὸ νὰ πα-

ραμονεύει στην πόρτα της. Μόλις όμως άκουσε την καμπάνα της εκκλησιᾶς, σηκώθηκε από τὸ στρώμα της, ἔβαλε μετάνιες μπροστά στὸ εἰκόνισμα τῆς Παρθένας καὶ γονατιστὴ παρακάλεσε τὴ μητέρα τοῦ Θεοῦ νὰ τὴν λυπηθεῖ καὶ νὰ τὴν λυτρώσει ἀπὸ τὸ μαρτύριο μ' ὅποιον τρόπο ταίριαζε σὲ μιὰν ἁμαρτωλή. Ἀλλὰ νὰ τὴν λυτρώσει γιατί δὲν βαστοῦσε ἄλλο.

Πλάγιασε νὰ κοιμηθεῖ ἀλλὰ ὁ ὕπνος δὲν σφαλοῦσε τὰ βλέφαρά της, κι ἔτσι μὲ ὀρθάνοιχτα τὰ μάτια, μὲ μοναχὸ φῶς τὴν καντήλα ποὺ ἔκαιγε μπροστά στὰ εἰκονίσματα, περνοῦσε τὴ νύχτα τῆς παραμονῆς, περισσότερο πεθαμένη παρά ζωντανή.

Ἄργα, προχωρημένη νύχτα, ἄκουσε ἓνα παράξενο κι ἄσθενικὸ σούριμο στὸ κατώφλι της. Ἀνασηκώθηκε τρομαγμένη ν' ἀφουγκραστεῖ καλύτερα. Κρατοῦσε τὴν ἀναπνοή της κι ἀναρωτιόταν τί νὰ ἦταν. Κρύος ἰδρῶς εἶχε βρέξει τὸ μέτωπό της. Ἦταν σίγουρη πῶς ὅποιος κι ἂν ζύγωνε στὴν ἐρημιᾶ της δὲν θὰ ἦταν γιὰ καλὸ· τόσο εἶχε φοθηθῆ τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ τόση ἦταν ἡ ταραχὴ της καὶ τόσο ἔτρεμε τὸ ἀναπάντεχο ὥστε ἔβαλε μὲ τὸ νοῦ της τὰ χειρότερα καὶ τὰ πιὸ φοβερά. Παρ' ὅλη τὴν ταραχὴ της ὅμως ξεκαθάρισε πῶς ἄνθρωπος εἶχε σταθεῖ στὴν πόρτα της, γιατί τὸν ἄκουσε κι ὅταν ζύγωνε κι ὅταν ξεμάκρυνε...

“Ἄμα ἄρχισαν νὰ λαλοῦν τὰ ὀρνίθια καὶ νὰ θαμποχαράζει ἡ αὐγὴ, σταυροκοπήθηκε καὶ δειλά-δειλά ἄνοιξε τὴν πόρτα της. Εἶδε ἓνα πακέτο ἀκουμπισμένο στὸ πρῶτο σκαλί κι ἀπόρησε. Τί νάταν; Συλλογίστηκε, φοβισμένη πῶς κάποιον λαγούμι μπορεῖ νὰνοῖξε πάλι στὰ πόδια της ἢ κακία. Φοβήθηκε μήπως τῆς ἀκούμπησαν κλεμμένα πράματα γιὰ νὰ τὴν μπλέξουν, νὰ τὴν πομπέψουν καὶ νὰ τὴν ἀφανίσουν. Θάθελε ὅμως τέτοιο ἄδικο ὁ Θεός; συλλογίστηκε καὶ μιὰ ἀχτίδα ἐλπίδας ἀστραψε στὰ μάτια της. “Ἐσκυψε γρήγορα, σήκωσε τὸ δέμα καὶ κλείδωσε τὴν πόρτα της. Τ' ἄνοιξε μὲ πολλὴ προσοχὴ καὶ βρῆκε ἓνα λαδικὸ μὲ λάδι, ἓνα καρβέλι ψωμί καὶ λίγο κρέας.

Ἀπὸ κείνη τὴ νύχτα τοῦ Αὐγούστου κι ὡς τὰ Νικολοθάρβαρα, αὐτὸς ὁ Ἄγγελος τοῦ Θεοῦ ἔφερνε ταχτικὴ τὴ βο-

ήθεια τις ίδιες πάντα σκοτεινές ώρες τῆς νύχτας στο κατώφλι τῆς Φωτεινῆς, χωρίς νά δώσει σημάδι ποιός ἦταν. Ἡ Φωτεινὴ πολλές φορές σκέφτηκε νά παραμονέψει καὶ νά ξεδιαλύνει τὸ μυστήριον, ἀλλὰ φοβήθηκε μὴν ἡ περιέργειά της λογαριαστεῖ γι' ἀσέβεια καὶ χαθεῖ τὸ μόνο στήριγμα πού βρέθηκε στὴν κακοριζικιά της!

Κι ἡ Χοντροκατερίνα, πού δαιμονιζόταν νά μάθει ποῦθε οἰκονομοῦσε τὸ ψωμί της ἡ Φωτεινὴ, δὲν κατάφερε νά μάθει τίποτα, γιατί ἓνα βράδυ πού τοῖχο—τοῖχο ζύγωσε στο Καντούνι τοῦ Σταυροῦ γιὰ νά παραμονέψει, δέχτηκε μέσα στο σκοτάδι μιὰ πτέρα κατακέφαλα καὶ μὲ κομμένη ἀνάσα ἀπὸ τὸ φόβο γύρισε σπίτι της σίγουρη πὼς ὁ διάβολος εἶχε τὸ πόδι του σ' αὐτὴ τὴν ἱστορία.

Ὅταν ὁμως, κατὰ τὰ τέλη τοῦ Φλεβάρη, ἔπεσε θανατικὸ στὰ ζωντανὰ στὰ γειτονικὰ χωριά καὶ διαδόθηκε πὼς ἡ ἀρρώστεια μπορεῖ νά ἦταν πανούκλα, κουβαλητὴ ἀπὸ τὴν Ἀραπιά, τ' Ἄρμπουνα δὲ ζοῦσαν, ἀλλὰ τρέμανε. Κι ὅταν μάλιστα μαθεύτηκε πὼς ἡ Φωτεινὴ ἡ Σταύραινα ἔπεσε στο στρῶμα καὶ πὼς τὴν ἔδερνε ἡ δίψα, εἶδαν τὸ χάρο μὲ τὰ μάτια τους. Ἡ Χοντροκατερίνα, κι αὐτὴ τὴν κρίσιμη ὥρα, ξήγησε τὴν ἀρρώστεια τῆς Φωτεινῆς σὰν μήνυμα τοῦ Θεοῦ κι ἐπειδὴ μαθεύτηκε πὼς ἡ ἀρρωστη, πού κανεὶς δὲν πήγαινε νά τῆς δώσει ἓνα σκουτέλι νερό, κίνησε μόνη της νά σουρθεῖ ὡς τὴ βρύση χωρὶς νά τὸ καταφέρει, ἡ Χοντροκατερίνα μάζεψε πεντέξη χωριάτισσες τοῦ χεριοῦ της, καὶ πρώτη καὶ καλύτερη τὴ θειά Καλὴ τὴν ἐκκλησιάρισσα, καὶ πῆγαν, μόλις σουρούπωσε καὶ καρφώσανε τὴν πόρτα τῆς Φωτεινῆς γιὰ νά μὴν τριγυρνᾶ καὶ μολέπει ὄλο τὸ χωριό.

Γιὰ νά δικαιολογήσει μάλιστα τὴν πράξη της εἶπε πὼς στὸν ὕπνο της εἶδε τὴν Παναγία καὶ πὼς ἡ Παναγία τὴν πρόσταξε νά προστατέψει τὸ μέρος μ' αὐτὸν τὸν τρόπο.

Πολλοὶ δὲ θρῆκαν σωστὸ τοῦτο τὸ φέριμο, ἀλλὰ καὶ δὲν τολμοῦσαν νά ζυγώσουν, ἀπὸ τὸ φόβο τῆς ἀρρώστειας, γιὰ νά βοηθήσουν τὴν ἀρρωστη. Ἡ Χοντροκατερίνα εἶχε διαλέξει κεῖνο τὸ σούρουπο, δεκαεφτά τοῦ Μάρτη, νά κλείσει τὴν Φωτεινὴ ἐπειδὴ δυὸ ἄνθρωποι πού θὰ στέκονταν ἐμπόδιο στὰ

σχέδιά της, ὁ παπά Νήφωνας καὶ ὁ Χριστοπανάγος, λείπανε ἀπὸ τὸ χωριὸ κι ἔτσι ἀλώνιζε ἀφέντρα καὶ κυρά!

Ὁ φόβος ὅμως πὼς ἡ ἀρρώστεια τῆς Φωτεινῆς ἦταν πανούκλα καὶ ὁ φόβος πὼς ὄλο τὸ χωριὸ εἶχε πέσει σὲ ἀμαρτία ἀφήνοντας τὴν Χοντροκατερίνα νὰ τυραγνᾷ ἔτσι μιὰ ἐτοιμοθάνατη ἀρρωστη, κρατοῦσε ὄλους ἄγρυπνους καὶ στὸ πόδι.

Μετὰ τὰ μεσάνυχτα ὅμως ἡ ταραχὴ στὸ χωριὸ γιγαντώθηκε, γιὰτὶ γρήγορα βήματα ἀκούστηκαν πρὸς τὸ Καντούμι τοῦ Σταυροῦ κι ὕστερα σφυριές δυνατές πού ξεκάρφωναν τὴν πόρτα τῆς Φωτεινῆς. Κανεὶς δὲν τολμοῦσε νὰ βγεῖ καὶ μόνο λίγες γυναῖκες στέναζαν καὶ σιγόκλαιγαν γιὰ ὅ,τι εἶχε σταθεῖ.

Κρατοῦσαν ὄλοι τὴν ἀνάσα τους κι ἄκουγαν κάθε σφυριά πού χτυποῦσε τὴν πόρτα καὶ ξυπνοῦσε κι ἐρέθιζε τὰ σκυλιά. Σὲ λίγο ὅμως οἱ σφυριές σταμάτησαν καὶ οἱ γειτόνοι ἄκουσαν σβυσμένη τὴ φωνὴ τῆς Φωτεινῆς νὰ λέει:

—Διψῶ... διψῶ... Λίγο νερὸ χριστιανοί!...

Κι ἔπειτα κάποιον νὰ βγαίνει τρεχάτος ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ σὲ λίγο νὰ γυρίζει πάλι τρεχάτος, κάποιον πού εἶχε τρέξει ὡς τὴ βρύση καὶ γύριζε μὲ τὸ νερὸ πού δυὸ μέρες ἀποζητοῦσε κι ἰκέτευε ἡ Φωτεινὴ. Γιὰ πολλὴν ὥρα δὲν ἄκουσαν πιά τίποτε. Νεκρική σιγὴ βασίλειψε στὸ χωριὸ κι οὐδὲ φύλλο δὲν σειόταν στὰ κλαδιά. Λίγο πρὶν χαράξει ἡ αὐγὴ, μιὰ σκιά γλύσטרησε ἀπὸ τὴν καλύβα τῆς Φωτεινῆς καὶ μὲ ἀργὸ καὶ κλονισμένο βῆμα τούτη τὴ φορὰ ἀποτραθήχτηκε ἀπὸ τὸ Καντούμι τοῦ Σταυροῦ τὴν ὥρα πού τὰ ὀρνίθια τῆς αὐγῆς λαλοῦσαν ὅπως κάθε μέρα, ἀνοιξη ἢ χινόπωρο, χειμῶνα ἢ καλοκαίρι.

Ὁ ἥλιος εἶχε σηκωθεῖ ψηλὰ κι' οἱ χωριάτες δειλά-δειλά εἶχαν συναχτεῖ κοντὰ στὸ Καντούμι τοῦ Σταυροῦ καὶ κοιτοῦσαν κατὰ τὸ σπίτι τῆς Φωτεινῆς. Τούς ἔκαιγε ἡ περιέργεια νὰ ζυγώσουν, ἀλλὰ ἡ ὑποψία πὼς ἡ Φωτεινὴ πέθανε ἀπὸ πανούκλα τοὺς κρατοῦσε μακριά.

Ἡ πόρτα καὶ τὰ δυὸ παράθυρα τῆς καλύβας ἦταν ὀρθάνοιχτα, ἡ κάμαρη σιγουρισμένη καὶ καταμεσίς τὸ στρώμα τῆς Φωτεινῆς μὲ δυὸ λαμπάδες ἀναμένες, μιὰ στὴν κεφαλαριά καὶ μιὰ στὰ πόδια. Ἡ Φωτεινὴ νεκρὴ, σαθανωμένη μὲ τὰ νυ-

φιάτικα ρούχα της και τὸ εἰκόνισμα τοῦ Χριστοῦ ἀκουμπισμένο στὰ σταυρωμένα χέρια της.

“Ὅλοι ἀναρωτιόνταν ποιὸς τῆς παραστάθηκε τὴν τελευταία νύχτα τῆς ζωῆς της, ἀλλὰ μπροστὰ στὸ χλωμὸ καὶ τσακισμένο πρόσωπο τῆς νεκρῆς εἶχαν ὅλοι λουφάζει.

Κεῖνη τὴν ὥρα, δίπλα στὸ μπουλούκι, πέρασε ἕνας ἀνθρώπος. Ἦταν κοντός, καλοδεμένος, μὲ λίγα ἀριά γένεια στὸ πρόσωπο. Πέρασε σκυφτός, χωρὶς νὰ δώσει τὴν παραμικρότερη προσοχὴ στοὺς συγχωριανούς του καὶ τράθηξε ὀλόϊσα πρὸς τὴν ὀρθάνοιχτη πόρτα τοῦ σπιτιοῦ τῆς Φωτεινῆς. Στὸ κατώφλι κοντοστάθηκε, σταυροκοπήθηκε καὶ μπῆκε. Ἐνας φίθυρος φούντωσε τότε στὸ μπουλούκι κι ἕνας φώναξε:

—Τρελλάθηκε ὁ Χριστοπανάγος;

Κανεὶς ἄλλος δὲν πρόφερε πιά λέξη, ἀλλὰ ὅλοι κοιτοῦσαν ξαφνιασμένοι.

Ὁ Χριστοπανάγος ἦταν ἀνθρώπος ἡσυχος καὶ γλυκομίσητος, ποὺ ζοῦσε μαζί μὲ τὰ τρία ἀδελφία του κι ὅλοι μαζί ἐμπορευόνταν καὶ σφάζανε ζῶα σ' ὅλα τὰ χωριά τῆς περιοχῆς. Φαίνεται ὅμως πὼς ἡ χωριάτικη τούτη χασαπικὴ δὲν ἄρεσε καὶ τόσο τοῦ Χριστοπανάγου, μολονότι τοῦ προσπόριζε τόσο εἰσόδημα ὥστε νὰ λογαριάζεται νοικοκύρης ποὺ εἶχε τὸν τρόπο του. Μόλις σκολνοῦσε ἡ ἄμα ἔπεφτε ἀναδουλειά, περνοῦσε τὶς ὄρες του τὶς ἀνεργες διαβάζοντας συναξάρια, ἢ ἀνάθοντας τὰ καντήλια στὶς πιὸ φτωχὲς καὶ παρατημένες ἐκκλησιές. Τοῦ ἄρεσε καὶ ἡ ψαλτικὴ καὶ εἶχε πολλὰ φορὲς ὁμολογήσει ὅτι ὁ πόθος του ἦταν νὰ γίνεῖ ἀναγνώστης. Τὰ γράμματά του, καθὼς ἔλεγε ὁ ἴδιος, ἦταν πολὺ λειψὰ καὶ γιὰ τοῦτο ἡ φιλοδοξία του δὲν ξεπερνοῦσε τοῦτο τὸ σκαλοπατι.

Ὁ Χριστοπανάγος, ἀφοῦ ἔμεινε λίγη ὥρα μπροστὰ στὸ κρημνο τῆς Φωτεινῆς, γύρισε κατὰ τὴν πόρτα καὶ στάθηκε μετὰ τὰ χέρια σταυρωμένα μπροστὰ στὸ πλῆθος. Τοὺς κοίταζε ἀκίνητα ὅλους καὶ τὸν κοίταζαν καὶ κεῖνοι, χωρὶς κανεὶς νὰ προφέρει λέξη. Σὲ λίγο τοὺς μίλησε ἔτσι ἀπλᾶ καὶ σίγησε.

...Ἡ Φωτεινὴ ἢ Σταύραινα πέθανε. Φωνάξτε τὸν παπὰ

Νήφωνα κι ἐλάτε νὰ τὴ θάψουμε, καθὼς ταιριάζει νὰ θαφτεῖ μιὰ χριστιανή...

—Εἶναι κρίμα νὰ λερώνεις τοῦτο τ' ὄνομα, ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τῆς Χοντροκατερίνας, ποὺ στεκόταν πίσω πίσω ἀνεθαομένη σ' ἓνα πεζούλι.

Ὁ Χριστοπανάγος δὲν ἀποκρίθηκε, ἀλλὰ προχώρησε μὲ ἀργὰ καὶ σταθερὰ βήματα πρὸς τὸ πλῆθος. Ὅλοι τοὺς ἀπὸ φόβο ἄρχισαν νὰ ὑποχωροῦνε μὲ τὸν ἴδιο ρυθμὸ, ἀλλὰ κι ὁ Χριστοπανάγος ὅλο προχωροῦσε.

Σιγὰ σιγὰ τὸ μπουλούκι ὑποχωρώντας οἰμῶνε στὴ μικρὴ πλατεία τοῦ χωριοῦ, πίσω ἀπὸ τὸ ἱερὸ τῆς ἐκκλησίας. Ἐκεῖ κοντοστάθηκαν κι ἀκούμπησαν στὸν τοῖχο τῆς ἐκκλησίας γιὰ νὰ προστατευτοῦν, ἐπειδὴ ὅμως ὁ Χριστοπανάγος ὄλο καὶ προχωροῦσε σταθερὰ κατὰ πάνω τους, ὅλοι τοὺς χώθηκαν μέσα στὴν ἐκκλησία καὶ μαζεύτηκαν κάτω ἀπὸ τὸ τέμπλο.

Ὁ Χριστοπανάγος, χωρὶς καθόλου νὰ ταχύνει τὸ βῆμά του, προχώρησε μὲ τὸν ἴδιο ρυθμὸ καὶ μπῆκε κι αὐτὸς στὴν ἐκκλησία. Σταυροκοπήθηκε, προχώρησε πρὸς τὴν ὠραία πύλη, ἔκαμε μιὰ μετάνια κι ἔπειτα στάθηκε μπροστὰ στὸ δεξιὸ ψαλτήρι.

—Μπροστὰ στὸ Θεὸ καὶ στὴ Θεοτόκο—τοὺς φώναξε μὲ φωνὴ ποὺ ἔτρεμε ἀπὸ τὴν ταραχὴ τῆς ψυχῆς του— σὰς ξορκίζω νὰ βγάλετε ἀπὸ μέσα σας τὸ φόβο καὶ τοὺς κακοὺς λογισμοὺς. Τί εἶν' ἐκεῖνο ποὺ σὰς φοβίζει κι' ἀπολησμοιάτε τὸ χρέος σας; Τί ἐστάθη; Μιὰ χριστιανὴ πέθανε, ὅπως θὰ πεθάνουμε καὶ μεῖς...

—Γιατί μᾶς βρίζεις, Χριστοπανάγο; τοῦ φώναξε πάλι ἡ Χοντροκατερίνα... "Ἄν ἐκεῖνη ἦταν χριστιανή, τότες ἐμεῖς τί εἴμαστε;

Αὐτὴ τὴ φορὰ ἡ ὄργη ἐπνιξε τὸν Χριστοπανάγο.

—Εἶναι ἡ δεύτερη φορὰ ποὺ μιᾶς, Κατερίνα, τῆς φώναξε αὐστηρά, χωρὶς νὰ ξέρεις τί λές. Οὔτε σύ, οὔτε γώ, οὔτε κανένας ἀπὸ μᾶς ἔχει τόση μπόρεση νὰ κρίνει ποιὸς εἶναι καὶ ποιὸς δὲν εἶναι χριστιανός. Αὐτὸ θὰ τὸ κρίνει μονάχα Κεῖνος ποὺ σταυρώθηκε γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας. "Ἐνα καὶ μόνο

θημα είναι τοῦ χεριοῦ μας: Νὰ ξετάζει ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς τὰ ἴδικά του τὰ ἔργα καὶ νὰ σχωρνᾷ τοὺς ἄλλουνοὺς. Καὶ τώρα κείνο ποὺ προστάζει ὁ Κύριος εἶναι νὰ σχωρέσουμε τὴ φωτεινὴ καὶ νὰ τὴ θάψουμε.

Ἡ Χοντροκατερίνα δὲν τόβαζε ὅμως κάτω.

—Εἶναι μολεμένη ἀπ' τὴν ἀρρώστεια, ξαναφώναξε. Θὰ μολέψει κι ὅσους μποῦν στὸ σπίτι της κι ὅσους ἀγγίξουν τὸ κορφάρι της καὶ σὲ λίγο θάχουμε ὅλοι τὴν τύχη της. "Ὅσους πεθαίνουνε ἀπὸ τέτοιες ἀρρώστειες τοὺς καίνε, δὲν τοὺς θάψουμε.

—Μόνο ἂν εἶναι θέλημα Θεοῦ νὰ χαθοῦμε θὰ χαθοῦμε, τῆς ἀποκρίθηκε ὁ Χριστοπανάγος. "Ὅποιος πιστεύει στὸ Θεὸ αὐτὸς δὲν χάνεται. "Ὅποιος δὲν πιστεύει, αὐτὸς καὶ δῶ ἀφρανίζεται καὶ στὸν Παράδεισο βρίσκει τὶς πόρτες κλειστές. Εἴμαστε ἄντρες καὶ χριστιανοί... Στους ἄντρες λοιπὸν καὶ τοὺς χριστιανοὺς μιλῶ. Ἐλᾶτε νὰ πᾶμε νὰ πάρουμε τὸν παπὰ Νήφωνα καὶ νὰ σηκώσουμε τὸ λείψανο. "Ὅσο ἀργοῦμε τόσο ἡ πράξη μας δὲν ἔχει ἀξία...

Δυὸ παλληκάρια τοῦ χωριοῦ, ἀμούστακα ἀκόμη, ὁ Νικόλαος ὁ Τσοποτὸς κι ὁ Γιάννης ὁ Μέρμιγκας, σίμωσαν τὸ Χριστοπανάγο.

—Πᾶμε, τοῦ εἶπαν, Χριστοπανάγο, νὰ σηκώσουμε τὴ νεκρή.

Τὸ πλῆθος ἔμεινε ἀποσβολωμένο. Ἡ Χοντροκατερίνα, βλέποντας πὼς νικᾷ ὁ Χριστοπανάγος, φώναξε δυνατῶτερα:

—Τί μᾶς θές ἐμᾶς. Ἐσὺ ποὺ τὴ χάρηκες ζωντανή καὶ τὴν ἔθρεφες τόσους μῆνες, ἐσὺ νὰ πᾶς μοναχός σου νὰ τὴν θάψεις.

Ὁ Χριστοπανάγος ἔνοιωσε τὸ αἶμα νὰ τοῦ ἀνεβαίνει στὸ κεφάλι καὶ νὰ θαμπώνει τὸ φῶς του:

—"Ὅση χαρὰ ἐνιωσα ἐγώ, ἄλλη τόση νὰ νιώσεις καὶ σὺ ἐπὶ τὴ ζωὴ σου κι ὄχι ἄλλη... τῆς ἀποκρίθηκε τρέμοντας καὶ βγήκε ἀπὸ τὴν ἐκκλησίᾳ μὲ τοὺς δύο συντρόφους, κι ὀλοῖσα πήγαν στοῦ παπὰ Νήφωνα.

—Παπά, τοῦ εἶπεν ὁ Χριστοπανάγος, πέθανε ἡ Φωτεινὴ

ή Σταύραϊνα και παρακαλῶ σε ναρθεῖς νά τή διαβάσεις, νά φάλλεις τὰ νεκρώσιμα κι ἐμεῖς οἱ τρεῖς θά τή σηκώσουμε.

Ὁ παπάς, φοβισμένος ἀπὸ τὴν ἰδέα πὼς ἡ ἀρρώστεια τῆς Φωτεινῆς μπορεῖ νάταν πανούκλα, καμώθηκε τὸν ἄρρωστο.

—Τρεῖς μέρες ταξίδεψα και εἶμ' ἀνήμπορος. Νιώθω πὼς ἔχω θερμὴ κι ἔλεγα σήμερα νά φυλαχτῶ.

—Ὁ Κύριος πού ξέρει ἀπὸ ψηλά τὴν ἀλήθεια τοῦ κάθε μας λόγου, αὐτός θά σέ γειάνει και θά σοῦ δώσει τὴ δύναμη νά βοηθήσεις τὴ χριστιανὴ πού πέθανε.

—Τὸ μόνο πού συλλογιέμαι, πρόσθεσε ὁ παπά Νήφωνας, εἶναι πὼς αὔριο εἶναι Κυριακὴ και πολλοὶ χριστιανοί, πού ἀπὸ φόβο δὲν πάτησαν τρεῖς βδομάδες στὴν ἐκκλησία, μπορεῖ νά τοὺς φοβήσει νά πάρουν μετάληψη κι ἀντίδωρο ἀπὸ τὸν παπά πού στάθηκε τόσο κοντὰ σὲ μιὰ τέτοια ἀρρωστη...

—Ἄν ἡ πίστη μας, παπᾶ Νήφωνα, εἶναι τόσο λειψή, ὥστε νά λογαριάζουμε πὼς ὁ Θεὸς δὲν ἔχει τὴ δύναμη νά μᾶς φυλάξει, τότες οὔτε ἡ μετάληψη εἶναι χρειαζούμενη, οὔτε τὸ ἀντίδωρο...

Ὁ παπά Νήφωνας, πού ἦταν κατὰ θάθος καλὸς κληρικός, εἶχε κάποιον δισταγμὸ και περισσότερο ἀπ' ὅλα ἤθελε νά δοκιμάσει τὴ θερμὴ τοῦ Χριστοπανάγου. Σώπασε λοιπὸν γιὰ λίγο και τοὺς εἶπε:

—Πᾶμε.

Και οἱ τέσσερις κίνησαν γιὰ τὸ Καντούνι τοῦ Σταυροῦ. Πολλοὶ χωριανοὶ τοὺς ἀκολουθοῦσαν λίγο πιὸ πίσω και στάθηκαν μακριὰ ὅταν οἱ τέσσερις ἄντρες μπῆκαν στὸ σπίτι τῆς Φωτεινῆς. Σὲ λίγο βγῆκε ὁ παπάς και πίσω του οἱ τρεῖς ἄντρες πού σήκωναν τὴ Φωτεινὴ και τοὺς ἀκολούθησαν πάλι ἀπὸ μακριὰ, καθὼς ὀδεύανε πρὸς τὸ μικρὸ κοιμητήρι. Εἶδαν τὴν ταφὴ και τοὺς τέσσερις ἄντρες νά φεύγουνε και σὲ λίγο νά χωρίζουνε.

Ὁ Χριστοπανάγος σκυφτὸς τράθηξε και κλείστηκε στὸ σπίτι. Ἐνῶ ἡ Χοντροκατερίνα εἶχε ξαμολυθεῖ σ' ὄλο τὸ χωριὸ κι ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι ἡ γλῶσσά της ἔλεγε τὰ πιὸ φοβερά και τὰ πιὸ παράξενα. Προφήτευε ἀνάμεσα στ' ἄλλα πὼς δὲν

Θα περνούσε καιρός και τὸ χωριὸ θὰ πλέρωνε ἀκριβὰ τὸν Χριστοπανάγο καὶ τὰ καμώματά του.

Ὁ Χριστοπανάγος ἔμεινε στὸ σπίτι του ὡς τὸ σούρουπο. Μόλις ἄρχισε νὰ σκοτεινιάζει γύρισαν τ' ἀδέρφια του στὸ σπίτι κακοκαρδιαμένα.

-Τί μπερδεύεσαι, τοῦ εἶπαν, στὶς ξένες δουλειές. Ἐδῶ εἰπάρχει παπάς, προεστοί, κλητήρας, κι ἀντὶς νὰ νοιαστοῦν αὐτοὶ γιὰ τὸ λείψανο ἀποφάσιες τοῦ λόγου σου νὰ κάνεις τὸ νεκροθάφτη...

-Καὶ τί κακὸ ἔκαμα; ρώτησε ὁ Χριστοπανάγος.

-Σήκωσες ὅλο τὸν κόσμο στὸ ποδάρι, τ' ἀποκρίθηκαν τ' ἀδέρφια του. Ἀκόνισες τὴν κακογλωσσιὰ πού σου σέρνει τὸν ἀναβαλλόμενο. Ἡ Χοντροκατερίνα διαλαλεῖ πὼς ἤσουν ἀγαπητικὸς τῆς Φωτεινῆς ἀπὸ τὸ περασμένο καλοκαίρι, πὼς ἔσου τὴν ταΐζεις καὶ γι' αὐτὸ θέλησες νὰ τὴν τιμήσεις καὶ πεθαμένη. Ἐχεις πέσει σ' ὄλες τὶς γλῶσσες καὶ γι' αὐτὸ κοιτᾶνε καὶ μᾶς μὲ μισὸ μάτι... Τί πράματα εἶναι αὐτά;

Ὁ Χριστοπανάγος δὲν ἀποκρίθηκε. Τοὺς ἄφησε νὰ ποῦν ὅτι εἶχαν, κι' ἄμα σκοτεινίασε καλὰ ἀνοιξε τὴν πόρτα καὶ βγῆκε.

Τράθηξε ὀλόϊσα πρὸς τὸ κοιμητήρι καὶ πῆγε στὸ νειό-καφτο τάφο τῆς Φωτεινῆς, γονάτισε καὶ προσευχήθηκε.

Ὅταν βγῆκε ἀπὸ τὸ κοιμητήρι ἡ νύχτα ἦταν προχωρημένη. Εἶχε σηκωθεί ἓνα μαρτιάτικο ξεροθόρι πού περούνιαζε τὸν ἄνθρωπο ὡς τὰ κόκκαλα. Ὁ Χριστοπανάγος προχώρησε συλλογισμένος πρὸς τὸ χωριό, περπατώντας ἀργὰ κι ἀλαφρά γιὰ νὰ μὴν ξυπνᾷ τὰ σκυλιά. Πέρασε τὸ πλατάνι, τὴν ἐκκλησιὰ καὶ μπῆκε στὸ δρομάκο πού καθόταν ἡ Χοντροκατερίνα. Τὰ βήματά του ὁμως ξύπνησαν τὸ σκύλο τῆς κι ἀνάγκασαν τὸ Χριστοπανάγο νὰ σταθεῖ δισταχτικὸς μπροστὰ στὴν πόρτα τῆς! Ἦθελε νὰ χτυπήσει ἀλλὰ δίσταζε. Τοὺς δισταγμούς του ὁμως νίκησε ἡ περιέργεια τῆς Κατερίνας. Σιγά-νοιξε τὸ παραθύρι τῆς γιὰ νὰ δεῖ καὶ μόλις γνώρισε στ' ἀχνὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ τὸ Χριστοπανάγο, βγῆκε ἀπ' τὰ ροῦχα τῆς!

-Τί γυρεύεις, τρισκατάρατε, στὸ σπίτι μου τέτοιαν ὥρα,

στριγγλίσε. Ἐνάθεμα στό κεφάλι σου, γκρεμίσου ἀπό δῶ μή σηκῶσω τό χωριό στό ποδάρι. Ἡ σοῦ πέρασε ἀπό τό νοῦ πῶς ὄλες οἱ πόρτες ἀνοίγουν τίς νύχτες σάν τῆς Φωτεινῆς.

—Ἀκουσέ με, Κατερίνα, ἀποκρίθηκε ὁ Χριστοπανάγος, γιατί μονάχα ἓνα λόγο θέλω νά σοῦ πῶ... Τό πρωῖ ἀναφες θυμό μέσα μου καί σέ καταράστηκα. Μετάνιωσα καί παρακαλῶ σε νά μέ συχωρέσεις...

—Αὐτά τά τερτίπια, θεομπαίχτη, νά τά πουλᾶς σ' ἄλλους, οὔρλιαξεν ἡ Χοντροκατερίνα. Φοβήθηκες κι ἤρθες μέ τέτοιες μαλαγανιές νά μεταλλάξεις τή γνώμη μου, ἀλλά ἐγώ, βρωμόσκυλλο, θά σέ πλερώσω πρὶν κλείσω τά μάτια μου, γιά νά μήν κάψεις κι ἄλλους χριστιανούς. Γκρεμίσου ἀπό δῶ.

Ὁ Χριστοπανάγος ἔσκυψε τό κεφάλι κι ἔφυγε.

Προχώρησε πικραμένος, ἀλλά ὁ δρόμος πού πῆρε δέν ἦταν ὁ δρόμος πού ὠδηγοῦσε στό σπίτι του. Πήγαινε ὀλοῖσα πρὸς τήν ἐκκλησία. Μόλις ὅμως ἔφτασε εἶδε πῶς ἡ πόρτα ἦταν κλειστή. Δίπλα, θέβαια, καθόταν ἡ ἐκκλησιάρισσα, ἡ θειά Καλή, ἀλλά συλλογίστηκε πῶς δέν πήγαινε τέτοια ὥρα νά τήν ξυπνήσει καί νά τήν σηκῶσει ἀπό τό στρῶμα γιά νά τοῦ ἀνοίξει. Κι οὔτε κι ἂν δοκίμαζε ἦταν σίγουρος πῶς θά τοῦ ἀνοιγε πρὶν ξημερώσει. Ἀκόμη κείνη τήν ἡμέρα εἶχε δώσει τόσες ἀφορμές στήν κακογλωσσιᾶ καί δέν χρειαζόταν νά προστέσει καί τό ἀπύλωτο στόμα τῆς θειᾶ Καλῆς πού ἦταν τσιράκι τῆς Χοντροκατερίνας.

Σταυροκοπήθηκε λοιπόν καί τραβήχτηκε. Δέν ἤθελε ὅμως νά γυρίσει στό σπίτι του, γιατί ἔνιωθε πῶς τό σπίτι του δέν τόν χωροῦσε. Κοίταζε ἀντικρῦ του τό βουνό, τ' Ἀρμπουνοβούνι, πού εἶχε ἀπάνω στήν πρώτη δασωμένη ραχούλα του ἓνα κλησάκι τοῦ Προφήτη Ἡλίου καί σκέφτηκε καί πῆρε τήν ἀπόφαση νά ἀνηφορίσει πρὸς τά ἐκεῖ.

Ἀπό μικρό παιδί, ὅταν ζοῦσε ἡ μάνα του κι ὁ πατέρας του, εἶχε πάρει πολλές φορές αὐτό τό δρόμο, πού ἦταν λιγώτερος ἀπό μιᾶ ὥρα, κι εἶχε κουβαλήσει καί λάδι καί κερὶ καί λιθᾶνι καί πρόσφορο κι ἄρτους γιά τόν ἔσπερινό. Εἶχε λειτουργηθεῖ καί ξομολογηθεῖ καί κοινωνήσει. Ἦταν φτωχή, πενήτη κι ἀφρόντιστη ἐκκλησία ὁ Προφήτης Ἡλίας, ἀλ-

τα τριβουλίαζε, χωρίς νάχουν λιθανίσει καὶ χωρίς νάχουν στο-
μαίσει τὸ τέμπλο του καὶ τὸ προσκυνητᾶρι του μὲ λουλούδια.

Κίνησε λοιπὸν καὶ μὲ γοργὸ βῆμα πῆρε τὴν ἀνηφοριά.
Αὐτὰ ἔφτασε καὶ μπῆκε μέσα, εἶδε ἓνα καντήλι νὰ καίει
μαρτυρικά στὴν ὠραία πύλη. Κάποιος φτωχός, συλλογίστηκε,
οὐ γὰρ ἀναψε ἀπὸ βραδὶς γιὰ νὰ μὴ μείνει ἀφώτιστη ἡ χάρη
αὐτοῦ. Ἀναψε ἓνα κερί, γονάτισε καὶ προσευχήθηκε μ' αὐτὰ τὰ
ἁγία μπροστὰ στὶς εἰκόνες τοῦ τέμπλου:

Κύριε. Ἐσὺ ποὺ συχώρεσες τόσους καὶ τόσους κριμα-
τισμένους, συχώρεσε καὶ μένα τὸν ταπεινὸ κι ἀνάξιο
δοῦλό σου, γιὰ τὸ πρωῖνό μου κρίμα. Μέσα στὸν οἶκο
Σου. Κύριε, καταράστηκα τὴ γυναίκα ποὺ μὲ πρόσβα-
λε καὶ ζητῶ σχώρεση γι' αὐτό μου τὸ κρίμα καὶ παρα-
καλῶ Σε νὰ μὲ παιδέψεις κατὰ τὸ κρίμα μου καὶ ἱκε-
τεύω Σε, Κύριε, νὰ σχωρέσεις τὴ δούλη Σου τὴν Κα-
τερίνα, γιὰ ὅσα βάζει ὁ νοῦς της καὶ ξεστομίζει τὸ στό-
μα της. Φώτισέ την, Κύριε, νὰ βρεῖ τὸ δρόμο Σου, γα-
λήνεψε τὴν ταραγμένη ψυχὴ της, δρόσισε μὲ τ' Ἁγιασμό
Σου τὰ χεῖλη της καὶ πλούτισε τὸ πνεῦμα της μὲ τοὺς
θησαυροὺς τῶν Ἀγγέλων Σου...

Προσευχήθηκε καὶ παρακάλεσε πολλὴν ὥρα γιὰ τὴ
Χοντροκατερίνα κι ἔνωσε τὴν ψυχὴ του ἀλαφρότερη ἀπὸ
πρίν. Ὑστερα πῆγε στὸ ψαλτήρι, ἄνοιξε ἓνα παλιὸ βιβλίο μὲ
τοὺς ψαλμούς, ἔφερε ἓνα ἀναμμένο κερί κοντά του καὶ διά-
βασε:

Κύριε, μὴ τῷ θυμῷ Σου ἐλέγξης με, μηδὲ τῇ ὀργῇ
Σου παιδεύσης με. Ἐλέησόν με, Κύριε, ὅτι ἀσθενὴς εἰμί,
ἴασέ με, Κύριε, ὅτι ἐταράχθη τὰ ὀστέα μου, καὶ ἡ ψυχὴ
μου ἐταράχθη σφόδρα. Καὶ Σὺ, Κύριε, ἕως πότε; Ἐπί-
τρεψον Κύριε, ρῦσον τὴν ψυχὴν μου, σῶσον με ἕνεκεν τοῦ
ἐλέους Σου. Ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων
Σου, ἐν δὲ τῷ Ἄδη τίς ἐξομολογήσεταιί Σοι; Ἐκοπί-
σα ἐν τῷ στεναγμῷ μου, λούσω καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν
κλίνην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνὴν μου θρέξω.
Ἐταράχθη ἀπὸ θυμοῦ ὁ ὀφθαλμός μου, ἐπαλαιώθην ἐν
πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς μου. Ἀπόστητι ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐρ-

γαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, ὅτι εἰσήκουσε Κύριος τῆς φωνῆς τοῦ κλαυθμοῦ μου. Ἦκουσε Κύριος τῆς δεήσεώς μου, Κύριος τὴν προσευχήν μου προσεδέξατο. Αἰσχυνθείησαν καὶ ταραχθείησαν σφόδρα πάντες οἱ ἐχθροί μου, ἀποστραφείησαν καὶ κατασχυνθείησαν σφόδρα διὰ τᾶχος Δόξα καὶ νῦν. Ἀλληλούϊα.

Διάβασε κι ἄλλους ψαλμούς, εἶπε τὸ Πιστεύω, τὸ Πάτερ Ἡμῶν, ὅσες προσευχὲς ἤξερε ἀπὸ μικρὸς κι ἄλλες ποὺ εἶχε μάθει μεγάλος, ὥσπου ἄρχιζε νὰ χαράζει ἡ αὐγή. Τότε προσκύνησε πάλι, παρακάλεσε ξανά γιὰ τὴν Κατερίνα καὶ βγήκε ἀπὸ τὸν Προφήτη Ἡλία.

Ὁ βοριάς εἶχε κόψει κι ἡ αὐγή ρόδιζε καθαρῶτατη. Τὰ δέντρα εἶχαν φυλλώσει καὶ τὰ πουλιὰ κελαῖδοῦσαν. Κατηφόρησε τὴν πλαγιά καὶ στάθηκε ν' ἀκούσει τὸ νερὸ ποὺ κυλοῦσε πλάι του.

Σταμάτησε, ἔσκυψε νὰ πιεῖ νὰ ξεδιψάσει, ἀφοῦ ὀλόκληρη μέρα δὲν εἶχε βρέξει τὰ χεῖλη του οὔτε εἶχε βάλει μπουκιά στὸ στόμα του. Καθὼς ὁμως ἔσκυψε κι ἀπλώσε τὰ χέρια του νὰ φουχτιάσει νερό, εἶδε μὲ τρόμο πὼς τὸ νερὸ εἶχε στερέψει καὶ πὼς μονάχα ἄμμο καὶ χαλίκια ἔθλεπε μπροστά του. Κι ὁμως λίγο πρὶν τὸ νερὸ κυλοῦσε κελαριστὸ σὰν εὐλογία Θεοῦ τὴν ὥρα τῆς ἀνοιξιάτικης ἐκείνης αὐγῆς. Πὼς ἔτσι ἀναπάντεχα στέρεψε; Καὶ γιατί; Τοῦ φάνηκε πὼς ὁ οὐρανὸς μὲ μιᾶς σκοτείνιασε, πὼς τὸ τραγοῦδι τῶν πουλιῶν εἶχε κοπεῖ καὶ πὼς οἱ καστανιὲς δὲν πρασίνιζαν σὰν καὶ πρὶν. Κατάλαθε πὼς ἡ γῆ ξεραινόταν στὸ ἄγγιγμά του, πὼς τὰ φουντωμένα δένδρα μαραίνονταν στὸ βλέμμα του καὶ πὼς τὰ πουλιὰ βουβαίνονταν στὴν θέα του, καὶ τὸ ἐξήγησε γιὰ ὀργὴ καὶ κατάρρα τοῦ Κυρίου, γιὰ τὸ χτεσινὸ του κρίμα, νὰ καταραστεῖ ἕναν ἄνθρωπο μέσα στὸ σπίτι τοῦ Θεοῦ καὶ κάτω ἀπὸ τὰ καντήλια καὶ τὰ εἰκονίσματα.

Δάκρυα κύλησαν ἀπὸ τὰ μάτια του κι εἶδε ὅλα τριγύρω του μαῦρα σὰν τὸ κατράμι.

Ἐπεσε κατὰ γῆς κι ἔθρεξε τὸ χῶμα μὲ τὰ δάκρυα του

κι ἀφοῦ ἔκλαψε πολὺ ἔσιρεψε τὰ μάτια πρὸς τὸν οὐρανὸ καὶ παρακάλεσε:

Ἄξιωσε Κύριε τὸν πιὸ κριματισμένο δοῦλο Σου καὶ δώσε μου τὴ δύναμη νὰ τρέξω στὸν πνευματικὸ νὰ ἑομολογηθῶ τὰ κρίματά μου. νὰ λάθω τὸ σκληρὸ κανόνα ποὺ ταιριάζει στὸ βαρὺ μου τὸ κρίμα, κι ἄς μοῦ δοθεῖ ἄφεση νὰ κοινωνήσω τ' ἄχραντο σῶμα καὶ αἷμα σου, Χριστέ μου. Κάμε τὸ θάμα σου καὶ σοῦ τάζω τούτη τὴν ὥρα ν' ἀπαρνηθῶ τὸν κόσμον καὶ νὰ μπῶ στὴ δουλειή σου.

Μόλις εἶπε τούτα τὰ λόγια, μὲ μιᾶς τὸ νερὸ ἄρχισε πάλι νὰ κυλᾷ δίπλα του, πλουσιώτερο ἀπὸ πρὶν, τὰ φύλλα καταπράσινα νὰ λαμποκοποῦν στὸ πρῶτο φῶς τῆς αὐγῆς καὶ τὰ πουλιά νὰ λένε τὸν ταιριασμένον ὕμνον τους.

Σταυροκοπήθηκε, δοξολόγησε τὸν Κύριο γιὰ τὴν ἀμετρη ἀγάπη του, ἤπια νερὸ ποὺ τοῦ ἔστειλε τούτη τὴ φορά ὁ οὐρανὸς κι ἔδραμε γοργὰ πρὸς τὸ χωριό.

Ἔτρεξε στὸ σπίτι τοῦ παπα Νήφωνα καὶ χτύπησε τὴν πόρτα. Εἶχε σηκωθεί ὁ ἥλιος, τὸ χωριὸ ἔτοιμαζόταν γιὰ τὴ λειτουργία κι ὁ παπα Νήφοντας πρόσμενε τὴν ὥρα νὰ κατεβῆ γιὰ τὸν ὄρθρο. Ὡς τὸν ὄρθρο ὁμως εἶχε μιὰ γεμάτη ὥρα καιρὸ. Συλλογιζόταν λοιπόν, νὰ μιλήσει μετὰ τὸ Εὐαγγέλιο, νὰ δυναμώσει τὴν ἐλπίδα τῶν χριστιανῶν στὸ Θεό, νὰ διώξει τὸ φόβο ἀπὸ τίς ψυχές τους καὶ νὰ ἡμερέψει τὸ πνεῦμα τους. Ἡ πίστη τοῦ Χριστοπανάγου τοῦ εἶχε κάμει βέβαια ἐντύπωση καὶ δοξολόγησε τὸν Κύριο. Ὄταν τὸν εἶδε στὴν πόρτα του τὴν ὥρα ποὺ τὸν συλλογιζόταν τοῦ εἶπε:

—Τί γυρεύεις, Χριστοπανάγο, τέτοια ὥρα;

—Νὰ ἑομολογηθῶ παπα μου, ἀποκρίθηκε ὁ Χριστοπανάγος, κι οἱ δυὸ ἄντρες μπῆκαν στὴν κάμαρη τοῦ παπα καὶ κάθησαν κάτω ἀπὸ τὸ εἰκονοστάσι.

Ὁ παπα Νήφοντας εἶχε φορέσει τὸ πετραχήλι του καὶ ἀνοιξε ὅλη τὴν καρδιά του νὰ δεχτεῖ τὴν ἑομολόγηση αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Χριστοπανάγος γονατιστός, μὲ τὰ μάτια καρφωμένα

χάμω, ιστόρησε στὸν πνευματικό του ὄλα τὰ κρίματα, κρίματα τοῦ νοῦ, κρίματα θυμοῦ, πειρασμούς τῆς σάρκας καὶ τὸ πιὸ φοβερὸ ἀπ' ὄλα τὴν κατάρρα ποὺ ἔρριξε στὸ κεφάλι μιᾶς χριστιανῆς μέσα στὴν ἐκκλησία. Ξωμολογήθηκε πῶς πῆγε νὰ τῆς γυρέψει σχῶριο, μὲ ποιὸ τρόπο ἐκείνη τὸν ἔδιωξε, τὴν ὀλονυχτία του στὸν Προφήτη Ἡλία καὶ τὸ θαῦμα τοῦ νεροῦ ποὺ στέρεψε κι ἀνάθλυσε πάλι πλουσιώτερο ἀπὸ πρὶν.

—Σήκω, ἀδελφὲ Χριστοφόρε, εἶπε σιγὰ ὁ παπάς, ἐνῶ ἀπὸ τὰ μάτια του κυλοῦσαν δάκρυα. Δὲν εἶμαι ἄξιος, συνέχισε, νὰ φιλήσω οὔτε τὰ πόδια σου. Ὁ Θεὸς σ' ἔχει συχωρέσει καὶ παρακαλῶ σε νὰ μὴ μέ λησμονᾶς στίς προσευχές σου. Κι ἔσκυψε ὁ ἱερέας ὁ Νήφωνας καὶ φίλησε τὸ χέρι τοῦ Χριστοπανάγου. Τὸν ἀγκάλιασε σὰν ἀδελφό, ἀκούμπησε τὸ πετραχήλι στὸ κεφάλι του καὶ τοῦ διάθασε τούτη τὴν εὐχή :

Ὁ Θεός, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὁ διὰ τοῦ Προφήτου Σου Νάθαν μετανόησαντι τῷ Δαυίδ ἐπὶ τοῖς ἰδίῳις πλημμελήμασιν, ἄφεισιν δωρησάμενος καὶ τοῦ Μανασῆ ἐπὶ τὴν μετάνοιαν προσευχὴν δεξάμενος. Αὐτὸς καὶ τὸν δοῦλον σου Χριστοφόρον μετανοοῦντα ἐφ' οἷς ἔπραξε πλημμελήμασι πρόσδεξαι τῇ συνήθει Σου φιλανθρωπία, παρορῶν πάντα τὰ αὐτῷ πεπραγμένα, ὁ ἀφίεις ἀδικίας καὶ ὑπερβαίνων ἀνομίας. Σὺ γὰρ εἶπας, Κύριε: Οὐ θελήσει θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτὸν καὶ ἕως ἑβδομηκοντάκις ἐπτὰ ἀφιέναι τὰ ἀμαρτήματα. Ἐπεὶ ὡς ἡ μεγαλωσύνη Σου ἀείκαστος καὶ τὸ ἔλεός Σου ἀμέτρητον. Εἰ γὰρ ἀνομίας παρατηρήσης, τίς ὑποστήσεται; Ὅτι Σὺ εἶ ὁ Θεὸς τῶν μετανοοῦντων, καὶ Σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Ὁ Χριστοπανάγος φίλησε τὸ χέρι τοῦ παπᾶ, βγῆκε καὶ χωρὶς νὰ συλλογιστεῖ τίποτ' ἄλλο μπῆκε στὴν ἐκκλησία. Χριστιανὸς ἀκόμη δὲν εἶχε πατήσει καὶ μόνο ἡ θειά Καλή ἀνάθε τὰ καντήλια.

Μόλις τὸν εἶδε σταυροκοπήθηκε, ἔφτυσε τὸν κόρφο της καὶ ψιθύρισε: Πίσω μου σ' ἔχω Σατανά.

Ὁ Χριστοπανάγος ἀμίλητος πῆγε στὴ δεξιὰ γωνιά τοῦ πύμπλου καὶ γονάτισε.

Ἡ θειά Καλή, τὸ ἀπύλωτο στόμα, δὲν τὸ χώνευε νὰ βλέπει τὸ Χριστοπανάγο, λογαριαζούμενο νοικοκύρη, νὰ χαρμαίζεται μὲ χαμένα κορμιά σὰν τὴ Φωτεινή, ποὺ δὲν ἀποζήτησε ποτὲ τὴν ὀρμήνεια της καὶ τὴν καλή της δούλειψη, ποὺ λίγο-πολύ, τὴν εἶχαν γυρέψει ὄλα τὰ νοικοκυροκόριτσα.

Πῆγε κοντά του, κούνησε τὸ κεφάλι της καὶ τοῦπε:

—Πέταξε τὸ πουλί καὶ τὸ ῥιξες στ' ἀγιωτικά.

Κι ἐπειδὴ ὁ Χριστοπανάγος δὲν ἀπαντοῦσε, τοῦ ξανάπε δυνατώτερα:

—Ἐσένα μιλάω καὶ κάνεις πὼς δὲν ἀκοῦς. Τὸ καλὸ ποὺ σοῦ θέλω νὰ τὰ παρατήσεις αὐτά, γιατί ὁ Θεὸς δὲν ξεγελιέται μὲ τέτοια. Τὸ μόνο ποὺ σοῦ μένει νὰ κάνεις εἶναι νὰ νοικοκυρευτεῖς. Πάρε τὴν καλή ἀπόφαση καὶ τ' ἄλλα εἶμαι γὰρ νὰ νιασιῶ.

Καὶ χαμηλώνοντας τὴ φωνή της, τοῦ ψιθύρισε σχεδὸν στ' αὐτί.

—Ξέρω μιὰ χήρα στὰ Καλάθρυτα, ποὺ ὁ ἄντρας της πέθανε στὴν ξενητιά, νιά, ὄμορφη, νοικοκυρά. Μυστήριον θὰ κάμεις νὰ τὴ στεφανωθείς κι αὐτὸ εἶν' ἡ καλύτερη προσευχή. Γιὰ τὴν ψυχὴ μου καὶ γιὰ τὴν ψυχὴ σου μιλάω τέτοιαν ὥρα καὶ σ' αὐτὸν τὸν ἅγιον τόπο...

Ὁ Χριστοπανάγος σταυροκοπήθηκε καὶ παρακάλεσε τὸ Θεὸ νὰ σχωρέσει τὴν θειά Καλή καὶ ν' ἀποδιώξει τὸ σκάνταλο ἀπὸ κοντά του. Ἡ θειά Καλή ἄρχισε νὰ θυμώνει μὲ τὴ σιωπὴ του, ποὺ τὴ λογάρισε καταφρόνια, καὶ τὸν ρώτησε:

—Μὰ δὲ μοῦ λές, πέτρωσε ἢ σάλεψε ὁ νοῦς σου;

Κεῖνη τὴν ὥρα μπῆκε σὰ σίφουνας ἢ Χοντροκατερίνα καὶ βλέποντας τὸ Χριστοπανάγο γονατιστὸν καὶ πίσω του τὴ θειά Καλή νὰ τοῦ κανοναρχᾶ, στάθηκε στὴ μέση τῆς ἐκκλησιᾶς καὶ κάνοντας τὸ σταυρὸ της φώναξε:

—Θέ μου, μὴ μὲ κολάσεις Κυριακὴ μέρα.

Καὶ γυρίζοντας πρὸς τὴ θειά Καλή, τῆς εἶπε ἄγρια:

—Τί κουθέντες ἔχεις ἐσὺ μ' αὐτὸ τὸ σατανά;

—Ὁ σατανάς δὲν εἶν' ἐδῶ ἀλλὰ ἀλλοῦ, κι ὁ ἄνθρωπος πού βρίζεις εἶν' ἕνας καλὸς χριστιανός, τῆς φώναξε ὁ παπὰ Νήφωνας πού μπῆκε κείνη τὴν ὥρα στὴν ἐκκλησία.

—Εἶν' ὁ σατανάς... ἀποκρίθηκε πεισματικά ἡ Χοντροκατερίνα.

—Ἐδῶ εἶναι ἐκκλησία, τὴ διάκοψε αὐστηρὰ ὁ Νήφωνας, καὶ λόγια ἄλλα δὲν θέλω.

Οἱ δυὸ γυναῖκες τραθήχτηκαν πρὸς τὴν πόρτα.

Ὁ Χριστοπανάγος, οὔτε μιὰ φορὰ δὲν εἶχε γυρίσει τὸ κεφάλι, παρὰ μόνο δάκρυα κυλοῦσαν ἀπὸ τὰ μάτια του. Ἡ θειά Καλή, πού διάβαζε εὐκόλα τὴν Χοντροκατερίνα κι ἤξερε τὸν καὺμό της καὶ τὸ πείσμα της, πειστωμένη καὶ ἡ ἴδια ἐπειδὴ δὲν μποροῦσε νὰ κάμει τοῦ χεριοῦ της τὸ Χριστοπανάγο, ἀποφάσισε αὐτὴ τὴ φορὰ νὰ βοηθήσει μὲ τὸν τρόπο πού ἤξερε μονάχα αὐτὴ.

Εἶχε τὸν τρόπο του ὁ Χριστοπανάγος καὶ μποροῦσε νὰ πλερώσει ἀκριβὰ τὴν περηφάνια του, γιατί περηφάνια ἔβλεπε ἡ θειά Καλή στὸ φέρσιμό του.

—Μὴν κάνεις σκάνταλο, τῆς εἶπε σιγὰ τῆς Χοντροκατερίνας, τέτοια μέρα καὶ γὼ θὰ σοῦ τὸν σιγυρίσω. Μὲ φωνές καὶ μὲ βρισιές δὲν πλερώνεται τὸ κακὸ φέρσιμο τοῦ Χριστοπανάγου σὲ σένα. Σοῦ χάλασε τὴν τύχη σου, ἀλλὰ θὰ τὸ πληρώσει τὸ κρίμα του...

Ἡ Χοντροκατερίνα, πού ἀνάσανε σ' αὐτὰ τὰ λόγια, γούρλωσε τὰ μάτια της καὶ ρώτησε:

—Πῶς;

—Ἐδῶ καὶ δυὸ μῆνες, συνέχισε ἡ θειά Καλή, σὲ μιὰ παρέα, καθισμένος σὲ κείνη τὴν πέτρα πού εἶναι πίσω ἀπ' τὸ ἱερό, κατηγόραγε τὸν πολυχρενεμένο βασιλιά μας κι ἔλεγε πὼς αὐτός καὶ οἱ ἄνθρωποι του πᾶνε νὰ μᾶς βγάλουνε ἀπὸ τὸν ἴσιο δρόμο τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μᾶς ἀλλαξοπιστήσουνε. Κί ὅτι πᾶνε νὰ πετύχουνε ὅ,τι δὲν καταφέρανε οἱ Τοῦρκοι.

Ἄστραπὴ ἀπὸ φῶς ἔλαμψε στὸ πρόσωπο τῆς Κατερίνας.

—Αὐτὸ πού λές θειά Καλή ξεσκεπάζει ὀλότελα τὸ φίδι πού κρύβουμε στὸ χωριό μας.

Κι αλλάζοντας τόνο, τῆς εἶπε ἀποφασιστικά.

—“Ὅλοι αὐτοὶ ποὺ ἔρχονται νὰ κοινωνήσουν σήμερα εἶναι μαζί του στὰ κρυφὰ καὶ μ’ ἀφήκαν ἔρημη καὶ μοναχὴ στὴ συμφορὰ μου... Θὰ τὰ κάψω, Καλή, τ’ Ἄρμπουνα, θ’ ἀνάψω μεγάλη φωτιά, ἂν δὲ γίνει τὸ δικό μου ἀπ’ αὐτὴ τὴ στιγμή.

Καὶ χωρὶς νὰ προσμένει ἀπόκριση τῆς Καλῆς γύρισε στοὺς χωριάτες ποὺ μπαίνανε κείνη τὴν ὥρα στὴν ἐκκλησιᾶ:

—Χρονιάρια μέρα κολάστηκα χριστιανοί, γιατί μέσα στὴν ἐκκλησιᾶ ἓνα φίδι παρασταίνει τὸ θεοσεβούμενο. Μεσάνυχτα θέλησε νὰ μπεῖ ἀπόψε στὸ σπίτι μου καὶ δῶ καὶ λίγες μέρες ἔβρισε τὸν πολυχρονεμένο βασιλιά μας. Αὐτὸ τὸ φίδι δὲν μπορεῖ νὰ λειτουργιέται μαζί μας καὶ νὰ σούρνεται στὰ πόδια μας τὴν ὥρα ποὺ κοινωνᾶμε.

Ἄφρους ἔβγαζε ἀπὸ τὸ στόμα της κι εἶπε ὅσα κατέβαζε τὸ μυαλό της γιὰ τὴ σχέση του μὲ τὴ Φωτεινὴ κι ἓνα σωρὸ ἄλλα.

—Εἶσαι γριά ψεύτρα καὶ κολασμένη, τῆς φώναξε ὁ Νικόλας ὁ Τσοποτός.

—Δὲ φοβᾶσαι τὸ Θεὸ νὰ λές τέτοια ἀδιάντροπα ψέματα γιὰ ἓναν ἅγιο ἄνθρωπο. Χωριανοὶ μὴν τὴν πιστεύετε... φώναξε ὁ Γιάννης ὁ Μέρμιγγας.

—Ἐμένα τὴν ἀδικημένη γυναῖκα θὰ βρίσετε ψεύτρα, φώναξε ἡ Χοντροκατερίνα. Καὶ σεῖς Χριστιανοὶ νοικοκυραῖοι τ’ ἀκοῦτε καὶ μνέσκετε βουβοί. Ἄφου λοιπὸν χαθήκανε οἱ ἄντρες ἀπὸ τὸ χωριό, θὰ πάρω μοναχὴ μου τὸ δίκιο κι ὁ Θεὸς ἄς μὲ κρίνει.

Σὰ σίφουνας χώθηκε μέσα στὴν ἐκκλησιᾶ καὶ σὰν ὀχιά τράθηξε κατὰ τὴ δεξιὰ γωνιὰ τοῦ τέμπλου ποὺ εἶχε δεῖ νὰ στέκεται ὁ Χριστοπανάγος.

Πίσω ἀπὸ τὴν Χοντροκατερίνα ἔτρεξαν ὁ Νικόλας ὁ Τσοποτός κι ὁ Γιάννης ὁ Μέρμιγγας, ἀλλὰ μέσα στὸν κόσμο τὴν ἔχασαν. Ἡ Χοντροκατερίνα, μόλις μπῆκε μέσα, ἔστριψε σὰν ἀστραπὴ δεξιὰ κατὰ τὸ μέρος ποὺ εἶχε δεῖ νὰ στέκεται ὁ Χριστοπανάγος. Χώθηκε μέσα στὸν κόσμο, ἔσπρωξε τὸν ἔ-

ναν, πάτησε τόν άλλον, ένιωσε ένα ψίθυρο νά ξεσηκώνει τὸ πέρασμά της, ἀλλὰ κείνη σάν ἔρπετό προχωροῦσε.

“Όταν ὅμως ἔφτασε στὴ δεξιὰ γωνιά τοῦ τέμπλου, εἶδε ένα σωρὸ άλλους ἀνθρώπους, ἀλλὰ δὲν εἶδε τὸν Χριστοπανάγο.

Κρύος ἰδρῶς τὴν περέχουσε. Ἐτριξε τὰ δόντια της, ἀφροὶ φάνηκαν στὶς ἄκριες τῶν χειλιῶν της κι ἔνιωσε θέρμη νά καίει τὰ μάτια της. Κι ἂν ἀκόμα γκρέμιζε τὸ σπιτικό της, δὲν θάνοιωθε τέτοιαν ἀπογοήτεψη καὶ τόση πίκρα. Γύρισε τὸ ξαναμμένο μάτι της δεξιὰ κι ἀριστερά, κοίταξε τὸν κάθε χριστιανὸ καὶ τὴν κάθε χριστιανὴ στὰ μάτια καὶ σκουντώντας πάλι, ἄντρες καὶ γυναῖκες, γερόντους καὶ παιδιά, πῆγε πρὸς τὴν Ὡραία Πύλη. Ἀνέβηκε τὰ δυὸ σκαλιὰ γιὰ νάχει ἀπλόχωρη ἐπισκοπὴ καὶ τὸ μάτι της ἔφαξε παντοῦ. Μὲ ἀθάσταχτο θυμὸ ἔβλεπε πὼς ὁ Χριστοπανάγος δὲν ἦταν μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ πὼς ἔχανε ένα σπουδαῖο τερτίπι. “Όταν ὅμως ἔνοιωσε ὅλα τὰ μάτια τῆς ἐκκλησίας νά τὴν κοιτάζουν καὶ μπροστά της νά στέκονται, αὐστηροὶ κι ἀμείλιχτοι, ὁ Γιάννης ὁ Μέρμιγγας κι ὁ Νικόλας ὁ Τσοποτός, γύρισε ἀπὸτομα τὴ ράχη της στὸ ἐκκλησιασμά κι ἄρχισε νά προσκυνᾷ μιά-μιά τὶς εἰκόνες τοῦ τέμπλου. Ὑστερα στάθηκε μπροστά-μπροστά γιὰ νά μὴν βλέπει κανέναν καὶ νά μπορεῖ νά συλλογιστεῖ ποῦ κρύφτηκε ὁ Χριστοπανάγος καὶ νά βρεῖ ποιὸς τὸν ὀρμήνεψε νά κρυφτεῖ.

Ἡ ἴδια ὅμως ἀπορία ποῦ βασάνιζε τὴν Χοντροκατερίνα, βασάνιζε καὶ τὴ θεῖα Καλή. Αὐτὴ ἤξερε καλύτερα ἀπ’ ὅλους καὶ τὴν ἐκκλησιὰ καὶ τὸν παπὰ Νήφωνα. Ἦταν ἡ μόνη ποῦ ὑποψιάστηκε πὼς ὁ Χριστοπανάγος μπορεῖ νάταν στὸ ἱερό, δὲ μίλησεν ὅμως, γιατί δὲν ἤθελε νά κόψει καὶ τὰ γιοφύρια μὲ τὸν παπὰ καὶ τοὺς ἐχτροὺς τῆς Κατερίνας.

Ἡ λειτουργία προχωροῦσε, ὁ παπὰς εἶχε διαβάσει τὸ εὐαγγέλιο κι ἐτοιμαζόταν νά κηρύξει, ὅταν ἡ Χοντροκατερίνα ἔβγαλε μιὰ δυνατὴ φωνή:

—Ἡ καρδιά μου...

Καὶ σωριάστηκε χάμω.

Οἱ γυναῖκες τρέξανε, τὴ σηκώσανε, τὴ φέρανε ὄξω ἀπὸ

την ἐκκλησιά, στο σπίτικι τῆς θειᾶς Καλῆς, τὴν ξάπλωσαν ἀπὸ στρῶμα κι ἄρχισαν νὰ τὴν τρίβουν μὲ γλυκάδι. Λίγο-λίγο τὴ συνεφέρανε, ἀλλὰ ἔδειχνε πολὺ ταραγμένη. Μόλις ὁμοῦ οἱ χωριάτισσες χαλάρωναν τὴν προσοχή τους, ἡ Χοντροκατερίνα μισάνοιγε τὸ μάτι της καὶ ξέταζε τὰ πρόσωπα κοιτάζοντας νὰ ξεδιαλύνει τὴ σκέψη τους. Στενοχωριόταν μέσα στὴν ἐκκλησιά, δὲν τὴ χωροῦσε ὁ τόπος καὶ τῆς ἦταν ἀποκτικό νὰ περιμένει νὰ σκολάσει ἡ λειτουργία. "Ὅταν ὁμοῦ κατάλαβε πὼς ἦτανε πρὸς τὸ τέλος, εἶπε στὶς γυναῖκες πρὸς ἐνιωθε καλύτερα καὶ σηκώθηκε καὶ γύρισε σπίτι της. Τὴ μόνη γυναῖκα ποὺ γύρεψε νὰ τῆς παρασταθεῖ ἦταν ἡ θειᾶ Καλή. Κι ὅταν ἡ ἐκκλησιάρισα πῆγε, ἡ Κατερίνα σφάλισε τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ κι οἱ δυὸ γυναῖκες κάθησαν μοναχῆς τους καὶ κουβέντιασαν ἐπὶ πολλὴν ὥρα. Κανεὶς δὲν ἐμιλήθη ποτές τί εἶπαν. Τὴν ἄλλη ὁμως μέρα τὸ πρωῖ, ἡ Κατερίνα πῆρε τὸ μουλάρι καὶ κίνησε γιὰ τὰ Καλάβρυτα.

Ἡ θειᾶ Καλή εἶπε πὼς πῆγε γιὰ δουλειές της καὶ γιὰ νὰ ἀνταμώσει ἕναν ἀλμπάνη, φημισμένον γιὰ τὰ γιατροσόφια τοῦ. Ἡ Κατερίνα εἶχ' ἀφήσει στὸ πόδι της τὴν Καλή νὰ κρατᾷ ἀνοιχτὸ τὸ μπακάλικο, γιατί μπορεῖ νὰ λειπε καὶ μιὰ ἑδομάδα.

Κεῖνη τὴ μέρα ὁμως, κατὰ τὸ μεσημέρι, τὸ χωριὸ ἀνατατώθηκε, γιατί μαθεύτηκε πὼς ὁ Χριστοπανάγος εἶχε πέσει στὸ στρῶμα μὲ δυνατὴ θέρμη καὶ πὼς στὸ σπίτι του βασιλευε μεγάλη ταραχή.

Ἡ θειᾶ Καλή, ποὺ παράσταينه καὶ τὴ γιάτρισσα, πῆγε καὶ τὸν εἶδε καὶ ὠρίσε νὰ πίνει ζεστὸ φλουσκούνι πρωῖ, μεσημέρι καὶ βράδυ, ἀλλὰ τὸ χωριὸ εἶχε ἀλαφιάσει πάλι ἀπὸ τὸ φόβο. Περισσότερο ἀπ' ὅλα τὰ σπίτια ὁ φόβος εἶχε συνεπάρεται τὰ σπιτικά τοῦ Γιάννη τοῦ Μέρμηγγα καὶ τοῦ Νικόλα τοῦ Τσοποτοῦ. Κι οἱ δυὸ φαμίλιες φώναξαν τὸν παπὰ Νήφωνα νὰ τοὺς διαβάσει εὐχὴ καὶ νὰ ξορκίσει τὸ κακὸ ποὺ πῆγε νὰ ἀνάψει στὸ σπίτι τους ὁ Χριστοπανάγος. Τὰ δύο ὁμως παλληκάρια, ὁ Γιάννης κι ὁ Νικόλας, δὲν ἦταν φοβισμένα διόλου κι ὁ παπάς ἔδωσε θάρρος στὶς γυναῖκες καὶ τὶς βεβαίωσε ὅτι οὔτε ἡ Φωτεινὴ πέθανε ἀπὸ τὴν κακιὰν ἀρρώστεια

ούτε ὁ Χριστοπανάγος εἶχε τέτοιο κακό. Τοὺς θύμησε πὼς οἱ ἄνθρωποι εἶναι γεννημένοι γιὰ ν' ἄρρωσταίνουν, αὐτὸ ὁμοῦς δὲ σημαίνει πὼς ἔπεσε πανούκλα στὸ χωριό.

Κεῖνο ὁμοῦς ποὺ στέριωσε τὴν ἐλπίδα στὸ χωριό, ἦταν ἡ προθυμία τοῦ παπαῦ νὰ πάει νὰ διαβάσει εὐχή στὸ προσκέφαλο τοῦ Χριστοπανάγου καὶ ἡ διάθεσή του νὰ καθίσει ὧρες κοντὰ στὸν ἄρρωστο. Δὲν πῆγε στὰ πεταχτά, σὰν τὴ θειὰ Καλή, ἀλλὰ κάθισε ἀπὸ τὸ σούρουπο ὡς τὸ βαθύ μεσονύχτι.

Ξημερώματα τὴν ἄλλη μέρα, ὁ Γιάννης ὁ Μέρμιγγας κι ὁ Νικόλας ὁ Τσοποτὸς ζητήσανε ἀπὸ τὸν παπαῦ Νήφωνα νὰ διαβάσει παράκληση στὴν Παναγία γιὰ τὸν ἄρρωστο κι ὕστερα νὰ πᾶνε οἱ τρεῖς μαζὶ νὰ τὸν δοῦνε. Ὁ Χριστοπανάγος εἶχε περάσει πολὺ ἄσκημη νύχτα, τὸν ἔκαιγε δυνατὴ θέρμη, βογγοῦσε, παραμιλοῦσε καὶ τὸν βασάνιζαν ἐφιάλτες. Ἄδιάκοπα ἔβλεπε τὸ διάβολο ντυμένον γυναίκα, ποὺ ἀγωνιζόταν νὰ τὸν ξεστρατήσει. Τὸ πρωτὶ εἶχε κάπως ἡσυχάσει καὶ χάρηκε ἅμα εἶδε τὸν παπαῦ μὲ τοὺς δυὸ νέους φίλους του. Τὸ μεσημέρι, ὁμοῦς, πάλι βάρυνε καὶ πρὸς τὸ σούρουπο ὅλο του τὸ κορμὶ ἔκαιγε σὰν τὴν πυρωμένη σιτιά. "Ὅταν νύχτωσε, δὲν γνώριζε τὰ πρόσωπα καὶ τὸ παραμιλητό του ἦταν διαφορετικὸ ἀπ' τῆς προτερνῆς βραδιάς. "Ἐβαζε ἀλλόκοτες φωνές, ποὺ τρόμαζαν ὅλο τὸ σπίτι. Ὁ παπαῦ Νήφωνας ἔμεινε πολλὴν ὥρα γονατιστὸς δίπλα στὸ κρεβάτι του καὶ προσευχόταν. Ὁ ἄρρωστος, ὁμοῦς, ὅλο καὶ βάραινε κι οἱ δικοί του ἄρχισαν νὰ φοβοῦνται πὼς σιμώνει τὸ τέλος. Ρώτησαν μάλιστα τὸν παπαῦ ἂν πρέπει νὰ κοινωνήσουν τὸν ἄρρωστο, ἀλλὰ ὁ Νήφωνας δὲν ἔδειξε βιασύνη καὶ φαίνονταν σὰν νὰ μὴν μοιράζεται τὸ φόβο τους.

"Ἐτσι πέρασαν τέσσερις μέρες καὶ ὁ Χριστοπανάγος ὅλο καὶ πήγαινε πρὸς τὸ χειρότερο.

Τὴν Παρασκευή, ὁμοῦς, τὸ μεσημέρι ὅλοι νόμισαν πὼς ὁ ἄρρωστος ἀγγελοσκοιάστηκε. Ἀπὸ κείνη τὴν ὥρα ὁ ἄρρωστος ἔμοιαζε περισσότερο πεθαμένος παρά ζωντανός. Εἶχε κλείσει τὰ μάτια του κι ἔδειχνε ξερός. Τ' ἀδέλφια του νόμισαν πὼς πέθανε καὶ μιανῆς ψυχοκόρης ποὺ εἶχανε στὸ σπίτι.

την, ξέφυγε ὁ λόγος στὸ μπακάλικο ποὺ καθόταν ἡ Κατερίνα, κι ἔτσι φούντωσε ἡ φήμη πὼς ὁ Χριστοπανάγος πέθανε ἀπαράλλαχτα ὅπως εἶχε πεθάνει ἡ Φωτεινή.

Δὲν ἦταν ὁμως ἀλήθεια. Ὄταν τὸ σούρουπο ὁ παπὰ Νήφωνας, βγαίνοντας ἀπ' τὸ σπίτι τοῦ ἄρρωστου, πέρασε ἀπὸ τὸ μπακάλικο τῆς Κατερίνας, ὅπου γύρω ἀπὸ τὴ θειά Καλή ἦσαν μαζευτεῖ κάμποσοι χωριάτες, ξεκαθάρισε πὼς ὁ Χριστοπανάγος ζεῖ.

Τὸ Σάββατο, πρωῖ-πρωῖ, ὁ παπὰς ἔτρεξε νὰ δεῖ πὼς πάει ὁ ἄρρωστος, ἀλλὰ τὸν βρῆκε ξερὸν κι ἀναίσθητον, ὅπως τὸν ἄφησε τὴν προηγούμενη μέρα. Ἄν δὲν ἦταν μάλιστα ὁ παπὰς νὰ ἀφουγκράζεται τὴν καρδιά του καὶ νὰ νιώθει πὼς, στὸ κορμί του δὲν εἶχε ἀπλωθεῖ ἡ παγωνιά τοῦ θανάτου, οἱ σπιτικοὶ του θὰ τὸν εἶχαν πάρει γιὰ πεθαμένον.

Τὸ χωριό, ἐπειδὴ δὲν ἦταν ἐκεῖ ἡ Χοντροκατερίνα νὰ κεντραπᾶει τὸν πανικό, κι ἐπειδὴ ἡ στάση τοῦ παπᾶ φούντωσε ἐλπίδες, φοβόταν πολὺ λιγώτερο παρ' ὅσο φοβόταν στὴν ἀρρώστεια τῆς Φωτεινῆς. Σ' ὅλους ὁμως φαινόταν ἀνεξήγητη ἡ σύμπτωση ν' ἀρρωστήσει τόσο βαριά, ὁ ἄνθρωπος ποὺ εἶχε παρασταθεῖ τῆς Φωτεινῆς τὴν τελευταία νύχτα τῆς ζωῆς της.

Ἡ θειά Καλή, ποὺ μὲ πολλή μαστοριά ψάρευε τὴν ψυχολογία τῶν ἀρρώστων, ἔβλεπε ὅτι οἱ Παναγιωτόπουλοι—τόνομα τοῦ Χριστοπαναγίου ἦταν Χριστοφόρος Παναγιωτόπουλος καὶ γι' αὐτὸ τὸν φώναζαν Χριστοπανάγο—εἶχε μάθει πὼς ὁ ἄρρωστος ἦταν ἑπὶ ἑπτὰ μέρες χωρὶς μιλιὰ, μὲ κλειστά τὰ μάτια, σὰν πεθαμένος. Καὶ αὐτὸς ὁ παπὰ Νήφωνας, μετὰ τὴ λειτουργία τῆς Κυριακῆς, ὅταν βρῆκε τὸν ἄρρωστον, τρίτη μέρα ξερὸν, δίχως τροφή καὶ δίχως νερὸ φοβήθηκε. Συλλογίστηκε πὼς αὐτὴ ἡ κατάσταση δὲν μπορούσε νὰ βαστάξει μέρες κι' ὅτι κάποια ἔργα θὰ τέλειωνε.

Τότε γύρισε γρήγορα στὴν ἐκκλησιά, πῆρε τὴ μετάληψη καὶ πῆγε καὶ τὸν κοινώνησε. Ποτὲ δὲ θυμόταν στὴ ζωὴ ποὺ εἶχε νὰ προσευχήθηκε τόσο πολὺ καὶ μὲ τόση θερμότητα.

Ἄμα σκοτείνιασε, ὁ παπὰς τραθήχτηκε, πρὶν ὁμως κλείσει καλὰ-καλὰ τὴν πόρτα τοῦ ἀκούστηκαν ποδοβολητὰ ἀλό-

γων και σιγοκουθέντες. Σέ λίγο τρείς ώπλισμένοι άντρες τής έξουσίας χτύπησαν τήν πόρτα του, κι ό ένας άπ' αυτούς, ό καπετάνιος, μπήκε μέσα και μίλησε μιá ώρα γεμάτη μέ τόν παπά. "Υστερα ό παπάς κι οί τρείς άντρες πήγανε και πιάσανε τό Νικόλα τόν Τσοποτό και τό Γιάννη τό Μέρμιγγα. Κλάματα γυναικῶν και στριγγλιές άκούστηκαν από τά δυό σπίτια πού άναστάωσαν τό χωριό.

Ό καπετάνιος πρόσταξε και κλείσαν τά δυό παλληκάρια στήν έκκλησιά, έταξε φύλακες τούς δυό ύποταχτικούς του και πρόσταξε τόν παπά νά τόν όδηγήσει στο σπίτι του Χριστοπανάγου.

—Πώς είναι; ρώτησε ό παπάς τ' άδέρφια του.

—Ζεί δέ ζεί, τ' άποκρίθηκαν εκείνοι, κι ό παπάς μέ τόν καπετάνιο ζύγωσαν στο στρώμα πού κοίτοταν ό Χριστοπανάγος κι άφοϋ ό καπετάνιος φώτισε μέ τό λύχνο τό πρόσωπο τ' άρρώστου ψιθύρισε:

—Φαίνεται άνήμπορος.

—Είν' ένας άγιος άνθρωπος, καπετάνιο μου, ειπεν ό παπάς, και θάνε κρίμα νά χαθεί, και τά παλληκάρια πού κρατās είν' άθῶα. Δέν πρέπει ή έξουσία νά δίνει πίστη στα λόγια τῶν φτονερῶν άνθρώπων. Γι' αυτά πού λέω όρκίζομαι στήν Ιερωσύνη μου.

Δέν ειχε καλά τελειώσει ό παπάς κι ό Χριστοπανάγος, για πρώτη φορά ύστερ' από τρείς μέρες, άνοιξε τά μάτια του και κοίταξε γύρω.

Και τ' άδέρφια του Χριστοπανάγου κι ό παπάς κι όλο τό χωριό ειδαν σα νεκρανάσταση τήν καλυτέρευση του άρρώστου. Ό καπετάνιος, όμως, άπόρησε, γιατί ό Χριστοπανάγος δέν άνοιξε μόνο τά μάτια, αλλά και μίλησε.

—Πές σέ κείνον πού σ' έστειλε, ειπε του καπετάνιου, πώς σ' αυτό τό μέρος δέ ζουνε όχτροί του βασιλιά. Αυτοί δέν είναι στ' Αρμπουνα, αλλά στήν Αθήνα κι άπ' αυτούς νά φυλαχτεί ό Βασιλιās. Γι' αυτό, μην άδικοκυνηγās άθῶους και μη γίνεσαι αίτιος νά κακοπάθουν τίμια παιδιά, καθως αυτά πού πήγες κι έπιασες.

...Επειτα ο παπᾶς τοῦ εἶπε σένανε πῶς ἐγὼ κυηγῶ τὸ Τσο-
κατοῦ τὰ Μέρμιγγα, ρώτησεν ὁ καπετάνιος.

...Ὄχι τίπτε κείνος, ποῦ τρεῖς μέρες βρίσκεται κοντά μου
καὶ μου μιλά, κείνος ποῦ περίμενα τόσα χρόνια. Κείνος ποῦ
καὶ γὰρ τίποτε καὶ τὰ βλέπει ὄλα.

...Ὄχι ποῦ θρίσκονται τώρα τὰ δυὸ παιδιὰ; ρώτησεν ὁ
καπετάνιος.

...Ὁ κλειδώσες στὴν ἐκκλησιὰ, ἀποκρίθη ὁ Χριστοπα-
νάγος, ἀλλὰ μὴ δώσεις προσοχὴ στὶς φτονερὲς ψυχές. Περί-
πουτὸ νὰ ζημερώσει καὶ μίλησε μ' ὄλο τὸ χωριό. "Ἐτσι θὰ
πάρῃς τὴν ἀλήθεια.

...Ὁ καπετάνιος, ποῦ ὄλο καὶ σάστιζε μὲ τὰ λόγια τοῦ Χρι-
στοπανάγου, ρώτησε:

Καὶ τὴν ξέρεις ἐσὺ τὴν ἀλήθεια καὶ θές νὰ τὴν πείς;

...Εἶμαι ὀλάκερος στοὺς ὀρισμούς σου, ἀποκρίθη ὁ Χρι-
στοπανάγος.

...Ὁ ἀ ξαναμιλήσουμε, λοιπόν, αὐριο, εἶπ' ὁ καπετάνιος.

...Αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ φρόνιμο, ἀποκρίθηκε ὁ ἄρρωστος.
Καὶ στείλε τὰ παλληκάρια σπίτι τους νὰ ἡσυχάσουν οἱ μανά-
δες τους καὶ νάσαι σίγουρος πῶς δὲ θὰ σοῦ φύγουν... Κάμε
καθῶς σοῦ λέω, πρόστεσε ἄργὰ ὁ Χριστοπανάγος, κι ἡ Πα-
παγιὰ θὰ φυλάξει τὸ σπίτι σου καὶ θὰ γειάνει τ' ἄρρωστο
παιδί σου...

...Ὁ καπετάνιος χλώμιασε. Κοίταξε στὰ μάτια τὸ Χρι-
στοπανάγο καὶ μὲ χαμένη τὴ μιλιὰ βγῆκε ἀπὸ τὸ σπίτι. Τὸν
καλοῦθησε ὁ παπᾶς. Χωρὶς νὰ βγάλει λέξη ἀπὸ τὸ στόμα
του, πῆγε στὴν ἐκκλησιὰ καὶ λευτέρωσε τὰ δυὸ παιδιὰ, ἄφη-
σε τοὺς ὑποταχτικούς του νὰ πᾶνε νὰ πλαγιάσουν στῆς
καλῆς, μιὰ καὶ τὸ γύρεψε ἡ ἴδια, κι αὐτὸς πῆγε νὰ
πλαγιάσει στοῦ παπᾶ.

...Πρὶν πλαγιάσουν, ὁ παπᾶς πρόσφερε ψωμί, αὐγά, γάλα,
λαίος καὶ ξερά σῦκα, ὁ καπετάνιος, ὅμως, δὲν κατάφερε νὰ
καπθάσει δυὸ μπουκιές.

...Προτιμῶ νὰ πλαγιάσω, εἶπε τοῦ παπᾶ, χωρὶς νὰ τὸν ρω-
τήσῃ ἄλλο τίποτε, οὔτε γιὰ τὸν Χριστοπανάγο οὔτε γιὰ τὰ
παιδιὰ οὔτε γιὰ κανέναν ἄλλον.

—“Όπως όρίζεις, τοῦ εἶπεν ό παπάς. “Αν θέλεις, όμως, έλα νά προσευχηθοῦμε πρίν πλαγιάσουμε.

Καί στάθηκαν κι οἱ δυό μπροστά στά εἰκονίσματα, όπου έκαίγε τό καντήλι καί προσευχήθηκαν. Στο τέλος ό παπάς εἶπε:

«Έν τῇ σκέπη τῶν πτερύγων σου σκεπασθήσομαι καί ὑπνώσω ότι σύ, Κύριε, κατά μόνας έπ’ έλπίδι κατώκησάς με».

Καί ὕστερα πρόστεσε:

·Εἰς χεῖράς σου, Κύριε, παρατίθημι τήν ψυχήν καί τό σῶμά μου. Αὐτός με εὐλόγησον, αὐτός με έλέησον καί τήν ζωήν αἰώνιον χάρισόν μοι».

Πλαγιάσανε καί μοναχά τό φῶς τοῦ καντηλιοῦ σιγόκαιγε.

Ό καπετάνιος όμως δέν έκλεισε μάτι. Ήτανε σίγουρος πῶς κανένας δέν τόν γνώριζε στό χωριό. Κι ἦτανε άκόμα πιό πολύ σίγουρος πῶς κανένας δέν ἤξερε πῶς ἦτανε φαμελίτης καί πῶς εἶχεν άρρωστο παιδί. Πῶς εἶχε παιδί μουγκό κι άνήμπορο. Τί δέν εἶχε κάμει γιά νά γιατρέψει τό μοναχό άρσενικό πού τοῦστειλεν ό Θεός. Πόσα δέν εἶχε ξοδιάσει, πόσες όρμήνιες δέν άκολούθησε, πόσα ταξίματα δέν εἶχε κάμει καί πόσες λειτουργιές δέν εἶχε πλερώσει;

Κι όμως τό παιδί μεγάλωνε χωρίς νά γλυκοχαράζει γιατριά. Ποιός λοιπόν ἦταν τοῦτος ό άρρωστος άνθρωπος, πού ἦρθε νά σοῦρει δεμένον στά Καλάθρυτα, πού ἤξερε τόν μεγάλο καῦμό τῆς ζωῆς του; Καί ποιά ἦ δύναμή του γιά νά τοῦ δίνει μέ τόση σιγουριά τέτοια χαρούμενη ὑπόσχεση; «Ή Παναγιά θά τό γειάνει».

Αὐτός ό λόγος βούιζε στ’ αὐτιά του καί πίστεψε πῶς ό άίθρωπος αὐτός δέ γινόταν νάναι καθός τόν εἶχε παραστήσει στή Διοίκηση ἢ Χοντροκατερίνα. Οὔτε έδειχνε ξεφαντωτής καί πορνοθοσκός, καθός τόν κατηγοροῦσε ἢ γυναίκα πούρθε άπό τ’ Αρμπουνα, οὔτε κι έχτρός τοῦ Βασιλιᾶ καί τοῦ νόμου.

Ή φωνή τοῦ Χριστοπανάγου δλο καί βούιζε άσθενικά, άλλά σίγουρη στ’ αὐτιά του:

·Ή Παναγιά θά τό γειάνει».

Κανένας δέν τοῦ εἶχε πει άκόμα μέ τόση σιγουριά αὐ-

το το λόγο. Δεν μπορούσε νὰ ξηγήσει τὸ γιατί, ἀλλὰ τοῦ φαινόταν πὼς αὐτὴ ἢ φωνὴ δὲν ἦταν τοῦ κόσμου τούτου, πὼς οὐκ ἔβγαινε ἀπὸ ἀνθρώπινο στόμα, ἀλλὰ ἔμοιαζε ἀχὸς ποῦ ἔρχοταν ἀπὸ τόσο μακριά, ὅσο δὲ βάνει ὁ νοῦς τ' ἀνθρώπου.

«Ἡ Παναγιὰ θὰ τὸ γειάνει».

Βοοῖζε ἀδιάκοπα στὰ αὐτιά του ἢ ἀσθενικιὰ ἀλλὰ σίγηρη φωνή, κι ἔτσι καθὼς ἦταν μὲ μισόκλειστα τὰ μάτια εἶδε ἀνάμεσα εἰκονίσματα καὶ καντήλι μιὰ ὀπτασία ποῦ τὸν ἀφείλε :

Εἶδε τὸ Χριστοπανάγο ὄρθιο, νὰ κρατᾶ ἀπὸ τὸ χέρι τὸ γόνατο τοῦ τὸν Κωνσταντάκη καὶ νὰ προχωρᾶνε πρὸς τὸ εἰκόνημα τῆς Παναγίας. Ὁ Κωνσταντάκης φοροῦσε ὀλόασπρη ποταμίσα καὶ κρατοῦσε μιὰν ἄσπρη λαμπάδα, κι ὁ Χριστοπανάγος φοροῦσε ράσο. Ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας δὲ φαινόταν πιά ἀπὸ τὸ καντήλι, ἀλλὰ ἀπὸ μιὰ ρόδινη δυνατὴ ἀσπρη, ποῦ ἔρχοταν ἀπὸ τὴ σκεπή, ποῦ δὲ φαινόταν πιά, ὅταν νὰ εἶχεν ἀνοίξει στὴν προσταγὴ καὶ στὸ φῶς τοῦ οὐρανοῦ.

Ὁ Κωνσταντάκης καὶ ὁ Χριστοπανάγος προχωροῦσαν, ἐπὶ ἄμα ζύγωσαν, ὁ Κωνσταντάκης γονάτισε καὶ φίλησε τὰ πόδια τῆς Παρθένας... Ὑστερα εἶδε ὀλοκάθαρα τὴν Παναγιὰ ἀπλωῖν τὸ χέρι της καὶ νὰ τ' ἀποθέτει πάνω στὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ, ἐνῶ ὁ Χριστοπανάγος εἶχε γονάτισει παράμερα καὶ προσευχόταν.

Ἡ ἀσπρη ἢ λάμψη ἔγινε ὀλόασπρη σὰν τὸν ἥλιο τοῦ μεσημεριοῦ, ἡ Παναγιὰ τράθηξε τὸ χέρι της καὶ τὸ παιδί σηκώθηκε κι ἄρχισε ἀργὰ καὶ καθαρὰ νὰ λέει τὸ «Ἅγιος ὁ Θεὸς».

Ἡ μιλιὰ του ἦταν καθαρὴ καὶ τὰ λόγια του πέφτανε ἐπὶ αἰεὶ κουκί, σὰν τὸ ξεκοκκισμένο σῆμα, ἀπὸ τὰ χεῖλη του. Που ἀπὸ ἀνθρώπινο στόμα δὲν βγῆκε καθαρότερη ὁμιλία. Που τοῦ δὲν εἶχεν ὄνειρευτεῖ ὅτι ὁ Κωνσταντάκης του θὰ προσεφῶσε νὰ μιλήσει ἔτσι.

Ἐνομασμένος ὁ καπετάνιος ἀνακάθισε στὸ στρῶμα καὶ ἀπῆλθε ἐναγώνιο τὸ βλέμμα στὸ εἰκονοστάσιο ἀλλὰ δὲν εἶδε πιά τίποτε. Ἡ λάμψη εἶχε σβῆσει, τὸ παλιὸ εἰκόνισμα τῆς

Παναγίας ήταν όπως πριν στη θέση του, δίπλα στο εικόνισμα του Χριστού και την εικόνα του Προφήτη Ἡλία. Ούτε το Χριστοπανάγο έβλεπε πιά, ούτε τον Κωσταντάκη.

Σηκώθηκε ταραγμένος και προσκύνησε τὰ εἰκονίσματα:

—Φύλαξέ με, Χριστέ μου, ψιθύρισε... Σώσε τον Κωσταντάκη μου, Μεγαλόχαρη, και τον τάζω σέ σένα. Φώτισέ με τί να πράξω...

Και κει, καθώς μετάνιζε, αποκοιμήθηκε κι έτσι σωριασμένον τον βρήκε ο παπά Νήφωνας όταν ξύπνησε.

—Θές να κατέβουμε στην εκκλησία; τον ρώτησε.

—Όπως όρίζεις, παπούλη, αποκρίθηκε ταπεινά ο καπετάνιος. Προς στιγμή θέλησε να του πει όσα φοβερά είδε τη νύχτα, αλλά ένωσε κάποιον να του κρατά το στόμα.

Είχε ξημερώσει όταν μπήκαν στην εκκλησία και ή θειά Καλή είχε κιόλας ανάψει το μεσιανό καντήλι του τέμπλου ένω τὰ δυο παιδιά, ο Νικόλας και ο Γιάννης, στεκόταν σε μιὰ γωνιά όρθια με κατεβασμένα κεφάλια και προσευχόνταν.

“Αμα τους είδε ο καπετάνιος, αναζήτησε τους δικούς του, έμαθε όμως απ’ την Καλή πως δεν είχαν ξυπνήσει ακόμη.

—Να πᾶς να τους σηκώσεις, την πρόσταξε ο καπετάνιος. Και γυρίζοντας στα δυο παιδιά τὰ ρώτησε:

—Τί γυρεύετε τέτοιαν ώρα εδώ;

—Είχες όρίσει να μην ξεμακρύνουμε από κοντά σου και γι’ αυτό είμαστε δω στους όρισμούς σου.

Τρίτη μεσημέρι γύρισε ή Κατερίνα και το πρώτο της ρώτημα δεν άφοροῦσε όσα κέντριζαν την έγνοια και το πάθος της. Τίποτε δεν είχαν υποψιαστεί απ’ όσα στάθηκαν στο χωριό. Το μόνο που ξύπνησε την ύποψία της ήταν ο τρόπος που την καλωσόρισαν οι συγχωριανοί της. Της φάνηκαν άλλαγμένοι κι αναρωτιόταν τί πράμα νάταν εκείνο που είχε κάνει τους ανθρώπους πιο θυμωμένους και πιο άφοβους.

Ξεμονάχιασε τη θειά Καλή, αλλά και κείνη άλλαζε κουθέντα.

—Μωρή, έγώ σ’ άρωτώ αν τον πιάσανε αυτόν τον Θεοκατάρατο και τὰ τοιράκια του και συ μ’ αποκρίνεσαι πως

ηρώστησε τοῦ θανατᾶ καὶ πῶς ἡ Παναγιά τὸν ἔγινε. Κουνηθήκες, μωρὴ Καλή, ἢ ἀληθμονᾶς ποιά εἶμαι;

Κι ἀφοῦ σώπασε γιὰ λίγο, ξαναρώτησε:

Καὶ ποῦ εἶναι τώρα ὁ καπετάνιος;

Στοῦ παπαῦ, τῆς ἀποκρίθηκε ἡ Καλή.

Καὶ γιατί δὲν ἔφυγε; ξαναρώτησε ἀνήσυχη ἡ Κατερίνα.

Ποιὸς τὸ ξέρει, βλοσυρή... Ἀποκρίθη ἡ Καλή. Ποιὸς τὸ ξέρει.

Τῆς Χοντροκατερίνας πήγαινε νὰ σαλέψει ὁ νοῦς. “Ὅταν καὶ νάβαζε μὲ τὸ νοῦ της, δὲν μποροῦσε νὰ ἐξηγήσει αὐτὴ τὴν ἀλλαγὴ. Κι’ αὐτὴ τῆ θειᾶ Καλή τὴν εὔρισκε ἀλλοτινὴ καὶ γι’ αὐτὸ ἀποφάσισε νὰ ξεκαθαρίσει τὰ πράματα οὔτε νὰ βάλει φωτιά στ’ Ἄρμπουνα, καθὼς τόχει πεῖ.

Ἐρριξε μίαν ἄγρια ματιὰ τῆς Καλῆς καὶ ξεπόρτισε.

Τράβηξε, χωρὶς διόλου νὰ λοξοδρομήσει, στοῦ παπαῦ. Δὲν ἔβλεπε ἐκεῖ. Ἐστριψε γρήγορα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ μόλις φητίσε κατάντικρυ στὴν πόρτα της εἶδε ἕνα σωρὸ ἀνθρώπους νάχουν τριγυρίσει τὸν παπαῦ καὶ τὸν καπετάνιο. Ἐνα χαμόγελο χαρᾶς φώτισε τ’ ἄγριεμένο της πρόσωπο. Θὰ πῆρε τὴν ἀπόφαση νὰ τοὺς πιάσει, συλλογίστηκε κι ἔχει ξεσηκωθεί τὸ χωριό.

Ὅταν ὁμως ζύγωσε, ὅλα τὰ μάτια πέσανε ἀπάνω της. Τῆς φάνηκε πῶς ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος περίμενε τὸ γυρισμὸ της. Τοὺς κοίταξε κι αὐτὴ, ἀλλὰ τὰ μάτια της καρφώθηκαν ἐπὶ τὸν καπετάνιο. Περίμενε ἕνα λόγο του, ἕνα χαμόγελό του, γιατί τοῦ εἶχε τάξει λαγούς μὲ πετραχήλια. Αὐτός, ὁμως, σπεκόταν σὰν μαρμαρωμένος, ἀγέλαστος, καὶ τὸ μάτι του εἶχε μίαν ἀγριάδα, ποῦ δὲν τὴν εἶχε ἅμα τὸν πρωτογνώρισε, λίγες μέρες πρὶν. “Ὅλα κεῖ γύρω ἀνάδιναν δυσάρεστη ὄσμη καὶ ἡ Κατερίνα ἔβραζε ἀπ’ τὸ κακό της. Γυναίκα ὁμως μὲ πείσμα καὶ μὲ θάρρος, ἀποφασισμένη γιὰ ὅλα, ἔρριξε ἕνα φωτεινὸ χαμόγελο στὸ πρόσωπό της καὶ μίλησε:

—Καπετάνιο, τί μοῦ δίνεις;

Ὁ καπετάνιος ὁμως οὔτε κουνήθηκε ἀπ’ τὴ θέση του, οὔτε μίλησε.

—Το ποιο; ζηνοφώνιαξεν ἡ Κατερίνα, τί μοῦ δίνεις γιά τὸ ποιο ποῦ ποῦ φέρνω;

—Ποιο ποιο; ρώτησε ψυχρά ὁ καπετάνιος.

—Τὸ ποιο μεγάλο ποῦ μπορεῖ νὰ φέρη ἄνθρωπος σὲ ἀνθρώπο; ἀποκρίθη μὲ τὴν ἴδια ψεύτικη χαρὰ ἡ Κατερίνα.

—Λοιπὸν τὰ λόγια τὰ πολλά, τὴν ἔκοψε αὐστηρὰ ὁ καπετάνιος, καὶ μίλησε.

—Τη, Κατερίνας δὲν τῆς ἄρεσε φυσικὰ αὐτὸς ὁ τρόπος, ἀλλὰ καμώθηκε πὼς δὲν καταλαβαίνει.

—Ὁ γιός σου, καπετάνιο μου, τὸ μοναχοπαῖδι σου, φώναξε ἑξαλλη ἡ Κατερίνα, τ' ἄρρωστο παιδί σου... Τὸ μουγκό...

—Λέγε λοιπόν, τῆς φώναξε ἄγρια ὁ καπετάνιος.

—Τὸ μοναχοπαῖδι σου, καπετάνιε μου, συνέχισε ἡ Κατερίνα, σὰν νὰ μὴ καταλαβαίνει τὸ ὕφος τοῦ καπετάνιου, τὸ μοναχοπαῖδι σου ἔγειανε... Λύθηκε ἡ γλῶσσα του καὶ μίλησε, δόξα νάχει τόνομα τῆς Παρθένας...

—Αὐτὴ τὴ φορά περίμενε ἡ Χοντροκατερίνα νὰ δεῖ τὸν καπετάνιο ν' ἀλλάζει πρόσωπο, ἀλλὰ γελάστηκε.

—Αὐτὸ εἶν' τὸ μαντάτο σου; τὴ ρώτησε ξερά.

—Καὶ μὴδ' εἶναι μικρό; ρώτησε μὲ σκυθρωπὸ πρόσωπο ἡ Χοντροκατερίνα.

—Εἶναι μεγάλο, τῆς ἀποκρίθηκε στὸν ἴδιο τόνο ὁ καπετάνιος, ἀλλὰ τόξερα καὶ δὲν πρόσμενα νὰ τὸ μάθω ἀπὸ σένα...

—Πὼς τόξερες; ρώτησε ὄλο θυμὸ ἡ Κατερίνα.

Κι ὁ καπετάνιος, ἀφοῦ τὴ ζύγωσε, τῆς εἶπε:

—Μοῦ τὸ μήνυσε κεῖνος, ποῦ ἀλησμονᾶς τὸ λόγο του κι ἀψηφᾶς τὴν ὀργή του. Καὶ μοῦ τὸ μήνυσε μὲ κεῖνον τὸν ἅγιον ἄνθρωπο, ποῦ μᾶς ξεσήκωσες ἐσὺ μ' ἓνα σωρὸ ψευτιές γιά νὰ τὸν βάλουμε στὰ σίδερα... Τὸ ξέρω πὼς ἔγειανε ὁ Κωσταντάκης, τὸ ξέρω πὼς τὸ θᾶμα ἔγινε νύχτα Κυριακῆς πρὸς τὴ Δευτέρα καὶ τὸ ξέρω πὼς ἡ Παναγιὰ τοῦ χάρισε τὴν πιὸ καθαρὴ λαλιά ποῦ ἀκούστηκε καὶ πὼς εἶπε τ' "Ἄγιος ὁ Θεός.

—Τὸ ποδαρικό μου κι ὄσα τοῦ διάβασα τόγειαναν τὸ παιδί. Ρώτα καὶ τὴ μάνα του...

—Μὴ βλαστημᾶς, τῆς ἀποκρίθηκε ἀπότομα ὁ καπετάνιος, καὶ μὴν μπερδεύεσαι ἀνάμεσα στὸ Θεὸ καὶ τοὺς Ἁγίους.

Αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν κρατήθηκε ἡ Χοντροκατερίνα καὶ φώναξε:

—Σὲ τυλίξανε καὶ σένανε καπετάνιε ὅλα τὰ φίδια ποὺ χουν τρυπώσει στ' Ἄρμπουνα. Ἔτσι λοιπὸν διαφεντεύεις τὸ νόμα τοῦ Βασιλιᾶ μας;

—Λούφαξε στρίγγλα, φώναξε μ' ἄγρια φωνὴ ὁ καπετάνιος.

Ἡ Χοντροκατερίνα, μ' ἀφροὺς στὸ στόμα, βλέποντας τὸν καπετάνιο νὰ χύνεται ξαναμένος κατ' ἀπάνω τῆς γιὰ νὰ τὴν χτυπήσει, γλύστρησε, τοῦ ξέφυγε, χώθηκε μέσα στὴν ἐκκλησιά κι ἔτρεξε καὶ ζάρωσε σὰν τὸ κυνηγημένο τσακάλι μπροστὰ στ' ἅγιο Βῆμα.

Τότες ὁ καπετάνιος μὲ ξοπίσω του τὸν παπὰ κι ὄλους τοὺς χωριάτες χύθηκε στὴν ἐκκλησιά, φωνάζοντας:

—Θὰ σὲ κρεμάσω, γριά στρίγγλα, ἀνάποδα στὸ πλατάνι τοῦ χωριοῦ.

Ὅμως ὁ παπὰ Νήφωνας ἔτρεξε καὶ τὸν κράτησε:

—Γιὰ τὸνομα τοῦ Θεοῦ, τοῦ φώναξε, ὄχι κακὸ μὲς τὴν ἐκκλησιά. Μὴν τὴν ἀγγίξεις μέσα δῶ, καπετάνιο μου.

—Νὰ τὴν βγάλουμε ὄξω, φώναξαν οἱ χωριάτες, καὶ νὰ τὴν κρεμάσουμε στὸ πλατάνι.

Ἡ Κατερίνα ἔτρεμε σὰν τὴν καλαμιὰ ποὺ τὴ δέρνει ὁ ἀγέρας. Ὅταν, ὅμως, ἄκουσε ἄντρες καὶ γυναῖκες νὰ ξαναφωνάζουνε:

—Στὸ πλατάνι, στὸ πλατάνι, ἐλάτε νὰ τὴν σύρουμε στὸ πλατάνι.

Κατάλαβε πὼς εἶχε ζυγώσει ἡ στερνὴ τῆς ὥρα. Τὸ μυαλό τῆς εἶχε σταματήσει κι ἡ ἀνάσα τῆς εἶχε κοπεῖ. Ἐνωθε πὼς δὲν τὴν κρατοῦνε τὰ πόδια τῆς κι ἔλεγε ν' ἀνοίγε ἡ γῆ νὰ τὴν καταπιεῖ.

—Λυτηθῆτέ με, χριστιανοί, φώναξε. Εἶμαι μιὰ ἀπροστάτευτη γυναίκα...

Καὶ ἔκλαιγε καὶ χτυπιόταν γιὰ τὸ ἄδικο ποὺ τῆς γινόταν.

—“Ελεος, παπά Νήφωνα, φώναξε, ἐνῶ τὸ πλῆθος πιὸ ἀγριεμένο ἀπαιτοῦσε:

—Στὸ πλατάνι, στὸ πλατάνι.

—Τί σᾶς ἔκαμα, χριστιανοί, καὶ θέτε νὰ μὲ κρεμᾶστε; φώναξε ἡ Κατερίνα. Τί μοῦ γυρέψατε καὶ δὲν σᾶς τῶδωκα;

—Καὶ τί εἶχαμε καὶ δὲν μᾶς τὸ πῆρες, ἀποκρίθηκε μιὰ νέα γυναίκα ἀπὸ τὸ πλῆθος.

Κεῖνη τὴν ὥρα μπῆκαν στὴν ἐκκλησία δυὸ ἄντρες μεσόκοποι καὶ σπρώχνοντας τὸν κόσμον φτάσανε κοντὰ στὴν Ὁραία Πύλη. Ἦταν ὁ Γιώργης κι ὁ Θανάσης, ἀδέρφια τοῦ Χριστοπανάγου.

Καθὼς τοὺς ἀντίκρυσεν ἡ Κατερίνα, ἔβγαλε μιὰ δυνατὴ στριγγιλιά:

—Μὴ μ’ ἀγγίξετε... Τί γυρεύετε ἀπὸ μένα;

—Ἦρθα νὰ τραθῆξω τὸ σκοινὶ τῆς κρεμάλας σου, φαρμακερὴ ὀχιά, τῆς φώναξε ὁ Θανάσης. Ἦρθα, μὲ τοῦτα τὰ χέρια, νὰ λυτρώσω τ’ Ἀρμπουνα ἀπὸ τὸ δαίμονα ποὺ ἔστειλε ἡ κόλαση νὰ τὰ βασανίζει.

—Ὡχου! ἡ ἄμοιρη, τί μοῦμελε, ἔσκουζε καὶ σκιζόταν ἡ Κατερίνα.

—Πάρτε τὴν ὄξω, πρόσταξε τοὺς ἀνθρώπους τοῦ ὁ καπετάνιος, καὶ οἱ δυὸ ἄντρες χύθηκαν κατὰ τὴν Ὁραία Πύλη, ἐνῶ τὸ πλῆθος ἀνοίγε πέρασμα γιὰ νὰ θγάλουνε τὴ Χοντροκατερίνα ἀπὸ τὴν ἐκκλησία...

Ἡ Κατερίνα, σὰν ἔνιωσε τὰ χέρια σὰ δόκανα νὰ τὴν ἀδράχνουν, οὐρλιαξε σὰ ζῶο ποὺ τάχει χαμένα καὶ τραθήχτηκε γιὰ νὰ ξεφύγει.

—Πάρτε τὴν ὄξω, φώναξε ὁ καπετάνιος, ἐνῶ ξαφνικὰ ἀπὸ τὴ μεγάλη, τὴ μεσιανὴ πόρτα, ἀκούστηκε μιὰ φωνή:

—Μὴν κουνηθεῖ κανεὶς ἀπὸ τὴ θέση του.

Ὅλοι γύρισαν σαστισμένοι καὶ κοίταξαν πίσω κι ἕνας ψίθυρος φούντωσε στὴν ἐκκλησιά.

—Ὁ Χριστοπανάγος... ὁ Χριστοπανάγος... ὁ Χριστοπανάγος...

Τὸ πέρασμα ποὺ εἶχε ἀνοίξει τὸ πλῆθος γιὰ νὰ περάσουν τὴ Χοντροκατερίνα, πλάτυνε ἀκόμα περισσότερο κι ὁ

Χριστοπανάγος μ' ἄργον καὶ κουρασμένο βῆμα προχώρησε. Ἡ ἀρρώστεια τὸν εἶχε τσακίσει, ἀλλὰ ἡ δυνατὴ θέληση κι ἡ πίστη ἀντιφέγγιζε στὰ μάτια του.

Προχώρησε καὶ χωρὶς νὰ κοιτάξει κανέναν τράθηξε ὀρθοῦσα πρὸς τὴν Ὠραία Πύλη, ὅπου ἡ Χοντροκατερίνα εἶχε καθισταστῆ κι οἱ δυὸ ἄντρες τὴν εἶχαν ἀδράξει ἀπὸ τοὺς ὤμους.

—Βγάλτε τὰ χέρια ἀπ' αὐτὴ τὴ γυναῖκα, πρόσταξε ὁ Χριστοπανάγος.

Κι ἐπειδὴ οἱ δυὸ ἄντρες διστάζανε, ὁ Χριστοπανάγος πρόσταξε δυνατώτερα:

—Τραθηχτήτε σᾶς λέω ἀπ' αὐτὴ τὴ γυναῖκα.

Οἱ δυὸ ἄντρες τὴν ἄφηκαν καὶ τραθήχτηκαν πρὸς τὸ φαλτήρι. Ἡ Κατερίνα, ὄλο ἀπορία καὶ τρόμο, εἶχε κουθαριαστῆ κι ἔκλαιγε. Ποτάμι κυλοῦσαν τὰ δάκρυα ἀπ' τὰ μάτια της. Ὁ Χριστοπανάγος, χωρὶς νὰ τῆς ρίξει οὔτε ἓνα βλέμμα, στράφηκε πρὸς τὸ πλῆθος κι ἀφοῦ κοίταξε ὄλους ἐπίμονα τοὺς εἶπε:

—Τί με κοιτάζετε ἀδέρφια μου; Αὐτὴ εἶναι, στ' ἀλήθεια, ἡ Κατερίνα... Γιατί κάνετε ἔτσι; Μηγαρὶς σήμερα τὴ γνωρίζετε καὶ θέτε νὰ τὴν κρεμάστε στὸ πλατάνι; Πρὶν δέκα χρόνια, ἅμα ἄφησε καὶ πέθανε ἀβοήθητη ἀπὸ χτικιὸ τὴ νύφη της, δὲν τὴ γνωρίζατε; "Ἄμα ἔβαλε στὸ χέρι μὲ μπαμπεσιά τις ἐλιές τῆς ἄμοιρης τῆς Μπιρμπίλαινας, ποιὸς ἀπὸ σᾶς στάθηκε ἐμπόδιο στὰ σκέδιά της; "Ἄμα σᾶς ἔπαιρνε διπλὰ καὶ τριπλὰ τὰ δανεικὰ καὶ τὰ βερεσέδια, ἀρνηθήκατε ποτὲ νὰ τῆς τὰ πληρώσετε; "Ὅταν ἔκανε μάγια γιὰ τις ἀνύπαντρες τσοῦπρες σας, δὲ τὴ γιομίζατε ρεγάλα; Κι ὅταν εἶχε σπιτωμένο τὸν Σταῦρο τὸν Τίγκα, δὲν εἶστ' ἔσεῖς οἱ ἴδιοι πού τὴ φορτώνατε εὐχές καὶ συχαρίκια γιὰ γρήγορα στεφανώματα καὶ δὲν πίνατε τὰ κεράσματά της; Κι' ὅταν κάθε μέρα κάρφωνε στὸ σταυρὸ τὴ Φωτεινὴ, δὲν εἶστε σεῖς πού τῆς δίνατε τὰ καρφιὰ ἓνα-ἓνα καὶ σεῖς δὲ βάνατε ἀδιάκοπα προσυνάματα στὴν κακουργία της; Γιατί λοιπὸν λυσομανᾶτε σήμερα, σὰ νὰ στάθηκε κάτι καινούργιο; "Ἄν εἶναι μιὰ φορὰ φταιχτρα ἡ Κατερίνα, ἐμεῖς εἴμαστε δέκα φορές περισσότερο

φταίχτες. Χωρίς ἑμᾶς καὶ τὴ βοήθειά μας, μπορεῖ καὶ νὰ μὴν εἶχε πέσει σὲ τόσα κρίματα. Γιατί λοιπὸν θὰ κρίνουμε μεῖς τὴν Κατερίνα; Κι ἂν ἑμεῖς τὴν κρεμάσουμε στὸ πλατάνι, ποιὸς θὰ κρεμάσει ἑμᾶς; Κανένας ἐδῶ μέσα δὲν εἶναι τόσο ἅγιος γιὰ νὰ κρίνει τὴν Κατερίνα καὶ κανένας δὲν εἶναι τόσο καθαρὸς γιὰ νὰ τὴν στείλει μοναχὴ κι ἀσυντροφειτὴ στὴν κρεμάλα. Ἀλλοίμονό μας, ἂν ὁ Χριστὸς κρίνει τὸν καθένα μας κατὰ τὰ ἔργα του. Ποιὸς ἀπὸ μᾶς θὰ γλύτωνε τὴν αἰώνια κρεμάλα; Ὁ Χριστὸς ὅμως σχωρνᾷ, ἀδέρφια μου. Ὁ Χριστὸς, δέχεται στὰ πόδια του τὴν πόρνη κι ἀνοίγει τὴν ἀγκαλιά του στὸ ληστή...

—Αὐτὴ ἡ γυναίκα ξεγέλασε τὴν ἐξουσία καὶ τὴν ἔστειλε δῶ πέρα, γιὰ νὰ ρίξουμε σένα στὰ σίδερα καὶ νὰ κάψει κι ἄλλους ἀθῶους στὸ χωριό. Πρέπει νὰ δώσει λόγο γιὰ τὸ κρίμα της, φώναξε ὁ καπετάνιος.

—Νὰ δώσει λόγο, νὰ δώσει, φώναξεν ἡ μητέρα τοῦ Νικόλα τοῦ Τσοποτοῦ.

—Πῆγε ν' ἀνάψει φωτιά καὶ νὰ κάψει τ' Ἀρμπουνα, πρόστεσε ἀγαναχτισμένη ἡ μάννα τοῦ Γιάννη τοῦ Μέρμιγγα.

—Εἶπε πὼς θρίσαμε τὸ βασιλιά, φώναξαν πολλοί.

Σ' αὐτὸ τὸ λόγο βουή σηκώθηκε στὴν ἐκκλησία κι ὄλοι μαζί φώναξαν:

—Νὰ κρεμαστεῖ... νὰ κρεμαστεῖ...

Ὁ Χριστοπανάγος τοὺς ἔκαμε νόημα νὰ ἡσυχάσουν, κι ἅμα σταμάτησαν οἱ φωνές καὶ κόπασεν ὁ ψίθυρος ξαναμίλησε:

—Δὲν εἶπε πὼς θρίσατε σεῖς τὸ βασιλιά, ἀλλὰ πὼς τὸν ἔθρισα ἐγώ. Μονάχα ἐγώ. Γιὰ τὸ ψέμα αὐτό, ἡ μεγάλη φταίχτρα δὲν εἶναι ἡ Κατερίνα, ἀλλὰ ἄλλη, ποὺ τῆς ἔβαλε στὸ νοῦ αὐτὸ τὸ ψέμα, καὶ γὼ εἶμαι φταίχτης γιατί μίλησα μὲ τρόπο ποὺ μπορούσε νὰ λογαριαστεῖ βρισιὰ ἀπὸ ἕναν ἀνίδεο, ποὺ δὲν μὲ χώνευε κιόλας. Γι' αὐτό, ἀπ' ὄλα της τὰ κρίματα τοῦτο εἶναι τὸ πιὸ ἀλαφρό. Μιὰ λοιπὸν καὶ τῆς σχωρέσαμε τὰ μεγάλα, ἄς τῆς σχωρέσουμε καὶ τὸ μικρό, ἀφοῦ καὶ γιὰ τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρὰ εἴμαστε μεῖς πιὸ μεγάλοι φταίχτες. Ἄς ἔρθουμε ὄλοι στὰ σύγκαλά μας κι ἀντὶς νὰ

την σούρωμε ὄξω καί νά τήν πᾶμε στό πλατάνι, ἄς τήν ἀφίρουμε δῶ μέσα, μπροστά στό Χριστό, κι Αὐτός ἄς τήν κρίνει.

Καί γυρίζοντας πρὸς τὸν καπετάνιο, πρόστεσε:

—Παρακαλῶ σε, καπετάνιε, πάρε τὰ παλληκάρια σου καί σύρε στό καλὸ τοῦ Θεοῦ καί τῆς Παναγίας. Δέν ἔχεις καμιὰ δουλειὰ σὲ τοῦτον τὸν τόπο. Ὁ Θεὸς νὰ εὐλογᾷ τὰ ρήματά σου κι ἡ Παναγία νὰ σκεπάζει τὸ σπίτι σου.

Ἐκτός ἀπὸ τὸ ἀναφυλλητὸ τῆς Κατερίνας, οὔτε ψίθυρος, οὔτε ἄχνα δέν ἀκουγόταν μέσα στὴν ἐκκλησία.

Πρῶτος ὁ καπετάνιος ἔκαμε νόημα στοὺς ἀνθρώπους του καί θγῆκαν καί σιγά-σιγά ἀδειασεν ἡ ἐκκλησία. Οἱ μόνοι ποὺ μεῖναν ἦταν ὁ παπὰ Νήφωνας, ὁ Χριστοπανάγος, ἡ Κατερίνα κι ἡ θειὰ Καλή.

Ἡ Χοντροκατερίνα δέν ἔκλαιγε πιά οὔτε βογκοῦσε. Εἶχε πέσει κατὰ γῆς, μπροστά στὰ εἰκονίσματα, κι ἔμοιαζεν ἀποκοιμισμένη. Ὁ παπὰ Νήφωνας προχώρησε πρὸς τὴν Ἁγία Τράπεζα, ἔβαλε τὸ πετραχήλι του, κι ὕστερα στάθηκε μπροστά στὴν Παναγία καί διάβασε τὸ Μικρὸ Παρακλητικὸ Κανόνα.

«...Υγρὰν διόδευσας ὡσεὶ ξηρὰν καὶ τὴν Αἰγυπτίαν μοχθηρίαν διαφυγὼν ὁ Ἰσραηλίτης ἀνεβόα τῷ λυτρωτῇ Θεῷ ἡμῶν ἄσωμεν. Πολλοῖς συνεχόμενος πειρασμοῖς, πρὸς σὲ καταφεύγω, σωτηρίαν ἐπιζητῶν. ὦ Μήτηρ τοῦ Λόγου καὶ Παρθένε, τῶν δυσχερῶν καὶ δεινῶν διάσωσον. Παθῶν μὲ ταράττουσι προσβολαί, πολλῆς ἀδυναμίας ἐμπιπλῶσαι μου τὴν ψυχὴν εἰρήνευσον Κόρη, τῇ γαλήνῃ τῇ τοῦ Υἱοῦ καὶ Θεοῦ σου, Πανάμωμε. Σωτῆρα τεκοῦσαν σε καὶ Θεῷ δυσωπῶ, Παρθένε, λυτρωθῆναί με τῶν δεινῶν. Σοὶ γὰρ νῦν προσφεύγων, ἀνατείνω καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν διάνοιαν. Νοσοῦντα τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, ἐπισκοπῆς θείας καὶ προνοίας τῆς παρὰ σοῦ ἀξίωσον, μόνη Θεομητορ, ὡς ἀγαθὴ ἀγαθοῦ τε λοχεύτρια...».

Δέν εἶχε τελειώσει τὸν παρακλητικὸ ὁ παπὰ Νήφωνας καὶ ἡ θειὰ Καλή ἔβγαλε μιὰ τρομαγμένη φωνή.

—Βοήθεια, Βαγγελίστρα μου.

— Τί είναι; ρώτησε σαστισμένος ο παπάς.

— Ή Κατερίνα, τρέξτε... βοηθάτε... ή Κατερίνα ξεψυχάει...
Έχει λιλιόσπι, παπούλη μου.

Κι αληθινά ή Κατερίνα ήταν ξερή και κρύος ιδρώς έτρεχε ποτάμι από τὸ μέτωπό της. Ένα πικρὸ χαμόγελο έγραφε τὸ πρόσωπό της κι ή καρδιά της χτυπούσε γρήγορα κι άκανόνιστα. Ο παπάς εἶπε τῆς θειά Καλῆς νά τήν τρίψει με λίγο γλυκάδι κι άναζήτησε τὸ Χριστοπανάγο. Τὸν εἶδε νά στέκεται και νά προσεύχεται στήν ἴδια δεξιά γωνιά τοῦ τέμπλου πού στεκόταν τήν Κυριακή πού θέλησε ή Κατερίνα νά τὸν κομπέψει. Κι οὔτε τῆς Καλῆς οἱ φωνές, οὔτε τῆς Κατερίνας τὸ σῆσιμο τάραξαν τήν προσευχή του.

— Χριστοπανάγο, τοῦ ψιθύρισε ὁ Νήφωνας, πεθαίνει, νά τήν μεταλάβω;

Κι ὁ Χριστοπανάγος, σάν νά μὴν ἦτανε μέσ στήν έκκλησία, σάν νά μὴν πατοῦσε στή γῆ, άποκρίθηκε τοῦ παπα:

— Μή θιάζεσαι, Νήφωνα, γιατί ὁ Κύριος δέν εἶναι τόσο, βιαστικός νά τῆ φωνάξει σιμά του... Πρόσμενε και θα δεις.

Δυὸ μέρες μετά, ὁ Χριστοπανάγος, ζήτησε από τά τρία άδέρφια του νά συναχτοῦν τὸ θράδυ, γιατί ἤθελε νά τούς κουβεντιάσει.

Κόντευε βδομάδα από τῆ μέρα πού εἶχε καλύτερέψει ὁ Χριστοπανάγος κι έξὸν άπ' ὅσα εἶχε πεί στὸν καπετάνιο και στοὺς χωριάτες μέσα στήν έκκλησιά, δέν εἶχε σταυρώσει λόγο, οὔτε με τούς δικούς του, οὔτε με ξένους. Άμίλητος και συλλογισμένος, προσευχόταν και νήστευε. Για τοῦτο τ' άδέρφια του χάρηκαν μεγάλη χαρά ὅταν τούς ζήτησε νά συναχτοῦν για νά μιλήσουν.

Τ' άδέρφια τοῦ Χριστοπανάγου, μετά τήν ταφή τῆς Φωτεινῆς, εἶχαν φοθηθεῖ κι εἶχαν θυμώσει. Τώρα ὅμως, μετά τήν άρρώστεια του κι ὅσα εἶχανε σταθεῖ τις ἔξη τελευταῖες μέρες, εἶχανε μεταλλάξει τὸ φόβο σέ σιγουριά και τὸ θυμὸ σέ χαρούμενη διάθεση. Άναγνώρισαν κι οἱ ἴδιοι, πὼς τόσα χρόνια δέν τὸν ἤξεραν και πὼς τώρα τὸν πρωτογνώριζαν. Στενοχωριόνταν ὅμως με τῆ σιωπή του και γι' αὐτὸ πρόσμεναν

οι λυχτάρια τὸ βράδυ τῆς Παρασκευῆς γιὰ νὰ μιλήσουν.

Ἄμα κάθησαν καὶ οἱ τέσσερις γύρ' ἀπ' τὸ λυχνάρι, ὁ Χριστοπανάγος μίλησε πρῶτος.

Θέλω πρῶτα νὰ μ' ἀκούσετε κι ὕστερα νὰ μὲ κρίνετε, κοίτη, εἶπε. Ἦρθε ἡ ὥρα, ἀδέρφια μου, νὰ χωρίσουμε... Τὸ ξέρω πὼς δὲν τὸ θέλετε, τὸ ξέρω πὼς τόσα χρόνια δουλεύουμε μαζί μονιασμένα. Ἀλλὰ τίποτα πιά δὲν μπορεῖ ν' ἀλλάξει τὴν ἀπόφασή μου. Δὲν θέλω νὰ σᾶς κρύψω πὼς κουράστηκα νὰ τὴν πάρω, ἀλλὰ τώρα τὴν πῆρα καὶ θὰ μισέψω.

Τὰ ἀδέρφια του δέχτηκαν τὰ λόγια του σὰν τὸ χειρότερο μαντᾶτο, λογάριασαν τὴν ἀπόφασή του κακότυχο ἀναπαντεχο καὶ κοιτοῦσε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον γιὰ νὰ δοῦν ποιὸς θὰ τοῦ ἀποκριθεῖ πρῶτος. Κανεὶς ἀπὸ τοὺς τρεῖς δὲν ἔδειχνε βιασύνη, γιατί κανεὶς δὲν πίστευε πὼς μπορεῖ νὰ μεταλλάξει τὴ γνώμη τοῦ Χριστοπανάγου. Ὁ θυμὸς ὅμως ἔπνιξε μέσα τους τὴ φρόνιμη σκέψη, κι ἐνῶ ὁ Θανάσης κι ὁ Γιώργης κρατήθηκαν, ὁ μεγαλύτερος ἀπ' ὅλους ὁ Ἀντώνης, ἔνιωσε τὸ αἷμα ν' ἀνεβαίνει στὸ κεφάλι του, δὲν κρατήθηκε καὶ τοῦπε:

—Καὶ γιὰ νάχουμε καλὸ ρῶτημα, ποῦ λογαριάζεις μὲ τὸ καλὸ νὰ πᾶς, Χριστοπανάγο;

—Αὐτὸ δὲν εἶναι τῆς δικῆς σας ἔγνοιας, ἀποκρίθηκε σοβαρὰ ὁ Χριστοπανάγος. Κεῖνο ποῦ ἀξίζει νὰ μάθετε, εἶναι πὼς φεύγω.

—Αὐτὸ δὲ θὰ γίνει ποτέ, φώναξε αὐτὴ τὴ φορὰ ἀγριεμένος ὁ Ἀντώνης. Δὲν μπορεῖ ὁ καθένας νὰ κάνει τοῦ κεφαλιοῦ του. Ἐδῶ εἴμαστε μιὰ φαμελιά καὶ μιὰ δουλειὰ καὶ δὲ γίνεται νὰ γκρεμίσουμε ὅσα ἔχουμε χτίσει μὲ ἰδρώτα καὶ μὲ αἷμα... Μουρλάθηκες, Χριστοπανάγο;

—Κι' ἂν πέθαινα; ρώτησε ὁ Χριστοπανάγος. Ἡ μὴ δὲν ἔφτασα ὡς τὸν τάφο κι ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ μ' ἔφερε πίσω...

—Τὸ ἴδιο λέω καὶ γώ, τὸν διάκοψε ὁ Ἀντώνης. Ὁ Θεὸς δὲ σ' ἄφησε νὰ πεθάνεις γιὰ νὰ μὴ χαλάσει ἕνα σπιτικὸ καὶ μιὰ δουλειὰ. Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι νὰ προκόβει ὁ ἄνθρωπος καὶ νὰ μονιάζουν οἱ φαμελιές κι ὄχι νὰ σκορπᾶνε στοὺς τέσσερις ἀνέμους.

—Δὲν εἶναι σωστό, Ἀντώνη, νὰ ξηγαῖμε τὸ θέλημα τοῦ

—Μην παύεις να σπυρίσαι μας, ἀποκρίθηκε ἡρεμα ὁ Χριστο-

πανάγος, τὸν ἀγριοκοίταξε καὶ τοῦπε:

—Ὁ Θεὸς ἔστειλε λογάριαζες νὰ μᾶς πείς εἶναι τοῦτες οἱ παλα-
καὶ φρενὲς καλύτερα νὰ μὴ μιλοῦσες...

—Τοῦτε ὁ Θανάσης, ποῦ ἂν καὶ πιὸ μικρὸς λογαριαζόταν
καρφωμένος, μίλησε σ' ἄλλο τόνο.

—Μὴν ἀφαρπάζεσαι Ἄντωνη, εἶπε στὸν ἀδερφό του. Ὁ
Χριστοπανάγος μπορεῖ νὰ μὴν κατάλαθε ἀκόμη πόσο ψηλά
στέκεται στὴν ὑπόληψη τοῦ χωριοῦ. Ὑστερ' ἀπὸ τόσα καρ-
διοχτύπια, ὁ Θεὸς μᾶς ἔστειλεν ἕνα μεγάλο ρεγάλο, καὶ πρῶ-
τος ὁ ἀδερφός μας δὲν μπορεῖ ν' ἀψηφίσει τὸ δῶρο τοῦ Παν-
τοδύναμου. Δὲν εἶναι φρόνιμο νὰ μισέψεις τὴν ὥρα ποῦ ὄλο
τὸ χωριὸ εἶναι μαζί σου καὶ ὄλοι λογαριάζουνε τὴ γνώμη
σου. Τώρα ἔφεξε καὶ γιὰ μᾶς νὰ πιαστοῦμε γιὰ καλὰ καὶ
νὰ κάνουμε χρυσὲς δουλειές. Ἀμα πᾶνε ὄλα δεξιὰ, ποιὸς
θὰ σ' ἀμποδίσει νὰ μισέψεις, νὰ ταξειδέψεις, νὰ γνωρίσεις
κι ἄλλους ἀνθρώπους κι ἄλλους τόπους; Μπορεῖ καὶ μεῖς νὰ
μισέψουμε καὶ νὰ στήσουμε νοικοκυριὸ στὰ Καλάθρυτα καὶ
σὲ μεγαλύτερη ἀκόμη πολιτεία, στὴν Πάτρα ἢ στὴν Ἀθήνα.
Νὰ δέσουμε ὅμως πρῶτα τὸ γαῖδαρό μας τώρα, ποῦνε ζεστό
καὶ πυρωμένο τὸ σίδερο, κι ὄχι νὰ παρατήσουμε τὸ γάμο
καὶ νὰ τρέχουμε γιὰ πουρνάρια.

Ὁ Χριστοπανάγος δὲ σάλεψε τὸ μάτι του, καθὼς τῶχε
καρφωμένο κατὰ γῆς, καὶ δεχόταν ὄλα τὰ λόγια τοῦ ἀδερ-
φοῦ του σὰ ραπίσματα. Τώρα καταλάβαινε πὼς ἡ ἄβυσσο ποῦ
τὸν χώριζε ἀπὸ τ' ἀδέρφια του ἦταν πολὺ πιὸ βαθιὰ καὶ πιὸ
ἄγρια ἀπ' ὅσο τὴ λογάριαζε. Γι' αὐτὸ προτίμησε νὰ τοὺς μι-
λήσει στὴ γλῶσσα τους, γιατί μονάχα αὐτὴν καταλάβαιναν.
Τὸν πρόλαβε ὅμως ὁ Ἄντωνης.

—Καὶ δὲν μοῦ λές, τὸν ρώτησε, ξέρεις ἢ δὲν ξέρεις πὼς
ὄλο τὸ βίός μας τῶχουμε ρίξει στὰ ζωντανά καὶ πὼς ἂν βγοῦ-
με νὰ πουλήσουμε κουτουράδα τὸ πράμα, μπορεῖ νὰ φύγει μέ-
σα ἀπὸ τὰ χέρια μας τὸ μισό μας βίος;

—Ὅλ' αὐτὰ ποῦ λές τὰ ξέρω κι ὁ σκοπός μου δὲν εἶναι
οὔτε ν' ἀδικήσω, οὔτε νὰ ζημιώσω, εἶπεν ὁ Χριστοπανάγος.

Ειπαυτό δώστε προσοχή στα λόγια μου. "Όσα εἶπε ὁ Ἄντωνης εἶναι σωστά, ἀλλὰ ἐγὼ δὲν γύρεψα τίποτα. Τὸ μερδικὸ μου τῆς δουλειᾶς οὔτε τὸ ζητῶ, οὔτε τὸ θέλω. Τὸ χωρίζω τὰ τρία μερδικὰ καὶ τὸ μοιράζω στὸν καθένα ἀπὸ παῖς. Ἐπειδὴ ποῦ μισεύω δὲν εἶναι χρειαζούμενες οἱ σφάντζικες. Πρέπει νὰ μᾶς πολὺ ἀλαφρὺς καὶ τὰ λεφτὰ εἶναι δαιμονικὸ βάρη." Ὅλο τὸ ἔχει μου λοιπὸν εἶναι δικό σας. Τὸ μόνο ποῦ εἶναι παῖς μοιράζω εἶναι ἡ σακούλα μου, ὄχι ὅμως γιὰ νὰ τὴν κερῶ μαζί μου, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὴν μοιράσω σ' ὅσους δὲν ἔχουν ἀπὸν ἥλιο μοίρα.

Τὰ τρία ἀδέρφια εἶχανε χάσει τὴ μιλιὰ τους. Ἀνάκατα φρασιὰτα ἀναδεύανε μέσα τους καὶ νιώθανε ταπεινωμένοι. Ὁ Ἄντωνης ὅμως ποῦ ἦτανε περήφανος, μίλησε:

Αὐτὰ ποῦ εἶπες λιγοστεύουνε τὸ κακό, ἀλλὰ δὲν τὸ ἀφήνουν. Στὴ δουλειά, περισσότερ' ἀπὸ τὰ λεφτὰ, λογαριασιώμενος εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Μπορεῖ νὰ μὴ μᾶς ἀφανίζεις κερδίζοντάς μας τὰ λεφτὰ, ἀλλὰ μᾶς ζημιώνεις ἀφοῦ μᾶς φέρνεις τὸν ἄνθρωπο.

—Στὸ χωριὸ εἶναι πολλοὶ καὶ ἀξιοὶ ἄντρες, ποῦ μποροῦν νὰ κάνουν τὴ δουλειὰ τὴ δική μου, εἶπε ὁ Χριστοπανάγος. Λικέξτε ἕναν κι αὐτὸς ἄς τρώει τὸ ψωμί ποῦ ἔτρωγα ἐγὼ.

—Μᾶς ὀρμηνεύεις νὰ χώσουμε ξένους μέσα στὸ νοικοκυριό μας; εἶπε εἰρωνικὰ ὁ Γιώργης.

—Μὴ χωρίζετε, ἀδέρφια μου, τοὺς ἀνθρώπους σὲ δικούς μας καὶ ξένους. "Όλοι εἶμαστε ἄνθρωποι, πλάσματα βγαλμένα ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ. Δώστε ψωμί καὶ σ' ἄλλους, κι αὐτὸ δὲ θὰ λιγοστεύει ἀλλὰ θ' αὐγατίσει τὸ βιὸς σας, εἶπε ὁ Χριστοπανάγος.

—Καὶ ποῦ λογαριάζεις νὰ παῖς; τὸν ρώτησε ὁ Ἄντωνης.

—Λέω, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ν' ἀσκητέψω, ἀποκρίθη ὁ Χριστοπανάγος.

—Θὰ παῖς στὸ Μέγα Σπήλαιο; τὸν ρώτησεν ὁ Γιώργης.

—"Όχι, ἀποκρίθηκε ὁ Χριστοπανάγος.

—Τότε ποῦ θὰ καλογερέψεις; ρώτησεν ὁ Θανάσης.

"Όπου μὲ φωτίσει ὁ Κύριος, ἀπάντησεν ὁ Χριστοπανάγος.

Και πότε λογαριάζεις να φύγεις; τὸν ρώτησεν ὁ Ἄντωνης.

Ὡς μεθαύριο Κυριακὴ θάχω φύγει ἀπ' τὸ χωριό, εἶπεν ὁ Χριστοπανάγος. Ἀπὸ τὸ σπίτι ὁμως θὰ φύγω, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, αὔριο.

Καὶ χωρὶς ν' ἀλλάξουνε ἄλλη κουβέντα, τὰ τέσσερα ἀδέρφια χώρισαν...

Ὁ Χριστοπανάγος, ὅταν ὅλοι εἶχαν ἀποκοιμηθεῖ, ἀνοίξε τὴν κασέλα του, πῆρε τὴ σακούλα του καὶ μιὰ βελέντζα καὶ βγῆκε ἀπὸ τὸ σπίτι.

Ἐξὸν ἀπ' αὐτά, τύλιξε μέσα στὴ βελέντζα, τὸ Συναξάρι του, τὴ Φυλλάδα καὶ τὸ Ψαλτήρι.

Τὸ χωριό ὅλο ἠσύχαζε καὶ χρειαζόταν δυὸ γεμάτες ὠρες γιὰ νὰ ξημερώσει.

Ὡς τὴν ὥρα ποὺ μίλησε στ' ἀδέρφια του, ἐνιωθε κουρασμένος ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια. Ἀπὸ τὴν ὥρα ὁμως ποὺ ἐξηγήθηκε μαζί τους, τὸ θάρος ἔφυγε ἀπὸ πάνω του κι ἐνιωθε ἀλαφρότερος κι ἀπὸ πουλί. Αἰστανόταν καλὰ ὅσο ποτὲ στὴ ζωὴ του.

Τράθηξε ὀλοῖσα γιὰ τὸ σπίτι τοῦ παπᾶ καὶ χτύπησε ἀλαφρὰ τὴν πόρτα μὴν ξυπνήσει τοὺς γειτόνους. Παρ' ὅλη ὁμως τὴν προσοχὴ του, τὴν ὥρα ποὺ ὁ παπᾶς τοῦ ἀνοίξε καὶ περνοῦσε μέσα, ἓνα παράθυρο σιγάνοιξε.

Ἦταν ἡ θειὰ Καλή, ποὺ δυὸ μέρες ἀγωνιζόταν νὰ σιμώσει τὸ Χριστοπανάγο, χωρὶς νὰ τὸ καταφέρει. Σπίτι του δὲν πήγαινε γιατί φοβόταν τ' ἀδέρφια του, ποὺ τὴν εἶχαν γραμμένη στὸ ἴδιο κατάστιχο μὲ τὴν Κατερίνα καὶ πρόσμενε πότε θὰ πατοῦσε στὴν ἐκκλησιὰ ἢ στοῦ παπᾶ γιὰ νὰ κουβεντιάσει. Καθὼς λοιπὸν λαγοκοιμόταν, ἄκουσε τὰ βήματα καὶ τὸν χτύπο στὴν πόρτα καὶ πρὶν ἀκόμη ἀνοίξει ἦταν σίγουρη πὼς ἦταν ὁ Χριστοπανάγος. Ἄμα ὁμως κρυφάνοιξε τὸ παραθυρόφυλλο τίποτε δὲν τὴν κρατοῦσε. Ἦθελε νὰ πάει νὰ τοῦ μιλήσει. Κρατήθηκε ὁμως καὶ προτίμησε νὰ ξεπορτίσει μόλις θὰ χάραζε. Προτιμοῦσε τὸ λίγο φῶς τῆς αὐγῆς, γιατί τὸ σκοτάδι μεγάλωνε τὸ φόβο της.

Δυὸ μέρες δὲν εἶχε κλείσει μάτι. Δυὸ μέρες βούιζε στ'

καταίτη, ὁ λόγος τοῦ Χριστοπανάγου στήν ἐκκλησία. "Ἐπειδή τὸ κεφάλι τῆς νᾶ βρεῖ ποῦθε ἤξερε ὁ Χριστοπανάγος, ἀπὸ αὐτῆς ἠρμήνευσε τὴν Κατερίνα νὰ μεταχειριστεῖ τέτοιο κτήνη. Ἢ Κατερίνα τῆς εἶχε ὀρκιστεῖ πὼς δὲν τῆς ξέφυγε τὴν Πως λοιπὸν τῶξερε;

Ὁ Φοβόταν μὴν ἔχει τὴν τύχη τῆς Κατερίνας, φοβόταν γιὰ τὴν φρομὴ τῆς, φοβόταν τὸν παπά, τὸ Χριστοπανάγο κι ὄλον τὸν κόσμο. "Ἦθελε λοιπὸν νὰ τοῦ μιλήσει, ἀλλὰ δὲν εἶχε ἀκριβῆ τί νὰ τοῦ πεῖ. Συλλογιζόταν ὅμως πὼς μιὰ καὶ φάρμακός τόσο καλὸς μὲ τὴν Κατερίνα, φυσικὸ ἦταν νὰ σχωρέσει αὐτὴν προτοῦ τὸ πράμα γίνεῖ βούκινο καὶ ξεσηκωθεί ἀπὸ τὸ χωριό. Τὸ βρῆκε λοιπὸν: Θὰ τοῦ γύρευε νὰ τὴν ἀγορέσει. Σὲ λίγο πάλι ἄλλαξε γνώμη κι ἀποφάσισε νὰ τὴν φανερώσει ἢ ἴδια τὸ κρίμα τῆς καὶ ν' ἀφήσει τὸ Χριστοπανάγο νὰ φανερώσῃ τὴ σκέψη του. Θὰ πήγαινε τάχα νὰ ἀγορέσει, ἀλλὰ δὲν τῆς φάνηκε πετυχημένη αὐτὴ ἢ πρόφαση ἀπὸ τὸ κεφτόταν ἄλλα πράματα, ὥσπου μὲ μιᾶς τὸ πρόσωπό τῆς ἰδὸν ἀστραπὴ φωτίστηκε ἀπὸ χαμόγελο καὶ γρήγορα ἔβγαλε στοῦ παπαῦ.

Παράστησε τὴν πολὺ ταραγμένη, καμώθηκε πὼς τὴν ξάναυσε ἡ παρουσία τοῦ Χριστοπανάγου, κάθησε σ' ἓνα σκαμνὶ καὶ κοιτάζοντας κατάματα τὸν παπά τοῦπε:

—Εἶσαι καλὰ, παπά μου;

—Ἐγὼ καλὰ εἶμαι, ἀποκρίθηκε ὁ παπάς, ἀλλὰ ἐσὺ τί ἀνημέυεις τέτοιαν ὥρα;

—Παπά μου, πέρασα πολὺ κακὴ νύχτα καὶ δὲ σφάλισα ἕνεκεν ὥσπου νὰ χαράξει. Εἶδα, καθὼς κοιμόμουνα, πὼς ἀκρεμίστηκες ἀπὸ κακὸ ψήλωμα καὶ χτύπησες ἄσκημα. Περίεχτηκα στὸ πόδι κι εἶπα νάρθω τὴν ἴδια ὥρα, ἀλλὰ περιμένα κι ἡ νύχτα μοῦ φάνηκε πὼς δὲν εἶχε τελειωμό.

Ὁ παπάς κοίταξε τὸ Χριστοπανάγο, ποῦ εἶχε καρφώσει τὰ μάτια του πάνω τῆς χωρὶς νὰ λέει τίποτε...

—Παπά μου, δὲν με πιστεύεις; ρώτησεν ἡ Καλή.

—Δὲν σὲ πιστεύω θειὰ Καλή, τῆς ἀποκρίθηκε ὁ παπάς.

—Καὶ γιατί παπούλη μου δὲν με πιστεύεις; Ξαναρώτησε φοβισμένη ἡ Καλή.

Ὁ Παπᾶς τὴν κοίταξε κατὰματα καὶ τῆς εἶπε :

—Δέν σέ πιστεύω, θειᾷ Καλή, γιατί τό στόμα ποῦ εἶπ' ἓνα μεγάλο ψέμα μπορεῖ νά πεῖ κι ἓνα μικρό.

Ἡ Καλή ταράχτηκε, τεχνήτρα ὅμως καθώς ἦταν, γύρισε τὴν κουβέντα.

—'Αλλοίμονό μας, παπούλη μου, ἁμαρτωλοὶ εἴμαστε ὅλοι μας... Καὶ ποιὸς δέν ἔχει πεῖ ψέματα καὶ ποιὸς δέν εἶναι κριματιομένος;

Ὁ παπᾶς ὅμως τὴν ἔκοψε ἀπότομα καὶ τῆς εἶπε :

--"Ἄν δέν ἔχεις τίποτ' ἄλλο νά πεῖς, σύρε στοῦ καλό...

—Μέ διώχνεις παπά μου; ψιθύρισε ψευτοκλαίοντας ἡ Καλή.

--Σύρε στή δουλειά σου, Καλή, κι' ἂν θές νά μ' ἀκούσεις μὴ νοιάζεσαι γιὰ τὰ κρίματα τῶν ἄλλονῶν καὶ τήραξε τὰ δικά σου. Καιρὸς εἶναι νά θυμηθεῖς καὶ τὴν ψυχὴ σου...

Ὁ παπᾶς τῆς γύρισε τὴ ράχη, ἀλλὰ ἡ Καλή, ποῦχε ζυγώσει στὴ θύρα, κοντοστάθηκε.

—Θάθελα νά πῶ δυὸ λόγια τοῦ Χριστοπανάγου, παπούλη. Μπορῶ;

Χωρὶς νά προκάμει ν' ἀποκριθεῖ ὁ παπᾶς, ὁ Χριστοπανάγος σηκώθηκε καὶ σίμωσε στὴν πόρτα.

—Καλύτερα νά μὴν μοῦ πεῖς τίποτα, Καλή. Καλύτερα γιὰ σένα νά σωπάσεις γιὰ πολὺν καιρὸ, ὥσπου νά ξεμάθεις τὴν παλιά σου γλῶσσα καὶ νά μιλήσεις καινούργια. Τότε θά σ' ἀκούσω Καλή.

--Κι ἂν σοῦ γυρέψω νά μέ συχωρέσεις; Ρώτησεν ἡ Καλή.

Σύρε, Καλή, στὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ καὶ πάσχισε νά σέ συχωρέσει ὁ Κύριος.

Προχώρησε πρὸς τὴ θύρα, τὴν ἄνοιξε κι ἡ Καλή, μὲ σκυμμένο τό κεφάλι, βγῆκε ἀπὸ τό σπίτι τοῦ Νήφωνα.

Ἄμια μείνανε μόνοι οἱ δυὸ ἄντρες, ὁ Νήφοντας εἶπε τοῦ Χριστοπανάγου :

—Ὁ κήρυκας τοῦ Κυρίου, ὁ ὁσιομάρτυρας Κοσμᾶς ὁ Αἰπυλῶς, κήρυξε πῶς ἂν στὴν μιὰν ἄκρη τοῦ δρόμου στέκεται ὁ διάβολος, καὶ στὴν ἄλλη ἡ γυναῖκα, νά περάσεις ἀπὸ κεῖ

...σπυριάζεται ὁ διάβολος κι ὄχι ἀπὸ κεῖ τοῦ προσμένει ἡ γυναίκα. Γιατί ἂν κάμεις τὸ σταυρὸ σου ὁ διάβολος θὰ τσακιστεῖ καὶ θὰ φύγει, ἡ γυναίκα ὅμως δὲν θὰ φύγει.

Ὁ Χριστοπανάγος, κατέβασε τὸ κεφάλι καὶ πηγαίνοντας πρὸς τὸ σκαμνὶ του, πῆρε τὴ σακκούλα καὶ τὴν ἔδωκε τοῦ παπά.

—Αὐτὸ εἶπαι, τοῦ εἶπε, ὅτι ἀπόμεινε ἀπὸ τὸ βίός μου. Ἐπιπαραδίνω σὲ σένα νὰ τὸ μοιράσεις στοὺς ἀνήμπορους καὶ τοὺς φτωχοὺς κατὰ τὴν κρίση σου. Κράτησε λίγα γιὰ τὴν Καλλὴ καὶ γιὰ τὴν Κατερίνα...

—Αὐτὲς εἶναι ὄχιές, ἐναντιώθηκα ἀγαναχτισμένος ὁ παπάς.

Εἶναι χρειαζούμενες καὶ οἱ ὄχιές γιὰ τὴ δόξα τοῦ Κυρίου. Ὕστερα ἡ Κατερίνα δὲν ἔχει πιὰ στὸν ἥλιο μοῖρα.

—Δὲν κοτᾶ ν' ἀνοίξει τὸ μαγαζὶ τῆς, εἶπε ὁ Νήφωνας. Ἄν νὰ τῆς ἀρπάξουνε τὸ βίός τῆς, τάχα γιὰ νὰ τὴν τιμωροῦσαν. Χτὲς θὰ τῆς τὸ σπάζανε ἂν δὲν τοὺς ἀμπόδαγε ὁ Γουμποτὸς κι ὁ Μέρμιγγας...

Εἶχε ξημερώσει καὶ στὰ δρομάκια τοῦ χωριοῦ εἶχαν ξεμυθῆ ξυπόλυτα καὶ λυγδιάρικα τὰ μωρά, τὰ σκυλιά, οἱ κόμπες καὶ τὰ γουρούνια. Οἱ χωριάτες εἶχαν μαζωχτεῖ στὸ Πλατάνι, ποῦ ἀντίκρυ του ἦταν τὸ σπίτι τῆς Κατερίνας.

—Ἐλα μαζί μου παπά, εἶπε ἀποφασιστικά ὁ Χριστοπανάγος.

Κι οἱ δυὸ ἄντρες, κίνησαν, φτάσαν στὸ πλατάνι καὶ κατάπληχτοι οἱ χωριάτες, τοὺς εἶδαν νὰ στέκονται μπροστὰ στὴν πόρτα τῆς Κατερίνας καὶ νὰ χτυποῦν...

—Ὅσο καὶ νὰ χτύπησαν, ἡ πόρτα τῆς Κατερίνας δὲν ἀνοίγε. Οὔτε φωνὴ ἀκούστηκε ἀπὸ μέσα, οὔτε κανένας ἄλλος θόρυβος.

Οἱ χωριάτες σίμωσαν τὸν παπά καὶ τὸν Χριστοπανάγο καὶ τοὺς πρότειναν νὰ βιάσουν τὴν ξώθυρα.

—Μπορεῖ καὶ νὰ πέθανε, εἶπε κάποιος. Τὸ πιὸ σωστὸ εἶναι ν' ἀνοίξουμε. Μπορεῖ νᾶναι κι ἀνήμπορη βαρειά καὶ νὰ χρειάζεται βοήθεια.

Στὴν πρόταση αὐτὴ δὲν ἀπάντησεν οὔτε ὁ παπάς, οὔτε

ο Χριστοπανάγος. "Ότιαι ὄμωι, κι ἄλλοι χωριάτες ἐπιμείνανε τὸ ἀναίτητον, ὁ παπάς, ρώτησε:

—Κι ἂν ἴαι εἰ αἱ μέσα; Πῶς θὰ σπάσουμε τὴν ξένη πόρ-
τη;

—Τοῦτο εὐαγγέλιον, κι ὁ Χριστοπανάγος:

—Μαργαριτάτος, εἶπε—εἶτε εἶναι μέσα, εἶτε ἔφυγε, ἐμεῖς
οὐκ ἐπισημαζόμεθα νὰ μποῦμε στανικά στοῦ ξένο σπίτι... Τρα-
νήστε αὐτὴν, ὀφθαλμοὺς σας, κι ἀφήστε ἡσυχὴ αὐτὴ τὴ γυναίκα.
Τὸ κακὸ δὲ γιαιτρεῖται μὲ τὸ κακὸ. Σῴρτε λοιπὸν στήν
ἐπιτομή τοῦ Θεοῦ.

—Ὁ κόσμος ἔφυγε καὶ σὲ λίγο ξεμακρόνανε κι ὁ παπάς
κι ὁ Χριστοπανάγος. "Αἶμα γύρισαν στοῦ σπίτι, ὁ Νήφωνας
ρώτησε:

—Λές γάφυγε;

—Ἐφυγε, ἀποκρίθηκε μὲ σιγουριὰ ὁ Χριστοπανάγος.

—Καὶ γιὰ ποῦ; Ξαναρώτησεν ὁ παπάς.

—Μονάχα ὁ Κύριος ξέρει, ἀπάντησεν ὁ Χριστοπανάγος.

—Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξει μὴν τὴν σπρώξει ὁ σατανᾶς
σὲ χειρότερα, πρόστεσε ὁ Νήφωνας.

—Ὁ Θεὸς νὰ φυλάξει μὴν τὴν σπρώξαμε μῆς στοῦ σα-
τανᾶ, διώρθωσεν ὁ Χριστοπανάγος.

—Ἐσὺ τὸ λές αὐτό; διαμαρτυρήθηκεν ὁ παπάς. Ἐσὺ
ποῦ τὴ γλύτωσες ἀπὸ τὴν κρεμάλα;

—Ὁ Χριστοπανάγος κούνησε τὸ κεφάλι του θλιμένος καὶ
ὕστερα ἀπὸ ὦρα σάν νὰ ξυπνᾷ ἀπὸ βαθεῖα συλλογὴ εἶπε:

—Ἐμεῖς γιὰ τὸ φέροισμό μας παπούλη, πρέπει νὰ παι-
δευτοῦμε καὶ θὰ παιδευτοῦμε. Τίποτ' ἄλλο δὲν ἀπόμεινε πιά
τοῦ χεριοῦ μας, παρὰ νὰ προσευχηθοῦμε γιὰ τὴν Κατερίνα.

—Καὶ χωρὶς νὰ βγάλει ἄλλο λόγο ἀπὸ τὸ στόμα του, ση-
κώθηκε, φίλησε τὸ χέρι τοῦ παπαῦ καὶ βγῆκε.

—Ἐφυγε ἀπὸ τὸ χωριὸ του, χωρὶς νὰ νιώθει τὴν ξαλά-
φρωση τῆς προτερνῆς νύχτας ποῦ εἶχε ξεπορτίσει ἀπὸ τὸ
σπίτι του. Πῆρε τὴν ἀνηφοριὰ τοῦ βουνοῦ μὲ βαρεῖα καρδιά
καὶ ψυχὴ θλιμένη. "Αἶμα ἔφτασε στοῦ ρημοκκλήσι τοῦ Προ-
φήτῃ. Ἡλία ἄρχισε νὰ κλαίει σάν τὸ μωρὸ παιδί ποῦ τὸ σφά-
ζει ἀβάσταχτος πόνος. Τὰ δάκρυα κυλοῦσαν ἀπὸ τὰ μάτια

...και ικέτευε τὸν πλάστη του, νὰ τοῦ συχωρέσει τὸ μεγά-
λο αὐτὸ κρίμα τῆς ζωῆς του. Κεῖ ὅμως πού προσευχόταν,
καὶ μὲν ἀκοτείνιασε ἡ ἐκκλησιά κι ἄρχισε νὰ βροντᾶ καὶ ν'
σημῆφει καὶ τὸ πιὸ τρομερὸ νὰ σιέται ἡ γῆς κάτω ἀπὸ
τὸ κράτος του.

Ἐπισημὸς ἀνείπωτος τὸν κυρίεψε, τοῦ φάνηκε πὼς ζοῦσε
τὴν ἀλλοτρίαια ὥρα τοῦ κόσμου κι ἔπεσε κατὰ γῆς γιὰ νὰ
μὴ βιάσει.

Χωρὶς ὄφελος ὅμως. Ἀπὸ τῆ μεριά τοῦ ἱεροῦ, ἀστραψε
ἡ ἁγία μὴν λάμψη κι ἀκούστη μιὰ τρομερὴ φωνὴ νὰ τοῦ λέει:
Χριστοπανάγο, εἶσαι φονιάς....

Λιπήσου με Χριστέ μου, τραύλισε ὁ Χριστοπανάγος...
...μου τὴ δύναμη νὰ ξεπλύνω τὸ κρίμα μου. Πάσχισα νὰ
μὴ γλυτώσω ἀπὸ τὴν κρεμάλα...

—Γλύτωσες τὸ κορμί της, ἀλλὰ σκότωσες τὴν ψυχὴ της
...τὴ γινες δυὸ φορές φονιάς... τ' ἀποκρίθηκε πιὸ βροντερὴ ἢ
φωνή.

—Βοήθα με Παναγία μου, ἰκέτευε κλαίγοντας ὁ Χριστο-
πανάγος.

Ἄδικα ὅμως χυνόνταν τὰ δάκρυά του κι ἀνώφελες οἱ
ἰκτιρίες του. Τὸ σκοτάδι ὄλο καὶ γινόταν πιὸ πυκνὸ, ἡ λάμψη
ἔσβυσε, ἡ φωνὴ δὲν ἀκουγόταν πιά καὶ μόνο ἓνα θουητὸ
ἐπιχθόνιο ἔκανε τὸν τόπο νὰ σιέται σὰ νάχε ξεφαντώματα
ἄση ή κόλαση.

Ὁ Χριστοπανάγος πάσχισε νὰ μαζέψει ὅση δύναμη τοῦ
ἀπόμεινε καὶ ρίχτηκε στὴν προσευχή. Ὁρες πολλὰς ἔμεινε
γονατιστός, τόσο πού ἔνωσε ξυλιασμένα τὰ πόδια του κι ἄ-
δύναμα νὰ σηκώσουν τὸ βάρος τοῦ κορμιοῦ του. Δὲν ἄ-
κουγε ὅμως τὴ φωνὴ νὰ τὸν ὀνοματίζει φονιά καὶ τὸ σκο-
τάδι λιγότευε. Ἐνα ἄχνὸ φῶς φανέρωσε στὰ μάτια του τὰ
εἰκονίσματα καὶ κάποια ἡμεράδα ἀπλώθη στὸ ρημοκκλήσι.
Ἐτρεμε ὅμως μὴν ξανακούσει τὴ φωνὴ καὶ λογάριαζε πὼς
δὲ θὰ βαστοῦσε. Προσευχόταν λοιπὸν χωρὶς διακοπὴ, ὅταν
ξαφνικὰ ἀνοιξεν ἡ πόρτα τῆς ἐκκλησιᾶς καὶ πρόβαλαν δυὸ
γυναῖκες.

Ἦταν ἡ Κατερίνα καὶ πίσω της ἡ Φωτεινὴ. Δὲν ἦτανε

αυτήν, ἡ Φωτεινὴ ἀπεβίβηκε τὸν τελευταῖο καιρὸ τῆς ζωῆς της ἐπὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ ἡ Φωτεινὴ πρὶν τὰ φτιάξαι τὸν καιρὸν τῆς ἰγῆς. Τῆ θυμότην καλὰ, ὁ Χριστοπανάγος ἐκτίμησε τὸν καιρὸν, ποῦ παιζογελοῦσε τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς της.

Ὁ Χριστοπανάγος σταθῆκεν ἐπὶ τῆς μέσῃ τῆς ἐκκλησιᾶς. Ἡ Φωτεινὴ ἦν ἐπιγνή κι ἀγέλαστη, κι ἡ Φωτεινὴ εἶχε τὸ χαμόγελο τῆς χαμὸγελοῦ.

Ὁ Χριστοπανάγος ἀντράς, τοῦ φώναξεν ἡ Κατερίνα. Τέσσερα χρόνια γυῖσες Χριστοπανάγο κι τὴν μετανίζεις... "Αὐτὸν φρονεῖς τῆ Φωτεινὴ κι αὐτὴ θὰ νοικοκυρευόταν κι ὁ καιρὸς θ' ἀμνεσκε δικὸς μου. Τέσσερα σπῖτια γκρέμισες Χριστοπανάγο κι ἄδικα μετανίζεις. Θυμᾶσαι ἕνα βράδυ ποῦ εἶπα πὼς ἂν θές τὸ καλὸ τῆς Φωτεινῆς νὰ τῆ στεφανωθεῖς; Τι ἔκαμες; Μ' ἔφτυσες, Χριστοπανάγο. Τὴν ἄδικα κλαῖς κι μετανίζεις. "Ὅσους σκότωσες δὲν ξαναζωντανεύουν.

Ὑστερα εἶδε τὴν Κατερίνα νὰ παραμερίζει καὶ τῆ Φωτεινὴ νὰ προχωρᾷ πρὸς τὸ μέρος του, με τὸ μαῦρο της φουστάνι σκισμένο στὸν ὄμο, ξυπόλυτη καὶ με τὸ ἴδιο χαμόγελο.

—Κοίτα μάτια ποῦ ἄφησες νὰ σθήσουν, τοῦ εἶπε ἡ Κατερίνα, κοίτα κορμί ποῦ ἄφησες ν' ἀφανιστεῖ. Καὶ τῆς Φωτεινῆς τῆς ἄρεσε νὰ νοικοκυρευτεῖ μαζί σου.

Κι ἡ Φωτεινὴ, ποῦ εἶχε κιόλας σταθεῖ τόσο σιμὰ του ὥστε νὰ νιώθει τὴν ἀνάσα της στὸ πρόσωπό του, τοῦ εἶπε:

—Γιατί δὲν με πῆρες Χριστοπανάγο; Δὲ σ' ἄρεσα;

Ὁ Χριστοπανάγος σκέπασε τὸ πρόσωπό του με τίς δυὸ του ἀπαιλῶμες κι ἔτρεξε στὸ ἱερό. Ἐπεσε κατὰ γῆς καὶ φίλησε τὴν πέτρα ποῦ πάνω της ἦταν θεμελιωμένο...

—Λύτρωσέ με Θεέ μου ἀπὸ τὸν πειρασμό...

Ἐκλείσε τὰ μάτια του νὰ μὴν βλέπει καὶ θούλωσε τ' αὐτιά του γιὰ νὰ μὴν ἀκούει καὶ τὰ χεῖλη του ψιθυρίσανε τὸν ψαλμό:

«Ἐως πότε, Κύριε ἐπιλήση μου εἰς τέλος; Ἐως πότε ἀποστρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ; Ἐως τίνος θήσομαι βουλάς ἐν ψυχῇ μου, ὀδύνας ἐν καρδίᾳ μου ἡμέρας καὶ νυκτός. Ἐως πότε ὑψωθήσεται ὁ ἐχθρὸς μου ἐπ'

... Επὶ θλεψον, εἰσάκουσόν μου, Κύριε ὁ Θεός μου. Φωτίσον τοὺς ὀφθαλμούς μου, μήποτε ὑπνώσω εἰς θάνατον, μήποτε εἶπη ὁ ἐχθρός μου: "Ἰσχυσα πρὸς αὐτόν. Ἐὰν θλίβοντές με ἀγαλλιᾶσονται, ἐὰν σαλευθῶ, ἐγὼ δέ ἐπιπέσομαι ἐν τῷ ἔλέῳ σου ἤλπισα...".

... Ἄνοιξε τὰ μάτια του καὶ δὲν εἶδε πιά οὔτε τὴν Κατερίνα οὔτε τὴν Φωτεινή. Ἡ ἐκκλησιά ἦταν ἄδεια καὶ ἡ πόρτα κλειστή.

... Ὁ κτήθιμτ ἀκουμπισμένος στ' "Ἁγιο Βῆμα νὰ καταλαγιάσει τὸ γῆλο, ἐπὶ τοὺς του ἀρμένιζε στὸ Μέγα Σπήλαιο. "Ἐπρεπε νὰ πιά μιᾶς ἀρχῆς νὰ πάει ἐκεῖ, συλλογίστηκε, νὰ φωτιστεῖ ἀπὸ τοὺς ἅγιους πατέρες, νὰ ξομολογηθεῖ καὶ νὰ λάθει κατὰ τὸν νόμο καὶ διδασχῆ.

... ἤελησε νὰ βγεῖ ὄξω νὰ τὸν φουσήσει ὁ καθαρὸς βοῦνοσ ἀγέρας, ἀλλὰ πάλι μιᾶ φωνὴ βουίιζε στ' αὐτιά του.

... --Πήγαινε Χριστοπανάγο στὰ Καλάθρυτα...

... Ἡ φωνὴ ἦταν γνώριμη γυναικεῖα φωνή. Ἡ περιέργεια του κέντρισε νὰ ξεκαθαρίσει. Προσπάθησε ν' ἀφογκραστεῖ καλύτερα καὶ δὲ γελάσθηκε. Ἡ φωνὴ μίλησε καθαρῶτερα καὶ τοῦ θύμησε παλιά ὀρμήνεια.

... --Ξέρω μιᾶ χήρα στὰ Καλάθρυτα... νιά, ὀμορφη, νοικοκυρά. Μυστήριο θὰ κάμεις νὰ τὴν στεφανωθεῖς...

... Ἦταν ἡ θειᾶ Καλὴ ποὺ συνέχιζε τὴν κουθέντα τῆς ἐκκλησιᾶς. Κι' ὄλο τοῦλεγε:

... Σῦρε στὰ Καλάθρυτα... Ἡ χήρα σὲ προσμένει. Καμιᾶ γυναῖκα δὲν ξέρει νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν ἄντρα καθὼς αὐτή...

... Ὁ Χριστοπανάγος ἔτρεξε πάλι στὸ ἱερό, πάλι ἔπεσε κατὰ γῆς, κι ἔκλαφε πικρά καὶ γύρεφε μ' ὄλη του τὴν ψυχὴ ἀπὸ τὴν Παναγία νὰ τὸν γλυτώσει ἀπ' αὐτὸ τὸ μαρτύριο. Φόβος τὸν εἶχε πιάσει καὶ δὲν τολμοῦσε ν' ἀνοίξει τὰ μάτια του νὰ κοιτάξει. Ἦταν σίγουρος πὼς δίπλα του στεκόταν ἡ χήρα, ἔτοιμη νὰ τὸν ἀλυσσοδέσει μὲ πιὸ βαρεῖα σίδερα ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ εἶχεν ἡ ἔξουσία, καὶ ἡ φωνὴ ὄλο βουίιζε στ' αὐτιά του:

... --...Στὰ Καλάθρυτα... Στὰ Καλάθρυτα...

... να μείνει εκεί, στη σκέπη του προφήτ'
 Η... προς τὰ Καλάθρυτα ήταν γεμάτος

... να βγει ὄξω, όταν ἄλλος θόρυβος τὸν
 ... στη θέση του.

... αλόγων, καθαλλαρέους ποῦ ἀνηφο-
 ... πιαγιά καὶ πεζέψανε μπροστὰ στοῦ ρημοκκλήσι.
 ... ἀναρωτήθηκε.

... ἄλογα στὶς Καστανιές ἀκούστηκε μιὰ δυνα-
 ... φωνή—ὁ Βλάσης θὰ φυλάξει καρπούλι κι ἐ-
 ... να ξαποστάσουμε στὴν ἐκκλησιά.

... Ὁ Χριστοπανάγος μπήκε μέσα στοῦ ἱερὸ καὶ στάθηκε σὲ
 μιὰ σκοτεινὴ γωνιά.

ΚΕΦ. ΔΕΥΤΕΡΟ : ΤΑ ΣΟΔΟΜΑ

La plus belle ruse du diable est de
nous persuader qu' il n' existe pas.
(CH. BAUDELAIRE : "Petits Poemes en Prose.,)

στερα από όσα έγιναν στην εκκλησία, όλο τὸ χωριὸ νόμισε πὼς ἡ Κατερίνα κλειδαμπάρῳθηκε στὸ σπίτι της. Ἡ Κατερίνα ὅμως εἶχε φύγει. Τὸ ἴδιο ἐκεῖνο τὸ βράδυ, καταμεσὶς τῆς νυχτός, ἀνοιξε σιγὰ τὸ πορτόνι της, τὸ σφάλιξε μὲ προσοχή, κι ἀπὸ τὰ πιὸ κοντινὰ σοκάκια βγῆκε ἀπὸ τὸ χωριό.

Τρεῖς μέρες πρὶν νὰ πάρει τὴν ἀνηφοριὰ γιὰ τὸν Προφήτ' Ἡλία ὁ Χριστοπανάγος, πῆρε τὴν ἴδια ἀνηφοριὰ ἡ Κατερίνα. Παρὰ τὴν ταραχὴ της περπάτησεν ἑπτὰ ὀλάκαιρες ὄρες κι ἔφτασε σὲ μιὰ τοποθεσία ὀνομαζόμενη Μονοδέντρι. Τὸ μέρος δείχνει ἔρημο, ὅταν ὅμως κατηφορίσει ὁ διαβατικός πρὸς τὸ λεγόμενο Ρέμα τοῦ Κατῆ, μιὰ παράγκα προδίνει τὴν παρουσία τοῦ ἀνθρώπου. Ὁξω ἀπὸ τὴν παράγκα ἔβασκαν ἓνα μουλάρι, δυὸ κατσίκες, τρία γουρούνια καὶ μερικὰ κοτόπουλα.

Ἄμα ζύγωσε ἡ Κατερίνα στὸ Μονοδέντρι, στάθηκε μακριὰ ἀπὸ τὴν καλύβα καὶ κρύφτηκε στὰ χαμόδεντρα, γιὰ

ν' άφουγκραστεί και νά σιγουρευτεί πως δέν βρισκόνταν εκεί άνθρῶποι τῆς έξουσίας. Τὴν προτερνή βδομάδα, πού ἦταν στὰ Καλάβρυτα, εἶχε μάθει πως ὁ δῆμος Κλειτορίας εἶχε ζωστεῖ ἀπ' τὰ άποσπάσματα, πού κυνηγοῦσαν νά χτυπήσουν τὴ συμμορία τοῦ Φαφούτη.

Τὸ Μονοδέντρι ἦτανε κόμπος. Βρισκόταν σ' ἓνα ὑψίπεδο ἀπ' ὅπου μπορούσε ὁ άνθρωπος νά πάρει πέντε διαφορετικὲς στράτες.

Ἡ Κατερίνα ζύγωσε λίγο ἀπὸ τὸ πίσω μέρος τῆς καλύβας και πάσχιζε νά δεῖ μέσα χωρὶς νά τὸ καταφέρνει. Ἄγνάντευε χωρὶς νά κάνει σαματὰ γιατί φοβόταν τὰ γαυγητὰ τῶν σκυλιῶν. Ἐνα σωρὸ πράματα περνοῦσαν ἀπὸ τὸ μυαλό της: "Αν δέν ἦταν μέσα ὁ άνθρωπος πού ζητοῦσε; "Αἰ ἢ καλύβα εἶχε γίνει δόκανο και προσμένανε μέσα κρυμμένοι σταυροτήδες, γιὰ νά πιάσουν ὅποιον θὰ ζύγωνε ἀνίδεος; "Ὅλ' αὐτὰ τριβελίζανε τὸ μυαλό της κι ἔβλεπε ἀπὸ μακρῶς τὴν καλύβα χωρὶς νά τολμᾶ νά σιμῶσει. Ἐξὸν ὅμως ἀπὸ τὸ φόβο γι' άσυλλόγιστα ξεθαρρέματα ἔνιωθε χρειαζούμενη λίγη ξεκούραση.

"Ὅσα εἶχανε σταθεῖ στὴν ἐκκλησία, κι ἔφτὰ ὦρες λαχανιασμένη τρεχάλα σὲ τέτοια ἀνηφορία, τὴν εἶχανε τσακίσει. Μέσα σὲ δυὸ μέρες ἢ Κατερίνα εἶχε σουρώσει και δέν τῆς ταίριαζε πιά τὸ παρατσούκλι τῆς Χοντρῆς. "Ἡθελε λίγο νά ξεποστᾶσει γιὰ νά ταιριάσει τὰ σχέδιά της.

"Ἐτσι λοιπὸν ἀποκαμωμένη καθῶς ἦταν, ξαπλώθη κάτω ἀπὸ μιὰ άγριοσυκιὰ και λαγοκοιμήθη. Μονάχα ἐκεῖ στὰ ψηλὰ βουνὰ και τὰ φαράγγια ἔνιωθε λεύτερη κι ἀναθεμάτισε τὴν ὥρα και τὴ στιγμή πού γεννήθηκε γυναίκα και δέν μπορούσε νά πάρει τὸ τουφέκι, νά τὸ γυρίσει στὸ κλέφτικο και νά τιμωρήσει μοναχὴ της ὄλους αὐτοὺς πού θέλανε νά τὴν στείλουνε στὴν κρεμάλα. Θᾶθελε νά μπορούσε νά στήσει μπροστὰ σὲ κάθε σπίτι κι ἀπὸ μιὰ κρεμάλα και νά μεταλλάξει τ' Ἄρμπουνα σὲ κοιμητήρι. Αὐτὴ ἢ εἰκόνα πολὺ τῆς ἄρεσε. "Ανοῖξε τὰ μάτια της κι ἓνα δαιμονικὸ χαμόγελο φώτισε τὸ πρόσωπό της.

"Ἐσφίξε τὶς γροθιές της, ἔτριξε τὰ δόντια της και τότε-

...να μὴν σφραλίσει τὰ μάτια της, ἂν δὲν κάψει τ' Ἀρμπουνα.
 Ἐπιτοὶ ὄνειρευόταν ὅταν ἕνα σούρσιμο τὴν ἔκαμε νὰ τι-
 νηται. Γυόρλωσε τὰ μάτια της κι εἶδε νὰ στέκεται ἀνάμεσα
 πρὸς σκιισμό ἀπὸ δυὸ βράχια ἕνα φίδι ἴσαμε μιά ὄρια καὶ
 ἀπὸ τὴν κοιτᾶ.

Ἦ Κατερίνα τοῦ χαμογέλασε μὲ τρυφεράδα:

Καλῶς το, τοῦ εἶπε, καλῶς το...

Κεῖνο ὅμως γρήγορα χάθηκε μέσα στὴ σκισμῆ.

Ἀνασήκωσε τὸ κεφάλι της καὶ κοίταξε πρὸς τὴν κα-
 λύθα κι εἶδε τὸ σκυλί νὰ τριγυρνᾷ ἀνάμεσα στ' ἄλλα ζων-
 τινὰ καὶ σὲ λίγο εἶδε τὸ γύφτο νὰ βγαίνει μ' ἕνα μαστέλο
 πρὸ νὰ ποτίσει τὸ μουλάρι.

Ξεθάρρεψε. Χωρὶς νὰ χάσει καιρὸ, πῆρε τὴν κατηφοριᾶ
 πρὸς τὴν καλύθα, ἐνῶ τὸ σκυλί θάλθηκε νὰ τὴν γαυγίζει.
 Ὁ γύφτος ἅμα τὴν εἶδε ξαφνιαστικῆ.

—Τί γυρεύεις μωρή, πουρνὸ-πουρνὸ σὲ τοῦτες τίς ἐρη-
 μιές; τὴ ρώτησε.

—Τὸ δίκηο μου γυρεύω, τοῦ ἀποκρίθη.

—Καὶ ποιὸς σὲ πείραξε μωρή; τὴν ξαναρώτησε.

—Ὅλοι τους, ὅλοι τους. Λίγο ἔλειψε χτές νὰ μὲ κρεμά-
 σουνε στὸ πλατάνι.

—Καὶ τί τοὺς ἔκανες καὶ θένε νὰ σὲ κρεμάσουνε;

—Τοὺς κρύβω λένε στὸ σπίτι μου, ἐνῶ ἐξὸν ἀπὸ σένα ἐ-
 γὼ δὲν ξέρω ἄλλον...

—Ἐγὼ μωρή δὲν εἶμαι ληστής, εἶπε ξαγριωμένος ὁ γύ-
 φτος.

—Τὸ ξέρω, ἀποκρίθη ἡ Κατερίνα, ἀλλὰ σὲ λογαριάζουνε
 γι' ἄνθρωπό τους.

—Καὶ τί γυρεύεις ἐδῶ; ρώτησε μὲ πονηρεμένο ὕφος ὁ
 γύφτος.

—Γυρεύω νὰ μοῦ δώσει ὁ καπετὰν Φαφούτης τὸ δίκηο
 μου, ποὺ δὲ στάθηκε ἄξια νὰ μοῦ δώσει ἡ ἐξουσία τοῦ Βασι-
 λιᾶ...

Ὁ γύφτος κοίταξε πονηρὰ τὴν Κατερίνα καὶ τῆς εἶπε:

—Σύρε νὰ τὸν βρεῖς τὸ Φαφούτη καὶ πές του νὰ σὲ δια-
 φεντέψει...

Ἡ Κατερίνα τούρριξε μιὰν ἄγρια ματιά.

—Κοίταξέ με καλὰ γύφτο, τοῦ εἶπε. Δέν εἶναι ἡ πρώτη φουρά που μὲ βλέπεις. Ξεχνᾷς πὼς παίζοντας τὸ κεφάλι μου ἔκρυφα ἀνθρώπους δικούς σου στὸ σπίτι μου; Μονάχα ἐσὺ ξέρεις ποῦ εἶναι τὰ λημέρια τοῦ Φαφούτη κι ἀρνιέσαι νὰ μὲ πᾶς;

—Δέν ξέρω ποῦ εἶναι, ἀποκρίθη ἀδιάφορα ὁ γύφτος... Ποτές μου δέν πῆγα στὰ λημέρια του. Αὐτὸς καμιὰ φορὰ διαβαίνει ἀπὸ δῶ ἢ στέλνει ἀνθρωπό του, ἂν ἔχει χρεῖα ἀπὸ τίποτα.

—Ἐγὼ ἓνα νιάζομαι, ἀποκρίθη ἡ Κατερίνα. Νὰ τὸν ἀνταμώσω. Τὸ πᾶς, τὸ πότε καὶ ποῦ, θὰ τὸ ὀρίσεις τοῦ λόγου σου.

Ἄν ὁ γύφτος σεργιάνισε νευρικά μέσα στὴν καλύβα καὶ γυρίζοντας κάποια στιγμή ἀπότομα τῆς εἶπε ἀπειλητικά:

—“Ἄν μοῦ κραίνεις ψέματα Κατερίνα, μὲ τοῦτο τὸ πυρωμένο σίδερο θὰ σὲ σουθλίσω. Τέσσερις ὀλόκερες μέρες ἦταν ἐν’ ἀπόσπασμα στ’ Ἄρμπουνα, τὸ ξέρεις;

—Τὸ ξέρω, ἀποκρίθη ταραγμένη ἡ Κατερίνα.

—Γιατί δέν σὲ προστάτεψε; ρώτησε μὲ μισόκλειστα μάτια ὁ γύφτος.

—Πρῶτο τ’ ἀπόσπασμα ἤθελε νὰ μὲ κρεμάσει...

—Καὶ πὼς γλύτωσες; ρώτησε ἀκόμα πιὸ ἀνήσυχος.

—Τῶσκασα... αὐτὸ εἶναι ὄλο...

Ἄν ὁ γύφτος, χλωμὸς αὐτὴ τὴ στιγμή, τῆς εἶπε:

—Μωρὴ Θεοκατάρατη, κι ἂν εἶναι στὸ κατόπι σου; Πᾶς νὰ μὲ κάψεις;

—Μὴ σεκλετίζεσαι γύφτο μου καὶ κανένας δέν μπορεῖ νὰ βρεῖ τὰ δικά μου ἀχνάρια σὲ τοῦτα τὰ ρουμάνια. Ἄλλὰ κιοτέεις βλέπω.

Ἡ Κατερίνα, δέν σηκώνω τέτοια χωρατά, εἶπεν ὁ γύφτος. Πᾶς νὰ μᾶς ἀνάψεις φωτιά.

—Σὲ τί θές νὰ στ’ ὀρκιστῶ, πὼς ἔχω κόψει ὄλα μου τὰ γιοφύρια καὶ μὲ τὴν ἐξουσία καὶ μὲ τὸ χωριό, εἶπε φοβιμένη ἡ Κατερίνα. Ἄν χάσω καὶ τὴ δική σας ἐλπίδα θὰ σκοτωθῶ γύφτο, γιατί θὰ πεῖ πὼς ὄσα ἐσὺ ὁ ἴδιος μούχεις ἰ-

σημειώσι για τὸ δίκιο πού βρίσκει ὁ κατατρεγμένος στήν
καταφυγή εἶναι ψέματα. Ἐσὺ δὲν μοῦχεις πεῖ πὼς ὁ Γέρω
καπετάνιος, ὁ παππούς, κι ὁ νιὸς ὁ Λύγκος ὁ λεβέντης, καθαρί-
στα ἄνθρωποις γιατί χαλάσανε κορίτσια, κι ἄλλους γιατί
καταπνι χέρι στὸ χωράφι τῆς χήρας καὶ στήν ἐλιά τ' ἀρφα-
λάσανε. Κι ἐμένα θ' ἀφήσετε ἀδιαφέντευτη ν' ἀφανιστῶ, γιὰ χάρη
μας;

Γιὰ χάρη μας;

Καὶ βέβαια γιὰ χάρη σας, ἀποκρίθηκε πεισματικά ἡ
Κατερίνα. Δὲ μὲ κατηγορᾶνε τάχα πὼς εἶμαι τὸ δικό σας
κόμμι στ' Ἄρμπουνα; Δὲ βούϊξεν ὁ τόπος πὼς κρύβω ἄν-
θρώπους σας σπίτι μου καὶ πὼς ἐγὼ σᾶς στέλνω τίς κουμπά-
ρες σας; Καὶ μὴ τάχα εἶναι ψέματα ὅλα τοῦτα;

Ὁ γύφτος ὁμως, σάν νὰ μὴν ἔδινε καμιὰ προσοχὴ σ' ὅλ-
ὰ τὰ, ξαναρώτησε:

—Κι ἂν σ' ἔχουν πάρει τὸ κατόπι;

—Ὅπως ἔφυγα γώ, κανεὶς δὲν μὲ πῆρε μυρουδιά. Ὑ-
περα πρέπει νὰ σοῦ πῶ καὶ κάτι ἄλλο, πρόστεσε ἡ Κατε-
ρίνα, ἀλλάζοντας τόνο. Εἶν' εὐκαιρία, καὶ σὺ κι ὁ καπετά-
νιος, νὰ πιάσετε μαλαματικό γερὸ στὰ χέρια σας κι ὄχι μι-
κροπραμάτιες. Ἄπ' τὰ Καλάβρυτα ὡς τὴν Πάτρα, κανένας
δὲν ἔχει τὸ πουγγὶ πού ἔχουν οἱ Παναγιωτόπουλοι. Τί τοὺς
φυλάτε; Καὶ λεφτὰ ἔχουνε μπερκέτι καὶ ἄνθρωποι εἶναι τοῦ
Βασιλιᾶ. Καζάρμα ἔχει γίνει τὸ σπίτι τους, κι ὅσο εἶν' αὐτοὶ
θυνατοί, τὸ κεφάλι τὸ δικό σου καὶ τοῦ Φαφούτη δὲν στέ-
κονται καλά. Ξέρω σίγουρα πὼς πήρανε ἀπάνω τους ὅλα
τὰ ἔξοδα τῶν ἀσκεριῶν, πού θὰ κινήσουν νὰ ξεκάνουν τὸ
Φαφούτη καὶ τὰ παλληκάρια του...

—Καὶ γιατί δὲν μοῦ τὰ λὲς ἀπὸ τὴν ἀρχή, παρ' ἄρχισες
τὴν κλάψα, σάν μιξιάρρα τσοῦπρα; Εἶσαι σίγουρη ὁμως γιὰ
ὅλα τοῦτα;

—Ὅσο σὲ βλέπω καὶ μὲ βλέπεις.

Ὁ γύφτος δὲν ἀποκρίθηκε. Συλλογισμένος ζύγωσε στὸ
καμίνι του κι ἀνακάτεψε καὶ φύσηξε τὴ φωτιά του καὶ στά-
θηκε ἔτσι ἀμίλητος ἀρκετὴν ὥρα.

Ἡ Κατερίνα ἀναγάλιασε, πού ἔβαλε τὸ γύφτο στὸ δρό-

... και μετάνιωσε πού δέν πήρε αὐτό τό μονοπάτι
... μιάς ἀρχῆς.

Συλλογιζόταν πώς ἂν πετύχαινε αὐτό τό κόλπο, θά κέρ-
διζε μέ τό σπαθί της τό Φαφούτη. Μέσα της μάλιστα εἶχε και
παλιό κρυφό καϋμό γιά τό λήσταρχο, ἀλλά ὁ γύφτος τῆς
εἶχε ἱστορήσει, ὅταν ἦταν, πρὶν ἀπό χρόνια, ἀγαπητικιά τοῦ
μακαρίτη τοῦ Σταύρου τοῦ Τίγγα, κι ἐρχόταν και στό Μο-
νοδένδρι κι ἔβγαζε τὰ μάτια της και μέ τό γύφτο, πώς ὁ
Φαφούτης εἶχε μιάν ἀγαπητικιά στήν Κλαπατσούνα. Τοῦτο
θάμπωνε τοὺς καϋμούς της, ἀλλά τῆς πέρασε τώρα ἀπό τό
νοῦ πώς μποροῦσε μ' ἓνα συμπάρο νά χτυπήσει δυό τρυγό-
νια.

Ἡ Κατερίνα κι ὁ γύφτος ἦτανε οἱ μοναχοὶ ἄνθρωποι πού
ξέρανε, μετὰ τῆ σφαγῆ πού ἔκανε ἡ συμμορία τοῦ Ζαμπέκου
στό Γύθειο, στά 1839, ὅπου ὁ Φαφούτης, ἔσφαξε ἄντρες σάν
τραγιά, ξεκοίλιασε γκαστρωμένες γυναῖκες και πήρε μέ τό
γιαταγάνι τὰ κεφάλια μωρῶν παιδιῶν, πώς ὁ Φαφούτης ζεῖ.
Ἐπί δύο χρόνια κόσμος και ντουνιαῶς εἶχε ξεσηκωθεῖ νά τόν
πιάσει ἢ νά τόν καθαρῖσει, χωρὶς ἀποτέλεσμα... Εἶχαν πιά
πιστέψει ὅλοι πώς ὁ Φαφούτης δέν ἦταν στό Μοριά. Ἄλλοι
λέγανε πώς εἶχε μισέψει στήν Ἄραπιά, ἄλλοι πώς εἶχε σκο-
τωθεῖ κι ἄλλοι πώς τόν ξεκάνανε οἱ σύντροφοί του, οἱ ἴδιοι,
γιατί δέ βαστούσανε τέτοιο θεριό ἀνάμεσά τους.

Τό ἀληθινό του ὄνομα ἦταν Παναγιώτης Γιωργαρίκος,
ἀλλά ὁ κόσμος τόν ἤξερε και τόν κουβέντιαζε μέ τό παρα-
τσούκλι του. Ὁ Φαφούτης λοιπὸν ζοῦσε και κατὰ τὰ τέλη τοῦ
1843 ξανακούστηκε τὸνομά του στήν ἐπαρχία Καλαβρύτων
μέ δυό φόνους γιά ληστεία.

Αὐτουνοῦ τοῦ θεριοῦ ἤθελε τὴν προστασία ἡ Κατερίνα
και σ' αὐτόν εἶχεν ἀποθέσει τίς ἐλπίδες της.

Κοιτοῦσε μέ μισὸ μάτι τό γύφτο πού συλλογιόταν κι εἶ-
δε τὸν οὐρανὸ νά τῆς χαμογελᾷ ὅταν, μετὰ τῆ σιωπῆ, τὸν ἄ-
κουσε νά τῆς λέει:

—Θά τό βρεῖς τό δίκηο σου... Σέ τρεῖς μέρες οἱ Παναγιω-
τόπουλοι δέν θᾶναι στ' Ἄρμπουνα...

Δυό μέρες ἡ Κατερίνα πλανήθηκε στά βουνά και δυό

αυτός κοιμήθηκε με τὸ φόβο τοῦ τσακαλιοῦ καὶ τοῦ λύκου.

Τὴν τρίτη ἡμῶς μέρα, ἀπαράτησε τὶς βουνοκορφές καὶ ἐπιτηφάνισε πρὸς τὸ Τουρκολίθαρο, ἕνα ψήλωμα πάν' ἀπ' τὸν ἠροφήτ' Ἠλία, ἀπ' ὅπου ἐπισκοποῦσε τ' "Αρμπουνα κι ὅλα τὰ γηῖρα δίχως νὰ προδίνεται σὲ φτονερό μάτι.

Κατὰ τὰ χαράματα εἶδε νὰ κατηφορίζουν πρὸς τὸν ἠροφήτ' Ἠλία, δυὸ καθαλαρέοι καὶ τέσσερις πεζοί. Ἡ καρδιά της χτύπησε δυνατὰ καὶ τὰ πόδια της τρέμανε. "Ἐσφιξε τὰ ὄντια της καὶ τὶς γροθιές της καὶ τῆς φάνηκε πὼς κοντοῦλωνε ἢ πιὸ μεγάλη ὥρα τῆς ζωῆς της.

Καθὼς ἔβλεπε τὸ ληστρικό ἀσκέρι νὰ κατηφορίζει, ἔβαλε καθὲ λίγο καὶ λιγάκι σημάδια γιὰ νὰ σιγουρευέται πὼς ἠροχωρᾶνε. Πότε ἕνα δένδρο, πότε μιὰ φαλακρὴ ραχούλα. Καὶ κάθε φορὰ πού περνοῦσαν ἕνα ὀρόσημο οἱ ληστὲς καὶ οὐλοζύγωναν στὴν ἐκκλήσιὰ ἔπαιρνε μιὰ βαθειὰν ἀνάσα. Ἰστί τὴν ἔσπρωχνε νὰ τρέξει πρὸς ἀντάμωσή τους καὶ νὰ τοὺς δείξει τὸ γρηγορότερο δρόμο, ἀλλὰ δὲν τὸ τολμοῦσε. Ἐυλογίστηκε πὼς ἦταν καλύτερο νὰ τοὺς ἀφήσει ξέγνοιαστῶς νὰ πράξουνε τὸ τρισευλογημένο ἔργο τους καὶ τῆς ἔφτανε νὰ τοὺς καμαρώνει καθὼς κατηφόριζαν.

Ξαφνικά, σιμὰ στὸ χαλασμένο μύλο τοῦ παπᾶ - Ζούπα, τοὺς εἶδε νὰ σταματοῦν καὶ νὰ ξεπεζεύουν. "Υστερα εἶδε κά-
 ρη παράξενα σοῦρτα φέρτα κι ἔπειτα τοὺς ἔχασε ὀλότελα κατὰ τὰ μάτια της.

Ἀνασηκώθηκε λίγο πρὸς τὴν κορφή τοῦ Τουρκολίθαρου καὶ τ' ἀετήσιο μάτι της ἔφαξε παντοῦ, ἀλλὰ δὲν ἔβλεπε τί-
 σὸτα. Ταράχτηκε. Τὸ αἷμα ἄρχισε νὰ παγώνει στὶς φλέβες
 της καὶ κρύος ἰδρὼς περέχυνε τὸ μέτωπό της. Πίστευε πὼς
 οἱ καλὲς δουλειές τελειώνουν γρήγορα κι ἀναθεμάτιζε τὴν
 ἄργητα. Νευρικὰ κι ἀσυναίσθητα ἀνοίξε τὸ ταγάρι της, ἔ-
 ὄγαλ' ἕνα ξεροκόμματο κι' ἄρχισε νὰ μασουλᾶ μηχανικά,
 ἀλλὰ τὸ μάτι της δὲν ξεκολνοῦσε ἀπὸ τὸ χαλασμένο μύλο.
 Ἄς καὶ τοὺς εἶχε καταπιεῖ ἡ γῆς κι ὀλόκερη τὴ μέρα δὲν
 φάνηκε τίποτε. Τῆς περνοῦσε ἀπὸ τὸ μυαλὸ πὼς ὅ,τι
 αὐτὸ ἔγινε τὴ μέρα μπορεῖ νὰ τέλευε τὸ βράδυ καὶ μέσα στὴ
 φεγγαροβραδυὰ κοιτοῦσε μὴ δεῖ τὰ σημάδια πού θὰ τῆς

δίνανε τή μεγάλη χαρά. Ἐτσι περιμένοντας εἶδε νά τρεμοσβήνει τὸ στερνὸ ἀστέρι τῆς αὐγῆς καὶ μόνο τότε τῆς φανερώθηκε πάλι τ' ἀσκέρι.

Ἄνασηκώθηκε νά δεῖ καλύτερα καὶ τοὺς εἶδε νά κατηφορίζουνε πρὸς τὸν Προφήτ' Ἡλία κι ἀριὰ τὸν ἕναν ἀπὸ τὸν ἄλλον. Σέ λίγο τοὺς ξεκαθάρισε καθαρά ὅλους μαζί μπροστά στὴν ἐκκλησία. Οἱ δυὸ μείνανε ὄξω νά δέσουν τὰ ζωντανά καὶ νά φυλάξουν καρπούλι καὶ οἱ τέσσερις μπήκανε μέσα.

Σέ λίγο ἔχασε ἀπὸ τὰ μάτια τῆς καὶ τοὺς δυὸ πού εἶχανε μείνει ὄξω κι ὄσο κι ἂν τοὺς ἔφαξε δέν τοὺς ἀνακάλυψε πουθενά.

Σέ λίγο ὁμως εἶδε κάτι πού τὴν ἔκαμε στ' ἀληθινά ν' ἀλαφιάσει. Μέσ' ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ βγήκανε οἱ τέσσερις ληστές καὶ κουβαλοῦσαν ἕναν καλόγερο... Ἡ Κατερίνα κοίταξε καλὰ καὶ ξέτασε τὸν καλόγερο ἀπὸ κορφῆς μέχρι τὰ νύχια καὶ δέ γελάστηκε: Ἦταν ὁ Χριστοπανάγος. Σταμάτησε ἡ ἀνάσα τῆς. Τίποτε δέν τὴν κρατοῦσε πιά νά τρέξει στὸν Προφήτ' Ἡλία, γιὰτ' εἶχε πολλὰ νά πράξει καὶ πολλὰ νά πεῖ, ἀλλὰ δέν τόκρινε φρόνιμο νά τρέξει φανερά καὶ προτίμησε νά σουρθεῖ κατὰ γῆς καὶ νά σιμώσει καὶ τότες νά φανερωθεῖ γιὰ νά βουλώσει τὸ στόμα τοῦ λαοπλάνου, ἐπειδὴ φοβόταν πὼς ἦταν ἄξιος νά ξεπλανέψει καὶ τοὺς ληστές ἀκόμη.

Ἐτσι σουρνάμενη ἔφτασε ἑκατὸ ποδάρια ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ. Οἱ ληστές εἶχανε ζώσει τὸ Χριστοπανάγο καὶ τὸν ἀνακρίνανε.

—Πῶς σὲ λένε βρέ; τὸν ρωτοῦσε ὁ Φαφούτης.

—Χριστοφόρο, ἀποκρίθη ὁ Χριστοπανάγος...

Ἡ Κατερίνα δέν κρατήθηκε ἄλλο.

—Ψέματα λέει, φώναξε ξαναμένη. Μὴν τὸν ἀκοῦς, καπετάνιο. Εἶν' ὁ Χριστοπανάγος ὁ Παναγιωτόπουλος πού κυνηγᾶς...

Ποῦ βρέθηκες ἐσὺ ἐδῶ, διαόλου θηλυκό; φώναξεν ὁ Φαφούτης.

Πλανιέμαι στὰ βουνά, καπετάνιο μου, ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ

—Καὶ αὐτὸς, ξεσήκωσε τὸ χῶριό νὰ μὲ κρεμάσουν, γιατί παίρ-
 νω τὸ μισό, τὸ δικό σου... Κι αὐτὸς καὶ τ' ἀδέρφια του εἶ-
 νω νὰ μὲ τοὺς σταυρωτῆδες...

—Ποῦ εἶναι ὁ Χριστοπανάγος; ρώτησε ἀγριεμένος ὁ λή-
 πτηνός.

—Ἐγὼ εἶμαι, ἀποκρίθηκε ψύχραιμα ὁ Χριστοπανάγος.

—Ταῦτ' ὁ Φαφούτης στάθηκε σὰ πανθέρα μπροστά του, ἔ-
 κλησε μιὰ σαλαχοουρά ἀπὸ τῆ μέση του κι ἄρχισε νὰ τὸν
 πατιγώνει στὸ πρόσωπο.

—Γιατί ὀρέ ζαγάρι εἶπες φέματα; μούγκρισεν ὁ Φαφού-
 τής.

—Χριστοφόρος εἶναι τὸνομά μου καὶ μιὰ κι ἀποφάσισα
 νὰ καλογερέψω, μ' αὐτὸ θέλω νὰ μὲ φωνάζουν.

—Ὁ Φαφούτης τότε τοῦ κατάφερε δυὸ χαστούκια τόσο δυ-
 σπυιὰ πού ὁ Χριστοπανάγος σωριάστηκε κατὰ γῆς.

—Κρεμάλα θέλει καπετάνιο μου αὐτός, κρεμάλα θέλει,
 κίναξε ἡ Κατερίνα. Δῶς μου τὸ λεύτερο νὰ τὸν κρεμάσω μὲ
 τὸ χέρι μου, κι ἀπὲ πάρε τὸ κεφάλι μου μὲ τὸ μαχαίρι σου.

—Βουθάσου γριά λυσσασμένη, βρυχήθηκε ὁ Φαφούτης,
 μὴ σὲ κοντίνω στὸ λεφτό.

—Ἡ Κατερίνα μαζώχτηκε καὶ ζάρωσε στὸν τοῖχο τοῦ ἱε-
 ροῦ.

—Αὐτὸν νὰ τὸν δέσετε πιστάγκωνα, νὰ τὸν κλείσετε στὴν
 ἑκκλησιά, ὁ Βλάσης νὰ φυλάει τὰ ζωντανὰ καὶ οἱ ἄλλοι ἔ-
 λᾶτε μαζί μου στ' Ἄρμπουνα.

Καὶ γυρίζοντας πρὸς τὸ Χριστοπανάγο εἶπε:

—Θὰ σηκώσω καὶ τ' ἀδέρφια σου καὶ θὰ τὸ κάψω τὸ
 σπῆτι πού τὸ κάμανε καζάρμα.

Γρήγορα σούρανε τὸ Χριστοπανάγο δεμένο στὴν ἑκκλη-
 σιά καὶ τοιμαζόνταν γιὰ τ' Ἄρμπουνα.

—Ἄν σταθεῖ τίποτε κακό, θὰ πάρεις μὲ τὸν αἰχμάλωτο
 τὸ πάνω μονοπάτι καὶ θὰ τραθήξεις ὀλόϊσια γιὰ τὴν κορφή
 τῆς Γκαμήλας, εἶπεν ὁ Φαφούτης στὸ Βλάση.

Ἦταν ἔτοιμοι νὰ κινήσουν, ὅταν ὁ Καρύπης πού φύλαγε

—Τὴν ἔλαυ φωνάζει τρεῖς φορές, κι ὅλοι οἱ ληστές πέσανε ἀπὸ τὴν ἀπορημαῖα.

—Τὴν ἔλαυ φωνάζει τρεῖς φορές καὶ πρὶν τελειώ-
σει πῶνανε μιάλωμενες τουφεκιές.

—Καπετάνιο, φώναξει ὁ Καρύπης, μᾶς χτυπᾶνε ἀπὸ τὴν
πίσω τραγιά.

—Σφύρα τοῦ Καρύπη, πρόσταξε ὁ Καπετάνιος, κι ὅλοι
ἀπὸ μονοπάτι τῆς Γκαμήλας.

Βάλανε μπροστὰ τοῦ Χριστοπανάγο καὶ κίνησαν. Δέν
κάνανε ὅμως οὔτε πενήντα πορπατησιές καὶ βροχή τοὺς ἤρ-
θαν οἱ τουφεκιές ἀπ' τὸ στενὸ ποὺ ὀδηγᾶ στὴν κορυφή τῆς
Γκαμήλας.

—Τραβᾶτε ἀπ' τὸ Τουρκολίθαρο, φώναξεν ἡ Κατερίνα
ποὺ ἀκολουθοῦσε τελευταία.

Στρίψανε δεξιά, ἀλλὰ κι ἀπὸ κεῖ τοὺς ἤρθανε βροχή τὰ
βόλια.

—Μᾶς ἔχουμε ἀπ' ὀλοῦθε ζωσμένους τὰ σκυλιά, μούγκρι-
σε ὁ Καρύπης. Καλὰ μᾶς τὸ μῆνυσε ἀπὸ χτές ὁ γύφτος νὰ
μὴ κατηφορήσουμε κατὰ τ' Ἄρμπουνα, γιατί τὰ χνάρια μας
εἶναι προδομένα.

Θὰ τὰ πλερώσουνε ἀκριθὰ τὰ τομάρια μας οἱ ξεφτύ-
λες τοῦ Βασιλιᾶ, ἀποκρίθηκε ὁ Φαφούτης.

—Νὰ χτυπήσουμε καπετάνιο σὲ μιὰ μεριά, ν' ἀνοίξουμε
δρόμο, κι ὅσοι γλυτώσουμε, εἶπεν ὁ Καρύπης.

—Κι' αὐτὸ τὸν μπελὰ τί τὸν σοῦρνετε μαζί σας, εἶπεν
ἡ Κατερίνα, δείχνοντας τὸ Χριστοπανάγο. Καθαρίστε τον νὰ
πορπατᾶτε λεύτεροι. Διαφορετικὰ καὶ δὲ θέλετε δώστε μου
μένα μιὰ κουμπούρα νὰ τὸν φυλάω.

Ὁ Βλάσης ποὺ στεκόταν κοντὰ τῆς, τῆς ἔδωκε μιὰ δυ-
νατὴ σπρωξιά, ἐνῶ ὁ λήσταρχος, σὰ νὰ μὴν ἄκουσε τὴν πρό-
τασή τῆς, συνέχισε τὴν κουβέντα του μὲ τὸ πρωτοπαλλήκαρό
του τὸν Καρύπη.

Σωστὰ μιᾶς, τοῦ εἶπε, καλύτερα ὅμως θᾶναι νὰ τὸ
κάνουμε τὸ γιουρούσι ἅμα σκοτεινιάσει.

—Ἐχει φεγγάρι καπετάνιο, ἀποκρίθηκε ὁ Καρύπης καὶ
δέν ἔχει σὲ τίποτε νὰ μᾶς ὠφελήσει ἡ ἄργητα.

—Αι, τὸ κάνωμε λοιπὸν τῶρα, εἶπεν ὁ λήσταρχος.

—Με διακούσια βήματα πάρα πέρα ἀκούστηκε μιὰ θροντερή φωνή.

—Παραδώσου Φαφούτη...

—Βρωμόσκυλο, ὅποιο καὶ νᾶσαι, ἀποκρίθη ὁ λήσταρχος, ἔλασε κεῖνον ποῦ σ' ἔστειλε πῶς ὁ Φαφούτης δὲν κιοτεύει. Ἐλάτωαι ἄντρας καὶ σοῦ βασιτᾶ, σύρε τὸ γιαταγάνι σου κι ἔλατωαι μετρηθοῦμε παλληκαρίσια οἱ δυό μας...

—Φαφούτη, ξανακούστηκε ἡ φωνή, αὔριο τὸ κεφάλι σου θάβη στα Καλάβρυτα.

—Κι' εὐτὸς ἄρχισ' ἓνα δαινονισμένο τουφεκίδι ἀπ' ὀλοῦθε. Οἱ σὺντροφοὶ τοῦ Φαφούτη, τέσσερα νέα παλληκάρια, ποῦ εἶχανε βγεῖ στοῦ κλαρί, ὁ ἓνας γιὰ νὰ μὴν πάει στοῦ στρατιωτικοῦ, κι οἱ ἄλλοι γιὰ χτηματικές διαφορές, εἶχαν κιοτέψει.

—Ὁ μόνος ποῦ ἔμενε ἀτάραχος, μέσα σ' αὐτὸ τὸ πανδαιμόνιο, ἦταν ὁ Χριστοπανάγος.

—Φαφούτη, δὲν εἶσαι ἄντρας, ἀκούστη πάλι ἡ φωνή, ἀπὸ τὰ βήματα τούτη τῆ φορά...

—Γώρα θὰ σὲ μάθω, βρυχήθηκεν ὁ λήσταρχος, ποιὸς εἶσαι ἄντρας καὶ ποιὸς δὲν εἶναι.

—Ὁ Φαφούτης τότες, μαζί μὲ τὸν Καρύπη, σούρθηκαν πρὸς τὰ χαμόδενδρα, ἀπ' ὅπου ἐρχόταν ἡ φωνή.

—Μιὰ καινούργια βροχή ἀπὸ τουφεκιές ἔρριξε κατὰ γῆς τὸν Καρύπη, λαβωμένον θανάσιμα, ἐνῶ τοῦ Φαφούτη εἶχε λαβωθεῖ τ' ἀριστερὸ χέρι. Μὲ τὸ δεξιὸ τράθηξε τὴν κουμπούρα του καὶ σωριάστηκε πίσω ἀπὸ ἓνα μεγάλο λιθάρι κι ἄρχισε νὰ χτυπᾶ ὅταν ἀκούστηκε νὰ φωνάζει:

—Μὲ φάγανε τὰ σκυλιά.

—Καὶ σωριάστηκε.

—Μέσ' ἀπὸ τὰ χαμόδεντρα κι ἀπὸ παντοῦ ξεπετάχτηκαν στρατιῶτες καὶ πιάσανε ὅλους τοὺς ἄλλους χωρὶς ἀντίσταση. Λύσανε τὸ Χριστοπανάγο κι ἄρχισαν νὰ χτυποῦν ἀλύπητα τοὺς τέσσερις νιούς συντρόφους τοῦ Φαφούτη.

—Στ' ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας, μὴ χτυπᾶτε ἄδικα αὐτὰ τὰ παλληκάρια, φώναξε ὁ Χριστοπανάγος. Δὲ φταίξανε σὲ τίποτα.

Οι στρατιῶτες σταμάτησαν τὸ κακομεταχείρισμα τὴν ὥρα πού ἔφτασε στὸν τόπο κι ὁ ὑπολοχαγὸς Κατσούφης, πού εἶχε στὶς προσταγές του ὄλα τ' ἀποσπάσματα τῆς περιοχῆς.

Ὁ Κατσούφης συνοδευόταν ἀπὸ τὸ Νικόλα τὸν Τσοποτό, τὸ Γιάννη τὸ Μέρμιγγα καὶ τὸν Ἀντώνη τὸ Στάθη, τὰ τρία παλληκάρια ἀπὸ τ' Ἀρμπουνα, πού ξέρανε καλὰ τὰ μονοπάτια κι' ὀδηγοῦσαν τ' ἀποσπάσματα.

Ὁ λοχαγὸς εἶχε μάθει ὅσα εἶχανε σταθεῖ τὸν τελευταῖο καιρὸ στ' Ἀρμπουνα κι ἤξερε πρόσωπα καὶ πράματα. Εἶχε ἀπ' τὴν προτερνὴ βραδυὰ πιάσει τὸ γύφτο καὶ μὲ παιδεμό καὶ μὲ ταξίματα εἶχε ξαγγιστρώσει ἀπὸ τὸ στόμα του ὄλα τὰ σχέδια τῆς συμμορίας τοῦ Φαφούτη κι ὁ πρῶτος σκοπὸς του ἦταν νὰ γλυτώσει τὸ Χριστοπανάγο ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ λήσταρχου.

Εἶχε μάλιστα ἀκούσει πολλὰ γιὰ τὸ γέροντα, ὥστε μονάχα γιὰ τὴ δικιά του μαρτυρία καὶ γνώμη νιαζόταν καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἔφαγε τὴν ὥρα του σ' ἀνώφελα ρωτήματα στοὺς ληστές.

Ὁ Χριστοπανάγος, ἀπαντώντας σὲ ρωτήμά του, τοῦ εἶπε:

—Φουρτούνα ἦταν καπετάνιο μου καὶ πέρασε. Οἱ φταίχτες τιμωρηθήκανε κατὰ τὰ ἔργα τους. Ὁ Πανάγαθος Θεὸς ἄς τοὺς συχωρέσει.

—Κι οἱ ἄλλοι φταίχτες; ρώτησεν ὁ λοχαγός.

—Δὲ βλέπω ἄλλους φταίχτες, καπετάνιο μου, εἶπεν ὁ Χριστοπανάγος...

Ὁ λοχαγὸς παραξενεύτηκε.

—Καὶ τί εἶν' ὄλοι αὐτοί; ξαναρώτησε. Δὲν εἶναι ληστές;

Καὶ δείχνοντας τὴν Κατερίνα πρόστεσε:

—Κι αὐτὴ ἢ φαρμακερὴ ὄχιά τί εἶναι;

—Αὐτοὺς πού ὀνομάτισες ληστές, καπετάνιο μου, εἶναι ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ ἀνεμουαλιά τους βγήκανε στὸ κλαρὶ κι ὄχι ἀπὸ κακία κι αἷμα δὲν ἔχει λερῶσει τὰ χέρια τους. Γαύτη μάλιστα τὴ δύσκολη ὥρα πού ζήσαμε ὄλοι μας, στάθηκαν καλοὶ μου φύλακες κι ὄχι φονιάδες. Καὶ οἱ τέσσερις εἶχαν μετανοιῶσει καὶ γυρεῦαν ἀφορμὴ νὰ φύγουν. Οὔτε μιὰ

—Οι φασαρίες έρριξαν σήμερα κι έτσι γλυτώσανε ζωές και...
—Μήπως τόσο γρήγορα με τόν πιό αίμοβόρο ληστή που έ-

—... και γι' αυτή την όχιά, τί λές παπούλη;

—Αυτή δέν έκαμε τίποτα. Αυτή ήρθε μετανιωμένη στον...
—Ημερησί' Πλάνα νά γυρέψει σχώριο και βρέθηκε άθελά της...
—... από γιουροῦσι. Και τῆς χρωστάω χάρη, γιατί αυτή έ-

—... Παρόξενο, ειπε ό λοχαγός. 'Ο γύφτος μᾶς τάπε δια-

—... 'Αν είν' αλήθεια αὐτὰ που λέει ό γύφτος, γιατί μ' έ-

—... Γιάννης ό Μέρμιγγας, ό Νικόλας ό Τσοποτός και ό...
—... ό Στάθης, ήτανε σίγουροι πώς τὰ πράματα στά-

—...Φτάνουν τὰ κεφάλια του Φαφούτη και του Καρύπη κα-

—...καπετάνιε. Λευτέρωσέ τους για νά...
—... τὸ δρόμο του Χριστου. Τους παίρνω άπάνω μου και...

—...Ο καπετάνιος πρόσταξε τούς στρατιῶτες του νά τραθη-

—...Ακούσατε τί εἶπε για λόγου σας ό παπούλης; ρώτη-

—...Τ' άκούσαμε, άποκρίθηκαν με χαμηλωμένα κεφάλια τὰ...

—...Τὸ ξέρετε πώς έχω έξουσία νά πάρω τὰ κεφάλια σας...
—...καί νά τὰ πάω στα Καλάθρυτα με τὸ κεφάλι του Φαφούτη...
—...καί του Καρύπη;

—...Τὸ ξέρουμε, άποκρίθηκαν πάλι οί τέσσερις.

—Τι λογαριάζετε λοιπόν νά κάνετε ἂν σᾶς χαρίσω τὴ ζωὴ καὶ σᾶς ἀμολήσω;

Τὰ παιδιὰ τὸν κοίταξαν στὰ μάτια καὶ κόμπιασαν, γιατί δέν ἦταν ἔτοιμα ν' ἀποκριθοῦν σὲ τέτοιο ρώτημα. Ὁ Βλάσης ὅμως, ποὺ ἦταν πιὸ μυαλωμένος κι ἀγαθός, ἀποκρίθηκε γιὰ ὅλους:

—Θά πάμε ὅπου μᾶς προστάξεις καὶ θά πράξουμε, ἀπὸ δῶ καὶ μπρός, κατὰ τίς ὁρμήνειες καὶ τὴ διδαχὴ τοῦ παπούλη.

Ἡ ἀπόκριση ἄρεσε τοῦ καπετάνιου καὶ μόνο ἡ Κατερίνα ἄρχισε νὰ κοιτᾶ ἐναγώνια γύρω τῆς, ἅμα εἶδε τὸν καπετάνιο νὰ γυρίζει πρὸς τὸ μέρος τῆς κι ὑποψιάστηκε πὼς θά κάμει καὶ σ' αὐτὴ τὸ ἴδιο ρώτημα.

Μὲ μιᾶς τινάχτηκε ὄρθια καὶ μὲ γρηγοράδα ἀστραπῆς τινάχτηκε στὸ γκρεμὸ ποὺ ξανοίγοταν ζερβά ἀπὸ τὸ Τουρκολίθαρο.

Ἐπειτα ἀπὸ μιὰ ὥρα οἱ στρατιῶτες ἀνασύρανε τὸ τσακισμένο ξόδι τῆς.

Ὁ Χριστοπανάγος, γυρίζοντας στὰ τρία παιδιὰ τοῦ χωριοῦ του, τοὺς εἶπε:

—Πάρτε τὸ λείψανο τῆς δύστηνης τῆς Κατερίνας καὶ θάφτε το.

Κι ἀφήνοντας ὅλους, πῆρε τὸ στρατὶ γιὰ τὸν Προφήτ' Ἡλία, ὅπου γονάτισε καὶ προσευχήθηκε γιὰ τὴν ψυχὴ τῆς Κατερίνας, τοῦ Φαφούτη καὶ τοῦ Καρύπη.

Τὴν ἀκόλουθη μέρα ὁ Χριστοπανάγος ἄφησε τὸν Προφήτ' Ἡλία. Πῆρε τὸ μονοπάτι ποὺ ὠδηγοῦσε στὴν κορφή τῆς Γκαμήλας καὶ στάθηκε σ' ἓνα στανοτόπι ποῦχε μαζί μὲ τ' ἀδέρφια του καὶ τόχαν παρατηρημένο πρὶν ἀπὸ δυὸ χρόνια.

Ἡ τοποθεσία ἦταν ἀπὸ τίς πιὸ ὁμορφες ποὺ εἶχε τοῦτο τὸ βουνό. Τὴν ἔσκιαζαν δυὸ βουνοκορφές ἀπὸ βοριὰ κι ἔβλεπε ὡς ποῦ φτάνει τὸ μάτι τ' ἀνθρώπου ἀνατολὴ καὶ δύση.

Ἄγριοκαστανιές κι ἀγριοβελανιδιές προστάτευαν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν ἥλιο τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ τὸ μόνο χτίσμα ποὺ εἶχαν οἱ Παναγιωτόπουλοι ἦταν μιὰ καλύβα γιὰ τοὺς τσιπαναρέους.

Τούτη τὴ βουνίσια μοναξιά θέλησε ν' ἀσκητέψει ὁ Χριστοπιπτός. Νερό ἀφθονο κυλοῦσε χειμῶνα-καλοκαίρι καὶ ἄνεμος, ἄν' ἦταν συχνὸ πέρασμα σὰν τὸν Προφήτ' Ἡλία.

Ταυτὴ οἱ Παναγιωτόπουλοι λογάριαζαν ἐξ ἀρχῆς νὰ χτίσει καὶ ἄλλα χτίσματα, γιὰ τοῦτο εἶχαν μαζώξει πέτρα ἀπὸ τὰ ἄντικα γιὰ χτίσιμο κι αὐτὸ χαροποίησε τὸ Χριστοπιπτό.

Καταξέ τὴν καλύθα καὶ μὲ μιᾶς σχεδίασε νὰ τὴ μεγαλοποιή, νὰ τὴν κάνει ἐκκλησιὰ κι ὕστερα νὰ χτίσει καὶ κελιά πού νὰ θεμελιώσει ἓνα μικρὸ κοινόθιο, πρὸς δόξα τῆς Παναγίας. Πῶς ὅμως νὰ μετασκευάσει τὴν καλύθα σ' ἐκκλησιὰ σιγῆς, μαστόρους καὶ μὲ τί χρήματα νὰ πληρώσει τὰ χέρια πού θὰ δούλευαν; Ὁ νοῦς του πῆγε στὸ μερδικό του καὶ τὸ κομπόδεμά του καὶ συλλογίστηκε πῶς ἂν δὲν τᾶχε χαρίσματα, θᾶλυνε εὐκόλα τὸ πρόβλημα πού τοῦ παρουσιάστηκε. Ἀσπρωτήθηκε μήπως ἔκαμε ἀσυλλογησιὰ κι ἀκόμα περισσότερο μήπως ἀδίκησε τέτοιο σκοπὸ γιὰ νὰ χορτάσει τὴ φιλοχρηματία πού ἔτρωγε τ' ἀδέρφια του. Γρήγορα ὅμως ἐβίωξε ἀπὸ τὸ μυαλό του αὐτὲς τὶς σκέψεις. Προτίμησε πού πηρε τὴν ἀνηφοριὰ τῆς πίστες ξαλαφρωμένος ἀπὸ κάθε πλοῦτο, μὲ μόνο ἀγαθὸ ἓνα κομάτι ψωμί πού εἶχε στὸ ταγάρι του... Τ' ἀγαθὰ πού σήκωνε μαζί του ἦταν ἓνα εἰκόνισμα τῆς Κοίμησης τῆς Θεοτόκου καὶ τὰ βιβλία του.

Τούτη τὴν εἰκόνα τὴν εἶχε κληρονομιὰ ἀπὸ τὴ μάνα του καὶ ποτές του δὲν τὴν ἀποχωρίστηκε. Καθὼς κάθησε σὲ μιὰ πέτρα νὰ ξαποστάσει κι ἔβρεξε τ' ἀποξεραμένο ψωμί του ἀπὸ νερό, τὸ μάτι του δὲν ξεκολλοῦσε ἀπ' τὴν καλύθα.

Φτωχός, χωρὶς ἰδέα μαστορικῆς, δίχως ἄλλα χέρια γιὰ βοήθεια, ἔνωθε ἀνήμπορος μόνος του νὰ καταπιαστεῖ νὰ χτίσει ἐκκλησιὰ καὶ μοναστήρι. Κι ὅμως, ὅσο τὰ ἐμπόδια ὀρθωνόνταν μπροστά του, τόσο μιὰ μυστικὴ φωνὴ τοῦ ψιθύριζε πῶς πρέπει τὸ μέρος νὰ γενεῖ μοναστήρι. Ἄμα κολάτισσε, τράθηξε τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας, τ' ἀκούμπησε στὴν ἀντικρυστὴ πέτρα κι ἄρχισε νὰ προσεύχεται. Ἦταν σίγουρος πῶς ἢ Χάρη της, πού τὸν εἶχε φυλάξει ἀπ' τὸν ἀφανισμό κι ἀπὸ τόσους καὶ τόσους πειρασμούς, πάλι θὰ φώτιζε τὸν ἀδύ-

νατο νοῦ του καὶ θὰ τοῦδινε τὴ δύναμη νὰ χτίσει τὸ μοναστήρι.

Ἐκεῖ ὁμως ποὺ προσευχόταν, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβει, δίχως νὰ τὸχει προμελετήσει, ἔκαμε ἓνα τάμα. Ἔταξε τὴν ἐκκλησιά καὶ τὸ μοναστήρι ποὺ θὰ χτιζόταν, στὴ Χάρη τῆς Στὴν Κοίμηση τῆς Θεοτόκου.

Καθὼς μάλιστα οἱ ἀχτίδες τοῦ ἡλίου, περιώνοντας τὶς πυκνὲς φυλλωσιῆς τῶν δέντρων, πέφτανε στὸ εἰκόνισμα, ὅλα τὰ χρώματά του λαμποκοποῦσαν κι ὅλο λουζόταν σ' ἓνα τόσο σπάνιο φῶς, ποὺ στερέωσε τὴν ἀπόφασή του. Ἡ Κοίμηση τῆς Θεοτόκου! Τὸ νέο κοινόβιο ποὺ θὰ στόλιζε τὸ πανάρχαιο τοῦτο βουνό...

Πρώτη φορά τὸ χαμόγελο τῆς χαρᾶς φώτισε τὸ πρόσωπό του. Πρώτη φορά, ἀνοίγοντας διάπλατα τὰ χέρια πρὸς τὸν οὐρανὸ γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Κύριο καὶ τὴν Παναμώμητο γιὰ τὴ φώτιση ποὺ τοῦ δώσανε νὰ κάμει τέτοιο τάμα, πῆρε μιὰ θαυραίναν ἀνάσα κι εὐφράνθη ἡ ψυχὴ του.

Τοῦ φάνηκε πὼς ξαναγεννήθηκε, πὼς ἡ πίστη του ἔπαιρνε τὴ σάρκα τοῦ ἔργου, πὼς ὁ σκοπὸς στερέωνε τὰ βήματά του.

Εἶχε ξεχάσει καὶ τὴν ἀχαμνὴ του γνώση καὶ τὴ φτώχεια του καὶ τὴ λειψὴ δύναμη τῶν χεριῶν του καὶ χαιρόταν.

Στὰ μάτια του λαμποκοποῦσε ἡ εἰκόνα τοῦ μοναστηριοῦ, στ' αὐτιά του ἠχοῦσαν τὰ σήμαντρα ποὺ θὰ χαιρέτιζαν τὸ χάραμα τῆς αὐγῆς ποὺ θὰ σήμαιναν τὶς ἀκολουθίες τοῦ ὄρθρου καὶ τοῦ ἑσπερινοῦ, τ' ἀπόδειπνα καὶ τὶς ὄλουυχτίες. Ἐνωθε ὅλο τὸ μέρος νᾶναι κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη τῆς Παναγίας κι εὐφραινόταν στὸ ἄρωμα τοῦ λιβανιοῦ ποὺ δὲν εἶχεν ἀνάψει ἀκόμα.

Ἦρα πολλὴ ἔμεινε σ' αὐτὴ τὴ μακάρια ἔκσταση, ὅταν τὸ μάτι του ἔπεσε στὴν πέτρα ποὺ εἶχεν ἀποθέσει τὸ εἰκόνισμα τῆς Κοίμησης καὶ εἶδε νὰ λείπει.

Ταραγμένος στήλωσε τὰ μάτια του καὶ κοίταξε καλύτερα. Ἐφίαξε πλάι καὶ πίσω ἀπὸ τὴν πέτρα καὶ εἶδε πὼς τὸ εἰκόνισμα ἔλειπε στ' ἀληθινά...

οὐκ ἐπαύθη ὄρθιος, ξανακοίταξε ἐρευνητικὰ γύρω του κι ἡ καρδιά του φρόντωσε πάλι στὰ σπλάγχνα του. Ἐναρωτιόταν τί σήμαινε ἡ ἐναντίγεια τούτη δοκιμασία. Ἐναρωτιόταν μήπως ἐπὶ τῆς ἡμέρας ἡ Θεοτόκος τὸ πρόσωπό της ἀπ' αὐτόν. Μήπως ἐπὶ τῆς ἐναντίότητός του ἦταν δαιμονικὸ ψήλωμα τοῦ νοῦ, περηφάνια τοῦ πνεύματος ἁμαρτωλοῦ κι ἀνάξιου δούλου τοῦ Θεοῦ νὰ φαντασθῆται μοναστήρι...

Ἡ Βυθίταιη ἀπορία εἶχε ταραξεί τὸ νοῦ του καὶ τὴν καρδιά του, ὅτε, πού κάτι σὰν ἀστραπή ἔλαμψε στὰ μάτια του.

Ἐβίβασε ἀπότομα τὸ βλέμμα πρὸς τὴν καλύθα καὶ τὴν εἶδε ἀποσπασμένη σ' ἓνα παράξενο φῶς, σὰ νάχε σταθεῖ πάνωθὲ ἀπὸ τὸ πῶ λαμπρὸ ἄστρο τοῦρανοῦ. Στὴν ἀρχὴ φοβήθηκε. Ἐπὶ τὰ σιγὰ ὅμως προχώρησε πρὸς τὴν καλύθα κι εἶδε τὸ εἶδός της στὸ θάθος, ἀκουμπισμένο σ' ἓνα σκαμνί, νὰ φωτᾷ ἀπὸ τὸ ἀποσπασμένη σιὰ καὶ κάτωθὲ του κατὰ γῆς μιὰν ἀξίνη ἀπὸ τὸ μιστρί.

Ὁ Χριστοπανάγος ἔπεσε κατὰ γῆς μὲ δάκρυα στὰ μάτια καὶ προσκύνησε.

Ὁ ζόβος του εἶχεν ἀλλάξει σὲ πονεμένη χαρὰ καὶ χωρὶς δισταγμὸ ἐξήγησε τὸ θάμα τῆς Ἐπεραγίας, σὰν προσταγὴ νὰ κάμει τὴν καλύθα ναὸ τῆς καὶ νὰ θεμελιώσῃ τὸ μοναστήρι πού εἶχε βάλει μὲ τὸ νοῦ του.

Ἔτσι μὲ φώτιση τοῦ Κυρίου καὶ μὲ δύναμη ἐξ οὐρανοῦ, ἄρχισε κιόλας νὰ χτίζει μόνος του. Μεταχειρίστηκε τὰ ὑλικά πού θρискόνταν συναγμένα στὸ μέρος καὶ δὲ θασάνισε τὸ νοῦ του πού καὶ πῶς θὰ βρεῖ ὅσα θὰ χρειαζόταν ἀργότερα.

Οἱ μέρες του γέμιζαν μὲ προσευχὴ καὶ σκληρὸ μόχτο γιὰ νὰ προχωρήσῃ τὸ χτίσμα. Τσοπαναρέσι περαστικοὶ τοῦ δίνανε ψωμί καὶ τὸν βοηθοῦσανε κάπου-κάπου καὶ στὴ δουλειά, περνοῦσαν ὅμως καὶ μέρες πού θρεφόταν μὲ χόρτα καὶ μὲ νερό.

Εἶχε ἀρκετὰ προχωρήσει τὸ χτίσμα, ὅταν μιὰν αὐγὴ, μόλις ξύπνησε καὶ τράβηξε πρὸς τὸ τρεχούμενο νερό, εἶδ' ἓνα γαϊδούρι νὰ θόσκει στὴν ἰσκιὰδα τῶν δέντρων. Χλιμίντρισε μόλις εἶδε τὸ Χριστοπανάγο καὶ κεῖνος πῆγε σιμὰ του

καί τὸ χაΐδεψε καί τὸ λογάριασε σύντροφο πού τοῦστελνεν ὁ οὐρανός.

Μερωμένο κι ἀτάραχο στάθηκε τὸ ζῶο κοντά του ὅση ὥρα προσευχόταν κι ὕστερα, σάν παλιὸς γνώριμος, τὸν ἀκολούθησεν ὡς τὸ χτίσμα.

— Εὐλογημένο νάσαι ἀγαθὸ πλάσμα τοῦ Θεοῦ, εἶπεν ὁ Χριστοπανάγος καί βάλθηκε πάλι στὴ δουλειὰ πὶδ σίγουρος γιὰ τὸ σκοπὸ του παρὰ ποτέ.

Τρεῖς μῆνες πέρασαν καί ἦταν μέσα καλοκαιριοῦ. Μιά μεγάλη, γέριχη συκιά ποῦχε καρπίσει στὸ ψήλωμα τοῦ βράχου, τοῦ σιγούρεψε καλὴ θροφή καί γιὰ τοὺς ζεστοὺς μῆνες, ἀπὸ τῆς Ἁγίας Μαρίνας κι ἔπειτα, καί γιὰ τὸ χειμῶνα του. Μάζεψε σῦκα καί τ' ἀπλωσε στὸν ἥλιο καί τάψησε καί τὰ καταχώνιασε στὴν κουφάλια ἐνοῦ δέντρου πού τὴν ἔφραξε μ' ἓνα ξύλο γιὰ νὰ μὴν τοῦ τὰ φᾶνε τὰ πετούμενα. "Ο,τι χρειαζόταν σ' ἄλλους ἀνθρώπους νὰ θραφοῦνε μιὰ μέρα, γιὰ τὸ Χριστοπανάγο πέρσευε νὰ θραφεῖ μιὰ βδομάδα. Μὲ τρία σῦκα κι ἓνα ψωμί κολάτσιζε καί ποτές του δὲν εἶχε νιώσει τόση δύναμη καί τόση ἀκουρασιά.

Ἦρθαν ὅμως καί οἱ δύσκολες μέρες. Χρειάστηκε καί ὑλικά πού δὲν εἶχε καί μαραγκοδουλειὰ καί εἰκονίσματα γιὰ τὸ τέμπλο. Πρὸς στιγμή σταμάτησεν ὁ νοῦς του. Πουρνόπουρνὸ ὅμως, τὴν ἄλλη μέρα, φόρεσε τὸ ράσο του, πῆρε τὸ γαῖδαρό του, τὸ ταγάρι του καί κατέβηκε στὰ χωριά.

Κίνησε νὰ ζητιανέψει στὰ βοσκοτόπια, στὰ χάνια, στὰ χωριά, νὰ γυρέψει βοήθεια γιὰ νὰ τελειώσει τὸ μοναστήρι. Σ' ὅλα τὰ χωριά εἶχε γνώριμους καί σέ μερικά φίλους.

Τὰ πὶδ κοντινὰ στ' Ἀρμπουνα, εἶχανε μάθει, ἄκρες-μέσες, τὰ ὅσα εἶχανε σταθεῖ κι ὁ καθένας τὰ ἱστοροῦσε ὅπως νογοῦσε.

Στὸ χάνι τῆς Ἁγιά Παρασκευῆς τὰ πράγματα δὲν ἀκολούθησαν τὸ δρόμο πού εἶχαν σκεδιάσει οἱ ἐλπίδες του.

Τὴν ὥρα πού ὁ Χριστοπανάγος ἄρχισε τὴ ζητιανειὰ αὐτοὺς ἀνθρώπους πού κολατσίζανε ἢ πού ποτίζανε τὰ ζωντανά τους, γιὰ νὰ χτιστεῖ τὸ μοναστήρι, ὁ Κώστας ὁ χανα-

την, πού είχε παλιά παράπονα μέ τ' ἀδέρφια τοῦ Χριστοπανάγου, τόν ἄρπαξε ἀπό τὸ λαιμὸ καὶ τοῦ φώναξε:

—Τὶ γυρεῖεις, βρωμοζήτουλα, στό χάνι μου; Ποιὸς εἶσαι ἐπιμαρὲ θεομπαίχτη, πού θὰ χτίσεις μοναστήρι;

Καὶ σπρώχνοντάς τον τόν ἔρριξε κατὰ γῆς καὶ σκόρπισε τὸν πτό χῶμα τὰ λίγα μπακίρια πού εἶχε μαζώξει ὡς ἐκεῖνη τὴν ὥρα.

Ρε Κώστα, τοῦ φώναξε ὁ γέρω Παρασκευᾶς ὁ Καλοτύπηρ, τί σούκανε ὁ παπούλης;

Εἶναι ψεύτης, ἀποκρίθηκεν ὁ Κώστας. Κι αὐτὸς καὶ τ' ἀδέρφια του, ἔχουνε βιὸς νὰ χτίσουνε τρία μοναστήρια. Φυλάνε ὅμως τὰ δικά τους καὶ ζητάνε νὰ τ' αὐγατίσουνε καὶ μὴ τὰ ξένα.

Οἱ χωριάτες εἶχανε σηκωθεῖ καὶ κοιτοῦσαν κι ὁ Χριστοπανάγος ἔνωσε ὅλον αὐτὸν τὸν κόσμον νὰ προσμένει τὴν ἀπόκρισή του.

—Ἐχει δίκιο ὁ Κώστας, τοὺς εἶπε. Τ' ἀδέρφια μου ἔχουνε βιὸς, ἀλλὰ ἐγὼ δὲν ἔχω πιά οὔτε μιὰ σφάντζικια. Δὲν ἔχω τίποτα. Ἀποφάσισα νὰ καλογερέψω κι ἔφυγα φτωχός. Τὰ μοναστήρια ὅμως, ἀδέρφια μου, δὲν χτίζονται μέ λεφτὰ ἀλλὰ μ' ἀγάπη στό Χριστό μας. Μονάχος μου ἔχω χτίσει πέτρα μέ πέτρα τὴν ἐκκλησιά, ἀλλὰ μοῦ λείπουνε ὅλα τ' ἄλλα, πού δὲν μποροῦν νὰ τὰ φτιάξουν τὰ χέρια μου. Ἐλάτε νὰ δῆτε ὡς πού ἔχει προκόψει τὸ χτίσμα, ἀλλὰ χρειάζονται κι ἄλλα γιὰ νὰ λειτουργήσῃ παπάς. Γι' αὐτὸ ζητιανεύω κι ὄχι γιὰ ν' αὐγατίσω τὸ βιὸς μου...

—Τσακίσου ἀπὸ τὸ χάνι μου, οὔρλιαξεν ὁ Κώστας ἀφρίζοντας καὶ χύμηξε πάλι νὰ χεροδικήσῃ, ἀλλὰ ὁ γέρω Παρασκευᾶς τούφραξε τὸ δρόμο λέγοντας:

—Ὁ Παπούλης δὲν κάνει κανένα κακό. Ὅποιος θέλει τοῦ δίνει κι ὅποιος θέλει δὲν τοῦ δίνει. Μάζεψε λοιπὸν τὸ χέρι σου γιατί ἂν τοῦ λόγου σου δὲν τὸν πιστεύεις καὶ τὸν λογαριάζεις ψεύτη, ἐγὼ τὸν πιστεύω καὶ τοῦ δίνω τὸ δικό μου τὸ μερδικὸ γιὰ τὸ μοναστήρι του.

Καὶ βγάζοντας ἀπὸ τὸ σελάχι του ἓνα κεμέρι, τόβαλε ἀπὸ χέρι τοῦ Χριστοπανάγου.

Ὁ Χριστοπανάγος φίλησε τὸ χέρι τοῦ γέρω Παρασκευᾶ, πρὸς φηλὸς καθὼς ἦταν, ἔμοιαζε μὲ γέρικο κυπαρίσσι.

—Μεγάλος θάναί ὁ μιστός σου, τοῦ εἶπε.

Δέν εἶχε προκάμει ὅμως νὰ τελέψει τοῦτο τὸ λόγο κι ὁ Κώστας ὁ χανατζής σωριάστηκε κατὰ γῆς, ξερὸς σάν πεθαμένος. Ἐβγαζε ἀφρούς ἀπὸ τὸ στόμα του κι ἄλλοι νόμισαν πὼς τοῦρθε κόλπος κι ἄλλοι πὼς δαιμονίστηκε. Ὅλοι ὅμως ὅσοι ἦταν ἐκεῖ, τὸ λογάριασαν γιὰ μπάτσο τοῦ Κυρίου καὶ τραβήχτηκαν. Μονάχα ὁ Χριστοπανάγος σίμωσε, γονάτισε πάνωθὲ του, ἔβρεξε μὲ νερὸ τὸ μέτωπό του, σκούπισε τὰ χεῖλη του ἀπ' τοὺς ἀφρούς, προσευχήθηκε μυστικὰ καὶ τοῦ παραστάθηκε σάν ἀδερφός.

Μετὰ κάμποσην ὥρα ὁ Κώστας ἦρθε στὰ σύγκαλά του καὶ τσακισμένος καὶ κίτρινος σάν τὸ φλουρί, κοίταξε τὸν Χριστοπανάγο στὰ μάτια καὶ τοῦ εἶπε:

—Συχώρα με παπούλη...

—Ὁ Θεὸς σ' ἔχει χωρεμένον, Κώστα, ἀποκρίθη ὁ γέροντας.

Τὸ χωριὸ τῆς Ἁγιά Παρασκευῆς εἶχε σηκωθεί στὸ πόδαρι. Τὰ ὅσα ἔγιναν στὸ χάνι τοῦ Κώστα λογαριάστηκαν θάμα τῆς Παναγίας καὶ τὸ χωριὸ ζητοῦσε νὰ δεῖ τὸν παπούλη. Τὸν ὠδήγησε λοιπὸν ὁ Παρασκευᾶς καὶ πίσωθὲ του τὸν ἀκολουθοῦσαν ὅσοι ἦτανε στὸ χάνι...

Καθὼς μπαίνανε στὸ χωριό, ἄρχισε νὰ χτυπᾶ ἡ καμπάνα τῆς Ἁγιά Παρασκευῆς κι ὁ κόσμος, ἄντρες, γυναῖκες, γέροντοι, τὰ παιδιά, ξυπόλητα καὶ βρώμικα καὶ τ' ἄρρωστα μωρά, εἶχαν ὅλοι τους τρέξει νὰ τὸν συναντήσουν. Οἱ γυναῖκες πιάναν τὸ ράσο του καὶ γύρευαν νὰ βλογῆσει τ' ἄρρωστα μωρά καὶ μπροστὰ στὴν ἐκκλησιὰ ὁ Χριστοπανάγος τοὺς εἶπε:

—Δέν μπορῶ νὰ δώσω εὐχή, οὔτε νὰ βλογῆσω κανέναν, γιατί δέν εἶμαι παπάς. Εἶμ' ἓνας δοῦλος τοῦ Θεοῦ καὶ τίποτ' ἄλλο.

—Θέλουμε τὴν εὐχή σου παπούλη, τοῦ ἀποκρινόνταν οἱ γυναῖκες... Μὴν ἀρνιέσαι τὴν εὐλογία σου στ' ἀνήμπορα μωρά.

—Δεν είμαι παπάς για νά βλογάω. Σᾶς τάζω ὁμως νά ημεριώσω καί νά προσευχηθῶ γιά τά παιδιά σας...

Κι ἐν τῇ στιγμή ἔφτασε λαχανιασμένος ἀπ' τὸ σπίτι του ὁ παπὰ Σοφιανός, ἕνας μεσόκοπος κοκκινοτρίχης ἱερωμένος.

—Τί εἶναι αὐτά πού βλέπω; τοὺς φώναξε. Τί σᾶς ἔπιασε; Μουρλαθήκατε ὄλοι σας; Κι ἐσύ, τί σ' ἔπιασε, χασάπης ἱερωμένος, νά τριγυρνᾶς μ' ἕνα ράσο καί νά ξεπλανεύεις τὸν κόσμο;

—Δέσποτα, τοῦ εἶπεν ὁ Χριστοπανάγος, δὲν ξεπλανεύω κανένα. Ζητάω βοήθεια γιά νά τελειώσω τὸ μοναστήρι τῆς Κοίμησης. Αὐτὸ εἶν' ὄλο.

—Καί ποιὸς σοῦ δώκε τὴν ἄδεια νά χτίσεις μοναστήρι καί τριγυρνᾶς μὲ ράσο; Ἐχεις χαρτί ἀπ' τὸ δεσπότη;

—Ὅχι, ἀποκρίθη ὁ Χριστοπανάγος.

—Θά σέ στείλω στή χάψη.

—Νά κάμεις ὅ,τι σέ φωτίσει ὁ Θεός...

—Νά φύγεις τὸ γρηγορώτερο ἀπὸ τὸ χωριό, συνέχισε αὐστηρὰ ὁ παπὰ Σοφιανός, γιατί ἡ Ἁγία Παρασκευὴ δὲν εἶναι ἀμάντρωτο χωράφι. Ποιὸς σέ γέλασε πὼς μπορεῖς νά χτίσεις λεφτά μὲ τέτοια τερτίπια;

—Οὔτε μὲ γέλασε κανεὶς, τοῦ ἀποκρίθη αὐτὴ τῇ φορὰ αὐστηρὰ ὁ Χριστοπανάγος, οὔτε σκοπός μου εἶναι νά γελάσω κανέναν. Τὸ τάμα μου εἶναι νά ὑπηρετήσω τὸν Κύριο καί νά χτίσω ἕνα μοναστήρι μὲ τὸν ἰδρωτά μου στή Χάρη τῆς. Χρειάζομαι ἄδεια γιά νά κάνω τὸ τάμα μου, ἢ κάνω κανένα κρίμα;

—Νά τὸ κάνεις μὲ τὸ δικό σου τὸ βιός κι ὄχι μὲ τὸ ξένο. Εἰδῶ εἶν' ὄλοι φτωχοὶ καί δὲν μποροῦν νά θρέψουνε τὸ δικό τους παπὰ καί νά κρατήσουνε ὀλοχρονὶς ἀναμένα τὰ καντήλια τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς καί θά τοὺς περσέψει νά δώσουνε καί γιά τὰ μοναστήρια πού ἀποφάσισαν νά χτίσουνε οἱ χασάπηδες;.....

—Ὁ γέρω Παρασκευᾶς, πού ἄκουε ὡς ἐκείνη τὴν ὥρα σκυθρωπὸς κι ἀμίλητος, διέκοψε τὸν παπὰ.

—Τίς γκρίνιες σου τίς ἀκοῦμε δέκα χρόνια, παπὰ-Σοφια-

νέ. Τὸ χωριὸ δίνει τόσο λάδι ποὺ φτάνει ν' ἀνάβουν ὀλοχρο-
νὶς δυὸ φορές τὰ καντήλια πῶχει ἢ Ἁγία Παρασκευή. Ἄ-
μα ὅμως τὸ λάδι πηγαίνει στὶς τηγανίτες μνέσκει σκοτεινὴ
ἢ Ἁγία. Καὶ γιὰ τὸν παπὰ δίνουμε ὅσα κανένα ἄλλο χω-
ριά... Τί σ' ἐπίασε λοιπὸν καὶ ταράζεσαι ἔτσι; Ὁ παπούλης
δὲν κάνει κακὸ ἀλλὰ καλὸ. Καὶ στὸ κάτω τῆς γραφῆς, εἴ-
μαστε νοικοκυρεοὶ νὰ δίνουμε τὰ λεφτά μας ὅπου μᾶς γου-
στάρει.

—Ἐγὼ ὅμως εἶμαι παπάς, ἀποκρίθη ἀγριεμένος ὁ Σο-
φιανός, καὶ δὲν μπορῶ νὰ κάνω ὅ,τι μοῦ γουστάρει. Θὰ τὰ
γράψω λοιπὸν στὴ Σύνοδο καὶ κείνη ἄς προστάξει τὸ πρε-
πούμενο. Γιὰ τὴν ὥρα προστάζω ἐγὼ τοῦτον τὸν ψεύστη νὰ
βγάλει τὸ ράσο ποὺ ἀνάξια φορεῖ...

Κι' ὥρμησε νὰ τοῦ βγάλει τὸ ράσο... Ὁ Παρασκευᾶς ὅ-
μως τὸν ἐμπόδισε καὶ τοῦπε:

—Ὁ παπούλης εἶναι προσκαλεσμένος σπῆτι μου...

Οἱ γυναῖκες ὅλες, ἔξὸν τρεῖς, πῆγαν μὲ τὸ μέρος τοῦ
Παρασκευᾶ κι οἱ περισσότεροὶ ἄντρες ὀνομάτισαν ντροπὴ
τὸ φέριμο τοῦ παπα - Σοφιανοῦ κι ἐπιμένανε ν' ἀκουμπήσει
ὁ Χριστοπανάγος τὸ χέρι του ἀπάνω στὸ κεφάλι τῶν παι-
διῶν τους καὶ τὸν παρακαλοῦσαν νὰ μείνει μέρες στὸ χω-
ριὸ τους.

Μέσα στὴν ὀχλοβουή, τὰ νταϊλίκια καὶ τὶς φοβέρες τοῦ
παπα - Σοφιανοῦ ἤρθε τρεχάτος κι ὁ Κώστας. Σπρώχοντας
παραμέρισε τὸν κόσμον, ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ Χριστοπανάγου,
τὰ φίλησε κι ἀπόθεσε στὰ χέρια του ἓνα κεμέρι μὲ χρῆμα.

Ὅλος ὁ κόσμος, μὰ περισσότερο οἱ γυνεῖκες, τοῦ φώ-
ναζαν:

—Γειά σου, Κώστα.

Ὁ παπα - Σοφιανός, ξέφρενος ἀπ' τὸ κακὸ του, μπῆκε
στὴν ἐκκλησιὰ καὶ σφάλισε δυνατὰ τὴν πόρτα.

Ὁ Παρασκευᾶς ἤθελε νὰ πάρει στ' ἀληθινὰ τὸ Χριστο-
πανάγο στὸ σπῆτι του, νὰ τὸν φιλέψει καὶ νὰ τὸν κουβεντιά-
σει. Ὁ Χριστοπανάγος ὅμως ἀρνήθηκε. Λογάριαζε κρίμα νὰ
δέχεται φιλέματα ὁ ἴδιος καὶ νὰ μεταλλάξει τὴ ζητιανειὰ σὲ
καλοπέραση στὰ τσελιγκόσπιτα.

Μπορούμε καί στο δρόμο νά κουθεντιάσουμε, εἶπε τοῦ Παρρασκευᾶ, γιατί θέλω περισσότερο ἀπὸ τρεῖς ὄρες δρόμο, γὰρ νὰ φτάσω στὰ Καπίκια...

Ὁ δὲ πᾶρει ἢ νύχτα Παπούλη ἀντίσκοψεν ὁ Παρρασκευᾶ, καὶ δὲν θάχεις ποῦ νὰ πλαγιάσεις.

Ὁ Χριστοπανάγος χαμογέλασε:

Τίπος, τόπος, τόσα ἀπόσκια, τόσα δένδρα καὶ λές νὰ ἐπιβῆσθω δυὸ μέτρα γῆς, νὰ πλαγιάσω;

Γίνοι κατὰ γῆς; στ' ἀνοιχτά; ρώτησεν ὁ Παρρασκευᾶς.
 Καὶ γιατί ὄχι; ἀποκρίθη ὁ παπούλης. Τί ἔχω νὰ χάσω; Τί ἔχω νὰ φοβηθῶ; Σηκώνω τόσες ἀμαρτίες ἀπάνω μου, Παρρασκευᾶ, ποῦ δὲν πρέπει νὰ συλλογιέμαι τὴν κακοπέραση. Ἐγὼ εἶμαι, ἀπὸ καρδιάς σ' εὐχαριστῶ γιὰ τὴ βοήθειά σου στὸ κοιμητήρι τῆς Κοίμησης καὶ γιὰ τὴν καλωσύνη σου. Θὰ ἀγαπημονεύω πάντα στίς προσευχές μου καὶ θυμοῦ τοῦτο ἀπόστολο: Πράττε πάντα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ κι ὁ μιστός σου θάναί μεγάλος.

Εἶχε φύγει ἀπὸ τὴν Ἁγιά Παρρασκευῆ κρατώντας πάντα αὐτὸ σκοινὶ τ' ἀγαπημένο ζωντανό του, ὅταν ἀπὸ μιὰ πλαγιά εἶδε νὰ κατηφορίζει τρεχάτος ἓνας ἄνθρωπος.

—Παπούλη, παπούλη, τοῦ φώναξεν.

Ὁ Χριστοπανάγος σταμάτησε καὶ σὲ λίγο μπροστά του ἐπέθηκεν ἓνας ἄντρας ψηλὸς μὲ κουρελιασμένα ροῦχα.

Ἐσύ εἶς' ὁ Χριστοπανάγος; τὸν ρώτησεν.

Ἐγὼ εἶμαι...

—Θέλω νὰ μὲ ξεμολογήσεις.

—Δὲν ξεμολογᾶω, ἀποκρίθη ὁ Χριστοπανάγος. Δὲν εἶμαι ἱερωμένος καὶ δὲν ἔχω τέτοια ἐξουσία.

—Κι' ἂν ἤξερες πῶς σὲ λίγο θὰ πέθαινα δὲν θὰ μὲ ξαγόρευες;

—Δὲν σὲ καταλαβαίνω, ἀδερφέ μου, εἶπεν ὁ Χριστοπανάγος. Ποιὸς εἶσαι; Ποῦθε ἔρχεσαι; Πῶς σὲ λένε;

Μὲ κυνηγᾶνε παπούλη.

—Καὶ γιατί σὲ κυνηγᾶνε;

—Γιὰ φόνο...

Ποιόν σκότωσες;

Τή γυναίκα μου.

Γιατί; ..

—Γιατί;... Γιατί μ' έδιωχνε. Πάει νά πει ήθελεν άλλον...
 Ήμouνα λέει άνεπρόκοπος, άχαίρευτος και τó μόνο που ή-
 ξερα ήταν νά σκαρώνω παιδιά.

—Πόσα παιδιά έχεις;

—Πέντε.

—Μικρά;

—Από δυό ως δέκα χρονώ.

—Τί δουλειά κάνεις; τόν ρώτησεν ó Χριστοπανάγος.

—“Ολες και καμμιά.

—Και πώς ξέρεις ποιός είμαι και πώς θά περνούσα από
 δώ;

—“Ημouνα περαστικός από τó χάνι άμα σέ χτύπησεν ó
 Κώστας.

—Και ποιός τάχει τώρα τά παιδιά σου;

—Δέν ξέρω. “Αμα τή μαχαίρωσα, έφυγα. Περπατώ τρεις
 μέρες και τρεις νύχτες... Και ξέρεις παπούλη, δέν θέλω νά
 μου σαλέψει ó νούς, ούτε νά σαπίσω στο Ρίο...

“Ο Χριστοπανάγος δέν άποκρίθη. “Αρχισε νά περπατά,
 σέρνοντας τó ζωντανό του κι έχοντας στο πλευρό του τó φο-
 νιά. “Υστερα από λίγη ώρα τόν ρώτησε:

—Πώς σέ λένε;

Μιχάλη... Μιχάλη Γούπα.

“Ο Χριστοπανάγος εξακολούθησε νά περπατά κι ó Μι-
 χάλης σιωπηλός όδοιπορούσε δίπλα του.

—Γιατί μούπες, πριν λίγη ώρα, πώς θά πεθάνεις; ρύτη-
 σε ó Χριστοπανάγος.

—Γιά νά μη μέ πιάσουν ζωντανό.

Μιά ώρα περπατούσανε ό ένας πλάι στον άλλο χωρίς
 ν' αλλάξουνε μιá συλλαβή. Είχε άρχισε νά σουρουπώνει κι ó
 Χριστοπανάγος έβλεπε πώς μέ τó θήμα που πήγαιναν, κι αν
 ακόμα τó τάχαιναν, χρειαζόνταν δυό γεμάτες ώρες για τó
 Καπίκια.

Γιατί δὲν καθαλᾶς τὸ ζωντανὸ παπούλη; ρώτησεν ὁ γέροντα.

Τὸ μού' χρωστᾶ τὸ φτωχὸ νὰ τὸ κουράζω, μιά καὶ τὰ πόδια μου μὲ ὑπηρετᾶνε ὅσο χρειάζεται.

Τότε γιατί τὸ σέρνεις μαζί σου;

Γιναὶ σὺντροφός μου, Μιχάλη, ἀποκρίθηκε ὁ Χριστοπανάγος.

Ὁ Μιχάλης κοίταξε μιά τὸ γέροντα καὶ μιά τὸ γαϊδούρι καὶ ἀπόστεισε:

Δίκιο ἔχεις παπούλη. "Αν εἶχα διαλέξει καὶ γὼ ἓναν ἄλλο σὺντροφο δὲ θάμουνα φονιάς καὶ κυνηγημένος.

Δὲ λέμε τὸ ἴδιο πράμα, Μιχάλη, διάκοψε ὁ γέροντας. Ἐκείνοι οὖν συνέχισαν τὴν πορεία τους...

Ἦχανε φτάσει στὸ προσκυνητᾶρι τ' "Αἱ Γιάννη τοῦ Πηδέρουμου, δίπλα σὲ μιά πηγή. Ὁ Χριστοπανάγος στάθηκε, ἔστησε τρεῖς μετάνιες καὶ προσευχήθηκε. "Αμα τέλειωσε γύρισε πρὸς τὸν Μιχάλη καὶ τούπε:

"Ἐλα νὰ προσκυνήσεις τὴ Χάρη του.

Ἰσπερ ἔπειτα τράβηξε τὸ γαϊδούρι πρὸς τὸ ρέμα ὅπου ἔβγαζε τὸ νερό, τὸ πότισε καὶ τ' ἄφησε νὰ βοσκήσει.

Ἐκεῖνος κάθησε δίπλα στὴν πηγή καὶ φώναξε τὸ Μιχάλη:

"Ἐλα νὰ κολατσίσουμε.

Κι ἀνοίξε τὸ ταγάρι του, ἀνάσυρε τὸ ψωμί καὶ λίγες ἄλλες, καὶ κάθησαν στ' ἀχνὸ φῶς τοῦ σούρουπου νὰ πασκάψουν σάν παλιοὶ γνῶριμοι...

Ὁ Μιχάλης ἦταν πεινασμένος. "Ἐφαγε ὅσο ψωμί εἶχε στὸ ταγάρι του ὁ Χριστοπανάγος κι ὅλες τὶς ἐλιές.

Ὁ Χριστοπανάγος ἔφαγε λίγο κι ἕστερα ἀκούμπησε σ' ἓνα βᾶνδρο κι ἔκλεισε τὰ μάτια του.

Ὁ Μιχάλης δὲ μιλοῦσε. Κοιτοῦσε πότε τὸν Χριστοπανάγος καὶ πότε τὸ ταγάρι του. Κοιτοῦσε καὶ δὲν κουνούσε ἀπὸ τὴ θέση του.

Ὁ Χριστοπανάγος φαινόταν ἀποκοιμισμένος. Τότε ὁ Μιχάλης βύθισε τὸ χέρι στὸ ταγάρι κι ἄρχισε νὰ ψάχνει. Βρήκε ἓνα ξεροκόματο, πού τόθρεξε στὸ νερὸ καὶ τόφαγε.

κι έφερε ύστερα τὸ ταγάρι δίπλα του κι άρχισε νά ξετάζει τὸ κάθε τι. Βρῆκε τὸ σακούλι μὲ τὰ χρήματα ποῦ τοῦ εἶχε δώσει ὁ Χανατζῆς ὁ Κώστας, ἀλλὰ δὲν ἤρε τὸ σακούλι ποῦ τούχε δώσει ὁ Παρασκευάς στὸ χάνι. Κρατοῦσε τὸ κεμέρι στὰ χέρια του κι ἔβλεπε τὸ Χριστοπανάγο. Ἦρεμο τὸ πρόσωπό του, σὰ νὰ κοιμόταν στὴν σιγουριά ἀνάσαινε ἀλαφρά. Πῆγε νὰ βάλει τὸ κεμέρι στὴν τσέπη του, ἀλλὰ κάπι τὸν κρατοῦσε. Θάθελε νὰ ξυπνήσει ὁ Χριστοπανάγος, νὰ δεῖ τὸ κεμέρι στὰ χέρια του, ν' άγριέψει, νὰ τὸν πεί κλέφτη, νὰ πιαστοῦνε, νὰ τὸν χτυπήσει καὶ νὰ πάρει τὰ λεφτὰ παλληκαρίσια.

Ὁ Χριστοπανάγος ὅμως δὲν ξυπνοῦσε. Τότες ὁ Μιχάλης ἄδειασε τὸ κεμέρι στὸ ταγάρι κι ὁ θόρυβος ποῦ ἔκανε τὸ μέταλλο, ξύπνησε τὸ Χριστοπανάγο. Ἦνοιξε τὰ μάτια του, κοίταξε τὸ Μιχάλη, εἶδε τὰ σκορπισμένα νομίσματα στ' ἀπλωμένο ταγάρι, χαμογέλασε καὶ τούπε ἀπλᾶ σὰ νάβλεπε τὸ πιὸ φυσικὸ πράμα τοῦ κόσμου:

—Ἀλήθεια, βλογημένε, δὲ σ' ἔρώτησα. Χρειάζεσαι χρήματα;

—Καὶ τί σέ νοιάζει σένα τί χρειάζουμαι γώ; ρώτησε σκυθρωπὸς ὁ Μιχάλης.

—Πῶς δέ με νοιάζει, ἀποκρίθη ὁ Χριστοπανάγος. Δὲν εἶμαστε ἀδέρφια;

—Ἐμεῖς;

—Ναὶ Μιχάλη.

Ὁ Μιχάλης κατέβασε τὰ μάτια κι ὕστερα κοιτάζοντας τὸν καλόγερο τούπε:

—Ἐγὼ εἶμαι φονιάς ἢ τὸ ξέχασες;

—Δὲν τὸ ξέχασα... Γι' αὐτὸ εἶμαστε ἀδέρφια.

—Τί πάει νὰ πεί αὐτὸ παπούλη;

—Ὅλοι εἶμαστε φονιάδες, Μιχάλη. Καὶ δὲ σκοτώνουμε μονάχα ἀνθρώπους. Μαχαιρώνουμε καθημερινὰ Ἐκεῖνον ποῦναι πιὸ τρανὸς ἀπ' τὸν ἀνθρώπο. Καρφώνουμε τὸν Πλάστη μας. Δὲ στάθηκε ἀνθρώπος στὸν κόσμο ποῦ νὰ μὴν ἔμπηξε ἓνα καρφὶ στὸ κορμὶ τοῦ Χριστοῦ. Κι ἂν τὸ Θεϊκὸ αὐτὸ κορμὶ δὲν ἀφανίστηκε, ὕστερα ἀπὸ τόσα καὶ τόσα μιλιού-

το φονιά και τὸ ἅγιο αἷμα του δὲ στέρεψε ἀκόμα, εἶναι ἀδύνατον. Ἡ κορμὴ πού τόσα παθαίνει δὲν εἶναι ἀνθρώπινο, ἀλλ' ἀπειθές. Ποιὸς ἄνθρωπος θὰ βαστοῦσε τέτοια πάθια καὶ τὸ φονιά θάχε τόσο αἷμα νὰ χύσει γι ἀγάπη μας. Ὁ φονιάς εἶναι ἀκατάλυτος καὶ πλερώνει μ' ἀγάπη τοὺς ἐχθρούς του.

—Κι ἡ πληρωμὴ τοῦ φονιά;

—Ἡ μετάνοια Μιχάλη καὶ τίποτ' ἄλλο. Παράτα αὐτὸ τὸ φονιά. Ἄσῃμι καὶ σύρε στὸν "Αἱ Γιάννη τὸν Πρόδρομο καὶ προσοχίσε νὰ τραθήξεις τὴν ἔγνοια του. "Αν σέ κοιτάξει, σὲ σπυλιάξουν ὅλα γύρω σου.

—Ὁ Μιχάλης μάζωξε ἕνα-ἕνα τὰ νομίσματα, τὰ ξανάβαλε πρὸς πούγγι καὶ τάδωσε τοῦ γέροντα.

—Πάρτα νὰ χτίσεις τὸ μοναστήρι, τούπε. Ἐγὼ δὲν ἔχω τίποτα νὰ χτίσω.

—Γελίεσαι Μιχάλη γιατί ἔχεις, ἀποκρίθη ὁ γέροντας.

—Ὁ Μιχάλης δὲν ἀποκρίθη, ἀλλὰ σηκώθηκε καὶ εἶπε:

—Ἐχε γειὰ παπούλη.

—Μὴ φύγεις νύχτα ἢ ὥρα, τὸν σταμάτησεν ὁ καλόγερος. Μείνε καὶ ἡσύχασε κοντά μου. Ὁ Πρόδρομος μπορεῖ νὰ σου φωτίσει. Ποιὸ εἶναι τὸ χωριό σου;

—Ἐκεῖ πού πᾶς. Τὰ Καπίκια...

—Κάτσε νὰ μοῦ πεῖς τὸν πόνο σου...

—Δυὸ ὄρες πρὶν, ἀρνήθηκες νὰ μὲ ξαγορέψεις.

—Ὁ Χριστοπανάγος τούπιασε τὸ χέρι:

—Δυὸ ὄρες πρὶν μιλοῦσε ἄλλος ἄνθρωπος μέσα σου κι ὁ σκοπὸς ἦταν ὁ σκοπός σου. Τότες δὲν εἶχες τίποτα νὰ χτίσεις.

—Τὰ ξεθεμέλιωσα ὅλα παπούλη. Προτιμῶ νὰ χαθῶ.

—Ἐγνοια σου δὲν πρέπει νάναί οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ ὁ φόνος. Κι ἀπὸ τὸ μάτι Ἐκείνου κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ κρυφτεῖ. Σύρε λοιπὸν στὴν κορφή τῆς Γκαμήλας Μιχάλη καὶ σὲ θὰ δεῖς τὸ μοναστήρι πού χτίζω. Ἐκεῖ θὰ κάτσεις καὶ ἡμᾶς προσμένεις τὸ γυρισμό μου.

—Καὶ πότε θὰ γυρίσεις;...

—Πρόσμενε καὶ μὴ ρωτᾶς...

—Ὅταν ἔφυγε ὁ Μιχάλης, ὁ Χριστοπανάγος τὸν ἀκολού-

την πόρτα του μοναστηριού, πού μπερδεύτηκε κι έγινε ένα μέ το άλλο, πού ο Χριστοπανάγος δέν έκλεισε μάτι ὅλη τή νύχτα. Ἐπί τῆς γαϊδουρι τοῦ ξαπλωμένο στό χῶμα κοιμόταν σίγησι, ἄκουγε γιά τούς ἀνθρώπους καί γιά τὰ ζῶα καί γιά τή γῆ, ἄκουγε γιά τή μέρα πού θά ξημέρωνε. Στό νοῦ ὅμως, ἡ ἀπροτοπανάγου ἀναδεύανε παράξενα πράματα, ἀλλόκοτη σπενοχώρια τόν κύκλωνε καί βουές ταραζάνε τ' αὐτιά του. Δέν ἔθλεπε σάν καί πρὶν χαρούμενη τήν εἰκόνα τοῦ μοναστηριού. Σά νάχε σκεπάσει τήν κορφή τῆς Γκαμήλας μαύρη μπόρα... Ξεκάθαρα ἄκουγε φωνές νά τοῦ τρυποῦν τ' αὐτιά: Τό μονήσστηρι δέν εἶν' ἐκεῖ, τό μοναστήρι εἶναι παντοῦ. Καί σέ λίγο πάλι: Τό μοναστήρι, τό μοναστήρι...».

Αὐτή ἡ νύχτα, δίπλα στό προσκυνητάρι τ' "Αἱ Γιάννη τοῦ Πρόδρομου, στάθηκε, γιά τόν Χριστοπανάγο, νύχτα ἀγωνίας καί μεγάλου φόβου.

Ἐποψιαζόταν πῶς σί φωνές που τάραζαν τήν ἀκοή του ἐρχόνταν κατ' εὐθείαν ἀπό τήν κόλαση καί πῶς ὁ Σατανάς εἶχε θαλθεῖ νά τόν ξεμακρύνει ἀπό τήν ἰδέα νά χτίσει τό μοναστήρι τῆς Κοίμησης.

Ἐτρεμε νά σφαλίξει τὰ μάτια του μήπως κοιμισμένον τόν ξεγελάσει πιό εὐκόλα ὁ Σατανάς καί γι' αὐτό προτιμοῦσε ν' ἀγρυπνᾷ καί νά προσεύχεται, γιατί ἤξερε πόσο ὁ διάβολος φοβᾷται τοῦτο τό ὄπλο. Προσευχήθηκε λοιπόν στό Χριστό, στήν Παναγία, στόν Πρόδρομο, κι ἀπάνω τους ἀπόθεσε τήν πᾶσα ἐλπίδα του...

Μέ τό χάραμα τῆς αὐγῆς, ξαλάφρωσεν ἡ ψυχὴ του. Τὰ πουλιά ἀπόδιωξαν τὰ νυχτερινὰ βουϊτά, πού τάραζαν τήν ἀκοή του, κι ἔτσι ξαλαφρωμένος κίνησε γιά τὰ Καπίκια. Τοῦτο τό χωριό, κείνα τὰ χρόνια, ἦταν πιό πολυάνθρωπο καί πιό πλούσιο κι ἀπό τ' Ἄρμπουνα κι ἀπό τήν Κλαπατσούνα κι ἀπό τήν Ἁγιά Παρασκευή, γιατί στάθηκε ἀπό τὰ λιγοστά χωριά πού δέν κακοπάθανε σκληρὰ τὰ χρόνια τοῦ ξεσηκωμοῦ καί τοῦ ἀγῶνα. Εἶχε πολλούς νοικοκυρέους, φημισμένους ὅμως γιά τήν τσιγγουινιά τους καί στραβόξυλα ἀνελέητα. Οἱ πόρτες τους δέν ἀνοίγαν στόν κουρασμένο διαβατικό κι ὁ κακότυχος γείτονας δέν ἤξερε τό ψυχικό τους. Ὁ Χρι-

ἔγει ὠφελημένη... Τοὺς εἶπα τὰ χτήματα νάναι θιὸς τῆς Μονῆς, ἀλλὰ νὰ τὰ παραδώσει στὸν παπὰ τοῦ χωριοῦ, κι αὐτὸς νὰ τὰ δώσει στοὺς χωριάτες νὰ παίρνουν αὐτοὶ τὰ μισὰ γεννήματα καὶ τ' ἄλλο μισὸ νὰ τὸ μοιράζεται τὸ μοναστήρι μὲ τὸν παπὰ. Ἔτσι θὰ μνέσκανε ὅλοι ὠφελημένοι καὶ θὰ σταματοῦσε καὶ ἡ διχόνοια. Δέ μ' ἀκούσανε ὁμως. Ποῦ νὰ τοὺς μιλήσεις λοιπὸν τώρα γιὰ μοναστήρι.

Ὁ Χριστοπανάγος ἀκούγε ἀλλὰ δὲν μιλοῦσε καὶ δὲν ἔβρισκε τί ν' ἀποκριθεῖ, γιατί ὁ παπα - Κουζούλης μιλοῦσε δικιά του γλῶσσα.

Καθὼς ὁμως συλλογιόταν τί ν' ἀποκριθεῖ, ὄξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ ἀκούστηκαν φωνές κι ὄχλοβοὴ καὶ ξαφνικὰ μπῆκε ἓνας ἄντρας μέσα στὴν ἐκκλησιὰ καὶ φώναξε:

— Παπα - Κουζούλη, βρήκαμε τὸν κλέφτη πούκλεψε τὸ γαῖδαρό μου. Καὶ γυρίζοντας πρὸς τὸν Χριστοπανάγο, τὸν ρώτησε ἀγριεμένος:

— Γιατί μούκλεψες τὸ γαῖδούρι μου, διαόλου καλόγερε;

— Σὲ μένα μιλάς; τὸν ρώτησε ταραγμένος ὁ Χριστοπανάγος.

— Σὲ σένα. Γιατί μούκλεψες τὸ γαῖδούρι μου;

— Ἄν στόχα κλέψει δὲ θάρχόμουν τόσο φανερά στὰ Καπίκια, ἀλλὰ θὰ ξεμάκραινα ὅσο βάζει ὁ νοῦς σου.

Ὁ Γιάννης ὁ Μπάφας, ποῦ ἔλεγε πὼς εἶχε χάσει τὸ γαῖδαρό του λίγες μέρες πρὶν, ἦταν ὁ πιὸ φημισμένος ζωοκλέφτης τοῦ τόπου. Εἶχε γεράσει κλέβοντας ζωντανὰ καὶ λογαριαζόταν σοφὸς σ' αὐτὴ τὴν τέχνη. Ἐκλεθε γιὰ λογαριασμό του κι ἔκλεθε καὶ γιὰ λογαριασμὸ ἄλλονῶν. Ἰστοροῦσε μὲ καμάρι τὰ κατορθώματά του κι ἅμα τὸν ρωτοῦσαν ποιά εἶναι ἡ πιὸ δύσκολη ζωοκλεψιά, μισόκλεινε τὰ μάτια καὶ μ' ἓνα πονηρὸ χαμόγελο ἀποκρινόταν:

— Νὰ κλιέψεις τσοῦπρα καὶ νὰ μὴ θέλει... Χτυπιέται, σκούζει καὶ κάνει σαματά...

Λογαριαζόταν ἀκόμη μάστορης στὸν ἐκβιασμό. Ἄρπαζε τὰ ξένα ζωντανὰ λέγοντας πὼς εἶναι δικά του, ἅμα ἔνωθε μάλιστα τὸν ἀντικρυνόν του ἀδύναον κι ἀνυπεράσπιστον.

Ὁ Χριστοπανάγος κατάλαβε μὲ ποιὸν ἄνθρωπο εἶχε νὰ ποιεῖ κι ἀποζήτησε τὴ φώτιση τοῦ Θεοῦ.

Τὸν ἔκαιγε ἡ ἰδέα πὼς θάχανε τὸ καλὸ ζωντανό του, ποὺ σπανιόφεφε τόσους μῆνες τὴ μοναξιά του.

Τοῦ πέρασε, πρὸς στιγμή, ἀπὸ τὸ νοῦ νὰ πλερώσει τὸ ζωντανό κι ἔτσι νὰ ξεφορτωθεῖ τὸν κακὸν αὐτὸ δαίμονα ποὺ πῆγε στὸ δρόμο του, ἅμα ὅμως τὸ συλλογίστηκε λίγο εἶδε πὼς δὲν μπορούσε ν' ἀγοράσει ἕνα ζωντανό, πού τ' ἀγαποῦσε σὰ σπλάγχνο του, μὲ χρήματα πού τοῦ τάδωκαν οἱ χριστιανοὶ γιὰ τὸ μοναστήρι. Δὲ θὰ πλέρωνε λοιπὸν ὅσο κι ἂν τὸν ἔκαιγε ὁ χωρισμὸς ἀπ' τ' ἀγαπημένο του ζῶο. Ἐξὸν ὅμως ἀπ' αὐτό, πληρώνοντας θάδειχνε πὼς μολογοῦσε κλεμμένο τὸ ζωντανό καὶ νοικοκύρη του τὸν Μπάφα, πράμα πού οὐκ ἦταν ἀληθινό. Δὲν μπορούσε κι οὔτε ἔπρεπε νὰ πλερώσει.

Λίγες ὅμως φορές στὴ ζωὴ του εἶχε πονέσει ὄσο κείνη τὴν ὥρα. Μὲ μιᾶς βγῆκε ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά καὶ πῆγε στὸ διεντρο ποῦχε δέσει τὸ γαϊδούρι του κι εἶδε τὸ γιό τοῦ Μπάφα νὰ τὸ κρατᾷ. Γρήγορα τὸν ἀκολούθησεν ὁ Μπάφας καὶ χόμηξε πρὸς τὸ ζωντανό κι ἄρχισε νὰ τὸ τραβᾷ καὶ νὰ το κλωτσάει γιὰ νὰ περπατήσῃ...

Τὸ ζῶο ὅμως κοιτοῦσε τὸ Χριστοπανάγο μὲ μάτια ἡμίμα καὶ ὄγρᾶ, σὰ νὰ ξεχώριζε, μὲ ἀλάθητη γνώση, τὸν καλὸν ἀπὸ τὸν κακὸν ἄνθρωπο.

—Μὴ τὸ χτυπᾶς ἔτσι, διαμαρτυρήθηκεν ὁ Χριστοπανάγος. Πλάσμα τοῦ Θεοῦ εἶναι κι αὐτό.

—Χτῆμα μου εἶναι, τ' ἀποκρίθη ὁ Μπάφας ἀγριεμένος, τί ὀρίζω καὶ τὸ σφάζω ἐδῶ πά.

Κι ἔβγαλε ἕνα μεγάλο μαχαίρι ἕτοιμος νὰ τὸ μπήξει στὸ λαιμὸ τοῦ ζώου.

Αὐτὸ φόβισε τὸ Χριστοπανάγο, μὴν κακοπάθει χειρότερα τὸ ζῶο κι ἔδωσε τόπο τῆς ὀργῆς, μὴ ξέροντας ὅμως τί νὰ κάνει ρώτησε τὸν παπά Κουζούλη:

—Εἶναι δικό του τὸ ζωντανό, παπά;

Ὁ παπᾶς κόμπιασε, κοίταξε μιὰ τὸ Χριστοπανάγο καὶ

μιά τὸν Μπάφα, ἔρριξε καὶ μιά ματιὰ γύρω του νὰ καταλάβει τὰ πνεύματα καὶ εἶπε:

—Μοιάζει μὲ τὸ δικό του. Καλύτερα ὅμως ἀπ' ὄλους μας ἔερε ὁ νοικοκύρης.

—Σύρε στὸ διάολο, λιγδοκαλόγερε, τοῦ φώναξεν ὁ Μπάφας, μὴ σέ κάνω καὶ δὲν ξεχάσεις ποτὲ τὰ Καπίκια.

Καὶ γιὰ νὰ τὸν πικράνει πιότερο, ἄρχισε νὰ χτυπᾷ στὸ κεφάλι καὶ νὰ κλωτσᾷ στὴν κοιλιὰ τὸ ζωντανό, πού τὸν ἀκολουθοῦσε ἀπρόθυμο καὶ θλιμένο.

Σιγὰ-σιγὰ ὁ κόσμος ἀραίωσε καὶ ὁ Χριστοπανάγος στεκόταν, περισσότερο πεθαμένος παρά ζωντανός, καὶ παρακολουθοῦσε νὰ φεύγει μακριὰ του ὁ σύντροφος τῆς ἔρημιᾶς του γιὰ νὰ κακοπάθει.

Ἄμα χάθηκαν ἀπὸ τὰ μάτια του καὶ ὁ Μπάφας καὶ τὸ ζωντανό, ὁ Χριστοπανάγος, σὰ νὰ ξύπνησε ἀπὸ φρικτὸ ὄνειρο, χώθηκε στὴν ἐκκλησιά.

Στάθηκε μπροστὰ στὰ εἰκονίσματα καὶ παρακάλεσε μὲ δάκρυα στὰ μάτια νὰ φωτίσει ὁ Θεὸς τὸν Μπάφα καὶ νὰ τὸν βοηθήσει νὰ βγεῖ ἀπὸ τὸ δρόμο τῆς ἁμαρτίας πού ἔβσκε... Παρακάλεσε καὶ γιὰ τὸ δύστυχο τὸ ζωντανό, πού δὲν εἶχε τὴ μπόρεση τοῦ ἀνθρώπου νὰ διαφεντευτεῖ καὶ τὸ μεγάλο χάρισμα, πού ἔδωκεν ὁ Θεὸς στὸν ἄνθρωπο, νὰ μπορεῖ νὰ προσευχηθεῖ καὶ ν' ἀποθέτει τὴν ἐλπίδα του στὸν πλάστη του.

Ἄμα τέλειωσε τὴν προσευχή του εἶδε τὸν παπα - Κουζούλη νὰ τὸν περιμένει στὴν πόρτα τῆς ἐκκλησιᾶς...

—Μὴ σεκλητίζεσαι, τοῦ εἶπε. Ὁ τόπος εἶναι γιομάτος γαϊδούρια. Ἐγὼ ἔθαψα παλληκάρι εἴκοσι χρονῶ καὶ εἶπα πὼς δὲ θὰ τὸ βαστάξω. Κι ὅμως τὸ βαστάξα καὶ τώρα τρώω καὶ κοιμᾶμαι σὰ νὰ μὴ μούλαχε ποτὲ τέτοια συφορά.

· Εἶμαι σίγουρος πὼς τὸ ζωντανό δὲν εἶναι δικό του κι ἄδικα μοῦ τὸ στέρησε...

—Μὰ δὲ τὸ ὑπερασπίστηκες καὶ σύ, ἀδερφέ μου, εἶπε ὁ παπα - Κουζούλης. Ἄς ἀφήσουμε ὅμως τὰ ζωντανά κι ἄς ἔρθουμε στοὺς ἀνθρώπους. Αὐτοὶ λοιπὸν πού ἔχουνε τοὺς πα-

μαϊάς δέ θά σοῦ δώσουνε. Ἀπό τοὺς φτωχοὺς μπορούμε νά
πάρουμε λιγοστά, ἂν τὰ γυρέψουμε μαζί...

Μήπως δέ σοῦ ζήτησα τή βοήθειά σου;

Ἐχουμε ὅμως καί μεῖς ἔδωπέρα χρεῖα ἀπό ἕνα σωρὸ
πρωμιάτα. Καί τὸ πετραχήλι μου εἶν' ἕνα κουρέλι. Συμφω-
τα, λοιπὸν νά μοιραστοῦμε ὅ,τι μάσουμε;

—Πῶς μπορούμε νά πάρουμε καί ἕνα μονόλεφτο ἀπ' τὸ
λεπτήμα ποῦ δίνεται γιὰ τή χάρη της;

Ὁ παπα - Κουζούλης κοίταξε καχύποπτα τὸ Χριστοπανά-
γο καὶ τοῦ εἶπε:

—"Ἄν τὰ θές ὅλα δικά σου, γέροντα, δέ θά καταφέρεις
ἕπιπτα. Κόπιασε ἂν θές μοναχός σου. Ἀλλὰ ἔδῶ δέ βρίσκου-
με τὸ χρειαζούμενο γιὰ νά φτιάξουμε τή σκεπή τῆς ἐκκλη-
σίας, νά μὴν μπαίνουμε τὰ νερά, καί θά βροῦμε λεφτὰ γιὰ
ἕνα μοναστήρι; Ἐδῶ καί λίγες μέρες ὀρφανέψανε πέντε παι-
διὰ καί κανένας δέ βοηθάει τὴν ἀδερφή τῆς πεθαμένης μά-
νας τους νά τὰ θρέψει. Αὐτὰ εἶναι τὰ Καπίκια, γέροντα.

Σωπάσανε καί οἱ δύο.

—Καλά, εἶπε σέ λίγο ὁ Χριστοπανάγος. Πές μου ὅμως
παπούλη, ποῦ κάθονται τὰ ὀρφανὰ;

—Στὴ χαμοκέλα, τὴν τελευταία τοῦ δρόμου ποῦ σέ θγά-
ζει ἀπὸ τὸ χωριό, ἀποκρίθη ὁ παπάς. "Ἄν ἔχεις κανένα περ-
σευούμενο καρθέλι πέρνα καί δῶς το. Θά σέ σχωρνᾶνε.

"Ὅταν ὁ Χριστοπανάγος βγῆκε ὄξω ἀπὸ τὸ χωριό, στά-
θηκε στὸν ἴσκιο μιᾶς ἐλιᾶς νά ξαποστάσει, νά καταλαγιά-
σει τὴν πίκρα του καί νά συμαζῶξει τὸ νοῦ του.

"Ἐβλεπε τὰ Καπίκια ἀπὸ μακριὰ κι ἀπόρησε μὲ τὴν κα-
λωσύνη καί τὴν ὑπομονή τοῦ Θεοῦ. "Ὑστερα συλλογίστηκε
πῶς ὁ Θεός ξέρει περισσότερα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο καί πῶς
ἡ ἀπορία, ἡ βιασύνη κι ὁ θυμὸς γιὰ τὴν ἁμαρτία, ἦτανε κρί-
ματα καί πικράθηκε γιὰ τὸ θυμὸ του καί τὴν πίκρα του. Κι
ἀκόμα συλλογίστηκε πῶς θέλημα Θεοῦ ἦτανε κι ὁ χωρισμὸς
του ἀπὸ τ' ἀγαπημένο του ζωντανὸ καί μπορεί νά μὴν πρέ-
πει ἕνας μοναχός νάχει γιὰ σύντροφο ἕνα τόσο ἀπονήρευ-
το πλάσμα σὰν τὸ καλό του τὸ γαϊδούρι. Καί συλλογίστηκε
πῶς μπορεί νάταν χρειαζούμενο νά τραβῆξει βάσανα καί ν'

καὶ ἔπειτα ἐπὶ τὸ πονεμένο πετοῖ του ἢ κακία τοῦ Μπάφα. Ἐπὶ τὸν ὄρω, τοῦτες οἱ σκέψεις δὲ λιγώστευαν τὸν πόνο τοῦ Πάφα. Τὸ δειλινὸ σηκώθηκε ξαφνικά, σὰ νὰ τοῦ φώτισε τὸ μῖα ἀστραπή. Πῆρε γρήγορα τὸ στρατὶ κι ἔφτασε ἐπὶ σπῖτι τοῦ Μιχάλη.

Τὸ κοίταξε καλά κι ἦταν ὄλο ἀπὸ ξερολιθιά, μὲ καμφομέννα παλιόξυλα γιὰ παράθυρα.

Μιὰ νέα κοπέλλα ἦτανε μέσα καὶ γυρω τῆς κυλιόντανε στὸ γῶμα πέντε μωρὰ βρώμικα κι ἀξιοθρήνητα.

—Ἐσὺ εἶσαι ἡ ἀδελφὴ τῆς Μιχάλαινας; ρώτησε ὁ Χριστοπανάγος.

—Ἐγὼ εἶμαι, παπούλη, ποὺ νὰ μὴν ἤμουνα, ἀποκρίθηκεν ἡ κοπέλλα.

Μὴν καταριέσαι, κόρη μου, γιατί ὁ Θεὸς εἶναι μεγάλος.

Πέντε εἶναι, πῶς νὰ τὰ θρέψω; ρώτησεν ἡ κοπέλλα καὶ σταυροκοπήθηκε.

—Κανεὶς δὲν ξέρει τὰ σχέδια τοῦ παντοδύναμου.

—Μὰ πέντε ὀρφανὰ ἀπὸ μάνα, μὲ τὸν πατέρα φονιά, τί θ' ἀπογίνουν;

—Ἐχε πίστη σ' αὐτὸν καὶ θὰ δεῖς πῶς δὲν εἶναι μακρῶσσε.

—Ἀπὸ τὸ στόμα σου καὶ στοῦ Θεοῦ τ' αὐτί, εἶπεν ἡ κοπέλλα. Γιατί δὲν μᾶς ἀπόμεινε πιά τίποτα. Οὔτε νὰ δουλέψω δὲν μπορῶ γιὰ νὰ τὰ ζήσω. Ἄν λείψω ἐγὼ ποιὸς θὰ τὰ νοιαστεῖ. Καὶ πάει νὰ σαλέψει ὁ νοῦς μου, ἅμα καταλαβαίνω ποιὸς δρόμος μ' ἀπομένει νὰ πάρω.

—Ἡ Παναγία δὲ θέλει νὰ πάρεις αὐτὸ τὸ δρόμο καὶ δὲ θὰ σ' ἀφήσει νὰ τὸν πάρεις, εἶπεν ὁ Χριστοπανάγος, κι' ἔβγαλεν ἀπὸ τὸν κόρφο του τὰ δυὸ κεμέρια ποὺ τοῦχαν δώσει καὶ δίνοντάς τα στὸ χέρι τῆς Μαρίας τῆς εἶπε:

—Ἡ Παναγία σοῦ στέλνει αὐτὸ τὸ βιὸς καὶ κυβέρνησέ το μὲ καλὴ γνώση.

Ἡ κοπέλλα δὲν πίστευε στὰ μάτια τῆς. Ἐμεινεν ἀποσβολωμένη κι ὕστερα, σὰ νὰ κατάλαβε κείνη τῆ στιγμῆ τὸ

τοῦ ποὺ τῆς γινόταν, ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ γέροντα καὶ
καίγοντας ἄρχισε νὰ τὰ φιλά.

Σὴν ἰσχύ, τῆς εἶπε προσταχτικά, ὁ Χριστοπανάγος. Τίπο-
τε δὲν χρωστᾷς σὲ μένα, ἀλλὰ ὅλα τὰ χρωστᾷς στὴν Πανα-
γία. Μηνάχα ἐκείνη νὰ δοξαλογᾷς, γιατί αὐτὸ τὸ χρῆμα εἶ-
ναι καὶ τοῦ δικοῦ της καὶ κανεῖν ἄλλου.

Ἡ Μαρία ἀνασηκώθη, ἐνῶ ἀπὸ τὰ μάτια της τρέχανε
δάκρυα.

Σὲ κανέναν δὲ θὰ πρῶ, αὐτὸ τὸ χάρισμα τῆς Χάρης
της καὶ βγάλε κάθε θεοῖ καὶ ἐθε βαρυγόμενα ἀπὸ τὴν ψυχὴ
σου. Ἔτσι θάσαι πάντα κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη της.

Ἡ Μαρία ἔσκυψε, φίλησε τὸ χέρι τοῦ γέροντα, καὶ ρω-
τήσε:

Ποῦ μένεις ἐσύ, παπούλη, καὶ ποῦ νάρχουμα νὰ σ' ἀν-
τιμῶνω γιὰ νὰ ξαγορεύουμαι.

Δὲν ξέρω, τῆς ἀποκρίθηκεν ὁ γέροντας. Ἄν ἡ χάρη
της μὲ προστάξει θὰ ξανάρθω. Γιὰ τὴν ὥρα σ' ἀφήνω γειὰ
κι ἡ σκέπη τῆς Μεγαλόχαρης νὰ σὲ προστατεύει.

Τὰ παιδιά, ἂν καὶ μωρά, παρακολουθοῦσαν ὅλη τούτη
τὴ σκηνὴ ἀμίλητα σὰ νὰ καταλάβαιναν πῶς κάτι διαφορετι-
κὸ κι ἀσυνήθιστο γινόταν μέσα στὸ φτωχικὸ τους.

—Δὲν ἔχω τίποτε νὰ σὲ φιλέσω, παπούλη, εἶπε μὲ χαμη-
λωμένα τὰ μάτια ἡ Μαρία.

— Ἐχεις ψωμί;

— Ἐχω παπούλη, ἀποκρίθη ἡ Μαρία.

— Παρακαλῶ σε νὰ μοῦ δώσεις.

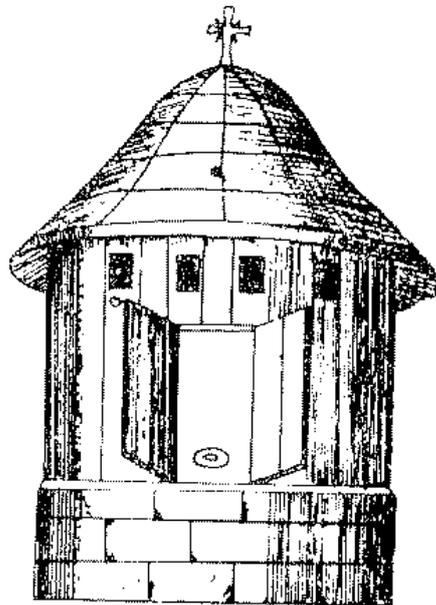
Κι ἡ Μαρία τούφερε μισὸ καρθέλι κρίθινο ψωμί καὶ δί-
νοντάς του το, παρακάλεσε:

— Βλόγησε τὰ παιδιά καὶ μένα.

— Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς βλογάει ὅλους, ἀποκρίθη ὁ γέροντας
καὶ βγῆκε.

Πῆρε τὸ ἴδιο μονοπάτι καὶ στάθηκε πάλι στὴν ἴδια ἐλιά,
ποὺ εἶχε σταθεῖ τὸ μεσημέρι καὶ κοιτοῦσε πάλι τὰ Καπί-
κια. Ἀναθυμήθηκε πῶς μπῆκε καὶ πῶς ἔβγαινε ἀπὸ τοῦτο
τὸ χωριὸ καὶ κοιτάζοντας τ' ἄστρα τουρανοῦ φχαρίστηκε τὸ
θεὸ ποὺ τὸν ἀξίωσε νὰ ζήσει κείνη τὴ μέρα τῆς πίκρας.

Προσευχήθηκε για όλους, και για τον Μπάφα, κι άμα τελείωσε πήρε τὸ δρόμο γιὰ τὰ Καλάβρυτα, δίχως μιὰ σβόντζικια, μὲ χαμένο τ' ἀγαπημένο του ζωντανό, μὲ μόνο ἀγαθὸ τὸ κριθينو ψωμί πού τὸν ἔλεψε τὸ πιὸ φτωχὸ πλάσμα πού ζοῦσε στὰ Καπίκια.

ΚΕΦ. ΤΡΙΤΟ: Ο ΛΥΧΝΟΣ

Ἐγὼ ὄσους ἐὰν φιλῶ, ἐλέγχω καὶ παιδεύω.
Ζήτησε οὖν καὶ μετανόησον. Ἴδού ἐστηκα ἐπὶ
τὴν θύραν καὶ κρούω. Ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς
φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἰσελεύσομαι
πρὸς αὐτὸν καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ καὶ αὐ-
τὸς μετ' ἐμοῦ.

Ἀποκάλυψις Ἰωάννου Γ' 19, 20.

ΤΑ ΚΑΛΑΒΡΥΤΑ πήγαινε μὲ τὸ σκοπὸ ν' ἀν-
ταμῶσει ἕναν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ, ποῦ ἡ φήμη
του εἶχε φτάσει στ' αὐτιά του καὶ ὅλοι τὸν
λογάριάζαν μεγάλο κήρυκα καὶ μοναδικὸ ξα-
γορευτὴ σ' ὅλο τὸ Μοριά.

Ὁ ἱερομοναχὸς αὐτὸς ἀσκοῦσε ἀκατανίκητη ἔλξη στὴν
φιλοχὴ τοῦ Χριστοπανάγου, ἂν καὶ ἦτανε τριανταπέντε χρόνια
μικρότερος ἀπ' αὐτόν. Πήγαινε γιὰ νὰ ξαγορευτεῖ καὶ νὰ
πάρῃ φώτιση καὶ βιαζόταν ἐπειδὴ ὁ Παρασκευᾶς τοῦχε πεί-
νας αὐτὸν τὸν καιρὸ ὁ ἱερομοναχὸς θάταν στὴ Ζαχλωροῦ
καὶ πὼς ἀργότερα θάφευγε πάλι γιὰ νὰ κηρύξει τὸ λόγο
τοῦ Θεοῦ σ' ὅλες τὶς πολιτεῖες καὶ τὰ χωριά τοῦ Μοριά.

Ὁ ἱερωμένος αὐτὸς ὀνομαζόταν Ἰγνάτιος Λαμπρόπουλος
καὶ ὄλος ὁ Μοριάς τὸν ἤξερεν ὡς Ἰγνάτιο Μεγαλοσπηλιώτη.

Ἡ ἀντάμωση Ἰγνατίου καὶ Χριστοπανάγου ἔγινε σ' ἕνα
μικρὸ ποτιστικὸ ὄξω ἀπὸ τὴ Ζαχλωροῦ καὶ στὸ δρόμο ποῦ
ἀφῆγᾶ στὸ Μέγα Σπήλαιο...

Ήταν πρωτῖ, ὅταν κάτω ἀπὸ μιὰ κληματαριά καὶ δίπλα σ' ἓνα μαγκάνι ἀνταμώθηκαν οἱ δυὸ ἄντρες. Καμμιά ἀνθρώπινη παρουσία δὲν τάραζε κείνη τὴ μέρα τὴ μοναξιά τους καὶ κανένα ἐμπόδιο δὲ στάθηκε ἀνάμεσα στὶς ψυχές τους, ὥστε ν' ἀδερφωθοῦν ἀπὸ τὴ πρώτη στιγμή πού κοιταχτῆκαν.

Ὁ Χριστοπανάγος, μὲ χαρούμενη ταπείνωση, γονάτισε, φίλησε τὸ χέρι τοῦ Ἰγνάτιου καὶ κείνος, μὲ τὴν ἴδια ταπείνωση καὶ ἀγάπη, σήκωσε τὸν ἐρημίτη κι ὁ ἕνας βρέθηκε στὴν ἀγκάλη τοῦ ἄλλου.

Ὁ Χριστοπανάγος γύρεψε νὰ ξαγορευτεῖ, γιατί στὴν ἐρημιά πού ἠσύχαζε δὲν εἶχε τὴν εὐκολία νὰ βρεῖ τέτοιο ξαγορευτὴ καὶ νὰ πεί τὰ κρίματά του.

Ὁ Ἰγνάτιος τὸν ἄκουσε πολλὴν ὥρα νὰ ξετυλίγει μπροστά του τὴν ἱστορία του καὶ ἀφέθηκε νὰ ὀδηγηθεῖ ὡς τὰ πιὸ σκιερὰ μονοπάτια τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοπανάγου. Τέσσερις ὀλάκερες ὥρες μιλοῦσε ὁ Χριστοπανάγος καὶ τέσσερις ὀλάκερες ὥρες ἄκουγεν ὁ Ἰγνάτιος.

Μόνο ὅταν τελείωσε κι ἀφοῦ ἀκολούθησε σιωπηλὴ διακοπή, ὁ Ἰγνάτιος εἶπε:

—Σ' εὐχαριστῶ, Χριστοφόρε, γιατί μὲ σεργιάνισες σ' αὐτὸ τὸν κόσμο τοῦ Θεοῦ. Δοξολογῶ τὸν Κύριο πού μούδωκε τὴ μεγάλη χαρὰ νὰ γνωρίσω σήμερα τὸ νέο κήρυκα τοῦ Λόγου του.

Ὁ Χριστοπανάγος στήλωσε ὀλόγιομα τὰ μάτια του χωρὶς νὰ καταλαβαίνει.

—Τί εἶπες πάτερ Ἰγνάτιε; τὸν ρώτησε.

—Εἶπα πὼς ἀποχτήσαμε μιὰ καινούργια φωνὴ πού θὰ κηρύξει τὸ λόγο του.

—Εἶμ' ἕνας ἀγράμματος χωριάτης, πάτερ Ἰγνάτιε, διαμαρτυρήθηκε ὁ Χριστοπανάγος. Τί ξέρω ἐγὼ νὰ κηρύξω; Πὼς θὰ κυβερνήσω τὶς ψυχές τῶν ἄλλων ἀφοῦ εἶμαι ἀνήμπορος νὰ κυβερνήσω τὴ δική μου;

—Θὰ τὶς κυβερνήσεις, τ' ἀποκρίθη μὲ σιγουριά ὁ Ἰγνάτιος, μὲ τὴ βοήθεια ἐκείνου πού ἔκαμε πανσόφους τοὺς ἀλιεῖς. Δὲν εἶναι ἡ σοφία τῆς γῆς τὸ ζητούμενο, ἀλλὰ ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Δεῖ εἶναι τὸ φήλωμα τοῦ νοῦ τὸ ποθοῦμε-

... αλλά ή ταπεινώση. Δέν είναι ό ήλιος και ή σελήνη και ο άνθηρα τό ανέσπερο φώς, αλλά ό Θεός πού τά έπλασε. Άντι κάποτε θά τελειώσουν, αλλά ό Λόγος του Χριστού θά τά τελειώσει ποτέ. Μή σπαταλās τήν έγνοια σου μέ τό τί θά πείς και τό τί θά πράξεις αύριο, αλλά ζήτα από τόν Πάτερ νά σοῦ χαρίσει σήμερα τόν έπιούσιο άρτο κι αυτός σου άρκετός για νά θραφεί τό πνεῦμα σου και νά κηρύξει. Γιατί ό άρτος πού ζητούμε στο Πάτερ 'Ημῶν δέν είναι τό φωμί πού θρέφει τό σῶμα μας, αλλά ό άρτος πού θρέφει τήν ψυχή μας και γι' αυτό λέγεται κι έπιούσιος. 'Υποτάξε τό νοῦ σου κι άφησε τήν ψυχή και τήν καρδιά σου στό μιλοῦν στους άνθρώπους. Ζωντάνευε τό Λόγο του Θεού πού τό παράδειγμα κι οί άνθρωποι θά τρέξουν ζωπίσω, γιατί σπυριζονται και διψοῦν και κανείς δέ βρίσκειται ν' άποθέσει τήν ξεραμένα χείλια τους μιá σταλαγματιά δροσιās.

Και ή 'Εκκλησία; ψιθύρισε όλο κατάνυξη ό Χριστοφορός.

—'Η 'Εκκλησία... επανάλαθε μηχανικά ό 'Ιγνάτιος και κόμπιασε...

Γιατί δέν άποκρίνεσαι, 'Ιγνάτιε; ρώτησεν ό Χριστοφορός.

'Αντίς όμως για άπόκριση, από τά μάτια του νέου ιερωμένου κύλησαν δάκρυα κι άκολούθησε σιωπή πού ιστοροῦσε πράματα πιό φοβερά από κείνα πού μποροῦν νά ιστορήσουν τά λόγια...

"Ενα από τά πιό δύσκολα περάσματα, αντίκρυζαν κείνη τή στιγμή οί δύο άντρες. "Εβλεπαν ένα βουνό νά όρθώνεται μπροστά τους.

Τό μυαλό του Χριστοπανάγου πήγε στον παπα-Σοφιανό, στον παπα-Κουζούλη και σέ δέκα άλλους πουχε γνωρίζει όσα χρόνια έσφαζε ζωα. 'Ο 'Ιγνάτιος όμως, σά νά διάθεσε τους λογισμούς του, τόν απομάκρυνε άπ' αύτ' τήν εικόνα.

—Δέ βρίσκεται εκεί τό κακό, του είπε. Λιγότερο φταίνε οί συφοριασμένοι παπάδες και περισσότερο κείνοι πού τους

χειροτόνησαν καὶ κείνοι ποὺ τοὺς κατάντησαν σ' αὐτὰ τὰ χάλια. Τὸ κακὸ φωλιάζει στὸ κεφάλι, Χριστοφόρε.

—Στὸ βασιλιά;

—Αὐτὸς ἔχει τὸ λιγότερο φταιξιμό...

—Τότες ποιὸς εἶναι τὸ κεφάλι;

—Αὐτοὶ ποὺ τριγυρίζουνε τὸ βασιλιά κι οἱ δεσποτάδες τῆς Ἐκκλησίας.

Ἦ Χριστοφόρος κοιτοῦσεν ὄλο ἀπορία. Εἶχε στηλώσει ἐναγώνια τὰ μάτια καὶ κρεμόταν ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ Ἰγνάτιου.

—Μὴν ταράζεσαι, τοῦ εἶπεν ὁ Ἰγνάτιος, καὶ μὴν ξεχνᾷς τὸ λόγο τοῦ Παύλου, ὅτι ὅπου πλεονάζει ἡ ἁμαρτία θὰ ὑπερπερισεύει ἡ χάρις. Πρέπει λοιπὸν ν' ἀπολησμονήσεις τὸν ἑαυτὸ σου καὶ νὰ καταπιαστεῖς μὲ τὸ κήρυγμα. Νάχεις ἔτοιμη τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα γιὰ ὅλες τὶς κακουχίες καὶ τοὺς κατατρεγμούς. Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ, ὅσο κι ἂν εἶναι λόγος ἀγάπης, καίει σὰν τὸ πυρωμένο σίδηρο. Πολλοὶ θὰ σηκωθοῦν, ἀρχόντοι καὶ δυνατοί, καὶ θὰ μᾶς χτυπήσουν. Μὴ σὲ πικράνουν οἱ χλευασμοί, μὴ σὲ βαραθρώσει ἡ ἀδικία καὶ μὴν ἀφήσεις νὰ σὲ καταθάλλουν τοῦ σαρκίου οἱ πόνοι. Βάλε στὸ τέρμα τοῦ δρόμου σου τὸ σταυρὸ καὶ ἡ νίκη εἶναι δική σου...

—Εἶμαι ἔτοιμος γιὰ ὅλα, εἶπεν ὁ Χριστοπανάγος, ἀλλὰ δὲν ξέρω ποῦ εἶναι τὸ σκάνταλο καὶ τί λογιῆς εἶναι.

Ἦ Ἰγνάτιος δὲν ἀποκρίθηκεν ἀμέσως, ἀλλὰ σηκώθηκε καὶ θγήκε στὸ λιακωτό.

—Εἶναι τόσα πολλά, συνέχισεν ὁ Ἰγνάτιος, ποὺ ὁ νοῦς δὲ μοῦ δείχνει ποῦθε ν' ἀρχίσω. Λίγες φορές ἡ ὀρθοδοξία ἐζησε τόσο ὑπουλο καὶ ξεθεμελιωτικὸ διωγμό. Ὁ σατανὰς ἔκανε ἑφτά χρόνια ὑπομονὴ νὰ λευτερωθεῖ τοῦτος ὁ τόπος, γιὰ νὰ θεμελιώσει τὸ ἔργο του θαυμαστὰ καὶ περίτεχνα. Ὅτι δὲν κατάφερε νὰ πετύχει τὸν καιρὸ τῆς σκλαβιάς, πάει νὰ τὸ θεμελιώσει καὶ νὰ τὸ πυργώσει σήμερα. Ξέρεις τί ἔγινε, ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια, στὴ Σίφνο;

—Ὅχι, ἀποκρίθη ὁ Χριστοφόρος.

— Ἀκουσε λοιπὸν αὐτὴ τὴν ἱστορία καὶ θὰ καταλάβεις

...στίς, ἑφτά ἡ ὥρα τὸ πρωὶ χτύπησεν ἡ μεγάλη πόρτα τοῦ μοναστηριοῦ. Καλοὶ χριστιανοὶ εἶχαν πληροφορήσει τὴν ἠχώσθη καὶ τις καλόγρηες, πὼς ἡ ἔξουσία ἐτοιμάζει γιουροῦσι τὸ μοναστήρι...

Γιουροῦσι;

Γιουροῦσι ἡ Ἄθῆνα εἶχε πάρει τὴν ἀπόφαση νὰ κλείσει πολλὰ μοναστήρια. Τάβρισκε περιττὰ καὶ θλαφτικά. "Ὅταν χτύπησεν ἡ πόρτα οἱ καλόγρηες εἶχαν σηκωθεῖ ἀπὸ τὸ φτωχὸ γιουροῦσι καὶ δέν εἶχαν προκάμει ἀκόμη νὰ καταπατήσῃ μετὰ τις δουλειές τοῦ μοναστηριοῦ... «Ἀνοιξτε γρήγορα» ἀκούσθηκε μιὰ θροντερὴ ἀντρίκεια φωνή. Ἡ γερόντισσα Φεβρονία εἶδοποίησε τὴν ἡγουμένη, τὴ φημισμένη μητέρα Φεβρονία, ἑβδομῆντα χρονῶ γερόντισσα, ποὺ εἶχε μπεῖ στὴν ἀσπὴ τῆς τοῦ Κυρίου ἀπὸ κορίτσι δώδεκα χρονῶ, ὅταν ἡ χήρα μάνα της ἔταξε σὲ μιὰν ἀρρώστιά της νὰ καλογερέψει τὸ κορίτσι καὶ τὸ κορίτσι ἂν ἔκανε ὁ Θεὸς τὸ θάμα του καὶ τὸ κορίτσι νὰ γέννησεν... Ἡ ἡγουμένη λοιπὸν δέν πρόκαμε ν' ἀποκριθεῖ κι ἐπεισμάδες ἄρχισαν νὰ χτυποῦν στὴν πόρτα καὶ νὰ σκίσειν τὰ παλαικὰ ξύλα της. "Ὅ,τι δέν εἶχαν κάμει οἱ Τοῦρκοι, τὸ κάνανε οἱ δικοὶ μας. "Ἕλληνες βαφτισμένοι στὴ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ. Οἱ καλόγρηες φοβισμένες τρέξαν καὶ ζάφισαν μπροστὰ στοῦ τέμπλου κι ἡ γερόντισσα Φεβρονία προσέειπε: «Ἐλᾶτε νὰ προσευχηθοῦμε ἀδελφές στὴν Παρθένα κι ἀφήστε τὸν Ἐωσφόρο νὰ κάνει τὸ ἔργο του...». Σὲ λίγο τὰ παλαικὰ τῆς πόρτας γύρανε πρὸς τὰ μέσα καὶ ὁ δρόμος ἀνοιχτὸν διάπλατος στοῦ γιουροῦσι. Δεκαπέντε ἄντρες μανιασμένοι, ἡ καπετάνιο τὸν ἑπαρχο, χύμηξαν στὴν ἐκκλησιὰ καὶ μπήκανε στοῦ ἱερό. Ἄρχισαν ν' ἀρπάζουν ἀπὸ τὴν "Αγία Τράπεζα καὶ ἀπὸ τὴν Πρόθεση καὶ νὰ πετοῦν στὴ μέση τῆς ἐκκλησιᾶς τὰ δισκοπότηρα, τ' Ἀντιμήνσιο, τ' ἀρτοφόρια, τὰ ἱερά βιβλία, τὰ θυμιατὰ, τὰ Εὐαγγέλια καὶ νὰ φτιάχνουν ἕνα σωρὸ μαζὶ μετὰ τ' ἄμφια καὶ τὰ ἱερά ἐπιτραπέζια. Ὑστερα ἄρχισαν νὰ ξηλώνουν τις εἰκόνες τοῦ τέμπλου καὶ νὰ ξεκρεμοῦν ἀπὸ τὰ εἰκονίσματα, ποὺ ἦταν κρεμασμένα στὸν τοῖχο καὶ νὰ πετοῦν σὰν σκουπίδια πάνω στοῦ σωρό. Ξεκρεμάσανε τὰ καντηλῆλια, μαζέψανε τὰ καντηλῆρια κι ὅλα τ' ἀσημένια τάμα-

τα, ἀδειάσαν τὰ κελιά ἀπ' τὰ εἰκονίσματα καὶ τὰ φτωχὰ χράμια καὶ τὶς φλοκάτες, πήρανε ὅλα τὰ ὑφαντὰ πού εἶχανε φτιάξει μὲ τὰ χέρια τους στοὺς ἀργαλιούς οἱ καλόγρηες κι ἀρπάξανε ὡς κι αὐτὰ τὰ τσουκάλια τῆς κουζίνας καὶ τὰ μπακιρικά. "Ὅλα τοῦτα τὰ πράματα τὰ φορτώσανε ἀνάκατα στὰ ζῶα κι ἀφοῦ ἐρημώσανε καὶ χαλάσανε τὸ μοναστήρι, πέσανε σάν ἀγαρινοὶ στὶς καλόγρηες, τὶς μαστίγωσαν, τὶς σούρανε ἀπὸ τὰ μαλλιά, τὶς πέταξαν ὄξω, κάρφωσαν τὶς πόρτες καὶ τὰ παράθυρα καὶ φύγανε.

—Γιατί ξέσπασε τέτοια μανία σ' αὐτὸ τὸ μοναστήρι;

—Ἡ ἴδια καὶ χειρότερη μανία ξέσπασε στὰ περισσότερα, ἀδερφέ Χριστοφόρε, ἀποκρίθη ὁ Ἰγνάτιος...

Ὁ Χριστοπανάγος ἔπεσε σὲ βαθειὰ συλλογὴ καὶ γιὰ πολλὴν ὥρα οὔτε ὁ ἕνας, οὔτε ὁ ἄλλος πρόφερε λέξη. Μονάχα τὸ τζιτζίκι ἀκουγόταν καὶ τίποτ' ἄλλο.

—Γι' αὐτὸ ἀγωνιστήκαμε ἑπτὰ χρόνια; ρώτησεν ὁ Χριστοφόρος. Γι' αὐτὸ ρημάξαμε, γιὰ νὰ στήσουμε τέτοιο βασίλειο; Τέτοιος εἶναι ὁ καρπὸς τῆς λευτεριᾶς μας; Γιατί Ἰγνάτιε; Γιατί;

—Γιατί ἡ ζωὴ τοῦ ἔθνους ξεμάκρυνε ἀπὸ τὴν ὀρθοδοξία, γιατί εἶναι βυθισμένη στὸ ψέμα.

—Σὲ ποιὸ ψέμα; ξαναρώτησεν ὁ Χριστοφόρος.

—Στὸ μεγάλο ψέμα. Γιατί δυὸ λογιῶ εἶναι τὸ ψέμα. "Ἄν πᾶς στὸ μπακάλη καὶ φουνήσεις ἐλιές κι αὐτὸς ἀντὶ νὰ σοῦ πεῖ πέντε, πού γράφει ἡ ζυγαριά, σοῦ πεῖ δέκα, σὲ κλέβει ἐπειδὴ δὲν εἶχες τὸ νοῦ σου νὰ κοιτάξεις τὴ ζυγαριά. "Ἄν ὁμως ὁ μπακάλης, θέλοντας νάναι πιὸ σίγουρος στὴν κλεψιά, καταφέρνει νὰ ψευτίσει τὴν ἴδια τὴ ζυγαριά, ὥστε μοναχὴ τῆς νὰ γράφει δέκα, ὅταν τὸ θάρος εἶναι πέντε, τότε καταργιέται τὸ κριτήριο πού ἔστεκε ἀνάμεσα μπακάλη καὶ πελάτη γιὰ νὰ διαλαλεῖ τὸ σωστό. Ὁ μπακάλης ἔχει σκοτώσει τὸν κριτὴ, κι ἐπειδὴ αὐτὸ τὸ ψέμα, πού εἶναι καὶ τὸ πιὸ φοβερό, δὲν τὸ ὑποψιάζεσαι, γι' αὐτό, τοῦτο τὸ ψέμα, εἶναι ὁ ἴδιος ὁ σατανᾶς ἐνσαρκωμένος. Ἀπὸ τὴν ὥρα πού ψευτίσει ἡ ζυγαριά, τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου ὑποδουλώνεται καὶ δουλεύει τὸ διάβολο. Λευτερωθήκαμε ἀπὸ τὸν ἀγαρηνὸ καὶ πρῶ-

τη μου πράξη στο δρόμο τῆς λευτεριᾶς ἦτανε νά κλείσουμε τὸ ἀπόμια τῆς ἀλήθειας. Νά ψευτίσουμε τὴ ζυγαριὰ τῆς πίστεως. Νά λησμονήσουμε πῶς τὰ μοναστήρια, στὰ μαῦρα χρόνια τῆς σκλαβιάς, φυλάξανε καὶ τὴν πίστη καὶ τὴν παιδεία, καὶ οἱ ὅσοι μάθανε γράμματα στὰ μοναστήρια τὰ μάθανε. Ἐκεῖ πρωτοσυλλάβησε τὸ χωριατόπουλο καὶ κεῖ ἀκόνισε τὸ πνεῦμα τοῦ ὁ γραμματισμένος. Λίγο ὁ μακαρίτης ὁ κυβερνήτης, λίγο ἡ ἀντιβασιλεία, λίγο οἱ προεστοί, λίγο οἱ δεσποτάδες, ὅλοι τους βοηθήσανε τὸ κράτος νά γίνει ἡ κεφαλὴ τῆς πολιτείας. "Ἐτσι ἡ ἐκκλησία ἔπαψε πιά νᾶναι τὸ πνευματικὸ κεφάλι κι ἔγινε ὅμοια μὲ τὸν ἔφορο ἢ τὸν χωροφύλακα. Ἐκεῖ παρακλάδι στὸ δέντρο τῆς πολιτείας κι ὁ πιὸ ἀσήμαντος κροχὸς στὴ μηχανή.

Καὶ ποιά εἶν' ἡ ζυγαριὰ ποὺ ψεύτισε;

Ἡ ἱεραρχία, ἀποκρίθη μὲ δάκρυα στὰ μάτια ὁ Ἰγνάτιος. Ἀπαράτησε τὰ δικά της ζύγια, τὰ ζύγια τοῦ Χριστοῦ, καὶ ζυγιάζει μὲ τὰ ψευτισμένα ζύγια ποὺ τῆς ἔδωκε ἡ ἐξουσία. "Ἐτσι τὸ ἔθνος γελιέται, χωρὶς νά τοῦ τὸ πνεῦμα ὁ σατανὰς χασκογελᾷ κρυμένος σ' ὅλα τὰ ἰσκιερὰ μέρη τοῦ δρόμου μας.

Ὁ Χριστοφόρος εἶχε χάσει τὴ μιλιὰ του. Ποτέ του δὲν εἶχε κινῶσει τέτοια ταραχή. Ἡ πίκρα, ἡ θλίψη, κι ἡ πιὸ φοβερὴ ἠγῆ ἀνάδευαν μέσα του κι ὁ ἴδιος ἀποροῦσε πῶς ἔνιωθε αὐτὸ ὀργισμένος. Σηκώθηκεν ὄρθιος καὶ σὰ νά ξύπνησε μέσῃ τοῦ ἄλλου ἀνθρώπου, κοίταξε αὐστηρὰ τὸν Ἰγνάτιο καὶ εἶπε:

Καὶ μεῖς γιατί καθόμαστε; Γιατί δὲν παίρνουμε τὸ ραβδί μας καὶ γιατί δὲν γυρίζουμε ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα, ἀπὸ πολιτεία σὲ χωριό, ν' ἀνοίξουμε τὰ μάτια τῶν Χριστιανῶν ποὺ νά φυλάγονται ἀπὸ τὰ ψεύτικα ζύγια;

Ἀστραπὴ χαρᾶς φώτισε τὴν ἀσκητικὴ μορφή τοῦ Ἰγνατίου. Τὰ μάτια καὶ τῶν δυὸ εἶχαν πυρῶσει ἀπὸ τὴ φωτιά τῆς θέλησης γιὰ σωστικὸ ἔργο... Σὰ νά κινουσαν καὶ τοὺς ἄλλοι τὰ ἴδια οὐράνια νήματα, ἔπεσε ὁ ἕνας στὴν ἀγκάλη τοῦ ἄλλου κι ἡ ὀργή τους, τὰ δάκρυά τους, ἡ χαρὰ τους, ἔμοια-

ζαν, τὴν ὥρα αὐτὴ τοῦ θερμοῦ δειλινοῦ, σὰν μυστικὴ δοξολογία στὸν Κύριο.

Ὁ Χριστοφόρος ἔνιωθε πὼς ἓνας καινούργιος ἄνθρωπος εἶχε ξυπνήσει μέσα του. Ἐνιωθε πὼς ὁ τόπος δὲν τὸν χωρεῖ, πὼς κάθε ἄργητα ἔμοιαζε συνεργασία μὲ τὸ διάβολο.

—Μὴ βιάζεσαι τόσο, τοῦ εἶπεν ὁ Ἰγνάτιος. Ὁ σατανὰς δὲν πολεμιέται εὐκόλα καὶ θιαστικά. Τὸ σκάνταλο στὴν ἐκκλησία δὲν καθαρίζεται μὲ τὸν τρόπο ποὺ καθαρίζεται τὸ ψέμα στὸν κόσμο. Χρειάζεται μεγάλη χάρη καὶ μεγάλη φώτιση Θεοῦ, ὥστε πολεμώντας τὸ σατανά, νὰ μὴν πειράξουμε τὸ δόγμα, ποὺ εἶναι ἡ ραχοκοκκαλιά. Κι ἓνα μικρὸ ἀκόμα στραβοπάτημα μπορεῖ νὰ μεγαλώσει τὴν καταστροφή. Κεῖνο ποὺ δέχτηκα σὰ δῶρο Θεοῦ σήμερα εἶναι ἡ γνωριμία μου μαζί σου. Ἀλλὰ δὲν φτάνουμε μεῖς γιὰ τέτοιο ἔργο. Γι' αὐτὸ θὰ σοῦ μιλήσω γιὰ ἓναν ἄλλον ἄνθρωπο. Τὸν λογαριάζω σκεῦος ἐκλογῆς, ποὺ ἔχει καὶ τὴν πίστη καὶ τὴ δύναμη νὰ ὀδηγήσει τὰ θήματά μας. Πολὺ πρὶν ἀπὸ μᾶς, αὐτὸς πρῶτος εἶδε τὸ ψέμα κι ἀγωνίζεται νὰ καθαρίσει τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου ἀπ' ὄλα τ' ἀγκάθια καὶ τὰ φαρμακερὰ βότανα. Πρὶν κινήσεις γιὰ τὸ παραμικρὸ, πρέπει ν' ἀνταμώσεις αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο. Πρέπει ν' ἀκούσεις τὸ λόγο του, τὶς ὀρμήνιες του καὶ τὰ σχέδιά του. Κοντὰ του θὰ γνωρίσεις καινούργια χαρὰ καὶ κεῖνος θὰ εὐφρανθεῖ γνωρίζοντας τὸ νέο ἀδερφό μας.

—Ποιὸς εἶναι; Ποῦ βρίσκεται; ρώτησεν ὁ Χριστοφόρος.

—Τώρα εἶναι στὴν Πάτρα. Θὰ τοῦ στείλω γραφὴ καὶ κεῖνος θὰ σ' ἀνταμώσει.

—Πῶς τὸν λένε;

—Τ' ὄνομά του εἶναι Κοσμᾶς... Κοσμᾶς Φλαμιάτος...

Ὄταν ὁ Χριστοφόρος βρέθηκε στὴ Ζαχλωροῦ καὶ πῆρε πάλι ὀλομόναχος τὸ δρόμο γιὰ τὰ Καλάθρυτα, ἔνιωθε ὀλοτελα ἀλλαγμένος.

Προσπαθοῦσε νὰ ταχτοποιήσει στὸ μυαλό του ὅσα σπουδαῖα εἶχε γνωρίσει καὶ πάσχιζε νὰ μὴν ξεχάσει τὸ παραμικρὸ.

Ὅσο εἶχε πάρει τὴν ἀπόφαση νὰ γυρίσει στὴν Κοί-

...τη γῆς Θεοτόκου, πού εἶχε θεμελιώσει μέ τὰ ἴδια του τὰ θεμέλια, νά τήν τελειώσει, κι ἔχοντας πιά κάμει τὸ τάμα του, νὰ κατανοήσει τὴν πορεία του κατὰ τὰ λόγια καὶ τίς ὁρμήσεις τοῦ Κοσμᾶ Φλαμιάτου... Ἡ ψυχὴ του ἦταν πρόσχαρη καὶ ἔτοιμη γιὰ ὅλα καὶ μόνο ὅταν κουραζόταν, ὁ νοῦς ἔτρεχε ἐκρηκνὺς στὸ κακότυχο ζωντανὸ πού τ' ἄρπάξανε μέσα ἀπὸ τὰ χέρια του καὶ πού τοῦχε τὴν τρυφεράδα ὅπου ἔχει ὁ πατέρας στὸ παιδί του.

...Τὸ φτωχὸ τὸ ζωντανό, συλλογιόταν, ὁ Θεὸς νὰ μοῦ τὸ μὴναι ἀπ' τὴν ἀγριότη τ' ἀνθρώπου...

...Κι ἐπειδὴ εἶχε καταλάβει, πὼς ὅποιος μπεῖ στὴ δούλεψη τοῦ Κυρίου, δὲν μπορεῖ νάχει δεμένη τὴν καρδιά του μέ ἄλλο πλάσμα, ἢ μόνη του ἐλπίδα ἦτανε νὰ μπεῖ αὐτὸ ζῶ στὴ δούλεψη ἀγαθοῦ ἀνθρώπου, πού νὰ μοιράζεται τὸ ἄσπαστο ριζικό του καὶ νάχει συμπόνια γιὰ τὸ φτωχὸ τελευτημένο.

...Γιὰ νὰ γυρίσει ὁμως στὴν Κοίμηση καὶ νὰ τελειώσει τ' ἀπεχθισμένο χτίσμα του, ἔπρεπε νὰ μάσει ὅσα ἀκόμα χρειαζόταν. Γι' αὐτὸ πήγαινε στὰ Καλάβρυτα. Ἐκεῖ εἶχε παλιές ἀποριμένες, ἀνθρώπους πού εἶχε βοηθήσει, ἕνα δυὸ βαφτισιμιὰ, κι ἀπ' αὐτοὺς λογάριαζε νὰ ζητήσει βοήθεια.

...Ἦστερα ἔνιωθε πὼς ἂν ἔκανε τὸ τάμα του, θὰ ξεκούραζέ λίγο τὸ πνέμα του, θὰ ταχτοποιοῦσε τὰ σχέδιά του καὶ θὰ ἀπορίμενε τὸ μήνυμα τοῦ Φλαμιάτου. Κι ὁ Ἰγνάτιος τὸν ἐπιτονώσκει νὰ τελειώσει τὸ μοναστήρι καὶ πρὶν ἀπ' ὄλους τὴ Μεγαλόχαρη εἶχε φανερώσει τὸ θέλημά της καὶ κανεὶς οὐκ ἔβλεπε νὰ ἀντιγνωρίσει σὲ τέτοια προσταγή.

...Στὰ Καλάβρυτα ἔφτασε ἀπόγιομα καὶ πῆγε ὀλοῖσια στὸ σπίτι τοῦ Βασίλη τοῦ Κοῖμοῦ. Στὰ παλιότερα χρόνια ἀναγκαστόταν κι αὐτὸς στὴ χασαπική, ἀλλὰ ἔστηνε τίς δουλειές του διαφορετικὰ ἀπ' τὸν ἄλλο κόσμο... Καὶ πρῶτα πρῶτα οὐκ ἐπεριοριζόταν σὲ μιὰ δουλειά, ἀλλ' ἄπλωνε τὴν ἔγνοια του σὲ πολλές. Ἔτσι, χωρὶς νὰ πολυδουλεύει, λογαριαζόταν ὁ πιὸ ἐπιλοστεκούμενος νοικοκύρης στὰ Καλάβρυτα καὶ λέγανε οἱ ἄλλοι εἶχε ἀγορασμένα χτήματα καὶ στὸ Αἶγιο καὶ δυὸ μα-

γαζιά στην Πάτρα. Πρὶν πέντε χρόνια, ὅταν παντρεύτηκε τὴν κόρη τοῦ παπα-Λιθαθυνοῦ, ἔχτισε ἓνα εὐρύχωρο δῖπατο σπίτι, ποῦ τοῦ τὸ κρατοῦσε τώρα ἡ ἀδερφή τῆς γυναίκας του ἡ Ἑλένη, μιὰ κι εἶχε τὴν κακοτυχιά νὰ χάσει τὸ σύντροφό του στὴν τελευταία γέννα. Ἡ Ἑλένη ἦταν μιὰ καλοφτιαγμένη κοπέλλα, ὡς τριάντα χρονῶ, ὀρφανὴ ἀπὸ πατέρα κι ἀπὸ μάνα, ποῦ ἔμενε πάντα μὲ τὴν ἀδελφή της τὴ Βασίλαινα.

Ὁ Κοῖμός στὴν ἀρχὴ δὲν τὸν γνώρισε, καθὼς ἦταν μὲ τὸ ράσο καὶ μὲ τὸν καλογερίστικο σκοῦφο. Ὄταν ὅμως τὸν κατάλαβε, τὸν δέχτηκε ἐγκάρδια καὶ τοῦ ξέκοψε πῶς ὅσο καιρὸ μείνει στὰ Καλάβρυτα θὰ κάτσει στὸ σπίτι του.

Μὲ πολλὴ περιέργεια πληροφορήθηκε τὴν ἀπόφαση τοῦ Χριστοφόρου νὰ καλογερέψει καὶ τοῦτε:

—Μιὰ καὶ τὴν βαστᾶ ἡ περδικούλα σου τὴν καλογερική, καλὰ ἔκαμες. Ἔτσι θάχω κι ἓνα φίλο νὰ μεσιτέψει στὸ Θεό, ποῦμαι κριματισμένος.

Τοῦτος ὁ λόγος ἦτανε πιότερο χωρατὸ καὶ γιὰ τοῦτο ὁ Χριστοφόρος δὲν εἶχε τί ν' ἀποκριθεῖ. Ὄταν ὅμως ὁ γέροντας ἰστόρησε τὴ φτώχεια του καὶ τὸ σκοπὸ ποῦ τὸν ἔφερε στὰ Καλάβρυτα, ὁ Βασίλης σῶπασε, συλλογίστηκε λίγο καὶ εἶπε:

—Πόσα σοῦ χρειάζονται;

—Δὲν τάχω λογαριάσει.

—Ὅσο καὶ νάναί χρειάζεσαι καὶ ὕλικά καὶ ξυλεία καὶ εἰκονίσματα κι ἀσημικὸ καὶ μαραγκοδουλειὰ κι ἓνα δυὸ χτιστάδες καὶ τὸ νοικοκυριό...

—Ἔτσι λέω καὶ γώ, εἶπε ὁ Χριστοφόρος.

Καὶ καθὼς ἔπλεπε τὸ Βασίλη συλλογισμένο, τοῦ ἰστόρησε καὶ τὴν κακοτυχία ποῦ εἶχε, νὰ χάσει τὸ ζωντανό του στὰ Καπίκια.

—Ἄ, τὸ λωποδύτη τὸ Μπάφα. Θὰ στὸν κάνω γώ νὰ τὸ φέρει σούρνοντας πίσω τὸ ζωντανό. Εἶναι χγειαζούμενο στὸ μοναστήρι.

—Ἔτσι λέω καὶ γώ, ἀποκρίθη χαρούμενος ὁ Χριστοφόρος.

Και πῶς λογαριάζεις νά μαζέψεις τὸ χρειαζούμενο-
τηρι γιατὸ μοναστήρι;

Ζητιανεύοντας.

Ὁά χρειαστεῖς χρόνια τῶ χρονῶ...

Τί ἄλλο μπορῶ νά κάνω; ρώτησε ὁ Χριστοφόρος.

Μπορῶ κάτι νά κάνω ἐγώ.

Σάν τί;

Νά βάλω ὄλο τὸ χρειαζούμενο γιατὴν ψυχὴ τῆς μα-
νητισσας τῆς γυναίκας μου καὶ γιατὸ νά μὴν ἀδικοσέρνεσαι
στη Ζητιανιά.

Ὁ Χριστοφόρος ἔμεινε σκεπτικός. Μολονότι τὸ φέριμο
τοῦ Κοῦμοῦ μιλοῦσε στὴν καρδιά του, δὲ συμφωνοῦσε.

Τὸ μοναστήρι πρέπει νά χτιστεῖ μὲ τὸ ὑστέρημα τοῦ
μεγαλῶ, τοῦ εἶπε. Κι ἄλλος στὴν Ἁγιά Παρασκευὴ ἔδειξε
ποσοῖα καλὴ διάθεση, ἀλλὰ δὲν δέχτηκε. Μπορεῖς νά βοηθήσεις,
ἀλλὰ δὲν εἶναι στὰ ταξίματά μου, ἕνας μοναχὸς ἄνθρωπος
ποῦ πάρει ἀπάνω του τὸ βᾶρος ὄλου τοῦ μοναστηριοῦ. Εἶν'
ποῦ σωρὸ ἄλλα ψυχικὰ ποῦ μπορεῖς νά κάνεις γιατὸ ἀνάπα-
νη τῆς γυναίκας σου.

Ὁ Βασίλης ἦταν ἀπὸ τοὺς διαολεμένους ἐκείνους ἀν-
θρώπους ποῦ ξέραν νά πετύχουν τὸ σκοπὸ τους ἀπὸ πολλὰ
μονοπάτια.

Ἐχεις δίκιο, τοῦ εἶπε. Σωστὰ μιλᾶς καὶ σωστὰ τὰ βλέ-
πεις. Μπορεῖ ὅμως νά γίνει κάτι διαφορετικό. Νά μὴ τὰ χα-
ρῶ, ἀλλὰ νά στὰ δανείσω. Ἐτσι θὰ τελειώσεις τὸ μονα-
στήρι γρήγορα καὶ μὲ τελειωμένο μοναστήρι μαζώνεις εὐ-
κολώτερα τὰ λεφτὰ ποῦ θὰ πρέπει νά μοῦ γυρίσεις. Κι ἡ
εὐκολία γίνεται, κι ὁ κανόνας ποῦ ἔβαλες νά τὸ χτίσεις μὲ
τὸ ἔλεος τῶν φτωχῶν δὲν ἀλλάζει.

Ὁ Χριστοφόρος δὲν μπορούσε πιά ν' ἀρνηθεῖ, χωρίς φό-
βον νά κακοκαρδίσει τὸν ἄνθρωπο ποῦ τὸν καλωσόρισε τό-
σο ἐγκάρδια. Δέχτηκε λοιπὸν τὴν πρόταση, ποῦ τούλυνε ἕ-
να μεγάλο πρόβλημα καὶ δέχτηκε ἀκόμη, μὲ μεγάλη χαρά,
τὸ τάξιμο τοῦ Βασίλη νά γλυτώσει τὸ ζωντανὸ ἀπὸ τὴν κα-
κομεταχείριση τοῦ Μπάφα καὶ νά τὸ πάρει τὸ μοναστήρι.

—Θὰ κάτσεις νά φᾶς μαζί μας, εἶπεν ὁ Βασίλης, κι ἀπέ

σούχω μιὰ κάμαρη νὰ ξεκουραστεῖς γιὰ νὰ τελειώσουμε τὸ πρῶτὴ τῆ δουλειὰ τοῦ μοναστηριοῦ.

Ἄφοῦ κοιμήσανε τὰ παιδιά, κάθησαν στὸ τραπέζι καὶ ἡ Ἑλένη τοὺς περιποιήθηκε. Πρῶτη φορά ὁ Χριστοφόρος, ὕστερα ἀπὸ τόσους μῆνες, δοκίμαζε λίγο κοκκινέλι καὶ πρῶτη βολὰ ἔνιωθε ν' ἀλλάζει ἡ ρότα τῆς ζωῆς του πρὸς τὸ καλύτερο.

Ἄμα φάγανε, ὁ Χριστοφόρος τραθήχτηκε στὴν κάμαρὴ του, ἐνῶ ὁ Βασίλης κι ἡ Ἑλένη μείνανε ἀκόμη στὸ τραπέζι.

—Νὰ κοιμηθεῖς καλά, παπούλη, τοῦ εἶπεν ὁ Βασίλης, γιὰ νάχουμε κουράγιο αὔριο.

Ἄμα ὁ Χριστοφόρος πῆγε στὴν κάμαρὴ του, στάθηκε στὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο πούβλεπε στὸ περιθῶλι μὲ τὰ λεμονόδεντρα καὶ πῆρε βαθειὰν ἀνάσα. Ὁλος ὁ τόπος εὐωδίαζε ἀπὸ ἀνάκατη μυρουδιὰ λεμονοανθοῦ καὶ ρόδου κι ὁ οὐρανὸς ἦτανε καταπλούμιστος ἀπ' τ' ἄστρα κι ἀχνὸ ὑρεπᾶνι πρόβαλε ἡ σελήνη. Ἦταν ζεστὴ καὶ ἡμερὴ βραδυὰ κι ἔλεγες πὼς ἀπὸ παντοῦ ξεχύνεται καλοσύνη. Ὁ Χριστοφόρος πῆρε μιὰ βαθειὰν ἀνάσα καὶ σταυροκοπήθηκε.

—Δοξασμένο τόνομά σου, Χριστέ μου, ψιθύρισε κι ἀποθαύμαζε τὴ σπάνια τούτη ὁμορφιά τῆς πλάσης.

Εἶχε περάσει ἀρκετὴ ὥρα, ὅταν ἀναζήτησε τὸ ταγάρι γιὰ νὰ πάρει τὸ βιβλίό του καὶ νὰ διαβάσει τ' ἀπόδειπνο, ἀλλὰ θυμήθηκε πὼς τόχε ἀλησιμονήσει στὴν μεγάλη κάμαρη. Σιγὰ - σιγὰ λοιπόν, νυχτοπερπατώντας, γιὰ νὰ μὴν ξυπνήσει τὰ παιδιά, ἀνοιξε τὴν πόρτα καὶ προχώρησε πρὸς τὴ σκάλα. Τὸ λίγο φῶς τῆς λουσέρνας φώτιζε τὴ μεγάλη κάμαρη κι ὅταν ἔφτασε στὸ κεφαλόσκαλο κι εἶδε πρὸς τὰ κάτω, μὲ μιᾶς τραθήχτηκε τρομαγμένος.

Κράτησε τὴν ἀνάσα του καὶ στάθηκε παράμερα στὸν τοῖχο. Νόμισε πὼς γελιότανε καὶ πὼς ὁ σατανὰς τούπαιζε φριχτὸ παιχνίδι. Ἄνοιξε τὰ μάτια του καλύτερα, ἐνῶ τὰ χεῖλη του καὶ τὰ χέρια του τρέμανε.

Εἶπε νὰ γυρίσει στὴν κάμαρὴ του χωρὶς ν' ἀναζητήσῃ τὸ ταγάρι του, εἶπε νὰ κατεβεῖ σὰν ἀστραπὴ καὶ νὰ ξεπορτίσει, εἶπε νὰ φωνάξει καὶ νὰ καταραστεῖ, ἔβαλ' ἓνα σωρὸ

σημασία με τὸ νοῦ του, ἀλλὰ προτίμησε νὰ σταθεῖ ἐκεῖ ἀποκητός σάν κολῶνα καὶ νὰ δεῖ κατάφατσα τὸ σατανᾶ.

Στὴ γωνιά τῆς κάμαρης καὶ μέσα στὴν ἡσυχία τῆς νύχτας, ὁ Βασίλης, καθισμένος στὸ σοφὸ, εἶχε τραθήξει καταπλάτω του τὴν Ἑλένη, κι αὐτὴ εἶχεν ἀφεθεῖ στὴν ἀγκαλιά του καὶ εἶχε παραδοθεῖ στὰ χάρδια του καὶ στὰ φιλιὰ. Πού καὶ πού, αὐτὴ τοῦ ψιθύριζε σιγά:

— Μὰ τί σ' ἔπιασε, Βασίλη. "Ἄσε με νὰ τελέψω τὰ σκουπιδια καὶ θαρθῶ στὸ στρῶμα σου νὰ μὲ κάνεις ὅ,τι θέλεις...

Ὁ Βασίλης ὅμως εἶχεν ἀνάψει κι ἀπότομα σηκώθη, τὴν ἀρπιάξε στὰ χέρια του καὶ σὰ σφαχτάρι, τὴν πῆγε στὴ δικανὴν κάμαρη καὶ κλειδώθηκαν.

Ὁ Χριστοφόρος κατέβηκε στὰ νύχια, κοντοστάθηκε στὴ γωνία τῆς κάμαρης, ἄκουσε τὸν ἀχὸ καὶ τὰ βογγητὰ πού βγαίνουνε τὰ ἔργα τοῦ σκοταδιοῦ καὶ ξέφρενος, πῆρε τὸ ταξιδιὸν του καὶ βγῆκε ὄξω.

Κανεὶς δὲν κατάλαθε τὴ φυγὴ του.

"Ἄνοιξε τὸ βῆμα του νὰ ξεμακρύνει, ἀντάμωσε νυχτοκορπιατητές, καληνύχτισε ἄγνωστους καὶ μετὰ μισῆς ὥρας ἄμομο βρέθηκε στὸ πλατάνι τ' Ἄη Νικόλα, ἓνα προσκυνητὰρι χτισμένο δίπλα σὲ μιὰ πηγὴ κι ἓνα πλατάνι.

Εἶχαν πυρώσει τὰ μάτια του καὶ τὸ λαρύγγι του εἶχε ἀνεγνώσει. "Ἐσκυψε καὶ ἤπιε νερὸ σάν τὸ διψασμένο σκυλι καὶ ὑπερ' ἀκούμπησε στὸ πλατάνι. Ὁ νοῦς του εἶχε σταθεῖ. Δοκίμασε νὰ κλείσει τὰ μάτια του νὰ μὴν βλέπει τ' ἀστέρια καὶ τ' ἀχνὸ δρεπάνι τοῦ φεγγαριοῦ, οὔτε τὰ φῶτα τῶν μακρυνῶν σπιτιῶν. "Ἦθελε καὶ νὰ μὴν ἀκούει τὸ κελάρισμα τοῦ νεροῦ, οὔτε τὸ τριζόνι νὰ τραγουδᾷ, οὔτε τὸ δαμάλι πού μουγγάνιζε ἄγρυπνο, οὔτε τὰ σκυλιά. "Ἦθελε νὰ μὴ βλέπει, νὰ μὴν ἀκούει, νὰ μὴ μυρίζεται τὴ μυρουδιά τοῦ θυμαριοῦ, νὰ μὴ χαίρεται τέτοιαν ὁμορφὴ νύχτα, πού πάλιγε τόσο περίτεχνα καὶ σκέπαζε τὴν ἁμαρτία. Τοῦ φαίνονταν ὄλα πλανέματα καὶ διανέματα, κι ἔνιωθε θέρμη νὰ πορῶνει τὰ μηνίγγια του καὶ τὰ χέρια του κι ἀλλόκοτη καὶ πρωτόφανη στενοχώρια νὰ τὸν κυκλῶνει ἀπ' ὄλοῦθε.

"Ἐνιωθε σάν νικημένος, σάν ἀποσταμένος, σάν τσόφλι

πιά το χυριάν τα κόματα κι είν' ανήμπορο νά κυβερνηθεί.

Ὁ Χριστοφόρος δέν ἔμεινε στά Καλάθρυτα, γιατί δέν ἠθιλε ν' ανταμώσει κανένα ἀπό τοὺς ἄλλους γνώριμους ποὺ εἶχε. Ἄρχισε νά ὑποψιάζεται πὼς ξέρει πολὺ λίγα γιὰ τὸν κορμὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους κι ἔνωσε ἀκατανίκητη τὴν ἀνάγκη νά φύγει, ν' ἀφήσει τὰ Καλάθρυτα πρὶν ξημερώσει ὁ Θεὸς τὴ μέρα καὶ νά τρέξει στὴν Κοίμηση. Αὐτὸ κι ἔπραξε. Πορπάτησε μέρα καὶ νύχτα, ζητιάνεψε τὸ φωμί, κοιμήθηκε στὶς λαγκαδιές, ἀνάμεσα οὐρανοῦ καὶ γῆς κι ἀπόφυγε ν' ανταμωθεί μ' ἀνθρώπους.

Ὅταν ἔφτασε στὴν κορφή τῆς Γκαμήλας, ἦταν μεσημέρι. Κάτι εἶχ' ἀλλάξει στὴν τοποθεσία. Βρῆκε λάσπη, βρῆκε ἀσθέστη, βρῆκε ξύλα. Ἐξὸν ἀπ' αὐτὰ βρῆκε καὶ κάτι ἄλλο: Ἕναν ἄνθρωπο. Βρῆκε τὸ Μιχάλη, τὸ φονιά, ἀνασκουμπωμένο, νά κόθει ξύλα καὶ νά δουλεύει γιὰ τὸ τέλειωμα τοῦ οκηταριοῦ.

—Τί κάνεις Μιχάλη αὐτοῦ; τὸν ρώτησε.

—Χτίζω...

—Καὶ ξέρεις;

—Ὅλες τίς δουλειές τίς ξέρω, γιατί σ' ὄλες ἔχω δουλέψει...

—Καὶ γιατί δὲ δούλευες;

—Τότε δέν ἤξερα τί νά χτίσω, ἀποκρίθηκε ὁ Μιχάλης, ἐνῶ τώρα ξέρω.

Ὁ Χριστοφόρος προτίμησε νά μὴν τὸν κουράσει μὲ κουβέντες καὶ τὸν ἄφησε μόνο νά πορευτεῖ, καθὼς νογοῦσε.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μέρα οἱ δυὸ ἄντρες δουλεύανε ἀπὸ τὰ χαράματα ὡς τὸ σούρουπο. Τὶς ὥρες ποὺ ὁ Χριστοφόρος προσευχόταν, ὁ Μιχάλης παρατοῦσε τὴ δουλειὰ καὶ στεκόταν παράμερα, συλλογισμένος κι ἀμίλητος. Οὔτε σταυροκοπιόταν ὅμως, οὔτε μετάνιζε, οὔτε ἔλεγε καμιὰ προσευχή. Στεκόταν σὰν κολώνα καὶ μόνο στὸ κολατσιὸ ἔλεγε δυὸ τρία λόγια κι αὐτὰ γιὰ τὴ δουλειὰ καὶ τίποτε περσότερο.

Ἦταν ἐπιδέξιος κι εἶχε τὴ μαστορικὴ στὸ αἷμά του. Κι ἦταν ἀκόμη καὶ χεροδύναμος ἄνθρωπος καὶ κουβαλοῦσε πέτρα κι ἔκοθε ξύλα κι ἔσθηνε ἀσθέστη κι ἔλυνε τὸ κάθε

πρόβλημα πού παρουσιαζόταν. Κουβαλοῦσε πολλές φορές ὑπερὰ, δυό καί τρεῖς ὥρες δρόμο καί καταπιανόταν μέ τὰ κουβαλιητά λίγο μετά τὰ μεσάνυχτα, γιά νά μή χαραμιστοῦνε ὄφεις τῆς μέρας. Κατάντησε νά βιάζεται ὁ Μιχάλης περισσότερο ἀπό τὸ Χριστοφόρο, γιά νά τελειώσει τὸ ἔργο.

Μια μέρα ὅμως, ξημερώθηκεν ὁ Χριστοφόρος μονάχος, ἐνηθισμένος ἀπὸ τὰ νυχτοπερπατήματα τοῦ Μιχάλη, περίμενε πὼς λίγο μετά τὸ ξημέρωμα θά φανεῖ. Δὲ φάνηκεν ὅμως. Εἶχε μισοστρατίσει ὁ ἥλιος κι ὁ Μιχάλης δὲν ἔλεγε νά φανεῖ. Ὁ Χριστοφόρος ἀνησούχησεν. Ὁ νοῦς του πῆγε στὸ κακὸ. Ὑποψιάστηκεν ἕνα σωρὸ πράματα. Μήπως ἀνταμώθηκε με ἀνθρώπους τῆς ἐξουσίας, πού τὸν ψάχνανε καί τὸν βάλανε στὰ σίδερα; Μήπως θαρέθηκεν ὁ ἴδιος τὴν καλογερικὴ καὶ ἀποφάσισε νά φύγει;

Τὸ χτίσμα ὡς τόσο εἶχε πολὺ προχωρήσει. Ἡ ἐκκλησιὰ εἶχε σκεπῆ, εἶχε σουβαντισθεῖ καί τὴν εἶχε περάσει κι ἕναν τοξέστη. Ἀπ' ὄξω ἔδειχνεν ἐκκλησιὰ, ἀλλὰ ἀπὸ μέσα τῆς λείπανε ὄλα. Ἀκόμα καί τὰ τρία κελιά πού εἶχανε χτίσει, μίσα τους ἦτανε γυμνά ἀπὸ κάθε χρειαζούμενο.

Τὸ μόνο πού στόλιζε τὴν ἐκκλησιὰ ἦτανε ἕνα πρόχειρο προσκυνητάρι, πού εἶχε φτιάξει ὁ Μιχάλης κι εἶχανε ἀκουμπήσει πάνω τὸ εἰκόνισμα τῆς Κοίμησης.

Ὅταν πέρασε τ' ἀπόγιομα καί σουροῦωσε, χωρίς νά φανεῖ ὁ Μιχάλης, ὁ Χριστοφόρος ἄρχισε νά πιστεύει πὼς τούλαχε κακό. Κι εἶχε συνηθίσει ἕνα μῆνα τώρα νά δουλεύει μαζί του, πού κείνη τῆ μέρα ὁ Χριστοφόρος δὲ δούλεψε διόλου. Τριγυρνοῦσε ἀνήσυχος, ἀγνάντευε μακρὰ στὶς πλαγιές, ἔφαχνε τὰ μονοπάτια, ἐρεῖνησε καί στὰ γύρω χωρίς νά τὸν ἀνακαλύψει πουθενά.

Ὁ Χριστοφόρος πέρασε τὴ νύχτα του μπροστὰ στὸ εἰκόνισμα τῆς Κοίμησης, παρακαλώντας τὴ Χάρη της νά μὴν καταστράσει ὁ Μιχάλης ἀπὸ τὸ δρόμο τῆς μετάνοιας.

Ἐτοί πέρασε τὴ νύχτα του κι' ἅμα ξημέρωσεν ἡ αὐγή, οἱ ἐλπίδες πάλι φούντωσαν μέσα του πὼς ὁ Μιχάλης θά γύριζε. Πέρασε ὅμως κι ἡ δευτέρη μερὰ καί ἡ τρίτη καί ἡ τέταρτη κι ὁ Μιχάλης δὲν φαινόταν.

Τὴν πέμπτη μέρα, κατὰ τὸ γιόμα, ὁ Μιχάλης φανερώθηκε, φορτωμένος ξύλα κι ἄλλα ὕλικά καὶ συντροφεμένος ἀπὸ ἓναν καλόγερο. Ἦταν ὁ Ἀθέρκιος ὁ Μεγαλοσπηλιώτης, ποὺ εἶχε γυρίσει ὄλο τὸ Μοριά ζουγραφίζοντας εἰκόνες. Ἦταν ὁ πιὸ φημισμένος ἀγιογράφος σ' ὅλη τὴν περιοχή, εἶχε δουλέψει σ' ἓνα σωρὸ ἐκκλησιᾶς κι οἱ εἰκόνες του στόλιζαν ἓνα σωρὸ σπίτια. Ἀποροῦσε μάλιστα πὼς δὲν τὸν εἶχε συλλογιστεῖ κι ἀποδείχτηκε πὼς τὸ μυαλὸ τοῦ Μιχάλη ἦταν πιὸ νοικοκυρεμένο ἀπὸ τὸ δικό του. Εἶχε πάρει, βλέπεις, τὸν ἀγέρα τῆς δουλειᾶς καὶ χωρὶς λόγια κι ἄσκοπα ρωτήματα, ἔκανε τὸ πρεπούμενο χωρὶς νὰ σκοτίζει τὸ γέροντα.

“Ὅταν ὅμως ἦταν χρειαζούμενο νὰ μιλήσει, ἡ γλῶσσα του ἔκοθε κι ἔρραβε κι ἤξερε νὰ φέρει τὸν ἄνθρωπο στὰ νερά του.

Ἔτσι ἔφερε καὶ τὸν Ἀθέρκιο. Τοῦ ξύπνησε τὴν ἔγνοια του γιὰ τὸ Χριστοφόρο καὶ τοῦ ξήγησε πὼς ἀπὸ τούτη τὴ δουλειᾶ μόνο ἡ ψυχὴ του ἤθελε λάθει ὄφελος καὶ ὄχι τὸ πουγγί του.

Ὁ Ἀθέρκιος ἦταν θεοσεβούμενος ἀγιογράφος, ἀλλὰ δὲν χάριζε τζάμπα τὸν κόπο του, ἐπειδὴ δὲν τόβρισκε σωστὸ οἱ χριστιανοὶ νὰ ξεοδιάζουνε τόσα καὶ τόσα γιὰ τὰ γλέντια τους καὶ τὶς ἀδυναμίες τους, κι αὐτές ἀκόμη τὶς ἀμαρτίες, καὶ νὰ τσιγγουνεύουνται μονάχα στὰ πράματα τ' ἀγιοτικά. Γιὰ τὸ Χριστοφόρο ὅμως δέχτηκε πρόθυμα νὰ τὶς ζουγραφίσει τὶς εἰκόνες τῆς ἐκκλησίας, μόνο πρὸς ὄφελος τῆς ψυχῆς του καὶ γιατί ἐπίστευε σὲ τέτοιο μισθό, ἀλλὰ καὶ γιατί ἤξερε πὼς ἡ καλὴ γνώμη τῶν καλογέρων, τούφερνε πελάτες ποὺ πλερώνανε καὶ μὲ τὸ παραπάνω ὄση δουλειὰ ἔκανε χάρισμα.

Ἦστερα τ' ἄρесе ἡ ἰδέα τοῦ καινούργιου μοναστηριοῦ, σὲ καιροὺς ποὺ τὰ παλιὰ καὶ πλούσια μοναστήρια γνώριζαν τὸν κατατρεγμὸ τῆς ἐξουσίας.

Χωρὶς καιμιὰ χρονοτριβή, οἱ τρεῖς ἄντρες στρώθηκαν στὴ δουλειὰ καὶ τὸ χινόπωρο ἡ παλιὰ καλύβα πῆρε τὴν ὄψη τῆς ἐκκλησιᾶς κι ἀπὸ μέσα κι ἀπὸ ὄξω. Ὁ Ἀθέρκιος φιλοτέχνησε στὸ τέμπλο, μεγαλωμένο ἴδιο κι' ἀπαράλλαχτο, τὸ εἰκό-

οι μισοί του είχε ὁ Χριστοφόρος τῆς Κοίμησης καὶ τὸ μικρὸ εἰκονοστάσιον ἐπιθήσανε στο εἰκονοστάσι.

Γιὰ μανουάλια καὶ γιὰ καντήλια, εἶπε ὁ Ἀθέρκιος τοῦ Χριστοφόρου, μὴν νιαστεῖς. Ἐγὼ θὰ σοῦ στείλω ἀνθρώπους ἀπὸ τὰ φέρουνε τάξιμο.

Τώρα ἦταν ἔτοιμα καὶ τὰ κελιά καὶ τὸ φαλτήρι κι ἓνας ἄσκητος, γιὰ τὸ ψωμί τοῦ ἀσκηταριοῦ. Τὸ χτίσμα ἦταν ἔτοιμο, ὁλλὰ τούλειπε τὸ νοικοκυριό. Ὁ Ἀθέρκιος ὅμως δὲν ἀνημποῦσε. Πρῶτοι οἱ βοσκοὶ τῆς περιοχῆς ἦρθαν καὶ προσκυνήσαν καὶ τοῦ φέρανε τὸ ψωμί καὶ τὸ λάδι καὶ σιγὰ σιγὰ ἐμάθανε καὶ τὰ γειτονικά χωριά κι οἱ γυναῖκες μπουλούκια-μπουλούκια, ἐρχόνταν νὰ προσκυνήσουν τὴ Χάρη της.

Ἔτσι καὶ τὸ δυσκοπότηρο ἦρθε τάξιμο καὶ καντήλια καὶ ἀρωματῖδια γιὰ τὴν Ἁγία Τράπεζα καὶ κουβέρτες γιὰ τοὺς ἀναχοῦς καὶ ἀσημένια τάματα γιὰ τὴ Χάρη της. Ἦρθαν καὶ τ' ἀδέρφια τοῦ Χριστοφόρου μὲ τὶς φαμελιές τους κι' ὁ Νήφωνας.

Ἀπ' τὸ μόνο χωριὸ ποὺ δὲν ἦρθε κανεὶς ἦταν τὰ Καπνικά. Ἐπεφτε βέβαια καὶ μακρὰ, ὁλλὰ ἦταν καὶ οἱ ἀνθρώποι τζαναμπέτες.

—Αὐτοὶ δὲν νοιάζονται γιὰ τὴ δική τους ἐκκλησιά καὶ θὰ νοιαστοῦν γιὰ τὶς ξένες... ἔλεγεν ὁ Μιχάλης.

Ὁ Μιχάλης εἶχε πιά φορέσει ράσα κι ὁ Ἀθέρκιος, ἅμα εἶχε ἄδεια ἀπὸ δουλειά, παρακάλεσε τὸν ἀδερφὸ Χριστοφόρο νὰ τὸν ἀφήνει νάρχεται καὶ νὰ ξεκουράζεται σ' αὐτὸν τὸν παράδεισο τοῦ Κυρίου.

Ὁ Μιχάλης δὲ φόρεσε τὸ ράσο τυχαῖα. Ντύθηκε καὶ φόρεσε τὸ ξώρασο ἅμα ἦρθε ὁ Νήφωνας. Μόνο του, καὶ χωρὶς νὰ τὸν ὀρμηνέψει κανεὶς, γύρεψε νὰ ξαγορευτεῖ κι ἐπὶ δυὸ ἡμέρες ἔμεινε μὲ τὸ Νήφωνα μέσα στὴν ἐκκλησιά, ἐνῶ ὁ Χριστοφόρος στὸ κελί του προσευχόταν γι' αὐτόν.

Ὅταν τελείωσε, ὁ ἴδιος ὁ Νήφωνας ἔβγαλε τὸ ράσο του καὶ τοῦ φόρεσε καὶ τούθαλε πέντε χρονῶ κανόνα: Βαρεῖα ἀσκητεία, προσευχὴ καὶ τρακόσες μετάνοιες τὴ μέρα.

Ἔτσι ντυμένος τὸ ράσο ὁ Μιχάλης, δὲ βγῆκε ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά. Γονάτισε μπροστὰ στὴν εἰκόνα τῆς Κοίμησης κι

έκαμε τὶς πρῶτες μετάνιες, κατὰ τὸν κανόνα ποῦ τοῦ ὄρισεν ὁ Νήφωνας καὶ γιὰ πρώτη φορά προσευχήθηκε σωστά κι ἔκλαψε σὰν τὸ βυζανιάρικο παιδί.

Κεῖνη τὴ μέρα, ποῦ ὁ Χριστοφόρος τὴ λογάριασε τὴν πιὸ χαρούμενη τῆς ζωῆς του, γύρισε κι ὁ μοναχὸς Ἀθέρκιος. Εἶχε πάει στὸ Μέγα Σπήλαιο καὶ στὰ Καλάβρυτα κι ἔφερενε μαζί του ἕνα Εὐαγγέλιο, ποῦ τότελνε ὁ πατέρας Ἰγνάτιος, κι ἕνα γράμμα, ποῦ ἔλεγε τ' ἀκόλουθα:

Ἀδελφὲ Χριστοφόρε,

Δοξασιμένο τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου εἰς τὸν Αἰῶνα. Χαρὰν μεγάλην μᾶς ἔφερεν ὁ ἀδελφὸς Ἀθέρκιος, ἱστοριώντας τὴν προκοπὴν τῆς Ἀγίας Σκήτης τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, καὶ τὰ ἔργα τῆς πεφλημένης ὁσιότητός σου. Σὲ πληροφοροῦ ὅτι ὁ δούλος τοῦ Κυρίου καὶ ὁ ὁδηγὸς μας, διδάσκαλος Κοσμᾶς Φλαμιᾶτος, θὰ ἔλθει ἐντὸς τῶν ἡμερῶν εἰς τὴν Σκήτην τῆς Κοιμήσεως πρὸς ἀντάμωσίν σας καὶ θὰ σᾶς ὁμιλήσει διὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ποῦ καλεῖται νὰ κάμει ἡ ὀρθοδοξία. Εἰς ὅσα ἐκεῖνος ὀρίσει εἶμαι σύμφωνος καὶ προτρέπω ἀπὸ καρδίας τὴν ὁσιότητά σας νὰ πράξει κατὰ τὰς ὁρμηνείες τοῦ Θεοπέμπτου αὐτοῦ ἀνδρός. Παρακαλῶν τὴν ὁσιότητά σας νὰ μὴ με λησμονεῖ εἰς τὰς προσευχάς της, κατασπάξομαι ἀδελφικῶς.

Ἰγνάτιος.

Ποτέ δὲν εἶχε πιάσει ὁ Χριστοφόρος τέτοια γραφὴ στὰ χέρια του. Ἀπομονώθηκε καὶ τὴ διάβασε ὡς ἑκατὸ φορές καὶ τόσο τεχνολόγησε τὴν κάθε λέξη καὶ τὴν κάθε φράση ποῦ τὴν εἶχε μάθει ἀπ' ὄξω. Ἐσφιξε στὸν κόρφο του τοῦτο τὸ μήνυμα σὰν νὰ τουρχόταν ὀλοῖσια ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ κεῖνο τὸ βράδυ ὄρισεν ὀλονυκτία, πρὸς δόξαν τοῦ Κυρίου.

Μετὰ δυὸ μέρες, κατὰ τὸ δειλινὸ, ἔφτασε στὴ σκήτη τῆς Κοίμησης ὁ Κοσμᾶς Φλαμιᾶτος.

Ἦταν ἕνας ἄντρας μεσόκοπος, λιγνός, μὲ λίγα ἀριά γένεια καὶ μὲ δυὸ μεγάλα γαλανὰ μάτια. Ἀσπάστηκε τὸ Χριστοφόρο, τὸν Ἀθέρκιο καὶ τὸ Μιχάλη κι ἀπέ ζήτησε νὰ συιβάσουν τὸν ἔσπερινό.

—Αλλά μετὰ τὸ φτωχὸ δεῖπνο καὶ τὸ ἀπόδειπνο, ἀπομονώθημι ἐν τῷ Χριστοφόρῳ σ' ἓνα κελὶ νὰ μιλήσω.

—Σὺ γνωρίζω Χριστοφόρε καλά, ἀπ' ὅσα μοῦ εἶπε γιὰ σένα ὁ Ἰγνάτιος. Καὶ ἐπειδὴ σὲ γνωρίζω καλά, σοῦ λέω ὅτι ἡ χρονοτριβὴ πῶς πρέπει τὸ γρηγορώτερο ν' ἀφήσεις τὴν ἀσκητὴν καὶ νὰ πᾶς στὸν κόσμον, ἐπειδὴ οἱ χριστιανοὶ μας ἔχουν μεγάλη χρεία ἀπὸ ἀνθρώπους σὰν καὶ σένα.

—Καὶ ἡ ψυχὴ μας; ρώτησεν ὁ Χριστοφόρος.

—Τὴν ψυχὴν σου θὰ τὴν προσφέρεις στοὺς φίλους μας καὶ φίλοι μας εἶναι ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ ποὺ παραδέρνουν στὸ σατανᾶ τῆς ἀμαρτίας. Φίλοι μας εἶναι ὅλο τὸ Ἔθνος, ποὺ στερηθὲν ἀπὸ ἑπτὰ χρόνια ἀγῶνα, πάει νὰ θεμελιωθεῖ στὸ μαρτύριο. Ὅλοι οἱ Καλαμαράδες, ποὺ ἀρνήθηκαν τὸν ἀγῶνα, ἤρθαν νὰ γίνουν οἱ οἰκοδόμοι τοῦ Ἔθνους, ἀποκόβοντας τὴν ῥίζαν τοῦ ἀπὸ τίς ρίζες τῆς, ποὺ εἶναι ἡ ὀρθοδοξία καὶ ἀποκαθίζοντάς το μ' ἓνα σωρὸ ξένα φαρμάκια. Οἱ λογάδες καὶ οἱ περισσότεροὶ δεσποτάδες δὲ θέλησαν τὸν ξεσηκωμὸ καὶ ἐκεῖ πίστεψαν στὸν ἀγῶνα. Ὁ ἀγῶνας ὅμως ἦταν θέλημα τοῦ Θεοῦ, κι ὅπως ἡ ἐπανάσταση θεμελιώθηκε στὸ λόγο τοῦ Κυρίου καὶ νίκησε ὅλα τὰ ἐμπόδια ποὺ ὀρθώθηκαν στὸ δρόμον τῆς, ἔτσι καὶ τὸ ἔθνος, ἂν θέλει νὰ στερεωθεῖ καὶ νὰ ἀποκόψει, σὲ τέτοια θεμέλια πρέπει νὰ θεμελιωθεῖ. Αὐτοὶ ποὺ κυβερνοῦν καὶ τὸ ἔθνος καὶ τὴν ἐκκλησίαν πᾶνε νὰ μᾶς ξεσηκρατίσουν ἀπὸ τὴν μακάριαν αὐτὴν ὁδὸν καὶ νὰ μᾶς σπρώξουν σὲ κακοὺς δρόμους ποὺ ὀδηγᾶνε κατὰ γκρεμνῶν. Κι ἔτσι θεριέψει τόσο τὸ κακό, ὥστε πιστεψέ με, ἀδελφέ μου Χριστοφόρε, ποτὲ ὁ σατανᾶς δὲν εἶχε τόσο καλά στρογγυλοκαθίσει στὴν καρδιά καὶ στὸ νοῦ ποὺ κυβερνᾷ τὸ Ἔθνος.

—Κι ὁ Κυβερνήτης δὲν κυβερνοῦσε κατὰ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ;

—Ὁ Κυβερνήτης πίστευε στὸ Θεὸ ἀλλὰ παραγνώριζε τὸ ὄλημά του. Ξεχνώντας πῶς κι ὁ ἴδιος δὲν εἶχε πιστέψει στὸν ξεσηκωμὸ, ἅμα εἶδε τὸ θάμα ξαφνιάστηκε καὶ δὲν μπόρεσε νὰ ξεχωρίσει τὴν ἦρα ἀπὸ τὸ σιτάρι. Θύμωσε τόσο πολὺ, ἐπειδὴ ὁ πατριάρχης τούστειλε τέσσερις δεσποτάδες καὶ τοῦ πρότεινε νὰ δηλώσουνε οἱ Ἕλληνες ὑπακοὴν στὸ Σουλτάνο,

ώστε δὲν ἀρκέστηκε νὰ διώξει τοὺς τέσσερις αὐτοὺς δεσποτάδες ποὺ τοῦ φέρνανε τέτοιο ἀσυλλόγιστο μήνυμα καὶ νὰ πασχίσει νὰ μεταλλάξει τὴ γνώμη τοῦ Πατριάρχῃ καὶ νὰ βρεῖ ἕναν καλὸ ποιμένα, ποὺ στὰ χέρια του νὰ παραδώσει τὴν ἐκκλησία, ἀλλὰ ἀποφάσισε νὰ φτιάξει ἐκκλησία ὑποτεταγμένην σ' αὐτόν. Ὁ Κύριος δὲν ἀμέλησε νὰ τοῦ φανερώσει τὰ σημάδια, ποὺ τούδειχναν τὸ λάθος του καὶ τοῦ φώτιζαν τὸ σωστὸ δρόμο, ἀλλὰ κεῖνος δὲν θέλησε νὰ δεῖ τὰ σημάδια τοῦ Θεοῦ. Ὄταν προσπάθησε νὰ φέρει τὸν ἐξόριστο Πατριάρχῃ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ νὰ τὸν κάμει κεφαλὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, καὶ τούδωκε νὰ καταλάβει πῶς τὸν ἤθελε ὑποταχτικὸ του, ὁ Πατριάρχῃ δὲ δέχτηκε καί, σὰν γνήσιος ὀρθόδοξος, ἀποκρίθηκε πῶς αὐτὸς δὲν γνωρίζει ἄλλη κεφαλὴ ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα... Ἄντις ἡ ἀπόκριση αὐτὴ νὰ ξυπνήσει τὸν κυβερνήτη, τὸν ἔρριξε ἀκόμη πιὸ βαθειὰ στὸ λαθεμένο δρόμο του. Κι εἶναι νὰ κλαῖς, πῶς Ἕλληνες ποὺ ζήσανε τὸν ἀγῶνα, σὰν τὸν Τρικούπη, βρῖσανε δυὸ τίμιους δεσποτάδες, τὸν Πραστοῦ Διονύσιο καὶ τὸν Βρεσθένης Θεοδώρητο, γιατί ζήτησαν νὰ γίνεταί τὸ θέλημα τῆς Ἀντιβασιλείας μὲ τρόπο ὀρθόδοξο καὶ ταχτικὸ κι ὄχι μὲ δόλο καὶ σατανικὰ τερτίπια. Ἄδικα οἱ Βαυαροὶ συκοφάντησαν τὸ μητροπολίτη Προκόπιο πῶς ἦταν τάχα ὄργανο τῆς Ρωσίας καὶ τὸν Ἅγιο Ρεθύμνης. Κανένας ἀπ' αὐτοὺς δὲν ἦταν ὄργανο τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ μονάχα ὁ Φαρμακίδης ἦταν καὶ εἶναι ὄργανο τοῦ σατανᾶ.

Ὁ Κοσμάς σηκώθηκε ὀρθιος. Κάθε φορὰ ποὺ θυμόταν τὸν Φαρμακίδη καὶ τὸν Μάουρερ, τὸ αἷμα τοῦ ἀνέβαινε στὸ κεφάλι. Ἔμοιαζε περισσότερο πυρωμένο σίδηρο κι ἀστροπελέκι, παρὰ ἄνθρωπος.

—Μόνοι ὅσοι δὲ διάβασαν τὴ «Διακήρυξη περὶ Ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας» μονάχα αὐτοὶ δὲν κατάλαβαν πῶς τὴν εἶχε γράψει ὁ ἴδιος ὁ σατανᾶς μὲ τὸ χέρι τοῦ Φαρμακίδη... Ἡ ὀρθόδοξη ἐκκλησία, ἀνακηρύσσοντας ἀρχηγὸ τῆς τῆς Βασιλέα, ὠρίζε κεφαλὴ τῆς ἕναν λαϊκὸ κι ἕναν ἀλλόθρησκο. Αὐτὸς ἀποθέτει σὲ πενταμελῆ σύνοδο τὴν ἄσκηση τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας, αὐτὸς τὴ διορίζει κι

...καὶ τὴν παύει αὐτὴ τὴ σύνοδο ἂν δὲν τ' ἀρέσει κι αὐτὸς ὁ ἁγιοπατριάρχης κι ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐκκλησίας.

...Φέγγει βγάξαν τὰ μάτια τοῦ Κοσμᾶ Φλαμιάτου κι ἔτρεψαν τὴν φωνὴ καὶ τὰ χέρια του.

...Κι αὐτοὶ οἱ ἀλλόθρησκοι Βαυαροί, συνέχισε στὸν ἴδιο τόνο ὁ Κουρᾶς, γιὰ νάχουνε πισθάγκωνα δεμένους αὐτοὺς ἐκείνους αἰετικούς ὑπηρέτες τους, μὴ λάχει κι ἀνταρτέψουν, ἐπὶ βίωσιν καὶ δραγάτη, τὸ Βασιλικὸ ἐπίτροπο, πού δίχως τὴν ἐπίσημη καὶ τὴν ὑπογραφή του καμιὰ πράξη τους δὲν ἐπιτρέφει. Τέτοια σίδερα καὶ τέτοιες καδένες οὔτε ὁ Μωάμεθ ὁ Πορθητὴς δὲν εἶχε βάλει στὸ νοῦ του νὰ περάσει στὰ χέρια τῆς ὀρθοδοξίας. Περισσότερο δαιμονικὸ χαρτὶ ἀπ' αὐτὴ τὴ Διακήρυξη δὲν ἔχει νὰ δείξει ὁ κόσμος. Θὰ τρίζουν ἐκείνη τὴν ἡμέρᾴ του τὰ κόκκαλα τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, γι' αὐτὸ τὸ ἐπιάντημα τῆς ὀρθοδοξίας. Κι αὐτὰ τ' ἀσήκωτα δεμένα εἰς αὐτὸ τὸ σκλάβωμα τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ σ' ἔκλεισαν τὸν ἄρχοντα, ὀνομαστῆκαν ἀπὸ τὸ Φαρμακίδη Ἄσπυρτησία καὶ Αὐτοκέφαλο. Τὸν πείραζεν ἡ ἐπιτήρηση τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν κεφαλὴ πού δὲν ἔχει ὁ Χριστὸς κι οἱ Ἄποστολοι, ἀπὸ τὸ ὀρθόδοξο οἰκουμένην πατριαρχεῖο καὶ δὲν τὸν πειράζει τὸ σκλάβωμά της αὐτὸ το Βαυαροῦς καὶ στὴ λαϊκὴ ἐξουσία. Αὐτὴ ἡ Διακήρυξη εἶναι τὸ ἐπίσημο συμφωνητικὸ πού ὑπόγραψε τὸ ἔθνος ἀπὸ τὸ σατανά, γιὰ τὸν ἀφανισμὸ τῆς ὀρθοδοξίας...

...Ὁ Χριστοφόρος βουθὸς σιγόκλαιγε καὶ πότιζε μὲ δάκρυα τὰ σπινθῆρες τοῦ κελιοῦ καὶ τὸ ράσο του.

...Λὲν φτάνει νὰ πονοῦμε καὶ νὰ κλαίμε, Χριστοφόρε, φώτισε ὁ Κοσμᾶς. Ἡ καινούργια ἐπιδρομὴ εἶναι χειρότερη ἀπὸ τὸν Ἰμπραήμ. Κεῖνος σκοτώνει κορμιὰ κι ἀφάνιζε τὸ βιὸς ἀπὸ τὸ ἄλλα αὐτοὶ σκοτώνουν τις ψυχές μας. Ὅτι ἱερὸ φυλάκιον πετρακόσια χρόνια σκλαβιάς ποδοπατιέται, ὅτι μᾶς ἐπιτίθει ὄρθιους, σὰν ἀσάλευτο ἀντιστήλι, γκρεμίζεται. Σὲ αὐτὸ το γιουρούσι τοῦ σατανᾶ, κάθε ὑποταγὴ εἶναι ἄρνηση τοῦ Χριστοῦ, ἄρνηση τῆς πίστεως καὶ παράδοση στὸ διάβολο. Ἡμεῖς ἴνουμε τὸν ἀγῶνα τοῦ εἰκοσιένα, τὸ αἷμα πού χύθηκε ἐκεῖ ἐν Μισολάγγι, στ' Ἀρκάδι, στὴν Τριπολιτσά, στὰ Δερβε-

νάκια, στὰ Ψαρά... Ἰουδες γινόμαστε Χριστοφόρε καὶ τὸ κακὸ δὲ σταματᾷ ὡς ἐδῶ...

—Κύριε ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστέ, ἔχει κι ἄλλο; ψιθύρισε μὲ πνιγμένο λυγμὸ ὁ Χριστοφόρος.

—Ἐχει πολλὰ καὶ φριχτά, ἀποκρίθη ξαναμένος ὁ Κοσμᾶς. Εἶναι ὅτι οἱ γραμματισμένοι τοῦ Ἔθνους, σκλαθωμένοι στοὺς μασόνους τῆς Φραγκιάς, ἔχουν ὀλότελα στραβωθεί, κι ἀντὶς νὰ βλέπουν σ' ὅλα τοῦτα τὸ μελλοντικὸ ἀφανισμό τοῦ ἔθνους, τὰ λογαριάζουν σωστικά. Οἱ ἄντρες ποὺ μᾶς κυβερνοῦν χάσανε τὸ φῶς τους καὶ δὲν ξέρουν νὰ ξεχωρίσουν ποιά ἢ διαφορά ἀνάμεσα σκοτάδι καὶ φῶς. Ψεύτισαμε τὰ ζύγια ποὺ ἄλλοτε ζύγιαζαν τὸ καλὸ καὶ τὸ κακό, τὴν ἀλήθεια καὶ τὸ ψέμα. Ὁ διάβολος μὲ χίλιες μορφές μᾶς παραστέκει. Δὲ λέω πὼς ἂν τὴν κορόνα τοῦ ἔθνους φοροῦσε ὀρθόδοξος βασιλιάς κι ἂν ἡ ἐκκλησία συνέχιζε τὸν αἰωνόβιο δρόμο της, πὼς θάλειπεν ἡ ἁμαρτία. Ἀλλὰ λέω πὼς θάχαμε τὸ μέσο νὰ τὴν ξεχωρίζουμε καὶ νὰ μὴν τὴν μπερδεύουμε μὲ τὸ καλὸ. Τώρα ὄχι μόνο τὴν μπερδεύουμε, ἀλλὰ τὸ καλὸ πνίγηκε μέσα στὴ θάλασσα τῆς ἁμαρτίας.

Ὁ Χριστοφόρος τὸν κοίταξε στὰ μάτια.

—Ἐχεις δίκιο, τοῦ εἶπε. Δὲν ὠφελοῦν σέ τίποτα οἱ κλάψες. Χρειάζεται καινούργιος ξεσηκωμός, καινούργια Ἄγια Λαύρα.

—Καὶ καινούργια Ψαρά, πρόσθεσεν ὁ Κοσμᾶς. Τοῦτος ὁ ὄχτρος εἶναι χειρότερος ἀπ' τὸν Τοῦρκο. Ἐκεῖνος ποτέ δὲ μᾶς τόκρυσεν πὼς μᾶς λογάριαζε σκλάβους, ἐνῶ τοῦτος μᾶς ξεγελᾷ πὼς εἴμαστε τάχα λεύτεροι, ἐνῶ ἔχει σκλαθώσει καὶ τίς ψυχές μας ἀκόμη. Δὲ φτάνει λοιπὸν ὁ λόγος κι ὁ ξεσηκωμός, ἀλλὰ χρειάζεται καὶ κάτι ἄλλο...

—Τί; ρώτησεν ὁ Χριστοφόρος.

—Μάρτυρες, ἀδερφέ Χριστοφόρε, μάρτυρες. Αἷμα, γιὰ νὰ ποτιστεῖ καὶ νὰ φουντώσει ἡ λευτεριά τοῦ Χριστοῦ, ἡ πραγματικὴ λευτεριά. Ὁ σατανᾶς ἔχει τρανὸ βασίλειο στὴ γῆ. Ἐχει τοῦ χεριοῦ του βασιλιάδες, ἀρμάδες, καλαμαράδες, γητειές καὶ γητειές, ποὺ μόνο στὸ αἷμα μας μποροῦν νὰ πνιγοῦν. Ἄν δὲ χύσουν καινούργιοι μάρτυρες τὸ αἷμα τους,

οὐκ ἔστιν ὡστιαῖος δὲν εἶναι τόσο βαθύς καὶ τόσο πλατύς, γιὰ τὴν ἀσκήσιν τῆς ἀμαρτίας. Ὅσοι ἀπὸ μᾶς ξεκινήσουμε, πρέπει νὰ ἐργασθῶμε πὼς ὁ δρόμος μας γυρισμὸ δὲν ἔχει. Ὁ Θεὸς μᾶς ἄς σταθεῖ ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός. Αὐτὸς ἄς ἡμετέροισιν ἡμῶν μᾶς ἄστρο καὶ στ' ἀχνάρια του ἄς ταιριάξῃ τὰ ἡμέτερά μας. Ὁ Χριστὸς ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ὀσιωμένους καὶ χωρὶς αὐτοῦ, μπορεῖ νὰ μὴ χαθεῖ ὁ σπόρος, ἀλλὰ τὸ ἔλεγκτρο θὰ μαραθεῖ, ὡς πὺ νὰ φτάσουν οἱ ἐκλεκτοὶ νὰ σπείρουν τὸ σπόρο τοῦ Εὐαγγελίου. Μιλᾶνε γιὰ μεγάλωμα τῆς Ἑλλάδας, γιὰ στρατοὺς καὶ γιὰ δόξες καὶ κανεὶς οὐκ ἔσθ' ἵσταν ὅπουφιάζεται πὼς μεγάλωμα πὺ δὲν εἶναι θεμελιωμένο ἐπὶ καθαρῆ ζωῆ δὲ χαρίζει παρὰ ψεύτικη καὶ προσωπολαγία. Οἱ Ἑγγλέζοι πὺ κρατᾶνε ἄνομα τὰ Ἐφτάνησα, ἀλλὰ ἴσταν πὼς ὄλα καὶ ὄλοι ἀγοράζονται σ' αὐτὸ τὸν κόσμον ὅπου ἀσκηρῦττουνε τὴν προσήλωση στὸ χτίσμα καὶ ξεχνοῦν τὸν Χριστὸν. Ἡ βασιλεία τους θὰ σωριαστεῖ, γιὰτὶ ἔκοψε τὸ ἔλεγκτρο μὲ τὸν πλάστη, ὅπως ἔπεσε ἡ κυριαρχία τῆς Βενετιᾶς, ἀλλὰ ἴστανε κι αὐτὴ σὰν τοὺς Ἑγγλέζους, κυριαρχία τοῦ πλούτου τῶνπραματευτάδων καὶ τῶν σαράφηδων. Ἡ Βασιλεία πὺ ἴσταν ἄγωνιστοῦμε νὰ θεμελιώσουμε μεῖς, δὲ θὰ πέσει, γιὰτὶ χωρὶς ν' ἀπολησμονᾶ τὸ χτίσμα, θάχει ἀδιάκοπα γυρισμέ- νου τὰ μάτια τῆς στὸν χτίστη τοῦρανοῦ καὶ τῆς γῆς.

Ὁ Χριστοφόρος εἶχε πέσει σ' ἀγωνία.

Καὶ τοῦτο τὸ ἀσκηταριὸ πὺ θεμέλιωσα τί θὰ γίνεῖ; ἔλεγε.

Θὰ λάμπει πύοτερο μὲ τὸν ἀγῶνα σου. Θάναι χρήσιμο πὺ ὄλους μας, γιὰ ν' ἀποτραβιόμαστε νὰ μιλοῦμε μὲ τὸν Θεόν. Ὡς πὺ νὰ πάρουνε ὄμως τὰ μοναστήρια τὸ δρόμο πὺ τοὺς ταιριάζει, τὸ ἔργο μας εἶναι ἄλλοῦ. Τί τόφελος πὺ μένεις ἐδῶ; Τοὺς χρόνους πὺ ὁ κόσμος δὲν εἶχε ψευδοῦν τὰ ζύγια τῆς ζωῆς μας, ὁ βίος τῶν ἀσκητάδων τῆς ἐρημίας ἀχτινοβολοῦσε σὰν ἀνέσπερο φῶς. Ἦτανε μαγνήτης πὺ ἀτραβοῦσε. Σήμερα οἱ ὄσιοι εἶναι ἀνάγκη νὰ ζοῦνε ἀνάγκη στὸς πειρασμοὺς καὶ νὰ τελειώνουνε τὴ ζωὴ τους μὲ ἡμετέροιο. Τί τόφελος νὰ μένεις ἐδῶ; Ὁ Κύριος ἡμῶν ἀσκή- σιν ἐπὶ τὴν ἔρημο τόσο ὄσο τοῦ χρειαζόταν νὰ μιλήσει μὲ τὸν

ἐπουράνιο πατέρα. Ἄμα ὅμως ἄκουσε τὴ φωνὴ του καὶ τὸν οὐρανὸ νὰ τοῦ γυρίζει τὸν ἀχὸ τῆς προσευχῆς του, παράτησε τὴν ἔρημο κι ἦρθε στὴν ἁμαρτωλὴν Ἱερουσαλήμ κι ἀγωνίστηκε πρὸς ὄλους τοὺς πειρασμοὺς καὶ κήρυξε καὶ ταπεινώθη καὶ μαρτύρησε κι ἐσταυρώθη. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ Ἀπόστολοι, τὸ ἴδιο κι ὁ Παῦλος. Γιατί ἐμεῖς θὰ τραθήξουμε διαφορετικὸ δρόμο; Δάμασε τὴ σάρκα σου καὶ διώξε ἀπὸ μέσα σου κάθε φόβο. Βάλε τέρμα καὶ σκοπὸ τῆς ζωῆς σου τὸ σταυρὸ κι ὄλοι οἱ τρανοὶ τῆς γῆς, οἱ δυνάστες, θὰ γίνουνε σκόνι μπροστά σου. Μὴ φοβηθεῖς νὰ κηρύξεις τὴν ἀλήθεια καὶ νὰ βάλεις πυρωμένο σίδηρο στὶς πληγές τῶν ἀνθρώπων. Ἄν δὲν κάψουμε τ' ἄρρωστα θὰ μολευτοῦνε καὶ τὰ γερὰ καὶ τότε γιατρειὰ δὲν ἔχει...

Εἶπε κι ἄλλα ὁ Κοσμᾶς Φλαμιάτος. Τούδωκεν ὁδηγίες καὶ ὀνόματα μπιστευμένων ἀνθρώπων, σὲ χωριὰ καὶ πολιτεῖες τοῦ Μοριᾶ κι ὅταν χάραξεν ἡ αὐγὴ, οἱ δυὸ ἄντρες, σὰν νὰ μὴν εἶχαν κακοπάθει ἀπ' τὴν ἀγρύπνια, μπῆκαν στὴν ἐκκλησιά, ὅπου κιόλας προσευχόταν ὁ Ἀθέρκιος κι ὁ Μιχάλης.

Διαβάσανε τὸν ὄρθρο κι ὕστερα ὁ ἴδιος ὁ Φλαμιάτος διάβασε τὴ δεύτερη διδαχὴ τοῦ Αἰτωλοῦ Κοσμᾶ, γιὰ τὴν παραβολὴ τοῦ σπορέα καὶ μίλησε πάνω στὴν παραβολή.

Κι οἱ τρεῖς μοναχοὶ ἄκουσαν τὴ διδασκαλία τοῦ Φλαμιάτου καὶ ἡ νυχτερινὴ ὁδὴν τοῦ Χριστοφόρου εἶχε μετουσιωθεῖ, ἐκείνη τὴν αὐγινὴ ὥρα, σὲ χαρούμενη ἐλπίδα καὶ σὲ δύναμη πνέματος καὶ ψυχῆς.

Εἶχε πάρει τὴν ἀπόφασή του, μετὰ τὴν ἀντάμωσή του μὲ τὸν πατέρα Ἰγνάτιο, ἀλλὰ μετὰ τὴν ὀλονυχτία του μὲ τὸ Φλαμιάτο, ἡ ἀπόφασή του ἐκείνη εἶχε μεταπλαστεῖ σὲ ἀτσάλενια θέληση, ποὺ δὲν μπορούσε πιά τίποτα νὰ λυγίσει.

Μετὰ τὸ κολατσιό, ὁ Φλαμιάτος ἔφυγε. Ἄδικα τὸν παρακάλεσε ὁ Χριστοφόρος νὰ μείνει νὰ ἡσυχάσει λίγο.

—Δὲ νιώθω κουρασμένος, ἀποκρίθηκε ὁ Κοσμᾶς. Ἄμα κουραστῶ θὰ σταματήσω κάπου νὰ ξεποστᾶσω.

Τὴν ὥρα ποὺ ἔφευγε, τὸν ζύγωσε ὁ Μιχάλης καὶ τὸν ρώτησε:

Ανοησα ν' αλλάξω τόνομά μου;

Πως, Θεέ, να σε λένε; τόν ρώτησε ὁ Φλαμιάτος.

Ευαγγέλιε...

Αὐτὸ πρῶτος, σου σοῦ δώσει τὴν ἄδεια νὰ τὸ κάνεις.

Ὁ Χριστοφόρος ἔδωκε τὴν εὐχή του, μολονότι τοῦ εἶπε ὅτι ἡ πραγματικὴ ἀλλαγὴ θὰ γίνεῖ μετὰ πέντε χρόνια ἄλλοτε, μὴ εὐλογία, τὸ σχῆμα τοῦ μοναχοῦ.

Ὁ Χριστοφόρος τραβήχτηκε κάτω ἀπὸ ἓνα ἀγαπημένο παλιό παπῆρα, ποῦ ἄλλοτε στὴν κουφάλα του ἔκρυβε τὰ λιονταριόσκκα, κι ἀκούμπησε, περισσότερο νὰ συλλογιστεῖ παρὰ νὰ ἐκκουράσει τὸ σῶμα του. Πρῶτη φορὰ ἔπιανε τὸ μάτι του ἐκκληρωμένη τὴν εἰκόνα τοῦ ἀσκηταριοῦ, ποῦ ἀτέλειωτο μόνο τὸ καμπαναριό του. Φάνταζε ἄσπρο σὰν περιτριφει καὶ τοῦ φάνηκε πὼς ὅλη ἡ τοποθεσία ἦταν καμωμένη ἀπὸ τὸ στεφανώσαι τ' ὀλόλευκο χτίσμα.

Αὐτὸ λυπόταν τόσο ποῦ θὰ τὸ παρατοῦσε, ἀλλὰ ἡ ἔγνοια ἔπαιζαν νὰ μὴν ρημάξει. Ὁ Μιχάλης βέβαια δὲν ἦταν ὁ παλιὸς ἄνθρωπος, ὅσο ὅμως καὶ νάχε ἀλλάξει καὶ νάχε γίνεῖ ἀκαμιάς, δὲν ἦταν ἀκόμη ὠριμος νὰ μείνει ὀλομόναχος χωρὶς ἀντιστήλι... Ὁ Ἀθέρκιος πάλι, ποῦ ἦταν κανονικὸς ἱεροψάλτης, ἦταν Μεγαλοσπηλιώτης καὶ δὲ μποροῦσε νὰ μείνει ἀπομεινῶτα ἐκεῖ. Ὑστερα ταξίδευε καὶ ζουγράφιζε καὶ πουλοῦσε εἰκονίσματα... Μιὰ ἰδέα τότε ἄστραψε στὸ νοῦ του. Ἐπειδὴ μποροῦσε τούτη τὴ δουλειὰ νὰ τὴν κάνει ὁ Ἀθέρκιος ἀπὸ τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, ποῦ εἶχε τόσο βοηθήσει νὰ γίνετο.

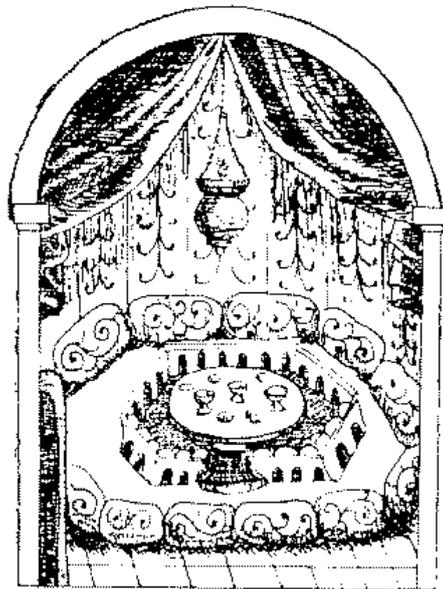
Ἐφαιάξε λοιπὸν κοντὰ μου τὸν Ἀθέρκιο καὶ ἀφοῦ τοῦ ἐπελάγηθηκε τὸ σχέδιό του νὰ κηρύξει, τοῦ πρότεινε νὰ καθίσει στὸ πόδι του στὸ ἀσκηταριό καὶ νὰ ζουγραφίζει καὶ πωλεῖ καὶ νὰ τὶς πουλᾷ.

Ὁ Ἀθέρκιος ἔσκυψε, τοῦ φίλησε τὸ χέρι καὶ τοῦπε:

Λογιαζῶ εὐλογία Θεοῦ τὴν πρότασή σου, ἅγιε ἡγούμενε. Σύρε ὅπου τὸ Εὐαγγέλιο σε καλεῖ καὶ γώ θὰ σταθῶ ἀπὸ τὸ πόδι σου. Ὅτι ἔχω καὶ δὲν ἔχω, ἀπὸ τούτη τὴν ὥρα εἶμαι βλὸς τῆς σκῆτης.

Κι ὁ Μιχάλης, ὅσο κι ἂν πικράθηκε, ἔνωσε τὴν ἀνάγκη καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια, ἀποχαιρέτισε τὸ γέροντά του.

Μὲ τὸ ραβδί του, τὸ ταγάρι του, τ' ἀγιοτικά του βιβλία καὶ λίγο ψωμί, ὁ Χριστοφόρος ἄφησε τὴ σκῆτη γιὰ τὴν ἱεραποστολή.

ΚΕΦ. ΤΕΤΑΡΤΟ : Ο ΣΠΟΡΕΑΣ

Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ
σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ.
Λουκᾶ ἡ' 5

Ο ΠΡΩΤΟ κήρυγμα τόκαμε στ' ἁμαρτωλά Καπίκια. Μίλησε ἀπόγειομα, ὅξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά. Ὁ παπα-Κουζούλης, ἅμα ἄκουσε τὴν καμπάνα πὺ χτύπησε ὁ Χριστόφορος γιὰ νὰ μαζώξει τοὺς χωριάτες, ἀνησύχησε. "Ὅταν ὁμως ἔμαθε πὼς θὰ μιλοῦσε ὁ Χριστοφόρος, ξαναγύρισε σπῖτι του κι ὀλότελ' ἀδιάφορος κοιμήσε ἀπὸ τὸ παραθύρι του τὰ γινούμενα. Ὁ κόσμος συνάχτηκε, ὄχι γιὰτὶ νιαζόταν γιὰ τὰ θεοτικά, ἀλλὰ γιὰτὶ τὸ περιστατικὸ ἔδινε κάποια ποικιλία στὴ μονότονη ζωὴ του.

Ὁ Χριστοφόρος μίλησε γιὰ τὴ διχόνοια πὺ χωρίζει τοὺς ἀνθρώπους καὶ πὺ εἶναι καρπὸς τῆς ζήλιας καὶ τοῦ φθόνου, ποῦναι ριζωμένα στὴ φαρμακερὴ περηφάνεια τ' ἀνθρώπου. Τοὺς ἱστόρησε πὼς, δυὸ μεγάλες ἀρχοντικὲς φαμίλιες, ἀφανίστηκαν ἀπ' αὐτὴ τὴν αἰτία καὶ πὼς τὸ σαράκι αὐτὸ καὶ τὸ βιδὸς ξανεμίζει καὶ φαρμακώνει θανάσιμα ὄλη τὴ ζωὴ τ' ἀνθρώπου. Ὑστερα σχεδίασε μπροστά τους δυὸ ἄλλες φαμίλιες πὺ ἔφτασαν ὡς τὸν ἀφανισμό καὶ χάρις στὸ λόγο τοῦ Θεοῦ μονοιάσανε κι ἀγαπήσανε καὶ μὲ τὴν εὐλογία Του

συμπεθεριάσανε καὶ γνώρισαν εὐτυχισμένες μέρες καὶ βόηθησαν φτωχοὺς κι ἀρρώστους κι ὄρφανά καὶ χήρες καὶ γνώρισαν καλὸ μιστὸ στὴ γῆς καὶ καλύτερο στὸν οὐρανό.

“Ὅσα εἶπε ταίριαζαν στὰ Καπίκια, ποὺ ἦταν χωρισμένα σέ δυὸ κόσμους, ποὺ ὁ ἕνας μισοῦσε θανάσιμα τὸν ἄλλον, ἐπειδὴ δύο παλιοὶ πρόκριτοι μισοῦνταν καὶ τρωγόνταν γιὰ τὰ χτήματα καὶ γιὰ τὰ πρωτεῖα.

Ὁ παπα - Κουζούλης, ποὺ ἤθελε νὸ χουζοῦρι του, ξεμάκραινε ἀπ’ αὐτὴ τὴν κακοτοπιά, ἀλλὰ τὸ μόνο ποὺ πέτυχε ἦταν νὰ τὸν καταφρονᾶνε καὶ τὰ δυὸ μέρη καὶ νὰ ρημάζει ἡ ἐκκλησιά, ἐπειδὴ κανένας ἀπὸ τοὺς δυὸ δυνατοὺς δὲ λογάριαζε τὸν παπὰ μὲ τὸ μέρος του.

Ὁ Χριστοφόρος μίλησε τρεῖς ὧρες. Κι ἐνῶ στὴν ἀρχὴ οἱ χωριάτες θορυβοῦσαν καὶ χωράτευαν, σιγά-σιγά στάθηκαν φρόνιμοι καὶ προσεχτικοί, σὰν νὰ τοὺς εἶχαν καρφωμένους στὴ γῆ. Κανένας δὲν κούνησε, κανένας δὲν ἔβγαλε ἄχνα ἀπὸ τὸ στόμα του καὶ στὸ τέλος ὅλοι μαζί τοῦ φωνάξανε σὰν νάταν ἕνας ἄνθρωπος.

—Γειὰ στὸ στόμα του, παπούλη...

—Νὰ μᾶς πεῖς κι ἄλλα Παπουλάκο, τοῦ φώναζαν οἱ γυναῖκες καὶ τὸν τριγύρισαν ὄλο εὐλάβεια καὶ τοῦ φιλοῦσαν τὸ χέρι.

Πολλοὶ τοῦ πρότειναν νὰ πάει νὰ κονέψει στὸ σπίτι τους, ἀλλὰ ἐκεῖνος τοὺς εἶπε πὼς ἔχει ποὺ νὰ μείνει. Τὸ μάτι τοῦ Παπουλάκου εἶχε ξετάσει ὄλα τὰ πρόσωπα καὶ δὲν τοῦχαν ξεφύγει οὔτε ὁ Μπάφας μὲ τὸ γυιό του, οὔτε ἡ Μαρία μὲ τὰ ὄρφανά της.

Φωνές ἀπ’ ὄλουθε ἀκουστήκαν:

—Νὰ μείνεις στὸ χωριό μας, Παπουλάκο, ἐσένα θέλουμε παπὰ μας... Ὁ Παπουλάκος ὅμως τραθήχτηκε:

—Θὰ ξανάρθω, τοὺς εἶπε, ἂν δῶ πὼς τὰ λόγια μου πέσανε σ’ ἀγαθὴ γῆς κι ὄχι σὲ πέτρα.

Καὶ πῆρε τὸ στρατὶ καὶ βγῆκε ἀπὸ τὸ χωριό.

Τότες οἱ γυναῖκες τρέξανε ξοπίσω του καὶ τοῦ δώσανε φωμί, τοῦ δώσανε σταφίδες, λάδι καὶ ρίξανε νομίσματα στὸ ταγάρι του. “Ὅταν ἔβγαине ἀπὸ τὸ χωριό, εἶχε πιά σκοτει-

νιάσει κι ὅσοι τὸν ξεπροβόδιζαν τραθηχτήκαν λίγο πιὸ πέρα ἀπὸ τὸ φτωχικὸ τῆς Μαρίας, πιστεύοντας πὼς ὁ Παπουλάκος ἔφευγε ἀπὸ τὸ χωριό. Ὁ Χριστοφόρος ὅμως δὲν ἔφυγε. Στάθηκε καὶ περίμενε πίσω ἀπὸ ἕνα μαγκάνι κι ὅταν πιά νύχτωσε καλά καὶ τὸ χωριὸ ἠσύχασε καὶ στοὺς δρόμους του δὲ διάβαινε κανείς, ὁ Χριστοφόρος ξαναμπήκε στὰ Καπίκια.

Τράβηξε ὁλόϊσια στὸ σπίτι τοῦ παπα-Κουζούλη καὶ μόλις τ' ἀνοίξε καὶ μπήκε μέσα τοῦ εἶπε.

—Παπα-Κουζούλη, τὸ χωριὸ μούδωκε χαρίσματα πού δὲ μοῦ ταιριάζουν καὶ δὲν εἶναι γιὰ μένα. Ὅσα εἶπα δὲν ἦταν δικὰ μου λόγια ἀλλὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ μας, πού τὰ δανείστηκα. Ἄν κέρδισε κάποιος τὶς καρδιές τους αὐτὸς δὲν εἶμαι γὼ ἀλλὰ ὁ Κύριος, πού φώτισε τὸ νοῦ μου καὶ δυνάμωσε τὴ λαλιά μου. Δὲν μπορῶ λοιπὸν νὰ κρατήσω τοῦτα τὰ χαρίσματα. Ἄπ' ὄλα τὰ πρόσφορα καὶ τὸ λάδι καὶ τὶς σταφίδες καὶ τὶς μονέδες, τίποτα δὲν εἶναι δικό μου. Τ' ἀποθέτω λοιπὸν στὰ χέρια σου, γιατί εἶσαι ὁ πνευματικός τους καὶ σὺ μονάχα ξέρεις ποιὸς εἶναι ὁ φτωχὸς καὶ ποιὸς ὁ ἀνήμπορος καὶ ποιὸς πλαγιαίνει χορτάτος καὶ ποιὸς νηστικός σ' αὐτὸ τὸ μέρος. Μοίρασέ τα λοιπὸν κατὰ τὴν κρίση σου κι ὁ Θεὸς πού βλέπει τὴν κάθε μας πράξη, ἄς σὲ φωτίσει νὰ κάμεις τὸ καλύτερο.

Σαστισμένος ὁ παπα-Κουζούλης δὲν ἤξερε τί νὰ πεῖ. Πρῶτη φορά, ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια, ἕνας ἄνθρωπος εἶχεν ἀγγίξει τὴ λησμονημένη χορδὴ τῆς καρδιᾶς του. Πρῶτη φορά γνώριζε ἕναν ἄντρα, νάναι ὅπως, πρὶν ἀπὸ χρόνια, εἶχε εὐχηθεῖ νὰ γίνει ὁ ἴδιος χωρὶς νὰ τὸ καταφέρει.

—Κάθησε, τοῦ εἶπε. Ἡ παπαδιὰ ἔχει πάει στὰ Καλάβρυτα νὰ ξεγεννήσει τὴν κόρη μας. Εἶμαι μονάχος κι ἡ ψυχὴ μου εἶναι διψασμένη σάν τὴν ἄμμο στὴν ἔρημο...

Ὁ Χριστοφόρος κάθησε.

—Θά σοῦ πῶ τὴν ἁμαρτία μου, ξεομολογήθηκε ὁ παπα-Κουζούλης. Ἄμα σὲ πρωτογνώρισα, σὲ πῆρα γιὰ ζήτουλα πού πασχίζει γιὰ λόγου του. Τ' ἀπόγιομα, ἄμα εἶδα τὸν ξεσηκωμό, ζούλεψα καὶ σὲ πῆρα γιὰ λαοπλάνο. Συχώρα τὴν μπουνταλοσύνη μου καὶ τὴν ἁμαρτία μου. Τώρα ξέρω ποῦ-

θε έρχεται και ποιός σε στέλνει και θέλω τήν καλή σου τή γνωμη.

Δέν είχε καλά-καλά τελέφει ό παπα-Κουζούλης και χτύπησε δυνατά ή πόρτα του παπαδικου.

Ποιός νάναι τέτοιαν ώρα; αναρωτήθηκεν ό παπάς.

Σε λίγο μέσα στο δωμάτιο μπήκε ένας άντρας, πενηντάρη, ξερακιανός και καλοντυμένος.

—Πως τέτοιαν ώρα κύρ Σωτηράκη; ρώτησεν ό παπάς.

Ό Σωτήρης Χέλμης δέν άποκρίθη άμέσως, αλλά ζύγωσε τον Χριστοπανάγο και του είπε:

—Κανένας δέν έκανε σ' αυτό τον τόπο τό καλό που έκανες έσύ, παπούλη. Δέ λογάριαζα να σ' ανταμώσω δω μέσα, καλύτερα όμως που έγιν' έτσι, για ν' ακούσεις και συ τι με φέρνει τέτοιαν ώρα στου παπα. Ό παπα-Κουζούλης ξέρει τήν άμάχη που κρατά, χρόνια τώρα, αναμεταξυ της φαμελιάς μου και του σπιτιου του Παναγι του Τσεκούρα. Και ξέρεις πόσες κακές μέρες και καταραμένα χρόνια έζησε τουτο τό χωριό έξ αιτίας αυτής της άμάχης; Σ' αυτή χρωστά τα χάλια της ή εκκλησία και συ, που είσαι παπάς μονάχα για τήν παπαδιά σου.

—Μιλās σωστά κύρ Σωτηράκη και καθως θα θυμάσαι, έδω και χρόνια, πάσχισα και γω να σās βάλω να μονοιάσετε, αλλά δέν τό κατάφερα.

—Μπροστά σε σās, που είστε ίερωμένοι άνθρωποι, λέω πως γι' αυτή τήν άμάχη τό φταίξιμο είναι δικό μου και δέν είναι του Παναγι του Τσεκούρα. Εκείνος πολλές φορές μουστειλε μπιστεμένους ανθρώπους του για να μονοιάσουμε και να τηράξουμε τό καλό και τήν προκοπή του χωριου. Έγώ όμως πάντα άρνήθηκα και κακοχαρακτήρισα τις προσφορές του σαν ύπουλα τερτίπια. Έτσι πείσμως και κείνος και τό χαντάκι όλο και μεγάλωνε. Κι ακόμα εξαγορεύουμαι πως τουτες τις μέρες σκέδιαζα ένα μεγάλο κακό για να ξεπαστρέψω τό Τσεκουρέϊκο, αλλά χάρις σ' αυτόν τό γέροντα και στα θεϊκά του λόγια ξνιωσα ντροπή. Σύρε λοιπόν παπά, τώρα κιόλας, ν' ανταμώσεις τον Παναγι και να βάλουμε τέλος στο κακό που φαρμακώνει τή ζωή μας.

Ὁ παπα-Κουζούλης ἔλαμπε ἀπὸ χαρά.

—Γέροντά μου, δὲν ξέρεις τί μεγάλο χάρισμα ἔκανες σ' αὐτὸ τὸν τόπο. Τώρα κι ὄλας, Σωτήρη μου, θά πάω, γιατί τὸ καλὸ πρέπει νὰ τρέχει μὲ τὴ γρηγοράδα ποὺ τρέχει τὸ φῶς, καὶ μόνο τὸ κακὸ ἄς χασομερᾷ.

—Ἀκόμα, παπα-Κουζούλη, πρόστεσε ὁ Σωτήρης, πὲς τοῦ Παναγῆ πὼς γιὰ νὰ σφραγίσουμε τὴ φίλιωσή μας βάνω τὰ μισὰ λεφτὰ ποὺ χρειάζονται νὰ φτιάξουμε τὴν ἐκκλησιά μας καὶ τὸν παρακαλῶ νὰ βάλει τᾶλλα μισὰ ἐκεῖνος. Ἐχω ἀποφασίσει καὶ γι' ἄλλα πράματα, αὐτὰ ὅμως θὰ τὰ φανερώσω μὲ τὸν καιρὸ.

Καὶ γυρίζοντας πρὸς τὸν Παπουλάκο εἶπε:

—Γέροντα, τοῦτο τ' ἀπόγιομα ἔδιωξες τὸ σατανὰ ἀπ' τὰ Καπίκια. Βοήθησέ μας νὰ μὴ ματάρθει. Ὅ,τι χρειαστεῖς, τὸ σπίτι μου εἶναι ἀνοιχτό, κι ἂν δὲν εἶναι μεγάλος ὁ λόγος, εἶναι καὶ ἡ καρδιά μου ἀνοιχτή.

Ὁ Σωτήρης μιλοῦσε ἀργά, σίγουρα καὶ τόσο ἄσκεδίαστα, ποὺ ὁ παπα-Κουζούλης σταυροκοπήθηκε μπροστά στίς εἰκόνες καὶ εἶπε:

—Δοξασμένο τόνομα τοῦ Κυρίου, γιατί ὅ,τι βλέπω ἀπόψε εἶναι δικό του θάμα.

Μόλις ὅμως ἐτοιμάστηκε ὁ παπὰς νὰ βγεῖ, σηκώθηκε καὶ ὁ Παπουλάκος νὰ φύγει.

—Ποῦ θὰ κινήσεις γέροντα μέσα στὴ νύχτα, τὸν σταμάτησεν ὁ παπὰς. Ἡσύχασε δῶ νὰ ξημερώσει καὶ φεύγεις.

—Τί σὲ βιάζει παπούλη; πρόστεσε ὁ Σωτήρης.

—Ἡ θέση μου τώρα δὲν εἶναι δῶ, ἀποκρίθηκε ὁ Παπουλάκος. Ὁ Θεὸς σᾶς παραστέκει στὸ δρόμο ποὺ πήρατε. Δοξασμένο ἄς εἶναι τόνομά Του.

Κι ἔφυγε.

Μέσα σὲ κείνη τὴ νύχτα ἔγιναν ὅσα δὲν κατάφεραν νὰ πετύχουν ἀλάκαιροι χρόνοι. Τὸ πρωῖ τὸ χωριὸ ξύπνησε μὲ χαρούμενες καμπάνες, ποὺ τίς σήμανε ὁ παπα-Κουζούλης. Ἀμα συνάχτηκαν οἱ χωρικοὶ στὴν ἐκκλησιά, τοὺς μίλησεν ὁ παπὰς γιὰ τὸ μεγάλο θάμα τοῦ Χριστοῦ καὶ γιὰ τὸν ἅγιο γέροντα, ποὺ τὸ πέρασμά του ἄλλαξε τὰ Καπίκια.

Γιὰ πρώτη φορά ὁ παπάς, τόσα χρόνια στὸ χωριό, εἶδε μάτια νὰ δακρῦζουν, ἄντρες νὰ κλαῖνε καὶ γυναῖκες νὰ κάνουν σάν τὶς παλαθές.

“Ὅλη κείνη τὴ μέρα, ἄνθρωποι μπαινόβγαιναν στὴν ἐκκλησιὰ κι ἀνάθαν κεριά καὶ γιὰ πρώτη φορά, ὁ παπάς εἶδε τόσο λάδι στὴν ἐκκλησιὰ, τόσα πρόσφορα καὶ τὶς κοπέλλες νὰ κουβαλοῦν κλαδιὰ καὶ λουλούδια γιὰ νὰ στολίσουν τὶς εἰκόνες.

Μόνο κείνα τὰ ξημερώματα, ὁ Χριστὸς εἶχε γιὰ πρώτη φορά ἀναστηθεῖ στὰ Καπίκια...

Στὰ Τρόπαια τῆς Γορτυνίας εἶχε πέσει βαρυχειμωνιά καὶ θανατικό. Τὸ κρῦο ξεπάστρευε τοὺς γερόντους καὶ τὰ μωρὰ καὶ μονάχα λίγα σπίτια εἶχαν τὸν τρόπο τους καὶ ἦταν προστατεμένα ἀπὸ τὸ κρῦο κι ἀπὸ τὴν πείνα. “Ὁμοια χρονιά εἶχαν γνωρίσει οἱ ἄνθρωποι μονάχα τὸν καιρὸ ποὺ ὁ Ἰμπραῖμης ἔκαιγε καὶ θέριζε σ’ ὄλο τὸ Μοριά.

“Ὅταν ἔφτασεν ὁ Παπουλάκος στὰ Τρόπαια, δὲν ἀντίκρυσεν οὔτε ἓναν ἄνθρωπο στὰ χιονισμένα σοκάκια τοῦ χωριοῦ. Καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῶα εἶχαν καταχωνιάσει καὶ πάσκιζαν μὲ λογιῆς-λογιῆς σκουτιὰ καὶ τομάρια ἀπὸ γίδια, νὰ λιγοστέψουν τὸ κρῦο ποὺ τοὺς περούνιαζε.

Περνώοντας ὁ Παπουλάκος μπροστὰ ἀπὸ ἓνα φτωχικό, ἄκουσε κλάματα καὶ βογγητὰ κι ἄλλα σημάδια τῆς θλίψης κι ἀφοῦ κοντοστάθηκε, μπῆκε μέσα.

Σ’ ἓνα στρωσίδι κοίτονταν ἓνα παιδί ὡς ὀχτῶ χρονῶ καὶ δίπλα του αἰγοβογοῦσε ἡ μάνα του καὶ παράμερα θρηνολογοῦσε ἡ κυρούλα του. Στὸ βάθος τῆς κάμαρης, ἓνας ἄντρας παραδομένος στὸν ὕπνο, ρουχάλιζε σὰ νὰ κυλοῦσεν ὁμορφα κι ἀνεμπόδιστα ἡ ζωὴ.

—Ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ σ’ αὐτὸ τὸ σπίτι, εἶπεν ὁ Παπουλάκος, καὶ προχώρησε πρὸς τὸ ἄρρωστο παιδί.

Οἱ δυὸ γυναῖκες εἶχαν στηλώσει ξαφνιασμένες τὰ μάτια στὸ γέροντα καὶ ψιθύρισαν:

—Ἡ εὐχὴ σου παπούλη.

—Τὶ ἔχει τὸ παιδί; ρώτησε.

—Σθῆνει, παπούλη μου, σθῆνει, ἀποκρίθηκεν ἡ Κατίγκω ἡ κυροῦλα, πού εἶχε θάψει τέσσερα παιδιὰ κι ἔβλεπε τὴ ζωὴ τοῦ ἄνδρνοῦ τῆς νὰ κρέμεται σὲ μιὰ τρίχα.

—Γιατί νὰ σθῆνει; ξαναρώτησεν ὁ γέροντας.

—Ἄμ γιατίς νὰ μὴ σθῆνει, ἀποκρίθηκεν ἡ κυρούλα, ἡ μάνα τῆς Κατίγκως. Μπορεῖς μὲ μπομπότα νὰ τὸ βαστάξεις ἀπὸ τοὺς πόδια του;

—Γάλα, δὲν ἔχει γάλα;

—Δὲν ἔχουμε παπούλη.

—Δὲν ἔχει κανεὶς νὰ σᾶς δώσει;

—Ἐχουμε, ἀλλὰ χρωστᾶμε πολλὰ καὶ δὲ μᾶς δίνει πιά γειάννας. Ὑστερα τὸ φυλᾶνε γιὰ λόγου τους.

—Πῶς τὸ λένε τὸ παιδί;

—Χρῆστο τὸ λένε, παπούλη, ἀποκρίθη ἡ μάνα του.

Ὁ Παπουλάκος ζύγωσε τὸ ἄρρωστο παιδί, γονάτισε στὸ μαῖϊ του, προσευχήθηκε κι ὕστερα τ' ἄνοιξε τὰ κλειστά του βλέφαρα καὶ σταύρωσε τὰ μάτια του. Τὸ παιδί, πού δυὸ μέρες τάχε κλειστά, ἄνοιξε τὰ μάτια του κι οἱ δυὸ γυναῖκες σταυροκοπήθηκαν. Ἐνα χαμόγελο φώτισε τ' ἄχνό του πρόσωπο καὶ κοίταξε τὸν Παπουλάκο.

—Θὰ γειάνεις, τοῦ εἶπεν ὁ Παπουλάκος, καὶ θὰ πᾶς μιὰ μεγάλη λαμπάδα στὴ Χάρη τῆς...

Ὁ Παναγιώτης ὁ Κάλφας εἶχε στὸ μεταξὺ ξυπνήσει κι εἶχε ζυγώσει.

—Ποῦθε ἔρχεσαι, παπούλη; τὸν ρώτησε.

—Ἀπὸ τὴ Σκήτη τῆς Κοίμησης, ἀποκρίθη ὁ Παπουλάκος, κι ἔρχομαι νὰ γειάνω τὸ γυιό σου.

—Συνηθίσαμε πιά παπούλη νὰ θάβουμε τὰ παιδιὰ μας καὶ κοντεύουμε νὰ πιστέψουμε πῶς γι' αὐτὸ τὰ γεννᾶμε.

Ὁ Παπουλάκος σηκώθηκε.

—Μονάχα ὁ Θεὸς ξέρει γιατί τὰ δίνει τὰ παιδιὰ καὶ μονάχα Ἐκεῖνος ξέρει γιατί τὰ παίρνει. Τὸ χρέος τὸ δικό μας εἶναι νὰ δοξάζουμε τὸνομά του. Σὲ ποῖο σπίτι ἔχουμε γάλα:

—Στὸ γωνιακὸ τὸ δίπατο τοῦ Ἄντρεα τοῦ Βυτινιώτη, ἀλλὰ δὲ θὰ σοῦ δώσει. Εἶν' ὁ διάαλος φτυστός.

—Καλὰ, εἶπεν ὁ Παπουλάκος καὶ βγῆκε.

Ὁ Βυτινιώτης ἦταν ἕνας γέρω μαγκούφης, μέ πολύ θιός, γνωστός σ' ὅλη τή Γορτυνία σάν ὁ πιό φοβερός τοκογλύφος καί ὁ πιό σπαγκοραμμένος ἄνθρωπος στήν πλάση. Δάνειζε μέ βουνό τὸ διάφορο καί χωριά καί πολιτεῖες τοῦ χρωστοῦσαν κι εἶχε ξεσπιτώσει ἕνα σωρὸ φτωχοφαμελιές γιὰ ἕνα τίποτα. Δὲν ἔλεγε νὰ λυγίσει καί κρεμασμένον ἂν ἔβλεπε τὸν ἄνθρωπο καί καμάρωνε πὼς δάκρυ δὲν εἶχε ποτέσ νοτίσει τὸ μάτι του.

Ἔνας κακότυχος ψυχογιός πού τὸν ὑπηρετοῦσε, ἀνοιξε τὴν πόρτα καί ρώτησε τὸ γέροντα τί θέλει.

—Νὰ δῶ τὸν ἀφέντη σου, ἀποκρίθηκεν ὁ Παπουλάκος.

—Οὐ ἀφέντης μ' εἶν' στοῦ στρώμ' ἀνήμπουρους.

—Θὰ τοῦ διαθάσω μιὰν εὐχή καί θὰ γειάνει, εἶπεν ὁ γέροντας.

—Νὰ ματαρθεῖς τ' χρόνου... κι ἔκαμε νὰ κλείσει τὴν πόρτα.

Ὁ Παπουλάκος ὅμως, χωρὶς νὰ περιμένει, ἔσπρωξε δυνατὰ τὴν πόρτα καί μπῆκε.

Κοντὰ στήν ἀναμμένη σιὰ καθόταν κουκουλωμένος ὁ Ἄντρεας ὁ Βυτινιώτης καί φουμάριζε ναργιλέ.

—Ποιὸς εἶσ' ἐσύ; ἔμπηξε μιὰ φωνή ὄλο ὀργή, ἅμα εἶδε τὸ γέροντα. Καί γυρίζοντας στὸν ψυχογιό του, τοῦ φώναξεν ὄλο ὀργή.

—Τρεῖς μέρες, μπάσταρδε, θὰ σέ κρεμάσω ἀνάποδα. Κι οὔτε νερό δέ θάχεις νὰ βρέξεις τὰ χεῖλη σου.

—Μι τοῦ στανιό μπῆκε κι μι βάρεσε, εἶπε κλαίγοντας ὁ ψυχογιός, γιὰ νὰ μαλακώσει τὸ θεριό.

Ὁ Βυτινιώτης τότες, γυρίζοντας σὰ θεριό στὸν Παπουλάκο, τοῦ φώναξε:

—Τσακίσου ἀπὸ ἐδῶ μέσα, βρωμοκαλόγερε, γιὰτὶ ἀλλοιῶς θὰ στήν ἀνάψω. Καί τράβηξε ἀπὸ τὴν μπατανία πού σκέπαζε τὰ πόδια του μιὰ διμούτσουνη.

Ὁ Παπουλάκος ὅμως, ἀκούνητος κι ἀτάραχος, τὸν κοιτοῦσε, χωρὶς νὰ δείχνει πὼς λογάριαζε τίς φοβέρες του.

—Τσακίσου σοῦ λέω γιὰτὶ θὰ κριματιστῶ, ξαναφώναξε ὁ Βυτινιώτης.

Θάναι τὸ πιὸ μικρὸ σου κρίμα, Βυτινιώτη, ἀποκρίθη ὁ Παπουλάκος. Συλλογίσου λοιπὸν τ' ἄλλα, τὰ πιὸ βαρειά, ποὺ σηκώνεις στὸ κεφάλι σου.

—Φύγε σκύλε, ξαναφώναξε, γιατί μὰ τὸ Θεὸ θὰ σέ ξεκάνω.

—Δέ θὰ φύγω κι ἂν σοῦ βαστᾶ χτύπα...

—Γιόμισε ὁ κόσμος τοῦ διαόλου καλογέρους, ἀκαμάτες καὶ κλέφτες, οὐρλιαξεν ὁ Βυτινιώτης. Ποιὸς μωρὲ στόπε πὼς ἐγὼ θὰ δουλεύω γιὰ νὰ ταῖζω τὰ λιγδιασμένα ράσα;

—Καὶ ποιὸς σούστειλε μαντάτο, πὼς ἀπόψε ποὺ θὰ μιλήσεις, θὰ πάρεις τίποτα μαζί σου;

—Τί μοῦ τσαμπουνᾶς αὐτοῦ; ρώτησε ὁ Βυτινιώτης μὲ προσκλείστα μάτια ὄλο δαιμονικὴ πονηριά.

—Πὼς ἀπόψε, ποὺ φεύγεις γιὰ τὸν ἄλλο κόσμο, τίποτα ἄλλο δὲ θὰ πάρεις μαζί σου ἔχτός ἀπ' τὰ κρίματά σου. Κι ὁ δρόμος εἶναι μακρὺς ὄλο ἀνηφοριὲς καὶ γκρεμοὺς καὶ τὸ βάρος ποὺ θὰ σηκώνεις ἀθάσταχο.

Ὁ Βυτινιώτης γέλασε δυνατὰ καὶ ψεύτικα καὶ φάνηκαν τὰ χαλασμένα καὶ πουριασμένα δόντια του.

—Βρωμοκαλόγερε, οὐρλιαξεν ὁ Βυτινιώτης, δὲν κιστεύω μὲ τίς φοβέρες σου.

—Ὅσα ἀκοῦς ἀπὸ τὸ στόμα μου εἶναι γιὰ νὰ μάθεις κι ὄχι γιὰ νὰ κιστέψεις.

—Τί νὰ μάθω ὀρέ;

—Πὼς ἀπόψε τὴ νύχτα θὰ πεθάνεις...

—Νὰ φᾶς τὴ γλώσσα σου μὲ τ' ἀλάτι, γρουσοῦζη. Γκρεμίσου ἀπὸ ἐδῶ.

—Ἐγὼ θὰ φύγω, συνέχισε ὁ Παπουλάκος, γιατί δὲν ἔχω νὰ σοῦ πῶ ἄλλο τίποτε. Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ θάρθει νὰ σέ παραλάβει ἀπόψε, λίγο μετὰ τὰ μεσάνυχτα, δὲ χωρατεύει. Κι ἅμα ἔρθει δὲ θὰ σοῦ δώσει τὸν καιρὸ οὔτε νὰ τὸν καλωσορίσεις, ἀλλὰ θὰ σέ σούρει σὰ σφαγμένο τραγὶ ἀπ' τὴν οὐρὰ τ' ἀλόγου του.

Ὁ Ἀντρέας ὁ Βυτινιώτης ἄρχισε νὰ τρέμει. Ἄφησέ τὴ διμούτσουνη νὰ πέσει ἀπὸ τὸ χέρι του καὶ μ' ἐναγώνια ἔκφραση ρώτησε:

—Καὶ τοῦ λόγου σου ποῦ τὰ ξέρεις ὄλ' αὐτὰ τὰ μαῦρα μαντάτα;

—Μοῦ τὰ ἰστόρησεν ἡ ὄψη σου, μόλις σ' ἀντίκρυσσα. Δέν εἶναι δικό μου τὸ φταίξιμο, ποῦ ἔχεις κλειστὰ τὰ μάτια σου καὶ δὲ βλέπεις καὶ βουλωμένα τ' αὐτιά σου καὶ δέν ἀκοῦς. Λίγο νὰ πασκίσεις καὶ θ' ἀκούσεις τὸ μακρινὸ ποδοβολητὸ τ' ἀλόγου, γιατί ἔρχεται, ζυγώνει καὶ καμμιὰ δύναμη δέν μπορεῖ ν' ἀντισκόψει τὸ δρόμο του.

—Ἐσὺ τὸν ἀκοῦς; ρώτησε μισοπεθαμένος ὁ Ἄντρεας.

—Τὸν ἀκούω, τὸν μισοθλέπω καὶ τὸν μυρίζουμαι...

—Μυρίζει ὁ Χάροντας; ρώτησε τρέμοντας ὁ Ἄντρεας.

—Ἡ μυρουδιά του φτάνει πριχοῦ φτάσει ὁ ἴδιος. Κι ἡ μπόχα του ἔχει πνίξει τὸ σπίτι σου.

Ἄντρεας ἔρριξε μιὰν ἄγρια λοξή ματιά, ἀνασηκώθηκε καὶ σοῦρθηκε ὡς τὸ παράθυρο. Κοίταξε τὸ χιόνι ποῦ εἶχε σκεπάσει ὄλο τὸ χωριὸ κι ἔνωσε δυνατὸ σύγκρουο νὰ τὸν ταραῖζει. Ὑστερα, κάνοντας τὸ χειροδύναμο, ἔσφιξε τὶς γροθιές του καὶ φώναξε τοῦ ψυχογυιοῦ του.

—Ἀνάθεμά σε μπάσταρδε, σφάλιξε τὶς πόρτες καὶ τὰ παράθυρα κι ἅμα ξεκουμπιστεῖ τοῦτο τὸ ράσο ἀπὸ δῶ μέσα, νὰ μὴ ματαδῶ ἄνθρωπο.

—Μὴν ἀφαρπάζεσαι, τὸν πρόσταξε ὁ Παπουλάκος. Καὶ νὰ τὴν χτίσεις τὴν κάθε τρύπα τοῦ σπιτιοῦ σου, ὁ ξένος ποῦ θάρθει ἀπόψε θὰ μπεῖ. Ὅτι καὶ νὰ σοφιστεῖς δὲ γίνεται νὰ τοῦ ξεφύγεις. Τὸ μόνο ποῦ σοῦ μένει νὰ πράξεις εἶναι νὰ τὸν δεχτεῖς σὰν ἄντρας κι ὄχι σὰν φοφίμι.

—Καὶ ποιὸς σοῦπε πῶς ἐγὼ εἶμαι παληκαράς;

—Κανείς, τ' ἀποκρίθη ὁ Παπουλάκος. Ἄλλὰ ἅμα τὸ θελήσεις, μπορεῖς νὰ γίνεις. Κι ἂν τὸ καταφέρεις, τότε θὰ δεῖς πῶς τοῦτος ὁ ξένος δέν εἶναι τόσο τρομερὸς ὅσο τότε νομίζουμε.

—Παράτα με πιά μὲ τὸν ξένο σου καὶ πὲς μου ἂν ξέρεις κανένα τρόπο νὰ γλυτώσω ἀπ' τ' ἀναπάντεχο... Δὲ θέλω νὰ πεθάνω, τὸ καταλαβαίνεις; Δὲ θέλω νὰ πεθάνω...

—Τὸ καταλαβαίνω, τ' ἀποκρίθη ὁ Παπουλάκος, ἀλλὰ αὐτὰ τὰ πράγματα δέν εἶναι οὔτε τοῦ χεριοῦ μου, οὔτε τοῦ

...αὐτῆ σου. Εἶναι τοῦ Θεοῦ. Κι' ἐπειδὴ ὕστερα ἀπὸ λίγες ὥ-
ρες ὁ ἀντικρύσεις τὸ Θεό...

Νὰ φᾶς τὴ γλώσσα σου μὲ τ' ἀλάτι...

Στὸ Θεὸ πρέπει νὰ στρέψεις τὸ βλέμμα σου. Ὁ δρό-
μος ποῦ θὰ πάρεις μπορεῖ νὰ σοῦ βγεῖ σὲ καλὸ, ἂν ξεκι-
νήσεις, ξαλαφρωμένος.

Μωρὲ πάλι τὰ ἴδια μοῦ τσαμπουνᾶς; Μωρὲ γὼ σοῦ
... πὼς δὲ θέλω νὰ ξεκινήσω.

Θές δὲ θές θὰ ξεκινήσεις, Ἄντρέα. Κι ἀντὶς νὰ πασχί-
σεις ὅσο νὰ ξεγυρίσεις τ' ἀγύριστα, φιλιώσου μὲ τὸ Θεὸ
... ξαλάφρωσε ἀπὸ τὰ κρίματά σου γιὰ νὰ πετάξεις ἐλα-
φροίτερος κι ἀπὸ πουλί.

Ἀρβανίτης εἶσαι μωρὲ; Δὲ θέλω νὰ πετάξω, ἀλλὰ νὰ
... πω δὴ ποῦ κάθουμα. Τί πουλιά μ' ἀραδιάζεις;

Ὁ Παπουλάκος σῶπασε. Ὁ Ἄντρέας εἶχε ζαρῶσει καὶ
... ὄλουθε, σὰν τὸ κυνηγημένο ζουλάπι ποῦ ψάχνει νὰ
... δρόμο γλυτωμοῦ.

Ὅ,τι εἶχα νὰ σοῦ πῶ στόπα. Τώρα φεύγω. Ἔχεις δ-
... καὶ νὰ φιλιωθεῖς μὲ τὸν οὐρανό...

Καὶ τράβηξε πρὸς τὴ θύρα νὰ φύγει.

Μὴ φεύγεις, οὐρλιαξε ὁ Ἄντρέας.

Δὲ χρειάζεσαι τὴ βοήθειά μου. Αὐτὴν ἤρθα νὰ σοῦ δώ-
... κι ἀπὸ τὴν ὥρα ποῦ μπήκα στὸ σπίτι σου μὲ βρίζεις.
ἤρθα νὰ σέ βοηθήσω νὰ δεῖς Θεοῦ πρόσωπο καὶ σὺ σήκω-
... τὴ διμούτσουνη νὰ μὲ σκοτώσεις κι ἔβρισες τὸ λιγδια-
... μένο ράσο μου κι ἀλησημονᾶς πὼς εἴμαστε ἄνθρωποι γεν-
... ἡμίνοι γιὰ νὰ πεθάνουμε. Πάσχισα νὰ σέ γλωτώσω ἀπὸ τὰ
... ἴγια τοῦ σατανᾶ, ἀλλὰ αὐτὸς σέ ἔχει πιστάγκωνα δεμένον.

Μαλακωμένος ὁ Βυτινιώτης τὸν κοίταξε καὶ τοῦπε:

— Συγχώρα με, γέροντα, ἀλλὰ πές μου πὼς ὄσα μοῦ πες
... ἦταν ἓνα κακὸ χωρατό... καὶ νὰ σοῦ κάνω τὸ πιὸ μεγάλο
... μεγάλο...

— Ἐγὼ δὲν ἔχω χρεῖα ἀπὸ χαρίσματα. Ἐνα κομάτι ψω-
... ἓνας καρπὸς ἀπὸ δέντρο, λίγο χόρτο καὶ λίγο τρεχάμενο
... θὰ βρίσκονται πάντοτε γιὰ νὰ θραφῶ. Δὲ χρειάζου-
... περισσότερα. Κεῖνο ποῦ λείπει εἶναι ἡ θροφή τῆς ψυχῆς.

Γιατί τὸ κορμί μας θὰ λυώσει σ' ἓνα μνημοῦρι Ἄντρεά, ἡ ψυχὴ μας ὅμως δὲ θὰ λυώσει, ἀλλὰ θὰ ζήσει κατὰ τὰ ἔργα μας. Αὐτὴ μόνη θὰ γνωρίσει παράδεισο ἢ κόλαση. Γιὰ τὴ ζωὴ τῆς ψυχῆς σου μπῆκα στὸ σπίτι σου, ξέροντας πὼς θὰ μὲ κακοδεχτεῖς.

—Γιατί δὲ μοῦ δίνει λοιπὸν ὁ Θεὸς τὸν καιρὸ νὰ σθῆσω τὰ κρίματά μου;

Κι ἐπειδὴ νόμισε πὼς τοῦρθε πολὺ σπουδαία ἰδέα, ἀνασηκώθη, προχώρησε πρὸς τὸν Παπουλάκο καὶ τοῦπε:

—Νὰ μ' ἄφηνε νὰ ζήσω μερικὰ χρόνια καὶ νὰ κάνω ὅλο ταξίματα κι ἐλεημοσύνες κι ἔτσι, ἅμα ἔρθει ἡ ὥρα μου, νὰ πετάξω σὰν τὸ περιστέρι, καθὼς λέει κι ἡ ἁγιοσύνη σου. Δὲ μπορεῖς λοιπὸν νὰ μεσιτέψεις νὰ ξεμακρύνει ἡ συμφορὰ;

—Γιὰ νὰ μετανοιώσει ὁ ἁμαρτωλός, τοῦ φτάνει ὅση ὥρα χρειάζεται ἡ ἀστραπὴ γιὰ νὰ λάμψει. Ὁ ληστής μετάνιωσε στὸ σταυρό. Οἱ ὄρες ποὺ σοῦ μένουν εἶναι ἀρκετές γιὰ τὴ μετάνοια. Ὁ Θεὸς δὲν εἶναιπραματευτής, Ἄντρεά.

—Ἐ λοιπὸν, ἀφοῦ εἶσαι τέτοιος, μάθε πὼς δὲ θὰ πεθάνω ἀπόψε καὶ μάλιστα λίγο μετὰ τὰ μεσάνυχτα...

—Καλὰ Ἄντρεά, εἶπεν ὁ Παπουλάκος. Ὁ Θεὸς ἄς φωτίσει τὸ νοῦ σου.

Κι ἄνοιξε τὴν πόρτα νὰ βγεῖ...

—Μὴ φεύγεις, ξαναούρλιαξεν ὁ Ἄντρεάς...

Ὁ Παπουλάκος κοντοστάθηκε.

—Τί θέλεις; τὸν ρώτησε.

Ὁ Ἄντρεάς ἔκανε σὰν τρελλός. Τοῦχε περάσει ἀπὸ τὸ νοῦ πὼς τοῦτος ὁ καλόγερος μποροῦσε νὰ τὸν κρατήσει στὴ ζωὴ, ἀλλὰ ὅτι δὲν ἤθελε.

—Ἄς παραδεχτοῦμε πὼς δὲ γίνεται τίποτα, τοῦπε, τί μ' ὀρμηνεύεις νὰ πράξω;

—Νὰ μετανοιώσεις γιὰ τὰ κρίματά σου...

—Ποιὰ κρίματα; ρώτησε μισοκλείνοντας τὰ μάτια ὁ Ἄντρεάς.

—Εἶσαι ὁ πιὸ κριματισμένος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου. Εἶσαι κλέφτης, εἶσαι ψεύστης, εἶσαι μοιχός, εἶσαι τσιγκούνης, εἶσαι βλάστημος καὶ εἶσαι φονιάς.

Ἐγὼ φονιάς; Ἐγὼ φονιάς; Ποιὸν σκότωσα; Οὔτε μυίγα... οὔτε μυίγα... οὔτε Τοῦρκο.

Τοῦρκο τὸ ξέρω πὼς δὲ σκότωσες, ἀφοῦ τάχες ταιριασμένα μαζί τους γιὰ νὰ ρουφᾶς τὸ αἷμα τῶν χριστιανῶν. Ἀλλὰ ἔχεις σκοτώσει τοὺς χριστιανούς.

Ποιὸν ἐσκότωσα;

Ἄμα τοὺς παίρνεις τὰ μέσα ποὺ τοὺς ζοῦνε, δὲν τοὺς σκοτώνεις;

Κι' ἅμα αὐτοὶ παίρνουνε τὸ βιό μου, νὰ τοὺς ἀφήσω νὰ τὸ φᾶνε;

Ἐχουνε παιδιά...

Μὲ ρωτήξανε ἅμα τὰ φτιάχνανε; Τὸ θέλει ὁ Θεὸς νὰ περῶνῶ μὲ τὸ βιός μου τὰ δικά τους γλυκοσιαλιάσματα; Ἢ μήπως τὸ μαζεύω στοὺς δρόμους τὸ χρυσάφι;

Πὼς φαίνεσαι πὼς μονάχα τὸ χρυσάφι λατρεύεις...

Τ' ἀγαπῶ. Δὲν τὸ κρύβω. Τ' ἀγαπῶ. Καὶ τ' ἀγαπᾶτε καὶ σεῖς οἱ παπάδες. Ἡ μήπως δυὸ δεσποτάδες δὲν πασχίζουν, μ' ἀλήθειες καὶ μὲ ψέματα, νὰ μοῦ κλέψουνε πατρογονικά μου χτήματα; Γιατί λοιπὸν νὰ μὴ τ' ἀγαπῶ;

Καὶ τὸν ἄνθρωπο δὲν τὸν ἀγαπᾶς;

—Τὸν ἀγαπῶ κι αὐτόν... Ἄμα ἔρχονται ὅμως καὶ μοῦ κλέβουνε δανεικά, νὰ μὴ σιγουρέψω τὸ χρῆμα μου καὶ νὰ μὴν πείρω κι ἓνα διάφορο γιὰ νὰ ζήσω; Κάνω ἁμαρτία; Δὲ βοήθω τὸν ἄνθρωπο δανείζοντάς τον; Κι αὐτοὶ ποὺ δανερίζουνται δὲν σχωρῶνε τὰποθαμένα μου τὴν ὥρα ποὺ δανείζονται καὶ δὲ μὲ βλαστημᾶνε τὴν ὥρα ποὺ πρέπει νὰ μοῦ γυρίσουν τὰ δανεικά; Ποῖος εἶναι λοιπὸν ὁ ψεύτης κι ὁ κλέφτης κι ὁ ἁμαρτωλός;

—Ἐσύ, γιατί γύρω σου πεθαίνουνε μωρὰ ἀπὸ τὴν πείνα καὶ σὺ μαζώνεις χρυσάφι.

—Ποῖος πεθαίνει;

—Ρωτᾶς ποιός; Δὲν ἦρθεν ὁ κακορίζικος ὁ Κάλφας νὰ μοῦ γυρέψει καὶ τὸν ἔδιωξες; Δὲ λυώνει τὸ παιδί του;

—Αὐτὸς εἶν' ἄτιμος κι ἓνας χαραμοφάης. Πέντε χρόνια μοῦ χρωστᾶ πέντε τάλλαρα καὶ δὲν μοῦ τὰ δίνει καὶ τοῦ πιεχὰ δώσει νὰ θάψει τὸ πρῶτο του παιδί. Τούδωσα κι ἄλλη

φορά γάλα και μίαν ὄρνιθα ἐπειδὴ λυπήθηκα τῇ γυναίκα του. Γιατί λοιπὸν ἀραδιάζει παιδιά ἀφοῦ δὲ δύνεται νὰ τὰ ζήσει;

—Τὸ παιδί του πεθαίνει...

—Κι ἀπές; Μπορῶ νὰ πετῶ ἐγὼ τὸ βίος μου ἐπειδὴ πεθαίνουνε οἱ ἄλλοι;

—Τὸ παιδί του πεθαίνει...

—Κι' ἀπές; Ἄς μοῦ γυρίσει ὅσα μοῦ χρωστάει νὰ τὸν νιαστῶ καὶ γώ. Ἄμα ὅμως ἐκεῖνος ἀψηφάει τὸ δικό μου τὸ νιτερέσιο, τότε σθῆνω καὶ γώ ἀπὸ τὸ νοῦ μου.

—Τὸ παιδί του πεθαίνει...

—Κι ἀπές; Αὔριο θὰ σκαρώσει κι ἄλλο παιδί. Ἐγὼ θὰ τὸ πλερώσω κι αὐτό;

—Νὰ τὸ θάψει λοιπὸν κι αὐτό;

—Νοικοκύρης εἶναι, δικά του εἶναι τὰ παιδιά κι ἄς τὰ κάνει ὅ,τι θέλει. Τὸ χρῆμα βγαίνει δύσκολα γέροντα. Δὲ βρίσκεται σκορπισμένο στοὺς δρόμους καὶ δὲ συνάζεται ἀκοπα, καθὼς συνηθίσατε νὰ τὸ μαζώνετε σεῖς, οἱ καλογέροι. Ἐμεῖς ὅμως ποὺ τὸ βγάζουμε μὲ ἰδρῶτα καὶ μὲ λαχτάρα, ξέρουμε τὴν ἀξία του καὶ γι αὐτὸ τὸ τιμᾶμε.

—Τὸ παιδί του πεθαίνει...

—Κι ἀπές; Δὲ μοῦπες, πρὶν ἀπὸ λίγο, πὼς καὶ γώ θὰ πεθάνω καὶ μάλιστα ἀπόψε; Γιατί νὰ νιαστῶ γιὰ τοὺς ἄλλους;

—Νὰ νιαστεῖς γιὰ τὴν ψυχὴ σου. Γιατί τὸ χρῆμα σου, ἐκεῖ ποὺ θὰ πᾶς, δὲν ἔχει καμιὰ πέραση.

—Ἐχει ὅμως ἐδῶ κάτω...

—Οὔτ' ἐδῶ κάτω ἔχει, τοῦ φώναξε ἀγανακτισμένος ὁ Παπουλάκος.

—Ἄν δὲν ἦμουν στὰ χάλια ποὺ βρίσκουμαι, θὰ γελοῦσα μὲ τὴν καρδιά μου γιὰ τὰ μυαλά σου. Μάθε λοιπὸν ἀπὸ μένα γέροντα πὼς τὸ χρῆμα ἔχει πέραση καὶ δῶ καὶ στὸν οὐρανό. Ἐνας δεσπότης στὸ μοναστήρι τῆς Λαύρας, μοῦπε μιὰ μέρα, πὼς ἂν ἔδινα χίλια τάλαρα νὰ χτιστεῖ μιὰ ἐκκλησιά, ἀγόραζα σίγουρα θέση στὸν παράδεισο. Νὰ λοιπὸν π' ἀγοράζεται κι ὁ οὐρανός, ἀφοῦ ἕνας δεσπότης ὄρισε καὶ τὸ τίμημα.

—Σοῦπε ψέματα αὐτὸς ὁ σατανάς. Κανείς δὲ μπορεῖ νὰ ἀμφαλίσει σὲ κανέναν θέση στὸν οὐρανό. Μόνο μὲ τὴ μετάνοια, μπορεῖς νὰ πλερώσεις αὐτὴ τὴ θέση. Κι ἐγὼ σοῦ λέω πάλι, ὄχι μονάχα στὸν οὐρανό, ἀλλὰ οὔτε στὴ γῆ δὲν ἔχουν ἀντίραση τὰ λεφτά σου.

—Λαθεύεσαι παπούλη, ἀποκρίθη ὁ Ἄντρέας. "Ἐχει καὶ ἐπιράχει. "Ὅ,τι θεὸς ἀγοράζεις μὲ τὸ χρυσάφι. Ἄπὸ τ' ἄψυχα καὶ τὰ ζωντανὰ ὡς τοὺς ἀνθρώπους...

—Γελιέσαι, γιατί μόνο ψεύτικεςπραμάτειες ἀγοράζεις μὲ τὰ λεφτά. Μπορεῖς ν' ἀγοράσεις μὲ τὰ λεφτά τὴν ἀγάπη τοῦ ἁγίου πνεύματος ψυχῆς;

—Τί πάει νὰ πεῖ αὐτό;

—Δύναμη ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ σοῦ φέρει οὔτ' ἐνοῦ ἀνθρώπου τὴν ἀγάπη, δὲν εἶναι δύναμη ἀλλὰ κοροϊδία. Κι ἀπὸ μακριὰ μάθε πὼς ὅσα χρήματα καὶ νὰ δώσεις ἢ ἀγάπη δὲν ἀγοράζεται, γιατί εἶν' ἓνα ἀντίδωρο ποὺ χαρίζεται μόνο σὲ εἰνὸν ποὺ ἀγαπᾷ καὶ σὲ κανέναν ἄλλον. "Ἀνθρωπος, ποὺ ἀπὸ στήθεια τοῦ δὲν μπορεῖ νὰ φουντώσει ἡ ἀγάπη, δὲ θ' ἀποληθεῖ, μακάρι νὰ ξεδειάσει ὅλο τὸ χρυσάφι τῆς γῆς. Κι' ὅταν ὑπάρχει ἀγάπη, Ἄντρέα, ὁ τόπος μοσκοβολᾷ. Ἐδῶ μένει ἡ ἀγάπη δὲν πρόβαλε ποτὲ καὶ γι' αὐτὸ τὸ σπίτι τὸ πνίγη ἢ μούχλα. Τί τὴ θεὸς λοιπὸν τέτοια μαγκούφα ζωῆ; Γύρω σου ὁ πόνος βογγᾷ. Γύρισε, σκύψε, ἄκουσέ τον καὶ σκόρπισέ τον μὲ τὴν ἀγάπη σου. Τότε θὰ δεῖς πὼς δὲ θὰ φοβᾷσαι τίποτα, οὔτε καὶ κείνον ποὺ θάρθει πρὸς ἀντάμωσή σου τοῦτη τὴ νύχτα. Ὁ Θεὸς μαζί σου.

—Στάσου λίγο, εἶπε παρακαλεστικὰ ὁ Ἄντρέας. Στάσου λίγο.

Ὁ Παπουλάκος κοντοστάθηκε πάλι. Ἐρριξε μιὰ λοξὴ ματιὰ κι εἶδε τὸν Ἄντρέα νὰ πηγαίνει στὴ διπλανὴ κάμαρη, ποὺ ἦταν τὸ στρῶμα ποὺ κοιμόταν, κι ἓνα σεντούκι. Τὸν εἶδε νὰ σκύβει καὶ μὲ προφύλαξη νὰ τ' ἀνοίγει, νὰ παίρνει κάτι καὶ πάλι μὲ μεγάλη προσοχὴ νὰ τὸ ξανακλείνει καὶ νὰ γυρίζει βιαστικὸς στὸν Παπουλάκο.

—Πάρε Παπούλη, τοῦπε, τοῦτο τὸ κεμέρι καὶ βοήθησε τὸ παιδί τοῦ Κάλφα. Ἐμένα ὅμως μὴ μὲ μπερδέψεις. Κακομα-

θαίνουνε καὶ ματάρχουνται. Πές πῶς εἶναι ἀπὸ δικοῦ σου, πές πῶς τὸ στέλνει ὁ Θεός. Ἐσεῖς οἱ καλόγεροι ξέρετε καὶ τὰ λέτε ὁμορφα κάτι τέτοια.

—Γιατί μοῦ δίνεις αὐτὰ τὰ λεφτὰ Ἄντρέα;

—Γιὰ τὸ ἄρρωστο παιδί τοῦ Κάλφα...

—Αὐτὸ λέγαμε τόσην ὥρα;

—Αὐτὸ βέβαια. Δέ μοῦ τσαμπουνοῦσες τόσες φορές πῶς τὸ παιδί του πεθαίνει;

—Σοῦ εἶπα ὅμως πῶς τούτη τῆ νύχτα θὰ πεθάνεις καὶ σύ...

—Μπᾶ κακὸ χρόνο νάχεις, καλόγερε τοῦ σατανᾶ. Ἐσὺ βάλθηκες νὰ μὲ πεθάνεις μὲ τὸ στανιό.

Ὁ Παπουλάκος τότες, καθὼς κρατοῦσε τὸ κεμέρι, τὸ σήκωσε καὶ τὸ πέταξε κατάμουτρα τοῦ Βυτινιώτη...

—Εἶσαι ὀλόφτυστος ὁ τρισκατάρατος, τοῦ φώναξε. Κι ἂν πεθάνει ὁ γιὸς τοῦ Κάλφα, θὰ τὸν σηκώσουν οἱ ἀγγέλοι, καὶ θὰ γνωρίσει τὸν παράδεισο. Σένα ὅμως θὰ σὲ σούρνουν ὅλοι οἱ διαόλοι τῆς κόλασης καὶ θὰ καίγειςαι στὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα.

Ὁ Βυτινιώτης ἔτρεμε ἀπὸ τὸ φόβο καὶ τὴν ὀργή κι εἶχε ὅλη τὴ διάθεση νὰ σκοτώσει τὸν Παπουλάκο, ἀλλὰ φοβόταν.

Χωρὶς ἄλλη κουβέντα ὁ Παπουλάκος βγήκε ὄξω.

Ξαναγύρισε στὸ σπίτι τοῦ Κάλφα, ὅπου ἀντάμωσε ἕνα νέο πρόσωπο. Ἦτανε ἕνας τσοπάνος, ὡς εἴκοσι χρονῶ, ποῦ εἶχε τὰ πρόβατά του σὲ μιὰ στάνη, ὄξ' ἀπ' τὰ Τρόπαια, στὸ δρόμο ποῦ πήγαινε πρὸς τὰ Λαγκάδια. Καθὼς ἱστοροῦσε τοῦτο τὸ τσοπανόπουλο, κεῖ ποῦ λαγοκοιμόταν εἶδε μιὰ γυναίκα, ντυμένη στὰ κατάσπρα, νὰ σιμώνει καὶ νὰ τοῦ λέει.

—Γιόμισε γρήγορα μιὰ καρδάρια γάλα καὶ κουβάλησέ το, χωρὶς ἄργητα, στοῦ Κάλφα τὸ σπίτι. Κάθε δυὸ μέρες νὰ τοῦ πηγαίνεις γάλα καὶ τυρὶ καὶ ξυνόγαλα, ὡς ποῦ νὰ γειά-νει τὸ παιδί του, γιατί αὐτὸ εἶναι τὸ θέλημα τοῦ γιουῦ μου.

Ὁ Παπουλάκος, ἀγκάλιασε τὸ τσοπανόπουλο κλαίγοντας καὶ γονάτισε καὶ προσευχήθηκε πολλὴν ὥρα στὸ προσκέφαλο τοῦ παιδιοῦ καὶ τὸ παιδί ἤπιε γάλα κι ἀνασηκώθη

το γοστά στρωσίδια και φίλησε τὸ χέρι τοῦ γέροντα κι ἔλεγε πῶς ἤθελε τὸν παπούλη νὰ μείνει κοντά του.

Ὁ Παπουλάκος σὲ λίγο ἔφυγε ἀπὸ τοῦ Κάλφα, καὶ μαζὶ μὲ τὸ τσοπανόπουλο, τὸ Διονύση, τράθηξε στὴν ἐκκλησιά καὶ σήμανε τὶς καμπάνες.

Οἱ χωριάτες, παρὰ τὸ χιόνι, τρέξανε καὶ σὲ λίγο μπροστά στὴν ἐκκλησιά εἶχαν μαζωχτεῖ οἱ περισσότεροι.

- Σᾶς ἔκραξα, τοὺς εἶπε, γιὰ νὰ σᾶς μιλήσω. Ὁ Θεὸς ἔχει γυρίσει τὸ πρόσωπό του ἀπ' τὰ Τρόπαια, καὶ γι' αὐτὸ ἔπεσε τόσο θανατικό καὶ τόση φτώχεια. Κι ἅμα ὁ Θεὸς σηκῶσει τὸ μάτι του ἀπὸ ἓναν τόπο, ἐκεῖ στήνει τὸ βασίλειό του ὁ σατανάς. Καὶ μάθετε πῶς ὁ διάβολος ἔχει κυκλώσει ἀπ' ὀλοῦθε τὰ Τρόπαια κι οὔτε χαῖρι, οὔτε προκοπὴ θὰ δῆ-
ναι, ἂν δὲν πέσετε σὲ βαρεῖὰ νηστεία καὶ προσευχὴ καὶ ταπεινά. Κι ἡ προκοπὴ ποὺ ἔχω ἐγὼ στὸ νοῦ μου, δὲν εἶναι ἄλλη ποὺ βάζετε ἐλόγου σας μὲ τὸ χαλασμένο μυαλό σας, προκοπὴ σὲ πράματα τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλὰ προκοπὴ σὲ πράματα ἀγιοτικά, προκοπὴ στὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ μας. Μὴ δωψάτε χρυσάφι, γιατί εἶναι πράμα τοῦ διαβόλου κι ὄχι τοῦ Χριστοῦ μας. Μέσα δῶ στὰ Τρόπαια, ζοῦνε ἀνάμεσά μας, ἄνθρωποι καταραμένοι, ὄργανα τοῦ διαβόλου, ποὺ μαζώξανε τὸ χρυσάφι μὲ τὸ ψέμα, μὲ τὸ δόλο, ρουφώνοντας τὸ αἷμα σας, ἐπειδὴ τάχα σᾶς εὐκολύνανε ν' ἀγοράσετε τὸ χωράφι σας, ἢ νὰ πάρετε τὸ ζωντανό σας. Αὐτοὶ εἶναι πιὸ καταραμένοι κι ἀπὸ τὸ φονιά, εἶναι οἱ πιὸ κριματισμένοι ἄνθρωποι καὶ μέσα τους, ἀντὶ γιὰ ψυχὴ, φωλιάζει ὁ σατανάς. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς, τούτη τὴ νύχτα κιόλας, θὰ πλερώσει στὸ δαίμονα ὅλα του τὰ χρέγια, δίνοντάς του τὴ σαφὴ καὶ κολασμένη ψυχὴ του. Τούτη κιόλας τὴ νύχτα...

Σοῦσουρο δυνατὸ ἀκούστηκε μέσα στὸν κόσμο. Τούτος ὁ λόγος τοῦ Παπουλάκου ἔφερε μεγάλη σύγχυση, κι ὁ καθένας ἀναρωτιόταν, πῶς μπορούσε νὰ ξέρει τόσο καλά τοῦτος ὁ γέροντας τὰ μαρτύρια ποὺ τραβοῦσαν οἱ κακορίζικοι χωριάτες, ἀπὸ τοὺς σπαγγοραμμένους δανειστὲς τους. Καὶ πῶς μπορούσε νὰ ξέρει τὴ μέρα καὶ τὴν ὥρα ποὺ θὰ τελειω-

νε τις κακές του τις μέρες. Ένα απ' αυτά τ' ανήμερα κι ανελήητα θεριά.

Φωνή ακούστηκε τότε από τό πλήθος.

—Γειά στο στόμα σου παπούλη. Μας έχουνε ρουφήξει τό αίμα οί βδέλες.

—Μονάχα αν ξεσηκωθοῦμε και τους σφάξουμε σαν τραγιά, θα γλυτώσει ό τόπος, φώναξε ένας άλλος.

—Λάθος, τόν διάκοψε ό Παπουλάκος. "Αν χύσετε αίμα, αίμα θάναί ή πλερωμή σας. Ένας τρόπος είναι να γλυτώσετε απ' αυτούς: Να μετανοιώσετε ατοί σας και να γυρίσετε στο δρόμο του Χριστού. Τότε μονάχα δέ θάχετε την ανάγκη τους κι αυτό θάναί γι αυτούς μαχαίρι πιο κοφτερό από κάθε άλλο. "Αν οί άντρες δέν είναι κυριεμένοι από τό πιστό κι οί γυναίκες από τ' άσημικά και τ' άλλα στολίδια τής άμαρτίας, δέ θάχετε την ανάγκη τους και δέ θά χρειάζεται να δουλώνεστε σε τέτοιες βδέλες τής κόλασης. Κάθε τάλαρο που σās δίνουνε αυτοί οί αναθεματισμένοι, είναι και μιá καινούργια φούρκα στο λαιμό σας. "Οποιος σās λέει πως τό πολύ βιός είναι εύλογία Θεού, σās ξεγελά. Τό χρυσάφι είναι ή μεγάλη άρματωσιά του σατανά κι αυτό σπρώχνει τόν άνθρωπο στο ψέμα, στην κλεψιά, στη μοιχεία, στην άπηνιά και στο φόνο. Μάθετε πως σκοπός τής ζωής μας είναι ή δόξα του Κυρίου και πως μοναχά ό ύπνος του δίκαιου και του φτωχού είναι ήσυχος. Φροντίστε για τό τίμιο ψωμί σας και ρίξτε όλη σας την έγνοια για την ψυχή σας. Τότες μόνο θάστε χαρούμενοι κι άνάλαφροι σαν τους άγγέλους. "Όπου κι αν βρίσκεστε κι όπου κι αν δουλεύετε, έχετε πάντα γυρισμένο τό νοῦ σας στο Θεό κι ούδέ στιγμή να ξεμακραίνετε από τό λόγο του. Αυτή ή άδιάκοπη προσευχή θα σās φυλάξει απ' όλες τις συφορές που φοβερίζουν την ψυχή σας. Γιατί ποιό τό όφελος να καλοφάτε και να καλοπιητε, αν για χάρη τους χάσετε την ψυχή σας κι αιώνια τή φυλακώσετε στην πυρωμένη κόλαση;...

Πάνω από δυό ώρες τους μίλησεν ό Παπουλάκος, και, παρ' όλο τό χιόνι και την παγωνιά, κανένας δέν κούνησεν από τή θέση του. "Αμα τέλειωσεν είχε κιόλας σουρουπώσει,

οι ὄλοι θέλανε νὰ μείνουνε κοντά του, ἄντρες καὶ γυναῖκες, καὶ ὄλοι φιλοῦσαν τὸ χέρι του, κι ὄλοι πιάνανε τὸ ράσο του. Ὡστόσο στὸ μυαλό τους στριφογύριζε μιὰ φράση τοῦ γέροντα:

“Ὅλοι σας σταθήκατε κάποτες καὶ κλέφτες καὶ ψευδοί, καὶ μοιχοὶ καὶ μπορεῖ καὶ φονιάδες. Πασχίσετε μὲ προσηχὴ καὶ μετάνοια νὰ κερδίσετε τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου...”

Κανέναν δὲν χαΐδεψεν ὁ γέροντας μὲ παινέματα, ἀλλὰ οἱ ὄλων ὦν τὶς πληγὲς ἀκούμπησε σίδερο.

Περισσότερο ὅμως ἀπ’ ὅλα ὅσα εἶπε, κεῖνο ποὺ κουθενιαζόταν ἀπ’ ὄλους ἦταν ἡ προφητεία του πὼς μιὰ ἀπὸ τὶς βδέλες τοῦ χωριοῦ θὰ πέθαινε κείνη τῆ νύχτα. “Ὅλους ἔτρωγε ἡ ἔγνοια, ποιά ἀπ’ ὄλες τὶς βδέλες τοῦ χωριοῦ θὰ πέθαινε. Καὶ τόσο τοὺς κατὰτρωγε αὐτὴ ἡ ἔγνοια, ποὺ κανέναν διαριανὸς δὲν ἔκλεισε μάτι.

Στὸ μεταξύ εἶχε μαθευτεῖ πὼς ὁ γέροντας εὐλόγησε τ’ ἄρρωστο παιδί τοῦ Κάλφα καὶ πὼς ἡ Μεγαλόχαρη ἔστειλε ἕνα τσοπανόπουλο μὲ θροφές καὶ πὼς ὁ Χρῆστος καλύτερησε καὶ πῆρε τὴν ἀπάνω βόλτα, μόλις ὁ γέροντας ἀκούμπησε τὸ χέρι του στὸ κεφάλι του καὶ τὸ βλόγησε.

Ὁ Παπουλάκος γύρισε στὸ σπίτι τοῦ Κάλφα, ποὺ λογαριαζόταν τὸ πιὸ φτωχὸ καὶ τὸ πιὸ κακορίζικο σπίτι στὰ Τρόπαια, γιὰ νὰ συχάσει, ὀλάκαιρο ὅμως τ’ ἄλλο χωριὸ ἀγρυπνοῦσε, σιγοκουθέντιαζε καὶ περίμενε.

Μετὰ τὰ μεσάνυχτα σηκώθηκε ἕνας παράξενος ἀγέρας κι οἱ καμπάνες τῆς ἐκκλησιᾶς σημάνανε μοναχὲς τους τρεῖς φορές.

Ἐνα-ἕνα κρυφάνοιγαν δειλὰ τὰ παραθύρια καὶ πολλὰ μάτια πάσκιζαν νὰ τρυπήσουν τὸ πυκνὸ σκοτάδι καὶ νὰ δοῦν. Μόνο ὁ Παπουλάκος σηκώθηκε καὶ στάθηκε κάτω ἀπὸ τὰ εἰκονίσματα καὶ προσευχήθηκε μὲ δάκρυα στὰ μάτια.

Ὁ ἀγέρας ὡς τόσο σφούραγε δαιμονισμένος κι οἱ καμπάνες ξαναχτύπησαν.

Ξαφνικὰ ἀνοιξε ἕνα παράθυρο στὸ σπίτι τοῦ Ἄντρεα τοῦ Βυτινιώτη κι ὁ ψυχογιὸς του ἄρχισε νὰ οὐρλιάζει:

—Τρέξτε χριστιανοί... Πέθανε οὐ ἀφέντης... Πέθαν' οὐ κὺρ' Ἀντρέας... Τριχάτ' χριστιανοί...

Σὲ λίγο ὄλα τὰ παραθύρια κι οἱ πόρτες εἶχαν ἀνοίξει κι οἱ χωριανοὶ πήρανε τὰ σοκκάκια καὶ συνάχτηκαν στὸ σπίτι τοῦ Βυτινιώτη.

—Πέθανε ὁ τρισκατάρατος, ἀκούστηκαν φωνές.

—Ψόφησεν ἡ ὀχιά, ἀκούστηκαν ἄλλες.

—Ἡ πανθέρα πνίγηκε στὸ αἷμα τῶν χριστιανῶν ποὺ εἶχε ρουφήξει, φώναξε μιὰ γυναίκα ἀπὸ ἓνα παράθυρι.

—Νὰ τὸν πετάξουμε στοὺς λύκους καὶ στὰ κοράκια, πρότειναν κάποιοι καὶ προστάξανε τὸν παραγυιὸ τοῦ Βυτινιώτη νὰ τοὺς ἀνοίξει. Τότες, μέσα σ' αὐτὴ τὴ σύγχυση καὶ τὴν ὄχλοβή, μπροστὰ στὴν πόρτα τοῦ Βυτινιώτη φάνηκεν ὁ Παπουλάκος.

—Χριστιανοί, τοὺς φώναξε, δὲν εἶναι στὴν ἐξουσία μας νὰ κρίνουμε τοὺς ἀποθαμένους. Ὁ Κύριος θὰ κρίνει τὸν καθένα κατὰ τὰ ἔργα του. Τὸ χρέος τὸ δικό μας εἶναι νὰ κηδέψουμε αὐριο τὸν ἄνθρωπο ποὺ παράδωκε τὸ πνεῦμα καὶ νὰ παρακαλέσουμε τὸ Θεὸ νὰ τοῦ σχωρέσει τὰ κρίματά του. Γιὰ τὴν ὥρα γυρίστε στὰ σπίτια σας καὶ κοιτάξτε τὴν ψυχὴ σας καὶ τὰ δικά του τὰ ἔργα ὁ καθένας. Μετανιώστε τὸ γρηγορότερο, γιατί κανένας δὲν ξέρει τὴν ὥρα καὶ τὴ στιγμή ποὺ θὰ τὸν καλέσει ὁ Κύριος.

Ἄραιώσανε καὶ σιγά-σιγά φύγανε ὅλοι καὶ μόνο ἡ γριά Παγώνα ἢ σαβανότρα γλύστρησε στὸ σπίτι τοῦ Βυτινιώτη κι ὁ Γιάννης ὁ Μπίτσος μὲ τὴ γυναίκα του, μακρυνά του ἀνήψια, ποὺ δὲν τάμπαζε στὸ σπίτι ποτές ὁ μακαρίτης, γιὰ νὰ ξευχτίσουν πλάϊ στὸ νεκρό.

Ὁ Παπουλάκος γύρισε πάλι στοῦ Κάλφα καὶ σὲ λίγο τὰ σοκκάκια στὰ Τρόπαια μείνανε πάλι ἔρημα καὶ βουβά.

Ἦχι ὅμως γιὰ πολὺ.

Ἡ πόρτα ἐνὸς σπιτιοῦ ἀνοίξε κρυφὰ καὶ σιγά. Μιὰ σκιά πρόβαλε δειλά καὶ γλύστρησε μέσα στὸ σκοτάδι. Προχώρησε τρία βήματα τοῖχο-τοῖχο καὶ κοντοστάθηκε. Κόλλησε σὲ μιὰ ξερολιθιά ν' ἀφουγκραστεῖ καὶ σὲ λίγο προχώρησε ὡς τὸ καντούνι τοῦ δρόμου. Ἐκεῖ πάλι στάθηκε μὲ κρατημένη ἀνά-

αυτὸ ἀκούσει. Σὲ λίγο πάλι κίνησε ὡς που ἔφτασε στὸ σπίτι τοῦ Κάλφα. Ἐκεῖ στάθηκε περισσότερο. Ἐπειτα ἀπὸ ὥρα ἢ σκιά ἔσκυψε κι ἀπόθεσε, στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ, ἕνα μικρὸ ταγάρι καὶ γρήγορα τραθήχτηκε μὲ τὴν ἴδια προφύλαξη. Ἐκαμὲ τὸν ἴδιο δρόμο, προστατεμένη ἀπ' τὸ σκοτάδι καὶ γυμνοσε στὸ σπίτι ἀπ' ὅπου εἶχε βγεῖ.

Ἐπειτα ἀπὸ κάμποσιν ὥρα, δειλά καὶ μυστικά, ἀνοιξάν ἢ πόρτα ἄλλου σπιτιοῦ καὶ μιὰ γυναίκα κουκουλωμένη ἀπὸ κεφαλῆς, δρασκελίσει τὸ σοκάκι καὶ τοῖχο-τοῖχο κι αὐτὴ ἦρθε καὶ στάθηκε προφυλαχτικά στὸ φτωχικὸ τοῦ Κάλφα. Ἐσκυψε καὶ ἢ γυναίκα, καθὼς ἢ προηγούμενη σκιά, ἀπόθεσε κάτι καὶ τραθήχτηκε. Ὡς ποῦ νὰ ξημερώσει ὁ Θεὸς τὴ μέρα, πάνω ἀπὸ δέκα τέτοιες σκιές, γλύστρησαν ἀπὸ τὰ σπίτια τους καὶ ἀπόθεσαν κάτι στὴν πόρτα τοῦ Κάλφα.

Ἄμα ξημέρωσε καὶ ἀνοιξεν ὁ Κάλφας τὴν πόρτα του κι εἶδε ὅλα τοῦτα ποῦ ἢ νύχτα εἶχεν ἀποθέσει στὴν πόρτα του, φώναξε τὸν Παπουλάκο καὶ κάθησαν μαζί νὰ ξεδιαλύνουν.

Μέσα στὸ ταγάρι ἦτανε ἕνα σωρὸ ὁμόλογα, γιὰ χρέγια ποῦ εἶχανε χωριανοὶ καὶ στὰ Τρόπαια καὶ στὰ Λαγκάδια, στὸν Ἀργύρη τὸν Κούτσικο, τὴ δεύτερη βδέλα, μετὰ τὸν Βυτινιώτη, ποῦ μάστιζε ὅλη τὴ Γορτυνία.

Ὁ Κάλφας ἔτριβε τὰ μάτια του καὶ λογάριασε θάμα ὅσα γίνηκαν κι' ἔσκυψε καὶ φίλησε τὸ χέρι τοῦ Παπουλάκου.

Μιὰ γυναίκα γύρισε τ' ἀσημικά της. Ἐνας ἄλλος ἔφερε τὸ κλεμένο κεμέρι ἐνοῦ χωριανοῦ κι ἕνας τρίτος τὰ κλεμένα λεφτὰ ἐνοῦ περαστικοῦπραματευτῆ.

Τὰ βάλανε ὅλα σ' ἕνα ταγάρι, πήγανε πάλι στὴν ἐκκλησιά, σημάνανε τὶς καμπάνες, μαζώξανε τοὺς χωριανούς κι ὁ Παπουλάκος εἶπε τοῦτα τὰ λόγια:

—Χριστιανοί, ὁ Χριστὸς ἔρριξε πάλι τὸ βλέμμα τῆς καλοσύνης του στὰ Τρόπαια. Ὅλοι εἴμαστε κριματισμένοι, ἀλλὰ φτάνει μιὰ στιγμή νὰ τὸν θυμηθοῦμε γιὰ νὰ μᾶς χαρίσει ὅλο του τὸ ἔλεος. Καὶ τὰ Τρόπαια τὸν θυμήθηκαν κι ἀπόθεσαν στὰ πόδια του ὁμόλογα ἁμαρτωλά, ἀσημικά καὶ κλε-

μένα κεμέρια. Τὰ ὁμόλογα θὰ τὰ γυρίσω σὲ κείνους ποὺ τὰ χρωστᾶνε, τὰ κλεμένα σὲ κείνους ποὺ τάχασαν καὶ τ' ἀσημικά, μαζί μὲ τὴ βοήθεια ποὺ θὰ δώσουν ἐκεῖνοι ποὺ θὰ πάρουν πίσω τὸ χαμένο τους βίος καὶ κείνοι ποὺ θὰ πάρουν πίσω τὰ ὁμόλογα ποὺ φούρκιζαν τὸ λαιμό τους, θὰ μοιραστοῦν γιὰ βοήθεια στ' ἄρρωστα παιδιὰ τοῦ χωριοῦ καὶ στοὺς ἀνήμερους γιὰ δουλειά. Συμφωνᾶτε;

—Νὰ γίνει καθὼς ὀρίζεις ἐσὺ, παπούλη, ἀποκρίθηκαν ὅλοι σὰ νάτανε ἓνας μοναχὸς ἄνθρωπος καὶ μπήκαν στὴν ἐκκλησιά.

Πῶς ἔμαθε ὅλ' ἡ Γορτυνία, τόσο γρήγορα, ὅσα σταθήκανε στὰ Καπίκια καὶ στὰ Τρόπαια, εἶναι ν' ἀπορεῖ ὁ ἄνθρωπος.

Στὰ χωριά, σ' ὅλο τὸ δῆμο Φαρῶν, σ' ὅλο τὸ δῆμο Κλειτορίας, σ' ὅλα τὰ χωράφια, στὰ στανοτόπια καὶ στὰ μακρυνά βοσκοτόπια καὶ στίς πολιτεῖες, ἀπὸ τὰ Καλάβρυτα ὡς τὴν Πάτρα, ἱστοροῦσαν καὶ κουβέντιαζαν οἱ ἄνθρωποι τὸ φανέρωμα τοῦ Παπουλάκου.

Τὰ στήθια τῶν ἀνθρώπων πλημμύριζε χαρά, ἡ πρώτη χαρὰ ποὺ γνώριζαν μετὰ τὸ τίναγμα τῆς σκλαβιάς. Τοὺς εἶχαν ἀποκαρδιώσει τόσοι καὶ τόσοι τραμπουκισμοὶ τῆς ἐξουσίας, τόση καταφρόνια ποὺ τοὺς δείχνανε οἱ δεσποτάδες, ὁ ξεπεσμός τοῦ παπᾶ, ἡ παντοδυναμία τοῦ τοκογλύφου, ὁ φόβος τοῦ ληστῆ καὶ τὸ πλιάτσικο τοῦ ἀποσπασματάρχη, ὥστε τὸ φανέρωμα τοῦ Παπουλάκου τὸ λογάριασαν εὐλογία Θεοῦ.

Ἄν ἡ γνώση μας γιὰ τὴν ἀνθρώπινη φύση δέν ἦταν τόσο λειψή καὶ τόσο παραστρατημένη, δέ θὰ ὀνοματίζαμε πρόληψη καὶ καρπὸ τῆς ἀμάθειας, ὅλη τὴ δίκαια ἀφοσίωση ποὺ ἔδειξε ὁ λαὸς τοῦ Μοριᾶ στὸ μοναχὸ Χριστοφόρο.

Πρὶν ἀκόμη φύγει ἀπὸ τὰ Τρόπαια, ὁ παπα-Στέφανος ἀπὸ τὰ Λαγκάδια καὶ τρεῖς πρόκριτοι, ἦρθαν πρὸς ἀντάμωσή του, γὰ τὸν καλέσουν νὰ πάει νὰ κηρύξει στὸ χωριό τους.

Ὁ Παπουλάκος δέχτηκε κι ὅλοι μαζί κίνησαν γιὰ τὸ χωριό.

Στὸ ἔμπα τοῦ χωριοῦ, σήμαναν χαρμόсуна οἱ καμπά-

...κι ὅλοι ἀπαράτησαν καὶ σπίτια καὶ δουλειές καὶ δρᾶμανε
...πρὸς ἀντιτάμωσιν τοῦ ὄσιου.

...Στὰ Λαγκάδια, ἐδῶ κι ἓνα χρόιο, λειτουργοῦσε ἓνα σκου-
...πὸ κι εἶχανε ξεδιαστεί οἱ χωριάτες νὰ φέρουνε δάσκαλο
...εἰς τὴν Τρίπολη γιὰ νὰ μάθει γράμματα τὰ παιδιὰ τους
...εἰς νὰ τοὺς ἀνοίξει τὰ μάτια.

...Τοῦτος ὁ δάσκαλος θάτανε δὲ θάτανε σαραντάρης, ἀ-
...καίτρος ἄνθρωπος, ποὺ ἀπ' τὰ ξημερώματα ὡς τὸ σούρου-
...πο αἰτοπαυεῦόταν γιὰ τὴ μάθησιν καὶ τὴ γνώσιν του κι εἶ-
...χε καταφέρει νὰ πάρει ὀλονῶν τὸν ἀέρα. Ἀκόμα κι ὁ παπα-
...Στέφανος, ποὺ ἦτανε καλὸς καὶ Θεοσεβούμενος ἱερέας, ἔ-
...χε τὸ θάρρος του μπροστὰ στὸ δάσκαλο, ποὺ εἶχε κατα-
...φέρει νὰ γίνῃ ἀληθινὸς κεχαγιάς στὰ Λαγκάδια.

...Ἐπειδὴ ἦτανε καὶ πότης καὶ τ' ἄρεσε τὸ ρακί, γι' αὐτὸ
...εἶχε μοναχὸ φίλο τὸν κάπελα, Ἀντώνη Θύμιο, μὲ τόνομα.
...Τοῦτος ὁ Θύμιος, ξιπασμένος ἀπ' τὸ μεγαλεῖο τοῦ δάσκαλου,
...μονάχα τὴ δική του τὴ γνώμην σεβόταν κι ἀψηφοῦσε καὶ τὸν
...παπα-Στέφανο καὶ τοὺς συγχωριανοὺς του. Τούτῃ τὴ φορὰ
...ὅμως δὲν πέρασε ὁ λόγος τοῦ κύρ Παναγάκη, τοῦ δάσκα-
...λου, καὶ τὸ χωριὸ ξεσηκωμένο περίμενε τὸν Παπουλάκο.

...Ἄδικα ὁ κύρ Παναγάκης ἔβρισε τοὺς χριστιανοὺς γι'
...ἀγράμματοι, γι' ἀνίδεοι, ποὺ ἀντὶς νὰ πασχίσουν νὰ ξε-
...στραβωθοῦν μὲ τίς ὀρμήνειες τῶν γραμματισμένων, ξεσηκω-
...τόνταν νὰ ὑποδεχτοῦν καὶ νὰ τιμήσουν ἓναν ἀγράμματο χω-
...ριάτη, ποὺ ἀπαράτησε τὴ χασαπικὴ γιὰ νὰ κάνει τὸν κα-
...λόγερο.

...—“Ὁμοιος στὸν ὄμοιο κι ἡ κοπριά στὰ λάχανα, πρόσθετε
...στὰ λόγια τοῦ κύρ Παναγάκη, ὁ Ἀντώνης.

...Μονάχα τοῦτοι οἱ δυὸ ἄντρες ἀπ' τὰ Λαγκάδια δὲν τρέ-
...ξανε νὰ καλωσορίσουνε τὸν Παπουλάκο καὶ νὰ φιλήσουνε
...τὸ χέρι του, καθὼς ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος.

...Γιὰ κοροϊδία μάλιστα, πήρανε δυὸ καρέκλες καὶ παρ'
...ὅλη τὴν παγωνιά ξαπλώθηκαν καὶ κοροϊδεύανε, ἅμα πέρασε
...ἀπὸ μπροστὰ τους ὁ Παπουλάκος, μὲ τὸν κόσμο.

...Ὁ Ἀντώνης μάλιστα ὁ Θύμιος, γιὰ νὰ φανεῖ πιὸ ξυπνὸς
...καὶ νὰ φχαριστήσῃ τὸ δάσκαλο, φώναξε:

Ἔχω ἓνα γουρούνι γιά σφάξιμο. Ἄμα ἀδειάσεις, παπουλάκη, ἔλα ν' ἀκονίσεις τὸ μαχαίρι σου.

—Ὁ Θεὸς νὰ σ' ἐλεήσει ἀδερφέ μου, ἀποκρίθη ὁ Παπουλάκος.

—Ζήτηυλας δέν ἔγινα νὰ περιμένω νὰ μ' ἐλεήσει ὁ Θεός, καλόγερε. Ἐγὼ δουλεύω, δὲ ζητιανεύω σάν τὴν ἀγιοσύνη σου.

Καὶ φχαριστημένος ἀπ' τὴν ἀπόκρισή του, ἄρχισε νὰ χασκογελά τόσο δυνατὰ καὶ τρανταχτὰ, ποὺ πηδοῦσαν οἱ κοιλιές του.

Καθὼς ὅμως γελοῦσε, τὸν ἔπιασε ἓνας παράξενος βήχας καὶ στὸ λεπτὸ σωριάστηκε κατὰ γῆς.

Ὁ Ἀντώνης ὁ Θύμιος εἶχε μείνει ξερός, στὸν τόπο, χτυπημένος ἀπὸ κόλπο.

Ὁλος ὁ κόσμος ἔμεινε στὸν τόπο, σάν μαρμαρωμένος, καὶ μόνο ὁ δάσκαλος, ὁ κύρ Παναγάκης, ξαφανίστηκε μὲ τρόπο.

Τοῦτο τὸ περιστατικὸ στερῆωσε ἀτράνταχτα τὴν πίστη καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ κόσμου στὸν Παπουλάκο. Δέν ἔμεινε ἄνθρωπος ποὺ νὰ μὴν τὸν λογάριασε ἅγιον, σταλμένον ἀπὸ τὸ Θεὸ γιὰ νὰ σώσει τὸν κατακατημένο τὸ Μοριά, ἀπὸ τὰ κρίματά του.

Στὰ Λαγκάδια, ὁ Παπουλάκος μίλησε μέσα στὴν ἐκκλησιά, ἀφοῦ πρῶτα ὁ παπα-Στέφανος ἔφαλε δοξολογία.

—Χριστιανοί, τοὺς εἶπε. Εἶμαι τὸ ἴδιο ἁμαρτωλὸς σάν καὶ σᾶς καὶ κανένας δέν εἶναι ἅγιος. Τὰ κρίματά μας ξεπερνᾶνε καὶ τὴν ἄμμο τῆς θάλασσας κι οὔτε κἂν ὑποψιαζόμαστε κάθε φορὰ ποὺ θὰ κολαστοῦμε. Γιὰ τοῦτο ἓνας δρόμος μᾶς μένει πρὸς σωτηρία: Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ. Τὰ Βαγγέλια, οἱ Ψαλμοί, τὸ Χτοήχι. Σὲ τοῦτα τὰ βιβλία εἶναι μαζωμένη ὅλη ἡ σοφία τοῦ κόσμου, ὅλη ἡ ἀλάθευτη γνώση, κι αὐτὰ μονάχα μποροῦν ν' ἀποκριθοῦν στὸν ἄνθρωπο, ποὺ ρωτᾶ καὶ ποὺ διψᾶ νὰ μάθει. Ὁξω ἀπ' αὐτά, γνώση κι ἀλήθεια δέν ὑπάρχουν. Νὰ τὰ μάθετε λοιπὸν γράμματα τὰ παιδιά σας, ἀλλὰ νὰ τὰ μάθετε γράμματα τοῦ Θεοῦ κι ὄχι γράμματα τοῦ διαβόλου. Ὑπάρχουνε δυὸ λογιῶ γράμματα, ἀδερ-

μα μου, συνέχισε ὁ Παπουλάκος. Τὰ Θεοτικά γράμματα καὶ τὰ ἄθια γράμματα. Ὁ πατέρας τοῦ "Ἐθνους, ὁ "Ἄγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλὸς μᾶς ὀρμήνεψε νὰ μαθαίνουμε γράμματα, ὅπως μᾶς δίδαξε ν' ἀκονίζουμε τὸ μυαλό μας στὸ ἀκόνι τοῦ Χριστοῦ. Μὲ τὰ ἴδια ψηφιά πού εἶναι γραμμένα τὰ δαιμονικά βιβλία, μὲ τὰ ἴδια καὶ πιὸ μεγάλα κι εὐκολοδιάθαστα, εἶναι γραμμένα καὶ τ' ἁγιοτικά. Γιατί λοιπὸν νὰ μὴ μάθει τὰ ψηφία τὸ παιδί στὰ κιτάπια πού φώτισεν ὁ Κύριος παρὰ νὰ μαθαίνει στὶς φυλλάδες τοῦ διαβόλου; Γιατί, μαζί μὲ τὰ ψηφία καὶ τοὺς κανόνες, νὰ μὴ συνηθίσει τὸ μυαλό τοῦ παιδιοῦ καὶ στὸν τρόπο πού πρέπει νὰ συλλογᾶται ὁ Χριστιανός. Γιατί πρέπει νὰ μεταλλάξουμε τὰ ψηφιά σὲ ζιζάνια, βλαβεῖνα στανικά γιὰ νὰ σκανταλίσουν τὸ πνέμα του; Γιατί νὰ μὴν ἄρματώσουμε τὰ παιδιά μας μὲ τ' ἄρματα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τὰ φορτώνουμε μὲ τὰ σύνεργα τοῦ διαβόλου; Τα ἄθια γράμματα εἶναι ἡ ρίζα κάθε συφορᾶς, χριστιανοί μου. Σ' αὐτὰ ἔχουνε θεμελιωθεῖ ὅλου τοῦ κόσμου οἱ συμφορές. Αὐτὰ πασχίζουν νὰ σβύσουν ἀπὸ τὰ μάτια μας τὴν ἅγια φωνή τοῦ Χριστοῦ μας κι αὐτὰ μᾶς μαθαίνουνε πὼς χρεῖα μας, εἶναι τὸ μῖσος κι ὁ φτόνος κι ὄχι ἡ ἀγάπη κι ἡ ἐλεημοσύνη. Μιλιοῦνια ἀνθρώποι πλανήθηκαν ἀπ' αὐτὴ τὴν ξερολάστρα μάθησι, κι ἀκουμπήσαν ἀπάνω της γιὰ νὰ κοιμηθοῦν ξέγνοιαστοι. Δὲν τὸ κατάφεραν ὅμως. Τοὺς ξύπνησαν τὰ σὺρλιάσματα τοῦ πολέμου καὶ τοῦ ἀφανισμοῦ. Τὸ τέλος, καὶ τὸ δικό τους καὶ τῶν παιδιῶν τους καὶ τῶν παιδιῶν τῶν παιδιῶν τους, στάθηκε πιὸ φοβερό. Τέτοια γνώση εἶναι καρμὸς τῆς περηφάνειας, πού εἶναι τὸ πιὸ θανάσιμο κρίμα, εἶναι τὸ ψήλωμα τοῦ νοῦ, εἶναι κατάρρα Θεοῦ, πού στέλνει ὀργισα στὴν κόλαση καὶ θὰ μεταλλάξει καὶ τούτη τὴ γῆς σὲ κόλαση. Τὸ ἴδιο κρίμα πού σκότωσε τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐᾶ, τὸ ἴδιο φουντώνει, σὰν φαρμακερὴ σπορά, σ' ὅλους τοὺς καιροὺς καὶ σ' ὅλους τοὺς τόπους. Τὸ ἴδιο φίδι σέρνεται στὰ πόδια μας, οἱ ἴδιες γητειές θαμπώνουν τὸ φῶς μας, τὰ ἴδια λόγια ξεσηκώνουν τὸ νοῦ μας καὶ κοιμίζουν τὴν ψυχὴ μας. Αὐτὰ τ' ἄθια γράμματα πᾶνε νὰ ξεράνουνε καὶ τὸ δέντρο

τῆς λευτεριᾶς, ποὺ πότισαν μὲ τὸ αἷμα τους οἱ ἥρωες τοῦ γένους. Τ' ἄθεα γράμματα παραμέρισαν τοὺς ἅγιους καὶ τοὺς ἀγωνιστὲς καὶ βάλανε στὸ κεφάλι τοῦ ἔθνους ξένους κι ἄπιστους γραμματισμένους, ποὺ πᾶνε νὰ νοθέψουνε τὴ ζωὴ μας. Τ' ἄθεα γράμματα κόψανε τὸ δρόμο τοῦ ἔθνους καὶ τ' ἀμποδᾶνε νὰ χαρεῖ τὴ λευτεριά του. Εἶναι ντροπὴ μας, ἓνα γένος ποὺ μὲ τὸ αἷμα του πύργωσε τὴ λευτεριά του, ποὺ πορπάτησε τὴ δύσκολη ἀνηφοριά, νὰ παραδεχτεῖ πῶς δὲ μπορεῖ νὰ πορπατήσει στὸν ἴσιο δρόμο ἅμα εἰρήνεψε κι ὅτι δὲν ξέρουμε μεῖς νὰ συγυρίσουμε τὸ σπίτι, ποὺ μὲ τὸ αἷμά μας λευτερώσαμε, ἀλλὰ ξέρουν νὰ τὸ συγυρίσουν ἐκεῖνοι ποὺ δὲν πολέμησαν, ἐκεῖνοι ποὺ δὲν πίστεψαν στὸν ἀγῶνα, ἐκεῖνοι ποὺ πᾶνε νὰ μᾶς ἀποκόψουνε ἀπὸ τὸ Χριστό, καὶ πασχίζουνε νὰ μᾶς ρίξουνε στὴ σκλαβιά ἄλλων ἀφεντάδων, ποῦναι πιὸ δαιμονισμένοι ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Γιατί καὶ κείνα ποὺ σεβάστηκεν ὁ Τοῦρκος, τ' ἄθεα γράμματα τὰ πετᾶνε καὶ πᾶνε νὰ τὰ ξερριζώσουνε. Ἀφανίζουνε μοναστήρια, πομπεύουνε τοὺς καλογέρους καὶ τίς καλόγριες, κλέβουνε τ' ἅγια δισκοπότηρα καὶ τὰ πουλᾶνε γι' ἀσῆμι ποὺ θὰ στολίσει τίς βρωμογυναῖκες. Ἀρπάζουνε τ' ἅγια τῶν ἀγίων καὶ τὰ βάζουνε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τῆς ἐξουσίας τους, ποὺ τὰ ὀρίζει κατὰ τὰ νιτερέσια της. Τ' ἄθεα γράμματα ὑφαίνουνε τὸ σάβανο τοῦ γένους. Αὐτὰ λοιπὸν τὰ γράμματα θὰ μάθουμε στὰ παιδιὰ μας; Κι' ἂν ἀκόμα συναχτοῦν ὅλοι οἱ ἄθεοι γραμματισμένοι καὶ σφιγτοῦνε σὰν τὸ λεμόνι, δὲ θὰ πετύχουν νὰ γράψουν μιὰν ἀράδα ποὺ ν' ἀξίζει μιὰ γραμμὴ ἀπ' τὰ βαγγέλια. Ἀλλὰ τί λέω μιὰν ἀράδα; Οὔτε μιὰ λέξη ποὺ νὰ μοιάζει μὲ μιὰ τοῦ Θεοτικοῦ αὐτοῦ βιβλίου. Γιατί κάθε τι ἐκεῖ μέσα εἶναι λόγος Κυρίου, εἶναι σοφία ὀρθὴ καὶ τὰ ὅσα λέει τὸ χτίσμα δὲ γίνεται νὰ φτάσουν τὸ λόγο τοῦ Πλάστη. Ἀντὶς νὰ μαθαίνουμε στὰ παιδιὰ μας ἀπ' τ' ἅγια συναξάρια τὸ πῶς ζήσανε οἱ ἅγιοι τῆς Χριστιανοσύνης καὶ τὸ πῶς μαρτυρήσανε γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, τοὺς μαθαίνουμε τὴν ἱστορία τοῦ κολασμένου κόσμου. Γιατί δυὸ λογιῶ εἶναι καὶ οἱ ἱστορίες. Εἶναι ἡ ἀγιασμένη καὶ ἡ κολασμένη ἱστορία. Ἀδιάκοπα φανερώνουμε τὴν κολασμένη εἰκόνα τοῦ κόσμου καὶ σιγὰ σιγὰ καταφέραμε

—Αποφασίζουμε πώς ἡ εἰκόνα αὐτὴ εἶναι ἡ γνήσια εἰκόνα τοῦ ἁγίου και πὼς ὄξω ἀπ' αὐτὴν ἄλλη ζωὴ δὲν ἔστάθη. "Οἱ ἄρχαιοι εἶναι ἄτιμα ψέματα, εἶναι τὰ ζιζάνια ποὺ σπέρνουν οἱ ἄγροί τοῦ Κυρίου τ' ἄθεα γράμματα. Μᾶς μιλᾶνε γιὰ τὸν ἀρχαῖον, κι ἐγὼ ὁ ταπεινὸς κι ἀγράμματος κήρυκας τοῦ λόγου τοῦ Χριστοῦ μας, σᾶς λέω πὼς κανένας ἀρχαῖος ἐπιπερνᾷ σὲ παληκαριά, σὲ μεγαλεῖο και σὲ δόξα τὸν "Ἄγιον Κοσμά, τοὺς μάρτυρες και τοὺς μεγάλους ἀσκητάδες. Ἐπειδὴ ἂν ἐκεῖνοι πεθάνανε γιὰ μιὰ πατρίδα, ὁ "Ἄγιος Κοσμάς μαρτύρησε γιὰ μιὰν Ἑλλάδα τοῦ Χριστοῦ κι ὄχι γιὰ μιὰν Ἑλλάδα δουλωμένη στὸν ἀντίχριστο. Διῶξετε ἀπ' τὸ χωριό σας τ' ἄθεα γράμματα. Σφαλίστε τὸ στόμα τ' ἀντίχριστου και σπρῶξετε τὰ παιδιὰ σας στὴ μάθηση τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου. Μάθετέ τους τ' ἀγιωτικά γράμματα γιὰ νὰ δεῖ ὁ τόπος τὴν ἀληθινὴ προκοπὴ και νὰ χαρεῖ τὴ λευτεριά του. Διασημετικὰ μαῦρες μέρες θὰ ξημερώσουνε και δρολάπια κι ἀρμυρίαιες και συφορὲς και τὸ χυμένο αἷμα θὰ βᾶψει πάλι ἐπὶ τὰ πολιτεῖες και τὰ χωριά, τὰ βουνὰ και τοὺς κάμπους και τὰ κλαχὰ...

—Ανάμεσα σὲ κείνους ποὺ ἄκουσαν τὸ κήρυγμά του, ἦταν καὶ ὁ κύρ Παναγάκης και τὸ λογάρισε ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος, ὡς σατανικὸ τρόπο νὰ ξεσηκώσει τὸ χωριὸ ἐνάντια στὸν ἁγίον και πὼς ἔσπρωξε τοὺς χωριάτες νὰ κλείσουν τὸ σκοῦφο και νὰ διώξουν τὸ δάσκαλο.

—Ὁ Σεραφεῖμ Παναγάκης ἦταν ἄνθρωπος ματαιόδοξος, ἠρησάτης και σκοπός του ἦταν πὼς ν' ἀνέθει ψηλά. Τοῦχε ἰδέασαι ἢ ἰδέα πὼς θρησκὸς και γραμματισμένος δὲ χωροῦναι στὴν ἴδια σκούφια. Γιὰ νὰ δείξει πὼς ξεχώριζε ἀπ' τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους περίπαιζε τὰ θεῖα και τοὺς ἱερωμένους.

—Μόλις τέλειωσεν ὁ Παπουλάκος και παρὰ τ' ἄγρια βλέμματα τοῦ κόσμου, ὁ κύρ Παναγάκης τὸν ζύγωσε και τὸν μίσησε:

—Δὲ μοῦ λύνεις μιὰν ἀπορία Παπούλη;

—Μετὰ χαρᾶς, ἀποκρίθη ὁ γέροντας.

—"Ἄν κατάλαβα καλά, εἶπες πὼς οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἀξίζουν. Ὡστε τὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδας δὲν ἀξίζει τὸν κόπο νὰ μά-

θουν ὄχι μονάχα τὴν ἱστορία τοῦ τόπου τους, ἀλλὰ μιὰν ἱστορία πού θαυμάζει ὅλος ὁ κόσμος;

—Δὲν εἶπα αὐτό. Εἶπα πῶς κανεῖς δὲν ξεπερνᾷ σὲ μεγαλειῶ τοὺς μάρτυρες τῆς Χριστιανοσύνης. Καὶ σ' ἀρωτῶ μὲ τὴ σειρά μου. Δὲν ἀξίζει τὸν κόπο νὰ μάθουν τὰ παιδιὰ τὴ ζωὴ τῶν ἀγίων πού μαρτυρήσανε γιὰ τὸ γένος καὶ γιὰ τὸ Χριστό; Λογαριάζει ἡ εὐγενεία σου τοῦ πεταμοῦ τόσο χριστιανικὸ αἷμα πού πότισε αὐτὴ τὴ γῆς, σὰν τὸ αἷμα τ' "Αγίου Κοσμᾶ; Ὁ Κοσμᾶς Φλαμιᾶτος, πού εἶναι περίσσια γραμματισμένος καὶ περίσσια χριστιανός, ἔγραψεν πῶς ἂν ὁ ἀρχαῖος ἀξίζει στεφάνι ἀπὸ δάφνη, ὁ "Αγιος Κοσμᾶς εἶναι στεφανωμένος ἀπὸ θεϊκὸ φῶς, πού λαμπροκοπᾷ πλέα καὶ ἀπὸ τὸ χρυσάφι καὶ ἀπὸ τὸ διαμάντι καὶ ἀπὸ τὸν ἥλιο...

—Γειᾶ στὸ στόμα σου παπούλη, τοῦ φώναξαν οἱ χωριάτες κι ὁ κύρ Παναγάκης τραβήχτηκε.

Πῆγε ὀλόϊσια σπῖτι του καὶ χωρὶς χρονοτριβὴ ἔγραψε τὴν ἀκόλουθη ἀναφορὰ πρὸς τὸ Νομάρχη στὴν Τρίπολη:

Ὁ Δημοδιδάσκαλος Παναγάκης Σεραφεῖμ
εἰς Χωρίον Λαγκάδια, Γορτυνίας
Πρὸς τὸν Κον
Νομάρχην Ἀρκαδίας
Εἰς Τρίπολιν

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ καταγγείλω τὰ κάτωθι:

Ἀπὸ καιροῦ εἰς σφαγεὺς χοίρων, ὀνόματι Χριστοπανάγος, περιεβλήθη αὐθαιρέτως τὸ μοναχικὸν σχῆμα καὶ ἀφοῦ διὰ τοῦ σχήματος τούτου ἐξηπάτησε τοὺς ἀφελεῖς χωρικοὺς τῆς ἐπαρχίας Καλαθρύτων καὶ ἐσύναξεν πολὺ χρῆμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἔκτισεν ἰδιόκτητον μονὴν εἰς τὸ παρά τὸ χωρίον Ἀρμπουνα ὀμώνυμον ὄρος, ἐγκατέλειψε ταύτην καί, πρὸς μείζονα πλουτισμόν, ἤρχισε νὰ περιέρχεται τὰ χωρία καὶ τὰς κώμας τῆς Γορτυνίας καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ κηρύγματος τοῦ Θείου Λόγου, διὰ τὸ ὁποῖον εἶναι ἐντελῶς ἀκατάλληλος, ὑπηρετεῖ σκοτίους ἀντεθνικοὺς σκοπούς. Ἦκουσα δολόκληρον τὸ κήρυγμά του εἰς τὰ Λαγκάδια, ὅπου ἀπὸ ἔτους ὑπηρετῶ, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε κήρυγμα ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἀσυνάρτητον, ἱκανὸν ὅμως νὰ ἐνσπείρει τὸν θρησκευτι-

του φανατισμὸν τοῦ ὄχλου κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν ἀνακτος, τὸν ὁποῖον ἀπεκάλεσε ξένον καὶ ἀλλόθρησκον καὶ ἀντίχριστον, ὅστις νοθεύει τὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους, ἀπεκάλεσε τοὺς κυβερνῶντας τὴν χώραν ἄπιστους τοῦ ὄργανου τοῦ διαβόλου, κυρίως ὅμως ὕβρισε τὸ ὑπὸ τῆς ἐπιτήρησεως καθιερωθὲν πρόγραμμα ἐκπαιδεύσεως.

Τὸ πρόγραμμα τοῦτο ἀπεκάλεσεν ἄθεα γράμματα ἱκανὰ νὰ ὀδηγήσουν τὸ ἔθνος εἰς τὸν ἀφανισμόν, εἰς τὸ αἷμα καὶ τὴν ἐξουθένωσιν. Ὁ ρασοφόρος αὐτὸς ἀγύρτης, εἶναι ὁ αὐτὸν ἐπικίνδυνος ὄχλαγωγός, ἐξ ὧσων ποτὲ παρουσιάσθησαν, ἐξάπτων ἐντέχνως τὸν πλέον ἐπικίνδυνον καὶ τυφλὸν φασισημὸν καὶ ἐνσπείρων τὰ ἐμφύλια πάθη.

Ἐκμεταλλεῦόμενος ἰάσεις ἐντελῶς τυχαίας ἢ θανάτους, ἢ ὁποῖοι θὰ ἐθεωροῦντο, ἄνευ αὐτοῦ, ὡς ἐντελῶς φυσικὰ φαινόμενα, συνακολουθοῦντα τὸν ἀνθρώπινον βίον, ἀφήνει νὰ πιστεύεται ὅτι τὰ συμβαίνοντα εἶναι θαύματα, τὰ ὁποῖα ἐπιτελεῖ ὁ Θεός, μέσῳ αὐτοῦ ἢ χάριν αὐτοῦ, ἢ τοιαύτη δὲ φήμη, ἐπικινδύνως λαθοῦσα τεραστίας διαστάσεις, ἔχει συναγείρει τὰ πλήθη εἰς τοσοῦτον ἐπικίνδυνον βαθμόν, ὥστε νὰ καθίσταται προβληματικὴ ἢ ἀπρόσκοπτος ἄσκησις οἰουδήποτε κυβερνητικοῦ λειτουργήματος καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἢ λειτουργία ἑνὸς δημοτικοῦ σχολείου.

Ἀναφέρων ὑμῖν τὰ ἀνωτέρω, λόγῳ μὴ πληρώσεως εἰσέτι τῆς θέσεως τοῦ ἐπιθεωρητοῦ, παρακαλῶ ὅπως ἐνημερώσητε, ἂν κρίνετε τοῦτο σκόπιμον, τὴν σεβαστὴν κυβέρνησιν καὶ τὴν ἡμῶν Σύνοδον, διατάξητε δὲ τὴν λήψιν ἐναντίον του τῶν ἐνδειγμένων μέτρων πρὸς ἔγκαιρον πρόληψιν θλιβερωτάτων ἐνδεχομένων.

Μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ,

Εὐπειθέστατος

ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΠΑΝΑΓΑΚΗΣ

Δημοδιδάσκαλος

Ἡ ἀναφορὰ αὐτὴ, μετὰ τὴν παλιὰ προφορικὴ καταγγελία τῆς Χοντροκατερίνας, εἶναι τὸ πρῶτο ἐπίσημο κατηγορητήριον ποὺ γράφηκε κατὰ τοῦ Παπουλάκου.

Οἱ χωρικοὶ ὅμως στὰ Λαγκάδια σκεφτόνταν διαφορετικὰ

ἀπ' τὸν κύριον Παναγάκη. Γυρέψανε νὰ κρατήσουνε κοντά τους τὸ γέροντα κι ὄλοι τους μονοιάσανε κι ὄλοι τους γυρέψανε νὰ ξαγορευτοῦν. Μὲ τὴ σειρά του ὁ γέροντας τοὺς παρακάλεσε νὰ πᾶνε, μὲ τὸν ἴδιο ζήλο καὶ τὴν ἴδια ἀγαθὴ πρόθεση, νὰ ξαγορευτοῦν στὸν παπα - Στέφανο, ποὺ ἦταν ἱερέας κι εἶχε ἐξουσία νὰ δεχτεῖ τὸ ξαγόρεμα, νὰ τοὺς βάλει κανόνα καὶ νὰ τοὺς λύσει ἀπὸ τὰ κρίματα.

Ἔτσι κι ἔγινε κι ἀφοῦ πέρασε ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι καὶ προσευχήθηκε σὲ κάθε καλύβια, τὴν τρίτη μέρα ἔφυγε γιὰ τὴν Ἀλωνίσταινα.

Ἡ Ἀλωνίσταινα δὲν ἦταν σὰν τὰ Λαγκάδια. Λογαριαζόταν πιὸ πλούσιος τόπος κι οἱ ἀνθρώποι του πιὸ ξυπνοὶ καὶ πιὸ ξεσκουριασμένοι... Μ' ἄλλα λόγια οἱ ψυχὲς ἦταν πιὸ κοιμισμένες καὶ τὰ πάθεια πιὸ ξυπνά. Ὁ Παπουλάκος δὲν ἤξερε τίποτ' ἀπ' ὅλ' αὐτά. Μπιστευόταν τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς λογάριαζεν ὄλους σὰν τὴν ἀγαθὴ γῆς, ποὺ ἂν κυβερνηθεῖ καλὰ θὰ δώσει πλούσιους καρπούς.

Ξεκίνησε ἀπ' τὰ Λαγκάδια μὲ δυνατὸ χιονιὰ καὶ δὲν καλολογάριεσε τὴν ὥρα. Ἔτσι τὸν πῆρε τὸ βράδυ μέσα στὸ χιονιὰ καὶ προχωροῦσε μὲ πολλὴ δυσκολία. Ὁ καιρὸς ἦταν ἀπὸ μπροστὰ καὶ τὸν χτυποῦσε ἀλύπητα στὸ πρόσωπο. Ὡς τόσο προχωροῦσε. Δὲ γινόταν νὰ σταθεῖ μέσα στ' ἄγρια ρουμάνια, τέτοια φοβερὴ νύχτα. Τὰ δέντρα γυμνὰ ἀπ' τὰ φύλλα τους, φορτωμένα χιόνι, μοιάζαν σὰν ἴσκιοι ὄλο μυστήριο. Δὲν τὸν πείραζε τόσο τὸ χιόνι κι ἡ παγωνιά, ὅσο ὁ ἀγέρας, ποὺ τὸν χτυποῦσε κατὰ πρόσωπο καὶ τὸν στράβωνε. Προχωροῦσε ὅμως καὶ παρακαλοῦσε τὸ Θεὸ νὰ μὴ χειροτερέψει ὁ καιρὸς, ἐπειδὴ εἶχε ἀρκετὴ ὥρα δρόμο ἀκόμα, ἔτυχε νάναϊ καὶ ἡ νύχτα ἀφέγγαρη κι ἀναστρη καὶ μέσα στὸ πυκνὸ σκοτάδι, μόλις ξεχώριζε τὸ μονοπάτι.

Γιὰ μιὰ στιγμή, λογάριασεν ἀσυλλογισιὰ νὰ ξεκινήσει μὲ τέτοιον καιρὸ καὶ τόσο προχωρημένη ὥρα, γρήγορα ὅμως ἔδιωξε τέτοιο μετανιωμὸ ἀπὸ τὸ νοῦ του καὶ παρακάλεσε τὸ Θεὸ νὰ τὸν συχωρέσει, γιὰ τὸν ἀμαρτωλὸ λογισμό του. Μήπως δὲν εἶχε πάρει τὴν ἀπόφαση νὰ μὴν λογαριάσει ἐμπόδια καὶ

ο γιγνήσκει καθυστερεῖ τὸ κήρυγμα, γιὰ δική του ξεκούραση ἢ ἀσθημιά;

Ἐπισηματοῦσε λοιπόν, ὅταν ἓνα δυνατὸ φύσημα τ' ἀγέρα, ἔφερε σ' αὐτιά του ἓνα παράξενο βουγγητό.

Ὁ Στάματῆσε ν' ἀκούσει καλύτερα, ἀλλὰ δὲν κατάφερε νὰ ξεκαθαρίσει τί ἦταν. Πῆγε νὰ προχωρήσει, ἀλλὰ τὸ ἴδιο βουγγητὸ πούθλισε πάλι τ' αὐτιά του. Ξαναστάθηκε. Κράτησε καὶ τὴν ἀνάσα του ἀκόμη γιὰ ν' ἀκούσει καλύτερα, ἀλλὰ οὐδὲν ἀκούσε. Ἀποφάσισε τότε νὰ περιμένει. Στάθηκε νὰ περιμένει ὁ χιονιάς, ὅταν σὲ λίγο ξεκαθάρισε καλύτερα τὸ μέρος.

—Ὠϊμέ... Ὠϊμέ...

Ποιὸς νὰ φώναζε; ἀναρωτήθη. Τί νὰ στάθηκε σὲ κείνο ἀγριο καὶ ἔρημο μέρος, τέτοια φοβερὴ νύχτα... Σταυροκοπήθηκε. Μιά ἀνατριχίλα φόβου τὸν περούνιασε ὡς τὸ μεσημέρι, ἀλλὰ κατάφερε νὰ δαμάσει καὶ τὸ φόβο καὶ νὰ κρατήσει τὸ νοῦ του ὀρθό. Σταυροκοπήθηκε ξανά καὶ προσευχήθηκε στὸν Κύριο καὶ στὴν Παρθένα. "Ἄν τοῦ παραστεκόμα ὁ Θεός, τί εἶχε νὰ φοβηθεῖ;

—Βοήθα με Χριστέ μου, ψιθύρισε...

—Ὠϊμέ... Ὠϊμέ... Ξανακούστηκε ὁ βόγγος.

Ὁ Παπουλάκος δὲν μποροῦσε νὰ ξεχωρίσει, ἂν βογγοῦσε ἄντρας, ἢ γυναίκα, ἢ κακόπαθο παιδί. Ὁ ἀγέρας ἔφερε ἄλλαγμένο τὸ βόγγο.

"Ἐνα βαθύ ρέμα ἄνοιγε στὸ ζερβί του χέρι, πού δὲν ἤξεμε ποῦθε πατιόταν, ἀλλὰ τοῦ φάνηκε πὼς ὁ βόγγος ἐρχόταν ἀπὸ τὸ ρέμα.

Ὁ νοῦς του πῆγε πὼς κάποιος μπορεῖ νὰ παραπάτησε καὶ νὰ κύλησε στὸ ρέμα, πὼς μπορεῖ νάχε λαβωθεῖ καὶ πῆρε τὴν ἀπόφαση μὲ κάθε τρόπο νὰ δράμει σιμὰ σ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο καὶ νὰ τὸν βοηθήσει. Δὲ προχώρησεν ὅμως ὅσο γρήγορα τὸ ποθοῦσε, γιὰτί δὲν ἤξερε κατὰ ποῦ νὰ πάει καὶ φοβόταν μὴν ξεμακρύνει ἀντὶς νὰ σιμώσει τὸν κακότυχο καὶ νὰ τοῦ δώσει τὴν χρειαζούμενη βοήθεια. Περίμενε λοιπόν ν' ἀκούσει καλύτερα, νὰ ξεδιαλύνει τὴ φωνὴ καὶ τὸ μέρος. "Ἦτανε ὄλος μάτι, γι' αὐτὸ δύσκολα θὰ τοῦ ξέφευγε καὶ πέτα-

που μίγασ, αν ο άγέρας δέν είχε σηκώσει πανδαιμόνιο άνομεια στ' άποξεραμένα κλαδιά και τ' χαμόδεντρα. Προχώρησε λίγο και στάθηκε μπροστά σ' έναν χοντρό κορμό. Ακούμπησε τ' κεφάλι του από τή μεριά που τόν προστάτευε από τόν άγέρα, σκούπισε τ' μάτια του και τίναξε τ' χιόνι από τ'ό ράσο του κι άπ' τ'ο ταγάρι του. Σφάλιξε λίγο τ' μάτια του ν'ά ξαποστάσει τ'ο σώμα του και ή ψυχή του, αλλά τ'ο κρύο δέν τόν άφησε ν'ά ήσυχάσει. "Ενιωθε ξυλιασμένα τ'α πόδια του και τ'ο κρύο ν'ά τόν περουνιάζει ως τ'α κατάβαθα σπλάγχνα του. Δέ θυμότανε άλλη νύχτα σαν κι αυτή.

—'Ωϊμέ... 'Ωϊμέ... ξανακούστηκεν ό βόγγος.

'Απ' τ'ο νέο μέρος που στεκόταν τ'ο φάνηκε πώς ή φωνή έρχόταν άπ' τ'ο ρέμα. Τ'ο χοντρό κούτσουρο φύλαγε τ' αυτί του από τόν άγέρα κι έτσι, παρ' όλο τ'ο θόρυβο που ξεσήκωνε, κατάφερε ν'ά ξεχωρίσει καλύτερα τή φωνή.

Βούλωσε τ'ο ζερβί τ' αυτί του κι άκουγε, άριά και πού, πιό σιγανό τ'ο θόγγο. "Υστερα βούλωσε τ'ο δεξί του μονάχα και με λεύτερο τ'ο ζερβί, τόν άκουγε πιό καθαρά. Αυτό τόν σιγούρευε πώς ή φωνή έρχόταν άπ' τ'ο ρέμα.

Κοίταξε καλύτερα, προσπαθώντας ν'ά τρυπήσει τ'ο σκοτάδι, δέν ξεκαθάρισε όμως ποϋθε ν'ά κατέθει.

—'Ωϊμέ... 'Ωϊμέ... ξανακούστηκεν ό βόγγος.

—Βοήθα, Θεέ μου, τ'ο πλάσμα σου και δός μου φώτιση και δύναμη ν'ά δράμω σιμά του.

—"Ωχ... "Ωχ... ξανακούστηκεν ή φωνή.

Τοϋτο τ' άκουσε πιό καθαρά μι'ά στιγμή που ό άγέρας είχε μαϊνάρει.

'Ερχόταν βέβαια από τ'ο ρέμα, αλλά από ποϋ; Τ'ο ρέμα άρχιζε από τ'α Λαγκάδια και περνοϋσε τήν 'Αλωνίσταινα. Μι'ά λοιπόν που ό άγέρας φυσούσε πιό στρωτά, ξαναβγήκε στο δρόμο και προχώρησεν ως τήν άκρη που ξαναιγόταν τ'ο ρέμα. 'Εκει έσκυψε όσο μπορούσε πιό βαθειά και προσπάθησε ν' άκούσει καλύτερα.

—'Ωχοϋ τ' άμοιρο, ώχοϋ...

Τούτη τή φορά κατάλαβε περισσότερα κι άνασηκώθη για ν'ά δει πώς θ'ά κατηφόριζε.

... "Αραχλο τί σούμελλε... άκούστη πιό σπαραχτική, τούτη τή φωνή η φωνή ν αρχεται από τό βαθύ και σκοτεινό ρέμα.

Ο Παπουλάκος είχεν άπολησμονήσει και τό κρύο και τά κίτρινα πόδια του κι' ένα μονάχα κυρίευε τό νοῦ του: "Επρεπε."

Ουμήθηκε στην άκρορεματιά κι' αναρωτήθη άν ήτανε ξεμπερμένο ή άν είχε στο βάθος νεροσυρμή. 'Ωστόσο αποφάσισε ν' αναποφωρίσει. Ξερόθαμνοι ένα σωρό ήτανε καλά πιασίματα για τήν περίσταση, κι' ο Παπουλάκος είχε καλή γνωριμιά με τήν άγρια βλάστηση. Μόλις τήν έπιανε, ήξερε μέ σιγουριά πόσο ήταν σίγουρη.

Αναποφωρίστηκε κι' άφοβα στάθηκε στην άκρορεματιά. Ουμήθηκε από έναν άγριόσκοινο κι' άρχισε νά κατηφορίζει. Επ' αυτί, άπάτητο σέ κείνα τά μέρη, είχε παγώσει και δέν μπορούσε μέ σιγουριά νά τό πατήσει ο άνθρωπος. Οί άγριοθημνοί ήταν ή μόνη σιγουριά, αλλά κάποια στιγμή έπρεπε σέ μέρος φαλακρό. Αποφάσισε νά γυρίσει προς όφελο και τή γλύστρα και κάθησε και τσούλησε, ως πού βρέθηκε πάλι σέ θαμνοπάτι. Είχε κατηφορίσει πολύ και στάθηκε. "Επρεπε ν' άκούσει.

"Αραχλο τί σούμελλε... άκούστη πάλιν ή φωνή.

Ο Παπουλάκος, αυτή τή φορά, άκουσε καθαρή κι' άπειρικιά κι' έμοιαζε πιότερο μέ φωνή γυναίκας παρά μέ βόγγυλο λαβωμένου άντρα κι' έδειχνε κοντεινό τό μέρος άπ' όπου ήρχόταν.

—Βοήθα Βαγγελίστρα μου... ξαναφώναξε.

Ο Παπουλάκος δίστασε. Θυμήθηκε τό λόγο του Αίτωλου Κοσμᾶ, πού τόν είχε μνημονέψει ο παπα - Νήφωνας: «"Αν στή μιάν άκρη του δρόμου στέκεται ή γυναίκα και στην άλλην ο διάβολος, πέρνα από κεί πού στέκεται ο διάβολος, γιατί άν σταυροκοπηθείς, ο σατανᾶς θά φύγει, αλλά ή γυναίκα θά μείνει». Θυμήθηκε τή Φωτεινή, τήν Κατερίνα, τήν Καλή, τή γυναίκα του Μιχάλη, τήν Έλένη, τήν κουριάδα του Κοϊμού, αλλά θυμήθηκε και τήν Παναγία, πού τόν προσίατευε, και τή Σάρα και τή Ρεθέκα και τήν "Αγια "Αννα, τή μάνα τής Παναγιᾶς, και τή Μαρία Μαγδαληνή και τίς Μυ-

ρηφηνή και την Ἁγία Παρασκευή και πήρε μιὰ βαθειάν ἀνάπνοη. Πάτησε καλά στο παγωμένο χιόνι και πάσχισε νά δει πάλι ν' ἀκούσει καλύτερα. Θά πήγαινε σιμά της και θά παρακαλοῦσε τὸ Χριστὸ νά τῆς παρασταθεῖ. Αὐτὸς ἦταν ὁ μόνος δρόμος ποὺ ξανοιγόταν στὰ μάτια του και κανένας ἄλλος. Κι ἂν ἀκόμα τοῦ χάριζαν ὅλα τὰ βασίλεια τοῦ κόσμου γιὰ νά παρατήσῃ αὐτὸ τὸ δρόμο, ὁ γέροντας θά χάριζε τὰ βασίλεια στοὺς βασιλιάδες κι αὐτὸς θά τραβοῦσε τοῦτον τὸν τραχὺ κι ὄλο λαγούμια δρόμο, πρὸς τὴν ψυχὴ ποὺ βογγοῦσε.

Γονάτισε πάλι και σούρθηκε πρὸς τὸ μέρος ἀπ' ὅπου ἔρχόταν ἡ φωνὴ κι εἶδε ὀλοκάθαρα πιά πὼς κατηφορίζει πρὸς τὴ νεροσυρμὴ. Δέντρα ψηλά σηκωνόνταν στὸ βάθος τῆς ρηματιάς και πρὸς τὰ δέντρα κατηφόρισε.

— Ὠχού, ξανακούστηκε ὁ θρήνος, ὦχού τί μοῦμελλε... Καὶ μαζί με τὴ φωνὴ ἀκουγόταν πιά καθαρά και τὸ κλάμα. Ὁ Παπουλάκος στάθηκε. "Ενιωθε πὼς εἶχε ζυγώσει και χρειάζόταν προσοχὴ γιὰ νά μὴν τρομάξει τὴ γυναίκα και γίνῃ αἰτιὸς πὸ μεγάλου κακοῦ. Προτίμησε νά περιμένῃ λίγο μήπως και καταλάβῃ τί εἶχε σταθεῖ. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πάλι μερῖὰ βιαζόταν, γιατί ἂν ἦταν ἄνθρωπος λαθωμένος, κάθε ἄργητα μποροῦσε νά γίνῃ ἀφορμὴ πὸ μεγάλου κακοῦ. Πὼς ὅμως νά σιμώσει μέσα σ' αὐτὸ τὸ πυκνὸ σκοτάδι, δίχως νά γεννήσῃ τὸ φόβο;

Τόσην ὥρα ὁ ἀγέρας εἶχε βοηθήσει ὥστε νά μὴν ἀκουστεῖ τὸ κατηφόρισμά του, ἀλλὰ τώρα καταλάβαινε πὼς ἔπρεπε νά μετρᾷ τὴν κάθε του κίνηση. Προχώρησε λοιπὸν πολὺ φρόνιμα και κοιτοῦσε προσεχτικὰ τὸν κάθε ἴσκιο. Τὸ μάτι του εἶχε πιά συνηθίσει στὸ σκοτάδι κι αὐτὴ τὴ φορὰ εἶδε στὸ ριζὸ ἑνοῦ πλατανιοῦ μιὰ σκιὰ ποὺ ἔμοιαζε με μπόγο. Ὁ μεγάλος κορμὸς τοῦ δέντρου εἶχε μιὰ κουφάλα στὰ χαμηλά κι εἶδε κατὰ κεῖ τὴ σκιὰ νά κουνιέται. Δὲ μποροῦσε ὅμως νά καταλάβῃ τί γινόταν. Σούρθηκε ἀκόμη λίγο και προχώρησε πρὸς τὸ πλατάνι.

— Ὠχού, κακὸ ποὺ με θρῆκε, ἀκούστηκε πάλι ἡ ἴδια κλαφάτικη φωνὴ. Βοήθα με, Βαγγελίστρα μου...

— Ἐχε τὴν ἐλπίδα σου σ' αὐτὴν και θά σωθεῖς. Ἀποκρί-

πρηεν ὁ Παπουλάκος. Προτίμησε νά φανερωθεῖ τήν ὥρα τῆς ημερησίας παρά κάθε ἄλλη. "Ἐτσι, συλλογίστηκε, θά τήν τρομαῖε λιγώτερο.

Ἡ γυναίκα ὅμως τρομαγμένη, ἄφησε μιὰ κραυγή τρόμου.

Ἄλλοίμονό μου, φώναξε. Μὲ βρῆκαν... Μὲ σκοτώνουν...

Μὴ φοβᾶσαι γυναίκα, τῆς ἀποκρίθη ὁ Παπουλάκος κι ἐπὶ εὖς πρὸς τὸ πλατάνι. Εἶμαι Θεοσεβούμενος ἄνθρωπος κι ἔρχομαι νά σοῦ παρασταθῶ.

Ἡ γυναίκα εἶχε σταθεῖ ὄρθια μπροστά στό πλατάνι κι ἐσκιαζε τήν κουφάλα του σά νάθελε κάτι νά κρύψει, κάτι νά προστατέψει.

Μὴ μὲ ζυγώνεις, φώναξεν ἄγρια. "Ἄσε με νά πεθάνω ημερησίᾳ μου. Δέ θέλω κανέναν σιμά μου...

—Μαλάκωσε τήν ψυχὴ σου γυναίκα καὶ γύρισε τὸ βλέμμα σου πρὸς τὸν οὐρανό. Ὁ Χριστὸς μας εἶν' ἔτοιμος ν' ἀκούσει ὄλους τοὺς πόνους. Δέ θέλω τὸ κακό σου. Γαλήνεψε.

—Φύγε σοῦ λέω, ξαναφώναξεν ἡ γυναίκα. Δέ θέλω κανέναν. Μὴ μὲ ζυγώνεις...

—Δέ σέ ζυγώνω... Ἄλλὰ τί ἔχεις νά φοβηθεῖς ἀπὸ μένα; μώτησεν ὁ Παπουλάκος.

—Φύγε σοῦ λέω. Τὰ μάτια μου δέ θένε νά δοῦνε οὔτε σένα, οὔτε κανέναν ἄντρα.

—Εἶμαι καλόγερος γυναίκα...

—Παπάς εἶναι κι ὁ παπα - Κοσμάς... Παπάς δέν εἶναι; Εἶσαι τάχα καλύτερος ἐσύ;

—Γαλήνεψε κόρη μου κι ὁ Θεὸς εἶναι κοντά σου.

—Τὸν παρακάλεσα καὶ τὸ Θεὸ καὶ κείνος μὲ καταράστηκε...

—Μὴ βλαστημᾶς, τὴ διάκοψεν ὁ γέροντας. Μὴ βλαστημᾶς. Κανεῖς μας δέν ξέρει τὰ σκέδια τοῦ Παντοδύναμου.

—Ἐγὼ ὅμως ξέρω τ' ἀστροπελέκια του, τ' ἀποκρίθηκε μὲ κακία ἡ γυναίκα. Φύγε ἀπὸ κοντά μου... Ξέρω ποιοὶ σ' ἔχουνε στείλει... Ξέρω τί λαγοῦμι μοῦ σκάβεις καὶ σύ... Σᾶς ἔμαθα πιά ὄλους. Δέν περιμένω τίποτε ἀπὸ κανέναν. Δέν θέλω τίποτα. Φύγε. Τὸ καλὸ πού σοῦ θέλω, φύγε.

Ὁ Παπουλάκος θρυσκόταν πιά δίπλα της, τόσο σιμά της, πού ἄκουγε τήν ταραγμένη ἀνάσα της κι ἔβλεπε τὰ μάτια της νά λαμποκοποῦν καί ν' ἀστράφτουν μέσα στό σκοτάδι, σάν κρυμμένοι μυστικοὶ θησαυροί.

—Παρακαλῶ σε, τήν ἰκέτησεν ὁ Παπουλάκος, γαλήνεψε. Διῶξε τὸ φόβο καί τήν ὀργή ἀπ' τήν ψυχὴ σου καί μὴν ἀφήσεις τὸ δαίμονα νά σέ γονατίσει. Ὁ Θεὸς μᾶς στέλνει τοὺς πόνους γιὰ δοκιμασία μας κι ὁ Θεὸς μᾶς χαρίζει τὴ σκέπη του γι' ἀνταμοιβή μας. Γαλήνεψε κι ἔλα νά προσευχηθοῦμε.

—Φύγε ἀπὸ κοντά μου, φώναξεν ἑξαλλη ἡ γυναίκα, καί δὲν μὲ πλανεύεις. Τραθήξου, γιατί ἂν δὲν τραθηχτεῖς θά σέ σκοτώσω. Καί σήκωσε τὸ χέρι της ἀπειλητικά, πού κρατοῦσε ἓνα κοφτερὸ μαχαίρι. Τραθήξου σοῦ λέω...

Ὁ Παπουλάκος δὲν κουνήθηκε, ἀλλὰ σταθερὸς στάθηκε μπροστά της, χωρὶς νά δείξει καί τήν πιὸ μικρὴ ταραχή.

—Χάσου ἀπὸ μπροστά μου, τοῦ φώναξεν ἄγρια, χωρὶς νά κατεβάσει τὸ χέρι της. Χάσου ἀπὸ τὰ μάτια μου καί σύρε στό διάολο, πού σοῦ ταιριάζει. Οὔτε τὰ λόγια σου μὲ πλανεύουν, οὔτε τὸ ράσο σου μοῦ γεμίζει τὰ μάτια. Εἶμαι χορτάτη ἀπὸ λόγια καί ξέρω τί σκεπάζουνε τὰ ράσα. Φύγε διαόλου δχιά.

—Δὲ θά φύγω, τῆς ἀποκρίθηκε σταθερὰ ὁ Παπουλάκος. Ἄν εἶναι θέλημα Θεοῦ νά τελειώσω τίς μέρες μου σὲ τοῦτο τὸ ρέμα, ἀπὸ τὸ μαχαίρι πού κρατᾶς, ἄς γίνῃ τὸ θέλημά του. Ἐγὼ ὅμως ὅσο ζῶ θά σοῦ κραίνω τὸ σωστὸ δρόμο, πού πρέπει νά πάρεις, γιὰ νά γαληνέψει ἡ ψυχὴ σου.

—Θέλω νά φύγεις...

—Σούπα πὼς δὲ θά φύγω.

Ἡ γυναίκα κινήθηκε τότες νά χτυπήσει τὸ γέροντα, ἀλλὰ μόλις ἔπαψε ν' ἀκουμπᾶ στό δέντρο, σωριάστηκε κατὰ γῆς.

Ὁ Παπουλάκος γρήγορα ἔσκυψε καί μὲ λίγο χιόνι δρόσισε τὸ μέτωπό της. Τὴν ἀνασήκωσε λίγο καί τὴν ἔβαλε ν' ἀκουμπήσει στό δέντρο. Ἡ γυναίκα ἔτρεμε σάν τὸ καλαμόφυλλο.

Κρυώνω, ψιθύρισε. Κρυώνω.

Ὁ γέροντας ἔβγαλε τὸ χοντρὸ μάλλινο ράσο, τὴν τυλιγμένην ἐμεινε μὲ τὸ ἄντερί.

Σὲ λίγο ἡ γυναῖκα ἦρθε κάπως στὰ σύγκαλά της. Ἐπιπνε τσακισμένη κι ἀποκαμωμένη, ποῦ δὲν τῆς ἔμενε δύσκολη οὔτε λόγο νὰ βγάλει ἀπὸ τὸ στόμα της.

Γιὰ πρώτη φορά κείνη τῆ στιγμῆ, ὁ γέροντας εἶδε, μέσα στὴν κουφάλα τοῦ δέντρου, κάτι νὰ σαλεύει. Πάσχισε νὰ ἀπὶ καλύτερα κι ἀνακάλυψε ἓνα μωρὸ τυλιγμένο σ' ἓνα χρᾶμι. Δὲν ἔκλαιγε, παρὰ μονάχα ἅμα τάγγιξεν ὁ γέροντας ἀνισάλεψε λίγο κι ἀναστέναξε, σὰ νάνιωθε τὴ συμφορὰ ποῦ τὸ κύκλωνε ἀπ' ὀλοῦθε.

—Παράτα το γέροντα κι ἄστο νὰ πεθάνει. Καλύτερα νὰ μὴ γνωρίσει ὅσα γνώρισε ἡ μάνα του.

—Μὴ βλαστημᾶς, κόρη μου, τὴ διάκοψεν ὁ Παπουλάκος. Πότε τὸ γέννησες;

—Χτὲς τὸ σούρουπο.

Σωπάσανε καὶ οἱ δύο. Ἄρια καὶ πού, ἀνάδευε τὸ μωρὸ καὶ σιγόκλαψε λίγο καὶ ἤσυχια, σὰ νὰ μὴν ἤθελε νὰ ταράξει κι αὐτὸ τὴ σιωπὴ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ἀγέρας εἶχε κοπάσει, ἀλλὰ τὸ χιόνι ἔπεφτε στρωτὰ καὶ ἡ νύχτα δὲν ἔλεγε νὰ τελειώσει.

Ἵστερα ἀπὸ ἀρκετὴν ὥρα σιωπῆ, ὁ Παπουλάκος, καθῶς στεκόταν, γύρισε τὰ μάτια πρὸς τὸν θολὸν οὐρανὸ καὶ εἶπε:

—Κύριε, Ἐσὺ ποῦ ἔσωσες τὰ παιδιὰ μέσα στὸ καμῖνι, Ἐσὺ ποῦ ἀνάστησες τὸ Λάζαρο, Ἐσὺ ποῦ χάρισες τὸ φῶς στὸν τυφλὸ καὶ τὴν εὐλογία σου στὸ ληστή, βοήθησε καὶ τούτη τὴν ψυχὴ νὰ βρεῖ τὸ δρόμο σου. Φώτισε τὸ νοῦ της, γαλήνεψε τὴν ψυχὴ της, μαλάκωσε τὴν καρδιά της, χύσε βάλσαμο στὶς πληγές της καὶ χάρισέ της ξανά τὴ χαμένη ἐλπίδα. Κύριε, Σὺ ποῦ ἀγάπησες τὰ παιδιὰ καὶ τὰ κάλεσες σιμὰ σου, βάλε κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη σου καὶ τοῦτο τὸ νιογέννητο καὶ φύλαξέ το ἀπὸ κάθε κακό. Ἄγιέ μου Στυλιανέ, προστάτεψε καὶ τοῦτο τὸ

πλάσμα, ὅπως προστάτεψες τόσα καὶ τόσα καὶ χάρισέ του ζωὴ καὶ φώτιση.

Ἔπειτα ζύγωσε τὸ βρέφος, τὸ σταύρωσε τρεῖς φορές καὶ εἶπε:

— Στόνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, Ἀμήν.

Ἡ γυναῖκα ἄκουγε ἀμίλητη κι ἔμοιαζε μισοπεθαμένη. Ἄνοιξε τὰ μάτια της καὶ κοιτάζοντας τὸ γέροντα τὸν ρώτησε:

— Τί γυρεύεις ἀπὸ μένα γέροντα;

— Νὰ σοῦ χάρισω πάλι τὴ ζωή.

Ἡ γυναῖκα τινάχτηκε ἄγρια:

— Δὲν τὴ θέλω σοῦ εἶπα. Δὲν τὸ κατάλαβες τόσην ὥρα, πὼς δὲν τὴν θέλω; Φταίω ὅμως ἐγὼ πού τόσες ὥρες κίότεψα νὰ τελέψω καὶ τὰ δικά μου τὰ βάσανα κι αὐτουνοῦ. Τρεῖς φορές πῆγα νὰ τὸ πνίξω καὶ νὰ μαχαιρωθῶ καὶ τίς τρεῖς φορές νιώσανε τὰ δάχτυλά μου τὴ ζεστασιά τοῦ λαιμοῦ του καὶ τόσο ἀγαθὸ τὸ βλέμα του, πού δὲ βάσταξα. Γι' αὐτὸ μᾶς βρῆκες ζωντανούς.

— Πὼς θὰ τόκανες τέτοιο κακὸ εὐλογημένη; Τί ψυχὴ θὰ παράδινες;

— Δὲ νοιάζουμαι πιά γιὰ τίποτα.

— Μὴ βλαστημᾶς, γιατί κανένας δὲν κακοπάθησε περισσότερο ἀπὸ τὸ Χριστό μας. Τίποτα δὲν εἶναι τὰ δικά σου κι ὅλου τοῦ κόσμου τὰ βάσανα μπροστὰ στὰ δικά του. Κι ὅταν ἐκεῖνος, πού μόνον ἀγάπη εἶχε γιὰ ὅλους, προδόθηκε, χλευάστηκε, μαστιγώθηκε, μαρτύρησε καὶ σταυρώθηκε σὰ ληστής, γιατί βαρυγκομοῦμε ἐμεῖς, πού ὅσα παθαίνουμε τὰ παθαίνουμε ἐξ ἁμαρτιῶν μας; Ὁ Χριστός, κρεμασμένος καὶ καρφωμένος στὸ ξύλο, συχώρεσε καὶ κανέναν δὲν καταράστηκε. Κανένας ἄνθρωπος στὸν κόσμο, κόρη μου, δὲ γνώρισε τὸ πόμπημα καὶ τὸ μαρτύριο τοῦ Χριστοῦ. Κι' ὅμως παρακάλεσε τὸν πατέρα του νὰ μὴν ξεσυνοριστεῖ τοὺς θασσανιστές του, γιατί δὲν ξέρανε τί κάνανε. Στόνομα τοῦ Χριστοῦ, συχώρε καὶ σὺ ὅσους σὲ θλόψανε, ξερρίζωσε τὸ θυμὸ καὶ τὴν ἀπελπισία ἀπὸ τὰ σπλάχνα σου κι ἐτοιμάσου νὰ δεχτεῖς τὸ θέλημά

... σιωπῆσαι ἂν εἶναι. Μονάχα ἂν εἶμαστε κάθε ὥρα καὶ κάθε στιγμή ἔτοιμοι γιὰ τὸ πόμπημα καὶ γιὰ τὸ θάνατο, μονάχα οὕτως ἡ ψυχὴ μας θὰ γαληνέψει. Λησμονήσε τοὺς ἀνθρώπους, κι ἔλα νὰ παρακαλέσουμε μαζί τὸ Θεό.

— Πᾶς τοὺς λησμονήσω... νὰ τοὺς λησμονήσω... Κι ἂν οἱ ἀνθρώποι δὲν θένε νὰ μ' ἀλησμονήσουν;

— Πίστεψέ με, πὼς ἂν τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά σου γιομίσουν ὁ Χριστός, οἱ ὄχτροί σου θὰ σκορπιστοῦν σὰν κορνιαχτός. Λησμονήσε τὸ νοῦ καὶ τὰ σπλάχνα σου καὶ τότες ὄλα θὰ σοῦ φησαῖν διαφορετικά. Καὶ δὲ θὰ σκεδιάζεις τὸ φόνο τ' ἄθώου παποῦ καὶ τὸ χαλασμὸ τῆς ζωῆς σου.

Ἡ νέα γυναίκα κάρφωσε τὰ μάτια τῆς στὸ γέροντα καὶ ἠναγώνια ἔκφραση τοῦπε:

— Καὶ τὰ δυὸ παπούλη εἶναι χαλασμένα. "Ἄν δὲ τὸ ξεπαστρεύω ἐγὼ καὶ δὲ θὰ χαλάσω τὴ ζωὴ μου, ἄλλο θεριὸ μαχαίρι νὰ μᾶς βρεῖ γιὰ νὰ κάμει αὐτὸ τὸ διπλὸ φόνο. "Ἡ θάρρεψέ μου πὼς γιὰ τὸ τίποτα ἦρθα σὲ τούτη τὴν ἐρημιὰ νὰ γεννηθῶ σαθανωμένη στὸ χιόνι.

— Καὶ ποιὸς κυνηγᾶ νὰ σᾶς χαλάσει;

— Ὁ προκομένος ὁ ἀδερφός μου, ὁ Σαράντης τοῦ Μαργαλιᾶ, μέ τόνομα. Τόχει πάρει συνήθιο νὰ ξεπαστρεύει ἀνθρώπους κι ἔρχεται ἀπὸ τὴν Τροπολιτσᾶ νὰ μᾶς καθαρῖσει. Καὶ θὰ τὸ κάνει παπούλη, νὰ τὸ δεῖς πού θὰ τὸ κάνει. "Ἄν ἠγαπᾶς τὸ Θεὸ καθὼς λές, πάρε αὐτὸ τὸ μαχαίρι καὶ σφάξε μας. Ἄλλὰ νὰ μὴν πᾶμε ἀπὸ τὸ δικό του τὸ χέρι, οὔτε νὰ φάσω τὰ πομπέματα καὶ τὰ βάσανα πού σκεδιάζει.

Ὁ γέροντας συλλογίστηκε καὶ εἶπε:

— Τίποτα δὲ θὰ γίνει ἀπ' ὄλ' αὐτά.

— Δὲ τὸν ξέρεις τοῦ λόγου σου τὸ Σαράντη.

— Κάτι ξέρω καὶ γὼ ἀπ' ἀνθρώπους. Δὲ σκοτώνουν τόσο εὐκόλα...

— Μιὰ γυναίκα σὰν καὶ μένα, γέροντα, τὴ σκοτώνει ὁ πάσα ἕνας σὰν τὸ ψωριάρικο σκυλί. Εἶμαι παλιογυναίκα γέροντα καὶ κανένας δὲ διαφεντεύει μιὰ ξεσκισμένη. Ἄκόμη καὶ κείνοι πού μὲ χαρήκανε κι αὐτοὶ θὰ γίνουν ἕνα μέ τὸ Σαράντη γιὰ νὰ μὲ σφάξουν.

Καί πῶς κύλησες σέ τόση ἁμαρτία;

—Ὅπως κυλᾶνε ὅλες. Οἱ ἄλλες ὅμως ἔχουν τὴν ξυπνάδα καὶ κρύβονται κι ἐγὼ τὴν ἁμαρτία νὰ τὰ παίρνω ἀψήφιστα. Ὡς πού τὴν ἔπαθα.

—Κι ὁ ἀδερφός σου;

—Αὐτὸς δὲ νοιαζόταν τί κάνω, ἔγινε ὅμως θεριὸ ἅμα ἔμαθε πῶς γκαστρώθηκα. Μιά καλή γειτόνισσα μοῦ μῆνυσε πῶς κίνησε νάρθει νὰ μὲ ξεκοιλιάσει. Ἔτσι κρίνει ὁ Σαράντης τοῦ Μαγουλά. Ποῦ νὰ ζήσω μ' ἓνα βυζανιάρικο καὶ ποῦ νὰ κρυφτῶ; Καὶ νὰ πεῖς πῶς δὲν ἔκανα τ' ἀδύνατα νὰ τὸ ρίξω.

—Σῶπα, τῆς φώναξε προσταχτικὰ ὁ γέροντας. Ὁ δαίμονας πού σ' ἔχει κυριέψει, ξεπερνᾶ ὅλους τοὺς Σαρανταίους τῆς πλάσης.

Ἡ γυναίκα τινάχτηκε σὰν πανθέρα.

—Τί θυμώνεις; Δέ σοῦ γύρεψα νὰ μὲ διαφεντέψεις, σοῦ γύρεψα νὰ μὲ ξεκάνεις. Τὸ καλὸ πού σοῦ θέλω τραθήξου ἀπὸ κοντά μου, γιατί ἂν σὲ βροῦνε στὸ πλάι μου, θὰ πομπέφουνε καὶ σένα καὶ θὰ σὲ καθαρίσουνε. Φεύγα, γιατί ὅλο τὸ χιόνι δὲ φτάνει νὰ σθῆσει τὸ καμῖνι πού ἀνάθει σιμά σου.

Ἡ γυναίκα σώπασε. Ἀμίλητος ἔμεινε κι ὁ γέροντας. Εἶχανε λουφάξει καὶ τὰ στοιχεῖα καὶ μόνο ἡ καινούργια ζωὴ, ἀνύποπτη, ἀνάδευε στὴν κουφάλα τοῦ δέντρου... Ἀπ' ὅσα εἶχε ξεστομίσει ἡ νέα γυναίκα, μιὰ κουθέντα τριθέλιζε τὸ νοῦ τοῦ γέροντα: «Οἱ ἄλλες ἔχουν τὴν ξυπνάδα καὶ κρύβονται». Δὲ μπορούσε νὰ τὸ χωρέσει ὁ νοῦς του πῶς τέτοια φοβερὴ δοκιμασία, μπορούσε νὰ σπρώξει τὸν ἄνθρωπο σὲ τέτοιο λογισμό. Τοῦ φάνηκε πῶς μιλοῦσε μὲ τὸν ἴδιο τὸ σατανᾶ. Ἀναρωτιόταν πῶς γίνεται ὅλοι αὐτοὶ οἱ κριματισμένοι νὰ μὴ συλλογιοῦνται πῶς ἀπ' τὸ Θεὸ δὲ γίνεται νὰ κρύψει κανεὶς τίποτε.

—Πρέπει νὰ φύγουμ' ἀπὸ δῶ, τῆς εἶπεν ὁ γέροντας.

—Καὶ ποιὸς σ' ἀμποδάει νὰ φύγεις; ἀποκρίθηκε ξερά ἡ γυναίκα.

—Εἶπα νὰ φύγουμε. Δὲν εἶπα νὰ φύγω, τόνισε ὁ γέροντας.

—Πολύ ξεθάρρεψες Παπούλη και φαίνεται πώς σε τρώει τὸ κεφάλι σου. Σύρε στὸ καλὸ κι ἐγὼ δὲν ἔχω χρεῖα ἀπὸ διαφεντευτή.

—Περήφανα μιλάς γυναίκα κι ὁ Θεὸς δὲν εἶπε ἀκόμα τὸ δικό του τὸ λόγο. Σήκω και πάμε ἄλλου, σήκω πρὶν ξεμερώσει.

—Δε γυρνῶ στοὺς ἀνθρώπους. Ἐκεῖ παραμονεύει ὁ φοιτῆς, ὁ Σαράντης. Προτιμῶ ν' ἀνοίξει ἡ γῆς νὰ μὲ καταπιεῖ παρά ν' ἀνταμωθῶ μὲ τὸ Σαράντη.

—Πῶς σε λένε; τὴ ρώτησε ὁ γέροντας.

—Ἀρετὴ, μὲ λένε...

—Ἐχεις φάει;

—Ὁχι.

Ὁ Παπουλάκος πῆρε ἀπ' τὸ ταγάρι του ὅ,τι τροφές εἶχε και τις προσέφερε τῆς Ἀρετῆς.

—Πάρε, τῆς εἶπε, νὰ στηλωθεῖς. Εἶσαι μάνα. Καὶ ξέρεις Ἀρετὴ πόσο μεγάλο πράμα εἶναι νάσαι μάνα;

—Ἐνοῦ μούλικου;

—Μὴ θλαστημᾶς, Ἀρετὴ. Τὸ παιδί ἔχει πατέρα, πιὸ τρανὸ και πιὸ δοξασμένον ἀπ' ὅλους τοὺς πατεράδες τοῦ κόσμου ὅλου. Πατέρας του εἶναι ὁ Χριστός. Σ' αὐτὸν νὰ τὸ τάξεις και τότε τὸ παιδί εἶναι σιγουρεμένο και στὸν οὐρανὸ και στὴ γῆς.

Ἡ Ἀρετὴ πεινοῦσε. Χάρις στὸ ράσο τοῦ γέροντα εἶχε ζεστοκοπηθεῖ, ἀλλὰ εἶχε πάνω ἀπὸ μερόνυχτο νὰ πασκάσει. Ἐφαγε και τὸ ψωμί και τις ἐλιές και τις σταφίδες.

Σ' εὐχαριστῶ γέροντα, τοῦπε. Καὶ πῆρε μιὰ βαθειὰν ἀνάσα.

—Σήκω νὰ φύγουμε, τῆς εἶπε, ἅμα ἀπόφαγε.

—Ποῦ νὰ πάμε; ρώτησε αὐτὴ τὴ φορὰ ἀδιάφορα ἢ Ἀρετὴ.

—Στὴν Ἀλωνίσταινα, ἀποκρίθηκε ὁ γέροντας.

Ἡ Ἀρετὴ τινάχτηκε πάλι σὰ θεριό.

—Φύγε σπιοῦνο. Στὴν Ἀλωνίσταινα; Ἐκεῖ θές νὰ χαρεῖς τὸ πόμπεμά μου και τὸ θανατικό μου... Μὲ τάϊσες σὰν τὸ σφαχτάρι... Καὶ μὲ μιᾶς ἔσκυψε κι ἄρπαξε τὸ μαχαίρι.

Ὁ Παπουλάκος τῆς ἄρπαξε αὐτὴ τὴ φορὰ δυνατὰ τὸ χέρι καὶ τῆς πῆρε τὸ μαχαίρι.

—Γαλήνεψε, τὴν πρόσταξε. Βγάλε πιά τὸ δαίμονα ἀπὸ μέσα σου... Μὰ δὲ νιώθεις πὼς μονάχα στὴν Ἀλωνίσταινα μπορεῖς νὰ γλυτώσεις; Ποῦ ἄλλοῦ θὰ κρυφτεῖς παρὰ στὸ σπίτι τῆς γυναίκας, ποῦ ἀπὸ ἀγάπη σοῦ μῆνυσε νὰ φύγεις...

—Καὶ τὸ μωρό;

—Τὸ μωρὸ θὰ τὸ πάρω ἐγώ. Θὰ τὸ διαφεντέψω καὶ θὰ τὸ κρύψω, ὡς ποῦ νὰ περάσει ἡ μπόρα. Κι ἐγὼ θ' ἀντικρύσω καὶ τὸ Σαράντη τοῦ Μαγουλά... Σήκω κι ἀκούμπησε ἀπάνω μου. Παρακαλῶ σε στόνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας...

Ἡ Ἀρετὴ τούτῃ τὴ φορὰ δὲν κρατήθηκε.

Σωριάστηκε κατὰ γῆς κι ἄρχισε νὰ κλαίει. Στὰ τριάντα χρόνια τῆς ζωῆς της δὲν εἶχε κλάψει ἔτσι.

—Εἶμαι μιὰ τιποτένια παπούλη, ἔσκουζε, μιὰ παλιογυναίκα. Φούρκα μ' ἀξίζει καὶ πετροβολητό. Μὴ θαρρεῖς πὼς δὲν ἔνωσα ἀπ' ἀρχῆς τὰ λόγια σου. Γυναίκες ὅμως σὰν καὶ μένα δὲν ἔχουνε σωσμό... Γιατί θές νὰ μὲ σοῦρεις στὴν Ἀλωνίσταινα; Γιατί;

—Ἡσύχασε Ἀρετὴ, εἶπεν ὁ Παπουλάκος. Παράτησε τὰ πιασίματα ποῦ ἤξερες καὶ πιάσου ἀπ' ἄλλοῦ. Πάτησε σὲ πιὸ γερὴ γῆς. Σήκω γιατί ἡ ὥρα δὲν μᾶς παίρνει. Πρέπει νὰ φτάσωμε πρὶν χαράξει στὴν Ἀλωνίσταινα.

Ἡ Ἀρετὴ πεσμένη κατὰ γῆς ἔκλαιγε, λές κι εἶχε συναγμένο κλάμα χρόνια τῶ χρονῶ. Βρῦσες εἶχανε γίνει τὰ μάτια της καὶ καθὼς πῆγε ὁ γέροντας νὰ τὴ βοηθήσει ν' ἀνασηκωθεί, τοῦπε:

—Ἄσε με παπούλη, ἄσε με νὰ κλάψω. Μᾶς παίρνει ἡ ὥρα. Τὰ ξέρω καλὰ τὰ περάσματα. Ἄσε με νὰ κλάψω.

Κι ἔκλαιγε κι ἔκλαιγε, ἐνῶ ὁ Χριστοφόρος προσευχόταν.

Ἄμα γαλήνεψε ξεκίνησαν. Ἡ Ἀρετὴ μὲ τὸ μωρὸ, τυλιγμένη στὸ ράσο τοῦ Χριστοφόρου κι ὁ Παπουλάκος ἀκολουθοῦσε μὲ τὸ ταγάρι του καὶ τὸ ραβδί του.

Ἡ Ἀρετὴ πῆρε ἓνα μονοπάτι μέσα στὸ ρέμα ποῦ συντόμεισε πολὺ τὸ δρόμο κι ἔτσι σὲ μιὰν ὥρα θρискόνταν κιόλας στὴν Ἀλωνίσταινα.

Δός μου τώρα τὸ παιδί, τῆς εἶπε.

Καὶ ἡ Ἄρετὴ σὰν ἐνεργούμενο παρέδωκε τὸ παιδί της, ἔβγαλε τοῦ Παπουλάκου τὸ σπίτι τοῦ παπα - Κοσμᾶ καὶ κείνη ἔφυγε καὶ χτύπησε τὴν πόρτα τῆς φιλενάδας της, τῆς Γαληνῆς, τοῦ Μητρέλη. Κι ἔτσι οἱ δρόμοι τῆς Ἄλωνίσταινας, ἅνθρωποι ἀρχίζε νὰ χαράζει, ἦσαν πάλι ἔρημοι. Ὁ καιρὸς εἶχε φτιάξει καὶ παρ' ὄλη τὴν παγωνιά, ὁ οὐρανὸς καθάριζε κι ἀπ' αὐτὸ μέρος τῆς αὐγῆς ἓνα ροδαλὸ γαλάζιο προμηνοῦσε καλὴν ἡμέρα.

Ὁ παπα - Κοσμᾶς, ἦτανε γέροντας χηρευόμενος καὶ περτοῦσε ἤσυχια γεράματα. Εἶχε φτάσει στὴν Ἄλωνίσταινα ἡ φήμη τοῦ Παπουλάκου κι ὅλοι οἱ θεοφοβούμενοι τὸν περίμεναν μὲ λαχτάρια. Ὁ παπα - Κοσμᾶς, ἂν καὶ δύσπιστος γιὰ τοὺς ἄνθρωπους, καταλάβαινε καλὰ ποῦθε φυσοῦσε ὁ καθαρὸς ἀέρας... Σὰν καθαρὸ ἀγέρα ἔνιωσε καὶ τὸν Παπουλάκο νὰ μπαίνει στὸ φτωχικὸ του, ἀλλὰ δὲν τὸν περίμενε μὲ τὴ συντροφιά ποὺ κουβαλοῦσε.

Ποῦ τὸν μάζωζες, παπούλη, τοῦτον τὸν καρπὸ τῆς ἀμαρτίας; ρώτησεν ὁ παπα - Κοσμᾶς.

— Ἄς μὴ ψάχνουμε νὰ βροῦμε ποῦ τὸ βρῆκα, ἀλλὰ ἄς εἰπνοῦμε ποῦ τὸ βρῆκα. Εἶναι πλάσμα τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν ὑποτιμάζεται τὴν ἀμαρτία ποὺ τόσπειρε. Πρὶν ἀπ' ὅλα, πρέπει νὰ συλλογιστοῦμε πῶς θὰ τὸ σώσουμε.

— Τὸ χωράφι ὅπου φύτρωσε τοῦτο τὸ λουλοῦδι, στάθηκε ἐμάντρωτο. Ὅλοι τόχουν ὀργώσει κι ὅλοι παρασταίνουν τὸν ἀνήξερο καὶ τὸν ἀνελέητο κριτῆ...

— Τὴν ξέρω τὴν ἱστορία Γέροντα καὶ θὰ τοὺς μιλήσω καθὼς τοὺς ἀξίζει...

— Τὸ κακὸ εἶναι ποὺ ἔρχεται σήμερα ὁ ἀδερφὸς της, ποὺ εἶν' ὁ χειρότερος ἀπ' ὅλους. Ὅλοι τους θὰ τὸν σπρώξουν στὸ χειρότερο καὶ βγάζοντας τὴν οὐρά τους θὰ τὰ φορτώσουν ὅλα στὴ ράχη τῆς Ἄρετῆς... Κι αὐτὸς ὁ μοῦθρος θὰ τὴ σφάζει.

Θὰ πρέπει πρῶτα νὰ σφάζει ἐμένα καὶ σένα κι ἔπειτα νὰ δικάσει καὶ νὰ σφάζει. Σήμερα θὰ φανεῖ ἂν τοῦτο τὸ ρᾶσο εἶναι γιὰ νὰ τὸ φορᾶμε ἢ γιὰ νὰ τὸ κάψουμε. Σήμερα

Θά παλέψει ὁ Θεὸς μὲ τὸ διάβολο καὶ θά νικήσει ὁ Θεὸς γέροντα.

Ὁ Κοσμὰς θυμήθηκε τὶς παλιές ἀφοβες μέρες κι ἀφοῦ ἀπόθεσε τὸ μωρὸ στὸ στρῶμά του, φώναξε τὴν Ἀρχοντῶ τὴν Τσουλουφρίνα, ποὺ ἦτανε γιάτρισσα, ψευτομαμὴ κι ἀνακατοσοῦρα καὶ τῆς εἶπε:

—Σήμερα, μωρὴ Τσουλουφρίνα, θά φανερώσεις ἂν εἶναι καθαρὴ ἡ ψυχὴ σου. Καὶ θά τὸ φανερώσεις αὐτὸ στὸν Παντοδύναμο, ποὺ δὲν μπορεῖς νὰ τὸν ξεγελάσεις. Κανένας δὲν θά μάθει πὼς τοῦτο τὸ μωρὸ κρύβεται δῶ μέσα.

Κι ὁ Παπουλάκος πρόσθεσε:

—Καὶ τὸ Χριστὸ μας τὸν κρύψανε καὶ τὸν φευγατίσανε μωρὸ. Τὰ πιὸ εὐλογημένα τ' οὐρανοῦ εἶναι τὰ κατατρεγμένα παιδιὰ. Τέτοιο βλαστάρι μπιστεύεται στὰ χέρια σου ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Παναγία. Ὅλα σου τὰ κρίματα τὰ ξεπλένεις σήμερα, ἢ χάνεις μιὰ γιὰ πάντα τὸν παράδεισο.

—Ἔνοια σας, τὸ παίρνω ἀπάνω μου, ἀποκρίθηκε, κι ὁ λόγος ὁ δικὸς μου εἶναι ἀντρίκειος λόγος.

Τὴν εἶχανε κερδίσει τὴν Ἀρχοντῶ οἱ γερόντοι, γιατί μπορεῖ νάτανε ἀνακατοσοῦρα καὶ κουσελοῦ, ἀλλὰ ἤξερε νὰ ξεδιαλύνει τὸν ἴσιον ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν κάλη.

Λογάριασε τιμὴ ποὺ τῆς μπιστεῦόταν ὁ Χριστὸς ἓνα πλάσμα του καὶ πῆρε ὅλο τὸ βάρος ἀπάνω της.

Οἱ γερόντοι, λευτερωμένοι πιά, κίνησαν γιὰ τὴν ἐκκλησιά.

Εἶχε ξημερώσει ὅταν ὁ παπα-Κοσμὰς σήμανε τὶς καμπάνες κι ὅλοι κατάλαβαν πὼς στὴν Ἀλωνίσταινα ἔφτασε ὁ ἅγιος ἄνθρωπος ποὺ εἶχε ξεσηκώσει τὰ χωριὰ καὶ εἶχε κάμει τόσα καλὰ καὶ τόσα θάματα.

Ἄρχισαν λοιπὸν νὰ συνάζονται ὅταν ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς γριᾶς χήρας τοῦ Μαγουλά ἀκούστηκαν στριγγλιές. Ἦτανε ἡ γριά ἢ μάννα τῆς Ἀρετῆς, ποὺ ζήταγε βοήθεια, ἐπειδὴ ὁ γυιὸς της ὁ Σαράντης ἤθελε νὰ τὴν σφάξει ἐπειδὴ τάχα τούκρυθε τὴν Ἀρετῆ.

Ὁ παπα-Κοσμὰς κι ὁ Παπαυλάκος δρᾶμανε γρήγορα στὸ σπίτι καὶ τοὺς ἀκολούθησαν μερικοὶ ἄντρες. Ἀμα μπῆ-

—Τὸν μέσα βρήκανε τὴ γριά κατὰ γῆς νὰ οὐρλιάζει καὶ πά-
ρα τῆς τὸ Σαράντη νὰ θέλει νὰ τὴν πνίξει.

—Πουταναριὸ τὸ φτιάξατε τὸ σπίτι μου...

—Στάσου Σαράντη, τὸν πρόσταξε ὁ Παπουλάκος.

—Κι ἦτανε τόσο δυνατὴ ἡ φωνὴ του ποὺ ἔκοψε ὅλη τὴ μανία
τοῦ Σαράντη.

—Τί θές γέροντα; τὸν ρώτησε τὸ θεριό.

—Ξέρεις ποιὸς σοῦ μιλά Σαράντη; τὸν ρώτησεν ὁ παπα-
κουριάς.

—Ὅχι, ἀποκρίθη, ὁ Σαράντης θυμωμένος.

—Σοῦ μιλά ὁ κήρυκας τοῦ Θεοῦ, ὁ Παπουλάκος, ποὺ
περιμέναμε νὰ θάλει ὄλους μας στὸ δρόμο τοῦ Χριστοῦ.

—Ὁ Σαράντης κοιτοῦσε.

—Ἐσὺ εἶσ' ὁ Παπουλάκος;

—Ἐγὼ εἶμαι. Κι ἦρθα γιὰ σένα...

—Γιὰ μένα; Καὶ ποῦ μέ ξέρεις ἐμένα;

—ἦρθα γιὰ σένα κι ἐπειδὴ θὰ κηρύξω τὸ λόγο τοῦ Θε-
οῦ στὸ χωριό, σέ θέλω πλάϊ μου. Παράτα λοιπὸν ὄλα κι ἔ-
λα μαζί μου στὴν ἐκκλησιά.

—Ἐγὼ; στὴν ἐκκλησιά; μαζί σου; ψιθύρισεν ὁ Σαράν-
της ὄλο ἀπορία. Ἄλλὰ ἦταν τέτοιο τὸ πρόσταγμα τοῦ Πα-
πουλάκου, ὥστε ὁ Σαράντης ἔσκυψε τὸ κεφάλι σάν ντρο-
πισμένος, ἔρριξε μιὰ ματιὰ στὴ γριά μάννα του καὶ θγῆκε.

—Στὴν ἐκκλησιά ἀληθινὰ ὁ Παπουλάκος τὸν εἶχε πλάϊ
τοῦ.

—Χριστιανοί, τοὺς εἶπε. Ξέρετε ποιὸ εἶναι τὸ αἶτιο ποὺ
μαῖε κατὰ διαβόλου; Θὰ σᾶς τὸ πῶ: Εἶναι τὸ συνήθειο ποὺ
ἔχουν οἱ ἄνθρωποι νὰ ψαχουλεύουνε καὶ νὰ κρίνουνε τὰ
κρίματα τῶν ἄλλονῶν ἐνῶ ἀλησμονᾶνε τὰ δικά τους. Ἐγὼ
λοιπὸν σᾶς λέω, πὼς εἶναι τόσα τὰ κρίματα ποὺ σηκώνει
ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς, ὥστε ἂν θέλουμε τὰ κοιτάξει, δὲ θὰ
ἐβροῦμε οὔτε στιγμή εὐκαιρὴ γιὰ νὰ καταπιαστοῦμε μὲ τὰ
κρίματα τοῦ ἀδερφοῦ μας. Δὲ θὰ καταπιαστοῦμε ὄχι μο-
νάχα ἐπειδὴ δὲ θάχουμε περσευάμενο καιρό, ἀλλὰ καὶ γι'
ἄλλο αἶτιο, πιὸ σπουδαῖο ἀκόμα. Ψάχνοντας τὰ δικά μας
τὰ κρίματα, εὐκόλα θὰ δοῦμε πὼς ἀπὸ φταιξιμο δικό μας

έπεσε σὲ κρίμα ὁ ἀδερφός μας. Θὰ δοῦμε πὼς ἡ κακὴ μας ἢ γνώμη, τ' ἀμαρτωλό μας παράδειγμα, ἢ ἀπονιά μας, εἶναι τὰ αἷτια ποὺ κολάστηκε ὁ ἀδερφός μας. Κι ἂν ψάχνοντας τὰ κρίματά μας θροῦμε πὼς δικό μας εἶναι τὸ φταίξιμο γιὰ τὰ κρίματα τοῦ ἀδερφοῦ μας, τότε ὁ μόνος δρόμος νὰ σωθοῦμε καὶ μεῖς καὶ κεῖνος εἶναι νὰ τρέξουμε στὰ πόδια του νὰ τοῦ γυρέψουμε σχώριο καὶ νὰ τὸν βοηθήσουμε μὲ τὴν ἀγάπη μας ν' ἀνασηκωθεί. Μιά φορά ἕνας νοικοκύρης εἶχε ἕνα χωράφι μὲ γῆς ἀγαθὴ καὶ πολλὰ καρπερὴ. Ἄντις νὰ τὸ φράζει, νὰ τὸ μαντρῶσει, νὰ τὸ βοτανίσει, νὰ τὸ ὀργώσει, νὰ τὸ κοπρίσει, νὰ τὸ σπείρει καὶ νὰ νιαστεῖ τὴ σπορά του τ' ἀπαράτησε νὰ τὸ πατᾶ ὁ καθένας. Φταίει τὸ χωράφι ἂν γιόμισε τσουκνίδα καὶ κατάντησε κοπρώνας, ἢ φταίει ἐκεῖνος ποὺ τ' ἀπαράτησε καὶ δὲ τὸ κυβέρνησε φρόνιμα καὶ μ' ἀγάπη; Σίγουρα δὲ φταίει τὸ χωράφι, ἀλλὰ ὁ κακὸς χωριάτης. Μιά λοιπὸν κι εἴμαστε φταίχτες, γιατί ἐμεῖς ἀποκόψαμε τὸν ἀδερφό μας ἀπ' τὴν ἀγάπη μας, γιατί κολαζόμαστε θαρύτερα θλαστημώντας τον καὶ γυρεύοντας νὰ τόνε θλάψουμε; Ἐνας δρόμος μᾶς ἀπομένει: Νὰ τοῦ χαρίσουμε τὴν ἀγάπη μας καὶ νὰ ξανακάνουμε τὸ χωράφι ἀγαθὴ γῆς. Βέβαια μιὰ παρατημένη καὶ κακόπαθη γῆς δυσκολότερα κυβερνιέται ἀπὸ κείνη ποὺ εἶχε πάντα τὴν ἔγναια μας. Τοῦτο ὅμως δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀμποδάει νὰ κάνουμε τὸ ἕνα, τὸ χρειαζούμενο καὶ σωστό. Ν' ἀγαπήσουμε καὶ νὰ νιαστοῦμε τὸ χωράφι ποὺ μᾶς χάρισεν ὁ Θεός. Καὶ τώρα, ἀδέρφια μου, θυμηθῆτε τὴν πόρνη ποὺ ἱστοράει τὸ Βαγγέλιο. Ἐνα χωράφι ἦταν κι αὐτὴ χιλιοπατημένο ποὺ ἔγινε κοπρώνας. Ἀλλὰ δὲν ἔφταιγε μονάχα ἡ γυναίκα γιὰ τὸ κατάντημά της, ἀλλὰ φταίγανε οἱ γονεῖοί της καὶ τ' ἀδέρφια της ποὺ δὲν τὴν ἀγάπησαν καὶ περισσότερο ἀπὸ ὅλους ὅλοι κείνοι ποὺ ἀμαρτήσανε μαζί της. Ἄν αὐτὴ ἦταν πόρνη, πόρνοι ἦσαντε κι ὅσοι πλαγιάσανε μαζί της. Λάθος μεγάλο νὰ λογαριάσουμε τὴ γυναίκα περισσότερο ντροπιασμένη καὶ κριματισμένη ἀπ' τ' ἀδέρφια της ποὺ δὲν τὴν ἀγάπησαν, κι ἀπὸ κείνους ποὺ ἀμαρτήσανε μαζί της. Γιατί λοιπὸν εἶναι δίκιο νὰ πομπέψουμε καὶ νὰ σφάξουμε τὴν ἀδύναμη γυναί-

να, χωρίς νά πομπέψουμε μαζί της καί τ' ἄσπλαχνα τ' ἀ-
 ριφία της καί τούς πόρνους ἀγαπητικούς της; Ἄν ἔχει
 κανείς ἀπό σᾶς τὸ κουράγιο νά δεχτεῖ τέτοια ἀληθινὴ δι-
 καιοσύνη, τότε ἄς κρίνουμε κι ἄς παιδέψουμε τὴν κάθε ἀ-
 μαρτωλή. Τότες ὅμως δὲ θά πέσει ἓνα κεφάλι, ἀλλὰ πολ-
 λά καὶ θά κλείσουνε τόσα πολλὰ σπίτια πού μπορεῖ ἓνα
 κοριθὸ νά γίνει κοιμητήρι. Τοῦτο εἶχε στὸ νοῦ του ὁ Χρι-
 στὸς μας ὅταν κάλεσε τὸν ἀκριμάτιστον νά πετροβολήσει.
 Κανένας ὅμως δὲν πετροβόλησε, γιατί κανένας ἀπ' τοὺς
 ἀνελέητους αὐτοὺς κριτὲς τῆς πόρνῃς δὲν ἦταν καθαρὸς
 γιὰ νά πετροβολήσει. Ἄν δὲν σταθοῦνε ἄντρες μοιχοὶ καὶ
 πόρνοι, θά χαθοῦνε καὶ οἱ πόρνες ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς.
 Δὲν εἶναι δικαιοσύνη, γιὰ ἓνα κρίμα πού κάνανε δυὸ μαζί,
 ἓνας νά τὸ πλερώνει κι ὁ ἄλλος νά παρασταίνει τὸν κρι-
 τὴν καὶ τὸν μπόγια. Ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ εἶναι ὀλότελα
 ἀδιαφορητικὴ. Ὁ Χριστὸς ὅμως μὲ τὸ λόγο πού εἶπε δὲν ἔσω-
 σε μονάχα τὴ ζωὴ μιᾶς πόρνῃς, ἀλλὰ ἔσωσε τὴν ψυχὴ της.
 Καὶ δὲν ἔσωσε μονάχα τὴ δική της ψυχὴ, ἀλλὰ καὶ κείνων
 πού εἶχαν σηκώσει τὴν πέτρα νά τὴν πετροβολήσουν καὶ
 μόλις ἄκουσαν τὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ, ἄφησαν τὶς πέτρες νά
 πέσουν ἀπὸ τὰ χέρια τους. Ὅσες πέτρες πέσανε παρατη-
 μένες, τόσο ξαλαφρώσανε τὴν ψυχὴ τους οἱ ἄμυαλοι κι ἀνί-
 σθητοὶ ἐκεῖνοι ἄνθρωποι. Ὁ Θεὸς ἔστειλε στὸν Ἰώβ, πολὺ πιὸ
 μεγάλες συμφορὲς ἀπ' ὅσες ἔπεσαν ποτὲ σὲ κεφάλι ἀνθρώ-
 που καὶ πολὺ πιὸ βαρεῖές παρ' ὅσο εἶναι τὸ βάρος ὅλης
 τῆς ἄμμος πού ἔχει ἡ θάλασσα. Κι ὅμως τίποτα δὲ στάθηκε
 τόσο δυνατὸ, ὥστε ὁ Ἰώβ νά θγάλει ἀπὸ τὴν ψυχὴ του τὴν
 ἀγάπη του στὸ Θεό. Καμμιά συμφορὰ δὲ φαρμάκωσε τὸ
 πλατύφυλλο δένδρο πού φούντωσε στὰ σπλάχνα του κι ὅλη
 ἡ ἄμμο τῆς θάλασσας δὲ στάθηκε ἀρκετὴ νά τὸ σκεπάσει.

Ὁ Παπουλάκος σταμάτησε λίγο. Τὸ μάτι ἔπεσε σ' ὅ-
 ρα τὰ πρόσωπα σὰν νά πρόσμενε ἀπάντηση... Ὅλοι τὸν
 κοιτοῦσαν, ὅλονῶν εἶχεν κοπεῖ ἡ ἀνάσα κι ὅλοι κρεμόνταν
 ἀπὸ τὰ χεῖλη του.

—Καὶ σᾶς ρωτάω, τοὺς φώναξε: Νιώθει κανένας ἀπὸ σᾶς
 τόσο καθαρὰ τὰ χέρια του καὶ τόσο λαγαροὺς τοὺς λογι-

σμούς του, ώστε να δικάσει μιά γυναίκα, που έπεσε σε κρίμα; "Όποιος στέκεται τόσο ψηλά, να προβάλει έδω, μπροστά σ' όλους και κάτω από τὰ εικονίσματα να πάρει άπάνω του τέτοιο θάρος. Γιατί αν βρίσκεται ανάμεσά μας ένας τέτοιος άνθρωπος, πρέπει να τον προσκυνήσουμε. "Όταν όμως ο Χριστός δεν έκρινε και δεν άναθεμάτισε τήν άμαρτωλή, αλλά με τήν άγάπη και τὸ σχώριο τή σήκωσε ως τὸν ούρανό, ποιός από μᾶς μπορεί να παινευτεί, πώς είναι πιο καθάρως και πιο δίκαιος και πιο δυνατός άπ' τὸ Χριστό, που γι' άγάπη μας σήκωσε στὸ πάναγνο κεφάλι του όλα μας τὰ κρίματα; Ποιός; Γιατί αν ντρεπόμαστε να πουμὲ μπροστά σ' ὄλο τὸν κόσμο πώς ἔχουμε τέτοια έξουσία, είναι ντροπή να τυραγνᾶμε στὰ κρυφά ἢ ν' άφανίσουμε μιά γυναίκα, έπειδὴ ἔτυχενάμαστε πιο χεροδύναμοι από δαύτην... Τέτοιο φέρσιμο είναι μπαμπέσικο και άτιμο και δεν ταιριάζει σε άντρες. 'Ο Χριστός μᾶς άπόδειξε με τή διδαχή και με τή ζωή του, πώς γενναίως δεν είναι κείνος που παιδεύει τὸν αδύνατο, που έπεσε σε κρίμα, αλλά κείνος που μπορεί ν' αγαπήσει και να σχωρέσει τὸν κριματισμένον. Ποιός λοιπόν από σᾶς δε θά θελήσει να φανεί παληκάρι; Έλάτε λοιπόν αδέρφια να μονοιάσουμε, έλάτε να πουμὲ χέρι με χέρι στὸ δρόμο τοῦ Χριστοῦ. Σύρτε ὄλους σας στὸν παπα-Κοσμὰ να ξαγορευτείτε και να μπήτε στὸ δρόμο τῆς άγάπης και τῆς άληθινῆς προκοπῆς. Έλάτε να δοξάσουμε τὸ Χριστό, που ἔχυσε τὸ τίμιο αίμα του για μᾶς... "Όσοι με πιστεύετε, ὅσοι αγαπᾶτε τὸ Χριστό, ὅσοι θέτε να σώστε τήν ψυχή σας, σηκῶστε τὰ χέρια σας κι ὁ παπα-Κοσμάς θα σᾶς ξαγορέψει ὄλους με τή σειρά που πρέπει.

Στὸ λεφτό μετάλλαξε ἡ ἐκκλησία σε πυκνὸ ρουμάνι από σηκωμένα χέρια κι ὁ πρῶτος που σήκωσε τὸ χέρι του ἦταν ὁ Σαράντης.

Χωρίς χρονοτριβή, ὁ παπα-Κοσμάς τὸν τράβηξε στὸ ἱερό κι ἔκλεισε τήν πόρτα. 'Ο Παπουλάκος τότε τραθήχτηκε, κι από τήν πόρτα τοῦ ἱεροῦ ἔφυγε και πήγε στὸ σπίτι τῆς Γαληνῆς, ὅπου κρυβόταν ἡ 'Αρετή.

Πρὶν φύγει ὁ Παπουλάκος, εἶχε γλυστρήσει ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ ἢ Γαληνὴ κι εἶχε κιόλας ἱστορήσει τῆς Ἀρετῆς ὅσα ἐπτάθηκαν στὴν ἐκκλησιὰ καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια πάσχιζε νὰ σχεδιάσει τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου ἀνθρώπου, ποῦ ἔστειλεν ὁ Θεὸς γιὰ νὰ τὴν σώσει.

—Μωρὴ Ἀρετὴ, τῆς εἶπε, δὲ μιλοῦσε ἄνθρωπος ἀλλὰ ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς κι ὁ Ἁγίου Γιάνης κι ὅλοι οἱ Βαγγελιστὰδες. Ἄχνη μωρὴ Ἀρετὴ δὲ βγήκε ἀπὸ στόμα κι οὐτ' ἓνας δὲ βρέθηκε ν' ἀντιμιλήσει. Δὲν τ' ἀξίζαμε μωρὴ τέτοιο θάμα, γιατί εἴμαστ' ὅλες κριματισμένες.

Ἡ Ἀρετὴ ἦταν χλωμὴ, μὲ πυρωμένα τὰ μάτια ἀπὸ τὸ φόβο καὶ τὴν ἀγρύπνια κι ἐνῶ δάκρυα ποτάμι κυλοῦσαν ἀπὸ τὰ μάτια της, ἡ ὀμορφιά της εἶχε ἀλλόκοτο φῶς.

—Τί στέκεις μωρὴ σὰ μαρμαροκολώνα; τὴ σκούνητησεν ἡ Γαληνὴ. Δὲν κάνεις τὸ σταυρὸ σου ποῦ γλύτωσε τὴ ζωὴ σου καὶ τοῦ παιδιοῦ σου...

—Δὲ νοιάζουμε πιά γιὰ τὴ ζωὴ μου, ἀποκρίθηκε ἡ Ἀρετὴ.

—Νὰ μοῦ τὸ θυμᾶσαι πὼς θὰ βρεθεῖ ἄντρας νὰ σὲ κουκουλωθεῖ καὶ νὰ σὲ νοικοκυρέψει...

—Σώπα Γαληνὴ, φώναξεν ἄγρια ἡ Ἀρετὴ. Μὴν βλαστημᾶς τέτοιαν ὥρα.

—Βλαστημιὰ εἶναι, μωρὴ, ἡ εὐκὴ ποῦ σοῦ δίνω; Μαγκούφα θὰ μείνεις νέα γυναίκα, πάνω στὴ βράση σου;

—Σκάσε Γαληνὴ, γιατί δὲν μπορῶ νὰ τ' ἀκούω.

Ἡ Γαληνὴ σώπασε καὶ τὴν κοιτοῦσε μ' ὀρθάνοιχτα μάτια, καθὼς ὁ φρόνιμος ἄνθρωπος πρωτοκοιτᾷ τὸ θλαμμένο, ὅταν χτύπησεν ἡ πόρτα.

Ἐιρεξε νὰ δεῖ κι ἅμα εἶδε τὸ γέροντα, ψιθύρισε:

—Ὁ Ἁγιος μωρὴ...

Ὅταν ὁ γέροντας μπῆκε μέσα, ἡ Ἀρετὴ ἔπεσε στὰ πόδια του καὶ τὰ φιλοῦσε κλαίγοντας.

—Δὲν εἶμαι ἄξια γιὰ ὅσα ἔκαμες γιὰ μένα, ἔλεγε.

—Ὅτι ἔγινε εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου καὶ δὲν ἔχουμε ἐξουσία νὰ τὸ κουβεντιάσουμε. Σήκω καὶ προσεύχου μέ-

ρα και νύχτα και μὴν τραθήξεις ποτέ σου τὸ βλέμμα ἀπὸ τὸ εἰκόνισμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Ἀρετὴ, μὲ τὴν ἀγωνία ζωγραφισμένη στὸ πρόσωπο, τοῦ εἶπε:

—Παπούλη, δὲν θέλω πιά νὰ μείνω ἐδῶ καὶ ν' ἀνακατευτῶ μὲ τὸν κόσμο... Θέλω, θέλω παπούλη...

—Τί θέλεις, κόρη μου;

—Θέλω νάρθω μαζί σου. Θέλω νὰ δουλεύω τὴν ἀγιοσύνη σου, θέλω νὰ ζῶ στὴ σκιά σου...

—Δὲν εἶναι γινούμενο αὐτό, κόρη μου.

—Γιατί δὲν εἶναι γινούμενο, παπούλη; Γιατί μὲ διώχνεις; Κι ἔκλαιγε καὶ τοῦ φιλοῦσε τὰ πόδια καὶ παρακαλοῦσε...

—Παρακαλῶ σε, παπούλη. Σὲ σένα χρωστάω καὶ τὴ ζωὴ μου καὶ τὴν ψυχὴ μου καὶ τὴν καρδιά μου... Μὴ μ' ἀποδιώχνεις...

—Σὲ μένα δὲ χρωστᾷς τίποτα. Ὅλα τὰ χρωστᾷς στὸ Χριστό. Αὐτὸς στάδωκε κι αὐτὸς σ' ἀνάστησε.

Ἡ Γαληνή, ποὺ στεκόταν παρὰ πέρα κι ἔκλαιγε σὰν τὸ μωρὸ παιδί, πρόστεσε:

—Ἐχει δίκιο, παπούλη, ἡ Ἀρετὴ. Τί νὰ κάνει ἐδῶ. Ὅσο καὶ νὰ σχωρέσουνε, ὁ κόσμος εἶναι πάντα κακός. Καὶ θὰ τὴν καταφρονᾷνε κι αὐτὴν καὶ τὸ παιδί της. Ἄστην νὰ μπεῖ στὴ δούλεψή σου καὶ νὰ μὴν ματαδεῖ ἄντρα στὴ ζωὴ της.

—Τὸ δρόμο τοῦ Χριστοῦ θέλω νὰ πάρω μπαίνοντας στὴ δική σου τὴ δούλεψη, συνέχισε παρακαλώντας καὶ κλαίγοντας ἡ Ἀρετὴ. Μοναχὴ μου ὅμως, δίχως ἀντιστήλι σὰν καὶ σένα, δὲν θὰ καταφέρω νὰ κρατηθῶ γιὰ πολὺ.

—Ἡ προσευχὴ θὰ σὲ κρατήσει, κόρη μου, μονάχα ἡ προσευχὴ.

Μιά δυνατὴ κραυγὴ ἔβγαλε ξαφνικὰ ἡ Ἀρετὴ.

—Βαγγελίστρα μου...

Ὅλοι γυρίσανε πρὸς τὴν πόρτα. Ἦταν ὁ Σαράντης. Μπήκε, ἀλλὰ μὲ κατεβασμένα τὰ μάτια καὶ δὲν προχώρησε πρὸς τὸ μέρος ποὺ ἦταν οἱ ἄλλοι. Ὅλοι τὸν κοιτοῦσαν, μονάχα ὅμως ὁ Παπουλάκος τοῦ μίλησε.

Καλῶς ὤρισες, Σαράντη.

Ἄπο τὸ πρόσωπο τῆς Ἀρετῆς δὲν εἶχε σβύσει ἀκόμη τὸ φόθος.

—Ἦρθα, παπούλη, νὰ παρακαλέσω τὴν Ἀρετὴ νὰ μὲ χωρέσει, γιατί θὰ μισέψω πολὺ μακρὰ καὶ δὲ θὰ μὲ ματαδεῖ κανεῖς.

—Καὶ ποῦ θὰ πᾶς Σαράντη; ρώτησεν ὁ Παπουλάκος.

—Στὴ Στεμνίστα, στὸ μοναστήρι τοῦ Προδρόμου.

Ἐκεῖ ὁ Σαράντης ἀκούμπησε τότε ἓνα κομπόδεμα στὸ τραπέζι, εἶπ' ἓνα «σχωράτε με κι ὁ Θεὸς χωρέσει σας» καὶ ἔφυγε.

Ἡ Ἀρετὴ τότες σωριάστηκε κατὰ γῆς κι εἶδανε καὶ πᾶθανε νὰ τὴν συνεφέρουν.

Ἄμα ἦρθε στὰ σύγκαλά της εἶχε πολὺ ξεμακρύνει ἀπὸ τοῦτο τὸν κόσμο.

—Τὸ νιώθω πὼς μιὰ γυναῖκα σὰν καὶ μένα δὲν μπορεῖ νὰ συντροφέει τὴν ἀγιοςύνη σου, τοῦ εἶπε σὰν μετανιωμένη γιὰ ὅ,τι εἶχε ζητήσῃ πρὶν ἀπὸ ὥρα. Ὁ Σαράντης στάθηκε πρὸ μισῶμένος. Πολὺ πρὶν ἀπὸ μένα βρῆκε τὸ δρόμο του...

—Ὁ Σαράντης πρὶν τὸν βρεῖ ξαγορεύτηκε. Ἐσὺ ἀκόμα δὲν ξαγορεύτηκες τὰ κρίματά σου. Σύρε λοιπὸν στὸν παπακοσμὰ καὶ ξαγορέψου, ὑποτάξου στὸν κανόνα ποὺ θὰ σοῦ θάλει, προσευχήσου πολὺ κι ἡ Χάρη της θὰ σοῦ δείξει ποῖο δρόμο πρέπει νὰ πάρεις. Τὶς περσότερες φορές ὁ σωστός δρόμος δὲν εἶναι κείνος ποὺ μᾶς βολεῖ, ἀλλὰ ἄλλος. Ζήτα λοιπὸν φώτιση καὶ μὴν βιάζεσαι.

—Θὰ γίνῃ κατὰ τὸ θέλημά σου, ἀποκρίθη ἡ Ἀρετὴ κι ἔσκυψε καὶ τοῦ φίλησε τὸ χέρι.

Ὁ Παπουλάκος ἔμεινε μιὰ μέρα ἀκόμη στὴν Ἀλωνίσταινα κι ὄλο αὐτὸ τὸ διάστημα γύρισε τίς πρὸ φτωχῆς φαρμαγιᾶς καὶ μοίρασε ὅσα χρήματα σήκωνε ἀπάνω του, ὥστε τὴν ἄλλη μέρα δὲν εἶχε πάλι παρὰ τ' ἀγιοτικά του βιβλία καὶ τὸ ραβδί του.

Στὴν Ἀλωνίσταινα ζούσανε πανάθλια, πολλές χῆρες ἀγωνιστῶν, λησμονημένες ἀπ' ὄλους, ποὺ στεροῦνταν καὶ τὸ ψωμί. Αὐτὲς βοήθησε καὶ παρηγόρησε καὶ ψύχωσε μὲ τὴν

ἐλπίδα τοῦ Χριστοῦ. Γι' αὐτό, ἄμα κίνησε νὰ φύγει, τὸν ξεπροβόδισαν, μιὰ ὥρα δρόμο, ὄξω ἀπὸ τὴν Ἀλωνίσταινα καὶ ἢ κάθε μιὰ κόβοντας κι ἓνα κομάτι ἀπὸ τὸ ράσο του τὸν ἄφησαν, χειμῶνα καιρό, μὲ τὸ ἀντερί. "Ὅταν μάλιστα εἶδανε πὼς ἀρνήθηκε νὰ πάρει λίγες θροφές στὸ ταγάρι του καὶ τοὺς σύστησε νὰ τὶς μοιράσουν στοὺς πιὸ φτωχοὺς, ἢ λατρεία τους ἔμοιαζε τὴν ἀλλοφροσύνη.

Τὸ ἴδιο κηρύττοντας καὶ ἐλεώντας καὶ μονοιάζοντας τοὺς ἀμαχωμένους καὶ γιατρεύοντας τοὺς ἀρρώστους, γύρισε ἐπὶ μῆνες τὰ περισσότερα χωριὰ τῆς Γορτυνίας, πέρασε στὴ Μαντινεῖα, ἔμεινε μισὸ μῆνα στὸ Λεβίδι, ὅπου οἱ χωριάτες δὲ θέλανε μὲ κανένα τρόπο νὰ τὸν ἀποχωριστοῦν, κατέβηκε στὴν Τεγέα, πῆγε στὸ Βαλτέτσι καὶ στὸ Χρυσοβίτσι καὶ τὴν ἀνοιξη τοῦ 1848 ἔφτασε στὴν Τρίπολη. Ἐκεῖ τὸν περίμενε ὁ Σαράντος Λεοναρδόπουλος, ἄνθρωπος ζηλωτῆς, μπιστεμένος τοῦ Κοσμᾶ Φλαμιάτου καὶ σοβαρότατο στέλεχος τῆς Ἀδελφότητος τῶν Φιλορθοδόξων. Ὁ μυστικός του τίτλος ἦταν «Φύλακας τῆς Ἀμπέλου» κι ἦταν ὁ κυριώτερος σύνδεσμος ἀνάμεσα Μέγα Σπήλαιο, Μονὴ Ἀγίου Ἀθανασίου καὶ τοὺς τοπικοὺς πυρῆνες, πού εἶχε ὀργανώσει ὁ Κοσμᾶς Φλαμιάτος σ' ὅλες τὶς πολιτεῖες τοῦ Μοριά καὶ πολλὰ ἀπ' τὰ χωριὰ του.

Ὁ Λεοναρδόπουλος ἦταν ἐκεῖνος πὺ ὀρκιζε τὴν πρώτη τριάδα, γιατί ἡ ἀδελφότητα εἶχε τριαδικὸ σύστημα καὶ τοὺς ὀρκιζε στὸν ὄρκο τῶν φιλορθοδόξων. Ὁ ὄρκος ἦταν μυστικός καὶ πολλοὶ αὐθαίρετα τὸν κατηγορήσανε, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ χαρτιά τοῦ Κοσμᾶ Φλαμιάτου μαθαίνουμε ποιὸ εἶναι τὸ σωστὸ περιεχόμενο αὐτοῦ τοῦ ὄρκου. Γράφει λοιπὸν ὁ Κοσμᾶς Φλαμιάτος:

«Ὁρκίζουμαι νὰ φυλάττω πίστιν εἰς τὴν πατρίδα, ὅταν οἱ πατριῶται ὡς χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, διατηροῦσι τὰ τῆς ἀγίας καὶ ἱερᾶς ἡμῶν θρησκείας δόγματα, ἤτοι τὰς ἐρμηνείας τοῦ ἱεροῦ καὶ ἀγίου Εὐαγγελίου καὶ κατὰ τοὺς ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς κανόνας. Ἐπίσης νὰ φυλάττω πίστιν εἰς τὸν Βασιλέα, ὅταν ἐπαγρυπνεῖ καὶ προστατεύει τὴν θρησκείαν μας, διατηρεῖ καὶ ὑπερασπίζει ἀσφαλῶς τὴν τι-

μὴν, ζωὴν καὶ ἰδιοκτησίαν ὄλων τῶν ὑπηκόων ἐξ ἴσου, ὡς οὐκ ἐπιβλήθη διὰ τῆς πρώτης προκηρύξεώς του, ἅμα ἐπάτησε τὸ ἴδιον τῆς Ἑλλάδος. Ἐπίσης ὑπακοὴν εἰς τὸ Σύνταγμα, ὅταν οἱ ὑπουργοί, γερουσιασταί, βουλευταί καὶ ἅπαντες οἱ ἐπιβάλληλοι, ἐπαγρυπνοῦν καὶ προσπαθοῦν διὰ τὸ γενικὸν συμφέρον, διατηροῦντες, μὲ ὄλην τὴν ἀκρίθειαν μόνην τὴν δικαιοσύνην, ἀλήθειαν καὶ εὐταξίαν, ἀποφεύγοντες τὴν ἰδιοτέλειαν, φιλοδοξίαν, αἰσχροκέρδειαν, μεροληψίαν, ἐχθροπάθειαν, ἐκδικήσεις κ.λ.π. Νὰ μὴν ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὰς ἐξωτερικὰς ἐπεμβάσεις δι' ὧν ἐπήγασαν αἱ ληστρικαὶ ἀλληλομαχίαι καὶ τὰ κόμματα, ἅτινα ἐὰν δὲν προληφθῶσι κατὰ τὸν λόγον, ἀναντιρρήτως καὶ θεβαίως θὰ φέρωσι κάκιστα ἀποτελέσματα τόσον εἰς τὴν ἱεράν θρησκείαν μας τελείαν ἐξόντων, ὡς παρατηροῦμεν ἡμέρα τῆ ἡμέρα, παράλυσιν, ὅσον καὶ εἰς ὅλον τὸ ἔθνος τέλειον ὄλεθρον καὶ ἀφανισμόν, ὃ μὴ γένοιτο. Καὶ εἰσέτι ὀφείλουν οἱ προμνησθέντες κύριοι καὶ οἱ ἄλλοι ἐν τοῖς πράγμασιν ἅπαντες, ἵνα ὑπερασπίζωσι διὰ τῆς μελέτης τοῦ βιβλίου τοῦ λεγόμενου Θέατρον Πολιτικόν. Ἐπίσης ὑπακοὴν εἰς τοὺς νόμους τοῦ Βασιλείου, ὅταν τελειοποιηθῶσι καὶ γίνωσι καταληπτότεροι καὶ δικαιότεροι ὡς πρὸς τοὺς Χριστιανούς "Ἕλληνας καὶ χωρὶς νὰ τοὺς διαστρέφουν καὶ τροπολογοῦν μυριοπλασίως διὰ τῆς ἀναιδοῦς καὶ ψευδεστάτης λογοδιάρροιας οἱ δικηγόροι, οἵτινες οὐ μόνον κατεγύμνωσαν καὶ ἐπτώχευσαν τὸν λαόν, ἀλλὰ πρὸ πάντων τὸν ἐκακοσυνήθισαν εἰς διεφθαρμένην διαγωγὴν ἕνεκα τῆς αἰσχροκέρδειας των. Ἐπίσης ἐνεφανίσθησαν τοιοῦτοι καὶ πολλοὶ τῶν ὑπαλλήλων. "Ὅθεν οὕτω πὼς διάγοντας τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, ὑπάρχει ἐλπίς ἀποκαταστάσεως καὶ σωτηρίας; Ποτέ δὲν τὸ ἐλπίζω καὶ εἶθε νὰ εἶμαι ἀπατημένος».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄. Ο ΛΙΜΟΣ

Ἴδού ἡμέραι ἔρχονται, λέγει ὁ Κύριος, καὶ ἐξαποστείλω λιμὸν ἐπὶ τὴν γῆν, οὐ λιμὸν ἄρτων, οὐδὲ δίψαν ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι τὸν λόγον Κυρίου.

ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΑΜΩΣ Κεφ. Η' 11

ΤΗΝ ΤΡΙΠΟΛΗ δὲν ἔφτασε καθὼς ἔφτασε σ' ἄλλα μέρη. Οὔτε παπάδες ἤρθαν νὰ τὸν συναπαντήσουν, οὔτε γυναῖκες νὰ τοῦ πάρουν ἓνα κουρέλι ἀπὸ τὸ ράσο του, οὔτε κανένα σήμαντρο σήμανε χαρμόсуνα.

Λίγο πιὸ ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη, στὸ δρόμο ἀνάμεσα Τρίπολης καὶ τοῦ μεγάλου χωριοῦ τοῦ Μπασάκου, τὸν περιμένε σ' ἓνα παρατημένο προσκυνητᾶρι ἓνας ἄντρας ψηλός. Ἦταν ὁ Σαράντης Λεοναρδόπουλος, ὁ Φύλακας τῆς Ἀμπέλου.

Οἱ δυὸ ἄντρες ἀνταμώθηκαν προχωρημένη νύχτα κι ἡ βραδυά, μολονότι ἡμερὴ καὶ δροσερή, ἦταν ἀρκετὰ σκοτεινή, γιὰ νὰ τοὺς προστατεύει. Ὁ Λεοναρδόπουλος τοῦχε μηνύσει κιόλας, ὅταν ἦταν στὴν Τεγέα, πὼς πρέπει νὰ φυλάγεται, γιὰτί ὁ νομάρχης κι οἱ σταυρωτῆδες, ἐτοιμαζόνταν νὰ θάλουν χέρι ἀπάνω του. Ἡ φήμη του, ἂν κι εἶχε τρανέφει, ἀντὶς νὰ τοὺς φέρει εὐλαβικοὺς σιμὰ στὸν κήρυκα, ξύπνησε τὸ φτόνο μέσα τους, καὶ τὰ τόσα μηνύματα καὶ τὰ χαρούμενα μαντάτα, πού

οιέλλανε γι' αὐτὸν τόσοι δήμαρχοι καὶ κοινοτάρχες πὼς τὸ πέρασμά του καθάριζε τὰ χωριὰ ἀπ' ὄλα τὰ κρίματα ποὺ τὰ διασάνιζαν, λογαριαζόταν θρησκομανία.

Ὁ νομάρχης διάταξε μάλιστα τὸ μοίραρχο νὰ φωνάξει τὸ Λεοναρδόπουλο καὶ νὰ τοῦ πεῖ πὼς ἂν ὁ Παπουλάκος δὲν ἔρχόταν στὴν Τρίπολη τὸ ταχύτερο νὰ παρουσιαστῆῖ μπροστά του, θάστελνε ἀπόσπασμα νὰ τὸν πιάσει καὶ θὰ τὸν ἔβαλε στὰ σίδερα.

Τὸ χαρτί ποῦχε στείλει ὁ κύρ Σεραφεῖμ ὁ Παναγάκης, ἀπὸ τὰ Λαγκάδια, εἶχε κάμει τὸ θάμα του. Τοῦτο τὸ χαρτί ἔλυσε κάθε δισταγμὸ τοῦ νομάρχῃ καὶ τούδωσε ὄλες τὶς δικαιολογίες, ποὺ δὲν κατέβαζε τὸ δικό του μυαλό. Τόσο μάλιστα τᾶρεσαν οἱ γνώμες τοῦ Παναγάκη, ὥστε ἀποροῦσε, πὼς χαραμίζεται ἔτσι ἓνας ἄνθρωπος μὲ τέτοιες χάρες, σ' ἓνα χωριὸ σὰν τὰ Λαγκάδια.

Ἔστειλε τὴν ἀναφορά του καὶ στὴ Σύνοδο καὶ στὸν ὑπουργὸ τῶν Ἑσωτερικῶν καὶ στὸν ὑπουργὸ τῆς Παιδείας καὶ γνωμάτευε, πὼς τέτοιοι ὑπάλληλοι πρέπει ν' ἀμείβονται καὶ νὰ τοὺς χρησιμοποιεῖ ἡ πολιτεία σὲ πρὸ ὑπεύθυνες θέσεις κι ὄχι νὰ τοὺς ἐξορίζει στὰ χωριὰ. Ἔστειλε κι ὁ ἴδιος εὐαρέσκεια στὸν Παναγάκη, γιὰ «τὴν πατριωτικὴ του πρωτοβουλία» καὶ τὰς «πεφωτισμένας ἰδέας του» καὶ τοῦ σύστησε, μόλις ἔρχόταν στὴν Τρίπολη, νὰ μὴν παραλείπει νὰ παρουσιαστῆῖ.

Ἔτσι, ὅταν πάρθηκε ἡ ἀπόφαση νὰ πιαστῆῖ ὁ Παπουλάκος καὶ νὰ σταματήσουν τὴν ἔκνομο καὶ καταχθόνια δράση του, ὁ Παναγάκης ἦταν στὴν Τρίπολη καὶ συμπλήρωσε τὴν παλιά ἀναφορά του, προφορικὰ μ' ἓνα σωρὸ ψέματα, γιὰ νὰ κεντρίσει περισσότερο τὴν ὀργὴ τῆς ἐξουσίας καὶ νὰ φουντώσει στὸ μυαλό τους ἡ ἰδέα πὼς, πιάνοντας τὸν Παπουλάκο, ξεσκεπάζουνε μιὰ μεγάλη ξενοκίνητη συνωμοσία κατὰ τοῦ Ὄθωνα καὶ τῆς Ἀμαλίας καὶ κατὰ τῆς ἱεραρχίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας.

Νομαρχία κι ἀστυνομία, ἀπὸ τὴ μέρα ποὺ ἔφτασεν ὁ Παναγάκης στὴν Τρίπολη, παρατήσαν κάθε ἄλλη δουλειὰ καὶ

δὲ νιαζόνταν παρὰ γιὰ τὴ Φιλορθόδοξο Ἀδελφότητα καὶ τοὺς «σκοτεινοὺς αὐτῆς ἀνατρεπτικοὺς σκοποὺς».

“Ὅλα αὐτὰ τάξερε ὁ Λεοναρδόπουλος καὶ τάχε μηνύσει καὶ στὸν Κοσμὰ Φλαμιάτο καὶ στὸν πατέρα Ἰγνάτιο Λαμπρόπουλο καὶ στοὺς μοναχοὺς τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου. Μέλη τῆς Ἀδελφότητος στὴν Ἀθήνα, ποὺ εἶχαν μάθει τὰ σχεδιαζόμενα κατὰ τοῦ Παπουλάκου, εἶχαν συστήσει νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὴ Σύνοδο τὴν ἄδεια γιὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Παπουλάκου κι ὑποστήριζαν πὼς ἡ Σύνοδος, ἔστω καὶ μὲ δυσκολία, θὰ τὴν ἔδινε τὴν ἄδεια κι ἔτσι δὲν θὰ μπορούσαν τὰ ὄργανα τῆς ἐξουσίας νὰ κακοφημίζουν τὸ ἔργο του γιὰ παράνομο.

Οἱ δυὸ ἄντρες μπῆκαν στὴν Τρίπολη μὲ πολλὴν προφύλαξη καὶ δὲν πῆγαν στὸ σπίτι τοῦ Λεοναρδόπουλου ἀλλὰ κεῖ ποὺ ἔμενε ἕνας ἄλλος Φύλακας τῆς Ἀμπέλου, ποὺ σχετιζόταν μάλιστα μὲ τὸ σπίτι τοῦ νομάρχου, κι ἔτσι, χωρὶς νὰ δίνει τὴν παραμικρότερη ὑποψία, μάθαινε τὰ καθέκαστα καὶ τὰ κοινοποιούσε τοῦ Λεοναρδόπουλου.

Ὁ φύλακας αὐτὸς λεγόταν Γιώργης Ἀνάργυρος καὶ ἦτανε τίμιος ἔμπορος καὶ κτηματίας, ποὺ εἶχε κάνει μεγάλες εὐεργεσίες. Ὁ Λεοναρδόπουλος τὸν εἶχεν ὀρμηνέψει νὰ μὴν ἀφήνει ποτέ νὰ ὑποψιαστοῦν πὼς ἦταν κι αὐτὸς ἕνας Φύλακας τῆς Ἀμπέλου, γιατί οἱ κρυφοὶ Φύλακες λογαριαζόνταν πιὸ πολύτιμοι, ἀπὸ τοὺς φανεροὺς.

Ἄμα συγκεντρωθῆκαν οἱ τρεῖς ἄντρες στὸ σπίτι τοῦ Ἀνάργυρου, ὁ νοικοκύρης τοὺς ξήγησε πὼς τὸ σχέδιο τοῦ Παναγάκη ἦταν νὰ μπλέξουν τὸν Παπουλάκο στὰ λόγια γιὰ νὰ βροῦν πατήματα ἀντιοθωνικὰ καὶ νὰ τὸν τυλίξουν, γιατί παντοῦ ὑποψιαζόταν ἡ Ἀθήνα συνωμοσίες κατὰ τοῦ Βασιλιᾶ. Διατύπωσε λοιπὸν τὴ γνώμη ν’ ἀποφύγει ὁ Παπουλάκος νὰ μιλήσει πολὺ καὶ νὰ παραπλανήσει τὸ νομάρχη λέγοντάς του πὼς ἂν ἡ εὐγένειά του νομίζει πὼς τὸ κήρυγμά του φέρνει θλάβη, αὐτὸς ἦτανε πρόθυμος νὰ τὸ σταματήσει. Κανένα ψέμα δὲν θάλεγεν ὁ γέροντας, ἀφοῦ στ’ ἀλήθεια θὰ σταματοῦσε, γιὰ νὰ πάει στὴν Ἀθήνα νὰ ἐφοδιαστεῖ μὲ ἄδεια κι ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα νὰ συνέχιζε τὸ ἔργο του νόμιμα.

Τὴν ὥρα ὁμως ποὺ οἱ τρεῖς ἄντρες κουβέντιαζαν μὲ κά-

θε προφύλαξη, στο σπίτι του Ἀνάργυρου ζύγωσεν ἕνας ἄνθρωπος, πού δύσκολα τόν ξεχώριζε κανείς ἀπό σκιά μέσα στό σκοτάδι.

Ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ἀφοῦ κοντοστάθηκε μέ μεγάλη προφύλαξη, ξανάφυγε καί γύρισε στό πρῶτο καντούνι τοῦ δρόμου, ὅπου ἀνταμώθηκε μέ δυό ἄλλους ἀνθρώπους. Οἱ τρεῖς μαζί προχώρησαν ὡς ἑκατό ποδάρια ἀπό τὸ σπίτι, κρύφθηκαν πίσω ἀπὸ ἕνα χαλασμένο πεζούλι καί προχώρησε μόνος ὁ πρῶτος.

Ἦρθε καί στάθηκε στήν πόρτα τοῦ Ἀνάργυρου, πάτησε πρὸς μιὰ πέτρα τοῦ τοίχου, ἄδραξε τὸ κλαδί ἑνὸς μεγάλου δέντρου, σκαρφάλωσε κι ἀπὸ κεῖ ἔφτασε σὲ μιὰ μικρὴ ταράτσα, ἀπ' ὅπου μποροῦσε νὰ μπεῖ στήν κάμαρη ὅπου καθόνταν καί κουβέντιαζαν οἱ τρεῖς ἄντρες. . .

Αὐτοί, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, μολονότι ἦταν σίγουροι πὼς θὰ μὴν τοὺς παραμόνευε μάτι ἀνθρώπινο, εἶχαν μπεῖ πολὺ γοργὰ στήν οὐσία κι εἶχαν χαράξει τὴν πορεία τους πρὶν νὰ προκομῆ ὁ σπιοῦνος ν' ἀνεθεῖ στήν ταράτσα.

Τὰ σκοῦρα τοῦ παραθυριοῦ ἦταν μόνον γυρτὰ κι ἔτσι ὁ ἄνθρωπος πού τοὺς παραμόνευε μποροῦσε ν' ἀκούσει τίς κουβέντες τους. Μιά κι εἶχαν ὅμως τελειώσει, δὲν ἄκουσε πράγματα πού νὰ προδώσουν τὴ σκέψη τους. Ὅσο καὶ νάνα ὅμως τοὺς ἄκουσε νὰ καταφέρνουνται καὶ τὸν Παπουλάκο νὰ λέει πὼς λύκοι κυκλώσανε τὴν Ἀμπελο καὶ πὼς ἡ ποίμνη κινδυνεύει. Εἶπε ἀκόμα πὼς αὐτός θὰ κάμει τὸ πρεπούμενο, ἀλλὰ πὼς στό τέλος τὸ ποίμνιο θὰ κιντυνέψει καὶ πὼς ὅλα δείχνουν πὼς ποταμός θὰ τρέξει τὸ αἷμα.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος πού παραμόνευε, νόμισε πὼς πρέπει νὰ ἐνεργήσει. Σφούριξε τρεῖς φορές, ἔδωκε μιὰ στό μάνταλλο τοῦ σκούρου καὶ μπῆκε μέσα.

Ἦταν ὁ Σεραφεῖμ Παναγάκης.

Οἱ δυό ἄλλοι ἄντρες πούταν κρυμένοι στό φράχτη, μόλις ἀκούστηκε τὸ σφύριγμα, τρέξανε, σκαρφάλωσαν κι αὐτοὶ στό δέντρο, πάτησαν στήν ταράτσα καὶ θρέθηκαν κι αὐτοὶ στήν κάμαρη πού εἶχε μπεῖ ὁ Παναγάκης.

Ὁ Παπουλάκος, ὁ Λεοναρδόπουλος κι ὁ Ἀνάργυρος εἶ-

χανε τρομάξει κι ἔνιωσαν πώς ἡ συφορά πλάκωσε πολύ νωρίτερα παρ' ὅτι τὴν περίμεναν, ἀλλὰ κράτησαν τὸ θάρρος τους καὶ κατάφεραν νὰ κρύψουνε τὴν ταραχή τους.

Μὲ τὸ πρῶτο ὅμως ξάφνιασμα, ὁ Ἀνάργυρος, ποὺ ἦταν ντόμπρος ἀντρας, φώναξε ἀγριεμένος:

—Δὲν ντρέπεσαι, κύρ Παναγάκη, νὰ κάνεις τὸ σπιουνο; Καὶ μὲ ποιὸ δικαίωμα μπαίνεις νύχτα ἢ ὥρα στὸ σπίτι μου σὰν τὸν κλέφτη; Ποιὸς νόμος σοῦ δίνει τέτοια ἐξουσία;

Ὁ Παναγάκης εἶχεν ὅλη τὴ διάθεση νὰ βρίσει κείνη τὴν ὥρα καὶ τοὺς τρεῖς καὶ νὰ τοὺς ταπεινώσει, κρατήθηκεν ὅμως γιατί ἔκρινεν πὼς ὁ θυμὸς προδίνει τὰ σχέδια τοῦ ἀνθρώπου καὶ θγαίνει πρὸς ὄφελος τοῦ ἐχτροῦ. Γι' αὐτὸ ἀρκέστηκε νὰ πεῖ:

—Κύρ Ἀνάργυρε, ἐγὼ εἶμαι ὑπάλληλος τοῦ Βασιλιᾶ, ἔχω ὀρκιστεῖ πίστη σ' αὐτὸν κι ἂν ἔπραξα σωστά ἢ παράνομα, θὰ τὸ μάθεις ἀπὸ κείνους ποὺ ἔχουν ἐξουσία νὰ κρίνουν. Κεῖνο ποὺ ξέρω γιὰ τὴν ὥρα, εἶναι πὼς καὶ οἱ τρεῖς πρέπει νὰ πιασῆτε κι οἱ ἀρχὲς ἄς ἀποφασίσουν τί θὰ γίνει.

—Ἐγὼ δὲν πάω πουθενά, εἶπεν ὁ Ἀνάργυρος.

Τότε οἱ δυὸ χωροφύλακες πιάσανε τὸν Ἀνάργυρο καὶ τὸν Λεοναρδόπουλο κι ὁ Παναγάκης ἄρπαξε βίαια τὸν γέροντα καὶ τοὺς ἔσπρωξαν πρὸς τὴ θύρα.

—Μὴν ἀκοῦς τῆς καρδιᾶς σου τοὺς ὀρισμοὺς Παναγάκη, τοῦ εἶπεν ὁ Παπουλάκος, κι ἄφησε τοὺς τραμπουκισμοὺς, γιατί ἐγὼ δὲν ἀρνήθηκα ποτέ νὰ παρουσιαστῶ στίς ἀρχές.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωῖ, στὸ γραφεῖο τοῦ νομάρχου ἦταν μαζεμένοι ὁ νομάρχης, ὁ εἰσαγγελέας, ὁ μοίραρχος κι ὁ τοποτηρητὴς στὴ μητρόπολη ἀρχιμανδρίτης Ἱερόθεος Κονταρῆς κι ὁ Παναγάκης.

Σὲ λίγο φέρανε τοὺς τρεῖς συνωμότες.

—Τί εἶν' αὐτὰ ποὺ μαθαίνω κύρ Ἀνάργυρε, εἶπεν ὁ νομάρχης. Καλὰ οἱ ἄλλοι, ἀλλὰ ἐσύ; Ἄνθρωπος νοικοκύρης, καλοστεκάμενος, φίλος μου, σπιτικός μου, νὰ μαζώνεις στὸ σπίτι σου τέτοια καθάρματα, σὰν αὐτοὺς τοὺς δυὸ, τέτοιους ἀσπίρτες;

· Εἶναι τίμοι ἀνθρώποι, κύριε νομάρχη, κι ἂν εἴχαμε

καλοῦς τέτοιους, ὁ τόπος θάχε διαφορετικὴ ὄψη. Τὸν κύρ ἔπρᾶντο τὸν ξέρω καὶ διόλου δὲ λογαριάζω παρανομία πὼς ἦρθ' ἐπὶ τὸ σπίτι μου νὰ μοῦ συστήσει τὸ γέροντα καὶ νὰ με παρακαλέσει νὰ μεσιτέψω στὴν εὐγένειά σου νὰ ξετάσει δί- κασια καὶ ὁ ἴδιος τὸ ζήτημά του, γιατί πολλοὶ φτονεροὶ θέ- λουνα νὰ τοῦ κάνουνε κακὸ καὶ φορτώνουνα στὴ ράχη του τὰ σωρὸ πρᾶματα ποὺ οὔτε τὰ συλλογίστηκε ποτές. Τὶ κα- κὰ καὶ τὶ παράνομο βλέπει ἢ εὐγένειά σου σ' ὄλ' αὐτά; Ἐπὶ οὗ καὶ χυδαῖο καὶ βρώμικο εἶναι τὸ φέρισμο τοῦ Παναγά- γου, ποὺ πάτησε μπαμπέσικα καὶ νύχτα στὸ σπίτι μου, μετα- κινήστηκε θία κι ἔσυρε σὰ ληστές νοικοκυρέους καὶ θεοσε- βούμενους ἀνθρώπους. Αὐτὸν πρέπει νὰ τιμωρήσεις καὶ νὰ τιμωρεῖς, ἂν οἱ νόμοι δὲν εἶναι μονάχα λόγια.

—Ὡραῖα τὰ λές, κύρ Ἀνάργυρε, εἶπεν ὁ νομάρχης, ἀλ- λὰ γιὰ νὰ δεῖς πόσο γελάστηκες, κάτσε σὲ μιὰ καρέκλα νὰ κίβεις χάζι. Ἐσὺ καλόπιστα τοὺς λογαριάζεις τίμιους καὶ θεοσεβούμενους, ἂν ὅμως σοῦ φανερωθεῖ πὼς δὲν εἶναι, τό- τε θέλω νὰ τὸ ὁμολογήσεις τὸ λάθος σου.

Τότες διατάξανε νὰ θγάλουν ὄξω καὶ ν' ἀπομονώσουν τὸ Λεοναρδόπουλο κι ἔτσι ὄρθιος ἔμεινε μπροστὰ στοὺς κρι- τὲς τοῦ ὁ γέροντας.

Πρῶτος μίλησεν ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἱερόθεος Κονταρής.

—Δέ μοῦ λές παπούλη, εἶσαι μοναχός;

—Εἶμαι μοναχός.

—Παίρνεις ὄρκο;

—Ὁ Χριστὸς ἀπαγόρευε τὸν ὄρκο καὶ γι' αὐτὸ δὲν παίρ- νω ὄρκο.

—Καὶ σὲ ποιοῦ μοναστήρι πῆρες τὸ σχῆμα;

—Στὸ ἀσκηταριὸ τῆς Κοίμησης τῆς Θεοτόκου.

—Τὶ εἶν' αὐτό;

—Ἐνα ἀσκηταριὸ μὲ τρία κελλιὰ καὶ τὴν ἐκκλησιὰ τῆς Παναγῆς τῆς.

—Εἶναι ἀναγνωρισμένο μοναστήρι καὶ λειτουργᾷ μὲ ἁρ- χιερατικὴ ἄδεια;

—Ὁχι. Τόχτισα μόνος μου γιὰ ν' ἀσκητέψω. Δὲν εἶναι δι- κειώμά μου;

—Δικαίωμά σου γέροντα, κι ὅσο θάμενες στήν ἔρημιά τῆς Σκήτης σου, κανένας δέ θάχε τίποτε νά σοῦ παρατηρήσει. Δέν περιορίστηκες ὁμως σ' αὐτό, ἀλλά πῆρες τὸ σχῆμα τοῦ μοναχοῦ αὐθαίρετα καί δίχως εὐλογία κάνεις τὸν ἱεροκήρυκα. Μπορεῖς βέβαια νά κυβερνᾷς τὴν ψυχὴ σου καθὼς σοῦ ἀρέσει, ἀλλὰ κανεῖς δέν σοῦδωκε τὴν ἐξουσία νά κυβερνᾷς τις ψυχές τῶν ἄλλων.

—Καί χρειάζεται ἄδεια, γιὰ νά μιᾶ ἕνας χριστιανὸς σύμφωνα μὲ τὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ; Χρειάζεται ἄδεια κι εὐλογία ἀρχιερέα γιὰ νά σπρώχνει κανεῖς τοὺς ἀνθρώπους νά κάνουν μόνο τὸ καλὸ καί νά μὴν κριματίζονται; Ἐγὼ μίλησα πάντα μπροστὰ στοὺς νόμιμους παπάδες καί κανεῖς τοὺς δὲ θρῆκε πῶς ἔβλαψα. Πῶς λοιπὸν μὲ κρίνετε τοῦ λόγου σας χωρὶς νά μ' ἀκούσετε; Δώστε μου τὴν εὐκαιρία νά μιλήσω μπροστὰ σας στὸν κόσμον καί δέχομαι νά διορθώσετε τὰ λάθη μου.

—Ὡστε, κατὰ τὴ γνώμη σου, συνέχισεν ὁ Ἱερόθεος, ἡ ἀρχιερωσύνη καὶ ἡ ἱερωσύνη, δέν ἀξίζουν τίποτα, ἀφοῦ ὁ καθένας, κι οἱ χασάπηδες ἀκόμα, μποροῦν χωρὶς ἄδεια νά κάνουν τὸν ἱεροκήρυκα;

—Ἐγὼ δέν εἶπα τέτοιο λόγο. Ἐγὼ σέβουμαι τὴν ἱερωσύνη ὅσο κανένας. Ἐγὼ τὴν βοηθάω τὴν ἱερωσύνη, δέν τὴν ἀψηφῶ.

—Βοηθᾷς μὲ τὸ νά θρίζεις τοὺς ἱεράρχες, τοὺς κυβερνήτες κι αὐτὸν τὸν πολυχρονεμένο μας Βασιλιά; Βοηθᾷς φαρμακώνοντας τὸ λαὸ πῶς τάχα τοῦ μαθαίνουνε ἄθεα γράμματα καί πῶς πᾶνε ν' ἀφανίσουνε τὸ Ἔθνος; Βοήθεια τὰ λές ὅλ' αὐτά; Ἀποκρίσου.

—Ἡ ἀπόκρισή μου δέν ἔχει καμμιά ἀξία γι' ἀνθρώπους πού ὁ σκοπὸς τοὺς εἶν' ἕνας καὶ ξεκαθαρισμένος: Νά πάρουνε τὸ κεφάλι μου.

Ὁ εἰσαγγελέας τότε εἶπε:

Θάχε καμμιά ἀντίρρηση ὁ δημοδιδάσκαλος Παναγάκης εἰς τὰ λάθει γνώση τῆς ἀναφορᾶς τοῦ ὁ κατηγορούμενος;

Καμμιά, ἀποκρίθη γιὰ λογαριασμό τοῦ Παναγάκη ὁ ἱεράρχης.

Διαβάσαι λοιπόν ὅλη τὴν ἀναφορά, πού ἄκουσε μὲ πολλή προσοχή ὁ Παπουλάκος. Ὅταν τέλειωσε τὸ διάβασμα, ὁ νομάρχης τούς κοίταξεν ὄλους καί γέλασε:

— Ἄφοῦ δέν καταφέρατε νά καταλάβετε πόσο κάλπης ἔχει ὁ ἄνθρωπος πούγραψε ὅλα ταῦτα, ποτές δέ θά καταλάβετε καί τὰ ὀπλᾶ πράματα.

Ὁ μοίραρχος, ἀγριεμένος τότε, σηκώθηκε, ζύγωσε τὸ κεφάλι καί τοῦ ἀστράψε δυὸ δυνατὰ χαστούκια.

— Νά βρωμόσκυλο, τοῦ φώναξε, ἀγύρτη, λαοπλάνε, γιά τὴν ἀμεροῦσι νά ἔβριζεις τοὺς τίμιους ὑπαλλήλους καί νά μὴ σέβασαι τίς ἀρχές.

— Εἶναι ντροπή, εἰν' ἀτιμία αὐτό, διαμαρτυρήθηκε ἔντονα ὁ Ἄνάργυρος. Δέ χτυπᾶνε ἔτσι ἕναν ἀνυπεράσπιστο γέροντα... Κύριε νομάρχη, νά θάλεις χαλινὸ στοὺς χωροφύλακες...

— Σκασμὸς ἐσύ, βρυχήθηκε ὁ μοίραρχος, μὴν ἔρθει γρήγορα ἢ σειρὰ σου.

— Γιατί μὲ μεταχειρίζεστε ἔτσι; εἶπε σιγὰ καί ἤρεμα ὁ κληρικός. Γιατί δίνετε τόση πίστη στὰ λεγόμενα τοῦ Παναγᾶ, ἄφοῦ ὄλοι σας ξέρετε πὼς θέλει τὸν ἀφανισμό μου; Γιατί εἰς πᾶτε στὰ χωριά πού κήρυξα ν' ἀνακρίνετε τοὺς χωριάτες καὶ νά μάθετε ἂν ὄσα λέει αὐτὸς εἰν' ἀλήθεια ἢ ψέμματα; Πόσο κριθῆκε καί πότε κακόπαθε ἕνας ἄνθρωπος ἀπὸ μόνη τὴ μαρτυρία ἐνοῦ τέτοιου μάρτυρα;

— Εἶναι σωστά αὐτὰ πού λέει, διαμαρτυρήθηκε ὁ Ἄνάργυρος. Γιατί δέν ξετάζετε τοὺς παπάδες;

— Κύρ Ἄνάργυρε, τὸν διέκοψεν ὁ νομάρχης, θά μᾶς μάθετε πὼς νά κάνουμε τὴ δουλειά μας;

— Δέ μοῦ λές, συνέχισεν ὁ εἰσαγγελέας, τί εἰν' αὐτὴ ἢ ἵταιρία τῶν Φιλορθόδοξων;

— Εἶναι μιὰ ἀδελφότητα, πού οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀγαπᾶνε τὸ Χριστὸ καί θέλουνε νά κυβερνήσει ὁ λόγος του. Οὔτε τὸ Βασιλιά ἐχτρευόμαστε, οὔτε τὴν κυβέρνηση, οὔτε τὸν κληρὸ, οὔτε κανένα. Νόμος μας εἶναι ἡ ἀγάπη. Θέλουμε νά σταματήσει ἡ κολασμένη ζωὴ καί νά βασιλέψει ἡ δικαιοσύνη. Θέλουμε μιὰν ἑλλάδα ὀρθόδοξη πέρα γιὰ πέρα.

— Θά θέλατε νάναι ὁ Μεγαλειότατος ὀρθόδοξος;

—Σίγουρα.

—Κι ἀφοῦ δέν εἶναι;

—Ἄφοῦ δέν εἶναι, κείνο πού μᾶς φτάνει εἶναι νά μὴν ζημιώσῃ τὴν ὀρθοδοξία ἢ διαφορετικὴ πίστι τῶν Βασιλιᾶ.

—Μόνον αὐτό;

—Μόνο.

—Σ' αὐτό περιορίζεται κι ὁ Κοσμάς Φλαμιάτος;

—Σ' αὐτό.

—Δέ μοῦ λές γέροντα, διάκοψε μὲ ψεύτικη γλύκα ὁ νομάρχης. Ἄφοῦ θές ν' ἀσκητέψεις καὶ νά σώσεις τὴν ψυχὴ σου, γιατί δέν ἀφήνεις ὅλες αὐτὲς τὶς μπερδεψοδουλειές καὶ δέν τραθιέσαι στὸ ἀσκηταριό σου, νά τελειώσεις τὶς μέρες σου μὲ προσευχὴ καὶ νηστεία; Ὑστερα, μιὰ κι εἴμαστε ἀνήμποροι νά κρίνουμε τοὺς νόμους, πού ἀπαγορεύουνε νά κάνει ὁ καθένας, χωρὶς συνοδικὴ ἄδεια, τὸν ἱεροκήρυκα, παράτα αὐτὸ τὸ ἔργο νά μὴν ἔχεις μπελάδες.

— Θέλει νά πεῖ ἡ εὐγένειά σου, πὼς μιὰ καὶ δέν ἔχω ἄδεια νά σταματήσω τὸ κήρυγμα;

—Ἀκριβῶς.

—Τότε γιατί, ἀφοῦ αὐτὴ ἦταν ἡ πιθυμία σας, δέν μοῦ τὸ λέγατε ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς, παρὰ ξαναμασᾶτε ὅσα ψέματα ἔγραψεν ὁ κακὸς αὐτὸς ἄνθρωπος καὶ χαστουκίζετε ἄπρεπα ἓναν γέροντα, πού μόνο γιὰ τὸ καλὸ πασχίζει; Γιατὶ φοβάστε νά μάθετε τὴν ἀλήθεια ἀπὸ τὰ χεῖλη τῶν χριστιανῶν πού ἀκουσαν τὸ κήρυγμά του καὶ γιατί φοβάστε ν' ἀκούστε τὴν ἀλήθεια ἀπὸ τὰ δικά μου; Κι ἂν, ἀκούοντας ἐκείνους καὶ μένα, θγάλτε τὸ συμπέρασμα πὼς ὠφέλεια εἶν' ὁ καρπὸς τοῦ λόγου μου, τότες ὁ ὅσιος τοποτηρητής, πού ἔχει ὅση ἐξουσία ὁ Δεσπότης, ἄς μοῦ δώσει τὴν ἄδεια.

—Μ' ἄλλα λόγια ἐπιμένεις νά κάνεις τὸν ἱεροκήρυκα; τὸν διάκοψε ἀπότομα ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἱερόθεος.

—Ἄγιε τοποτηρητή, δέν μιλάμε τὴν ἴδια γλῶσσα, διαφορετικὰ δέν θά χρειαζόνταν οἱ δοκιμασίες πού ζήτησα. Ἀλλὰ μιὰ καὶ εἶναι χρειαζούμενες, γιατί τὶς ἀμποδᾶς;

Τέτοιες ἄδειες δίνει μονάχα ἡ Σύνοδος. Πήγαινε στὴν Ἀθήνα κι ἂν ἡ Σύνοδος σου δώσει τὴν ἄδεια, μετὰ χαρᾶς

συμφεῖς νά κηρύξεις καί στή Μητρόπολη τῆς Τριπολιτσᾶς.

Τὴν ὥρα ποῦ λεγόνταν αὐτά, ἀνοίξε ξαφνικά ἡ πόρτα κι ὁ γραμματικὸς τῆς νομαρχίας ἔφερε ἓνα χαρτί στὸ Νομάρχη. Ὁ νομάρχης τὸ διάβασε γρήγορα καὶ χωρὶς νά κρύψει τὴν ταραχή του, διάταξε νευρικᾶ τοὺς δυὸ χωροφύλακες:

-Πάρτε ἀπὸ δῶ τὸν γέροντα, πήγαινε καὶ σὺ μαζί του κὶ ἄντ' Ἀνάργυρε καὶ θά σᾶς κράξω σὲ λίγο.

Ἄμα ἔφυγαν ὁ νομάρχης εἶπε:

-Αὐτὴ τῆ στιγμή ἦρθε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἡ ἀκόλουθη διαταγή:

Πρὸς τὸν κ. Νομάρχην Ἀρκαδίας,

Τρίπολιν.

Ἄμα τῆ λήψει τῆς παρούσης, διατάξατε τὸν μοναχὸν Χριστοφόρον ἢ Παπουλάκον ὅπως ἔλθῃ ἀμέσως εἰς Ἀθήνας καὶ εμφανισθῇ ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, διακόπτοντες πᾶσαν ἐπ' αὐτοῦ ἀνακριτικὴν ἐνέργειαν.

Ἀθήναι, 20 Ὀκτωβρίου, 1848.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως

Νομάρχης ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΝΑΡΗΣ

Παγερὴ σιωπὴ ἀκολούθησε καὶ πρῶτος ποῦ χλώμιασε σὰν τὸ κερὶ ἦταν ὁ Παναγάκης. Τοῦτο τὸ χαρτί, ὑπογραμμένο ἀπὸ τὴν πιὸ ἐνδοξη καὶ τὴν πιὸ ἀγνή μορφὴ τοῦ ἀγῶνα, τοῦ χαλοῦσε τὰ σχέδια.

— Ὑποψιαζόμενα κάτι τέτοιο, συνέχισεν ὁ νομάρχης, μόλις εἶδα, πρὶν ἀπὸ μιά ἐβδομάδα, τὴν ἀλλαγὴ τοῦ ὑπουργείου καὶ τὸ σχηματισμὸ τῆς Κυβερνήσεως Κανάρη. Ὁ τιμημένος περπολητὴς εἶναι Ρωσόφιλος καὶ καθὼς ξέρουμε, ἡ Ἐταιρία τῶν Φιλορθοδόξων, χωρὶς νά τὸ λέει, συμπαθεῖ τὴ Ρωσία ὡς ὁμόθρησκο προστάτη καὶ μισεῖ θανάσιμα τὴν Ἀγγλία. Ἄλλο δὲν μᾶς μένει παρὰ νά ἐλευθερώσουμε, μὲ καλὸ τρόπο, τοὺς κρατούμενους καὶ νά στείλουμε στὴν Ἀθήνα τὸν Παπουλάκο, καθὼς διατάσσει ὁ κ. Πρωθυπουργός.

Ὅλοι συμφώνησαν καὶ μόνον ὁ μοίραρχος καὶ ὁ Παναγάκης εἶχαν χάσει ὀλότελα τὴ μιλιὰ τους.

Χάρη στὶς πληροφορίες τοῦ Ἀνάργυρου καὶ τὴν ἔγκαι-

ρη ενημέρωση του Φλαμιάνου από τον Λεοναρδόπουλο, οι Φίλακες της Ἀμπέλου είχαν ξεσηκωθεί στην Ἀθήνα κι είχαν ποιοτήκησει τους πολιτικούς πού μισοῦσαν τὴν Ἀγγλία κι είχαν ξεκαθαρισμένη προσήλωση στὴν ὀρθοδοξία. Ἐίνας ἀπ' αὐτούς ἦταν ὁ Ἀιθρονικός Πατριάρχης, ἕνας ἄλλος ὁ σιτυπυιατάρχης Σπυρομήλιος. Καί ναι στοιχεῖο δέν ὑπάρχει ποιοτὴ φαιερώνει πὼς οἱ δύο αὐτοὶ πολιτικοὶ ἀνήκαν στὴν Ἀδελφότητα τῶν Φίλορθοδόξων. Πολλὰ σημάδια ὁμως μαρτυροῦν πὼς σκεπαθοῦσαν κι ὑποστήριζαν τὸ φίλορθόδοξο κίνημα.

Γιὰ τὸ ναύαρχο Κωνσταντῖνο Κανάρη, εἶναι σίγουρο πὼς δέν ἦταν γραμμένοι στὴν ἀδελφότητα, ἀλλὰ εἶναι πὼς σίγουρο ἀκόμη πὼς καταλάβαινε ὅσο λίγοι τους σκοποὺς τῆς Ἀδελφότητας κι ἤξερε πόσο ἀγνοὶ ἀγωνιστὲς ἦταν οἱ ὀπαδοί της. Ἄπλως ἀνθρώπος, ὁ ἴδιος, καὶ καθαρὴ χριστιανικὴ ψυχὴ, ποιοῦσε γιὰ ὅσα ἔβλεπε γύρω του, χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ θάλει μπουρλότο καὶ νὰ τινάξει στὸν ἀγέρα τίς ρίζες τοῦ κακοῦ, πού θάραινε ὅλη τὴ ζωὴ τοῦ Ἔθνους, ὅπως ἄλλοτε τινάξε τὴν Τούρκικη Φρεγάδα στὸ λιμάνι τῆς Χιός.

Ὁ Σπυρομήλιος κι ὁ Πάϊκος ἦταν ἐκεῖνοι πού ζήτησαν ἀπὸ τὸν Κανάρη νὰ μὴν ἀφήσει τίς ἀρχές τῆς ἐπαρχίας, νὰ γίνουνε κριτὲς ἐνοῦ μοναχοῦ, πού τὸ μόνο του κρίμα ἦταν ὅτι κήρυττε τὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ καὶ ξανάφερνε στὸ δρόμο τῆς πίστες τοὺς ξεστρατισμένους ἀνθρώπους. Ὁ Πάϊκος μάλιστα τοῦπε πὼς εἶχε μιλήσει μὲ τὸ Μητροπολίτη Ἀθηνῶν Νεόφυτο Μεταξὰ καὶ μὲ τὸν Ἐπίσκοπο Σύρου Δανιὴλ καὶ πίστευε πὼς ἡ Σύνοδος θάραινε τὴν ἄδεια τοῦ ἱεροκήρυκα στὸ Χριστοφόρο κι ἔτσι θάρ τελίωσαν ὅλα καθὼς ἔπρεπε νὰ τελειώσουν. Διατόπωσε μάλιστα τὴ γνώμη, πὼς ἦταν πολιτικὰ σκοπιμοὶ ἢ κυβέρνηση νὰ μὴν πάρει καμιὰ θέση στὸ ζήτημα, ἀλλὰ ν' ἀφήσει στὴ Σύνοδο νὰ κρίνει, γιατί ἡ Σύνοδος ἦταν ἡ ἀρμόδια ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή, πού μποροῦσε νὰ καταπιεσθεῖ μὲ τὴν πνευματικὴ δράση ἐνοῦ μοναχοῦ.

Ὅλοι, αὐτὲς οἱ ἐνέργειες ἔγιναν ἔτσι γιατί ὁ Πάϊκος κι ὁ Σπυρομήλιος εἶχαν κάποια ὑπόσχεση ἀπὸ μερικοὺς συνοδικούς. Ὁ ἐπίσκοπος μάλιστα Σύρου Δανιὴλ τοὺς εἶχε δώσει τὸ λόγο του νὰ δεχθεῖ καὶ νὰ μιλήσει μὲ τὸν Παπουλάκο

...και μιλήσει μ' ένα δυο φίλους του δεσποτάδες για νάναι
...προς τόν γέροντα.

...Επί τοιούτο σινόδεφον στην Άθήνα ό Λεοναρδόπου-
...Ανάργυροι κι όλοι φιλοξενήθηκαν στο σπίτι του
...Αναργυρου, που έμενε κοντά στο Μεντρεσέ.
...Πην παρουσαστεί ό Παπουλάκος στη Σύνοδο, συναντή-
...Παύλο και τόν Σπερομήλιο, στο σπίτι του πρώ-
...δύο παλαιοί αγωνιστές του είκοσιένα, δέν κρύφα-
...για την άπλή, αλλά και τόσα πλούσια
...Χριστοφόρου.

...Παύλος μαλιστα, που ήταν περίσσια γραμματισμένος,
...στο περίφημο πανεπιστήμιο τής Πίζας στην Ί-
...ο φημισμένος εισαγγελέας του Άρείου Πάγου, ό σο-
...καθηγητής στο πανεπιστήμιο και δυό φορές ως εκείνη
...όπουργός, λογαριαζόταν τό καλύτερο νομικό μυ-
...είχε τότε ό τόπος. Ή σοφία του, ή θαθειά του κρίση
...ψυχολογική του πείρα, τούδωκαν τή μπόρεση νά δια-
...κάτω από τήν άγραμματοσύνη του Χριστοφόρου, ένα
...προικισμένο από τό Θεό μέ άφάνταστο πλοῦτο, μιά
...που είσχωροῦσε εκεί όπου όλες οί σπουδές του κό-
...δέν μπορούσαν νά οδηγήσουν τόν άνθρωπο, άν του λεί-
...οί πνευματικές χάρες, που μ' αυτές τόν μοιρώνει μο-
...ό Θεός.

...Ό Παύκος, άφοῦ μίλησε αρκετά μέ τόν Παπουλάκο, του
...επε :

...Διόλου δέν παραξενεύουμαι γέροντα, γιατί ό κόσμος
...τρέχει ζωπίσω σου σαν άφιονισμένος. "Έχεις ένα μυστικό,
...καμιά σπουδή δέν προμηθεύει τόν άνθρωπο... Πρόσε-
... όμως, γιατί ή έκκλησία τις τρέμει αυτές τις χάρες. Κι όχι
...ή ορθόδοξη, αλλά όλες οί έκκλησίες. Ήπειδή σπούδα-
...στην Πίζα τής Ίταλίας, γνώρισα, σχετίστηκα και φιλιώ-
...μ' ένα σωρό φράγκους ιερωμένους. "Έχει και κείη ή
...έκκλησία άγίους και σπουδαίους άγίους. "Έναι όμως άπ'
...αυτούς, τό Σαβοναρόλα, τόν έκαψε για νά τόν ανακηρύξει
...Μακάριο μετά τό φόνο, κι έναν άλλον, τόν Φραγκίσκο παρά
...νά τόν άφανίσει κι αυτόν και τό μεγάλο και άγιο έρ-

γο του. Πρόσεχε λοιπόν γιατί δέν είναι εύκολοι άνθρωποι. Οί Σεβασμιώτατοι άρχιερείς μας.

—Εύκολοι; άναρωτήθηκε ό Σπυρομήλιος, ένας Θεός τό ξέρει. Καλύτερα όμως άς αφήσουμε τό Θεό νά τους κρίνει...

Ό Λεοναρδόπουλος, πού πονηρευόταν περισσότερο, ρώτησε:

—Είστε σίγουροι, πώς όσα σάς τάζουν θά τά κάμουν και δέν θά αλλάξουν γνώμη άπό τή μιá μέρα στην άλλη;

—Έμείς κάναμε ό,τι έπρεπε, άποκρίθηκε ό Πάϊκος. Σκοπός μας ήταν νά γλυτώσουμε τό γέροντα άπό τά χέρια τής έπαρχίας, όπου δέν ξέρει κανείς τί γίνεται. Τώρα πού είν' έδω, και σήμερα νά μήν πετύχουμε τήν άδεια, θά τήν πετύχουμε αύριο. Σ' αυτές τις δουλειές με τήν έκκλησία, χρειάζεται μεγάλη ύπομονή κι ακόμα πιό μεγάλη προσοχή. Θάθελα όμως νά σάς δώσω και μιá όρμηνια, σά φίλος, πού καταλαβαίνει τό έργο σας: Ν' αλλάξετε γνώμη για τό Βασιλιά, και για τή Βασίλισσα. Και για κανένα στραβό, άπ' όσα γίνονται στην έκκλησία κι άλλοι, δέν φταίει ό Βασιλιάς. Τό κακό στην έκκλησία άρχισε άπό τά χρόνια του Κυβερνήτη και τράνεψε στα χρόνια τής Άντιθσσιλείας. Οί Βασιλιάδες μας είναι άγνοί πατριώτες και καλοπροαίρετοι άνθρωποι. Τίποτ' άλλο δέν αγαπούν έξόν άπ' τήν Έλλάδα. Άς μη φορτώνουμε λοιπόν στη ράχη τους τις άμαρτίες των άλλων.

Τήν άλλη μέρα τ' άπόγευμα, ό Χριστοφόρος με τον Λεοναρδόπουλο πήγαν στο σπίτι του επισκόπου Σύρου Δανιήλ. Ό Δανιήλ λογαριαζόταν εύσεβής κληρικός, αλλά δέν πίστευε στις ξεμοναχιασμένες πρωτοβουλίες των άγράμματος καλογέρων.

—Ή πίστη, είπε του Παπαυλάκου, είναι τό πρώτο, αλλά χρειάζεται και ή παιδεία. Δέν είμαι διόλου σίγουρος πώς ή πρώτη έκκλησία, θά μπορούσε ν' αντιμετρηθεί με τήν Έλληνική σοφία αν έλειπεν ό Παύλος, μολονότι τό "Άγιον Πνεύμα είχε κάμει πάνσοφους τους άλιείς. Ό τρόπος πού παρουσιάστηκε ό Χριστός στον Παύλο και ή άπόφασή του νά κάμει τον Παύλο «σκευός έκλογής», δείχνουν όλοφάνερα πώς ή παιδεία του Παύλου ήταν χρειαζόμενη στην έκκλησία. Διαφορετικά ό Χριστός δέ θά φώτιζε, μέσα σ' ένα λεφτό, τό φονιά

τοῦ πρωτομάρτυρα Στέφανου καὶ θὰ τὸν διάλεγε «σκεῦος ἁκλογῆς».

—Ποιὸς εἶπεν, ἀποκρίθηκε ὁ Παπουλάκος, πὼς τὰ γράμματα δὲν εἶναι χρειαζόμενα. Κεῖνο ποῦ λέω ἐγώ, εἶναι πὼς εἶναι δυὸ λογιῶ γράμματα, τὰ Θεοτικά καὶ τ' ἄθεα, καὶ πὼς ἡ πολιτεία μαθαίνει στὰ παιδιὰ μας μονάχα τ' ἄθεα γράμματα, σὰ νὰ μᾶς λείπανε τᾶλλα.

—Ναί, συνέχισεν ὁ Δανιήλ, ἀλλὰ κεῖνο ποῦ θὰ σ' ἐρωτήσουν εἶναι ἂν κατέχεις τὰ ἱερά γράμματα. Γιατί ὁ Χριστὸς μὲ τὸ Ἅγιο τὸ Πνεῦμα ἔκαμε πανσόφους τοὺς ἀλιεῖς, ἀλλὰ δὲν μπορεῖς νὰ πεῖς πὼς ἔκαμε καὶ σένα.

—Ἄλλὰ καὶ οὔτε κανεῖς ἄλλος, ἀπάντησε ὁ Παπουλάκος, εἶναι σὲ θέση νὰ θεβαιώσῃ πὼς δὲν μ' ἔκαμε. Αὐτὰ τὰ ξέρεῖ μονάχα ὁ Θεός. Κεῖνο ὅμως ποῦ ξέρεῖ καὶ ὁ τελευταῖος χωριάτης, εἶναι πὼς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ δὲν ἀκούγεται καὶ λογαριάζει μεγάλο ἄδικο, αὐτὸς νὰ διψᾷ γιὰ λίγο Λόγο ποῦ νὰ στεριώσῃ μέσα του τὴν ἐλπίδα καὶ ἡ ἐκκλησία νὰ τοῦ ἀποκρίνεται πὼς δὲν σοῦ δίνω αὐτὸ τὸ νάμα νὰ ξεδιψᾷσεις, ἐπειδὴ δὲν ἔχω κήρυκες ποῦ νάχουν τὴν παιδεία τοῦ Παύλου. Ἡ ἀγράμματη πίστη, δεσπότη μου, θρῖσκει τὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ, ἡ ἄθεη ὅμως παιδεία δὲν τὸν θρῖσκει ποτέ. Ἡ ἐκκλησία εἶχε πατέρες, ποῦ εἶχαν τέτοια παιδεία, ἀλλὰ εἶχε κι ἀγίους, ποῦ ὠδήγησαν τὸ λαὸ στὶς πηγές τῶν νερῶν, νὰ ξεδιψᾷσει, μὲ τὴν πίστη τους καὶ τὴν ἀγιοσύνη τους. Καὶ τὰ δυὸ, δεσπότη μου, εἶναι χρειαζόμενα καὶ δὲν μποροῦμε νὰ πετάξουμε τὸ ἓνα ἐπειδὴ μᾶς λείπει τὸ ἄλλο.

Ὁ Δανιήλ, χαϊδεύοντας τὸ ἐγκόλπιο του, κοιτοῦσε τὸν Παπουλάκο μὲ μισόκλειστα μάτια.

—Δὲν σοῦ λείπει διόλου τὸ μυαλό, γέροντα, τοῦ εἶπεν. Ἄλλὰ καὶ κείνους ποῦ θ' ἀντικρύσεις ἔχουν περίσσιο. Ἐχω μιλήσει μὲ τὸν πρόεδρο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Μητροπολίτη Νεόφυτο καὶ τοῦχει μιλήσει κι ὁ κύριος Πάϊκος, ποῦ ἔδειξε μεγάλη ἔγνοια γιὰ τὸ ζήτημά σου. Θὰ πᾶς λοιπὸν αὔριο τὸ πρωτὶ στὴ γραμματεία τῆς Συνόδου καὶ θὰ καταθέσεις τὴν αἴτησή σου γιὰ ἄδεια ἱεροκήρυκα κι ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα θὰ πασχίσουμε νὰ κάνουμε τὸ καλύτερο.

Ὁ Δανιήλ σηκώθηκε καὶ τοὺς ἔδειξε πὼς ἡ συνομιλία τέλειωσε κι οἱ δύο ἐπισκέπτες φύγανε.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωῖ, ὁ Παπουλάκος, μαζί με τὸν Ἀνάργυρο καὶ τὸν Λεοναρδόπουλο, πῆγαν στὰ γραφεῖα τῆς ἱεράς Συνόδου. Πρωτομπῆκαν στὸ γραφεῖο ἐνοῦ διακός, πού ἦταν γεμάτο παπάδες. Ποτές του ὁ Παπουλάκος δὲν εἶχε δεῖ τόσοις παπάδες συγκεντρωμένους στὸ ἴδιο μέρος. Ἦταν ὅλοι τους καλύτερα ντυμένοι ἀπ' αὐτόν, με πῖο πολιτισμένο παρουσιαστικὸ καὶ μιὰ ἄνεση στὴν κίνησή τους πού δὲν εἶχεν ὁ γέροντας. Γνωρίζονταν ἀναμεταξύ τους, χαιρετιόνταν, μιλοῦσαν, ἀστειεύονταν καὶ κυκλοφοροῦσαν σὰν στὸ σπίτι τους. Ὁ Παπουλάκος ἦταν ζαρωμένος σὲ μιὰ γωνιά, σὰν τὸν κατηγορούμενο, πού σὲ λίγο θ' ἀντικρύσει τοὺς κριτές του.

Ὅταν ἤρθεν ἡ σειρά του κι ἔδωκε τὸ χαρτί, πού τοίχαν γράψει οἱ φίλοι του, ὁ διάκος, ἀφοῦ τὸν κοίταξε ἀπὸ κορφῆς ὡς τὰ νύχια, τοῦ εἶπε:

—Κάθισε καὶ περίμενε.

Ἐκεῖνος πῆρε τὸ χαρτί τοῦ Χριστοφόρου μ' ἓνα σωρὸ ἄλλα χαρτιὰ καὶ μπῆκε σὲ μιὰ ἄλλη κάμαρη πού εἶχε στὴν πόρτα τὴν ἐπιγραφή: «ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ» κι ἔμεινε στὸ γραφεῖο αὐτὸ ὡς μισὴν ὥραν. Ἄμα βγῆκε ξανακάθησε στὸ γραφεῖο του, χωρὶς νὰ δώσει καμιὰν ἀπόκριση καὶ καμιὰ προσοχή τοῦ Παπουλάκου. Ἐτσι ἔφτασε τὸ μεσημέρι κι ὅταν τοιμάστηκε νὰ φύγει ἔρριξε μιὰ ματιὰ τοῦ γέροντα καὶ τοῦπε ξερά:

—Ναρθεῖς τ' ἀπόγευμα.

Τ' ἀπόγευμα ὁ Παπουλάκος, με τοὺς δύο φίλους του, ἦταν στὴ ἴδια θέση καὶ περίμενε. Πέρασεν ὁμως πάλι ἡ ὥρα, ἀραίωσαν οἱ ἐπισκέπτες, ἄρχισε νὰ σουρουπώνει, σκολάσανε τὰ γραφεῖα κι ὁ Διάκος τοῦ ξανάπε πάλι ξερά κι ἀδιάφορα:

—Ναρθεῖς αὔριο τὸ πρωῖ.

Ἡ ἴδια ἱστορία συνεχίστηκε καὶ τὸ ἐπόμενο πρωῖ καὶ τ' ἀπόγευμα πού ἀκολούθησε καὶ μόνο τὴν τρίτη μέρα, καὶ πρὸς τὸ μεσημέρι, ὁ διάκος, βγαίνοντας ἀπὸ τὸ γραφεῖο τοῦ γραμματεῖα, τοῦ εἶπε:

—Πέρασε στο Γραμματέα, αλλά μόνος σου.

Πρώτη φορά ρώτησε και πρώτη φορά έμαθε, πώς ο άνθρωπος που αντίκρυζε ήταν ο πολὺς Θεόκλητος Φαρμακίδης. Ο Παπουλάκος ένιωσεν ένα δισταγμό, αλλά μὴ μπορώντας πᾶν νὰ κάμει τίποτε ἄλλο, σταυροκοπήθηκε και πέρασε.

Ὁ Θεόκλητος Φαρμακίδης ἦταν καθισμένος σ' ἓνα μεγάλο γραφεῖο και μπροστά στο γραφεῖο, σέ δυὸ πολυθρόνες, ἦταν καθισμένοι δυὸ δεσποτάδες: Ὁ ἐπίσκοπος Καλαβρύτων και Αἰγιαλείας Βαρθολομαῖος και ὁ ἐπίσκοπος Οἰτύλου Προκόπιος.

Κεῖνο ποὺ παρατήρησεν ὁ Παπουλάκος ἦταν ὅτι ὁ Φαρμακίδης εἶχε ἀνάλαφρα ψαλιδισμένο τὸ μαλλὶ και τὸ γένι του και πὼς καιώθηκε πὼς τάχα ἀπορροφημένος στή μελέτη κάποιου χαρτιοῦ δὲν τὸν πρόσεξε. Οἱ δυὸ δεσποτάδες ὅμως, ὁ Βαρθολομαῖος και ὁ Προκόπιος, εἶχαν καρφώσει τὰ μάτια ἀπάνω του και τὸν κοιτοῦσαν παράξενα, ἐνῶ αὐτὸς στεκόταν ὄρθιος μὲ κατεβασμένα τὰ μάτια και περιμένε.

Ὁ Θεόκλητος Φαρμακίδης δὲν εἶχε μόνο δουλειά. Εἶχε και τὴ διάθεση νὰ ταπεινώσει τὸν Παπουλάκο. Ἦταν σίγουρος πὼς εἶχε μπροστά του ἓναν ρασοφόρο ἀγύρτη, ποῦχε σκοπὸ νὰ πλουτίσει μὲ τὰ χρήματα τῶν ἀνίδεων, κι ἓνα τυφλὸ ὄργανο τοῦ Κοσμᾶ Φλαμιάτου.

Εἶναι τολμηρό, μπορεί και ἄδικο, νὰ πεῖ κανεὶς πὼς ὁ Φαρμακίδης ἦταν ἓνας ἄπιστος. Ἦταν ὅμως, χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνει και ὁ ἴδιος, ἓνα γέννημα τοῦ Οὐμανισμοῦ, ποὺ κατά θάθος ἀντιπολιτεύτηκε τὸ Θεὸ και γύρεψε ν' ἀπαλλάξει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ ζυγὸ τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ παραμονὴ του στή Βιέννη, οἱ σπουδὲς στὰ Γερμανικὰ πανεπιστήμια κι ὁ θαυμασμός του γιὰ τὸν Κοραῖ, τὸν εἶχαν ὀλότελα ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸ πνεῦμα ἱερωμένων, σάν τὸν Αἰτωλὸ Κοσμᾶ, σάν τὸν Νικόδημο τὸν Ἄγιορείτη, σάν τὸν Μακάριο Νοταρᾶ. Πίστευε πὼς ἡ παιδεία εἶναι αὐτόνομο ἀγαθὸ και συχνὰ λησμοιοῦσε ὅτι «πᾶσα δόσις ἀγαθὴ και πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθεν ἐστὶ καταβαίνον». Διαφορετικὰ δὲν μπορεί νὰ καταλάβει και νὰ ἐξηγήσει κανεὶς τὴν πεποίθησή του, πὼς ἡ πνευματικὴ γραμμὴ τοῦ Κοραῖ, κατά θάθος καλόπιστη

καί έντιμη, άλλα σέ πολλά σφαλερή, έφτανε γιά τήν πνευματική ανόρθωση τοῦ γένους. Ὁ Κοραῆς δούλεψεν ὅσο λίγοι κι ἡ σοφία του δέν ἦταν τυχαία καί συνηθισμένη. Πίστευεν ὁμως περισσότερο στήν ἠθική σημασία τῆς θρησκείας παρά στήν ἀποκαλυπτική της ἀλήθεια. Τό περιοδικό «Λόγιος Ἑρμῆς», πού διεύθυνε στή Βιέννη ὁ Φαρμακίδης, θεμελίωνε ὅλο τό δρόμο, πού πῆρεν ἐπί χρόνια ἡ πνευματική ζωὴ τοῦ ἔθνους. Ὅπως στό ἔργο τοῦ Κοραῆ, οἱ θρησκευτικές ἐκδόσεις εἶναι ἐλάχιστες, ἀν τίς συγκρίνει κανεῖς μέ τίς ἐκδόσεις, τίς διορθώσεις καί τὰ σχόλια πού ἔκαμε στά κείμενα τῶν ἀρχαίων, ἔτσι ἀργότερα καί ἡ πνευματική ζωὴ τοῦ ἔθνους ἔδωκεν ὑπερτροφική σημασία στοὺς ἀρχαίους καί πολύ μικρὴ καί συχνά ἀσήμαντη στή θαυμαστὴ σοφία τῶν Χριστιανικῶν κειμένων, πού μέσα τους λαμπικαρίστηκαν ὅσα στοιχεῖα ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο πνεῦμα ἦταν βιώσιμα.

Ὡστόσο ὁ ἀγωνιστὴς τοῦ εἰκοσιένα εἶχεν ὠριμάσει ἔθνικὰ, χάρις στή Χριστιανοσύνη του, χάρις σέ κηρύγματα σάν τοῦ Αἰτωλοῦ Κοσμᾶ, πού σ' αὐτὰ καί μόνον ἀκούμπησε γιά νὰ ξεσηκωθεί καί νὰ πυργώσει τὸ εἰκοσιένα.

Λίγο πρὶν ἀπὸ τὸν ξεσηκωμό, ὁ Κοραῆς ἔγραφε στὸ σκλαβωμένο γένος τ' ἀντίθετα.

«Ἕλληνες, τοὺς ἔγραψεν, ἡσυχάσατε. Δέν εἶσθε εἰς ἔτι ἀρκούντως πεφωτισμένοι. Φωτισθῆτε πλειότερον καί ἔπειτα ἐπαναστατεῖτε...»

Ὁ Κοραῆς λογάριαζε πὼς χρειάζονται τριάντα χρόνια ἀκόμα γιά νὰ ὠριμάσει πνευματικὰ τὸ γένος, γιά νάναί σέ θέση νὰ ξεσηκωθεί. Καί τὸ πίστευε αὐτὸ γιατί ἦταν δουλωμένος στά ἐξωτερικὰ τεκμήρια τῆς ὠριμότητας, ὅπως ἦταν ἡ παιδεία, πού ὕψωσε σέ θεότητα ὁ οὐμανισμὸς κι ἀγνοοῦσεν ὀλότελα τὴν ἐσωτερικὴν ὠριμότητα τοῦ λυτρωμένου ἀνθρώπου, πού καλλιέργησε ἡ μορφή καί ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ.

Ἐνας οὐμανιστὴς ἦταν κατὰ θάθος καί ὁ Φαρμακίδης, πού πίστευε πὼς μόνο μέ τὴν παιδεία ὑψώνεται ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸ Θεό, χωρὶς ὁμως νὰ δέχεται πὼς μπορεῖ νὰ ἐξι-

σωθή και με τὸ Θεό, ὅπως πιστέψανε ἕνα σωρὸ ἄλλοι οὐμανιστές. Γι' αὐτὸ δὲν εἶναι παράξενο καὶ ἀνεξήγητο γιατί εἶνα πνεῦμα σὰν τὸν Φαρμακίδη, συμπάθησε τὸ κήρυγμα καὶ τὴ μορφή τοῦ Θεόφιλου Καίρη, ποὺ στάθηκε στὴν Ἑλλάδα ἡ πιὸ ζωντανὴ ἀπόδειξη, πὼς μπορεῖ κάλλιστα μιὰ μεγάλη ἠθικὴ μορφή νὰναι ταυτόχρονα κι ὁ πιὸ μεγάλος αἰρετικὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Φαρμακίδης δὲν εἶχε τὸ ἠθικὸ σθένος τοῦ Καίρη, δὲν τόλμησε νὰ τὸν ἀκολουθήσει ὡς τὸ τέλος. Περισσότερο ἀπὸ τίς ἰδέες νιαζόταν γιὰ τὴ θέση του στὸ πανεπιστήμιο καὶ γιὰ τὴν ἀρχιγραμματεία στὴν Ἱερὰ Σύνοδο. Τίποτε ὅμως δὲν τὸν γοήτευε περισσότερο ὅσο ὁ ρόλος τῆς ἐπισημοῦς γρίσε, κι αὐτὸ τὸ ρόλο τὸν ἔπαιξεν ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του.

Δὲ στάθηκε οὐδὲ μιὰ στιγμὴ ἐλεύθερο πνεῦμα κι ἐπειδὴ δὲν μπόρεσε νὰ ὑψωθεῖ στὰ ψηλῶματα τῆς Χριστιανικῆς λευτεριᾶς, ξέπεσε κι ἔγινεν ἕνας ἐγκόσμιος φιλελεύθερος. Μὴν μπορώντας νὰ καταικήσει τὸν ἀτομικὸ του ἐγωϊσμὸ καὶ τὴ ματαιόδοξη περηφάνεια τοῦ γραμματισμένου, στάθηκε ἕνας Λόγιος Ἑρμῆς στὴν πιὸ ὠμὴ σημασία τοῦ ὄρου καὶ τὰ ἴδια ματαιόδοξα κίνητρα ποὺ καθώρισαν τὸν ἀτομικὸ του βίο, τὰ ἴδια ἔγιναν ὁ κανόνας τοῦ λευτερωμένου κομματιοῦ τοῦ ἔθνους. Ἀγωνίστηκε μὲ φανατισμὸ γιὰ ν' ἀνεξαρτικοποιήσει τὴν ἑλληνικὴ ἐκκλησία ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, καίγοντας ἀφθονο λιθάνι στὸ ξόανο τοῦ αὐτοκέφαλου καὶ δὲν τὸν πείραζε νὰ βλέπει αὐτὴ τὴν ἐκκλησία νὰ ξεπέφτει σ' ἕνα παρακλάδι τῆς κρατικῆς γραφειοκρατίας καὶ νὰ κυβερνιέται οὐσιαστικὰ πότε ἀπὸ τὸν Μάουερ, κι ἀργότερα ἀπὸ κομματάρχες, ὑπουργοὺς κι ἀπὸ τοὺς κυνικώτερους βουλευτές. Ἐναρμονισμένος πρὸς τὸ φιλελευθερισμὸ του καὶ τὴ λατρεία ποὺ εἶχε στὸν τύπο τοῦ λογίου, σιχαινόταν ἀνθρώπους σὰν τὸν Κοσμὰ Φλαμιάτο, σὰν τὸν Ἰγνάτιο Λαμπρόπουλο, σὰν τὸν Παπουλάκο. Τοὺς δυὸ πρώτους γιὰ τὴν ἀλύγιστη ὀρθοδοξία τους καὶ τὸν τελευταῖο καὶ γι' αὐτὴν καὶ γιὰ τὴν ἀγραμματοσύνη του.

Γι' αὐτὸ, ἀφοῦ τὸν εἶχε τὸ γέροντα καὶ περίμενε ἀρκετὴν ὥρα κάτω ἀπὸ τὰ βλέμματα τῶν δυὸ δεσποτάδων, σήκω-

σε κάποτε κι αὐτός τὸ κεφάλι του καὶ τὸν κοίταξε παγερά:

—Τί γυρεύεις γέροντα; τοῦ εἶπε.

—Νὰ μοῦ δώσετε ἄδεια νὰ κηρύχνω, ἀποκρίθηκε ὁ Παπουλάκος.

Καὶ οἱ τρεῖς ἐπίσημοι τῆς ἐκκλησίας χαμογέλασαν εἰρωνικά...

—Λογαριάζω γέροντα, εἶπεν ὁ Φαρμακίδης, πὼς εἶσαι καλὸς Χριστιανὸς καὶ πὼς ἀγαπᾷς τὴν ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Πὼς μπορεῖς ὅμως ν' ἀγαπᾷς τὴν ἐκκλησία καὶ νὰ θές νὰ τὴν ρεζιλεύεις; "Όταν γιὰ δουλειές πιὸ ταπεινές ἀπαιτοῦμε μιὰ γνώση καὶ μιὰ μαστοριά, πὼς καὶ γιατί θές, γιὰ δουλειές τόσο σπουδαῖες, νὰ θάζουμε τὸν καθένα νὰ τίς κάνει; "Αν δὲν ξέρεις νὰ μαγειρεύεις, δὲν γίνεται καλὸ φαί. "Αν δὲν ξέρεις νὰ σημαδεύεις, δὲν σκοτώνεις πέρδικα, κι ἂν δὲν μάθεις χασαπική, δὲν μπορεῖς νὰ σφάζεις πετυχημένα καὶ νὰ γδάρεις ἓνα ζωντανό. Κι ὅταν τέτοιες δουλειές θέλουμε τέχνη καὶ γνώση, πόσα πρέπει νὰ κατέχει ἐκεῖνος ποῦ θὰ κηρύξει τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ; Πόσο ταπεινὴ ἰδέα θὰ πρέπει νάχει κανεὶς γι' αὐτὸ τὸ ἔργο, γιὰ νὰ τὸ λογαριάζει δουλειὰ τοῦ κάθε ἀγράμματος; Μιλῶ σωστά;

—"Όχι, ἄγιε ἀρχιμανδρίτη, ἀποκρίθη σταθερὰ ὁ γέροντας. "Όσο πιὸ ταπεινὴ εἶναι μιὰ δουλειὰ, τόσο πιὸ χρειαζούμενη εἶναι ἡ γνώση. Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι οὔτε τέχνη, οὔτε γνώση, ἀλλὰ φῶς. "Αν εἶν' ἀλήθεια πὼς τὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ μονάχα οἱ γραμματισμένοι καὶ οἱ σοφοὶ μποροῦνε νὰ τὸν κηρύξουνε, τότε θὰ πρέπει νάναι γραμματισμένος κανεὶς καὶ σοφὸς καὶ γιὰ νὰ τὸν δεχτεῖ καὶ νὰ τὸν νιώσει. Ὁ λόγος ὅμως τοῦ Χριστοῦ δὲν ἔπεσε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ γιὰ νὰ θρέψει μονάχα τοὺς γραμματισμένους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀγράμματος. Κι ἂν εἶν' ἀλήθεια αὐτὸ ποῦ λέω, καὶ μπορεῖ ὁ σπόρος τοῦ Χριστοῦ νὰ καρπίσει καὶ στὸ μυαλὸ τοῦ ἀγράμματος, τότες γιατί αὐτὸς ὁ ἀγράμματος, ποῦναι ἀγαθὴ γῆς, δὲν μπορεῖ νὰ μοιράσει καὶ σ' ἄλλους τὸν καρπὸ αὐτῆς τῆς καλῆς σπορᾶς;

Ὁ ἐπίσκοπος Καλαβρύτων, Βαρθολομαῖος, ἀποφάσισε
να μιλήσει:

Αὐτὰ πού λές γέροντα, τοῦ εἶπε, μπορεῖ νάχαν πέραση
σ' ἄλλους καιρούς, πού ὁ κόσμος ἦταν κοιμισμένος. Στά
χρόνια μας ὁμως, ὁ κόσμος ξύπνησε καί χρειάζεται ν' ἀκού-
σῃ καλύτερη γλῶσσα, ἀπ' αὐτήν πού μεταχειρίζεται ὁ σατα-
νᾶς, γιά νά πιστέψει.

Ὁ κόσμος, δεσπότη μου, ἀποκρίθη ὁ γέροντας, καί στά
παιδιά τὰ χρόνια καί στίς μέρες μας, δέν πίστεψε ποτέ του
σ' ἄλλα λόγια, μακάρι νά θγαίνανε ἀπό τῶν πιό σοφῶν τὰ χεί-
ρη. Ὁ κόσμος πιστεύει μονάχα στὸν ἄνθρωπο πού πιστεύει
σ' ἑαυτὸν ἑαυτὸς. Ὁ κόσμος πιστεύει τὸν ἄνθρωπο πού μέ τὴ ζωή του
γίνεται παράδειγμα καί τὸν φωτίζει. Ὁ Χριστός μας "Ἁγιο-
κύριος, δέν ἀποζήτησε τοὺς σοφοὺς νά πᾶν σιμά του, ἀλλὰ
τὰ παιδιά. "Ἢ μήπως λαθεύουμε;

—Εἶσαι πολύ φανατισμένος γέροντα, εἶπε χολωμένος ὁ
ἅγιος Καλαβρύτων, κι' αὐτὸ εἶναι ἡ πιό θανάσιμη ἁμαρτία.
Ἄντὶ νά μολογήσεις, μὲ χριστιανικὴ ταπεινώσῃ τὴν ἄδυ-
ναμία σου, μιλάς πεισματικὰ καί μὲ σοφίσματα πασχίζεις
ν' ἀρνηθεῖς τὴν ἀνάγκη τοῦ γραμματισμένου κλήρου, μόνο
καί μόνο γιά νά σκεπάσεις τὴν παχυλή σου ἀμάθεια κι ἄ-
γραμματοσύνη. "Ἐτσι μέσα σου δέν μιλά ὁ Χριστός, ἀλλὰ ὁ
σατανᾶς. Γιατὶ ὁ διάβολος ἔχει τὴ δύναμη νά παρασταίνει
καί τὸ διαφεντευτὴ τοῦ Χριστοῦ ἀκόμα γιά νά σπρώξει τὸν
ἀνίδεο καί τὸν πονηρὸ στὸ κρίμα τῆς περηφάνειας.

Ὁ Παπουλάκος κοίταξε καί τοὺς τρεῖς μὲ φλογισμένα
μάτια καί τὸ πρόσωπό του πῆρε μιὰν ἐναγώνια ἔκφραση.

Ὁ "Ἁγιοσ Οἰτύλου, πού δέν μιλοῦσε ὡς κείνη τὴν ὥ-
ρα, θλέποντας τὴν ταραχὴ τοῦ Παπουλάκου, μπῆκε στὴ συ-
ζήτηση:

—Πρόσεξε γέροντα, τοῦ εἶπε, αὐτὸ πού σοῦ εἶπεν ὁ "Ἁ-
γιοσ ἀδελφός. Εἶναι λόγος θαθὺς καί χριστιανικός. "Ἄσε κα-
τὰ μέρος καί τὴν Ἱερά Σύνοδο καί τὸν καθένα ἀπὸ μᾶς
καί γίνου μόνος σου κριτὴς τοῦ ἑαυτοῦ σου. Σέ τί θὰ σ'
ὠφελήσει ἢ ἄδεια, πού γυρεύεις νά σοῦ δώσουμε νά κηρύ-
χνεις, ἂν ὅλη αὐτὴ ἡ ἱστορία εἶναι δάχτυλος τοῦ σατανᾶ;...

Ὁ Παπουλάκος δὲν ἄκουγε πιά καθαρά, οὔτε τὰ μάτια του ξεχώριζαν ὅτι θρискόταν μέσα σὲ κείνο τὸ γραφεῖο. Πῆγε κάτι νὰ πει, ἀλλὰ ἔνιωσε τὴ γλῶσσά του δεμένη κι ἓνα πελώριο ΑΝ νὰ ὀρθώνεται μέσα του πιὸ φοβερό, ἀπ' ὄλους τοὺς πειρασμοὺς ποὺ εἶχε γνωρίσει ὡς ἐκείνη τὴ μέρα. "Ἦξερε πὼς οἱ μαστοριές τοῦ διαβόλου ξεπερνοῦσαν κάθε ἀνθρώπινο μυαλό κι ἔνιωθε κείνη τὴ στιγμή, πὼς δὲν πατοῦσε καλά στὰ πόδια του. Κουνοῦσε ἡ γῆ ποὺ τὸν βαστοῦσε, κουνοῦσε τὸ μεγάλο γραφεῖο τοῦ Φαρμακίδη, ὁ Φαρμακίδης εἶχε γίνει τρεῖς φορές πιὸ μεγάλος καὶ σιγά - σιγά, ἀντί γιὰ ἓναν Φαρμακίδη, ἔβλεπε δυὸ κι ἔπειτα πολλούς, ὅπως ἔβλεπε τὸ θαμπωμένο φῶς του καὶ πολλούς Προκόπιους κι ἄλλους τόσους Βαρθολομαίους. "Ὅλα κουνοῦσαν στὸ φοβερό ἐκείνο γραφεῖο, ὥσπου, σιγά - σιγά, ἓνα ἄσπρο νέφος τὰ σκέπασεν ὅλα κι ὁ γέροντας δὲν ἔβλεπε τίποτα, σὰ νάταν τυφλός.

—"Ἄγιοι πατέρες.... ψέλισε...

Καὶ σωριάστηκε κατὰ γῆς.

"Ἄμα ἦρθε στὰ συγκαλά του, δὲν εἶδε πιά μπροστά του, οὔτε τὸ Θεόκλητο Φαρμακίδη, οὔτε τὸν "Ἄγιο Καλαβρύτων Βαρθολομαῖο, οὔτε τὸν "Ἄγιο Οἰτύλου Προκόπιο. Σὲ μιὰ κάμαρη, ὀλότελα ἄδεια, εἶχε μπροστά του τὸ διάκο, τὸν Ἄνάργυρο καὶ τὸν Λεοναρδόπουλο.

—Ποῦ βρίσκουμαι; ρώτησε.

—Ζαλάδα σὲ χτύπησε γέροντα, ἀποκρίθη ὁ διάκος, ἐνῶ ὁ Ἄνάργυρος κι ὁ Λεοναρδόπουλος, ἀμίλητοι κι ἀνήσυχοι, τὸν κοιτοῦσαν.

—Θὰ νήστεψες πολύ, συνέχισεν ὁ διάκος, κι ἡ πολλὴ ἡ νήστεια θλάφτει. Τὸ καλύτερο ποὺ θὰ κάμεις, εἶναι νὰ πᾶς νὰ στηλωθεῖς καὶ νὰ ἡσυχάσεις.

Ὁ Παπουλάκος τὸν κοιτοῦσε σὰ χαζός, χωρὶς νὰ προφέρει λέξη. Σηκώθηκε κυρτωμένος καὶ προχώρησε πρὸς τὴ θύρα. Τὸν ἀκολούθησαν ὁ Ἄνάργυρος κι ὁ Λεοναρδόπουλος

και τόσο στο δρόμο όσο και στο σπίτι δεν κατάφεραν να αποξεκολλήσουν λέξη για να μάθουνε τι είχε σταθεί...

Τὴν ἄλλη μέρα, πρὸς τὸ μεσημέρι, πήρανε τὴν ἀπάντησιν τῆς Συνόδου, ποῦ δὲν ἔδινε τὴν ἄδεια ποῦ εἶχε ζητήσει ὁ Παπουλάκος καὶ ρητὰ τοῦ ἀπαγόρευε νὰ κηρύττει «ὡς μὴ συγκεντροῦντα τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα καὶ ἐφόδια».

Ὁ Παπουλάκος πληροφορήθηκε τὴν ἀπόφαση χωρὶς νὰ μεταφέρει λέξη ἢ νὰ φανερώσει καμμιά ἀγανάχτηση. "Ἐπειδὴ ὅμως σὲ θαθεῖα συλλογὴ κι ὕστερ' ἀπὸ πολλὴν ὥραν εἶπεν ἀποφασιστικά:

— Αὔριο φεύγω, δὲν ἔχω καμμιά δουλειὰ στὴν Ἀθήνα...

"Ἄδικα πασχίσανε οἱ φίλοι του, νὰ τὸν πείσουνε νὰ περιμένει λίγο, νὰ ξαναδεῖ τὸν Πάικο, νὰ στείλουν γραφὴ τοῦ Φλαμιάτου, νὰ πληροφορήσουν τὸ Μέγα Σπήλαιο καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τ' Ἀγίου Ἀθανασίου, ἀλλὰ ὁ Παπουλάκος δὲν ἄλλαξε γνώμη.

— "Ὀλ' αὐτὰ μπορεῖτε νὰ τὰ κάμετε, τοὺς εἶπε, καὶ ὅταν θὰ λείπω. "Ἄδικα ὁμως θὰ πασχίσετε, γιατί δὲν θὰ μεταλλάξετε τὴ γνώμη τῶν δεσποτάδων.

— Καὶ ποῦ θὰ πᾶς παπούλη; τὸν ρώτησεν ὁ Λεοναρδόπουλος.

— Στὸ ἀσκητάριό μου. Μονάχα κεῖ μπορεῖ νὰ καταφέρω νὰ μαζώξω τὸ νοῦ μου καὶ νὰ πράξω κατὰ πῶς θὰ μέ φωτίσῃ ὁ Κύριος.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Παπουλάκος, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Λεοναρδόπουλο, ἔφυγε ἀπ' τὴν Ἀθήνα, ἀφήνοντας πίσω του τὸν Ἀνάργυρο νὰ περιμένει τὶς ὀρμήνειες τοῦ Φλαμιάτου καὶ νὰ ἐνεργήσῃ ἀνάλογα.

Μὲ κόπο, ὕστερ' ἀπὸ μερῶν ταλαιπωρία, φτάσανε οἱ δυὸ ἄντρες στὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου κι ὁ Παπουλάκος ἀναγάλασε κάπως, ἅμα εἶδε τὴ Σκῆτη πολὺ πιὸ νοικοκυρεμένη παρ' ὅτι τὴν ἄφησε, μ' ἀθγατισμένες τὶς εἰκόνες τῆς ἐκκλησιᾶς, μὲ ζωοποιημένο τὸ καμπαναριό, μὲ δυὸ καμπάνες, μὲ τὸ ἱερὸ πλουσιοπάροχο καὶ τὰ κελιά πεντακάθαρα καὶ νοικοκυρεμένα.

Χάρηκε ποῦ ὁ Ἀθέρκιος κι ὁ Κοσμᾶς ἔδειξαν τόση ἀφο-

σίωση, ὥστε καὶ τὸ προσωπικὸ του κελὶ νὰ κρατᾶνε πεντακάθαρο κι ἀπείραχτο.

Ἡ χαρὰ ὅμως, τούτη τῆ φορά, στάθηκε λειψή καὶ τῆς στιγμῆς καὶ γρήγορα κατάλαβε πὼς δὲν ἔθλεπε τὸ μοναστήρι μὲ τὸ χαρούμενο μάτι, ποὺ τῶθλεπε πρὶν, ὅταν δὲν εἶχε τίποτα καὶ τόχτιζε πέτρα μὲ πέτρα.

Οὔτε τὸ κελὶ του τὸν χωροῦσε πιά, οὔτε τὸ σκαμνὶ του τὸν ξεκουράζε, οὔτε τὸ στρώμα του ἀνάπαυε τὸ ταλαιπωρημένο σῶμά του.

Ἄμα νόχτωσε καὶ κοιμηθῆκαν ὅλοι. αὐτὸς βγήκε μέσα στὴν παγωνιά τῆς νύχτας καὶ μέσα στὸ σκοτάδι ἢ σκῆτη τοῦ φάνηκε πάλι ἀτέλειωτη, δίχως στέγη, δίχως καμπαναριό, δίχως πορτοπαράθυρα. Καὶ ζήλειψε κείνες τὶς μέρες ποὺ τὸν ἔκαιγεν ὁ πυρετὸς τοῦ χτισίματος. Τώρα τοῦ φάνηκε πὼς ἂν ἔμενε κεῖ θὰ πέθαινε σὰν καλοζωϊσμένος, ποὺ καμώνεται τάχα πὼς πασχίζει γιὰ τὴν ψυχὴ του. ἐνῶ δὲ νιάζεται παρὰ γιὰ τοῦ κορμιοῦ τὴν καλοπέραση.

Αὐτοὶ οἱ τρεῖς ἄνθρωποι, ὁ Φαρμακίδης, ὁ Προκόπιος κι' ὁ Βαρθολομαῖος, τὸν εἶχαν τσακίσει. Εἶχαν πετύχει τὸ θάμα νὰ τὸν κάνουν νὰ βλέπει τὸν κόσμον διαφορετικὰ καὶ νὰ ξεριζώσουν ἀπὸ μέσα του τὴ σιγουριά. Ὁ ὕπνος του ἔγινε ἀδύνατος καὶ κάθε μέρα ποὺ περνοῦσε ἔσκαθε τὴ ζωὴ του.

Ὁ Λεοναρδόπουλος εἶχε φύγει πολὺ ἀνήσυχος κι ὁ Ἀθέρκιος κι ὁ Κοσμάς δὲν ξέραν πὼς νὰ ξηγήσουν τὴν ἀλλαγὴ τοῦ γέροντα. Μιλοῦσε τόσο λίγο καὶ ἦταν τόσο παραδομένος στὴ συλλογὴ, ποὺ ἦταν ἀδύνατο νὰ ξεδιαλύνουν τὸ σαράκι ποὺ τὸν κατάτρωγε. Ὁ Ἀθέρκιος, ποὺ εἶχε ταξιδέψει κατὰ τὸ διάστημα ποὺ ἔλειπεν ὁ Παπουλάκος, εἶχε δεῖ μὲ τὰ ἴδια του τὰ μάτια τὸ ξεσήκωμα τῶν χωρικῶν καὶ τὴν πίστη ποὺ εἶχεν ἀνάψει τὸ πέρασμά του. Καὶ τώρα νὰ τὸν βλέπει ἔτσι μέρες καὶ βδομάδες καὶ μῆνες... Πάγαινε νὰ σαλέψει ὁ νοῦς του. Περισσότερο ἀμίλητος καὶ πιὸ θαθεῖα πληγωμένος, ἦταν ὁ Κοσμάς, γιὰτὶ ἔνιωθε νὰ κόβονται τὰ φτερά του. Μιὰ μέρα εἶπε:

—Τώρα κατάλαβα, πόσο μοιάζουμε τὰ πουλιά. Φτερά ἔχομε καὶ μεῖς κι ἄς μὴν εἶναι φανερά σὰν τὰ δικά τους.

Εκεί σπαι, τὸ πουλί λογαριάζεται σκοτωμένο ἂν τσακιστοῦν οἱ φτεροῦγγες του, ἔτσι κι ὁ ἄνθρωπος, ἂν λαβωθεῖ στὰ φτεροῦγγα του, μεταλλάζει ἀπὸ πετούμενο σὲ σκουλήκι, καταδικαζόμενο νὰ σέρνεται.

Κι ὁ Παπουλάκος κι ὁ Ἄθέρκιος προσέξανε τὸ λόγο. Ἦταν ἦταν οἱ συνηθισμένες κουβέντες, πὺ πέφτουνε ἀπὸ τὰ χείλη ἀσυλλόγιστου ἄντρα, ἀλλὰ ἦτανε λόγος πὺ βγαίνει ἀπὸ φειχὴ λαβωμένη.

Στὸ διάστημα αὐτὸ ὁ γέροντας, εἶχε λάθει γραφὴ τρεῖς φορές ἀπὸ τὸν Κοσμᾶ Φλαμιᾶτο, δυὸ φορές ἀπὸ τὸν Ἰγνάτιο Λομπρόπουλο, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν Ἀνάργυρο καὶ τὸ Λεοανρόπουλο. Τρανὸ ὅμως σημάδι, πὺ σαράκι κατάτρωγε τὴν ψυχὴ του, ἦταν ὅτι δὲν ἔδειξε, γιὰ τὶς γραφές αὐτές, τὴν ταμὰ πὺ ἔδειχνε ἄλλοτε.

Βέβαια, οἱ ἄνθρωποι πὺ τούγραφαν δὲν ἤξεραν τὸ μαρτύρι του καὶ γι' αὐτὸ νόμιζαν πὺς γράφουνε στὸ Χριστοφόρου πὺ ἤξεραν πρὶν ἀπὸ τὴν ὀμιλία του μὲ τὸ Φαρμακίδη καὶ τοὺς δυὸ δεσποτάδες. Τὸν παρακινούσαν νὰ συνεχίσει τὸ κήρυγμά του, τοῦ μολογοῦσαν σχέδια μεγάλα καὶ τρανὰ καὶ ἀντὶς ὅλ' αὐτὰ νὰ ψυχώσουνε τὸν γέροντα, ξυπνούσανε τοὺς τραγικώτερους φόβους μέσα του.

“Ὅλ' αὐτὰ πὺ εἶχαν σταθεῖ τὸν εἶχαν μπερδέψει τόσο πολύ, ὥστε δὲν κατάφερνε πιά νὰ διακρίνει τὸ σύνορο πὺ χωρίζει τὸ Βασίλειο τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸ Κράτος τοῦ διαβόλου. Ἦν φιλολογᾶ καὶ ν' ἀναριωτιέται γιὰ κάθε του βῆμα, γιὰ κάθε του σκέψη, γιὰ κάθε του πιθυμιά, ὡς πὺ ἔπεσε θαρειὰ ἄρρωστος στὸ στρῶμα.

Ὁ Ἄθέρκιος κι ὁ Κοσμᾶς εἶπανε νὰ φέρουν ἕνα γιατρὸ ἀπὸ τὰ Καλάθρυτα, συναντήσανε ὅμως τέτοια πεισματικὴ ἄρνηση τοῦ γέροντα πὺ δὲν ξέρανε τὶ νὰ πράξουνε.

Ἐνα θράδυ ὅμως στάθηκε ἕνα περιστατικὸ πὺ φόβισε πολύ τοὺς δυὸ μοναχοὺς.

Εἶχανε δεῖ πολύ ἐξαντλημένον τὸν γέροντα κι ἀποφασίσανε νὰ σφάξουνε ἕνα κοτόπουλο καὶ νὰ τοῦ δώσουνε τροφή πρὸ στηλωτικὴ.

Χωρίς νά κοιτάξει τί τούφεραν, ὁ Παπουλάκος ἤπια τὸ ζουμί ποῦχεν ἢ κούπα καὶ γρήγορα τοὺς κοίταξεν ἄγρια:

—Τί μοῦ δώσατε κι ἤπια; τοὺς ρώτησε.

—Λίγο ζουμί ἀπὸ κοτόπουλο, γιά νά γειάνεις γέροντα, τ' ἀποκρίθηκαν.

Οὔτε σίφουνας ἂν σηκωνόταν δέν θάχε τὴν ἀγριάδα τοῦ Χριστοφόρου, καθὼς τινάχτηκεν ὀρθίος ἀπὸ τὸ στρῶμά του.

—Διαβόλου γένες, τοὺς φώναξε, γκρεμιστήτε ἀπὸ μπροστά μου.

Καὶ χυμώντας πρὸς τὸν Κοσμά, τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὸ ράσο καὶ μὲ μιὰ κλωτσιὰ τὸν πέταξε ὄξω ἀπὸ τὸ κελί.

—Δέν εἶσαι καλόγερος, οὔρλιαξεν, εἶς' ἓνας φονιάς, Κοσμάς... Κοσμάς... Τί θά πεῖ Κοσμάς;... Τίποτα δέν εἶς' ἀπ' ὄλ' αὐτά. Εἶσαι ὁ Μιχάλης ὁ φονιάς, Ἄφου ἔσφαξες τὴ γυναίκα σου, τώρα σφάζεις κοτόπουλα... Φτοῦ σου σατανᾶ...

Καὶ τὸν ἔφτυσε κατὰ πρόσωπο καὶ τὸν χτύπησε καὶ τοῦ φόρτωσε κι ἄλλες θρисиές κι ἄλλες κατηγορίες.

—Ἡσύχασε γέροντα, πῆγε νά τὸν κρατήσῃ φοβισμένος ὁ Ἀβέρκιος.

—Φύγε καὶ σύ, διαβόλουπραματευτῆ, τοῦ φώναξε. Πήγαινε νά πουλήσεις τ' ἀγιοτικὰ γιάπραμάτειες. Χαθῆτε ἀπὸ μπροστά μου, γένες τῆς κόλασης, φονιάδες καὶ κλέφτες, ψευτεὺς καὶ πορνοβοσκοί. Ἄστροπελέκι νά κάψει τὰ κεφάλια σας.

Οἱ δυὸ μοναχοί, κατάπληχτοι καὶ φοβισμένοι, ξεμάκρυναν γρήγορα ἀπ' τὸ κελί κι ἄκουσαν τὸ γέροντα νά κλείνει τόσο δυνατὰ τὴν πόρτα, ὥστε πέσανε οἱ σοφάδες ἀπ' τὰ πρεθάζια. Χώθηκαν μέσα στὴν ἐκκλησιὰ καί, κλαίγοντας σὰν τὰ χτυπημένα παιδιὰ, γονάτισαν μπροστά στὴ χάρη τῆς κι ἄρχισαν μ' ἀναφυλλητὰ νά προσεύχονται.

Ὁ Παπουλάκος, ἀποκαμωμένος ἀπὸ τὸ θυμὸ του, εἶχε σωριαστεῖ κατὰ γῆς καὶ χωρὶς νά κλαίει μούγκριζε σιγὰ καθὼς ἓνα δαμάλι χτυπημένο κι ἔμεινεν ἔτσι ὡς ποῦ σκοτείνιασε κι ἄκουσε σιγανὴ τὴ φωνὴ τοῦ Ἀβέρκιου νά τὸν ρωτᾶ:

—Πατέρα Χριστοφόρε... Πατέρα Χριστοφόρε... Θεὸς νά σοῦ φερούμε τίποτα;

—Μακρυά μου σατανάδες, μακρυά μου, ἀποκρίθηκεν ὁ Παπουλάκος.

Οἱ δυὸ μοναχοὶ συντριμένοι, ἀμίλητοι, ἀποκαμωμένοι, τράβηξαν στὰ κελιά τους, χωρὶς νὰ καταφέρουν νὰ κλείσουνε μάτι. Ὅσο ὅμως καὶ νὰ τυραγνοῦσαν τὸ νοῦ τους, δὲν κατάφεραν νὰ μποῦν στὸ νόημα τῆς φοβερῆς αὐτῆς δοκιμασίας. Ὁ Παπουλάκος εἶχε σουρθεῖ στὴ γωνιά τοῦ κελιοῦ τοῦ καὶ εἶχε καρφώσει τὸ μάτι του στὸ παραθύρι, ἀπ' ὅπου ἔβλεπε τὸ μαῦρο ρουμάνι, ποῦ ξανοιγόταν μπροστά του. Ὁ φάνου στὸ παραθύρι φανερώθηκε μιὰ μαύρη σκιά. Ἄνοιξε διάπλατα τὰ μάτια του, τρομαγμένος, νὰ δεῖ καλύτερα. Ἦτανε ἡ σκιά μιᾶς γυναίκας, κουκουλωμένης ἀπὸ κεφαλῆς μ' ἓνα μαῦρο δίμητο. Ἡ σκιά κινήθηκε λίγο. Ἐρχόταν ἀπὸ τὰ δέντρα καὶ προχωροῦσε σιγὰ πρὸς τὸ παράθυρο. Ἄμα ἔφτασε, στάθηκε καὶ κοιτοῦσε ἐπίμονα μέσα στὸ κελί, σάν ἂν ἀναζητοῦσε κάποιον.

Ὁ Χριστοφόρος ζάρωσε ἀκόμη περισσότερο στὴ γωνιά τοῦ, ἀλλὰ πάσχισε νὰ ξεδιαλύνει ποιά ἦταν.

Κεῖνο ποῦ ξεχώριζε ἦταν τὰ μάτια αὐτῆς τῆς γυναίκας. Λαμποκοποῦσαν τόσο ζωηρὰ μέσα στὸ σκοτάδι, ποῦ λές κι ἀστράφτανε. Κοίταξε καλύτερα καὶ τοῦ φάνηκε πὼς ἦταν ἡ Φωτεινή, τὸν καιρὸ ποῦ εἶχε χηρέψει καὶ γυρνοῦσε μ' ἓνα μαῦρο τσεμπερί. Ὑστερα τοῦ φάνηκε πὼς εἶδε καλύτερα καὶ δὲν ἦταν ἡ Φωτεινή, ἀλλὰ ἡ σκιά ἔμοιαζε περισσότερο τῆς Μαρίας, τῆς κουριάδας τοῦ Μιχάλη, ποῦ δὲν εἶχε στὸν ἥλιο μοίρα. Ἄμα ὅμως εἶδε καλύτερα, εἶδε πὼς ἡ νέα γυναίκα δὲν ἔμοιαζε τῆς Μαρίας, ἀλλὰ ἔμοιαζε περισσότερο τῆς Ἑλένης, ποῦ ἄνομα μοιραζόταν τὸ κρεβάτι τοῦ γέρω παραλυμένου τοῦ Κοῖμοῦ, στὰ Καλάβρυτα.

Κοίταξε καλύτερα κι εἶδε τὰ μάτια νὰ λαμποκοποῦν τόσο πολὺ, ποῦ νὰ φωτίζουν ὄλο τὸ πρόσωπο τῆς γυναίκας. Νάταν στ' ἀλήθεια ἡ Ἑλένη; ἀναρωτήθηκε. Καὶ τί γύρευε τέτοια νύχτα σ' αὐτὴ τὴν ἔρημιά; Τὸ πρόσωπο φωτιζόταν τώρα καλύτερα κι εἶδε τὴ γυναίκα νὰ τοῦ χαμογελά, σάν νὰ τὸν παρακαλοῦσε νὰ τῆς ἀνοίξει. Ὁ Χριστοφόρος εἶχε ἀγριεψτεῖ καὶ δὲν μπορούσε νὰ ξηγήσει τοῦτο τὸ καινούργιο ἀνα-

πάντεχο. Ήταν σίγουρος πώς δέν κοιμόταν καί πώς ἦταν ξυπνός κι ἔβλεπε μιᾶ νέα γυναίκα νά στέκεται στό παράθυρό του καί νά τοῦ χαμογελά. Κι ἀναρωτήθηκε, τί νά γύρευε πάλι μέσα σέ τέτοια νύχτα αὐτός ὁ πειρασμός;

—Φύγε... πρόσταξε τή σκιά.

Ἡ γυναίκα ὁμως, ἀντὶ νά φύγει, ξακολουθοῦσε νά μένει ἀμετακίνητη καί νά τοῦ χαμογελά ἐπίμονα καί νά τοῦ κάνει νόημα μέ τὸ χέρι νά τῆς ἀνοίξει. Δύσκολο πράμα νά γλυτώσει ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ σατανᾶ, συλλογίστηκε ὁ Χριστοφόρος καί σταυροκοπήθη. Ἡ γυναίκα ὁμως δέν ἔφευγε.

Αὐτὴ μάλιστα τὴ φορά ἄκουσε τρεῖς χτύπους στό παράθυρο, κι εὐτὺς μετὰ, ὀλοκάθαρη μιᾶ παρακαλεστικὴ φωνὴ νάρχεται στ' αὐτιά του.

—“Ἀνοιξέ μου, Χριστοφόρε, ἀνοιξέ μου νά σοῦ μιλήσω...

—Χάσου ἀπ' τὰ μάτια μου, ἀποκρίθη ὁ γέροντας. Τί γυρεύεις ἐδῶ, Ἐλένη;

—“Ἀνοιξέ μου, Χριστοφόρε, ἀποκρίθη ἡ γυναίκα. Γιατί σκλήρυνεν ἡ καρδιά σου; Γιατί τρικλίζεις σάν πιωμένος; “Ἀνοιξέ μου.

—Χάσου ἀπ' τὰ μάτια μου, Ἐλένη...

—Δέν εἶμαι ἡ Ἐλένη, ἀποκρίθη ἡ γυναίκα. “Ἀνοιξέ μου.

Ὁ Χριστοφόρος ἔκρυψε τὸ πρόσωπό του στὶς δυὸ ἀπαλάμες καί δάκρυα ἄρχισαν νά κυλοῦν ἀπὸ τὰ μάτια του.

—Θεέ μου, ἀναστέναξε, γιατί μέ θασσανίζεις;

Πάλι ἀκουστήκαν τρεῖς χτύποι κι ἕνας δυνατὸς ἀγέρας σηκώθηκε ξαφνικά πού ἀνατάραξεν ὅλο τὸ ρουμάνι κι ἔκαμε τὴ Σκίτη νά σειστεῖ συθέμελα.

Τρόμος συνεπῆρε τὸν Χριστοφόρο κι ἀναζήτησε, αὐτὴ τὴ φορά, τοὺς δυὸ μοναχοὺς.

—Τί κάνουν τὰ σκυλιά, συλλογίστηκε, κοιμοῦνται τὴν ὥρα πού χαλάει ὅλη ἡ πλάση;

Τότες ἔβροντηξε τόσο δυνατὰ κι ἄστραψε τόσο φοβερά, πού ὁ γέροντας νόμισε πώς καιγόταν ὅλος ὁ τόπος.

Τὴν ὥρα τῆς ἀστραπῆς ἀνοίξεν ἡ πόρτα του καί μέ μιᾶς ἡ γυναίκα ἔβρέθηκε καταμεσίς τοῦ κελιοῦ, λουσμένη σέ τό-

η λάμψη, πού τὸ μάτι τ' ἀνθρώπου δὲ γίνεται νὰ ἀντικρῦσει χωρίς νὰ στραθῶθει.

Ὁ Χριστοφόρος ἔπεσε μπρούμητα κατὰ γῆς καί, περσό-
πυρο πεθαμένος παρά ζωντανός, ψιθύρισε.

--Σχώρα, Χριστέ μου, τὸν πιὸ ἔλεεινὸ δούλὸ σου... Σχώ-
ρα με, Παναγιά μου...

—Χριστοφόρε, Χριστοφόρε, γιατί θές νὰ γκρεμίσεις ὄτι
ἔχτισες; Γιατί λύγισες μεσοστρατίς; Ἐσὺ δὲν κήρυξες γιὰ
τ' ἄθεα γράμματα; Πῶς πιάστηκες ἔτσι στὸ δόκανό τους;
Γιατί λησμόνησες τὰ Καπίκια; Γιατί λησμόνησες τὰ Τρό-
παια; Γιατί ἔσθυσες ἀπὸ τὸ νοῦ σου τὰ Λαγκάδια; Γιατί πᾶς
νὰ γκρεμίσεις ὅσα ἔχτισες στὴν Ἀλωνίσταινα; Ἔτσι ἀπαρα-
τᾶς τὸ Χρῆστο τοῦ Κάλφα; Τὴν Ἀρετὴ τοῦ Μαγουλά; Τόσους
καὶ τόσους στὴν Ἀγιά Παρασκευὴ κι ἓνα σωρὸ πού πορεύ-
ονται κατὰ τὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ μας; Τώρα σκλαθώθηκες
στὴν περηφάνεια κι ὄχι πρὶν. Ὁ δρόμος τοῦ γιουῦ μου εἶναι
καθαρός ἀπὸ τέτοια ἀγκάθια. Γιατί ὑποτάζεσαι στὸ σατανᾶ;

—Συχώρα με, Δέσποινα, τραύλισε, συχώρα με.

—Γιατί πᾶς νὰ σκοτώσεις τὸ Μιχάλη;

—Συχώρα με, Δέσποινα, τραύλισε, συχώρα με.

—Γιατί σωριάζεις ρημάδια ὄτι ὄμορφο πύργωσες στὴν
ψυχὴ τοῦ Ἀθέρκιου;

—Συχώρα με, Δέσποινα, συχώρα με... Συχώρα με...
Ἐπεσα στὸ πιὸ θανάσιμο κρίμα. Εἶμ' ἀνάξιος νὰ θάλω στὸ
στόμα μου καὶ τόνομά σου. Ἐλέησέ με, Δέσποινα, ἐλέησέ
με...

—Ἀκουσε τοῦτο τὸ λόγο μου Χριστοφόρε κι ἀπόδιωξε
τὸ σατανᾶ ἀπὸ τὴν ψυχὴ σου. Ξεκίνησε καὶ πάλι καὶ σύρε
κοντὰ στὰ πρόβατα, πού διψοῦν τὸ Λόγο. Ὁ δρόμος, ἀπ' ἐδῶ
καὶ ἔμπρός, θὰ σταθεῖ γεμάτος ἀγκάθια καὶ κιντύνους καὶ
διωγμούς. Ἀλλὰ μὴν φοθηθεῖς, γιατί ὄτι καὶ νὰ πάθεις, θά-
ναι γιὰ τόνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ σου. Καμμιά δύ-
ναμη δὲν πρέπει νὰ σέ θγάλει ἀπὸ τὸ δρόμο, πού χάραξε
κι ἀνοιξε μπροστά σου ἢ πίστη σου.

Τότες σηκώθηκε πάλι δυνατὸς ἀγέρας, ἡ λάμψη πού τό-

ση ώρα φώτιζε τὸ κελὶ τοῦ γέροντα ἔσθυσε κι ὁ Χριστοφόρος θρέθηκε πάλι ν' ἀναδεύει στὸ πυκνὸ σκοτάδι.

Σηκώθη κι ἀναψε τὸ λύχνου του καὶ πήγε ὁλόϊσια στὴν ἐκκλησιὰ καὶ κεῖ, μπροστὰ στὸ εἰκόνισμα τῆς Κοίμησης καὶ στὴν εἰκόνα τοῦ Μεγάλου Ἀρχιερέα, ἔκαμε ἀπὸ διακόσες μετάνοιες καὶ προσευχήθηκε ὡς ποῦ χάραξεν ἡ αὐγὴ. Δὲ σηκώθηκε παρὰ μονάχα ἅμα ἄκουσε τὸ σήμαντρο τῆς σκῆτης νὰ σημαίνει τὸν ὄρθρο καὶ ὅταν εἶδε νὰ μπαίνουν στὴν ἐκκλησιὰ ὁ Ἀθέρκιος κι ὁ Κοσμάς. Στὸ ἀντίκρουσμά τους, ὁ Χριστοφόρος ἔδραμε κατ' ἀπάνω τους, ἔπεσε μπροστὰ τους κατὰ γῆς, φίλησε τὰ πόδια τους καὶ τοὺς γύρευε νὰ τὸν συχωρέσουν γιὰ τὸ κρίμα τῆς ὀργῆς ποῦ τὸν εἶχε συνεπάρει. Ἐκλαψε μπροστὰ τους, ταπεινώθηκε, μολόγησε τὴν ἀναξιότητά του καὶ πρὶν τὸν ὄρθρο, στὸ μικρὸ νάρθηκα τοῦ ναοῦ, ἔομολογήθηκε ὅλο τὸ κρίμα, ποῦ θάραινε τὴν ψυχὴ του ἕναν ὀλάκερο χρόνο, ὅλη τὴν ἀμφιβολία ποῦ εἶχε φουντώσει μέσα του ἀπὸ τὴ μέρα ποῦ εἶχε μιλήσει μὲ τὸ Θεόκλητο Φαρμακίδη καὶ τοὺς δυὸ δεσποτάδες. Τοὺς ἰστόρησε, μέρα μὲ τὴ μέρα, τὴ φοβερὴ ἱστορία ποῦ ἔζησεν ἡ ψυχὴ του καὶ στὸ τέλος τοὺς ἀποκάλυψε ὅσα εἶδε κι ὅσα ἄκουσε τὴ φοβερὴ ἐκείνη νύχτα. Γύρευε σχώριο, κι ὁ Ἀθέρκιος, σὰν ἱερωμένος, τούβαλε κανόνα, τούδωκε τὸ σχώριο κι ὄρισαν τὴν ἄλλη μέρα, ποῦ ξημέρωνε Κυριακὴ, νὰ λειτουργήσῃ ὁ Ἀθέρκιος καὶ νὰ κοινωνήσουν ὅλοι τους πρὸς καθαρισμό τῆς ψυχῆς τους.

—Καιγόταν ἡ καρδιά μας, ἅγιε ἡγούμενε, τοῦπε ὁ Ἀθέρκιος, γιὰ τὸ μαράζι ποῦ κατάκαιγε τὰ στήθεια σου. Τὸ σφάλμα σου εἶναι ποῦ δὲν ἔτρεξες, στὸ γυρισμό σου, στὸ Μέγα Σπήλαιο, νὰ ἔομολογηθεῖς, νὰ καθαριστεῖς καὶ νὰ πάρεις καινούργια δύναμη. Κιντύνεφες πολὺ, καὶ κοντὰ σὲ σένα, κιντυνέψαμε καὶ μεῖς, ποῦ μῆνες καὶ μῆνες τώρα σὲ βλέπουμε νὰ φυραίνεις, νάσαι διαφορετικός, χωρὶς νὰ ξέρουμε τὴν ἀφορμὴ. Κι ὁ Κοσμάς κι ἐγὼ προσευχηθήκαμε πολὺ κι εἴμαστε σίγουροι πὼς ὁ Κύριος θάστελνε τὸ φῶς καὶ τὴ λύτρωσή του. Καὶ νὰ ποῦ ἦρθε κι ὁ δρόμος τῆς ἁγίας δοκιμασίας ἀνοίγεται πάλι μπροστὰ μας. Τὸ πιὸ φοβερὸ ὅμως

είναι πώς κοντά σέ μᾶς πῆγαν νά χαθοῦν κι ἄλλες χιλιάδες ψυχές, πού εἶχε φέρει στοῦ δρόμο τοῦ Χριστοῦ τὸ κήρυγμά σου. Γιὰ πρώτη φορά κείνη τῆ μέρα, ὁ Παπουλάκος θέλησε νά μάθει τὶ λέγανε, τόσες καὶ τόσες γραφές πού εἶχανε ἔρθει, ἀπὸ χωριά καὶ πολιτεῖες, ἀπὸ δημάρχους καὶ κοινοτάρχες, σκόμα κι ἀπὸ ἓνα δεσπότη, τὸν "Ἄγιο Ἀσίνης Μακάριο, πού τὸν παρακαλοῦσε νά πάει νά κηρύξει στὴν περιοχὴ του, γιὰ νά βασιλέψει ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ, καθὼς ἔλαμψε σέ ὅλα τὰ μέρη ἀπ' ὅπου πέρασε ὁ γέροντας.

"Ὅλος ὁ Μοριάς εἶχε ξεσηκωθεῖ καὶ ζητοῦσε νά τὸν ἀκούσει κι ἡ ἄρνηση τῆς Συνόδου νά τοῦ δώσει τὴν ἄδεια, εἶχε μαθευτεῖ κι εἶχε σηκώσει μεγάλη ἀγανάχτηση καὶ τὴν πιὸ ἐπικίνδυνη διάθεση στοῦ λαοῦ τοῦ Μοριά γιὰ τὴν ἀμαρτωλὴν Ἀθήνα.

Τὴν ἄλλη μέρα, ξημερώματα Κυριακῆς, ἀπ' τὰ χαράματα κιόλας εἶχαν ἔρθει βοσκοὶ νά λειτουργηθοῦνε καὶ νά κοινωνήσουνε κι ἡ λειτουργία στάθηκε μιὰ ἀπὸ τίς πιὸ λαμπρὲς πού ἀκούστηκαν ποτές στὴ μικρὴ ἐκκλησιὰ τῆς Σκῆτης. "Ὅλοι τους εἶχανε τὴ χαρὰ τῶν ἀνθρώπων, πού ξεκινᾶνε γιὰ ἔργο τοῦ οἰκοδόμου πού θεμελιώνει καινούργιο χτίσμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ - ΜΑΚΑΡΙΑ Η ΟΔΟΣ

Πῶς πιστεύουσι ὡς ὅσα ἤκουσαν·
Πῶς δ' ἀκούσονται γὰρ ἐκ κηρύσσοντος·
ΠΑΥΛΟΥΣ ΠΡΟΣ ΡΩΜ. 1, 14

ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ τοῦ 1851, δυὸ πράγματα εἶχαν ξεσηκώσει τὸ Μοριά: Τὸ ἓνα ἦταν ἡ φήμη τοῦ Παπουλάκου καὶ τὸ ἄλλο ἡ ἄρνηση τῆς Συνόδου νὰ τοῦ δώσει τὴν ἄδεια νὰ κηρύχνη τὸ θεῖο λόγο.

Δέν ἔμεινε σπίτι, σὲ πολιτεία ἢ σὲ χωριό, δέν ἔμεινε στανοτόπι ἢ θαλασσοδαρμένο σκαρί, πού οἱ ἄνθρωποι νὰ μὴν μιλοῦν γιὰ τὸν ὅσιο Χριστοφόρο, τὸ κήρυγμά του, τὰ θαυματά του, τὶς ἐλεημοσύνες του, τὴν ἀμετρη καλωσύνη του καὶ τὴ δύναμη πούχε νὰ μεσιτεύει στὸ Λυτρωτὴ καὶ τὴ Μεγαλόχαρη.

Κι ὅσο περνοῦσαν οἱ μέρες κι ὁ γέροντας δὲ φαινόταν, τόσο ἡ φήμη του τράνευε καὶ στὸ τέλος δέν εὔρισκε καιεῖς γέροντα ἢ παιδί, ἄντρα ἢ γυναίκα, πού νὰ μὴν πιστεύουν στὸ νέο ἅγιο, πού ἔστειλαν οἱ οὐρανοὶ νὰ γλυτώσει τὸν κατακαημένο Μοριά ἀπὸ τὴν ἁμαρτία.

Ὅλοι, ὁ Μοριάς, ξεχωριστὰ ὅμως ἡ Μάνη καὶ ἡ Τσακωνία ἐξοικιώθηκαν ἄγρια ἅμα μαθεύτηκε πὼς ἡ κυβέρνησις

καί ἡ Σύνοδο δέν ἀφήνανε τὸν ὄσιο νὰ συνεχίσει τὸ ἅγιο ἔργο του.

Στὶς Σπέτσες, στὴν Ὑδρα, στὸ Κρανίδι, στ' Ἀνάπλι, στὴν Πρόνοια, στὴν Καλαμάτα, στὴ Μονεμπασιά, στὰ Φιλιατρά, στοὺς Γαργαλιάνους, στὸ Γύθειο, στὴν Οἴτυλο, στὴ Σπάρτη, στοὺς Μολάους, στὴν Καρδαμύλη, στὴν Περαχώρα, στὴν Κρεμετή, στὸ Μελιγαλᾶ, στὸ Λιοντάρι, στὸ Ζευγολατιό, στὴ Σίτσοβα, στὴ Μικρὴ καὶ στὴ Μεγάλῃ Ἀναστάσοβα, τοῦ Λαδᾶ, εἶχανε σχηματιστεῖ πυρῆνες ἀπὸ Φύλακες τῆς Ἀμπέλου, ποὺ ἀγωνίζονταν νὰ φέρουν τὸν Παπουλάκο.

Ἡ λαϊκὴ ὄργῃ θρῆκε φλάμπουρο καὶ τὸ περισσότερο ἡ λαϊκὴ στενοχώρια θρῆκεν ἐλπίδα. Στέλνανε γραφές τοῦ Παπουλάκου στὴ σκῆτη τῆς Κοίμησης καὶ ζητοῦσαν τοῦ γέροντα ν' ἀψηφήσει τίς προσταγές τῆς Ἀθήνας, τὴν Σύνοδο καὶ τὴν Κυβέρνηση καὶ νὰ δράσει σιμά τους. Τοῦ τάζανε πὼς τίποτα δέν εἶχε νὰ φοβηθεῖ καὶ πὼς ἂν τολμοῦσαν ν' ἀγγίξουνε καὶ μιὰ κλωστή ἀπὸ τὸ ράσο του, θὰ γινόταν μακελειό, ποὺ ὅμοιο δέν εἶχε μεταδεῖ ἀνθρώπου μάτι καὶ πὼς γιὰ νὰ θάλουν χέρι στὸ γέροντα θάπρεπε πρῶτα νὰ γίνει ὁ Μοριάς κοιμητήρι.

Τέτοιος στάθηκεν ὁ ἐνθουσιασμός καὶ ἡ πίεση τοῦ κόσμου, ὥστε οἱ πολιτευόμενοι, βουλευτές καὶ κομματάρχες, λογαριάζανε τὸν Παπουλάκο, σάν τὸ μοναχὸν ἄνθρωπο ποὺ μποροῦσε μ' ἓνα του λόγο νὰ τοὺς σηκώσει στοὺς ἑπτὰ οὐρανοὺς ἢ νὰ τοὺς κατεβάσει στὰ τάρταρα. Καὶ μολονότι, ὅλοι τους, ζηλεύανε τέτοια δύναμη, χωρὶς νὰ μποροῦν καὶ νὰ τὴν ξηγήσουν, καμονόνταν τοὺς ἀφωσιωμένους στὸν ἅγιο καὶ τάζανε πὼς θὰ κάμουνε τ' ἀδύνατα δυνατά, γιὰ νὰ πετύχουν ὅσα ζητοῦσεν ὁ λαός. Ἐπειδὴ ὅμως περνοῦσεν ἄκαρπος ὁ καιρός, τὰ μοναστήρια τοῦ Βουλκάνου καὶ τ' Ἀγίου Ἀθανασίου, ξαμολύσαν καλογέρους σ' ὄλο τὸ Μοριά καὶ διαλαλοῦσαν πὼς ἡ Ἀθήνα τοὺς κοροϊδεύει, πὼς ἔχει ζώσει μὲ στρατὸ καὶ χωροφύλακες τὴ Σκῆτη τῆς Κοίμησης, πὼς ἔχουνε κλείσει ὅλες τίς στρατες καὶ τὰ περάσματα κι ἀμποδάνε τὸν Ἅγιο Πατέρα νὰ κατηφορήσει πρὸς τὰ χωριά καὶ νὰ γυρίσει ὄλο τὸ Μοριά. Τόσο μάλιστα εἶχαν ἀνάψει τὰ πνεύματα,

ὥστε στή Σίτσοθα τοῦ δήμου Ἀλαγονίας καί στό σπίτι ἐνοῦ ἐμπορευόμενου μετάξια, τοῦ Θεοδώρου τοῦ Μπαστούνη, ἔγινε κρυφή σύναξη καί οἱ πιό ζωηροί προτείνανε νά ὀργανωθεῖ καινούργια κλεφτουργιά στά βουνά, γιά νά διαφεντέψει τή λευτεριά τῆς πίστες καί τήν ὀρθοδοξία.

Ἡ κλεφτουργιά ἦταν ἀκόμη νωπή στή θύμηση τοῦ καθενοῦ, ὥστε τέτοια πρόταση θέρμαινε τά μυαλά, ψύχωνε κι ἄντρες καί γυναῖκες κι ἔδινε νόημα σέ μιὰ ζωή ἄπραγη, πού δέν ξεχώριζε πολὺ ἀπὸ τὸ θάνατο.

Μέσα στό κλίμα τῆς δυσαρέσκειας, μιὰ ἰδέα καί μιὰ μορφή πού νά τραβήξουν τήν πίστη τοῦ κόσμου, εἶναι ὅτι χρειάζεται γιά ἓνα ξεσήκωμα. Καί τὰ τρία συντύχανε τότες, ὅσο σπάνια λαχάινει στήν ἱστορία τῶν ἀνθρώπων, καί τὸ ποτάμι φύσκωνε καί φοβέριζε καί ξεχειλοῦσε, χωρὶς νά τὸ παίρνει εἶδηση ἢ Ἀθήνα.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος καί ἡ Κυβέρνηση, ὅταν εἶδαν πῶς ὁ Παπουλάκος τραβήχτηκε στή Σκῆτη του καί οἱ μῆνες περνοῦσαν χωρὶς νά κατηγορίζεται ἀπ' τὴν Κορφή τῆς Γκαμήλας, νόμισαν πῶς ὁ γέροντας κιότεψε.

Ὁ Φαρμακίδης μάλιστα παινευόταν πῶς, χωρὶς φασαρία, ξαπόστειλε τὸ γέροντα στήν ἐρημιὰ του καί τέλειωνε πάντα κάθε κουβέντα γιά τὸν Παπουλάκο, μέ τὴν παροιμία:

—Κι ὁ Ἅγιος θέλει φοβέρα.

Ὅπως ὅμως γίνεται πάντα, οἱ καλοζωῖσμένοι καί ταχτοποιημένοι ἀνθρώποι τῆς πολιτικῆς, τοῦ κλήρου καί τῆς ὑπαλληλίας, δέν κατάλαβαν τίποτα ἀπ' ὅσα γινόνταν, οὔτε πάσχισαν νά καταλάβουν τὸν ἴδιο τὸν Παπουλάκο.

Ὅταν μάλιστα ἔβλεπαν ἀνήσυχους τοὺς βουλευτὲς καί τοὺς κομματάρχες καί τοὺς ἄκουγαν νά πασχίζουν νά δώσουν τὴν εἰκόνα τοῦ λαϊκοῦ ξεσηκωμοῦ, καί ἡ κυβέρνηση καί οἱ ἱεράρχες καί ὁ πολὺς Θεόκλητος Φαρμακίδης, χαμογελοῦσαν.

Ἐνας μονάχα δέν συμφωνοῦσε μέ τοὺς ἄλλους, ὁ πρόεδρος τῆς Ἱεράς Συνόδου, ὁ μητροπολίτης Νεόφυτος Μεταξάς.

Ὁ Νεόφυτος Μεταξάς, ἦταν ἓνας ἀγωνιστῆς τοῦ Εἰκο-

παιδιά, πού έτρεξε με τούς Ταλαντιώτες, πού εἶχε ξεσηκώσει, στήν Ἀλαμάννα νά βοηθήσει τόν Ἀθανάσιο Διάκο. Ἡ πίστη τῶν αὐτῶν ἀγώνων καί ἡ προσήλωσή του στό ἰδανικὸ τοῦ λυτρωτοῦ τοῦ γένους ἀπὸ τῆ σκλαβιά, τὸν κάνουν μιὰ ξεχωριστὴ μορφή τῆς ἐκκλησίας, κείνου τοῦ καιροῦ.

Τὸν εἶχεν ὅμως τόσο πολὺ ἀπορροφήσει ὁ ἀγώνας, ὥστε ὅταν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση γεννήθηκε τὸ πρόβλημα νά ἀποκαταστήται αὐτοκέφαλη ἡ Ἐκκλησία, παρασύρθηκε ἀπὸ τὸν Φαρμακίδη σέ γραμμὴ, πού μονάχος του δέν θά διάλεγε ποτέ.

Τὸ θάρος ὅμως τῆς ἡλικίας, οἱ ταλαιπωρίες τοῦ ἀγώνα, οἱ ψυχικὲς διαμάχες, εἶχανε λυγίσει τὴ θέλησή του κι ἀποφάσισε νά καλύψει μὲ τὸ κύρος τοῦ ἀγωνιστῆ καί τοῦ ἴσιου ἀνθρώπου τὸ σκλάβωμα τῆς ἐκκλησίας στήν πολιτεία.

Πολλοὶ τὸν κατηγοροῦσαν πὼς χάρισε προνόμια τῆς ἐκκλησίας, πού δέν ἦταν τοῦ χεριοῦ του νά χαρίσει καί πῆρε γι' ἀντίδωρο τὴν ἰσόβια προεδρία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἡ κατηγορία ὅμως αὐτὴ εἶναι θαρεῖα καί ὑπερβολικὴ καί δέν φαίνεται νάναί θεμελιωμένη σωστά. Πολλὲς φορές εἶδε καθαρά καί σωστά τὰ πράγματα, πολλὲς φορές διαφώνησε καί μὲ τὴν πολιτεία καί μὲ πολλοὺς ἱεράρχες, ἀλλὰ τὰ φαινόμενα ξεγελοῦν καί ἡ ἰσόβια προεδρία στήν Ἱερὰ Σύνοδο στάθηκε τὸ μεγάλο σκάνδαλο στὰ χέρια τῶν ὀχτρῶν του.

“Ὅταν, μετὰ τὴν ἄρνηση τῆς Συνόδου νά δώσει τὴν ἄδεια πού ζήτησεν ὁ Παπουλάκος, ὁ Ἀνδρόνικος Πάϊκος πῆγε καί τὸν εἶδε, ἔμαθε μὲ κατάπληξη πὼς αὐτὴ ἡ ἀπόφαση πάρθηκε κρυφὰ καί εἶπε πὼς οἱ ἱεράρχες δέν ἔχουν καταλάβει τίς ἀνάγκες πού ἔχει τὸ ποίμνιό τους.

Τότες ὁ Πάϊκος, ἅμα βρέθηκε σ' ἓνα τόσο εὐνοϊκὸ κλίμα, τὸν ρώτησε:

—“Ἄν ξαναζητηθεῖ ἡ ἄδεια, θά τὴν δώσετε αὐτὴ τὴ φορά. Σεβασμιώτατε;

Ὁ Μητροπολίτης Νεόφυτος, ἀποκρίθηκε πὼς θά κάμει ὅ,τι περνᾷ ἀπὸ τὸ χέρι του γιὰ νά δοθεῖ ἡ ἄδεια.

—Τὸν κόσμον τὸν συνεπῆρε ὁ Παπουλάκος, εἶπεν ὁ μητροπολίτης Νεόφυτος, ἐπειδὴ εἶναι ἀληθινὰ πιστὸς μοναχός. Αὐτὸ κατάλαβα ἀπὸ ἀνθρώπους πού ἄκουσαν τὸ κήρυγμά του.

Ὁ Πάϊκος ἔμεινε πολὺ ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὴ συνομιλία του μὲ τὸν Ἅγιο Ἀθηνῶν καὶ ὄλο τὸ περιεχόμενον αὐτῆς τῆς συνομιλίας τὸ μῆνυσε στοὺς ἀνθρώπους τοῦ Παπουλάκου. Μέσα του ὁμῶς ἔμεινεν ὁ δισταγμὸς, γιατί ἤξερε πῶς ὁ Φαρμακίδης κατάφερνε πάντα νὰ κανονίζει τὰ πράγματα κατὰ τὴ δική του γνώμη, κι ἄς εἶχαν οἱ ἄλλοι διαφορετικὴ ἰδέα.

Ἡ Ἀθήνα ὁμῶς κεῖνο τὸν καιρὸ εἶχε ἄλλοῦ γυρισμένο τὸ νοῦ της. Ἡ μεγάλη ἰδέα εἶχε τόσο πολὺ θρέψει τὸ ρωμαντισμὸ τοῦ Ὄθωνα καὶ τῆς Ἀμαλίας, ὥστε νὰ μὴν βλέπουν τίποτ' ἄλλο ἄξιο νὰ προσεχτεῖ σοβαρὰ, ὅξω ἀπ' αὐτήν. Τὸ μόνο μυαλό, ποὺ ἔδειχνε κεῖνα τὰ χρόνια μιὰ σοβαρὴ σκέψη, ἦταν ὁ Μαυροκορδάτος. Γιατί, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴ φιλικὴ διάθεση ποὺ εἶχε γιὰ τὴν Ἀγγλία, θεωροῦσε ἐπιπόλαια κι ἀνάβαθα τὰ παράτολμα ἐπεκτατικὰ ὄνειρα γιὰ ἓνα λαό, ποὺ ἔδειχνε τραγικὴ ἀδιαφορία νὰ νοικοκυρέψει τὸ σπίτι του.

Ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος δὲν πρέπει νὰ λογαριαστεῖ οὔτε φίλος τῆς Ἀγγλίας, οὔτε ἐχθρὸς τῆς Ρωσίας. Ἦταν, πρὶν ἀπ' ὅλα, ἓνας μυαλωμένος καὶ φρόνιμος Ἕλληνας πατριώτης, ποὺ ἔβλεπε πῶς ὁ τόπος θὰ πάει κατὰ διαθόλου, ἂν, ἀντὶ νὰ ἔχει δική του πολιτικὴ, θετικὴ καὶ μετρημένη, προσφερόταν ὄργανο πότε τῆς Ἀγγλίας καὶ πότε τῆς Ρωσίας. Εἶναι ὁ μόνος ποὺ εἶχε τὸ θάρρος νὰ στείλει στὸν Ὄθωνα, στὰ 1848, ἓνα ὑπόμνημα ὅπου ἐξηγοῦσε στὸ βασιλέα τοὺς κιντύνους, ποὺ θὰ σώρευαν στὸ ἔθνος ξεμοναχιασμένες ἐνέργειες, χωρὶς τὴν πρεπούμενη προπαρασκευὴ καὶ ὑπόδειξε ὡς εὐκαιρίες γιὰ νὰ μεγαλώσει τὰ ὄριά της ἡ Ἑλλάδα, ἢ ἓνα Ρωσοτουρκικὸ πόλεμο, ἢ μιὰν ἐπανάσταση τῶν σλαβικῶν λαῶν στὸν Αἴμο.

Κατὰ τὴ γνώμη ποὺ ὑποστήριζε σ' αὐτὸ τὸ ὑπόμνημα ὁ Μαυροκορδάτος, τὸ ἔθνος δὲν ἐπέτρεπε νὰ γυρεύει νὰ ἐπεκταθεῖ πρὸ πέρα ἀπ' τὴ Θεσσαλία, τὴ Μακεδονία, τὴν Ἠπειρο καὶ τὴν Κρήτη, καὶ ὑπογράμμιζε καθαρὰ, πῶς ἡ Μεγάλῃ ἰδέα ἦταν ὄνειρο ἀπραγματοποίητο. Τὸ πιὸ σημαντικὸ ὁμῶς σ' αὐτὸ τὸ ὑπόμνημα, δὲν ἦταν τὸ μέρος ποὺ ἀφοροῦσε τὰ ἔθνικὰ δίκαια, ὅσο ἐκεῖνο ποὺ ἀναφερόταν στὴν ἐσωτερικὴ ὀργάνωση τοῦ κράτους. Γιατί ὁ Μαυροκορδάτος δὲν περιορί-

σημι νά φυλάξει τὸν Ὀθωνα ἀπὸ τὶς ἀνέμουαλες ἐξωτερικὰ περιπέτειες, ἀλλὰ τὸν συμβούλεψε ἐπίμονα νά δώσει τῇ ἐπιθύμῃ του ἔγνοια στὸ ἐσωτερικὸ καλυτέρεμα τοῦ κράτους, ἐπὶ διοικητικὴ ὀργάνωση καὶ στὸ οἰκονομικὸ νοικοκύρεμα.

Ὁ Βασιλιάς δὲν ἔδωκε σὲ τοῦτο τὸ ὑπόμνημα τὴ σημασίαν ποὺ τ' ἄξιζε κι ἔτσι οἱ ἰδέες τοῦ Μαυροκορδάτου γίνανε ἀνεπιτυχὲς πολεμικῆς καὶ συκοφαντήθηκε ὁ Μαυροκορδάτος, πὼς ἐπιπὸς τοῦ οἰκονομικοῦ νοικοκυριοῦ ἦταν νά ἐμποδιστεῖ ἡ ἀγροτικὴ παρασκευὴ τοῦ Ἔθνους.

Ἡ Ἀγγλικὴ ἀπαίτηση νά ἐπιστραφοῦν στὴν ἀγγλικὴ ἀποχὴ δυὸ βραχονήσια, ἡ Σαπιέντζα, ἀντικρυστὰ Κύθηρα, καὶ ἡ Σχίζα, κοντὰ στὴ Μεθώνη, εἶχε ἀναστατώσει τὴν πολιτικὴν ζωὴ. Περσότερο ὅμως κι ἀπὸ τὴν Ἀγγλικὴ αὐτὴ ἀπαίτηση, τὸ πλιατσικολόγημα ἀπὸ τὸν ὄχλο, τοῦ σπιτιοῦ ἐνόδου Ἑβραίου, ὀνόματι Πατσίφικου, στίς 4 Ἀπριλίου 1849, ἀναφερομένη εὐαλύτερη ἀκόμα φωτιά.

Κατὰ παλιὰ συνήθεια, στίς γειτονιὲς τῆς Ἀθήνας καί γὰρ ἐπὶ τὴν Κάθε Λαμπρή, ἓνα κακότεχνο ἀχερένιο ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα. Κεῖνη τὴ χρονιά ἡ ἀστυνομία ἀπαγόρευε αὐτὸ τὸ λαϊκὸ παραηγύρι μὲ τὴ δικαιολογία πὼς ἦταν θάρβαρο ἔθιμο. Τότε ὁ ὄχλος μανιασμένος μπῆκε στὸ σπίτι τοῦ Ἑβραίου Πατσίφικου κι ἔσπασε τὰ ἐπιπλα κι ἔκαμε κι ἄλλες ζημιές. Ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις πρόσταξε τὸν πρεσβευτὴ της στὴν Ἀθήνα νά καταμαρτυρηθεῖ στὴν Ἑλληνικὴ κυβέρνησις, ἐπειδὴ ὁ Πατσίφικος ἦταν Ἄγγλος ὑπήκοος, καὶ ζητοῦσε ἀκόμα, γιὰ μερικὲς κάρékλες, τραπέζια καὶ δυὸ παλιοκρέβατα, νά πληρώσει τὸ Ἑλληνικὸ κράτος στὸν Πατσίφικο, ἀποζημίωση 886.736 δραχ. καὶ 67 λεφτά.

Στὸ Λονδίνο ἀφριζε ὁ Πάλμεστον κι ἀποκαλοῦσε τὸ Ἑλληνικὸ κυβερνητικὸ σύστημα, σύστημα βίας, διαφθορᾶς καὶ ἀνανομίας. Ἡ ἐποχὴ ἐκείνη εἶναι γεμάτη ἀπὸ διπλωματικὰ πεισώδια, βασιλικὲς ἐπιπολαιότητες, ἐπικίνδυνους ρωμαντισμούς καὶ ἔλλειψη μιᾶς φρόνιμης πολιτικῆς γραμμῆς.

Ἀρχῆς τοῦ 1851, σχηματίζει κυβέρνησις ὁ ναύαρχος Ἀνδρόνικος Κριεζῆς καὶ στὴν κυβέρνησις αὐτὴ γίνονται ὑπουργοὶ καὶ ὁ Ἀνδρόνικος Πάϊκος καὶ ὁ Σπυρομίλιος.

Τότε ὁ Πάϊκος, ὑπουργὸς πιά, θύμισε στὸ Μητροπολίτη Νεόφυτο τὴν ὑπόσχεση ποὺ τοῦ εἶχε δώσει κι αὐτὴ τὴ φορά ἡ Σύνοδος ἔδωκε τοῦ Παπουλάκου ἐπίσημα τὴν ἄδεια τοῦ Ἱεροκήρυκα....

Ποτὲ εἶδηση δὲν στάθηκε περσότερο γοργόφερη, ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀπόφαση τῆς Συνόδου. Οἱ Φύλακες τῆς Ἀμπέλου, μόλις τὸ μάθανε, τὸ διαδώσανε μὲ γρηγοράδα ποὺ δὲ θάνει μὲ τὸ νοῦ του ὁ ἄνθρωπος. Παντοῦ, ὁ λαὸς ἔνωσεν ἀνακούφιση κι ἀναφτερώθηκαν παντοῦ οἱ ἐλπίδες, πὼς ὁ Παπουλάκος θάταν γρήγορα κοντὰ στὸν κόσμο.

Δὲ λείψανε ὅμως οἱ φῆμες, πὼς οἱ ἐχθροὶ τοῦ γέροντα νικήθηκαν ἀπὸ πολὺ δυνατοὺς προστάτες, ποὺ πάτησαν πόδι κι ὁ πολὺς λαὸς, ποὺ πιστεύει στὴ δύναμη, ἔβλεπε ὀλοκάθαρα πὼς ὁ Τσάρος τῆς Ρωσίας διαφέντεψε τὸν Παπουλάκο καὶ πὼς ἀπειλήσε φοβερὰ πράματα, ἂν δὲν βγάζαν τὰ ἐμπόδια ἀπὸ τὸ δρόμο τοῦ ἁγίου αὐτοῦ ἀνθρώπου.

Αὐτὴ ὅμως ἡ ἄδεια ποὺ ἔδωκε ἡ Σύνοδος, ἔκαμε πολλοὺς νὰ πιστέψουνε πὼς ὁ Παπουλάκος δὲν εἶναι μονάχα ἅγιος, ἀλλὰ καὶ ὁ πιὸ δυνατὸς ἄνθρωπος στὸν τόπο, ποὺ μποροῦσε νὰ ὑποτάξει στὰ σχέδιά του καὶ τὴν Ἱερά Σύνοδο καὶ τὸ Βασιλιὰ ἀκόμα. Ἔτσι, αὐτὴ ἡ ἄδεια ποὺ τοῦδωκεν ἡ Σύνοδος, νόθεψε τὴν καθαρὴ χριστιανικὴ ἰδέα ποὺ εἶχε μιὰ μερίδα κόσμου γιὰ τὸ γέροντα.

Οἱ καιροσκόποι, ποὺ θρῖσκονται σὲ κάθε τόπο καὶ σὲ κάθε ἐποχὴ, νόμισαν πὼς πρέπει νὰ πλευρίσουν κοντὰ του κι ἔτσι, ἀνάμεσα στοὺς πολλοὺς ποὺ τρέχανε σιμὰ του ἀπὸ καθαρὴ χριστιανικὴ πίστη, μπερδεύτηκαν καὶ οἱ καιροσκόποι, οἱ κατεργαρέοι, οἱ ἀποτυχημένοι, ποὺ εἶδαν στὸ κίνημα τοῦ Παπουλάκου μιὰ καλὴν εὐκαιρία γιὰ τὰ νιτερέσσα τους. Κανεῖς, οὔτε στὴν Ἀθήνα, οὔτε στὸ Μοριά, δὲν ἔμαθε, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἀθέρκιο καὶ τὸν Κοσμά, τὴν τραγωδίαν τοῦ γέροντα, τόσους μῆνες, στὴ Σκῆτη τῆς Κοίμησης καὶ κανεῖς δὲν ἤξερε πὼς ὁ γέροντας κίνησε γιὰ τὸ κήρυγμα, πρὶν ἀκόμα ἡ Σύνοδος τοῦ δώσει τὴν ἄδεια.

Ἄλλος κόσμος ἢ Ἀθήνα κι ἄλλος κόσμος ὁ Μοριάς. Καὶ τὸ πιὸ χειρότερο ἀπ' ὅλα ἦταν, πὼς αὐτοὶ οἱ δυὸ κόσμοι

καταστίν ὀλότελα ξένοι ὁ ἕνας πρὸς τὸν ἄλλο καὶ πολλές φορές ἐχθρικοί.

Ἡ Ἀθήνα εἶχε καταφέρει νὰ μὴν εἶναι τὸ πραγματικὸ κεφάλαι τοῦ ἔθνικοῦ κορμιοῦ, ποῦ νιώθει κι ἀντιδρᾶ σωστά ἐπὶ πῶς τὸν κάθε μέλους, ἀλλὰ ἦταν ἕνα κεφάλαι φτιαστὸ ἀπὸ τὸν ἄλλο μέτῳ μετὰ τὸ ἄλλο κορμί τοῦ Ἔθνους. Οἱ βουλευτὲς τῆς ἡγεμονικῆς ὑπάλληλια δὲν κατάφεραν νὰ γίνουν ποτές οἱ μὲν οἱ ποῦ κυκλοφοροῦσε τὸ ἴδιο αἷμα καὶ στὴν Ἀθήνα καὶ στὴν ἄλλην Ἑλλάδα.

Ἡ ἐξουσία στὸ Μοριά, νομάρχες, ἑπαρχοὶ, μερικοὶ ἀστυνομοὶ κι ἐλάχιστοι οἰκονομικοὶ κι ἐκπαιδευτικοὶ ὑπάλληλοι, ἀνήθηκαν ἀληθινά, ἅμα εἶδαν τί λογιῆς ἐνθουσιασμό ξεσήκωσαν ἐπὶ τῆς ἄδεια τῆς Συνόδου κι ἄρχισαν τὴ συνωμοσία γιὰ νὰ ἀποπέσουν τὸ γέροντα νὰ μπεῖ στὶς περιφέρειές τους καὶ νὰ ἀποβῆ.

Ὁ πιὸ ψυχραιμὸς ἀπὸ τοὺς κρατικοὺς λειτουργοὺς ἦταν ὁ νομάρχης Καλαμῶν Ροντόπουλος. Ὁ ὑπάλληλος αὐτοῦ εἶχε διαφορετικὰ ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους τὸ ζήτημα Παπαουλάκου. Πίστευε στὴν τιμιότητά του καὶ γι' αὐτὸ τὸν λογιζότανε καὶ πιὸ ἐπικίντυνο. Τοῦ ἀναγνώριζεν ἀκόμη ψυχολογικὴ δύναμη κι ἔλεγε πὼς μποροῦσε, ὅσο κανένας ἄλλος, νὰ φέρνει κοντὰ του τίς μάζες, χαϊδεύοντας τὴν καταχωνιασμένη ἀγανάχτησή τους.

Περσότερο ὅμως ἀπ' ὅλες τίς περιοχὲς φοβόταν τὴν Μάνη καὶ τὴ Μεσσηνία καὶ γι' αὐτὸ εἶχε ζητήσει νὰ ἐνισχυθεῖ ἡγεμονικὰ ἡ δύναμη τῆς χωροφυλακῆς καὶ τοῦ στρατοῦ.

Ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς δίκης καὶ τῆς καταδίκης τοῦ γέροντα Κουκοστρώνη καὶ τοῦ Πλαπούτα σὲ θάνατο, ἀπὸ ἕνα δικαστηριὸν ἐπιλοχάρης κῦρος, ἀφοῦ οἱ χωροφύλακες τοῦ Μάουρερ χτυποῦσαν πρὸς δυὸ δικαστές, τὸν πρόεδρο τοῦ δικαστηρίου Πολυπόδη καὶ τὸν Τερτσέτη, ἐπειδὴ ψήφισαν κατὰ τῆς καταδίκης ἀπὸ τὸν ἀγωνιστῶν κι ἀρνήθηκαν νὰ προσυπογράψουν τὴν ἀποφασίαν καὶ νὰ παραστοῦν στὴν ἀνάγνωση τῆς καταδίκης, ἐπὶ τὴν ἐκείνην ἔβραζε στὴ Μάνη.

Ὁ Ροντόπουλος ἔβλεπε στὸ κίνημα τοῦ Παπαουλάκου καὶ ἐπὶ τὸν ἄλλο τῶν Φιλορθοδόξων, τὴν ἐκφραση αὐτῆς τῆς λαϊ-

κῆς ὀργῆς. Ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς εἶχε τὴ γνώμη, πὼς τελικὰ ὁ ἴδιος ὁ Παπουλάκος δὲν θὰ κατάφερνε νὰ ἐλέγχει αὐτὸ τὸν ξεσηκωμό. Γι' αὐτὸ συνεννοήθηκε μὲ τοὺς ἐπάρχους του καὶ σύστησε παντοῦ πολλὴ προσοχὴ καὶ φρόνησι. Στὴν κυβέρνηση ὁμως ἔγραψεν ἐμπιστευτικὰ ὅσα μπορεῖ νὰ γίνουν στὸ Μοριά.

Ὁ Κοσμάς Φλαμιάτος, σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, ἔκανε ἓνα μεγάλο λάθος τακτικῆς. Πληροφορημένος, ἀπὸ τοὺς Φύλακες τῆς Ἀμπέλου, τὸν ἐνθουσιασμό τοῦ κόσμου γιὰ τὸν Παπουλάκο καὶ τὴν ἄδεια τῆς Συνόδου, νόμισε πὼς ἡ στιγμή ἦταν πρόσφορη γιὰ δράση πιὸ ἐντονη καὶ πιὸ γοργή. Λογάριαζε λάθος ν' ἀφήσει νὰ ξεθυμάνει ὁ λαϊκὸς αὐτὸς ἐνθουσιασμός καὶ γιὰ νὰ τὸν μετατρέψει σὲ ἀλύγιστο φανατισμό, κάλεσε σὲ μεγάλη σύναξη ὅλα τὰ στελέχη τῆς Φιλορθόδοξης Ἀδελφότητας στὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, κοντὰ στὴν Πάτρα. Κεῖνο πού εἶχε σημασία ἀπ' ὅλη αὐτὴ τὴ σύναξη εἶναι ὅτι ἀπὸ τὸν Ἅγιο Ἀθανάσιο ξαμολύθηκαν πενήντα καλόγεροι κι ἄρχισαν νὰ τριγυρνοῦν χωριὰ καὶ πολιτεῖες τοῦ Μοριά καὶ νὰ ἐξηγοῦνε, μὲ τὸ δικό τους τρόπο ὁ καθένας, τοὺς χρησμούς τοῦ ἱεροῦ Ἀγαθαγγέλου. Καὶ μολονότι δὲν εἶχαν καμμιά ἐντολὴ ἀπὸ τὸν Παπουλάκο, προλέγανε τὸν ἐρχομό του καὶ δημιουργοῦσαν μιὰν ἔξαψη στὸν κόσμο. Ὁ μόνος πού ἔφτασε στὴν Κόρινθο, χωρὶς νὰ ξέρει τίποτα ἀπ' ὅλ' αὐτά, μὲ μόνη τὴν ἔγνοια νὰ φέρει στὸ δρόμο τοῦ Χριστοῦ τὸ λαό, ἦταν ὁ Παπουλάκος, πού κινουῦσε γιὰ τὴ νέα του περιοδεῖα μὲ τὸ πιὸ καθαρὸ κι ἄδολο φρόνημα πού εἶχε ποτές κήρυκας τῆς ἐκκλησίας.

Στὴν Παλιὰ Κόρινθο, ὁ Παπουλάκος μίλησε μπροστὰ στὴν ἐκκλησιὰ τῆς Κοίμησης. Καὶ τοὺς μίλησε γιὰ τὸν Παῦλο, τὸ μεγάλο ἀπόστολο τῶν ἐθνῶν, τὸ Σκεῦος Ἐκλογῆς τοῦ Κυρίου.

Ὁ καὺμός τῆς ἀγραμματουσύνης του τὸν εἶχε φέρει κοντὰ στὸν Παῦλο. Ὅσον καιρὸ ἔμεινε στὴ Σκῆτη, διάβασε καὶ ξαναδιάβασε τίς ἐπιστολές τοῦ Παύλου καὶ τίς μελέτησε καὶ με τὸν Ἀθέρκιο, πού ἦταν μοναχὸς ἀρκετὰ γραμματισμένος καὶ μ' ἀκονισμένη κρίση. Ἡ μορφή τοῦ Παύλου εἶχε γιομίσει,

και ολόκληρο τώρα χρόνο, τῆ σκέψη του και τὴν ψυχὴ του. Καί, ἀπὸ τέλος, μετὰ τὸ ὄραμα τῆς Παναγίας, τῆ φοβερῆ ἐκεί-
νη νύχτα στὴ Σκῆτη, εἶχε ξεκαθαρίσει τὰ πράματα. Γι' αὐ-
τὸ λοιπὸν μίλησε γιὰ τὸν Παῦλο στὴν Κόρινθο.

Οἱ δεσποτάδες στὴν Ἀθήνα, εἶπε, μὲ κατηγοράνε και
καταφρονάνε, ἐπειδὴ, λέει, εἶμαι ἀγράμματος. Αὐτοὶ ὁ-
μοί μου εἶναι σπουδαγμένοι στὰ θεολογικά και γραμματι-
κά και ποιμενάρχες, τί κάνουνε γιὰ νὰ φυλάξουνε τὴν Ἄμπε-
ρα τοῦ Κυρίου; Ἐσεῖς ποῦ εἶστε τὸ τίμιο και ἀγαθὸ ποιμνιο
τοῦ Χριστοῦ και Σωτῆρα μας, ποῦ τοὺς εἶδατε και ποῦ τοὺς
καταμύσατε; Θυμᾶστε ν' ἀκούσατε ἀπὸ τὰ χεῖλια τους τὸ λό-
γον τοῦ Χριστοῦ; Σὲ τί λοιπὸν εἶναι χρήσιμη ἡ σπουδὴ, ἂν
δὲν μπορεῖ νὰ θρέψει τὸ πεινασμένο πνεῦμα σας και τὴν ψυ-
χὴ σας; Τί ἀξίζει τόση σπουδὴ, ἂν δὲν μπορεῖ νὰ σταλάξει
ἐκ τῶν ξαναμένα χεῖλη σας μιὰ στάλα θεϊκῆς δροσιᾶς, ἂν δὲν
μπορεῖ νὰ γίνεῖ λόγος παρηγοριᾶς στὶς συμφορὲς σας και
να ἔχει τὴ δύναμη νὰ σᾶς ψυχώσει, ὥστε νὰ μπορεῖτε
να στέκεσθε ὀρθοὶ κι ἀλύγιστοι στοὺς πειρασμοὺς τοῦ ἔωσφό-
ρου, καθὼς στέκεται τὸ κυπαρίσσι ὅταν τὸ ταλανίζουν οἱ
καρμῶνες ἀγέρηδες; Τέτοια σπουδὴ, εἶναι σὰν τὸ ἄκαρπο δέν-
τρο, ποῦ πρέπει νὰ κόβεται και νὰ γίνεῖται κούτσουρο γιὰ τὴ
φουδιά. Τέτοια ἄκαρπη κι ἀνώφελη σπουδὴ εἶναι πράμα τοῦ
σατανᾶ, εἶναι ἡ κακὴ κοπριά ποῦ κοπρίζεῖ γιὰ νὰ φουντώ-
σῃ τ' ἀγκάθια κι οἱ τριβόλοι τῆς περηφάνειας. Εἶναι τ' ἄ-
θρα γραμματα, ποῦ στολίζανε τὸν Ἀπόστολο Παῦλο, πρὶν
πάρῃ τὸ δρόμο γιὰ τὴν Δαμασκὸ. Γιατὶ ἦταν πολὺ σπουδα-
γμένος ὁ Παῦλος, στὰ Ἑλληνικά και τὰ Ἑβραϊκά, και κα-
ταφρονᾷ οὔτε σὲ κείνα τὰ χρόνια, οὔτε στὰ δικά μας, δὲν στάθηκε
καρπώτερο σπουδαγμένος ἀπ' αὐτὸν στ' ἄθρα γραμματα. Ἦ-
ταν ὁ πιὸ σοφὸς και πιὸ ξυπνὸς φαρισαῖος τοῦ καιροῦ του.
Ποῦ τὸν ὠδήγησε ὁμως ἡ τόση σπουδὴ; Στὰ πιὸ καταραμέ-
να και τὰ πιὸ θλάστημα ἔργα. Στὶς πιὸ φοβερὲς κακουρ-
γίες τοῦ σατανᾶ. Κυνήγησε τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ὅσο
καταλάσκει ἄλλος και τὰ χεῖρια του θάφτηκαν μὲ τὸ πρῶτο χρι-
στιανικὸ αἷμα. Ὁ ἀμούστακος διάκος, ὁ Στέφανος, ξύπνη-

σε τή ζούλια μέσα του και τὸ φτόνο, ἐπειδὴ σὲ μιὰ συζήτηση γιὰ τὸ Χριστό, τὸ ἄγουρο παιδί, χάρις στὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ μας, νίκησε αὐτὸν τὸν πιὸ σοφὸ φαρισαῖο. Τὰ φαρμακερά φίδια τῆς περηφάνειας χύθηκαν μανιασμένα νὰ σπαράξουνε τὸ νέο Χριστιανό. Ὁ Παῦλος ἔβαλε νὰ πετροβολήσουν τὸ Στέφανο κι αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Παῦλος στεκόταν, ἄκαρδος, σὰν τὴν πέτρα, καὶ χαιρόταν τὸ μαρτύριο τοῦ πρωτομάρτυρα τῆς Χριστιανοσύνης καὶ στοῦ Παύλου τὰ πόδια, οἱ μπόγηδες, ἀπόθεσαν τὰ ματωμένα ροῦχα τοῦ Στεφάνου, γιατί ὁ Παῦλος εἶχε προστάξει τὸ μαρτυρικὸ τοῦτο θάνατο. Αὐτὰ στάθηκαν τὰ γεννήματα ποὺ ἔδωκε τόση σπορά, ἀπὸ ἄθεα γράμματα καὶ τέτοιους καρπούς κρέμασε ἀπ' τὰ κλαδιά του τὸ φαρμακερὸ δένδρο τῆς περηφάνειας. Εἶναι ντροπὴ καὶ ψέμα νὰ πιστεύουμε, πὼς ὁ Χριστὸς διάλεξε τὸν Παῦλο καὶ τὸν σήκωσε τόσο ψηλά, ἐπειδὴ τάχα ἡ ἐκκλησία χρειαζόταν τὴ σοφία του. Τὰ γράμματα καὶ οἱ διδαχὲς τοῦ Παύλου δὲν εἶναι πιὸ σπουδαῖα ἀπὸ τὸ τετραθάγγελο καὶ ἡ δύναμη τοῦ Θεοῦ δὲ χρειάζεται τὰ δεκανίκια τῆς σοφίας τοῦ κόσμου. Τὸ θάμα τοῦ Χριστοῦ στὴν ἱστορία τοῦ Παύλου θρῖσκεται ἄλλοῦ. Ἀρχίζει καὶ τελειώνει στὴν τύφλωσή του. Γιατὶ μόλις ὁ Παῦλος εἶδε τὴ μορφή τοῦ Χριστοῦ, στὸ δρόμο πρὸς τὴ Δαμασκὸ, κι ἄκουσε τὴ φωνή του, ἡ φοθερὴ λάμψη ποὺ ἔπεσε ἐπάνω του τὸν τύφλωσε. Τρεῖς μέρες ὁ Παῦλος ἔμεινε στὸ σκοτάδι καὶ μόνον ὅταν ὁ ὄσιος Ἄνανίας ἔλαθε τὴν προσταγὴ νὰ πάει νὰ τὸν εὐλογήσει καὶ νὰ τοῦ χάρισει τὸ φῶς, μονάχα τότες, ὁ Παῦλος εἶδε. Μ' ἄλλα λόγια, ἀδέρφια μου, ὁ Παῦλος ἔχασε μὲ μιᾶς, ὅλο τὸ παλιὸ φῶς τῆς σοφίας αὐτοῦ τοῦ κόσμου καὶ τὸ φῶς ποὺ τοῦ χάρισεν ὁ Θεός, μὲ τὸ χέρι τοῦ Ἄνανια, ἦταν νέο φῶς, ὀλότελα διαφορετικὸ, ἀπὸ τὸ πρωτερό. Ἄν ἡ ἀστραπή τοῦ Θεοῦ δὲν ἔλυωνε, καθὼς ὁ ἥλιος λυώνει τὸν πάγο, καὶ δὲν ἔσθυνε ὀλότελα τὴν παλιά σοφία, ἂν δὲν σκορποῦσε στοὺς τέσσερις ἀνέμους τ' ἄθεα γράμματα, ὁ Παῦλος δὲν θὰ μπορούσε νὰ δεῖ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ. Γιατὶ πρέπει νὰ τὸ ξέρετε χριστιανοί, πὼς δὲν γίνεται νὰ κατοικήσουν στὸν ἴδιον ἄνθρωπο, τὸ χριστιανικὸ φῶς καὶ ἡ ἄθεη σοφία τοῦ σατανᾶ. Εἶναι ψέμα λοιπὸν πὼς μονάχα οἱ

φραγματισμένοι μποροῦν νὰ κηρύξουνε καὶ μονάχα οἱ δυοῖς, νὰ γίνουνε φύλακες τῆς ἀμπέλου. "Ὅλα τοῦτα εἶναι ἐπιτίμια τοῦ διαβόλου, γιατί ἡ περηφάνεια τ' ἀνθρώπου καὶ ἡ ἁμαρτωλὴ του λαχτάρα νὰ σηκωθεῖ ὡς τὸ Θεὸ καὶ ψηλότερὰ του ἀκόμα, εἶναι ἡ πιὸ φαρμακερὴ σαῖτα τοῦ σατανᾶ. Ἡ γῆ σ' αὐτό, ἡ γῆς κιντυνεύει νὰ καταντήσῃ τὸ πιὸ πυρωμένο καζάνι τῆς κόλασης. "Ἀνθρώποι σκλαβωμένοι στὴν περηφάνεια, θέλησαν νὰ σφαλίσουν τὸ στόμα μου, γιατί λαλεῖ τὴν ἀλήθεια. "Ὅπως ὁμοῦς ὁ ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει καὶ δὲν θάνει θροφή στὸ στομάχι του, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ θὰ νεκρωθεῖ ἂν δὲν θρέφεται καθημερινὰ μὲ τὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ.

Τὴν ἴδια μέρα ποὺ μίλησεν ὁ Παπουλάκος, πέρασεν ἀπὸ τὴν Κόρινθο, ταξιδεύοντας πρὸς τὰ Καλάθρυτα, ὁ ἐπίσκοπος Καλαθρύτων καὶ Αἰγιαλείας Βαρθολομαῖος κι ἔμαθε τὸ κήρυγμά του. Ὁ "Ἅγιος Καλαθρύτων, ὄξω φρενῶν ἅμα εἶδε τὸν ἐνθουσιασμό τοῦ κόσμου γιὰ τὸν γέροντα, ἀποφάσισε νὰ μείνῃ στὴν Κόρινθο, μιὰ κι ἔλειπε στὴν Ἀθήνα ὁ ἐπίσκοπος Ἰωνᾶς καὶ ξημέρωνε Κυριακὴ, νὰ λειτουργήσῃ στὴν Κοίμηση καὶ νὰ κηρύξῃ.

"Ἐθαλε λοιπὸν καὶ σήμαναν τὴν ὥρα τοῦ ἑσπερινοῦ καὶ ἀρμόσουνα οἱ καμπάνες κι ἀμόλυσε καὶ δυὸ τελάληδες ποὺ διαλαλούσανε, πὼς ὁ Δεσπότης ἀπ' τὰ Καλάθρυτα, θὰ λειτουργοῦσε στὴν Κοίμηση καὶ πὼς θὰ κηρύξῃ καὶ τὸ θεῖο λόγο καὶ πὼς κανένας χριστιανὸς καὶ καμιὰ χριστιανὴ δὲν ἔρρει νὰ λείψῃ.

Τρεῖς ὥρες γυρίζαν οἱ τελάληδες καὶ διαλαλοῦσαν τὴν αρχιερατικὴν λειτουργίαν καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ Ἁγίου Καλαθρύτων κι ὁ κόσμος ξήγησε τὸ πράμα σωστά. "Ὅλοι, χωρὶς καμιὰ ἐξαίρεση, εἶδαν τὴν ἀπόφασιν τοῦ δεσπότη σὰν ἀντιμετώπιον τὸν Παπουλάκο. Χρόνια βλέπεισ περνοῦσε ἀπὸ κεῖ ὁ Ἅγιος Καλαθρύτων, εἴτε πηγαίνοντας πρὸς τὴν Ἀθήνα, εἴτε γυρίζοντας πρὸς τὰ Καλάθρυτα, καὶ ποτές του δὲν εἶχε εἰθεῖ καμιὰ ἔγνοια γιὰ τὴν Κόρινθο, ποὺ εἶχε μεγάλη πα-

ράδοση ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Ἁγίου Μακάριου τοῦ Νοταρᾶ, ποῦ στάθηκε φημισμένος δεσπότης τῆς. Ἄναρωτιόταν λοιπὸν ὁ κόσμος πῶς ἔτσι ξαφνικὰ ἔπιασε ἡ καρδιά του τὸν σε-
θασμιώτατο γιὰ τ' ὄρφανεμένο ποιμνιο;

Ὁ Παπουλάκος εἶχε κιόλας φύγει κι εἶχε πάει στοὺς Ἁγίους Θεοδώρους, στὸ φτωχικὸ ἐνοῦ γνωστοῦ του, νὰ ἡσυ-
χάσει.

Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου δὲν εἶχε δεῖ ποτέ τῆς τόσον κόσμο. Μέγα πλῆθος ἔμεινε ἀπ' ὄξω κι ἄκουσε τῆς λειτουργία ἀπὸ τὸν αὐλόγυρο.

Ὁ δεσπότης εἶχε κανονίσει νὰ μιλήσει μετὰ τῆς λειτουργία κι ἔτσι σ' ὅλη τὴν ἀκολουθία δὲ σημειώθηκε τὸ παραμι-
κρό. Ὅταν ὅμως τέλειωσε καὶ πρὶν μοιράσει τ' ἀντίδωρο, ὁ δεσπότης φέρεσε τὸ πανωκαμήλαυκο, στάθηκε στὴν Ὠ-
ραία Πύλη κι ἄρχισε τὸ λόγο του:

— Ἀγαπημένοι μου χριστιανοί, τοὺς εἶπεν, εἶμαι πολὺ συγκινημένος ποῦ εἵσθε σήμερα ἀνάμεσά σας, στὴν ἔνδοξον καὶ ἡρωϊκὴν ταύτην πόλιν τῆς Κορίνθου. Ἐνδοξον κατὰ τὴν μεγάλην Ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα καὶ τρισένδοξον κατὰ τοὺς σκληροὺς ἀγῶνας διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ἀθανάτου Ἑλλάδος. Ἡ τόσον πρόθυμος, αὐθόρμητος καὶ συνολικὴ παρουσία σας σήμερον ἔδῳ, εἶναι τὸ πανηγυρικώτερον τεκμήριον, ποῦ ἀποδεικνύει τοὺς στερεοὺς δεσμούς, οἵτινες σᾶς συνδέουν μετὰ τὴν ἐπίσημον ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας ὁ προορισμὸς εἶναι τόσον μέγας ὅσον καὶ ὁ προορισμὸς τοῦ ἐνδόξου καὶ ἡρωϊκοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Ἡ πανηγυρικὴ ὅμως καὶ ἐνθουσιώδης αὕτη προσέλευσίς σας νὰ παρακολουθήσετε τὴν θεῖαν λειτουργίαν καὶ τὸ θεῖον λόγον ἀπὸ τὰ χεῖλη τῆς ἐμῆς ἀσθενείας, ἀποδεικνύει καὶ ἄλλο τι, πλέον σημαντικὸν καὶ πλέον ἐνθαρρυντικὸν διὰ τὸ μέλλον τῆς προσφιλοῦς μας πατρίδος. Ἀποδεικνύει ὅτι ἡ κρίσις καὶ τὸ αἰσθητήριον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι ἀλάνθαστα καὶ ὁ σεθασμὸς του πρὸς τοὺς ἡγέτας τοῦ κράτους καὶ τῆς ἐκκλησίας μέγας καὶ ἀναμφισβήτητος. Οἱ γεροντότεροι ἀπὸ σᾶς γνωρίζουν, καλύτερον παντὸς ἄλλου, ἀπὸ ποῖον χάος καὶ ποῖαν ἐρήμωσιν ἀνέθαλεν, ὡς νέος Φοῖνιξ, ὁ ἐλεύθερος Ἑλλη-

πυρήν, πού ἀπετέλεσε τὸ νέον Ἑλληνικὸν Βασίλειον καὶ γνωρίζουν ἐναντίον πόσων ἀνυπερβλήτων δυσχερειῶν ἐπέβη και ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ πολυχρονεμένος βασιλεὺς μας Ὁθων καὶ ἡ μεγάλη μας Βασίλισσα Ἀμαλία, ἡ μεγάλη αὐτῆ ψυχῆ, πού ἔστειλεν ὡς μητέρα τοῦ ὀρφανισθέντος ἡμεῶς ἡ θεία Πρόνοια. Διότι δὲν ἤμποροῦσε νὰ μᾶς κάμει ὁ σὺν μεγαλύτερον δῶρον ἀπὸ τοὺς Βασιλεῖς μας, τὸ ἡρωϊκὸ καὶ τὸ ζευγάρι, πού ἐτίμησε τὴν ἔνδοξη φουστανέλλα καὶ πού αἶψά ὅλημερίς κι ὅλονυχτίς μὲ τὸ ὄνειρον τῆς Μεγάλης Ἐλεγχῆς, μὲ τὸ ὄνειρο νὰ συνεχίσει τὴν σταματημένη λειτουργίᾳ στὴν Ἁγία Σοφία. Γιατί ἂν δὲν μεγαλώσουμε τὴν βασιλιά μας κι ἂν δὲν γίνουν πάλι δικά μας, ὅσα πρὶν ἀπὸ ἡμεῶς καὶ καιροὺς μᾶς πῆραν μὲ τὴ φωτιά καὶ μὲ τὸ σίδηρον οἱ ἄπιστοι, τὸ αἷμα πού χύσανε οἱ πατεράδες μας, τὸ κρῖνον μας καὶ μεῖς στὸν ἀγῶνα, θὰ μείνει ἄκαρπο καὶ χωρὶς τὸ δίκιο ἀντίδωρο πού περιμένει. Χρέος λοιπὸν ὅλων μας εἶναι νὰ σταθοῦμε σάν ἓνας ἄνθρωπος ἀλύγιστοι, δίπλα στὸ Βασιλιά μας καὶ στὴ Βασίλισσα, δίπλα στὴν ἔνδοξη καὶ ἁγία ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ τοὺς βοηθήσουμε νὰ ὀλοκληρώσουν τὸ ἔργο τῶν ἐνδόξων προγόνων μας. Καὶ πρέπει νὰ τοὺς παρασταθοῦμε, γιατί αὐτοὶ εἶναι οἱ μόνοι πού ἔχον ὀριστεῖ ἀπὸ τὸ Θεὸ τὸν ἴδιο νὰ στείλουν τοὺς ἀγαρη-αὶσὶς στὴν κόκκινη μηλιά καὶ νὰ μᾶς δώσουν τὴ μεγάλη χαρὰ νὰ στεφανώσουμε αὐτοκράτορα τὸ βασιλιά μας στὴν Πόλιν. Μὴν ἀκούτε καὶ μὴν δίνετε πίστη στοὺς πληρωμένους ἀγαρη-αὶσὶς, πού παριστάνουν τοὺς ἁγίους γιὰ νὰ μαζεύουν τὸ κρῖνον σας. Μὴν πιστεύετε τὰ λόγια τους, γιατί εἶναι πληρωμένα ὄργανα τῶν ξένων, πού φθονοῦνε τὴ δόξα καὶ τὸ μεγαλοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ θέλουνε νὰ μᾶς ἀποτραθήξουνε μὲ τὴν ἐπιδημιονίαν, ἀπὸ τὸ δρόμο πού θὰ μᾶς ξαναφτιάξει αὐτοκρατορία.

Ποιοὶ εἶν' αὐτοὶ δέσποτα; ἀκούστηκε μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὸν λαόν.

Τοὺς ξέρετε καλύτερά μου, ἀποκρίθηκεν ὁ δεσπότης.

Ἐμεῖς δὲν ξέρουμε κανέναν ἀγύρτη καὶ δὲν ἀκούσαμε κανένα ψεύτη, οὔτε κανεὶς μᾶς πῆρε τὰ λεφτά μας, τοῦ φώ-

ναξεν ἄλλος ἀπὸ τὸ πλῆθος. Νὰ τοὺς ὀνοματίσεις, δέσποτα, γιὰ νὰ τοὺς ξέρουμε καὶ μείς...

Ἡ ἐπίμονη κι' ἀποφασιστικὴ διακοπὴ τοῦ χριστιανοῦ πού ρώτησε, σήκωσε παράξενο ψίθυρο στὴν ἐκκλησιά. "Αντρες καὶ γυναῖκες ξεθαρρέψανε κι' ἄρχισαν νὰ κουβεντιάζουν δυνατὰ τὸ νόημα πού ἔκρυσεν ὁ λόγος τοῦ δεσπότη... «Νὰ τοὺς ὀνοματίσεις», «νὰ τοὺς ὀνοματίσεις...» τοῦ φώναζαν τώρα πολλές φωνές, ὡς πού σηκώθη μιὰ φουρτουνιασμένη ὀχλοβοή, σὲ τρόπο πού ὁ δεσπότης δὲν ἀκουγόταν καὶ δὲν μποροῦσε νὰ συνεχίσει τὸ λόγο του.

—Θέλουμε καθαρὲς κουβέντες, κι' ὄχι μασημένα λόγια, φώναξεν ἓνας ἄλλος ἀπὸ τὸ πλῆθος.

—Καθαρὲς κουβέντες... Καθαρὲς κουβέντες...

Ξαναφώναξεν ὄλο τὸ ἐκκλησίασμα.

Ὁ δεσπότης προσπάθησε, ὅσο γίνεται, νὰ ἐρύψει τὴν ταραχὴ του, ἀλλὰ δὲν τὸ κατάφερε.

—Χεῖλη ἀρχιερέως δὲν ψεύδονται, τοὺς φώναξεν ὁ δεσπότης, καὶ ξέρω πὼς στὸ βάθος τῆς καρδιάς σας ἀποδοκιμάζετε αὐτοὺς τοὺς λίγους θαλτοὺς, πού ἦρθαν ἐδῶ νὰ ταραξοῦν τὸν ἱερὸ τόπο.

—Αὐτὸ ζητᾶμε καὶ μείς, ξαναφώναξαν πολλοί. Νὰ μᾶς πείς τὴν ἀλήθεια, χωρὶς ξεγλυοστρήματα, νὰ τοὺς ὀνοματίσεις. Ποιοὶ εἶναι οἱ ἀγύρτες... ποιοὶ εἶναι οἱ θαλτοὶ καὶ ἀπὸ ποιούς εἶναι θαλτοὶ;...

Καινούργια ὀχλοβοὴ σηκώθηκε, πολὺ πιὸ ἄγρια ἀπὸ τὴν πρώτη, κι' αὐτὴ τὴ φορὰ ἄρχισαν νὰ φωνάζουν καὶ κείνοι πού στεκόνταν στὸν αὐλόγηρο τῆς ἐκκλησιάς καὶ νὰ σηκώνουν ἀπειλητικὰ τὰ χέρια. Ὁ δεσπότης κατάλαθε πὼς δύσκολα θὰ γλύτωνε μὲ τὸ καλὸ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀγριεμένη ἀνθρωποθάλασσα καὶ προτίμησε νὰ τὴν ἀντικρύσει παληκαρίσια.

—Δὲ συνήθισα ποτές μου, τοὺς φώναξε ξαναμένος, νὰ μιλάω μὲ μασημένα λόγια, κι' οὔτε σκιάζομαι κανέναν γιὰ νὰ πῶ τὴν ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ. Χτές κιόλας ἓνας καλόγερος οἷς μίλησε, κατηγορώντας τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς ἐκκλησίας μας. Ἐντὶ νὰ βρεῖ λόγια εὐγνωμοσύνης, πού τοῦ δώσαμε τὴν

... να κηρύττει, αὐτός, ἕνας ἀγράμματος χασάπης, μετα-
 κληρίζεται αὐτὴν τὴν ἄδεια γιὰ νὰ βρίζει τὴν κεφαλὴ τῆς ἐκ-
 κλησίας καὶ νὰ χύνει φαρμάκι στὶς ψυχές σας... αὐτὸς ὁ
 πιοτιποτένιος κι ὁ πιό μισητὸς ἀγύρτης.

—Ντροπὴ σου, τοῦ φώναξε μιὰ γυναίκα, δεσπότης ἄν-
 θρωπος, νὰ μιλάς ἔτσι γιὰ ἕναν ἅγιο. Τρία χρόνια ἦταν ἄρ-
 ρωστο τὸ παιδί μου καὶ μόλις ἀκούμπησε τὸ χέρι του στὸ κε-
 φάλι του, ἔγιανε. Κάντο καὶ τοῦ λόγου σου, ἂν μπορεῖς.

—Σᾶς κοροϊδεύει, φώναξε κατακόκκινος ὁ δεσπότης. Τὸ
 παιδί σου θὰ γινόταν καλὰ καὶ χωρὶς τὸ βρώμικο χέρι του.
 Ἄπλη συντυχιά ἦταν νὰ γιάνει τὸ παιδί σου, τὴν ὥρα ποὺ
 ἦρθε κείνος καὶ τὴ συντυχιά τὴ λογαριάζεις τοῦ λόγου σου,
 ἀλλοστὴ γυναίκα, γιὰ θαῦμα. Ξευτελίζετε καὶ τὰ θαύματα
 καὶ τὴν ἴδια τὴ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ...

—Ντροπὴ... ντροπὴ... ντροπὴ...

Ἀκούστηκαν ἀπανωτὲς φωνές, κι ἕνα βουητό, σὰν τὴ μα-
 κρινὴ βροντὴ ποὺ προμηνᾷ τὴν καταιγίδα, σηκώθηκε στὴν
 ἐκκλησιὰ καὶ στὸν αὐλόγηρο. Ὅλη κείνη ἡ μάζα, σὰν ἕνας
 ἄνθρωπος κινήθηκε πρὸς τὴν Ὁραία Πύλη, κι ἕνα δάσος χέ-
 ρια σηκώθηκαν ἀπειλητικά. Ἀπὸ τὸ πλῆθος ἀκουγόνταν πιά
 ὡςσο δυνατὲς οἱ φωνές, ποὺ δύσκολα κατάφερνε ὁ ἄνθρωπος
 νὰ τὶς ξεχωρίσει.

Τότες κάποιος φώναξεν:

—Ἀνάξιος...

—Νὰ φύγεις ἀπὸ δῶ, ἀκούστηκαν πολλές γυναικεῖες
 φωνές, νὰ φύγεις...

—Ὁ Παπουλάκος εἶναι ἅγιος, ἀκούστηκαν ἄλλες.

—Νὰ πᾶς στὰ Καλάθρυτα...

—Ὁξω ἀπὸ δῶ...

Ὁ Βαρθολομαῖος στάθηκε φαινομενικὰ ἀτάραχος καὶ
 μόλις κόπασε λίγο ὁ θόρυβος τοὺς εἶπε μὲ μόλις συγκρατη-
 μένη τὴν ὄργη του:

—Τέτοια ἀσέβεια δὲν θὰ μείνει ἀπλέρωτη, κι ἀπ' τὸ Θεὸ
 κι ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους. Νὰ φοθηθῆτε τὴν κατάρα τῆς ἐκκλη-
 σίας, ποὺ ἂν πέσει στὸ κεφάλι σας, ὅλοι οἱ Παπουλάκοι τῆς
 γῆς δὲν θὰ σᾶς γλυτώσουν.

Κι απότομα γύρισε στο πλήθος τῆ ράχη του, μπῆκε στο ἱερὸ κι ἔκλεισε τὴν Ὁραία Πύλη.

—Οἱ κατάρες θὰ πέσουν στο κεφάλι τὸ δικό σου καὶ τῶν ὁμοίων σου, ἀκούστηκαν οἱ ἀγριεμένες φωνές τοῦ πλήθους.

Καὶ πρῶτες οἱ γυναῖκες δῶσανε τὸ σύνθημα νὰ φύγουν ὅλοι μαζί καὶ νὰ πᾶνε στοὺς Ἅγιους Θεοδώρους πρὸς ἀντάμωση τοῦ Παπουλάκου.

Ἔτσι μιὰ διαδήλωση ἀπὸ ξαναμένους ἄντρες, γυναῖκες, παιδιά καὶ γερόντους κίνησε γιὰ τοὺς Ἅγιους Θεοδώρους κι ἐρημώθηκε ἡ Κόρινθο κι ὁ Ἅγιος Καλαβρύτων μπόρεσε, ἀποκαμωμένος ἀπὸ τὴν ταραχή, νὰ καταφύγει στο σπίτι ἐνοῦ παπαῖ γιὰ νὰ τὸν συνεφέρουνε ἀπὸ τὴ σύγχυση.

Ἡ διαδήλωση ἀντάμωσε τὸν Παπουλάκο νὰ ὁδοιπορεῖ πρὸς τὴ Νεμέα. Ὅταν τὸν εἶδαν ἀπὸ μακριὰ, σκυφτό, μικρόσωμο, κυρτωμένο, μὲ τὸ χοντρό του ράσο, τὸ σκουῖφο του τὸν καλογερίστικο, τὸ ταγάρι του καὶ τὸ ραβδί του, ἄρχισαν νὰ τοῦ φωνάζουν, νὰ τοῦ κάνουν νοήματα καὶ νὰ τρέχουν. Οὔτε γέροντας δὲν ἔμεινε ποὺ νὰ μὴ τρέξει.

Πιὸ ἀφοσιωμένοι ἀκόμα κι ἀπὸ τὴν προτερνὴ μέρα, θέλησαν ὅλοι νὰ φιλήσουν τὸ χέρι του, ν' ἀγγίξουν τὸ ἅγιο ράσο του καὶ νὰ ρίξουν κάτι στο ταγάρι του γιὰ νὰ μοιράσει στοὺς φτωχοὺς του. Τοῦ ἱστόρησαν ὅσα στάθηκαν καὶ τοὺς ἀκουσε σιωπηλὸς κι ἀνέκφραστος. Ἀμα τελειώσαν καὶ κόπασεν ὁ θόρυβος κι ἀκολούθησε ἀπόλυτη σιγή. τοὺς εἶπε μονάχα μιὰ λέξη:

—Ἀκλουθᾶτε με.

Χωρὶς τὸν παραμικρότερο ψίθυρο, τὸν ἀκολούθησαν ὅλοι.

Εἶδαν πὼς ἄλλαξε δρόμο, κι ἔπαιρνε τὸ κοντινότερο μονοπάτι, ποὺ τοὺς ξαναγύριζε στὴν Κόρινθο.

Ὁ Παπουλάκος προχωροῦσε σιωπηλὸς καὶ συλλογισμένος κι ἀπὸ πίσω τὸν ἀκολουθοῦσε τὸ πλήθος ἀμίλητο, σ' ὅλη αὐτὴ τὴ διαδρομὴ τοῦ γυρισμοῦ.

Λίγο μετὰ τὸ μεσημέρι μπῆκαν στὴν πόλη, μὲ τὴν ἴδια σιωπηλὴ τάξη καὶ πῆγαν ὁλόϊσα στο σπίτι τοῦ παπα - Σφεντόνη, ὅπου ἀναπαυόταν ὁ Ἅγιος Καλαβρύτων.

Κι ὁ παπάς κι ἡ παπαδιά κι ὁ διάκος τοῦ δεσπότη θε-

φοβήθηκαν ἅμα εἶδαν τὸ πλῆθος νὰ προχωρᾷ πρὸς τὸ σπίτι, ἔχοντας μπροστὰ τὸν Παπουλάκο.

Ὁ δεσπότης ὅμως, ποὺ ἦταν μανιασμένος κι εἶχε βγεῖ ἔξω ἀπ' τὰ ρούχα του, ἀποφάσισε ν' ἀψηφίσει κάθε κίντυνο, γιὰ νὰ δημιουργήσει ἀκόμα πιὸ μεγάλο σκάνταλο, καὶ παρὰ τὶς ὀρμήνειες ὄλων, θγῆκε στὴν ἀυλόπορτα τοῦ σπιτιοῦ ἀπὸ τὸ ἀντερί του καὶ τὸ ἐγκόλπιο καὶ στάθηκε σὰν κυπαρίσι, περιμένοντας τὸν Παπουλάκο καὶ τὸ πλῆθος νὰ ζυγώσουν...

Ἄμα ζυγώσανε, ὁ Παπουλάκος προχώρησε πρὸς τὸ δεξιότατο, ἔβαλε τρεῖς γιομάτες μετάνοιες κι ἀσπάστηκε τὸ χέρι του.

— Ἄγιε δέσποτα, τοῦ εἶπε, παρακαλῶ τὴ σεβασμιότητά σου, νὰ μὲ συχωρέσεις, ποὺ ἔγινα ἀφορμὴ νὰ σηκωθεῖ τέτοιο σκάνταλο. Ὅλο τὸ φταίξιμο εἶναι δικό μου, μολονότι ἐγὼ ἐπιχτύπησα τὴν ἐκκλησία, οὔτε ἔβρισκα τοὺς δεσποτάδες, καὶ οὐδὲ σοὺ προφτάξανε, ἀλλὰ μίλησα γιὰ ἄθεα γράμματα καὶ ἐπὶ τὴ φώτιση τοῦ Χριστοῦ καὶ κατηγορήσα ὅσους ἀφήνουνε τὸ ποίμνιο χωρὶς ποιμένες. Συχώρεσέ με ἂν ἔφταιξα καὶ δώσε τὴν εὐλογία σου σ' αὐτοὺς τοὺς Χριστιανούς, ποὺ παραφέρθηκαν κι ἀσέθησαν.

Ὁ δεσπότης ἔπρωξε ἀπότομα τὸν Παπουλάκο ἀπὸ κοντὰ του καὶ τοῦ εἶπε:

— Σύρε στὴν κατάρα μου, καὶ σὺ κι ὅσοι πιστεύουν σὲ σένα, γιατί ὅ,τι γίνεται δὲν ξεγίνεται. Φοβήθηκαν τὶς συνέπειες τοῦ σκαντάλου καί, πονηρὸς Μοραΐτης καθὼς εἶσαι, ἤρθες νὰ μαλακώσεις ὅ,τι δὲν μαλακώνει, μὲ ὑποκρισίες καὶ φημίτικα λόγια. Ἐνα ὅμως πρέπει νὰ ξέρεις: Πὼς γρήγορα νὰ δώσεις λόγο...

— Μὴν ἀφήνεις, Ἄγιε δέσποτα, τὴν ὀργὴ νὰ σὲ κυριεύει ἐπὶ θυμῆσου πὼς ὁ Χριστὸς συχώρεσε, πάνω ἀπὸ τὸ σταυρό, τοὺς φονιάδες του.

— Μὴν πιάνεις τόνομα τοῦ Χριστοῦ στὸ στόμα σου, βρωμολασάπη. Καὶ χωρὶς ἄλλη λέξη ἔσπρωξε τὸν Παπουλάκο μακριὰ ἀπὸ κοντὰ του, ποὺ ὁ γέροντας σωριάστηκε κατὰ γῆς.

Ὁ δεσπότης γύρισε τότε τὴ ράχη του καὶ ξαναγύρισε στὸ σπίτι.

Ὁ κόσμος, ποῦχε μείνει μαρμαρωμένος, ὡς ἐκείνη τὴν ὥρα, μὲ μιᾶς ξεσηκώθηκε καὶ ξαναφώναξε, σὰν νάταν ἕνας μοναχὸς ἄνθρωπος:

—Ντροπή... ντροπή...

Κι ἔδειξε διάθεση νὰ χυμῆξει στὸ σπίτι.

Ὁ Παπουλάκος σηκώθηκε καὶ στάθηκε στὴν αὐλόπορτα καὶ εἶπε:

—Σκοτώστε τὴν ὄργη μέσα σας καὶ ποτέ σας μὴν ἀπαντῆστε στὴν ὄργη, μ' ὄργη. Γιατὶ ὁ θυμὸς εἶναι ὁ τόπος ὅπου ξεφαντώνει ὁ σατανάς. Σταθῆτε χριστιανοὶ καὶ δεῖξτε, ὄχι μονάχα τὸ σεβασμὸ σας στὸν ἅγιο δέσποτα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγάπη σας. Τὸ λάθος εἶναι δικό μου, ποῦ σᾶς ἄφησα νὰ ξηγήσετε ἁμαρτωλὰ τὰ λόγια μου καὶ στὸ πρωῖνό σας φέρσιμο φωλιάζει τὸ κρίμα. Μετανοιῶστε καὶ προσελυχηθῆτε. Παρακαλέσετε τὸ Θεὸ νὰ σχωρέσει καὶ σᾶς, καὶ μένα καὶ γυρίστε ἦσυχά στὰ σπίτια σας... Κάμειτε ὅτι σᾶς εἶπα.

Τὸ πλῆθος ἄρχισε νὰ τραβῆται, γυρίζοντας κάθε λίγο καὶ λιγάκι νὰ ξαναδεῖ μιὰ ἀκόμη φορὰ τὸ γέροντα, τὸν ἅγιο ἄνθρωπο, ποῦ χρόνους τῶ χρόνω ἵππηρινε.

Ὁ Παπουλάκος φεύγοντας ἀπὸ τὴν Κόρινθο, τούτη τὴ φορά, δὲν πῆρε τὸ δρόμο πρὸς τὴ Ἀνάπλι, καθὼς λογάριαζε, ἀλλὰ τὸ δρόμο πρὸς τὴν ἐπαρχία Ὀλυμπίας, ὅπου ἐπίμονα τὸν ζητοῦσαν. Σὲ κανένα ἄλλο μέρος τοῦ Μοριᾶ ἢ ζωοκλεψιά δὲν εἶχε τόσο πολὺ φουντώσει ὅσο σὲ κεῖνα τὰ μέρη.

Ἄρχισε τὸ κήρυγμά του ἀπὸ τὰ Λεχαινά. προχώρησε στὴν Ἀντραθίδα, στὰ Καβάσιλα, στὴ Γαστούνη, στάθηκε στὴν Ἀμαλιάδα καὶ συνέχισε στὴν Κοιτοβάζσινα καὶ στοῦ Λάλα.

Σ' ὅλα τοῦτα τὰ μέρη ὁ Παπουλάκος μίλησε γιὰ τὴν κλεψιά, ἀδιάφορο ἂν ὁ κλέφτης κλέβει ζωντανά, ἢ λεφτὰ ἢ ἄλλα ἀγαθὰ, καὶ τὸ κήρυγμά του στάθηκε τόσο θεόπνευστο, ὥστε ἐπὶ ἕνα μῆνα σ' ὅλα τοῦτα τὰ μέρη οἱ ἄνθρωποι ξανα-

βρήκανε μπροστά στις πόρτες τους τὰ χαμένα ζωντανά τους, ἢ ὅποιο ἄλλο ἀγαθὸ εἶχανε χάσει. Καὶ τόση κατάπληξη καὶ ἀπορία ἔφερε τούτη ἢ μετάνοια, ὥστε ὁ ἑπαρχὸς Τριφυλίας καὶ ὅλοι οἱ σταθμοὶ χωροφυλακῆς μολογοῦσαν στὶς ἀναφορὰς τους πὼς τέτοια ἀλλαγὴ δὲν ἐστάθηκε ὅμοια στὸν κόσμο.

Ὁ ἀστυνομικὸς σταθμάρχης Κοντοβάζαινας ἀναφέρει, πῶς μετὰ τὸ πέρασμα καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ Παπουλάκου, μποροῦσε ν' ἀφήσει κανεὶς ἀφύλαχτο τὸ ζωντανό του καταμεσίς τοῦ δρόμου, ἢ ὅπου λάχει, χωρὶς φόβο νὰ τὸ κλέψει κανεὶς καὶ μολογοῦσαν καθαρὰ, πῶς τούτη τὴν ἀλλαγὴ τὴ χρωστοῦσαν στὸ πέρασμα καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ μοναχοῦ Χριστοφόρου, τοῦ ἐπιλεγομένου Παπουλάκου.

Ἐκκεῖ ὁ Παπουλάκος πέρασε πάλι ἀπὸ τὰ Λαγκάδια τῆς Γορτυνίας, ὅπου οἱ χωριάτες τὸν ἀποθέωσαν κι ἀπὸ κεῖ προχώρησε πρὸς τὴν Τρίπολη, χωρὶς νὰ σταθεῖ καὶ νὰ κηρύξει καὶ κατηφόρησε πρὸς τὸ νομὸ Λακωνίας, ὅπου στάθηκε ἢ πιὸ ἐνδοξη, ἀλλὰ καὶ ἢ πιὸ μαρτυρικὴ περιοχὴ γιὰ τὸ γέροντα.

Πρὶν μπεῖ στὸ Γιωργίτσι τῆς Λακωνίας, ὁ Παπουλάκος ἀνταμάτησε στὴ Βλαχοκερασιά νὰ ξαποστάσει. Πρῶτη φορὰ ἐνιωθε τὸ κορμί του νὰ μὴν ὑποτάζεται στὶς προσταγὰς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοῦ. Στὴ Βλαχοκερασιά, τὸν περίμενε ἕνας μοναχὸς Διονύσιος, ἀπὸ τὸ Μελιγαλᾶ, πού ὑπηρετοῦσε ἀπὸ μικρὸ παιδί στὸ μοναστήρι τοῦ Βουλκάνου, τὴν πανάρχαια αὐτὴ μονή, τὴ χτισμένη στὸ βουνὸ Ἰθώμη, στὴν καρδιά τῆς Μεσσηνίας. Οἱ μοναχοὶ αὐτοῦ τοῦ μοναστηριοῦ εἶχαν στείλει τὸ Διονύσιο ν' ἀνταμώσει τὸ γέροντα καὶ νὰ τοῦ πεῖ πὼς τὸ μοναστήρι τους ἦταν στὴ διάθεσί του. Τοῦτο τὸ μήνυμα χαροποίησε τὸν Παπουλάκο, γιατί ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ πανάρχαια καὶ τὰ πιὸ φημισμένα σταυροπηγιακὰ μοναστήρια τιμοῦσε τόσο πολὺ τὴν ταπεινότητά του κι ἀκόμα γιατί τὸ μοναστήρι ἦταν ἀφιερωμένο στὴν Κοίμησι τῆς Θεοτόκου, ὅπου εἶχε κι αὐτὸς ἀφιερῶσει τὸ ἀσκηταριό του. Εἶχεν ἀκουστά, ἀπὸ ὀπίσθους πατέρες, πὼς τὸ μικρὸ εἰκόνισμα τῆς Κοίμησις, βρέθηκεν ἀκουμπησμένο ἀπάνω σ' ἕνα δέντρο, καθὼς κι ἕνα καντήλι πού ἔκαιγε μπροστά του, στὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ Ἰθώμη

καί κοντά στο παλιό κάστρο καί τούτη ἡ εὕρεση στάθηκε ἀφορμή νά χτιστεῖ, τὸν ὄγδοο αἰώνα, τὸ δοξασμένο αὐτὸ μοναστήρι. Ἀργότερα, τὸ μοναστήρι μεταφέρθηκε σὲ ἄλλο χτίσμα, μιὰ ὥρα χαμηλότερα, καί ἐπὶ αἰῶνες κάνει τὸ μεγάλο του πανηγύρι τὸν δεκαπενταύγουστο.

Ἐπειδὴ οἱ δυὸ μοναχοὶ ἀνταμωθῆκαν παραμονή τῆς Παναγίας, πρὶν ἀπὸ κάθε ἄλλη κουβέντα, διάβασαν πολλοὺς κανόνες ἀπ' τὸ Θεοτοκάριο τοῦ μοναχοῦ Νικόδημου τοῦ Ἀγιορείτη κι ἀπ' τὸ Θεοτοκάριο τοῦ μοναχοῦ Ἀγαπίου τοῦ Κρητός, πρὸς δόξα τῆς Μεγαλόχαρης. Διαβάσανε ὕμνους πρὸς τὴν Παναγία, γραμμένους ἀπὸ τὸν Ἅγιο Θεόδωρο τὸν Στουδίτη, ἀπὸ τὸν Ἀνδρέα Κρήτης, ἀπὸ τὸν Ἅγιο Ἰωσήφ τὸν ὕμνογράφο, ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Εὐχαϊτῶν, τὸν ἐπικαλούμενο Μαυρόποδα, ἀπὸ τὸν Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνὸ καί ἀπὸ τὴ μοναχὴ Θέκλα:

Ὅλον μου τὸ βίον, ἀληθῶς ἂν κακοῖς ἐδαπάνησα
καί διὰ τοῦτο σοι κραυγάζω, τὸν υἱόν σου δυσώπει,
ἀγνή, ἵνα ὡς τὸν ἄσωτον ἀνακαλέσει καί σώσει με
νῦν κείμενον τοῖς πταίσμασι.

Λυχνία χρυσαυγῆς, τοῦ ἡλίου τῆς δόξης λαμπὰς
λευκοφαῆς, τοῦ φωτός τοῦ ἀδύτου, νεφέλη πυρσεύουσα,
τοῦ πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα, τῆς καρδίας μου, ἀμβλυω-
πούσας
τὰς κόρας, φωταγώγησον, μαρμαρυγαῖς ἀκηράτοις καί
Θείοις πυρσεύμασιν.

Ἔτσι γιορτάσανε τὴ χάρη της καί προσευχηθήκανε γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου.

Ἄμα τέλειωσαν, ὁ Διονύσιος ἔδωκε τοῦ Παπουλάκου ἕνα γράμμα, ἀπὸ τὸν ἡγούμενο τῆς μονῆς Βουλκάνου, τὸν πανοσιολογιώτατο ἀρχιμανδρίτη Ἰωακείμ, ποῦ τοῦ ἔγραφε:

Περιπόθητε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ, Χριστοφόρε,

Εἴη ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ μεθ' ὁμῶν καί ἐπὶ τὰ ἔργα ὁμῶν.

Εἶπεν φήμην τοῦ θεοῦ κηρύγματός σου μαθόντες καί πληροφόρηθέντες τὰ σχέδια τῶν ὀργάνων τοῦ σατανᾶ, προτρέψαμεν τὴν ὑμετέραν περιπόθητον ὁσιότητα νὰ ἔλθει πρὸς ξενοῦράσιν καὶ ἄσκησιν εἰς τὴν ἁγίαν ἡμῶν μονήν, ὅπου οἱ ἅγιοι ἀδελφοὶ καὶ ὁ πάντων ἀνάξιος καὶ ταπεινὸς ὑπογραφομένος, σὲ ἀναμένομεν μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας διὰ νὰ σοῦ δώσωμεν οὐδὲν ἔχεις χρεῖαν. Δῶσε θάσιν εἰς ὅσα θὰ σοῦ ἐκμαθηρευθεῖ ὁ ἀδελφὸς Διονύσιος καὶ πράξε κατὰ τὴν φωνὴν τοῦ θὰ σοῦ δώσουν, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἡ ζωὴ καὶ ἡ Πανάχραντος Παρθένος.

Κατασπαζόμενος ἀδελφικῶς
Διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης,
Ἄρχιμανδρίτης ΙΩΑΚΕΙΜ
Καθηγούμενος Ἱ. Σταυροπηγιακῆς
Μονῆς Βουλκάνου
«Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου»

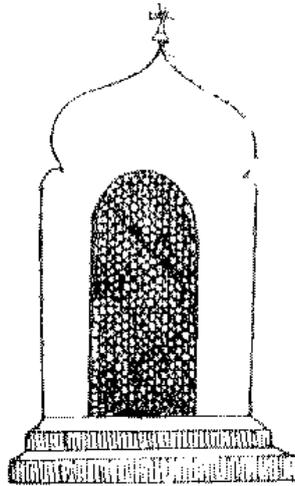
Ὁ Παπουλάκος ἐδάκρυσεν γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ τούδε-
χταν οἱ ἅγιοι Πατέρες καὶ παρακάλεσε τὸ Διονύσιο νὰ τοῦ
πῆ ὅτι ἤξερε γιὰ τὰ σχέδια τοῦ κατὰστρωσαν τὰ ὄργανα τοῦ
σατανᾶ.

—Δῶσε προσοχή, Πάτερ Χριστοφόρε, τοῦ εἶπε μὲ μεγά-
λη προφύλαξη ὁ Διονύσιος, γιὰτὶ μεγάλο λαγούμι σκάβου-
νε τῆς ἁγιοσύνης σου, τὰ ὄργανα τοῦ ἔωσφόρου. Μπιστεμέ-
νοι ἄνθρωποι τοῦ μοναστηριοῦ ξεσκεπάσανε στὸν ἡγούμενο,
πῶς οὐλοὶ οἱ νομάρχες καὶ οἱ ἐπάρχοι καὶ οἱ ἀστυνόμοι τοῦ
Μοριᾶ ἔχουνε πάρει μυστικὲς ὀρμήνειες ἀπ' τὴν Ἀθήνα, νὰ
σοῦ στήσουνε δόκανα καὶ νὰ πιαστεῖς μὲ τρόπο ὥστε κανεὶς
νὰ μὴν πάρει μυρουδιά κι ἔτσι νὰ χαθεῖς σὰν τὸ σκυλὶ στ'
ἀμπέλι. Πιομένοι χωροφυλάκοι μολογᾶνε πῶς τὰ φωμιὰ σου
εἶναι λίγα κι ὁ ἡγούμενος ἔμαθε πῶς καὶ λεφτὰ ἔχουνε τά-
ξει, ἂν πετύχουν νὰ σὲ καθαρίσουνε, χωρὶς τὸ πράμα νὰ ξε-
σηκώσῃ τοὺς Χριστιανοὺς καὶ ματαγίνουν ὅσα ἔγιναν ἐδῶ
καὶ δέκα χρόνια στὴ Μάνη. Γιὰ ὅλα τούτα, γιὰ νὰ προστα-
τέψουμε τὴ ζωὴ σου καὶ γιὰ νὰ ξεγελάσουμε καὶ τὸ διάβολο,

λέμε νάρθεις νά μείνεις στο μοναστήρι, όσο τοῦ λόγου σου θά κρίνεις φρόνιμο, γιατί ὁ τόπος μας δέν συχνοπατιέται ἐξόν τόν Αὔγουστο. Οἱ μπιστεμένοι ἀνθρώποι μας δέν κατάφεραν νά ξεδιαλύνουν τί λογιῆς δόκανα πᾶνε νά σοῦ στήσουνε.

Ὁ Παπουλάκος ἄκουσε σιωπηλός ὅσα ἱστόρησεν ὁ Διονύσιος κι ἀφοῦ συλλογίστηκε λίγο, σήκωσε τὰ μάτια ψηλά, σταυροκοπήθηκε κι εἶπε :

—Δέν θάρθω στο μοναστήρι.

“Όταν τὰ δαιμόνια δοῦν πὸς οἱ Χριστιανοὶ καὶ μάλιστα οἱ Μοναχοὶ μοχλοῦν στὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ, πασχίζουσιν νὰ τοὺς ταράξουν μεταμορφωμένοι σὲ γυναῖκες, σὲ ζῶα, σὲ ἕφεις, σὲ γίγαντες, σὲ στρατούς, γιὰ νὰ κατφέρουν νὰ ὑποτάξουν μ’ αὐτὲς τὲς τρομαχτικὲς ὀπτασίες ἄσους δὲν κατάφεραν νὰ ξεγελάσουν μὲ τοὺς λογισμοὺς.

ΑΓ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ: Βίος τοῦ Ἀντωνίου
Κ, 9 - 54

ΤΟ Γιωργίτσι, στὴν Καστανιά, στὴν Παλιοχώρα, στὴν Καρδαμύλη καὶ στὸ Οἶτυλο, ὁ Παπουλάκος θρῆκε, καθὼς τὸ διακήρυξε καὶ ὁ ἴδιος, ὀλάκαιρη τῆ Μάνη ζωσμένη μὲ τὴν κλωστή τοῦ Σατανᾶ. Στὸ Γιωργίτσι ἔφτασε προχωρημένη νύχτα κι οἱ φύλακες τῆς Ἀμπέλου ποῦ τὸν περιελάτταν, εἶχαν ἀποκοιμηθεῖ. Ἦταν φεγγαρονυχτιᾶ κι ὁ Παπουλάκος εἶπε νὰ καθῆσει κάτω ἀπὸ μιὰ ἀγριοσουκιά, στὸ ὑπόγειο τοῦ Τρελλοῦ, καὶ νὰ περιμένει νὰ ξημερώσει. Ἔτοι κι ἔφτασε. Κατὰ τὸ μεσονύχτι ὁμως, κεῖ ποῦ λαγοκοιμόταν, ἔνιωσε ἄβολο νὰ τοῦ σκουτᾶ τὸν ὄμο. Τινάχτηκε καὶ κοίταξε γύρω του ἀλλὰ δὲν εἶδε κανέναν. Τὸ φεγγάρι ἔχυνε τόσο πλούσιο φῶς ποὺ δὲν γινόταν νὰ τοῦ ξεφύγει καὶ πετούμενο ἀκόμη. Τοῦ ἔφτανε ἡ ἰδέα πὼς εἶχεν ὄνειρευτεῖ, ἢ ὑποψία ὁμως παρατήρησε αὐτὴ τῆ σκέψη, γιατί τόνισε τόσο δυνατὸ τὸ σκούνημα ποῦ σταυροκοπήθηκε κι ἀνακάθησε στὴ ρίζα τῆς σουκίας. Ἀπὸ τοῦτο τὸ ψήλωμα, μιὰ καὶ δὲν τοῦ κολλοῦσε ὕ-

πνος, ἄρχισε ν' ἀγναντεύει τὸ χωριό. Παρατήρησε πὼς σ' ἕνα σπίτι πολὺ μικρό, ἐκεῖ ποὺ ἄρχιζε κιόλας τὸ ρέμα τοῦ Ἄγα, ποὺ γυρόφερνε τὸ ψήλωμα τοῦ Τρελλοῦ, ἀγρυπνοῦσε ἕνα φῶς. Στὴν ἀρχὴ τὸ πράμα δὲν τὸν παραξένεψε, ὅσο ὀμῶς προχωροῦσε ἡ ὥρα, τόσο τὸ ἀγνό τοῦτο φῶς τραβοῦσε τὴν ἔγνοια του. Ἀναρωτήθηκε ποιὸς ν' ἀγρυπνοῦσε, ἀλλὰ δὲν ἔπαιρνε τὴν ἀπόφαση νὰ κατηφορίσει, νὰ βοηθήσει, ἂν ὁ λύχνος συντρόφευε ἄρρωστον ἢ πονεμένον. Κάτι ποὺ οὔτε ὁ ἴδιος δὲν ξεκαθάριζε, τὸν κάρφωνε στὴ ρίζα τῆς συκιᾶς καὶ θάβαινε τὴ θούλησή του. Περίμενε, σὰν νάξερε πὼς θὰ μάθαινε τὴν αἰτία τῆς ἀγρύπνιας σ' αὐτὸ τὸ σπίτι, χωρὶς νὰ μετακουνηθεῖ.

Τὸ προαίσθημα δὲν τὸν γέλασε. Ἐνα σκυλὶ οὐρλιαξε, ἀνοιξεν ἡ πόρτα καὶ πρόβαλεν ἕνας ἄνθρωπος, τυλιγμένος ἀπὸ κορφῆς ὡς τὰ νύχια μ' ἕνα ἄσπρο χράμι. Ἐμοιαζε πῶτερο μὲ φάντασμα παρὰ μ' ἄνθρωπο κι ἀφοῦ στάθηκε λίγο μπροστὰ στὸ σπίτι ἀπ' ὅπου ξεπρόβαλε, προχώρησε καὶ στάθηκε στὶς πόρτες τριῶν ἄλλων σπιτιῶν κι ἀπόθεσε μὲ προσοχὴν κάτι. Ἄμα τέλειωσε τὸ ἔργο του, τὸ ἀλλόκοτο τοῦτο πλάσμα προχώρησε, ξαναστάθηκε στὸ σπίτι ἀπ' ὅπου εἶχε βγεῖ καὶ κατηφόρησε πρὸς τὸ ρέμα. Ἐφτασε στὸ βάθος του καὶ στάθηκε στὸ πῶς σκοτεινὸ μέρος, ποὺ τὸ ἴσκιωναν δυὸ κατάμαυροι βράχοι. Ἐκεῖ ἀναψε μιὰ μικρὴ φωτιά ἀπὸ φρύγανα, ποὺ βοήθησαν τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ νὰ λύσει τὸ μυστήριον τοῦτου τοῦ νυχτοπερπατητῆ. Φανερώθηκε πρῶτα τὸ κεφάλι μιᾶς μελαψῆς κι ὁμορφῆς γυναίκας ποὺ, ἀφοῦ ἔρριξε ἕνα μυρουδικὸ στὴ φωτιά, πέταξε ἀπὸ πάνω της τὸ χράμι καὶ πρόβαλε ἕνα γυμνὸ μεστωμένο γυναικεῖο κορμί. Ἐτσι ὀλόγυμνη ἄρχισε νὰ φέρνει ἀπλοὺς γύρους γύρω ἀπ' τὴν φωτιά κι ἀδιάκοπα νὰ ρίχνει μυρουδικὰ ὡς ποὺ στέριωσε πάνω στὴ φλόγα ἕνα τσουκάλι, ποὺ σὲ λίγο ἄρχισε ν' ἀχνίζει. Τότε, τοῦτο τὸ ξαδιάντροπο πλάσμα, ἄρχισε νὰ χορεύει γύρω ἀπ' τὸ τσουκάλι ποὺ ἔβραζε καὶ νὰ ξεστομίζει λόγια, ποὺ ὁ γέροντας δὲν μπορούσε νὰ ξεδιαλύνει. Μιὰ πρωτόφαντη κι ἀλλόκοτη ταραχὴ φούντωσε μέσα του, ποὺ μπερδεύει τὶς προσευχὰς του.

Ἴμεινε κάμποσο ἀποσοβλωμένος καὶ παρακάλεσε τὴν Παισιγία νὰ τοῦ στερεώσῃ τὴν ἀχαμνὴ τοῦ δύναμη καὶ νὰ τὸν φωτίσῃ στὸ πρεπούμενο.

Ἡ γυναῖκα ξακολουθοῦσε τὸ χορὸ τῆς κι ὕστερα ἄρχισε νὰ περιρριζώνει τρίχες ἀπὸ τὰ μαλλιά τῆς καὶ νὰ τὶς προβάλλει ἀπὸ τὸ φέγγος τοῦ φεγγαριοῦ.

Ὁ Παπουλάκος ἄρχισε τότε, σερνάμενος κατὰ γῆς, νὰ καταηφορίζει πρὸς τὸ ρέμα. Κρυμένος πότε στὰ θράχια καὶ πότε στὰ χαμόδενδρα, ἀλαφροπατώντας σὰ γατί, κατηφόρισε κριαρὰ καὶ στάθηκε σ' ἓναν ἀποξεραμένον κορμὸ ν' ἀφουρμαστῆ. Ἀπὸ κεῖ ἔβλεπε κι ἄκουγε τὸ παραμικρὸ κι ἔτσι ἐμμελῶς νὰ σκύθει πάνω ἀπὸ τὸν ἀχνὸ τοῦ τσουκαλιοῦ καὶ ἐκεῖ νὰ ἀκούσῃ νὰ λέει:

Ἢ θρονιὴ νὰ τὴν ταράξει
νὰ τὴν κάψῃ ἀστροπελέκι
τὸ λεπίδι νὰ τὴν σφάξῃ
ὅπου εἶναι κι ὅπου στέκει.

Ἦπνος νὰ μὴν ἀναπάψῃ
τὰ γαλάζια τῆς τὰ μάτια
νὰ φυράνουν τὰ βυζιά τῆς
σὲ κακοῦ χτικιοῦ πλεμάτια.

Καὶ τὸ ρόδιτό τῆς χεῖλη
σὰν τὸ χιόνι νὰ ξασπρίσῃ
καὶ στὸ αἶμα μάγουλό τῆς
τὸ τριφύλλι νὰ καθῆσῃ.

Νὰ τὴν πᾶν νὰ τὴνε φέρνουν
σὲ γιατροὺς καὶ σὲ ξωκκλήσια
κι Ἦπνος νὰ μὴν τὴ γλυκαίνει
παρ' ἔχτός στὰ κυπαρίσσια.

Ἄντρας νὰ μὴν τὴν ἀγγίξῃ
κανεὶς ἄλλος ἀπ' τὸ χάρο.

Κι οί δαιμόνοι νά τῆς λένε:
 "Ἐλα νά χαροῦμε Μάρω.

Τελώνιο μου καλό
 Τελώνιο μου χρυσό
 φέρε γύρω τὴν ἀνέμη
 νά τυλίξεις τὴ Μαριό.

Σκοινί, σαπούνι
 τρίχες, καθαλίνες
 σιδερένιες σφῆνες
 καὶ ἀπήγανος.

Αἷμα τοῦ θατράχου
 γάλα ποντικοῦ
 τῆς ὀχιᾶς φαρμάκι
 σάλιο τοῦ σκορπιοῦ.

Πάρτε τα τελώνια
 σῦρτε τα ἀνέμοι
 δώστε τὰ χαρίσματα
 τοῦ θανατικοῦ.

Κι ἀφοῦ εἶπε κι ἄλλες κατάρες κι ἱκεσίες στὸν ἄρχοντα τοῦ σκοταδιοῦ, ἄρχισε νά ρίχνει κι ἄλλα πράματα στὸ τσουκάλι.

Μ' ἓνα σάλτο σάν τὸ ζαρκάδι, ὁ Παπουλάκος θρέθηκε δίπλα τῆς καὶ τὴν ἄδραξε ἀπὸ τὰ μαλλιά.

Ποτὲ δὲν θυμόταν νά τὸν ἔχει συνεπάρει τόσο πολὺ ἢ ὀργή. Οὔτε καὶ τὴ νύχτα ποὺ κακομεταχειρίστηκε τὸν Ἄθέρκιο καὶ τὸν Κοσμά εἶχε τόσο κυριέψει τὸ πνέμα του. Τούτῃ τὴ νύχτα τόνιωσε πὼς πάλευε σῶμα πρὸς σῶμα μὲ τὸ διάβολο κι ἔπρεπε νά τόνε συντρίψει, ἀπαράλλαχτα ὅπως ὁ "Αἰ Γιώργης εἶχε συντρίψει τὸ δράκοντα.

Τῆς κατάφερε μὲ τὸ ραβδί του δυὸ δυνατὲς στὴ ρόχη τῆς, ἀλλὰ ἡ νέα γυναίκα, πιὸ σθέλτα καὶ ψυχωμένη, μ' ἓνα

αυτοῦ τρόνταγμα, λευτέρωσε τὰ μαλλιά της ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ, στρίγγλισε σὰ δαιμονισμένη κι ἔτσι γυμνή καθὼς ἦταν ἐβόλεε στὰ πόδια γιὰ τὸ χωριό.

Καὶ τοῦ Χριστοφόρου ὅμως δὲν τούλειπεν ἡ δύναμη καὶ τὰ χέρια καὶ στὰ πόδια. Ἐτρεξε τὸ κατόπι της καὶ τὴν ἔκλεισε κοντὰ στὸ σπίτι της καὶ τῆς κατάφερε ἕνα χτύπημα ἐπιτό στὸ κεφάλι, ποῦ τὴν ἔκαμε νὰ οὐρλιάξει σάν τὸ παρμένο σκυλί.

Καθὼς ὅμως τὴ χτύπησε, τὸ πόδι του σκόνταψε σὲ μιὰ πόρτα κι ὁ γέροντας ἔπεσε χάμω, κι ἔτσι ἡ γυναίκα κατάφερε νὰ χωθεῖ στὸ σπίτι της καὶ νὰ κλειδαμπαρώσει τὴν πόρτα.

Τὰ οὐρλιαχτά της ὅμως ξεπνήσανε καὶ ξεσηκώσανε πολλοὺς. Κοντοζύγωνε πιά ἡ αὐγὴ κι ὁ ὕπνος ἦταν ἀνάλαφρος. Εἰρήγορα ξεπετάχτηκαν στὸ δρόμο ἕνα σωρὸ χωριάτες κι ἕνα θρέθηκαν μπροστὰ στὸ γέροντα κι εἶδανε ποιὸς εἶναι, καὶ τολμοῦσαν καλὰ-καλὰ νὰ ρωτήσουν τί στάθηκε.

Ὁ Χριστοφόρος, πρὶν τοὺς ξηγήσει, τοὺς πρόσταξε:

— Ἀκολουθαῖτε με.

Μπροστὰ αὐτὸς καὶ πίσω του ὡς τριάντα χωριάτες σταθήκανε στὶς τρεῖς πόρτες ποῦ ἡ γυναίκα εἶχε ἀποθέσει τὰ δέματα. Ὁ Χριστοφόρος ἀνακάλυψε καὶ στὶς τρεῖς ἕνα σβῶλο κερὶ ζυμωμένο μὲ μαλλιά, μὲ σιδερόπροκες καὶ τυλιγμένο σ' ἕνα ροῦχο.

Ὁ γέροντας τὰ μάζεψε καὶ τάρριξε στὸ ταγάρι του.

Ἔστερα γύρισε, μ' ἀκολουθία πάντα τοὺς χωριάτες, στάθηκε μπροστὰ στὸ σπίτι τῆς μάγισσας καὶ τοὺς ρώτησε:

— Ποιὰ εἶν' αὐτὴ ποῦ κάθεται σὲ τοῦτο τὸ σπίτι;

Δὲν πρόφτασε ν' ἀποσώσει τὸ λόγο του καὶ ξαφνικὰ ἀνοιξεν ἡ πόρτα τοῦ σπιτιοῦ καὶ πετάχτηκεν ὄξω ἕνα παληκάρι σκυθρωπὸ καὶ ψηλὸ ὡς δυὸ μέτρα.

— Ποιὸς εἶσαι σύ, φώναξε τοῦ Παπουλάκου, ποῦ ἦρτες νὰ χτυπήσεις μιὰν ἀνυπεράσπιστη γυναίκα;

— Χάσου ἀπὸ μπροστὰ μου, τ' ἀποκρίθη ὁ Παπουλάκος, γιατί τίποτα δὲ θὰ μὲ κρατήσει νὰ χτυπάω ὅσο ἀνασαίνω τὸ σατανά.

—Μαῦρος καὶ σκοτεινὸς σατανὰς εἶσαι σύ, φώναξε τὸ παληκάρη, καὶ φύγε στὸ λεφτὸ ἀπὸ δῶ ἂν δὲν τόχεις τάμα νὰ θαφτεῖς στὸ Γιωργίτσι.

—Ἐγνοια μου δὲν εἶναι ποὺ θὰ θαφτῶ, ἀλλὰ νὰ σπάζω τὸ κεφάλι τοῦ φιδιοῦ ὅπου τ' ἀνταμώνω.

Τότες ὁ Πέτρος τοῦ Μιχαλόπετρου, τράβηξε ἀπὸ τὸ σελάχι του τὸ λάζο καὶ χύμηξε νὰ χτυπήσει τὸ γέροντα.

Ὁ Παπουλάκος ἔκαμ' ἓνα θῆμα πρὸς τὰ πίσω καὶ πρόβαλε τὴ λαθὴ τοῦ ραθδιοῦ του ποὺ ἦτανε σταυρὸς καὶ τὸ μαχαίρι ἔπεσε κατὰ γῆς, ἐνῶ τὸ χέρι τοῦ Μιχαλόπετρου ἔμεινε ξυλιασμένο.

Οἱ χωριάτες, ποὺ εἶχανε κιόλας πληθύνει, σαστισμένοι μπροστὰ στὸ θάμα, γονάτισαν καὶ φωνάξανε:

—Συχώρεσέ τον παπούλη καὶ μὴν ξεσυνωριστεῖς τ' ἄμυαλα νιάτα.

Ὁ Παπουλάκος τότες ζύγωσε τὸ νιό, ἔπιασε τὸ χέρι του, τὸ θλόγησε καὶ τὸ χέρι μαλάκωσε πάλι καὶ λύγισε.

—Σύρε στὸ σπίτι σου, εἶπε τοῦ Μιχαλόπετρου καὶ μὴν ματαβάλλεις τὸ πόδι σου σ' αὐτὴ τὴ φωλιά τοῦ διαβόλου. Σύρε νὰ νοικοκυρευτεῖς μὲ μιὰ τίμια κοπέλλα γιὰ νάχεις καλὰ ὕστερνὰ κι ἀγαθὴ κρίση ἀπὸ τὸν πλάστη σου.

Ὁ Μιχαλόπετρος, ἀμίλητος, μὲ σκυμένο κεφάλι, τραβήχτηκε.

Τότες ὅλο τὸ πλήθος, συνεπαρμένο ἀπ' ὅσα εἶχε δεῖ κι ἀπὸ ὅσα εἶχεν ἀκούσει, τριγύρισε τὸν Παπουλάκο καὶ στριμωνόταν νὰ τοῦ φιλήσει τὸ χέρι, νὰ πιάσει τὸ ράσο του καὶ πάσχιζεν ὁ καθένας νὰ θρεθεῖ πλαῖι στὸ γέροντα. Τότες ἀκούστηκε μιὰ γυναικεῖα φωνή:

—Νὰ θάλουμε φωτιά στὸ σπίτι της καὶ νὰ τὴν κάψουμε ζωντανή, τὴ μάγισσα τοῦ διαβόλου.

—Νὰ τὴν κάψουμε, νὰ τὴν σουθλίσουμε, ἀκουστήκαν δυὸ ἄλλες γυναικεῖες φωνές.

—Ποιὲς εἶν' αὐτὲς ποὺ θένε νὰ κάψουνε ζωντανὴ τὴ μάγισσα; ρώτησε δυνατὰ ὁ Παπουλάκος.

—Ἐμεῖς, ἀποκριθῆκαν μαζὶ καὶ οἱ τρεῖς γυναῖκες.

—Ζυγῶστε σιμὰ νὰ σᾶς δῶ, τοὺς εἶπεν ὁ Παπουλάκος.

Καὶ οἱ τρεῖς μεσόκοπες γυναῖκες, ἡ Παναγιώτα ἢ Βασίλεινα, ἡ Κατίγκω ἢ Μανώλαινα καὶ ἡ Γιωργίτσα τοῦ Σιταμῆ, ζυγώσανε.

—Ἐχετε τοὺς ἄντρες σας; τίς ρώτησε.

—Τοὺς ἔχουμε, ἀποκριθῆκαν καὶ οἱ τρεῖς καὶ τοὺς δείχνανε.

—Πόσα παιδιά ἔχεις τοῦ λόγου σου; ρώτησεν ὁ Παπουλάκος τὴν Παναγιώτα.

Ἡ Παναγιώτα σήκωσε τὰ μάτια καὶ κοίταξε τὸ γέροντα. Δάκρυα κύλησαν ἀπὸ τὰ μάτια της ἐνῶ τὸ σαγόνι της καὶ τὰ χέρια της τρέμανε.

—Ἡρέμησε Παναγιώτα, τῆς εἶπεν ὁ γέροντας καὶ πίστεψε πὼς ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Παναγία δὲν ἀφήνουν κανέναν ἀπροστάτευτον. Γαλήνεψε τὸ πνεῦμα σου καὶ τὴν ψυχὴ σου καὶ ἀποκρίσου μου.

—Τριά ἀγόρια ἔθαψα μὲ τὰ ἴδια μου τὰ χέρια κι ἓνα κορίτσι μ' ἀπόμεινε δεκαενητὰ χρονῶ, ἡ Μάρω.

—Κι ἡ Μάρω ἀγάπησε τὸν Πέτρο τὸν Μιχαλόπेत्रο, συμπλήρωσεν ὁ Παπουλάκος, κι ὁ σατανὰς θάλθηκε νὰ χαλάσει ἓνα σπίτι τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ φτιάξει ἓνα σπίτι τοῦ διαβόλου.

Ἡ Παναγιώτα γούρλωσε τὰ μάτια της κι ἀναρωτήθη, μαζί μ' ὄλο τὸν κόσμον, ποῦθε ἤξερε ὅλα τοῦτα ὁ ὄσιος. Μαζὶ ὅμως μὲ τὴν ἀπορία, φούντωσε μέσα της καὶ τὸ θάρρος.

—Ναῖσκει παπούλη μου, τοῦπε, τούτη ἡ διαβολογεννημένη θάλθηκε νὰ μ' ἀφανίσει τὸ παιδί μου. Θὰ μαραζώσει ἡ Μάρω γέροντα.

—Ποῦ κάθεςαι; τὴ ρώτησε ὁ γέροντας.

—Νά. Καὶ τούδειξε τὴν πόρτα ἀπ' ὅπου ὁ Παπουλάκος εἶχε μαζώξει τὸν πιὸ μεγάλο κέρινο σβῶλο.

—Νὰ τὴν κάψουμε τὴν στρίγγλα, ξανάπε ἡ Παναγιώτα. Τόσοι Μανιάτες καὶ κανέναν δὲν εἶχε τὴν ἀποκοτιὰ νὰ μετρηθεῖ μαζί της, ἀκόμα κι ὁ δικός μου ὁ Βασίλης. Κάνουνε τοὺς νταῆδες, σφάζονται γιὰ ψήλου πήδημα καὶ φοβοῦνται τούτη τὴ γέννα τοῦ διαβόλου. Ἔτσι φοβοῦνται καὶ τὴ μάνα της τὴν Ἀνέζω, τὴν κατσικοπόδαρη, στὴν Παλιόχωρα καὶ τὴ θεία της τὴν Μυγδαλιὰ στὴν Καρδαμύλη. Λένε πὼς θόλι δὲν

τήν πιάνει, οὔτε μαχαίρι, οὔτε φαρμάκι κι ὅμως τὴν ρήμαξε τὸ ραβδί σου...

—Ποτές δὲν εἶπαμε τέτοιες κουθέντες, τὴ διάκοψεν ὁ ἄντρας της.

—Τάπατε Βασίλη, τάπατε, ἐτίμενεν ἡ Παναγιώτα. Τὸ Μανιάτικο, ποῦ δὲ φοβήθηκε τὸν Τοῦρκο, τρέμει μπροστά σέ τρία ἔρωμοθήλυκα. Ἐμένα νά πιστέψεις παπούλη. Τρέμουνε ἄντρες καὶ γυναῖκες...

—Ποιὸς δὲ φοβᾶται τὸ διάβολο, διάκοψεν ἡ γριὰ Φλαντρώ. Μ' ὅσες τάθαλε ἡ Γαρυφαλιά ὅλες εἶχανε κακὰ ὕστερνά. Μὴ δὲν ἦτανε τρελλὸς καὶ παλαθὸς ὁ Μιχαλόπετρος μὲ τὴ Μάρω σου; Ὁ ἴδιος δὲν τράθηξε πρὶν ἀπὸ λίγο τὸ λάζο νά σκοτώσει τὸ γέροντα;

—Σωπάστε, τοὺς φώναξε προσταχτικὰ ὁ Παπουλάκος. Φοβᾶστε γιατί λιγότεψεν ἡ πίστη σας κι ἀπειρατήσατε τὸ δρόμο τοῦ Χριστοῦ. Γιατί τάχα δὲν τὴν φοβᾶμαι γώ; Οὔτε πιὸ γερός εἶμαι ἀπὸ σᾶς, οὔτε πιὸ νέος. Δὲν εἶναι ὅμως τὸ μυαλὸ καὶ τὰ χέρια ποῦ μοῦ δώκανε τὴ δύναμη νά χτυπήσω μὲ τοῦτο τὸ ραβδί κατακέφαλα τὸ σατανά, τὴν ὥρα ποῦκανε τὰ μάγια του, ἀλλὰ ὁ Χριστός. Μονάχα ἂν γυρίσῃ στὸ Χριστο θά σπάσετε τίς δαιμονικὲς κλωστές, ποῦ οἱ μάγισσες κικλῶνουνε τὰ σπίτια σας καὶ δένουνε τοὺς ἄντρες καὶ βασκαίνουνε τὰ παιδιὰ σας. Ὅμως τὰ μάγια της κι οἱ δαιμόνοι ποῦ τὴ βοηθᾶνε στάθηκαν ἀνήμπορα νά τὴ γλυτώσουν ἀπ' τὸ ραβδί μου...

—Νά μᾶς ζήσεις παπούλη, φωνάξανε ὅλες οἱ γυναῖκες... Εἶσαι ὁ πρῶτος ποῦ τιμώρησες αὐτὸ τὸ διάβολο... Νά τὴν κάψουμε παπούλη...

Ὁ Παπουλάκος ἔρριξε μιὰ ἄγρια ματιὰ σ' ὅλους.

—Σωπάστε, τοὺς φώναξε. Δὲν εἶναι τῆς ἐξουσίας μας νά καίμε ἀνθρώπους. Μὴν ἀφήνουμε τὸ νοῦ μας νά φιλώνει καὶ νά καταπιάνεται μὲ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ... Ἀπὸ τούτη τὴν ὥρα τὸ Γιωργίτσι εἶναι λευτερωμένο ἀπὸ τὰ μάγια, ἀλλὰ ἡ Μάνη εἶναι ζωσμένη ἀπ' ὄλοῦθε. Χρέος μας εἶναι νά καταλύσουμε τὸ βασίλειο τοῦ σατανᾶ στὴ γῆς, ἀλλὰ μὴν μᾶς περάσει ἀπὸ

το τοῦ πῶς μπορούμε νά κλείσουμε καί τίς πόρτες τῆς κόλασης, καί νά σθήσουμε τίς φωτιές της.

— Ἄμα θά φύγεις, ἡ μάγισσα θά ματακάμει τὰ θάματα της, εἶπεν ἡ Βασίλαινα. Πάλι θά δεθοῦνε όλωνῶν τὰ χέρια καί τὸ κλεικίνο θ' ἀφανίσει τὰ σπίτια μας καί τὰ παιδιά μας.

— Ὁ λόγος σου δείχνει, Παναγιώτα, πῶς δέν κατάλαβες τί σᾶς κρένω τόση ὥρα, ἀποκρίθη ὁ γέροντας. Δέν εἶμαι γώ πού μπορῶ νά χαλάσω τὸ ἔργο τοῦ σατανᾶ, ἀλλὰ ἡ δική σας ἢ πίστη στοῦ Χριστοῦ. Ἄν πορευτεῖτε κατὰ τὸ Λόγο του, τότες ἢ κλωστή πού σᾶς δένει θά κοπεῖ. Τότες τὸ Γιωργίτσι θ' ἀφανίσαι λεύτερο. Ἄντις νά γυρεῦτε ν' ανάψετε φωτιές νά κήψετε ἀνθρώπους, ανάψτε ὅλα τὰ σβυστὰ καντήλια στὰ ξωκλήσια, πού προσμένουν τὸ ποσάναμα τοῦ χριστιανοῦ, καί κατ' ἀφανισμένα μοναστήρια. Δράμετε ὅλη στήν ἐκκλησιά σας καί στὰ κόνισματα τῶν σπιτιῶν σας, ἀγαπηθῆτε ἀναμεταξύ σας, μονιάστε, κάμετε δικόν σας τὸν πόνο τοῦ διπλανοῦ σας, ἀγρυπνήστε στοῦ προσκέφαλο τῶν ἀρρώστων, ταῖστε τοὺς πεινασμένους, ποτίστε τοὺς διψασμένους, ντύστε τοὺς γυμνοὺς καί τὰ μάγια θά σκορπιστοῦνε στοὺς τέσσερις ἀνέμους. Μάγια θά πεῖ ἡ λειψή σας πίστη, ἡ ξεραμένη ἀγάπη. Οἱ μάγισσες δέν μποροῦν νά θάλουν τὸ πόδι τους στον ἀγρὸ τοῦ Χριστοῦ, στοῦ περιθόλι τῆς ἀγάπης. Τὰ μάγια μόνο στὰ ρημαγμένα καί τὰ παρατημένα χωράφια θλασταίνουν καί μονάχα στοῦ θειάφι τῆς κακίας ριζώνουν. Κανέναν μὴν φοθάστε ὅσο στήν καρδιά σας θρίσκειται ὁ Χριστός.

— Ἐλᾶτε χωριανοὶ νά πάμε στήν ἐκκλησιά, φώναξε ἕνας γηραλέος. Ἐλᾶτε ν' ανάψουμε τὰ καντήλια καί ν' ἀναστήσουμε τὴν ἀγάπη, καθὼς μᾶς ὀρμήνεψεν ὁ γέροντας.

Καί ὅλοι, σάν ἕνας ἄνθρωπος, τραθήξανε στήν ἐκκλησιά.

Δυὸ ἄνθρωποι μονάχα μείναμε ὁ ἕνας ἀντίκρυ στον ἄλλον.

Ὁ Χριστοφόρος κι ἡ Παναγιώτα τοῦ Βασίλη.

— Γιατί δέν πᾶς καί σὺ στήν ἐκκλησιά; τὴν ρώτησεν ὁ Χριστοφόρος.

— Μήπως ἐσὺ κι ὁ λόγος σου δέν εἶναι ἡ ἐκκλησιά;

— Ὁχι Παναγιώτα, τὴ διάκοψεν ὁ γέροντας. Μὴν θλαστημᾶς. Οὔτε γώ, οὔτε ὁ λόγος μου εἶναι ἡ ἐκκλησιά.

Εἶναι πολὺ μεγάλο πρᾶγμα ἡ ἐκκλησιὰ καὶ πολὺ μικρὸς ὁ ἄνθρωπος γιὰ νὰ τὴν παραστήσει. Ἐνας μονάχα ἦταν ἡ ἐκκλησιὰ καὶ κανένας ἄλλος: Ὁ Χριστός. Ἐκεῖνος ὅμως ἦταν Θεὸς καὶ θεμελιωτὴς τῆς. Ὁ κλῆρος ὁ δικὸς μας εἶναι νὰ βοτανίζουμε ἀδιάκοπα τοῦτο τὸν θαυμαστὸν ἀγρὸ ἀπὸ τ' ἀγκάθια καὶ τὴν τσουκνίδα καὶ νὰ τὸν κρατᾶμε καθαρὸν γιὰ τὴν ἀγαθὴ σπορά. Κι ὅσοι περισσότεροι εἶναι οἱ βοτανιστῆς κι οἱ μπιστεμένοι δραγάτες, τόσο πῶς πλούσιο καρπὸ θὰ δώσει ἡ γῆς. Βρισκόμαστε ὅμως ἀκόμα μακριὰ ἀπὸ τὸ Χριστό, Παναγιώτα. Δὲν κατάφερες ἀκόμα νὰ τὸν κλείσεις στὴν καρδιά σου καὶ γι' αὐτὸ δὲν πῆγες στὴν ἐκκλησιὰ. Μὴ μπορώντας ν' ἀκουμπήσεις σὲ κείνον, πᾶς ν' ἀκουμπήσεις σὲ μένα, πού εἰμαι ἕνας ἀδύναμος καὶ κριματισμένος ἄνθρωπος. Ξαμάκρυνε τὴν ἔγνοια σου ἀπὸ τὰ χεροπιαστὰ καὶ ζύγωσε τ' ἅγια. Ἐκεῖ εἶναι ἡ σωτηρία καὶ κεῖ ἡ ἀνάπαψη.

—Πῶς νὰ σηκωθῶ ὡς τ' ἅγια, χωρὶς βοήθεια;

—Δὲν εἶν' αὐτὴ ἡ ἀφορμὴ πού σὲ κράτησε δῶ, γυναῖκα.

Ἐμεινες γιατί πιστεῖς στὴ δύναμή μου καὶ προσμένεις νὰ γιατρέψω μὲ μάγια τὴ θυγατέρα σου. Μάγο μὲ λογαριάζεις καὶ μένα, καθὼς λογάριαζες ὡς τώρα τὴ Γαρουφαλιά καὶ τὸ σοὶ τῆς. Ἐσύ, πού γυρεύεις σήμερα νὰ κάψουμε ζωντανὴ τὴ Γαρουφαλιά, δὲν δρασκελίσες, πρὶν ἀπὸ καιρὸ, νύχτα τὸ κατόφλι τῆς καὶ τῆς γύρεψες νὰ κάνει μάγια γιὰ ν' ἀγαπήσει καὶ νὰ στεφανωθεῖ ὁ Μιχαλόπετρος τὴν θυγατέρα σου;

—Σώπα, σώπα, παπούλη, ἄρχισε νὰ θρηνολογᾶ ἡ Παναγιώτα.

—Ἐσύ, πού γυρεύεις σήμερα νὰ τὴν κάψεις, δὲν τῆς κουβαλοῦσες χαρίσματα γιὰ νὰ μιλήσει μὲ τ' ἄστρα καὶ τὸ φεγγάρι, μὲ τὸ νερὸ τοῦ πηγαδιοῦ καὶ μὲ τὴ φωτιά, γιὰ νὰ δέσει τὸ Μιχαλόπετρο στὸ πλευρὸ τῆς Μάρως;

—Λυπήσου με, γέροντα, λυπήσου με, παρακαλοῦσε ἡ Παναγιώτα.

—Ἄν εἶχατε κριτὴ τὴ δικαιοσύνη τοῦ κόσμου τούτου, θὰ σᾶς ἔκαιγε ἀντάμα καὶ τὶς δυὸ, καὶ μαζί μὲ σᾶς καὶ τὴν Κατίγκω καὶ τὴ Γιωργίτσα, κι ὄλους κι ὄλες σας, γιατί στὰ ἴδια χνάρια τοῦ σατανᾶ περπατήσατε. Ἐσεῖς θεριέψατε τὴ δύναμή

της καί για τοῦτο κανείς δέν εἶχε τή δύναμη νά σηκώσει τὸ ραβδί του στὸ κεφάλι της. “Ὅλοι σας εἶσαστε ἕνα μαζί της, ἰξὸν μιά...

—Ποιά; γούρλωσε τὰ μάτια της ἡ Παναγιώτα.

—Ἡ Μάρω, ἡ θυγατέρα σου. Μονάχα αὐτὴ νίκησε τὸ διάβολο στὸ Γιωργίτσι.

“Ἐνας κόμπος ἔπνιξε τὴ φωνὴ τῆς Παναγιώτας.

—Τὴν ἄμοιρη τὴ γυροφέρνει τὸ μαράζι...

—Γρήγορα θὰ δεῖς πὼς κανένα μαράζι δέν τὴ γυροφέρνει. Προχώρα στὸ σπίτι σου καί σ' ἀκολουθῶ.

Ἡ Παναγιώτα σκούπισε τὰ κλαμένα μάτια της κι ὑπάκουσε. Σὲ λίγο δρασκελοῦσαν τὴν πόρτα στὸ φτωχικὸ τοῦ Βασίλη καὶ στὴ μέση τῆς κάμαρης στεκόταν ὀρθή, ντυμένη τὰ γιορτινά της ἡ Μάρω.

Λαμποκοποῦσαν τὰ καταγάλανα μάτια της κι ἀπόρησε ἡ μάνα της μέ τ' ἄλικο χρῶμα ποῦχε φουντώσει στὰ μάγουλά της. Ἀνείπωτη χαρὰ ἀντιφέγγιζε τούτη ἡ ὁμορφιά καὶ γιὰ τὴν ἐπιτυχία της μιλοῦσε ὀλάκαιρη.

Ἐτρεξε στὸ γέροντα, τοῦ φίλησε γονατιστὴ τὸ χέρι καὶ κείνος τῆς εἶπε:

—Πὼς τόξερες πὼς θαρθῶ;

—Κεῖ ποὺ κοιμώμουν, πρὶν λαλήσει τορνίθι, εἶδα μιὰν ὀχιά νά κρατᾶ ἕνα μῆλο στὸ στόμα της καὶ νά τ' ἀποθέτει στὰ χεῖλη μου. Ὑστερα εἶδα τὴν ὀχιά νά μεγαλώνει τόσο πολὺ ποὺ ἔξωσε ὅλο τὸ Γιωργίτσι, σφούραγε κι' ἔβγαζε μαῦρο καπνὸ ἀπ' τὰ ρουθούνια της. Τοῦτος ὁ καπνὸς καθὼς σηκωνόταν, ἔγινε ἕνα θαρὺ καὶ μαῦρο σύγνεφο, ποὺ ἔκρυψε τὸν ἥλιο ἀπ' τὸ χωριό. Εἶχε κοπεῖ ἡ ἀνάσα μου καὶ νόμισα πὼς ἔφτασε τὸ τέλος τῆς πλάσης καὶ σφιγγόταν ἡ καρδιά μου γιὰ τὴν κατάρρα ποὺ ἔπεφτε στὰ κεφάλια μας. Μ' ἔπνιγεν ἡ τρομάρα, ὅταν ξάφνου πρόβαλεν ἡ ἀγιοσύνη σου, ἀπαράλλαχτη καθὼς σὲ βλέπω τώρα στὸ σπίτι μας, καὶ μ' ἕνα δυνατὸ χτύπημα χτύπησες κατακέφαλα τὴν ὀχιά, ποὺ ὀλάκαιρη παράλυσε καὶ σκόρπισε σὰν καπνὸς μέσα στὸ ρέμα. Ἄκουσα καθαρά τὸ ραβδί σου νά χτυπᾶ τὸ κεφάλι τοῦ θεριοῦ κι ἄκουσα καθαρά τὸ οὐρλιαχτό του, ποὺ πίστεψα πὼς σκίζεται ἡ γῆς.

“Υστερα μὲ μιᾶς καθάρισεν ὁ οὐρανὸς καὶ χάραξεν ἡ αὐγή.
 “Άκουσα τορνίθι καὶ ξύπνησα. “Άμα εἶδα τὸν πατέρα μου
 καὶ τὴ μάνα μου νὰ ξεπορτίζουν δὲ μίλησα, ἀλλὰ περίμενα.
 Κεῖ ποῦ καθόμουν, ἀνοιξα τὸ παραθύρι ν’ ἀκούσω τί γίνεται
 κι εἶδα ἕνα πουλί νὰ μπαίνει καὶ νὰ κάθεται πάνω στὸ κόνι-
 σμα τῆς Μεγαλόχαρης. “Άνοιξε τὶς φτεροῦγες του καὶ τρα-
 γούδησε μ’ ἀνθρώπινη λαλιά.

—Τί σοῦπε; ρώτησε ὄλο ἀγωνία ὁ Παπουλάκος.

Δῶς στήν Παναγιά
 νειάτα κι’ ὀμορφιά
 δῶσε στὸ Χριστό
 ὄλη τὴν καρδιά.

—Τοῦτα εἶπε τὸ πουλί, συνέχισε ἡ Μάρω, καὶ πάλι πέταξε,
 κι ἔφυγε. Τότες γονάτισα, ἔκαμα τὴν προσευχή μου, συγύρι-
 σα τὸ σπίτι, ντύθηκα τὰ γιορτινά μου καὶ περίμενα τὴν ἀγιό-
 τη σου.

—Καὶ τί πᾶν νὰ ποῦν ὄλ’ αὐτὰ μωρή; ρώτησεν ἡ μάνα της.

—Πῶς θὰ καλογερέψω μάνα. Στολίστηκα γιὰ νὰ πάω στὸ
 Χριστό.

—“Ετσι μωρή θὰ χαραμίσεις νιάτα κι ὀμορφιά, φώναξεν ἡ
 μάνα της, κι ἄρχισε νὰ θρηνολογᾷ καὶ νὰ μοίρεται τὴν κόρη
 της ζωντανή.

Ὁ Παπουλάκος τὴν κοίταξε καὶ τῆς εἶπε:

—Δὲν στόχα πεῖ, Παναγιώτα, πῶς δὲν ἔβαλες τὸν Χριστό
 στὴν καρδιά σου; Γιατί βλαστημᾷς καὶ κολάζεσαι;

Δὲν εἶχεν ἀποσώσει τὴ θαυμαστὴν αὐτὴν ἱστορία καὶ ξα-
 φνικὰ ἀνοιξεν ἡ πόρτα καὶ πρόβαλε ὁ Πέτρος ὁ Μιχαλόπε-
 τρος.

Κοντοστάθηκε δισταχτικὸς κι ὕστερα προχώρησε πρὸς τὸ
 γέροντα καὶ τοῦπε:

—Συχώρα με παπούλη, γιατί ἂν μοῦ πεῖς πῶς δὲ μὲ σχωρ-
 νᾶς θὰ σκοτωθῶ.

—Πολὺ πρὶν μοῦ τὸ γυρέψεις σ’ ἔχω χωρέσει, ἀποκρίθη
 ὁ γέροντας.

Καί γυρίζοντας πρὸς τὴ Μάρω ὁ Πέτρος, ποῦ ποτές δὲν τὴν εἶχε δεῖ τόσο ὁμορφή καὶ τόσο χαρούμενη, τὴ ρώτησε:

—Ἐσὺ Μάρω μὲ σχωρνᾷς;

—Καὶ θέβαια σέ σχωρνῶ, ἀποκρίθηκε περίχαρη ἡ Μάρω. Ἰαὶ σοῦ χρωστῶ μεγάλη χάρη, γιατί ὁ δικός σου ὁ πόνος μοῦ φανέρωσε τὴ μεγάλη χαρά.

—Τότες, ἀφοῦ εἶν' ἔτσι, εἶπε χαρούμενος ὁ Πέτρος, εἴμ' ἐπιθυμῶ γιὰ τὰ στεφανώματα, ὅταν ὀρίσει ἡ θειά Βασίλαινα.

Ἡ Μάρω, χωρὶς ν' ἀποκριθεῖ, κατέβασε τὰ μάτια καὶ κέρασε στὴν ἄλλη κάμαρη.

Ὁ Μιχαλόπετρος πειραγμένος, κοίταξε τὴ μάνα της.

—Τί πάει νὰ πεῖ αὐτό; τὴ ρώτησε.

—Ὡχου παιδάκι μου, ἔβαλε τὰ κλάματα ἡ μάνα της, πλερώνω πολλές ἀμαρτίες. Ἡ Μάρω δὲ θέλει πιά στεφάνι, θέλει νὰ καλογερέψει...

Ὁ Μιχαλόπετρος γύρισε πρὸς τὸ γέροντα.

—Εἶναι θάμα Θεοῦ τοῦτο ποῦ βλέπεις Πέτρο, εἶπεν ὁ γέροντας. Δὲν εἶναι ἡ ἀπελπισία ποῦ τὴν ἔσπρωξε σέ τούτη τὴν αἰσόφαση, ἀλλὰ ἡ ἀγάπη ποῦ φούντωσε μέσα της γιὰ τὸ Χριστό... Δέξου το καὶ σὺ μὲ χαρὰ κι ὄχι μὲ λύπη καὶ μὴν ἐναντιώνεσαι στὸ θέλημα τοῦ Κυρίου.

—Τὸ συλλογίστηκε καλά; ρώτησεν ὁ Μιχαλόπετρος.

—Ναὶ τ' ἀποκρίθηκεν ὁ γέροντας. Λιγοστὲς ψυχὲς μπῆκαν στὴ δούλεψη τοῦ Χριστοῦ, καλεσμένες τόσο ξεκάθαρα ἀπὸ τὸν ἴδιον.

Ὁ Μιχαλόπετρος κατέβασε τὸ κεφάλι, στάθηκε κάμποσο σιωπηλὸς κι ἀπὲ μίλησε:

—Ἐχετε γειά.

Κι ἔφυγε.

Σὲ λίγο ὄλο τὸ χωριὸ ἔμαθεν ὅσα ἐστάθηκαν. Κι ὅταν ὁ Παπουλάκος θρέθηκε στὴν ἐκκλησιά, δὲν εἶχε μείνει γέροντας ἢ παιδί, γερόντισσα ἢ κορίτσι, ποῦ νὰ μὴν πῆγε στὴν ἐκκλησιά καὶ νὰ μὴν ἀκουσε τὴν παράκλησι ποῦ διάβασεν ὁ παπάς.

Μόλις μπῆκεν ὁ Παπουλάκος κι εἶδε τελευταία ἀπ' ὁ-

λους τῆ Βασίλαινα γονατιστὴ νὰ προσεύχεται, σταυροκοπήθηκε καὶ χάρηκεν ἀπὸ καρδιάς.

Προχώρησε πρὸς τ' Ἅγιο Βῆμα κι ἅμα τέλειωσεν ἡ παράκληση γύρισε κι εἶπε τοῦτα τὰ λόγια στοὺς Χριστιανούς:

—“Ὀλη ἡ Μάνη εἶναι ζωσμένη μὲ τίς κλωστὲς τοῦ σατανᾶ καὶ δὲ φτάνει πού λευτερώθηκε τὸ Γιωργίτσι. Τοῦτος ὁ τόπος πρέπει νὰ γίνῃ τὸ κάστρο τοῦ Χριστοῦ. Σήμερα κιόλας πρέπει νὰ φύγω γιὰ τὴν Κρεμαστή, πρέπει νὰ πάω στοὺς Μολάους καὶ στὴ Σπάρτη καὶ στὴν Παλιοχώρα καὶ στὴν Καρδαμύλη καὶ στὸ Οἴτυλο καὶ στὴν Μονεμβασιά καὶ στὸ Γύθειο. Ὁ Δεσπότης Ἀσίνης ὁ Μακάριος, ἄνθρωπος θεοσεβούμενος, μοῦ μῆνυσε νὰ πάω τὸ ταχύτερο καὶ δὲν μπορῶ ν' ἀφηφίσω τὸ κάλεσμά του. Θλίβουμαι πού εἶδα τὸ σατανᾶ θρονισμένον μέσα στὸ Γιωργίτσι καὶ χαίρουμαι πού νιώσατε μὲ τί λογῆς ἄρματα πολεμιέται κι αὐτὸς κι οἱ μάγισσές του. Πρέπει ὅμως νὰ ξέρετε, πὼς ὁ δρόμος τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι εὐκόλος κι ἡ χαρὰ πού χαρίζει δὲν εἶναι τοῦ κόσμου τούτου. Εἶναι λάθος καὶ κρίμα νὰ τὸν θυμᾶστε τὸ Χριστὸ μονάχα ἅμα χτυπάει τὸ φυλοκάρδι σας ἀπὸ φόβο, ἢ ὅταν σᾶς σπρώχνει ἡ ἀνάγκη. Λένε ψέματα ὅσοι σᾶς ἱστοροῦνε πὼς τὸ ἔργο τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας εἶναι νὰ μᾶς βοηθᾶνε νὰ συνάζουμε πλοῦτος, ἢ ν' ἀποχτοῦμε δόξα καὶ τιμὲς, κι ὅσα ἀποζητᾶνε τὰ πάθειά μας. Ὁ Θεὸς δὲν μπερδεύεται σὲ τέτοιας λογῆς πράγματα καὶ τέτοια παρακάλια δὲν τ' ἀκούει. Σ' ὄλο τὸ Γιωργίτσι μονάχα ἡ θυγατέρα τοῦ Βασιλῆ, ἡ Μάρω, ἀγάπησε ἀληθινὰ τὸ Χριστό. Ὅλοι σας εἶστε κολασμένοι, ὅσο κολασμένη εἶναι κι ἡ Γαρουφαλιά κι ὅλοι σας γυρέψατε τὴ μεσιτεία της στὸ διάβολο γιὰ νὰ πετύχετε πονηρὲς δουλειές. Ὅλοι σας εἶστε θουτημένοι στὰ μάγια κι ὅλοι σας ξεμακρύνετε ἀπὸ τὸ Σταυρωμένο καὶ γυρέψατε νὰ μπητε κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη τοῦ σατανᾶ. Γιὰ τοῦτο κανενὸς τὸ χέρι δὲν εἶχε τὴ δύναμη νὰ κατεβάσει μιὰ μαγκουριά στὸ κεφάλι τῆς Γαρουφαλιάς. Ὅλοι σας, ἐχτὸς ἀπὸ τὴ Μάρω. Καὶ γιὰ τοῦτο ἡ Μάρω μπόρεσε νὰ κλείσει γιὰ πάντα τὸ Χριστὸ στὴν καρδιά της. Μὴν σᾶς περάσει ἀπὸ τὸ νοῦ ἡ ιδέα πὼς μὲ τρεῖς μαγκουριές ἀφανίζεται ὁ δαίμονας. Ὁ ἄνθρωπος εἶν' ἀνήμπο-

ρος νά συλλάβει μέ τὸ νοῦ του τὰ τερτίπια τοῦ σατανᾶ. Ἄμα δὲν τὰ θγάζει πέρα, ξέρει νά διπλώνεται καὶ νά ξεμακρύνεται, νά μαζώνεται, νά κουρνιαρίζει καὶ νά παρασταίνει τὸ χαμένο καὶ τὸν ἀφανισμένο. Δὲν εἶναι ὅμως οὔτε χαμένος, οὔτε ἀφανισμένος, ἀλλὰ μηχανεύεται στὸ σκοτάδι καὶ σκάβει πιὸ βαθειὰ λαγούμια γιὰ νά παγιδέψει τὸν ἄνθρωπο. Πρέπει ἀκόμα νά ξέρετε πὼς γιὰ τὴν πίστη σας καὶ γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ θ' ἀντικρύσετε τὴν καταφρόνια, τὸ πόμπημα, τὸν κατατρεγμὸ καὶ τὰ σίδερα τῆς φυλακῆς κι ἀμέτρητες φορές θὰ φάτε τὸ ψωμί σας θουτηγμένο στὸ δάκρυ καὶ στὸ αἷμα. Κάθε μέρα καὶ κάθε νύχτα φυλάγομαι ἀπὸ τὰ λαγούμια καὶ τὶς μηχανές τοῦ σατανᾶ καὶ σωσμοὶ δὲν ἔχουν. Οἱ τρανοὶ ἀρχόντοι μας βάλανε ὄρκο νά μὲ ξεκάνουν καὶ σκότωσαν τὸν ἴσκιό μου τὸν κατατρεγμὸ, τὰ σίδερα καὶ τὸ παρτόριο. Τίποτα ὅμως ἀπ' ὅλα αὐτὰ δὲ θὰ μὲ ξεμακρύνει ἀπὸ τὸ δρόμο ποῦ μὲ πρόσταξε ν' ἀκολουθήσω ἢ Χάρη της καὶ ἀπὸ τὶς προσταγές τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Μάρω προχώρησε κι ἤρθε καὶ στάθηκε κοντὰ του.

—Οὔτε μιὰ τρίχα τῆς κεφαλῆς σου δὲ θ' ἀγγίξει κανεὶς πρὶν πατήσῃ τὸ ξόδι μου.

Καὶ γυρίζοντας πρὸς τὸ πλῆθος, τοῦτος ὁ πεντακάθαρος κρῖνος τοῦ Ταῦγετου, εἶπε:

—Ὅσοι νιώθετε ἄντρες γιὰ πιὸ τρανὰ κι ὅσες γυναῖκες φλογίζει ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ἐλάτε ν' ἀκολουθήσουμε τὸ γέροντα στὸ δρόμο του. Ἐλάτε νά γίνουμε μέ τὰ κορμιά μας, μέ τὰ χέρια μας καὶ μέ τ' ἄρματά μας τὸ ἀπάτητο κάστρο ποῦ θὰ τὸν φυλάξει.

Ἐνας ψίθυρος φούντωσε μέσα στὴν ἐκκλησιὰ κι ὁ παπὰ - Παῦλος, ἑβδομηντάρης γέροντας, φώναξε πρῶτος.

—Ἐγὼ θὰ πάω μέ τὸ γέροντα. Κι' ἂν εἶναι θέλημα Θεοῦ νά πεθάνω γιὰ τὴν πίστη, μετὰ χαρᾶς θὰ τὸ δεχτῶ τέτοιο χάρισμα τ' οὐρανοῦ.

—Εἶμαι καὶ γὼ μαζί σας μέ τ' ἄρματά μου, φώναξεν ὁ Μιχαλόπετρος.

Δὲν ἔμεινε τότες κανεὶς, ἄντρας ἢ γυναίκα, ποῦ νά μὴν

φανερώσει την απόφασή του ν' ακολουθήσει τὸ γέροντα καὶ ποτέξ ξεσήκωμα δὲ στάθηκε πιὸ χαρούμενο ἀπ' αὐτό.

Τ' ἄλλο πρωὶ ἓνα παράξενο φουσατο κινουῖσε ἀπὸ τὸ Γιωργίτσι. Μπροστά ἡ Μάρω κρατώντας ἓνα μεγάλο σταυρό, τριγυρισμένη ἀπὸ ἄρματωμένα παληκάρια, καὶ πίσω ὡς ἕκατὸ ἄρματωμένοι Μανιάτες καὶ Μανιάτισσες με τὸν Παπουλάκο καὶ τὸν παπα Παῦλο.

Στὸ δρόμο πρὸς τὴν Καστανιά, ὅσοι δουλεύανε στὰ χωράφια, ἢ σὲ βοσκοτόπια, τρέχανε καὶ προσκυνουῖσαν κι ὅσοι δὲν ἦταν δεμένοι μὲ τίς δουλειές πλευρίζανε κι αὐτοὶ κι αὐγάτιζαν τὸ ἄσκέρι τοῦ γέροντα.

"Ὅλο τὸ Μανιάτικο ἤξερε τὸνομά του, τὸ λόγο του, τὴν ὀγιούνη του καὶ τὰ θαυματά του κι ὅλοι τὸν περίμεναν γιὰ νὰ δοῦνε Θεοῦ πρόσωπο.

Πριχτοῦ ὅμως κινήσει τοῦτο τ' ἄσκέρι ἀπ' τὸ Γιωργίτσι, ένας ἴσκιος εἶχε γλυστρήσει κρυφὰ κι εἶχε βγεῖ ἀπ' τὸ χωριό: Ἡ Γαρουφαλιά.

Τούτη ἡ μάγισσα ἦταν ὡς τριάντα χρονῶ κοπέλλα, ὁμορφὴ καὶ μελαψή. Στὰ εἰκοσὶ της χρόνια εἶχε παντρευτεῖ στὸ Γιωργίτσι τὸ Στρατὴ τὸ Βελιδάκη, μεγαλιέτρον της στὰ χρόνια, ποὺ πέθανε ἀπὸ κόλπο, ἓνα χρόνο μετὰ τὰ στέφανα καὶ τῆς ἄφησε κάποιον θιός. Ἀναστημένη ὅμοια, στα μάγια, ἀπὸ μάνα κι ἀπὸ θειά, κατάφερε νὰ ξεμυαλίσει τὸ χωριό. Λέγανε μάλιστα πὼς γιὰ τὸ χρῆμα καὶ γιὰ τὸ τίφι της πουλοῦσε καὶ τὸ κορμί της, ἀλλὰ μὲ τὸν Μιχαλόπιτρο εἶχε τοιμηθεῖ γιὰ καλὰ κι ἔκανε τὰ πάντα γιὰ νὰ τὸν ἐλαγγιατρῶσει ἀπ' τὴ Μάρω, ποὺ ἦταν πιὸ ὁμορφὴ ἀπ' αὐτὴν καὶ ἡ πιὸ τίμια κοπέλλα τῆς πλάσης. "Ὅσα τῆς σταθήκανε κείνη τὴ νύχτα, τὴν κάμανε νὰ τρέμει σύγκορμη. Κλειδαμπαρωμένη στὸ σπῖτι της, ὅταν εἶδε τὸν ἀγαπητικό της, τὸν Μιχαλόπιτρο, νὰ νικιέται μὲ τὸ τίποτα, ἀπὸ τοῦτον τὸν ἀτρόμητο γέροντα, φοβήθηκε τὴ δύναμή του κι ἔνωσε ὀνήμπορη κι ἀχαμνὴ τὴν μαντικὴ της γιὰ τὴν περίσταση. "Ὅταν σὲ λίγο ἄκουσε τὸ σίφουνα νὰ σηκώνεται καὶ νὰ θένε νὰ τὴν κάψουνε ζωντανή, ἔχασε τὴ μιλιὰ της κι ἔνωσε τὴν κρουάδα τοῦ τάφου νὰ τὴν ἀγγίζει ὡς τὰ κόκαλα. Ὁ νοῦς της πῆγε στὴ μάνα της, τὴ γριά Ἀνέ-

—Ναι, τὴν καταικοπόδαρη μὲ τόνομα, καὶ στ' ἀλήθεια φώναζε τὸ σατανὰ νὰ τὴν διαφεντέψει. Θάμα τοῦ δαίμονα καὶ τῆς μάνας τῆς λογάριασε τὴ γνώμη τοῦ Παπουλάκου νὰ μὴν τὴν αφήσουν καὶ γρήγορα - γρήγορα μάζεψε ὅ,τι μαλαματικό κι ἄλλο. Ὁ εἶγε κι ὅ,τι ἄλλο λογάριαζε πολὺτιμο σ' ἓνα μπόγο καὶ πήρε τὸ πιὸ κοντινὸ μονοπάτι γιὰ τὴν Παλιοχώρα.

—Ὅσους ἀντάμωνα στὸ δρόμο καὶ τὴ ρωτοῦσαν γιὰ τὸ γέροντα, τοὺς ἠσύχαζε πὼς ὅπου καὶ νάναι θὰ φανεῖ ὁ ἅγιος αἰθιωπος γιὰ νὰ σώσει τὴν πλάση ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ σιγουροκοπιόταν κι ἔφτυνε μαζί καὶ τὸν κόρφο τῆς.

—Ἔτσι ἀργά, μετὰ τὸ σούρουπο, τσακισμένη ἀπὸ τὴν κούνηση κι ἀπὸ τὸ φόβο, ἔφτασε στῆς μάνας τῆς ὅπου ἔβηκε καὶ εἰς θεῖά τῆς τὴ Μυγδαλιά.

—Ἡ μάνα τῆς, μόλις τὴν ἀντίκρυσε, κατάλαθε πὼς κάποιον κακὸ ἔβηκε τὴν κόρη τῆς καὶ πὼς κίντυνος μεγάλος τὴν ἔβγαλε.

—Τί κακὸ στάθηκε μωρή; τῆς εἶπε.

—Κι ἡ Γαρουφαλιά τῆς ἰστόρησε ὅσα εἶχανε σταθεῖ, πὼς ἔβηκε ὡς τὸ χεῖλος τοῦ γκρεμοῦ καὶ πὼς γλύτωσε.

—Κι ἡ Ἀνέζω κι ἡ Μυγδαλιά λογάριασαν πολὺ δύσκολη τὴν περίσταση. Ἡ Μυγδαλιά μαλιστα, ποὺ δὲν εἶχε πατημένα τὰ σαράντα καὶ τόλεγεν ἡ περδικούλα τῆς γιὰ πολλὰς ἀσυνειδήσιες κι εἶχε πελάτες καὶ τὸν ἑπαρχο καὶ τὸν εἰρηνοδίκη καὶ ἀστυνόμους καὶ νομαγαρχαίους καὶ χωροφυλάκους, εἶπε πὼς καλὰ εἶναι τὰ μάγια ἀλλὰ χρειάζεται καὶ τὸ μυαλό. —Ἐἷς ἀστυνόμος, δυὸ μέρες πρὶν, εἶχε μπιστευτεῖ στὴν Ἀνέζω τὸν καῦμό του κι αὐτὴ τοῦχε τάξει νὰ τὰ βολέψει τὰ πράματα κατὰ τοὺς πόθους του.

—Στείλανε λοιπὸν μιὰ ψυχοκόρη ποὺ εἶχαν καὶ τοῦ μνηστῆσαν νάρθει στὸ σπίτι μόλις νυχτώσει.

—Μωρή, εἶπε τῆς Γαρουφαλιάς, θέλει τὴν κόρη τοῦ καπτάν Νταλίκη, ἀλλὰ τὸ καλὸ τὸ θηλυκὸ δὲν τὰφήνει, ὅπου καὶ νὰ τόθρει. Κράτα τον στὸ πλευρὸ σου ἀπόψε ὄλονυχτίς γιὰ νὰ σιγουρευτοῦμε κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη τῆς ἔξουσίας. Μιλάει μάλιστα συχνά γι' αὐτὸν τὸ διασολοκαλόγερο καὶ τόνειρο του εἶναι νὰ τὸν ξεπαστρέψει, γιὰτὶ τὸν λογαριάζει ἐνάντιο

στο Βασιλιά. Νά εύκαιρία νά κεντριστει παρά πάνω καί νά μὴν τὸν ἀφήσει νά θάλει τὸ πόδι του στὴν Παλιοχώρα, νά τὸν κλείσει στὰ σίδερα καί νά τὸν στείλει στὴν Ἀθήνα....

Τόσο ἦτανε τὸ μῖσος τῆς Γαρουφαλιάς γιὰ τὸ γέροντα, ποὺ θὰ κοιμόταν μ' ἄλλους τοὺς διαθόλους τῆς κόλασης γιὰ νά γδικιωθεῖ κι αὐτὸν καί τὴ Μάρω καί τὸν προδότη τὸν Μιχαλόπετρο κι ὄλο τὸ Γιωργίτσι.

Εἶχε νυχτώσει γιὰ καλὰ ὅταν ὁ ἀστυνόμος μπῆκε στῆς Ἀνέζως τὸ σπίτι καί ψυχὴ δὲν φαινόταν ἀποὺς δρόμους. Ἦταν ἓνας ἀνθυπομοίραρχος σαρανταπεντάρης, κοντός, κακομούτσουνος κι ἀσουλούποτος. Λεγότανε Ἀντωνόπουλος καί τὸν εἶχανε φοβηθεῖ ὄλα τὰ κοτέτσια καί τὰ σπινοτόπια καί πολλοὶ λέγανε πὼς ἐμπορευόταν τὸ ἀξίωμα του καί δὲν κυνηγοῦσε παρά μονάχα κείνους ποὺ δὲν εἶχανε στὸν ἥλιο μοίρα.

Μόλις ἀντίκρουσε τὴ Γαρουφαλιά, τοῦ γιόμισε κι ἄμα ἄκουσε τὴν ἱστορία της καί τὶς λαχτάρει της, εἰσιρψε τὸ μουστάκι του κι εἶπε:

—Νά τὸ πετάξω στὰ σκυλιὰ τοῦτο τὸ μουστάκι ἂν δὲν στὸν φέρω γονατιστὸν τὸν ἀγύρτη νά τὸν πεσδέψεις ἐλόγου σου κατὰ πὼς θὰ σοῦ κάνει κέφι.

Ἡ Γαρουφαλία χάρηκε τόσο πολὺ τοιοῦτον τὸν φύλακα τοῦ Βασιλιά, ὥστε τὸν κράτησε στὸ πλευρό της ὅλη τὴ νύχτα καί ζέστανε ὅσο γινόταν τὸ ἄχτι ποῦχε γιὰ τὸν Παπουλάκο.

Τὴν ἄλλη μέρα ξημερώματα ὁ Ἀντωνόπουλος φόρεσε τὰ φουσεκλίκια του, σήκωσε στὸ ποῦάρι εἴκοσι χωροφυλάκους, τοὺς πέρασε μπροστὰ ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς Γαρουφαλιάς γιὰ νά τοὺς καμαρώσουν μάνα, θειά καί θυγατέρα καί κίνησε πρὸς ἀντάμωση καί ξολοθρεμὸ τοῦ Παπουλάκου.

Ὁ Ἀντωνόπουλος δὲν ἦταν ὅμοιος ἀνθρώπος ποὺ βιαζόταν στίς δουλειές του κι οὔτε τόχρ σιωπὸ νά κάνει μεγάλα σαματά. Τὸ σκέδιό του ἦταν νά τὸν πιόσει, νά τὸν βγάλει ἀπὸ τὴ Μάνη καί νά τὸν παραδώσει στὸ νομάρχη τῆς Καλαμάτας κι ἀπὸ κεῖ μὲ πλοῖο νά τὸν μπαρκάρουν γιὰ τὴν Ἀθήνα. Ἐνα τέτοιο κατόρθωμα ὄχι μονάχα ὑπομοίραρχο θὰ τὸν προβίβαζε, ἀλλὰ καί μοίραρχο κι ἔτσι θὰ λύγιζε τὴ

η σφιγη τοῦ καπτάν Νταλίκη, πού δὲν ἤθελε νὰ χαραμίσει τὴν κορφή του σὲ χωροφύλακα. Ἦξερε καλὰ πὼς ἂν τὸν περνοῦσε τὸ γέροντα μέσα ἀπὸ τὰ χωριά, κιντύνευε νὰ τὸν χάσει μέσα ἀπὸ τὰ χέρια του καὶ νὰ κακοπάθει κι ὁ ἴδιος.

Προχωροῦσε λοιπὸν χωρὶς νὰ τρέχει καὶ χωρὶς νὰ φανερωθεῖ σὲ κανέναν τὰ σχέδιά του. Σὰν καλὸς χωροφύλακας, σκεπτοῦσε πάντα τὴν πεισινὴ γιὰτὶ φοβόταν τὸ φιάσκο. Δὲν ἤταν ὁμῶς μονάχα οἱ καλοὶ λογαριασμοὶ πού τὸν ἀργοποροῦσαν. Χασομεροῦσε πάντα στὸ δρόμο του γιὰ νὰ φάει μιὰ κλοπιμαῖα κότεα, μιὰ καλὴ μιτζούθρα, λίγα φρούτα καὶ νὰ ἰσορροπῆ τὸ λαρύγγι του μὲ λίγο μπροῦσκο... Ἐξὸν ἀπ' αὐτὰ τὸ ἄρεσεν ἡ κουθέντα μὲ τὸν πάσσα ἕνα πού ἀντάμωνε. Ἦθελε νὰ μαθαίνει τὰ καθέκαστα, νὰ ξέρει τὶ γίνεται μέσα στὴν κοινότητα τοῦ ἐνοῦ καὶ πόσο εἶναι τὸ βίος τοῦ ἄλλου. Φλυαροῦσε λοιπὸν καὶ δικαιολογοῦσε τούτη του τὴν ἀδυναμία, μὲ τὴν πρόφαση πὼς ἡ ἐξουσία πρέπει ὄλα νὰ τὰ ξετάζει κι ὄλα νὰ τὰ ξέρει.

— Συλλογιστῆτε, ἔλεγε στοὺς χωροφυλάκους του, τὴ θέση μου, ἂν ὁ Βασιλιάς μ' ἀρωτήσῃ πόσα κεφάλια κότες ἔχει ὁ Γιωργῆς καὶ πόσα γιδοπρόβατα ὁ Παναγιῆς ὁ Τρίχας καὶ γὼ δὲν ξέρω νὰ τ' ἀποκριθῶ.. Οὔτε ψύλος στὸν κόρφο μου.

Ὡστόσο τὴν ἄλλη μέρα, ἀνάμεσα Καστανιάς καὶ Παλιοχώρας, κι ἀπάνω στὴ δημοσιά, ἔμαθε πὼς ὁ γέροντας, συνοδευόμενος ἀπὸ λαὸ, ὀδεύει πρὸς τὴν Παλιοχώρα. Στὴν ἀρχὴ δὲν ἔδωκε πολλὴ προσοχὴ καὶ νόμισε λίγους τοὺς συνοδοὺς του. Ὄταν ὁμῶς ἀπὸ ἕνα ψήλωμα, ἀγναντεύοντας, εἶδε στὸ δρόμο ἕνα τέτοιο ἀσκέρι, κιότῃπε. Καὶ ξαρμάτωτους ἀκόμα δύσκολα θὰ τοὺς ἔκανε ζάφτι, ἐχτὸς ἂν ταμπουρωνόταν καὶ χτυποῦσε στὸ ψαχνό. Δὲν μποροῦσε ὁμῶς ὀλομόναχος νὰ πάρει τέτοια ἀπόφαση, πού θὰ σήκωνε μεγάλη φωτιά σ' ὄλο τὸ Μανιάτικο καὶ μαζί μὲ τὰ γαλόνια του θάχανε καὶ τὴ ζωὴ του. Ἄν πάλι, συλλογίστηκε, τοῦτο τὸ πλῆθος ἦταν ἀρματωμένο, τότε τὸ πιὸ φρόνιμο πού εἶχε νὰ κάνει ἦταν νὰ παραστήσῃ τὸν ἀδιάφορο.

Προχώρησε λοιπὸν στὴ δημοσιά καὶ στάθηκε στὸ σταυ-

ροδρόμι να δει ποῦθε θὰ περάσει τ' άσκέρι. Μετά μισή ώρα τοὺς εἶδε νὰ ζυγώνουν καὶ φοθήθη. Μάζωξε τοὺς δικούς του σὲ παράταξη στὸ δεξὶ πεζοῦλι τοῦ δρόμου καὶ καθὼς τοὺς εἶδε άρματωμένους, άντρες καὶ γυναῖκες, καὶ μπροστὰ τῆ Μάρω νὰ κρατᾶ τὸ μεγάλο σταυρὸ κι ἄλλα μαζί νὰ ψέλνουν τὸ Ἑπιτόμιο ἢ τὴν Ἁγια Μετάληψη, έμπηξε μιὰ δυνατὴ φωνὴ στοὺς δικούς του:

—Προσοχή! Παρασιάστε άρμ...

Καὶ στάθηκε κι ὁ ἴδιος προσοχὴ κι έβηρε τὸ δεξὶ του χέρι στὸ γεῖσο τοῦ πληκίου του καὶ χαιρετοῦσε, καθὼς θὰ χαιρετοῦσε τὴ λιτανεία τῆς Ἑπαπαντῆς, αὐτῆς Καταστάτῃς, τὸν Ἐπιτόμιο ἢ τὴν Ἁγια Μετάληψη.

Ἔτσι ὁ Παπουλάκος, ὁ παπα-Παῦλος, ἡ Μάρω καὶ τρακόσοι χριστιανοί, τὸ κάστρο τοῦ γέροντα, περῶσαν μὲ ὄλες τὶς τιμές καὶ κατὰ τὸ σούρουπο, μπῆκαν εἰς τὴν Παλιοχώρα. Οἱ καμπάνες χτυποῦσαν, ὁ κόσμος ὄπισθε χιμῆς ἠλόχαρος τοὺς καινούργιους σταυροφόρους κι ἔναθμε μαζί τους κι άστραφεν ἢ γαρά σ' ὄλον τὸν τόπο, ἔξω καὶ τὸ σπίτι τῆς Ἀνέζως, ὅπου οἱ τρεῖς γυναῖκες εἶχαν χλωμαῖον. Κι άντρωπιονταν ποῦ στὸ διάβολο πῆγε καὶ τί ἔκανε ὁ άσπινάρος μὲ τ' άσκέρι του.

Ἄπο στόμα σὲ στόμα μαθεύτηκαν καὶ εἰς τὴν Παλιοχώρα ὅσα γινῆκαν στὸ Γιωργίτσι κι ὁ κόσμος, τὴν ἄρα ποῦ ὁ γέροντας μὲ τὸν παπα-Παῦλο θρισκόταν εἰς τοῦ παπα-Βαφέα τὸ σπίτι. Ξεσηκώθηκε καὶ κόκλωσε τὴν Ἀνέζωσ τὸ σπίτι καὶ γύρευε νὰ βγάλει ὄξω τὶς μάγισσες. Πρὶν ποῦ, προκάμει ὁ Παπουλάκος, εἶχανε κιόλας σπάσει τὴν πόρτα κι εἶχανε μπεῖ χωρὶς ὄμως νὰ βροῖνε αὔτε μιὰ ψιχὴ μῆσα.

Ἡ Μυγδαλιὰ ποῦχε τὸ μυστὸ, εἶχε τὸ προαίσθημα πὼς κάτι θὰ σκάρωνε ὁ κόσμος κι ἀπὸ τὴν πύκα πόρτα κι ἀπὸ μάντρα σὲ μάντρα, γλυστρήσανε μια-μια καὶ πῆραν ἕνα ἀπάτητο μονοπάτι, ποῦ ξέρανε καλά, γιὰ νὰ κρυφτοῦνε σὲ μιὰ κρυφὴ σπηλιὰ λησιμονημένη ἀπὸ χρόνια.

Ἢταν ἔφτασε ὁ Παπουλάκος, ἔβγαλε τὸν κόσμο, κάρφωσε τὴν πόρτα κι εἶπε νὰ μὴν θάλει χέρι κανεὶς χριστιανὸς στὸ ξένο θιός.

Τὴν ἄλλη μέρα, ἡ Παλιοχώρα εἶχε πανηγυριώτικη ὄψη καὶ ἡ διδαχὴ τοῦ γέροντα ἔφερε τὸν κόσμον ἀκόμα πιὸ σι-
γητοῦ.

Ἡ ἐξουσία, εἶπε, κάνει νόμον τὴν ἀμαρτία. Γιατὶ καμ-
μὴ ἀνθρώπινη δύναμις δὲν μπορεῖ νὰ γκρεμίσει τοὺς νόμους
τοῦ Θεοῦ, ἂν θέλει νὰναι ἀξιوسέβαστη καὶ νάχει τὸ λαὸ μέ-
γιστον τῆς. Παίρνουνε ἀπὸ τίς ἐκκλησιῆς κι ἀπὸ τὰ γέ-
ροντων παπάδων τὸ τετραθάγγελο καὶ τὸ σέρνουνε στὰ δι-
καστήρια καὶ θάζουνε τοὺς χριστιανούς νὰ παίρνουν ὄρκον.
Ὁμοῦ μέσα στὸ ἴδιο τὸ θαγγέλιο, ποὺ ἀκουμπᾶνε τὸ χέρι τους,
ἔχει γραμμένο νὰ μὴν θάνει ποτές ὄρκον ὁ χριστιανός. Σέρ-
νουνε τὸ θαγγέλιο στὴν κοπριά καὶ κάνουν τὸ ἐνάντιον ἀπ’
ὅ,τι γράφει καὶ οἱ ἀρχόντοι, ποὺ κάνουμε τέτοια κρίματα, κα-
τασκευάζουνε τοὺς χριστιανούς καὶ τοὺς διαφεντευτές τοῦ ἔ-
θους καὶ τῆς πίστεως. Τίποτα δὲν εἶναι σωστὸ ἀπ’ ὄλ’ αὐτὰ
ποῦ οἱ ψευθεὲς πρέπει νὰ ξέρουν πὼς ὅ,τι καὶ νὰ κάνουν δὲν
μποροῦν στανικὰ νὰ θάλουν τὸν κόσμον ν’ ἀρνηθεῖ τὴν πί-
στη του, γιατί ἀρνιέται κανεὶς τὸ Χριστὸ ἅμα πράττει ὅσα
θεῖνος ἀπαγόρευσε. Κανεὶς ἀπὸ σᾶς μὴν θάλει τὸ χέρι του
πρὸς τὸ θαγγέλιο καὶ κανεὶς ἄς μὴν πάρει ὄρκον, ἂν θρεθεῖ στὰ
δικαστήρια, ποὺ τὰ λένε δικαστήρια, ὅσο κι ἂν σᾶς φοβερί-
ζουν, ὅσο κι ἂν κακοπάθετε. Στὸ τέλος σεῖς θὰ νικῆστε καὶ τὰ
ἔργα τῶν σατανᾶ, ποὺ χουνε καθαλλίσει τὴν ἐξουσία, θὰ κα-
τρακυλήσουν στὴν πυρωμένη λάβα τῆς κόλασης καὶ τὰ ἔργα
αὐτοῦ θὰ ξανεμιστοῦν σάν τὴ στάχτη.

Τὰ λόγια αὐτὰ γιὰ τὴν ἐξουσία ἀναγαλιάσανε τὴν ψυ-
χὴ τοῦ κόσμου. Οἱ ἄνθρωποι ἔβλεπανε στὴ μορφή του περισ-
σότερο ἀπὸ ἕναν ἅγιο: Βλέπανε ἕναν πολιτικὸ καὶ κοινωνικὸ
Μεσσία, μὲ θεϊκὴ κι ἀνθρώπινη δύναμη. Συνταιριάζανε τὰ λό-
για του γιὰ τὴν ἀμαρτωλὴ ἐξουσία καὶ γιὰ τὸν ἀντίχριστον
ὄρκον στὰ δικαστήρια μὲ τίς τιμές ποὺ πρόσφερε στὸ πέρασμα
του ὁ ἀνθυπομοίραρχος Ἀντωνόπουλος καὶ μὲ τὴν ἐπίσημη
πρόσκληση ποὺ τοῦκανε ὁ ἐπίσκοπος Ἀσίνης Μακάριος καὶ
ἐγάζανε τὸ συμπέρασμα πὼς τὰ δυὸ αὐτὰ περιστατικὰ ἦταν
σημαδιακὰ καὶ δείχνανε πὼς ἡ πολιτικὴ ἐξουσία κι ἡ ἐπίσημη
ἐκκλησία μπηκάνε στοὺς ὄρισμούς τοῦ γέροντα. Κλῆρος καὶ

λαὸς ἄρχισαν νὰ πιστεύουνε πὼς καινούργια ζωὴ θεμελιωνόταν καὶ τρέμανε μήπως τὰ ὄργανα τοῦ σατανᾶ, ποὺ εἶχανε τὴν ἐξουσία στὰ χέρια τους, παγιδεύανε τὸ γέροντα γιὰ νὰ τὸν ἀφανίσουν. Γιὰ νὰ διαφεντέψουν αὐτὸν καὶ τὸν τόπο ἀπὸ ἓνα τέτοιο ἀναπάντεχο, τρέχανε ξωπίσω του καὶ τὸν φρουροῦσαν.

Στὸ Γύθειο ὅμως καὶ στὸ Οἶτολο, τὸ πράγμα ξεπέρασε κάθε φαντασία γιατί τὸ ξεσήκωμα κι ἡ χαρὰ τοῦ λαοῦ δὲν εἶχαν ματασταθεῖ καὶ τέτοιο δέξιμο δὲν εἶχε γίνει ποτές οὔτε στὸν Κυβερνήτη, οὔτε στὸν Ὅθωνα, οὔτε καὶ σὲ κανέναν ἄλλον τρανόν. Ὁ ἐπίσκοπος Ἀσίνης Μακάριος, ντυμένος τὰ δεσποτικά του, τριγυρισμένος ἀπὸ τοὺς παπάδες του καὶ τοὺς ψαλτάδες, μὲ τοὺς σταυροὺς καὶ τὰ ξαφτέρυγα μπροστά, κι ὅλο τὸ λαὸ καὶ τοὺς ἀξιωματούχους, τὸν δέχτηκε καὶ στὰ δυὸ μέρη. Διπλοκάμπανο χτυποῦσαν ὀλημερίς οἱ ἐκκλησίες καὶ δὲν ἔμεινε καμπάνα ἐκκλησιᾶς, ἐκκλησιοῦ ἢ μοναστηριοῦ ποὺ νὰ μὴν σήμανε χαρμόсуνα.

Μπροστά στὴν ἐκκλησιὰ στὸ Γύθειο, εἶχανε ξεπλώσει τοὺς ἄρρώστους ποὺ περιμένανε τὸ χέρι καὶ τὴν εὐχή τοῦ Παπουλάκου γιὰ νὰ γειάνουν.

Ἀνάμεσα στοὺς ἄρρώστους ἦτανε καὶ μιὰ νέα γυναίκα δαιμονισμένη, ποὺ ἤθελε, καλὰ καὶ σώνει, ν' ἀνοίξει τὴν κοιλιὰ της μ' ἓνα μαχαίρι καὶ νὰ βγάλει ἀπὸ μέσα ἓναν φωλιασμένο γύπα ποὺ τῆς τσιμποῦσε τ' ἄντερα. Τὴν εἶχανε δεμένη γιὰ νὰ μὴν σφαχτεῖ, κι αὐτὴ ἔσκουζε κι ἔθριζε καὶ θλαστήμαγε κι ἔβγανε ἀφροὺς ἀπὸ τὸ στόμα της.

Ἡ μάνα της, ὁ πατέρας της κι ὁ ἄντρας της πέσανε στὰ πόδια τοῦ γέροντα γιὰ νὰ τὴν βλογήσει. Ὁ Χριστοφόρος στάθηκε μπροστά της καὶ τὴν κοίταξε τόσο ἐπίμονα, ποὺ ἡ γυναίκα σταμάτησε τὰ σκουξίματα καὶ ζάρωσε.

—Τί θέλεις; τὴ ρώτησε.

—Ἐνα μαχαίρι νὰ βγάλω τ' ἄγριο πουλὶ ποὺ μοῦ τρώγει τ' ἄντερο.

—Ἐγὼ θὰ στὸ βγάλω τ' ἄγριοπούλι, τῆς εἶπε ἀποφασιστικά ὁ Χριστοφόρος, κι ἀφοῦ προσευχήθηκε, τὴν εὐλόγησε κι ὕστερα τὴν ἀσπάστηκε.

Ἡ γυναίκα τότες λιγοθύμησε κι ἅμα τή συνεφέρανε ἔκλειψε μιὰ δλάκαιρη μέρα. Δέ γύρευε ὅμως πιά μαχαίρι νά ἐκκοιλιαστεῖ, οὔτε παραπονιόταν πῶς τ' ἀγριοπούλι τῆς τσιμπῶσε τ' ἄντερο. Σέ τρεῖς μέρες πῆγε καί κοινώνησε ἀπό τὰ χέρια τοῦ δεσπότη Μακάρτου κι ὁ κόσμος δάκρυζε μπροστά σέ τούτη τή νεκρανάσταση.

Στό Γύθειο ὁ Παπουλάκος εἶχε μιὰ σημαντική ὁμιλία μέ τόν Ἅγιο Ἀσήνης, μπροστά στό Λεοναρδόπουλο καί τόν Ἀνάργυρο, πού εἶχαν ἔρθει ἐκεῖ μέ ὁδηγίες γιά τόν γέροντα.

Στή μεγάλη κάμαρη ἐνοῦ ἀρχοντικοῦ, ὅπου δέ θρισκόνταν ἄλλοι ἀνθρώποι, συναχτήκαν ὁ Ἅγιος Ἀσήνης, ὁ Παπουλάκος, ὁ Λεοναρδόπουλος κι ὁ Ἀνάργυρος. Πρῶτος μίλησεν ὁ Λεοναρδόπουλος καί εἶπε πῶς ἦταν φρόνιμο νά φύγει ὁ γέροντας ἀπό τή Λακωνία, γιατί οἱ ἀρχές εἶχανε παραστήσει τήν ἀγάπη τοῦ κόσμου γιά ξεσηκωμό κι ἡ Ἀθήνα πῆρε τήν ἀπόφαση νά στείλει στρατό καί νά χύσει καί αἷμα ἂν τὸ καλοῦσε ἡ ἀνάγκη. Ὁρμήνεψε νά περάσει ὁ γέροντας στή Μεσσηνία μέ συνοδεία μόνο τὸ Λεοναρδόπουλο, τόν Ἀνάργυρο καί δυὸ τρεῖς μπιστεμένους ἀνθρώπους, γιά νά καταλάβει ἡ Ἀθήνα πῶς οἱ ἀρχές τῆς εἶπανε ψέματα καί νά ἡσυχάσει.

—Σκοπός μου δέν εἶναι νά μείνω ἐδῶ, εἶπε ὁ γέροντας. Ἐγὼ περνῶ καί φεύγω. Λογαριάζω κρίμα νά καλοκαθήσω σ' ἓναν τόπο καί προτιμῶ νά τραθηχτεῖ ἀπὸ μένα ὁ κόσμος καί νά γίνει κάστρο τοῦ Χριστοῦ καί τῆς ἀληθινῆς ἐκκλησίας του. Ὁ λαός ὅμως ἔχει κουραστεῖ ἀπὸ τίς ψευτιές καί τίς κατεργαριές τῶν ἀρχοντάδων του, ἀπὸ τὸ ἁμαρτωλό τους παράδειγμα κι ἀπὸ τοὺς τραμπουκισμοὺς τῆς ἐξουσίας. Καί θάπρεπε κάποιος, ἡ Θεοφιλία σου, ἂν τὸ θρίσκει σωστό, ν' ἀνοίξει τὰ μάτια τῆς Ἀθήνας καί νά τῆς πεῖ πῶς ἀργὰ ἢ γρήγορα, ἂν θαστάξει τὸ ἴδιο τροπάρι, ὁ κόσμος θά ξεσηκωθεί, εἴτε μέ τὸ Χριστοφόρο ἢ μέ κάποιον ἄλλον ἢ καί μοναχός του. Περισσότερο κι ἀπὸ τὸ ψωμί ὁ κόσμος διψᾷ ἀλήθεια καί σιχαίνεται τίς κατεργαριές. Μὲ τίμιους καί Χριστιανούς ἀρχόντους, πού θά τὸν νιάζουνται ἀληθινά, θά μπορούσε νά

βαστάξει και την πιο μεγάλη πείνα και την πιο άβιάσταχη φτώχεια. "Όταν όμως βλέπει πώς ή στέρηση είναι ο δικός του μονάχα κληρός, για να μπορούν οι λίγοι, οι άθεοι, οι αντίχριστοι, οι παραλυμένοι, οι τοκογλύφοι κι οι τραμπούκοι να θρέφουνε μια κριματισμένη ζωή, τότες μεταλλάζει σε καζάνι που θράζει και που κάποτες θα τινάξει το καπάκι του και το ζεματιστό νερό θα κάψει χλωρά και ξερά μαζί... Έγώ θα φύγω για την Καλαμάτα, γιατί χειμωνιάζει, κι από κει θα δω πώς θα σκεδιάσω την πορεία μου.

Τότες μίλησεν ο Ανάργυρος.

—'Απ' όσα μάς γράφουν κι από την Πάτρα κι από το Μέγα Σπήλαιο κι από την Αθήνα, το θερίο δε θα βασιτάξει πολύ. Κείνη τή στιγμή πρέπει να μαστε όλοι έτοιμοι. Είναι δώρο Θεοῦ που είναι μαζί μας ο "Άγιος Ασήνης, γιατί, πριν απ' όλα, θα πρέπει ένας κανονικός επίσκοπος να καθήσει στο θρόνο τής Αθήνας για να φυσήξει καινούργιος άγέρας στην εκκλησία.

Ό "Άγιος Ασήνης κατέβασε τα μάτια και σά να τον θάζανε να σηκώσει στον ώμο του τή γη, είπε:

—"Ας γίνει ό,τι είναι το θέλημα του Κυρίου.

Κατά βάθος όμως τ' άρεσε τούτη ή κουβέντα και κολακεύτηκε στην ιδέα να γίνει Αθηνών και πρόεδρος τής Ιεράς Συνόδου, και είπε:

—"Αν γίνει τέτοια άλλαγή, πρέπει ο Μοριάς να γίνει αρχιεπισκοπή μ' ένα αρχιεπίσκοπο και βοηθούς επισκόπους στις μεγάλες πολιτείες. Κι ένας μονάχα μπορεί επάξια να κρατήσει την πατερίτσα τέτοιας ποιμνής, ο μοναχός Χριστοφόρος, ο δσιος Χριστοφόρος, ο μεγάλος κήρυκας του Μοριά.

Ό Χριστοφόρος τούρριξε μια τόσο παγερή ματιά, που ή παγωνιά απλώθηκε μέσα στην κάμαρη. Κι ο Ασήνης κι ο Λεοναρδόπουλος κι ο Ανάργυρος κατάλαθαν το νόημά της. Μια σιωπή θανάτου απλώθη στη μακρή αυτή σύναξη που έσπασε, ύστερ' από λίγο, ο ίδιος ο Χριστοφόρος.

—Δυό άνθρωποι μέσα σε τούτη την κόμαρη δε μιλάμε την ίδια γλώσσα...

· Νομίζω πώς ο γέροντας παραξήγησεν, είπεν θορυθη-

...που, ὁ Ἀσίνης. Εἶμαι ἕνας γέρος ἐπίσκοπος καὶ ἡ πείρα ποὺ εἶχει διδάξει πὼς ὅσο καὶ φωτισμένο νάναι ἕνα κήρυγμα θά καταφέρει ποτές νὰ χτυπήσει, ὅσο χρειάζεται, τὸ σατανά. Ἄν δὲν πάρει ὁ κήρυκας τὴ βούλα τῆς ἐξουσίας στὰ χέρια του. Δὲ φτάνει νὰ κηρύξουμε τὴν ἀλήθεια. Χρειάζεται νὰ τὴν ἐπιβάλλουμε. Διαφορετικά θά σηκωθοῦν οἱ ἀνέμοι καὶ θά παραπετάξουν τὸ σπόρο στὸ θράχο καὶ στὴν ἄμμο.

--Δὲν ἔχει ἄδικο ὁ Δέσποτας, εἶπεν ὁ Ἀνάργυρος.

Ὁ Παπουλάκος ἔμεινε κάμποσιν ὥρα συλλογισμένος καὶ ἔπειτα ἔκλεισε τὴν κουθέντα μὲ τούτα τὰ λόγια:

Ἄν ὁ Χριστὸς κήρυξε, τὸ ἴδιο καὶ οἱ ἀπόστολοι. Αὐτὴ ἡ βούλα ποὺ ὀνομάτισε ὁ δέσποτας, πιστέψτε με, εἶναι ἀναμέσῃ κάρβουνο ποὺ καίει. Ξεραίνει καὶ τὴν καρδιά καὶ τὸ μνηστικὸ τ' ἀνθρώπου καὶ βοηθᾷ νὰ φουντώσει μέσα του τὸ μαρμακερὸ χαμόδεντρο τῆς περηφάνειας. Πολὺ φοβάμαι πὼς ὁ κακότυχος τοῦτος λαὸς, πολλές φορές θά ξεσηκωθεί γιὰ νὰ κερτῶνει κάθε φορά στὴ ράχη του καὶ πὸ μαστορικοὺς καὶ κερμαρέους. Καὶ κάθε ξεσηκωμὸς θά θερίζει ἀγκάθια χειρότερα ἀπ' τὰ προτερνά.

Καὶ χωρὶς ἄλλο λόγο, τοὺς καληνύχτησε καὶ τραβήχτη.

Βαθειὰ θλίψη εἶχε συνεπάρει τὸ γέροντα. Γιὰ πρώτη φορά τοῦ φάνηκε πὼς ξεχώριζε ἀπ' τὴ Φιλορθόδοξο Ἀδελφότητα καὶ γιὰ πρώτη φορά τὸ σαράκι τῆς ὑποψίας φαρμάκωσε τὴν ψυχὴ του. Ἡ μόνη μορφή ὡστόσο ποὺ στεκόταν ὀρθὴ κι ὀλόλαμπρη μπροστά του ἦταν ὁ Ἰγνάτιος Λαμπρόπουλος. Κι ἀναρωτήθηκε ἂν τοῦτος ὁ διαλεχτὸς ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου, συμφωνοῦσε στὸ πολιτικὸ πρόγραμμα τῆς Φιλορθόδοξης Ἀδελφότητας.

Ἄμα ξημέρωσεν ἦταν πιὸ μαλακωμένος. Κατηγόρησε μάλιστα τὸν ἑαυτό του, γιατί ἔκρινε τόσο σκληρὰ τίς ἀδυναμίες τῶν ἀνθρώπων κι εἶδε σ' αὐτὴ τὴν κρίση του τὸ σπέρμα τῆς ἁμαρτίας.

Ἄμα τὸν καλημέρισεν ἡ Μάρω καὶ τούφερε λίγα φρέσκα σῦκα νὰ κολατσίσει, ἔνωσε τὴν καλημέρα τῆς σάν ἀνοιγμα τῶν οὐρανῶν. Συλλογίστηκε πόσον ἁμαρτωλὸς ἦταν ὁ ἴδιος

καί πόσο σπλαγχνικός ὁ Θεός, ἀφοῦ ἄφηνε ἕναν τέτοιον ἀγγελο ν' ἀνθίσει ἀνάμεσα σέ τόση ἁμαρτία.

Πῆγε μέ πολλή ταπείνωση καί ἔρῃκε τὸν "Ἄγιο Ἀσῆνης, ἔβαλε μιὰ γεμάτη μετάνοια, τοῦ φίλησε τὸ χέρι καί τοῦ γύρεψε νὰ τὸν σχωρέσει. Οἱ δυὸ γέροντες ἀλλάξανε ἀδελφικὸν ἀσπασμὸ κι ὁ Παπουλάκος χαιρέτισε τὸ δεσπότη καί παρακάλεσε τὸ λαὸ πού ἤθελε νὰ τὸν ἀκολουθήσει νὰ γυρίσει ἡσυχος στὰ σπίτια του, στὰ χωράφια του καί στὶς δουλειές του.

-- Σκοπὸς δὲν εἶναι, τοὺς εἶπε, νὰ θυγάλω τοὺς δουλευτες ἀπ' τὰ χωράφια, τὰ στανοτόπια καί τ' ἀργιστήρια καί νὰ τοὺς μεταλλάξω σέ δικό μου ἀσκέρι, γιὰ νὰ ρημάξω τὰ χωριά καί τίς πολιτείες, ἀλλὰ νὰ τοὺς σπρώξω στὸ ὄρομο τοῦ Χριστοῦ καί νὰ φουντώσω στὶς καρδιές τους τὴν ἐλπίδα ποῦχε μαραθεῖ. Πορευτεῖτε λοιπὸν εἰρηνικά, διώξτε κάθε πονηρὴ σκέψη ἀπὸ τὸ νοῦ σας, νὰ ξαγορεύεστε καί νὰ κοινωνᾶτε, ὅσο γίνε-ται πιὸ συχνά, συχωρώντας τὰ κρίματα τῶν ἄλλων γιὰ νὰ σχωρεθοῦν καί τὰ δικά σας, καί μὴ σᾶς τρομάζουν οἱ ἀναποδιές κι οἱ κατατρεγμοί.

"Ὅταν ἔφυγε, τὸν ἀκολούθησαν ὁ Λεοναρδόπουλος, ὁ Ἀργυρος, ἕνα ἀγνὸ καί τίμιο παληκάρι, ὁ Γιώργης ὁ Μουντρέας, ὁ Παπα-Βασίλαρος καί δυὸ ἀκόμα ἄρματωμένοι Μανιάτες πού δὲ θέλανε ν' ἀφήσουνε τὸ γέροντα νὰ πάει μοναχὸς του στὴν Καλαμάτα.

Ὁ νομάρχης Μεσσηνίας Ροντόπουλος, πού παρακολουθοῦσε μέ φρόνησι καί σύστημα τὸ κίνημα τοῦ Παπουλάκου, εἶχε μαῖζώσει μεγάλη δύναμη χωροφυλακῆς καί στρατοῦ κι ἦταν σέ θέση, καθὼς θεθαίωσε τὴν κυβέρνηση, νὰ κρατήσῃ τὴν τάξι, ὅσοι κι ἂν ἦταν ὁ φανατισμὸς τοῦ κόσμου. Ὁ νομάρχης θεθαίωνεν ἀκόμα, πὼς μ' ἐπιδέξιο φέρισμο θὰ κατὰφερνε μέ τὸ καλὸ νὰ ξεμακρύνει τὸν Παπουλάκο ἀπὸ τὴν περιοχὴ του καί ξωμολογήθῃ καί τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ κατὰφερνε τὸ γέροντα νὰ παρατήσῃ τὸ κήρυγμά του καί νὰ τραθηχτεῖ στὴ Σκήτη του.

Γιὰ νὰ δείξει τοῦ κόσμου πὼς ἡ ἐκκλησία δὲν ἦταν σύμφωνη μέ τὰ λεγόμενα τοῦ γέροντα, συνενοήθηκε μέ τὸν Το-

παιρητή στη Μητρόπολη, νά μὴν τὸν ἀφήσουνε νά μιλήσει καὶ καμμιά ἐκκλησιά καὶ θάβανε φρουρά στὰ καμπαναριὰ γιὰ νὰ μὴ χτυπήσουν τίς καμπάνες καὶ ξεσηκώσουν περισσότερο τὸν κόσμο. Μιά ἐπιτροπή πολίτες, πού ρώτησε τὸ νομάρχη γιατί κλείσανε τίς ἐκκλησιᾶς καὶ φυλάνε τὰ καμπαναριὰ, πῆρε γιὰ ἀπάντηση πὼς ἡ δική τους ἔγνοια πρέπει νά νάει νά μιλήσει ὁ Παπουλάκος κι αὐτοὶ νά τὸν ἀκούσουν.

Κι' ἐπειδὴ ἡ Καλαμάτα εἶναι μεγάλη πολιτεία καὶ δὲν χωρεῖ ὅλος ὁ κόσμος μέσα σὲ μιὰ ἐκκλησιά, ὄρισε νά μιλήσει ὁ γέροντας στὴ μεγάλη πλατεία, ὥστε ἀνετα νά τὸν ἀκούει ὅλος ὁ κόσμος, κι αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀπὸ τὸ μπαλκόνι τῆς νομαρχίας καὶ νά φωτιστεῖ ἀπὸ τὸ λόγο του.

Μολονότι δὲν τὸν πολυπίστευαν τὸ νομάρχη, τὰ λόγια του τοὺς φανῆκαν σωστά κι ἐπειδὴ καὶ ὁ τρόπος πού τοὺς ἐλάχτηκε ἦταν ἐγκάρδιος, θάβανε ντελάληδες καὶ διαλαλήσανε ὅσα τοὺς εἶπε ὁ νομάρχης κι ἔτσι ὁ κόσμος συνάχτηκε κατὰ χιλιάδες στὴν πλατεία.

Ὁ ἴδιος ὁ νομάρχης ἔγραψε στὴν ἐκθεσὴ του, πὼς ποτὲς συγκέντρωση κόσμου δὲν παρουσίασε τέτοια κοσμοπλημμύρα.

Εἶχανε φτιάξει μιὰ ξύλινη παράγκα καὶ ἀπὸ κεῖ ἔκαμε καὶ τὰ δυὸ κηρύγματά του ὁ Παπουλάκος. Δίπλα του στεκόταν ὄρθιος ὁ παπα-Βασίλαρος, πού ὁ κόσμος τὸν λογάριαζε τὸν πιὸ φανατικὸν ὄπαδό του.

Στὸ λιμάνι τῆς Καλαμάτας εἶχε φουντάρει ἕνας ἀτμοδρόμονας τοῦ στόλου. Ὁ Παπουλάκος, ὅταν εἶδε τοῦτο τὸ πλοῖο, γύρισε ἀπότομα τὸ κεφάλι του, σταυροκοπήθηκε καὶ προσπέρασε.

Τοῦτο τὸ πλεούμενο, ὁ νομάρχης μ' ἕνα σωρὸ ἀξιωματικούς καὶ ὑπαλλήλους στὸ μπαλκόνι τῆς νομαρχίας καὶ ὁ στρατὸς πού φύλαγε ὅλους τοὺς δρόμους πού θγάζανε στὴν πλατεία, φουντώσανε μιὰ ἀλλόκοτην ὄργη μέσα του.

—“Ἐρχουμαι νά σᾶς μιλήσω γιὰ τὸ σταυρωμένο Χριστό, φώναξε στὸ πλῆθος, κι ἄς τὸ μάθουν μιὰ γιὰ πάντα οἱ δυνατοὶ καὶ οἱ ἄθεοι πὼς ἡ ψυχὴ μου δὲν κιστεύει στίς φοθέρες τους. Βλέπω ὀλοκάθαρα πὼς ἔχουνε ξετσιπωθεῖ κι ἔχουν κα-

λέσει τὸν ἴδιο τὸν ἀρχισατανὰ μ' ὄλα του τὰ δαιμονικά νὰ βοηθήσει τοὺς ἀνομους σκοπούς τους, καὶ θλέπω πὼς τὸ βασίλειο τῆς κόλασης ἔχει ὑπογράψει συμμαχία μαζί τους γιὰ ν' ἀφανίσουν τὴ σπορὰ τοῦ Χριστοῦ. Ὁ λόγος ὅμως τοῦ Θεοῦ δὲν δένεται καὶ λαθεύονται ὅσοι νομίζουνε πὼς ἂν μὲ φυλακώσουνε, ἢ ἂν μὲ καθαρίσουνε, θὰ δέσουνε τὸ λόγο τοῦ Κυρίου. Ἐγὼ εἶμαι γέροντας κι ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ φύγω γιὰ νὰ δώσω λόγο στὸν πλάστη μου καὶ κριτὴ μου γιὰ τὰ κρίματά μου, ὥστε τίποτα δὲ θὰ κερδίσουνε φιμώνοντας τὸ δικό μου τὸ στόμα. Αὐτοὶ ὅμως, ὅπως καὶ νάρθουν τὰ πράματα, θὰ πᾶνε κατὰ διαθόλου καὶ τὸ πιὸ φριχτὸ εἶναι ὅτι σέρνουνε στὶς ἀμαρτωλὲς καρότσες τους ὀλάκαίρο τὸ ἔθνος, ἐσᾶς τὸν τίμιο καὶ δουλευτὴ λαό. Σᾶς ξεγελοῦνε μὲ ταξίματα ποὺ δὲν τάχετε χρεια, γιατί εἶν' ἀνήμποροι νὰ σᾶς μιλήσουνε τὴ γλῶσσα τῆς ἀλήθειας. Δὲν ἔχουνε τὴ δύναμη νὰ σᾶς φρονηματίσουνε, γιατί ἡ ζωὴ ἢ δικιά τους εἶναι θουτηγμένη στὴν κοπριά. Εἶν' ἀνήμποροι νὰ γειάνουν τις πληγὲς σας, γιατί οἱ πληγὲς ἐνοῦ λαοῦ δὲ γιατρεύονται ἂν ὄλοι οἱ πολῖτες, ποὺ εἶναι τὸ ἀρρωστημένο κορμί, δὲ θελήσουν καὶ δὲ βοηθήσουν γιὰ τὴ γιατρεία. Ὅλοι σας εἶστε θουτημίτοι στὴν ἀμαρτία, ὄλοι σας ἔχετε κλέψει, ὄλοι σας ἔχετε φρετίσει, ὄλοι σας ἔχετε πιθυμήσει τὴ γυναίκα τοῦ γείτονα ἢ τοῦ ξένου, ὄλοι σας ἔχετε μοιχέψει μὲ τὸ νοῦ καὶ μὲ τὴν πράξη, ὄλοι σας ἔχετε ἀδικήσει κι ὄλοι σας ἔχετε κλείσει σατανικά τὰ μάτια στὶς πληγὲς τοῦ ἀδελφοῦ σας καὶ τ' αὐτιά σας στὸ θόγγο τῶν ἀρρωστων καὶ τοῦ κυνηγημένου. Κοντολογίς, ὄλοι σας εἶστε φονιάδες, γιατί ὄλα τοῦτα τὰ κρίματα εἶναι μιλιούνια καρφιὰ ποὺ μπήγετε καθημερινὰ στὸ πανάχραντο κορμί τοῦ Χριστοῦ καὶ Σωτήρα μας. Συνηθίσαμε νὰ φορτώνουμε στὴ ράχη τῶν ὀβρηῶν καὶ τοῦ Πιλάτου τὸ σταῦρωμα τοῦ Σωτήρα, ὅταν ἐμεῖς, ποὺ καμωνόμαστε τοὺς Χριστιανούς, ἀνοίγουμε καθημερινὰ πληγὲς στὸ κορμί του. Πισιὸς ὅμως ἀπ' τοὺς ἀρχόντους ποὺ μᾶς κυβερνᾶνε ἔχει τὴ δύναμη νὰ σηκώσει τὸ ροῦχο σας καὶ νὰ φανερώσει στὰ ἴδια σας τὰ μάτια τις πληγὲς σας; Κανένας. Γιατί εἶναι οἱ ἴδιοι θρώμικοι καὶ λωβιασμένοι, αἰσχροὶ καὶ ὄτιμοι καὶ γιομάτοι τόσο ἔμπυο, ποὺ ὁ κα-

ὄνας θά τοὺς ἔλεγε κατάμουτρα γιατροὺς ἀνήμπορους νά γιατρέψουν τίς ξένες πληγές, ἀφοῦ δέν μποροῦν νά γιατρέψουν τίς δικές τους. Ζυμωμένοι στήν ψευτιά, λαχανιάζουνε ἀναμεταξύ τους, πῶς θά ξεπεράσει ὁ ἓνας τὸν ἄλλον στό κρίμα. Κι ὄντας τέτοιοι, ὀρμηνεύουνε τὸ λαὸ καὶ κανονίζουνε μὲ νόμους πῶς νά κυβερνηθεῖ τὸ μυαλὸ καὶ ἡ ψυχὴ τῶν παιδιῶν μας. Αὐτοὶ ποὺ προδίνουνε ὀλημερίς τὸ στεφάνι τους καὶ διαδιάντροπα γυρίζουν μὲ παλακίδες, αὐτοὶ ποὺ ἔχουνε κάνει νόμο καὶ κανόνα τὴν πουτανιά, μιλᾶνε γιὰ νόμο καὶ γι' ἀλήθεια. Ἄντὶς νά καθαριστοῦνε οἱ ἴδιοι καὶ σιγὰ σιγὰ καὶ φρόνιμα, μὲ τὸ παράδειγμα τῆς καθαρῆς ζωῆς τους καὶ μὲ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, νά πασχίσουν νά γιατρέψουν τίς πληγές σας. πιχειροῦν νά σᾶς ξιπάσουν μὲ πλουμίδια ποὺ ξεγελοῦν ἀλλὰ δέν καλυτερεύουν τὴ ζωὴ σας. Παράδειγμα τούτῃ ἡ καρότσα τοῦ διαθόλου ποὺ τὴ σπρώχνει στό νερό ἢ φωτιά, καὶ ξερνάει καπνὸ καὶ λερώνει τὸ λιμάνι τῆς Καλαμάτας. Περηφανεύουνται οἱ κυβερνήτες μας πῶς προοκίσανε τὸ ἔθνος μὲ τέτοια δαιμονικὰ σῦνεργα καὶ πῶς μὲ τέτοια πλουτίζουνε τὸ γένος, ἐνῶ τὸ σπρώχνουν ἀπὸ τὸ κακὸ στό χειρότερο.

Ἐνας δυνατὸς ψίθυρος ἀνατάμαξε τὸ πλήθος κι ὁ Παπουλάκος συνέχισε:

—Γιὰ μαζέψτε ὅμως τὸ νοῦ σας καὶ συλλογιστῆτε, σάν μυαλωμένοι ἄνθρωποι κι ὄχι σάν ξιπασμένα ὄρνια, τί εἶναι τάχα τὰ μεγάλα τοῦτα κατορθώματα τ' ἀνθρώπου, ποὺ τόσο διαλαλοῦνε οἱ σοφοὶ κι οἱ κυβερνήτες τοῦ κόσμου; Ἄντὶς νά κινιέται τὸ πλεούμενο μὲ τὴ βοήθεια τ' ἀγέρα, ἀρμενίζει μὲ τὴ φωτιά. Κι ἔπειτα; Εἶναι λένε μεγάλο κέρδος, ἀλλὰ λένε ψέματα, γιατί ἐγὼ σᾶς λέω πῶς δέν εἶναι κανένα κέρδος. Ποιὰ ἢ ὠφέλεια τ' ἀνθρώπου, ἂν μικρύνει τὸν καιρὸ καὶ κοντύνει τὸ δρόμο του; Ἄναρωτήθηκε κανεὶς γιὰ ποῖο τάχα σκοπὸ θιάζεται ὁ ἄνθρωπος νά φτάσει τόσο γρήγορα σ' ἄλλο μέρος; Σίγουρα ὄχι. Κι ὅμως, μονάχα ἂν μᾶς ἐξηγήσουν τὸ σκοπὸ τῆς τόσης θιασύνης τους, θά μπορούσαμε νά καταλάβουμε τοῦτο τὸ στένεμα τῆς γῆς. Μολονότι ὅμως δέν τὸν ἐξηγᾶνε τὸ λόγο τῆς θιασύνης τους, δὲ θά δυσκολευτοῦμε

νά τόν ξεδιαλύνουμε ἂν μάσουμε λίγο τὸ νοῦ μας. Ἡ φαρμακερὴ περηφάνεια τ' ἀνθρώπου νὰ παραστήσει τὸ Θεό, εἶναι ἡ ρίζα σ' ὄλα τοῦτα τὰ καμώματα. Ἄντ' ἴς ὁμοῦ νὰ παραστήσει τὸ μικρὸ Θεὸ μὲ τὴν περηφάνεια του, ὁ ἀνθρώπος παρασταίνει τὸ μικρὸ διάβολο, γιατί τὰ ἔργα τῆς περηφάνειας δὲν εἶναι ἔργα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ παγίδες τοῦ σατανᾶ. Πασχίζει νὰ μικρύνει τὸν καιρὸ καὶ νὰ κοντύνει τὸν τόπο, μόνο γιὰ ν' ἀποχτήσῃ περισσότερο πλοῦτος καὶ θασανίζεται ἀπὸ τὴ λαχτάρρα τοῦ χρυσαφιοῦ, γιατί θέλει, μὲ τὴ βοήθειά του, νὰ ζεῖ ἄνομα κι ἀνώφελα. Κοροϊδεύει καὶ κοροϊδεύεται πῶς τάχα μ' ὄλα τοῦτα θὰ καλυτερέψῃ τ' ἀνθρώπινο γένος, ἐνῶ στὸ θάθος ἔγνοια εἶναι πῶς νὰ ξεσπάσουν ἀτιμώρητα τὰ πάθια. Νὰ μπορεῖ ἀκίντυνα νὰ χορταίνει τὴ λαιμαργία του καὶ νὰ μπορεῖ χωρὶς φόβο νὰ ζεῖ μὲ κανόνα τὴν πορνεία. Ὁ ἀνθρώπος πῶχει γιὰ κανόνα τὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἔχει χρεία ἀπὸ τέτοια γιατρικὰ τοῦ σατανᾶ, γιατί οὔτε λαίμαργος εἶναι, οὔτε πόρνος, οὔτε μοιχός, οὔτε κλέφτης, οὔτε ψεύτης, κοντολογίς δὲν εἶναι περήφανος καὶ γιὰ τοῦτο δὲ νιάζεται νὰ μικρύνει τὸν καιρὸ καὶ νὰ κοντύνει τὸν τόπο. "Ὅλα τοῦτα εἶναι τερτίπια τοῦ σατανᾶ, πὺ ἀδιάκοπα ποτίζει τὸ δέντρο τῆς περηφάνειας καὶ ξεγελᾶ τὸν ἀνθρώπο. Τὰ θαπόρια κι οἱ πιὸ τρανές ἀκόμα μηχανές, πὺ θὰ σκαρφιστεῖ ὁ πλανταγμένος νοῦς τ' ἀνθρώπου, δὲν εἶναι δρόμοι πὺ θὰ τοῦ χαρίσουν τὴ χαρὰ τῆς καρδιάς καὶ τῆς ψυχῆς τὴ γαλήνη. Κι ὅσα περισσότερα θρεῖ, τόσο κοντύτερα θὰ νιώσει τὴν κρυάδα τοῦ θανάτου. Καὶ θαρθεῖ μέρα, ὅταν τὸ ποτήρι τῆς ἀνομίας γιομίσει ἀπὸ τέτοια θρεσίματα, πὺ ἡ γῆ, ἀντὶ νὰ γίνῃ Παράδεισος, θὰ γίνῃ Σόδομα καὶ Γόμορα. Φοβερὸ καὶ φριχτὸ θάναι τὸ τέλος τοῦ κόσμου τῆς περηφάνειας. "Ὅλα τοῦτα μοιάζουν μὲ στολίδια σὲ σάπιον ἀνθρώπο. Τὰ στολίδια ὁμοῦ στὸ κορμὶ τοῦ λωθιασμένου, οὔτε τὸν πόνο γλυκαίνουν οὔτε ξεμακραίνουν τὸ θάνατο. "Ἄν λωθιάσῃ ἡ ψυχὴ μας, ἂν ἡ καρδιά μας πετρώσῃ, ἂν ἡ ζωὴ μας χύνῃ ἔμπυο καὶ φαρμάκι καὶ κανόνας τῆς γίνῃ τὸ ψέμα, ἡ ἀρπαγὴ, ἡ πορνεία κι ἡ λαιμαργία, σὲ τί ὠφελεῖ τὸ στένεμα τοῦ τόπου καὶ τοῦ καιροῦ; Μὴν ξιπάξεστε λοιπὸν ἀπὸ τίς καρότσες τοῦ σατανᾶ

καὶ μὴν ξεγελιέστε ἀπὸ τέτοια φτιασίδια. Τὸ ξύπνημα π' ἀπολουθεῖ τούτη τῇ νάρκωση εἶναι ἡ κόλαση. Φυλαχτήτε, ἀδερφια μου, γιατί μᾶς περιμένουνε μέρες ζοφερές, μέρες πού δὲν ξεχωρίζουνε ἀπὸ τὸ κατράμι. Μᾶς περιμένουνε καιροὶ πού χαμόγελο δὲν θ' ἀνθεῖ σ' ἀνθρώπου χεῖλη κι ὄλο τὸ σίδερο τῆς γῆς κι ἡ φωτιά τοῦ κόσμου θὰ κρέμουνται πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια μας. Γιὰ τοῦτο μὴν γυρεύουμε γιατρεία ἐκεῖ πού γιατρεία δὲν ἔχει, κι ἄς γυρίσουμε τὸ γρηγορότερο πρὸς δρόμο τοῦ Χριστοῦ, πού μᾶς καλεῖ πρὸς σωτηρία καὶ πρὸς χαρὰ καὶ πρὸς ἀνάπαυη. Μὴ φοβηθῆτε τὸ διωγμὸ καὶ τὸν κατατρεγμὸ, τὰ σίδερα καὶ τὸ θόλι, ὅταν ὄσα πάθετε εἶναι γι' ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καὶ νάστε σίγουροι πὼς ἔτσι μονάχα σώνετε καὶ τὴν ψυχὴ σας καὶ τὰ παιδιὰ σας καὶ τὰ παιδιὰ τῶν παιδιῶν σας καὶ τὸ γένος καὶ τὸν κόσμον. Ὁ Θεὸς δὲν ἀφήνει τοὺς πιστοὺς του, κι ἀπὸ κεῖ πού δὲν προσμένετε καὶ τὴν ὥρα πού δὲν καρτερεῖτε, θὰ σᾶς φανερωθοῦν οἱ Ἄγγελοι τῆς σωτηρίας. Δείξτε ὅση παληκαριά δείξανε οἱ πατεράδες μας στὸν Τοῦρκο, γιατί οἱ Λουθηροκαλθίνοι κι ἡ κριματισμένη Ἄγγλία καὶ τὰ ὄργανά τους, πού κρατοῦν στὴν πατρίδα μας τὰ κλειδιὰ τῆς ἐξουσίας, εἶναι πιὸ ἄπιστοι κι ἀπὸ τὸν Ἰμπραῆμι κι ἀπὸ τὸν Ἀλῆ πασά.

“Ὅταν τέλειωσεν, ὁ κόσμος τὸν σήκωσε στὰ χέρια, οἱ γυναῖκες κλαίγανε κι ὄλοι τὸν παρακαλοῦσανε νὰ μείνει.

Λιγοστοὶ ψευτογραμματισμένοι, μπιστεμένοι τοῦ νομάρχου, ἀνέβηκαν στὴ νομαρχία καὶ μὲ τίς ἀρχές τεχνολογήσανε κακόπιστα, ἀποκομμένα κομμάτια ἀπὸ τὸ λόγο του ἢ λέξεις ξεκρέμαστες, πού τίς χαραχτήρισαν αἰσchrές κι ὄλοι μαζί θγάλανε τὸ συμπέρασμα πὼς ὁ λόγος του ἦταν ἓνα ξάναμα τοῦ λαοῦ γιὰ ἐπανάσταση, μὲ σκοπὸ νὰ διώξει τὸ Βασιλιά καὶ νὰ θάλει ἄλλη κυβέρνηση ἀπὸ ἀνθρώπους τοῦ Ρωσόφιλου κόμματος. Ὀνομάτισαν τὸν Παπουλάκο ἀγράμματο, αἰσchrό, θωμολόχο, ὑβριστή, ἐπικίντυνο, φανατικό, λαοπλάνο, δημαγωγό, ἀγύρτη, διαβολάνθρωπο, ἔωσφόρο, κάθαρμα, πουλημένο τομάρι, ἀντάρτη, ρασοφόρο ἀγύρτη, ὑποκριτή, κι ὅ,τι ἄλλο πρόστυχο μπορεῖ νὰ θάλει μὲ τὸ νοῦ του ὁ ἄνθρωπος.

Συμφώνησαν ακόμα πώς δέν ήταν φρόνιμο νά τόν συλλάβουν, γιατί ό κόσμος ήταν πολύ έρεθισμένος και μιά τέτοια ένέργεια μποροῦσε νά οδηγήσει σέ δυσάρεστα έπακόλουθα. Όλοι τους κρίνανε πιό φρονιμα νά ένεργήσει μόνος του ό νομάρχης, κι έτσι έγινε.

Τό ίδιο θράδυ, ό νομάρχης δεχόταν τό γέροντα όλομύαχος στό γραφεϊό του, μέ μεγάλην έγκαρδιότητα. Άφοῦ τόν παρεκάλεσε νά καθήσει, κάθησε και ό νομάρχης δίπλα του, μέ χαρούμενη ταπεινοφροσύνη και τοῦ εἶπε:

— Σέ κάλεσα, γέροντα, γιά νά σοῦ ξεμολογηθῶ πόσο σέ καμάρωσα. Έχω ακούσει πολλούς νά μιλιε στό λαό, πολιτικούς, εἰσαγγελικούς, δικηγόρους, καθηγητές, ιεροκήρυκες, κι όμως κανένας δέ μίλησε σάν και σένα. Και ξέρεις γιατί;

—Γιατί; ρώτησεν ό Παπουλάκος.

—Γιατί αὔτοι όλοι, συνέχισεν ό νομάρχης, μιλιε στό μυαλό τοῦ κοσμάκη και σύ στην καρδιά του. Όσο σ' ακουγα, τόσο συλλογιζόμουνα πόσο χρειαζόμενος είσαι, πόσο πρέπει νά σέ προσέξει σοβαρά ή έκκλησία κι ή πολιτεία και πόσο πρέπει νά σέ βοηθήσουνε και μέ χρήμα και μέ αξιώματα, γιά νά οδηγήσεις καλύτερα τό λαό στό θηόριο τοῦ Χριστοῦ.

—Δέ χρειαζόμε οὔτε λεφτά, οὔτε αξιώματα.

—Τό καταλαβαίνω και τό ξέρω. Άλλα και τοῦ ξεοδιάζονται τόσα χωρίς λόγο, γιατί νά μήν παρεϊδοθοῦν σέ σένα, όχι πρὸς πλουτισμό σου, αλλά γιά νά τά βάλεις στην ὑπηρεσία τοῦ καλοῦ. Νά χτίσεις μοναστήρια, σχολεία, νά βοηθήσεις τή φτωχολογία. Και τ' αξιώματα είναι χρειαζόμενα, γιατί λύνουνε τά χέρια σου από ένα σωρό εμπόδια.

Και σθέλτος καθὼς ήταν ό μικροσχημὸς, ξεπιός και γλυκομίλητος αὔτος κύριος, παρακάλεσε τον Παπουλάκο νά σηκωθεί και νά θγοῦνε μαζί στό μπαλκόνι.

—Νά, τοῦ εἶπεν, αὔτη είναι ή Κολιμιάτα, πού τούτη τήν ὄραν ήσυχάζει. Τούτη ή νυχτα, πού κρύθει δίκιους κι άδικους, δέν κρύθει μονάχα ψυχές πού λαχταροῦν, αλλά και ψυχές πού μηχανεύονται φοβερὰ πράματα... Τί ὠραίο, αν σοῦ παραδίναμε ὄλον αὔτό τόν κόσμο κι ένα πρωϊνό ξυπνοῦσε τοῦτος ό κάμπος και τά θουνά με χαρούμενα διπλοκάμ-

... θά εὐαγγελίζονταν τὸ νεο Μητροπολίτη Μεσσηνίας, ἀπομυώτατο Χριστοφόρο... Καὶ γιατί Μεσσηνιαί, κι ὄχι Κρητικοὶ κεθαίμενος καὶ γιατί ὄχι Ἀρχιεπίσκοπο τοῦ Μοριά; Ἡμεῖς ποὺ σ' ἄκουσα μὲ τ' αὐτιά μου...

Καὶ τι πῆγε νὰ διαμαρτυρηθεῖ ὁ Παπουλάκος, ἀλλὰ ὁ νομάρχης δὲν τὸν ἄφησε:

—Ξέρω τί νιώθεις καὶ τί θά μοῦ πεῖς... Πῶς εἶσαι ἀγράμματος... πῶς οἱ σκοποὶ σου δὲν εἶναι νὰ ὑψώσεις τὸν ἑαυτό σου ἀλλὰ νὰ τὸν ταπεινώσεις... Ὅλ' αὐτὰ τὰ ξέρω. Ἀλλὰ ποῦς ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος δὲν ἦταν ταπεινός κι ὅμως ἐπίσκοπος καὶ Πάτριάρχης. Μήπως ὁ Χρυσόστομος δὲν ἦταν ταπεινός; Ἡμεῖς ἀνέβηκε στὸ δοξασιμένο θρόνο τῆς Βασιλεύουσας; Ἡμεῖς ὁ Βασίλειος κι ὁ Γρηγόριος δὲν ἦταν ταπεινοί; Κι ποῦς, πρόθυμα σήκωσαν τὸ βῆρος τῆς Ἀρχιερωσύνης... Καὶ ποῦς οἱ Ἀπόστολοι δὲν ἦταν ἀγράμματοι ψαράδες καὶ ταπεινοί; Κι ὅμως σήκωσαν στοὺς ὤμους τους ὅλη τὴν ἀθάστατη οἰκοδομὴ τῆς ἐκκλησίας... Ἀντίς νὰ πολεμᾶς τὸ βασιλιά κι τοὺς ἄρχοντες, δὲν εἶναι πιὸ σωστὸ νὰ τοὺς ὑποτάξεις καὶ θελημά σου καὶ νὰ τοὺς θγάλεις ἀπὸ τὴν πλάνη, ἂν πλάτνεται; Νά, κοίταξε πῶς ἀπλώνει ἡ κοιμισμένη Καλαμάτα. Ὅσα σπίτια εἶναι σκοτεινά, ἐσένα ὀνειρεύονται καὶ σ' ὅσα γυρνάει ὁ λύχνος, γιὰ σένα κουβεντιάζουν... Ἐτσι τούτη τὴν ἴδια ὥρα ἀποκαμωμένος λαχταράει ὅλος ὁ Μοριάς κι ἡ Ρούμελη καὶ τὰ νησιά... κι ἡ Ἀθήνα... Ναί, ναί, μὴ μὲ κοιτάξεις παράξενα, κι ἡ Ἀθήνα...

Ὁ Παπουλάκος νόμισε πῶς ἔχασε τὸ φῶς του, τόσο τοῦ φαίνόταν θολὴ ὅλη ἡ εἰκόνα ποὺ ἀπλωνόταν μπροστά του καὶ μὲ μιᾶς εἶδε μιὰν ἀστραπὴ καὶ τοῦ φάνηκε πῶς κάποιον πιστηριακὸ χέρι μ' ἓνα δαυλὸ ἀναθε φωτιές σ' ὅλα τὰ σπίτια τῆς Καλαμάτας. Σκέπασε τὸ πρόσωπό του μὲ τὶς ἀπαλάμες του καὶ γρήγορα, ταραγμένος, ἄφησε τὸ μισαλκόνι καὶ χῶθηκε στὸ γραφεῖο τοῦ νομάρχου. Ὁ Ροντόπουλος τὸν ἀκολούθησε καὶ τὸν ρώτησε:

—Τί σοῦ συμβαίνει γέροντα;

—Θέλω νὰ φύγω, τοῦπεν ἀποφασιστικά, θέλω νὰ φύγω.

—Ναί, ἀλλὰ δὲν τέλειωσεν ἡ ὁμιλία μας...

—Δὲ θέλω νὰ ματακούσω ὄσα μοῦπες, ἀποκρίθη ὁ γέροντας. Δὲ θέλω νὰ μοῦ πεῖς ἄλλα.

—“Ὅσα σοῦ εἶπα, στὰ εἶπα σάν ἄνθρωπος. Τώρα ὁμως γέροντα πρέπει ν’ ἀκούσεις καὶ τὸ νομάρχη. “Ἐλαθὰ ἓνα χαρτί ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο, ποῦ σὲ προστάζει νὰ σταματήσεις σήμερα κιόλας τὶς διδασχές σου καὶ χωρὶς καμιὰ χρονοτριβὴ νὰ πᾶς στὴν Ἀθήνα νὰ παρουσιαστῆς στοὺς Ἁγίους Συνοδικοὺς καὶ νὰ τοὺς ἐξηγήσεις τὰ κηρύγματά σου, ποῦ ἡ Σύνοδος δὲν τὰ λογαριάζει σωστά. Ἡ ἐντολὴ ποῦ ἔχω εἶναι νὰ σὲ στείλω συνοδεῖα στὴν Ἀθήνα, ἀλλὰ ἐγὼ ποῦ σὲ λογαριάζω καλὸ γέροντα, θὰ σ’ ἀφήσω νὰ πᾶς μοναχὸς σου. Θὰ σοῦ κάμω αὐτὴ τὴν εὐκολία, ἀλλὰ, γιὰ νὰ μὴν θρῶ καὶ γὼ τὸν μπελά μου καὶ χάσω τὴ θέση μου, παρακαλῶ σε νὰ φύγεις πουρνὸ πουρνὸ ἀπὸ τὴν Καλαμάτα, νὰ μὴν πᾶς στὴ Μεσσηνίη ποῦ λογαριάζεις καὶ νὰ θγείς τὸ ταχύτερο ἀπὸ τὸ νομό. “Ἐτσι θγαίνω καὶ γὼ ἀπὸ τὴν εὐθύνη, δὲν σοῦ κάνω καμιὰ δυσκολία καὶ σ’ ἀφήνω μόνος σου νὰ κρίνεις τί θὰ πράξεις πάρα κάτω. Διαφορετικά...

—Διαφορετικά;

—Διαφορετικά, δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ κρατῶ τις διαταγές στὰ συρτάρια μου. Πρέπει νὰ τὴ στείλω στὴ χωροφυλακὴ γιὰ ἐκτέλεση καὶ τότες μπορεῖ νὰ γίνουν πολλὰ δυσάρεστα. Πρέπει νὰ βοηθήσεις νὰ ἡσυχάσουν τὰ πνέματα καὶ νὰ μὴν χυθεῖ αἷμα.

Ὁ Παπουλάκος τὸν κοίταξε μὲ καταφρόνια καὶ τοῦπε:

—Ἄφοῦ ἔχετε μένα στὰ χέρια σας καὶ μπορεῖτε νὰ μὲ σκοτῶστε, γιατί θέτε νὰ χύσετε τὸ αἷμα τῶν Χριστιανῶν;

—Τὸ ἀνάποδο θέμε. Νὰ μὴ χύσουμε οὔτε μιὰ σταλαματιὰ αἷμα. Γι’ αὐτὸ καὶ σὲ εἰδοποιῶ νὰ συμφωνήσουμε πῶς νὰ θγείς ἀπὸ τὴν περιοχὴ μου, χωρὶς κανένα στραπάτσο καὶ χωρὶς κανέναν χριστιανὸς νὰ πονέσει. Θάθελα νὰ συνταιριάσω τὸ νομάρχη μὲ τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ δὲν τὸ θέλει ἡ δσιότη σου. “Ἄν δεχόσουν ὄσα σοῦ εἶπα, εἶμαι ἄξιος κι ὁ ἴδιος νὰ πᾶω στὴν Ἀθήνα καὶ νὰ μεταλλάξω τὴ γνώμη τῆς πολιτείας. Ἡ ἐκκλησία τί θὰ κάνει; Θὰ συμμορφωθεῖ. Ἡ εὐγε-

αυτοῦ σου ὁμως μοῦ πετᾶ κατάμουτρα ἕνα δλάκαιρο βασίλειο πού τῆς προσφέρνω.

Αὐτό τό βασίλειο εἶναι τοῦ σατανᾶ κι ὄχι τοῦ Θεοῦ. Ἄν λεφτά, μέ τιμές καί μέ ἀξιώματα δέν μπαίνει ὁ ἄνθρωπος στό δρόμο τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ξεμακραίνει. Ζοῦμε σέ κόπιους διαφορετικούς, κύριε νομάρχη. Δέχομαι λοιπόν νά φύγω, ἀλλά θά τραθηχτῶ στό ἀσκητάριό μου, γιατί δέν ἔχω καμιᾶ δουλειᾶ νά παρουσιαστῶ στή Σύνοδο καί νά κουβεντιάσω μέ τοὺς δεσποτάδες.

Καί χωρίς ἄλλη λέξη βγῆκε ἀπό τό γραφεῖο τοῦ νομάρχη.

Στήν ὁξώπορτα τόν περίμεναν ὁ παπα-Βασίλαρος, πού τόν ἔκαιγεν ἡ περιέργεια νά μάθει τό κάθε τί.

—Εἶναι ὅλοι τους ἴδιοι, τ' ἀποκρίθη ὁ Παπουλάκος, ἀλλά τοῦτος εἶναι ὁλόγισια ὀρμηνεμένος ἀπό τό σατανᾶ. Ξημερώματα φεύγουμε.

—Γιά τή Μεσσήνη;

—Ὅχι, γιά τήν Κουτσαθά.

—Γιατί;

—Γιατί ἔτσι πρέπει.

Ὅλοι οἱ φίλοι του εἶχαν ἀντίθετη γνώμη κι ὁ παπα-Βασίλαρος ὑποστήριζε πὼς ἂν δείξουν πὼς κιοτεύουν θά τοὺς καταλλάουσαν ὅλοι οἱ διαόλοι τῆς ἐξουσίας.

—Τώρα πού εἶναι ζεστό τό σίδερο θά κάμουμε ὄ,τι κάμουμε, ἔλεγε. Ἄμα κρυώσει ὁ κόσμος θά τόν χάσουμε. Τί θά μᾶς κάνουν; Τό πολύ-πολύ θά μᾶς σκοτώσουν. Καί μὴν δέν ἔχουμε πάρει τήν ἀπόφαση νά πεθάνουμε;

—Ἄν ἦταν νά σκοτώσουν ἐμᾶς δέν θά πείραζε, γιατί ἀργά ἢ γρήγορα τό μαρτύριο θά κλείσει τή ζωή μας. Δέν πρέπει ὁμως ν' ἀφήσουμε νά σφαχτοῦνε οἱ Χριστιανοὶ γιά νά φορτώσουν τό μακελιό πού τοιμάζουν στή ράχη μας.

Ὁ Λεοναρδόπουλος σταμάτησε τή συζήτησι, λέγοντας πὼς τό πιό σωστό εἶναι νά κάμει ὁ γέροντας κείνο πού θά τόν φώτιζε ὁ Θεός, γιατί κείνος ἤξερε περισσότερ' ἀπ' ὄλους.

Τήν ἄλλη μέρα, πρὶν χαράξει, ὁ γέροντας μέ τή μικρὴ συνοδεία πῆρε τήν ἀνηφοριᾶ γιά τή Σίτσοθα.

Ἐκεῖ ἔμεινε στό σπίτι τοῦ Θόδωρου τοῦ Μπαστούνη, ἐ-

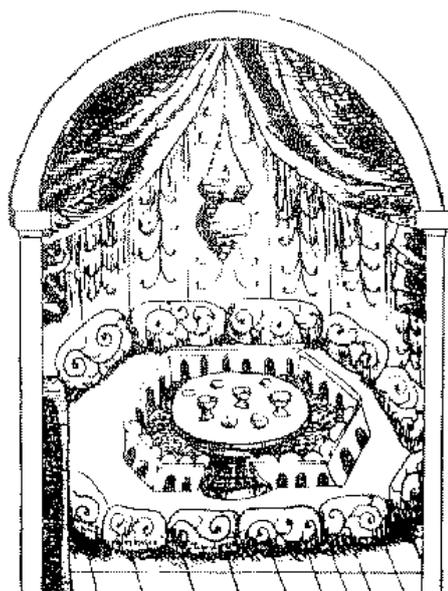
νοῦ παλληκαριοῦ πού ἐμπορευότανε κουκούλια μέ τή Σπάρτη. "Όλο τό χωριό συνάχτηκε νά τόν δεῖ, νά τοῦ φιλήσει τό χέρι, νά τόν ἀκούσει. Ἀπό τή Σίτσοθα ὁ γέροντας πῆγε στή Μικρή καί τήν Μεγάλη Ἀναστάσοθα κι ἀπό κεῖ πέρασε στήν Ἀρκαδία, ὅπου καί χώρισε ἀπό τοὺς συνοδοὺς του, μιά καί θά πῆγαινε νά ἡσυχάσει γιά λίγο στήν Σκήτη του. Ὁ μόνος πού ἐπίμεινε νά τόν συνοδέψει καί τόν συνόδεψε ἦταν ὁ παπα-Βασίλαρος.

Ἀποφύγανε τίς πολιτεῖες καί περάσανε μονάχα ἀπό τὰ γνώριμα χωριά, ὅπου οἱ χωριανοὶ τοὺς δέχτηκαν πιό θερμὰ ἀπὸ κάθε ἄλλη προτερνὴ φορά. Ὑστερ' ἀπὸ κάμποσες ἑβδομάδες, ὅτι ἔπιανε ὁ θαρὺς χειμώνας, ὁ Παπουλάκος κι ὁ παπα-Βασίλαρος φτάσανε στήν Σκήτη τῆς Κοίμησης, ὅπου ἡ ψυχὴ τοῦ γέροντα ἀναγάλιασε. Ὁ Ἀθέρκιος κι ὁ Κοσμᾶς εἶχανε φτιάξει τῆ Σκήτη ἓνα ἀληθινὸ περβόλι τῆς Παναγίας καί τὴν εἶχανε μεγαλώσει μέ δυὸ ἀκόμα κελλιά καί μιά τράπεζα γιά τοὺς μοναχοὺς. Ἡ ἐκκλησία ἦτανε πλουτισμένη μέ νέες εἰκόνες τοῦ Ἀθέρκιου, τ' ἀφιερώματα τῶν πιστῶν εἶχανε πληθύνει κι οἱ δυὸ μοναχοὶ εἶχανε σπεῖρει στὰ γύρω χωράφια καί στὰρι καί κριθάρι καί ζαρζαβατικά κι εἶχανε μαζώξει σ' ἓνα κοτέτσι ὡς ἑκατὸ κεφάλια ὀρνίθια.

Ὁ Παπουλάκος πρόσταξε νά κρατηθεῖ ὅ,τι ἦτανε χρησιμο στή Σκήτη κι ὅ,τι πέρσευε ἀπ' τὴ φτωχικὴ συντήρησή τους, νά τὸ μοιράσουνε γρήγορα στοὺς φτωχοὺς καί τοὺς ἀνήμερους στὰ γύρω χωριά κι ἔτσι μιά ὀλόκαιρη ἑβδομάδα ὁ Ἀθέρκιος κι ὁ Κοσμᾶς γυρίζανε καί μοιράζανε.

"Ὑστερα, γιά πρώτη φορά, ὑπαγόρευε στὸν Ἀθέρκιο τὸν κανόνα πού θά κυβερνοῦσε τὴ Σκήτη. Καθημερινὴ λειτουργία καί νηστεία. Τὸ κρέας κόπηκε ὀλότελ' ἀπ' τὴ Σκήτη καί τὸ γάλα ἐπιτρεπόταν μονάχα στοὺς ἀρρώστους. Αὐγὰ μονάχα τίς μεγάλες γιορτὲς μπορούσαν νά πασκάσουν καί ἡ ταχτικὴ θροφή ἦταν τὰ ὄσπρια, τὰ ζαρζαβατικά, τὰ χόρτα, οἱ ἐλιές, τὰ φρούτα, τὸ μέλι καί τὸ κριθινο ψωμί. "Όλοι πειθαρχήσανε πρόθυμα κι ὁ κανόνας, γραμμένος μ' ὁμορφα ψηφιά ἀπ' τὸν Ἀθέρκιο, ἔμεινε ἀμετάλλαγος νόμος τῆς μικρῆς μοναστικῆς κοινότητος. Μαζὶ μέ τὴν καθημερινὴ λειτουργία

με τη συχνότατη μετάληψη, όρισε συχνή ξομολόγηση και ομολογία. Ο Χριστοφόρος δέν στάθηκε τόσο αύστηρός, όσο αύτη τη φορά στό μοναστικό κανόνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄. - ΓΥΜΝΑΣΗΚΑΙΜΑΧΗ

Καί τούτο εἰδότες τόν καιρόν ὅτι ὥρα ἤδη ἐξ ὕπνου ἐγερθήσεται.

ΠΑΥΛΟΣ : Ρωμ. ιγ' 14

ΕΣΣΕΡΙΣ μῆνες, ὅλη δηλαδή τήν καρδιά τοῦ χειμῶνα 1851-1852, ὁ Παπουλάκος ἔμεινε στή Σκήτη. Νοέμβρη, Δεκέμβρη, Γενάρη καί Φλεβάρη. Τόνιωθε ὀλοκάθαρα πῶς τὰ πράματα σφίγγουνε καί πῶς ἡ ὥρα τῆς μεγάλης δοκιμασίας χτυποῦσε τή θύρα τοῦ κελλιῶ του. Μοναχό του στήριγμα στάθηκεν ἡ ἀδιάκοπη προσευχή καί ἡ μεγάλη νήστεια. Προσευχόταν καί διάβαζε.

Ὁ Συναξαριστής τοῦ Νικόδημου τοῦ Ἁγιορείτη καί ὁ Ἄόρατος Πόλεμος τοῦ ἴδιου, στάθηκαν τ' ἀντιστήλιά του. Ποτές τόσο λίγος καιρός δέ στάθηκε σέ ἄνθρωπο τόσο πολύτιμος, ὅσο αὐτοί οἱ τέσσερις μῆνες στό μοναχό Χριστοφόρο. Σπούδαξε τόν πόνο τοῦ Ἰώθ, τοῦ Δαυῖδ, τοῦ Παύλου καί τόν συνεπήραν οἱ πόνοι τοῦ Ἀθανάσιου, πού λές καί ὅλη ἡ πλάση εἶχεν ὀρκισθεῖ τόν ἄφανισμό του. Κεῖνο πού τοῦ φανερώθη τίς ὥρες τῆς μοναξιᾶς, τῆς προσευχῆς καί τῆς σιωπῆς, εἶναι πῶς ὁ πόνος εἶναι προνόμιο τῶν ἀγαπημένων τοῦ

Θεοῦ. Κανέννας ἅγιος δὲν τσιγκουνεύτηκε τὸ αἷμά του καὶ ὁ Χριστοφόρος, κοιτάζοντας τὸ σταυρωμένο σῶμα τοῦ Κυρίου καὶ Σωτήρα, ἔνιωσε βαρειά ντροπή. Ἄμα ὁ παπα-Βασίλαρος τοῦ μίλησε μιὰ μέρα γιὰ κατατρεγμούς, ὁ Χριστοφόρος τὸν σταμάτησε καὶ τοῦπε πῶς ἓνα χαστουκι τοῦ μοίραρχου ἐπὶ τὴν Τρίπολη, ἢ ταπεινώσή του στὸ γραφεῖο τοῦ Φαρμακίδη καὶ οἱ πειρασμοὶ ποὺ ἄπλωσε ὁ Νομάρχης Μεσσηνίας, δὲν μποροῦν νὰ λογαριαστοῦν κατατρεγμός.

—Φοθᾶμαι, ἔλεγε στοὺς μοναχοὺς, πῶς βαρειά κρίματα ἀμποδᾶνε κείνο ποὺ ἀληθινὰ δοκιμάζει τὴν πράξη τοῦ Χριστιανοῦ, τὸν κατατρεγμό. Ἄμα θάζω στὴν μπαλάντζα τὶς καλωσύνες καὶ τὶς κακίες ποὺ ἀντάμωσα, οἱ καλωσύνες εἶναι μεγάλες ὅσο ὁ Χελμὸς καὶ οἱ κακίες μικρὲς ὅσο ἡ Κορφὴ τῆς Γκαμήλας. Μονάχα ἀγάπη καὶ διαφέντεψη βρῆκα στὸ ὁρόμο μου καὶ τοῦτο μὲ φοβίζει. Τί εἶναι τὰ δεινὰ τὰ δικά μας μπροστὰ στὸ μαρτύριο τοῦ Πάναγνου Θεοῦ καὶ Σωτήρα Χριστοῦ; Σταγόνα νεροῦ μπροστὰ σ' ἓνα ἀτέλειωτο πέλαγο.... Ἡ πράξη τῆς ἀγάπης εἶναι σάν τὸ χρυσάφι. Μονάχα στὴ φωτιὰ λαμπικάρεται, καθαρίζει καὶ λαμποκοπᾷ.

Πέρασε νύχτες ὀλάκαιρες μπροστὰ στὸ ματωμένο πρόσωπο καὶ τὸ κορμί τοῦ Σταυρωμένου Χριστοῦ καὶ παρακαλοῦσε τὸν οὐράνιο Πατέρα, νὰ τοῦ δώσει τὴ χάρη καὶ τὴ δύναμη νὰ μοιάσει μ' αὐτόν. Καθὼς ξημέρωνε, εἶδεν ἀπὸ τὸ φεγγίτη τοῦ κελλιοῦ του, τὸ μαντρόσκυλο τοῦ μοναστηριοῦ νὰ παίξει μανιασμένα, νὰ δαγκώνει καὶ νὰ ξεσχίζει τὸ σκουῖφό του τὸν καλογερικό, ποὺ εἶχεν ἀλησμονήσει ἀπὸ θραδὺς ἀπὸ πεζοῦλι τοῦ καμπαναριοῦ, ποὺ κάθησε ν' ἀνασάνει καθαρὸν ἀγέρα. Καὶ τοῦ φάνηκε πῶς τοῦτος ὁ κουρελιασμένος σκουῖφός του, στὰ δόντια τ' ἀνίδεου ζώου, εἰκόνιζε καλύτερα ἀπὸ κάθε τι ἄλλο, τὸ Χριστιανὸ ποὺ μάχεται μὲ τὸν ἀνίδεο, τὸν ἀδιάφορο ἢ τὸν φρενιασμένο κόσμο. Εἶδε καθαρὰ στὴν τύχη τοῦ σκουῖφου του, τὴ μοίρα ποὺ πρόσμενε αὐτόν τὸν ἴδιον καὶ ἓνα χαμόγελο εὐχαριστίας, φώτισε τὸ κουρασμένο του πρόσωπο. Ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ Σταυρωμένου, τὰ καταφίλησε, ἔκλαψε πολὺ καὶ ψιθύρισε μέσ' ἀπ' τὴν καρδιά του:

—Κύριε, παραδίνομαι στο θέλημά σου.

Τοῦ φάνηκε γιά μιὰ στιγμή πῶς ὁ Σταυρωμένος ἀνασῆκωσε τὸ στεφανωμένο μέ τ' ἀγκάθια κεφάλι του καί πῶς τὰ ματωμένα χεῖλια Του τοῦ φιθύρισαν καθαρά:

—Ἡ ἀγωνία μου θά κρατήσει ὡς τὴ συντέλεια τοῦ κόσμου. . .

Καί τότες ἔκλαψε πικρά γιά τίς ὥρες τῆς ἀργίας του καί γιά τίς ὥρες τοῦ ὕπνου του. Ἀναρωτήθηκε πῶς μποροῦνε νὰ κοιμοῦνται τόσο ξέγνοιαστοί οἱ ἄνθρωποι, νὰ γλεντοκοποῦν κι ἀδιάφοροι νὰ προσπερνοῦν τέτοια ἀγωνία. Κι ἐπὶ μέρες δὲν σφάλισε μάτι, οὔτε ξαπλώθη σὲ στρώμα.

—Τὸ λιγώτερο ποὺ μποροῦμε νὰ κάνουμε, ἔλεγε στοὺς μοναχοὺς του, εἶναι νὰ παραστέκουμε ἀγρυπνοὶ τούτη τὴ Θεία ἀγωνία.

Ὁ νοῦς του ἔτρεχε στὸν Πέτρο καί στοὺς μαθητὰδες τοῦ Χριστοῦ κι ἀναρωτιόταν, πῶς μπόρεσαν ν' ἀποκοιμηθοῦν τὴ νύχτα τῆς Γεθσημανῆ.

Πολλές αὐγές, οἱ μοναχοί, πηγαίνοντας γιά τίς Ὁρες στὴν ἐκκλησιά, θρίσκανε τὸ Χριστοφόρο ἀποκαμιωμένο ἀπὸ τὴν ἀγρύπνια καί τὴν προσευχή, ἀναίσθητο στὰ πόδια τοῦ Σταυροῦ. Κι ὅμως, ἀντὶς νὰ τραθηχτεῖ, νὰ ξεκουράσει τὸ ταλαιπωρημένο σῶμά του, πάγαινε στὸ ψιαλτήρι κι ἄρχιζε νὰ φέλνει.

“Ὅταν τὸν παρακαλοῦσαν οἱ μοναχοί νὰ ἡσυχάσει λίγο, τοὺς ἀποκρινόταν.

—Βρῆτέ μου ποιὰν ὥρα ἡσύχασεν ὁ Κύριος, ποιὰν ὥρα δὲν πόνεσε καί ποιὰ στιγμή δὲν ἐπληγώθη, γιά νὰ κλείσω θεληματικά τὰ μάτια. Ἄθελά μου ὅμως τὰ κλείνω, γιὰτὶ ἡ δύναμη τ' ἀνθρώπου εἶναι ἀχαμνὴ καί δὲ γίνεται νὰ φτάσει τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καί νὰ μετρηθεῖ μαζί της. Εἶναι πιὸ εὐκόλο, ἀδέρφια μου, ν' ἀναστήσουμε τὰ περασμένα, νὰ δώσουμε ζωὴ καί χρῶμα στὰ μαραμμένα λουλοῦδια, ἢ νὰ μετρήσουμε τίς στάλες τῆς βροχῆς, παρὰ νὰ λογαριάσουμε τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Εἶναι πολὺ μικρὸς ὁ νοῦς μας νὰ κλείσει τέτοιο θάμα καί γιά τοῦτο τὸ προσπερνοῦμε κι ἀλησμονάμε πῶς ὡς τὴ συντέλεια τοῦ κόσμου θάναί ἀνοιχτές οἱ πλη-

γές καί στά χέρια του καί στά πόδια του καί στήν καρδιά του.

Γι' αὐτό ἔνωθε ντροπή ἅμα ἔβλεπε ἀπείραχτα τὰ δικά του τὰ χέρια καί τή σάρκα του δίχως πληγές. Καί γι' αὐτό λογάριαζε τή σάρκα φυλακή πού ἀμπόδαγε τή λευτεριά τῆς ψυχῆς του. Ἄμα ἔβλεπε κουρασμένους τοὺς μοναχοὺς καί περισσότερο ἀπ' ὄλους τὸν παπα - Βασίλαρο, τοὺς ἔλεγε:

—Λογαριάζουμε ἀσήμαντο ξαλάφρωμα νὰ παρατήσουμε κάτι ἀπὸ τὸν κανόνα καί δὲν καταλαβαίνουμε πῶς τοῦτο τὸ ἐλασκάρισμα εἶναι ἡ πιὸ μεγάλη παγίδα τοῦ σατανᾶ. Παραπανίσιος ὕπνος τῆ μιὰ μέρα, περισσότερη θροφή τὴν ἄλλη, μιὰ γουλιὰ πιωτὸ τὴν κατοπινὴ κι ὕστερα λιγότεμα τῆς προσευχῆς καί τῆς δουλειᾶς καί σιγὰ σιγὰ ξαρματώνουμε τὴν ψυχὴ ἀπ' ὄλα τῆς τ' ἄρματα καί μιὰ μέρα ξυπνᾶμε ὀλοτέλα σκληθωμένοι στὸ σατανά. Μονάχα ὁ μοναχὸς πού κάνει πιὸ θαρὺ καί πιὸ σκληρὸ τὸν κανόνα, μονάχ' αὐτὸς μπορεῖ νὰ ἐλπίζει.

Ἐνα θράδυ ὁ παπα - Βασίλαρος, μετὰ τ' ἀπόδειπνο, τὸν μῶτησε γιατί ὁ πόνος εἶναι τὸ προνόμιο τοῦ Χριστιανοῦ. Καί ὁ γέροντας ἀποκρίθη.

—Σοῦ πέρασε ποτές ἀπὸ τὸ νοῦ νὰ γυρέψεις ἀπὸ ἕναν ἄνθρωπο νὰ σ' ἀγαπήσει περισσότερο ἀπ' τὸ παιδί του, ἢ ἀπὸ ἕναν πατέρα νὰ χαρίσει σέ σένα περισσότερα ἀγαθὰ ἀπὸ κείνα πού χαρίζει στὸ μοναχοπαιδί του; Πῶς λοιπὸν καί γιατί γυρεύουμε ἀπὸ τὸ Θεὸ νὰ μᾶς σιγουρέψει στὴ γῆς καλύτερη ζωὴ ἀπὸ κείνην πού ἔζησεν ὁ Γυιὸς του; Γι' αὐτὸ μονάχα οἱ πονεμένοι, οἱ ἀδικημένοι, οἱ καταφρονημένοι, οἱ προδομένοι κι οἱ φτωχοὶ μοιάζουν τοῦ Θεοῦ καί γι' αὐτὸ τοὺς φυλάει τὴν πιὸ καλὴ θέση κοντά του. Ἄν θές νὰ γνωρίσεις τὴν ψυχὴ σου καί νὰ φιλιωθεῖς μαζί της, μὴ φοθηθεῖς τὸ μαρτύριο. Μονάχα ὅποιος χαίρεται τὸν πόνο του νιώθει γύρω του νὰ τὸν ὑπηρετᾶνε ὄχτροι καί φίλοι.

Πολλές νύχτες πού δὲν ἄφηνε τὴν ἐκκλησιά, ἀρχίζε τὴν προσευχὴ του μέ λόγια ἀπόλυτης ταπεινώσεως.

—Κύριε καί Θεέ μου, ἱκετεύω τὴ Χάρη σου, ἐγὼ ὁ πιὸ ἀνάξιος ἀπ' τὰ πλάσματα Σου. Νιώθω πῶς εἶμαι

χειρότερος κι ἀπ' τὸ τελευταῖο σκουλίκι πού σέρνεται στὶς ἄφωτες κι ὄγρες σπηλιές, γιατί κείνο ποτέσ δέ σέ πλήγωσε, ἐνῶ ἐγὼ καθημερινά σέ πληγώνω. Δέν εἶμαι ἄξιος οὔτε νά σέ παρακαλέσω καί γι' αὐτὸ παραδίνουμαι σὸ ἔλεός Σου.

Τέσσερις μῆνες διάβαζε καθημερινά τὰ Πνευματικά Γυμνάσματα τοῦ Νικόδημου καί δέν ξεχνούσε τὴ φράση του:

«'Αποφάσισε λοιπὸν ἀδελφέ νά γυμνάζεσαι ἀπὸ τώρα καί ὕστερα εἰς αὐτὰ μὲ κάθε σου προθυμίαν καί προσοχήν μελέτα, ἐξέταζε καί ἀναγίνωσκε τα καί ὅσον δύνασαι θάνε τα καί εἰς ἔργον, διότι ἐλπίζω πὼς θέλεις ἐθγάλει ἀπὸ αὐτὰ καρπὸν πνευματικόν...

Στίς 25 τοῦ Φλεβάρη 1852, μέρα τῆς μνήμης τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ταράσιου, ὁ Χριστοφόρος, μετὰ τὴ λειτουργία καί μπροστὰ σὸ "Ἄγιο Βῆμα, γονάτισε καί γύρεψε ἀπὸ τοὺς τρεῖς μοναχοὺς τῆς Σκήτης νά τὸν συχωρέσουν γιὰ τὰ κρίματά του.

—Τούτη τὴ φορά, τοὺς εἶπε, πηγαίνω νά χτυπηθῶ μὲ τὸ σατανά κορμί μὲ κορμί καί μονάχα ὁ Κύριος γνωρίζει τί θά ξημερώσει αὔριο. Τέσσερις μῆνες προετοίμασα τὸ πνέμα μου καί τὸ κορμί γιὰ αὐτὴ τὴ μεγάλη μάχη. Πολλοὶ θά ποῦν καί τώρα καί ὕστερ' ἀπ' τὴ θανή μου, πὼς κιότιφα, ἐπειδὴ μοῦ πῆρε τὴν ἄδεια ἢ Σύνοδο, ἢ γιατί μὲ φοβέρισεν ὁ νομάρχης τῆς Καλαμάτας. Ἔσεῖς νά ξέρετε πὼς αὐτὸ δέν εἶναι ἀλήθεια καί πὼς τὰ ὅσα εἶδα κι ἔμαθα στὴν Καλαμάτα δέν ἦταν γιὰ μένα παρά μηνύματα πὼς σιμώνει ἢ ἀντάρτα. Κάθησα τέσσερις μῆνες δῶ πάνω γιὰ ν' ἀρματωθῶ μὲ τ' ἀρματα τοῦ Χριστοῦ, γιατί δέν ἤθελα νά μετρηθῶ μὲ τὸ σατανά ξαρμάτωτος. Δέ γίνεται ὅμως νά μείνω παρά πάνω. Σὲ λίγο κινάω καί μονάχα ὁ Κύριος ξέρει ἂν θά ματανταμωθοῦμε. Ἀφήνω τὸν Ἀθέρκιο σὸ πόδι μου κι ἡ εὐχή μου ὡς εἶναι κοντὰ σας. Ζητάω νά κρατήστε τὸν κανόνα πού θάλαμε καί τίποτε νά μὴν σᾶς σπρώξει νά τὸν ἀλλάξετε.

Δάκρυα κύλησαν ἀπὸ τὰ μάτια του. Προσκύνησε ἕνα

ἵνα τὰ κονίσματα καὶ δὲν πῆρε σὸ ταγάρι του παρὰ μιὰ μικρὴ Κοίμηση ποῦχε ζωγραφίσει ὁ Ἀθέρκιος. Τῆ δική του τὴν ἄφησε στὴ Σκῆτη, γιατί ἦταν ἡ ἀρχή, τὸ θεμέλιο καὶ ἡ προστασία της. Ὁ μόνος ποῦ μίλησε ἦταν ὁ παπα - Βασίλαρος:

—Γέροντα, τοῦ εἶπε, γὼ θαρθῶ μαζί σου. Ἐταξα στὴ Χάρη της νὰ μὴν σ' ἀφήσω μοναχόν, νὰ πορευτῶ ὅπου πορευτεῖς, νὰ πάθω ὅ,τι πάθεις καὶ νὰ πέσω ὅπου πέσει ἡ ἀγιότη σου.

—Ἐλεγα νὰ μὴν ρθει κανεὶς μαζί μου καὶ νάστε τρεῖς ἰδῶ.

—Καὶ νὰ πατήσω τὸ τάμα μου;

—Ἀπὸ κανέναν δὲν ζητάω τέτοιο πράμα, ἀλλὰ δὲν τότερα τὸ τάξιμό σου κι ἔλεγα πὼς ἦταν καλύτερο γιὰ τὴν ψυχὴ σου νὰ μείνεις μὲ τοὺς ἀδελφούς.

—Θάρθω μαζί σου γέροντα, ἀποκρίθηκεν ἀποφασιστικὰ ὁ Βασίλαρος, κι ἂν εἶναι χρεῖα, θὰ πέσω καὶ στὴν φωτιὰν ἀκόμα.

—Γεννηθῆτω τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, εἶπεν ὁ Χριστοφόρος καὶ βγῆκεν ἀπ' τὴν ἐκκλησιά.

Ἄμα ξεκίνησε καὶ πέρασε ἀπὸ τὸ Μέγα Σπήλαιο καὶ τὴ Λαύρα καὶ τράθηξε πρὸς τὸ Ξυλόκαστρο, ἕνας χωροφύλακας τὸν ἀντάμωσε καὶ τοῦ εἶπε πὼς ὁ δεσπότης τῆς Κορίνθου Ἰωνᾶς πρόσταξε νὰ μὴν θάλει τὸ πόδι του στὴ Κόρινθο καὶ νὰ βγει τὸ γρηγορότερο ἀπὸ τὴν περιοχὴ του.

Ὁ Χριστοφόρος κατηφόρησε τότες πρὸς τὴν Ἀργολίδα, ἔφτασε στ' Ἄργος, στ' Ἀνάπλι καὶ σταμάτησε στὴν Πρόνοια.

Ἐκεῖ ἔκαμε τὴν πρώτη του διδασχὴ στὴ νέα τούτη περιουσία. Μίλησε γιὰ τὴ μανία ποῦ πιάνει τὸν ἄνθρωπο νὰ προσέχει τὰ μάταια καὶ τὰ προσωρινὰ καὶ ν' ἀψηφᾷ τὰ πραγματικά καὶ τὰ αἰώνια.

—Μαλώνουμε, εἶπε, γιὰ πράματα ποῦ, κι ἂν τὰ κερδίσουμε, δὲν ἔχουμε νὰ καρπωθοῦμε καμμιά πραγματικὴν ὠφέλεια κι ἀψηφοῦμε τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς μας. Γιὰ λίγη καλοπέ-

ραση, για άνομες ήδονές, για μάταιη δόξα άφηφάμε τὸ μόνο στεφάνι πὸ θάπρεπε νὰ πιθυμᾶμε, τὸ στεφάνι τοῦ Χριστοῦ. Χτὲς κιόλας στάθηκα σ' ἓνα χωριὸ καὶ μπήκα νὰ προσκυνήσω στὸ κοιμητήρι.

Ὁ νεκροθάφτης εἶχεν ἀνοίξει δυὸ τάφους, κι εἶχε ξεθάψει τὰ κόκκαλα δυὸ ἀποθαμένων... Κοιταξὰ τίς δυὸ κάρες καὶ δὲν μπόρεσα νὰ καταλάβω ἂν οἱ δυο τοῦτοι συγχωριανοὶ πὸ θάφτηκανε σιμά-σιμά, ἦτανε γνώριμοι, φίλοι ἢ ἐχτροὶ ἀναμεταξύ τους. Δὲν μπόρεσα νὰ ξεχωρίσω ποιὸς ἦταν ὁ νικητὴς καὶ ποιὸς ὁ νικημένος, ποιὸς ὁ φτωχὸς καὶ ποιὸς ὁ πλούσιος, ποιὸς ὁ δοξασμένος καὶ ποιὸς ὁ καταφρονημένος. Τόσο μοιάζανε οἱ δυὸ κάρες, πὸ ἂν ἔκλεινα τὰ μάτια καὶ κάποιος ἄλλαζε τὴ θέση τους δὲν θὰ κατ'ίφερνα νὰ ξεκαθαρίσω ποιὰν κρατοῦσα πρὶν στὸ δεξιὸ μου καὶ ποιὰν στὸ ζερβὸ μου τὸ χέρι. Τόσο ὅμοιο εἶναι τὸ κορμὶ μας πὸ ἀπὸ χῶμα πλάστηκε καὶ σὲ χῶμα μεταλλάξῃ. Ἄν ξεχωρίζουμε σὲ κάτι, δὲν εἶναι στὸ κορμὶ μὲ τὰ πάθητα του καὶ μὲ τίς λογιῆς λογιῆς ἀρρώστειες του, ἀλλὰ σὴν ψυχὴ. Καὶ οἱ ψυχὲς τῶν δυὸ χωριανῶν πὸ κρατοῦσα τίς κάρες δὲν ἦταν ἐκεῖ, ἀλλὰ σὲ μέρη μακρυνά, ἐκεῖ ὅπου φωτισμένες ζυγώνουν νὰ κριθοῦν καὶ ὅπου ὁ νοῦς τ' ἀνθρώπου δὲν φτάνει. Γιὰ μιὰ φύχτα λοιπὸν χῶμα, ἀγωνίζεστε κι ὀχτρεῦεστε κι ἀλληλομάχεστε κι ἄντις νὰ πασκίζετε γιὰ τὴν αἰώνια ζωὴ καὶ τὴν ἀβασιλευτὴ μέρα, ἀναδεύετε στὸ σκοτόδι σὰν τὰ σκουλίκια;

Δὲν εἶχε προκάμει ν' ἀποσώσει τὴ διδαχὴ του κι ἀκούστηκαν φωνές ἀπ' τὴ μεριὰ τοῦ πλήθους. Δυὸ Ἄναπλιῶτες εἶχανε λογοφέρει καὶ δυὸ ἀκονισμένα λιπίδια ἀστράψανε. Ὁ Παπουλάκος, πὸ εἶδε καλὰ τί ἐτοιμαζόταν, φώναξε δυνατὰ:

—Ἀδέρφια μου, νὰ ὁ σατανὰς, πὸ ἦρθε νὰ ταράξει τὴ διδαχὴ μου καὶ ζιζάνια νὰ θάλει ἀνάμεσά σας. Στ' ὄνομα τοῦ Χριστοῦ τοῦ Σταυρωμένου, προστάζω τὸ σατανὰ νὰ γκρεμιστεῖ ἀπὸ δῶ.

Καὶ μὲ μιᾶς οἱ δυὸ ἄντρες ἀφήσανε νὰ πέσουνε ἀπ' τὰ χέρια τους τὰ μαχαίρια καὶ φιλιωθήκανε.

Ἄντρες καὶ γυναῖκες ἀλαλάξανε ἀπὸ χαρὰ γιὰ τὸ θά-

μη, γιατί οί δυὸ ἄντρες εἴκοσι χρόνια ὀχτρεῖονταν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον καὶ δουλεύανε γιὰ τὸν ἀφανισμό τους.

Ὁ Χριστοφόρος κατέβηκεν ἀπὸ τὸ πεζούλι, ἀπ' ὅπου μιλούσε, ζύγωσε τοὺς δυὸ ἄντρες καὶ τοὺς ἀσπάσθηκε:

— Ἀπὸ τούτη τῆ μέρα, τοὺς εἶπε, ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ θα παραστέκει καὶ σέ σᾶς καὶ στὰ σπίτια σας.

Τότε τρέξανε οἱ γυναῖκες τῶν δυὸ τσακωμένων μὲ τὰ παιδιά τους καὶ προσκυνήσανε τὸ γέροντα.

Ἄμα ὁ Παπουλάκος κίνησε γιὰ τὸ λιμάνι τ' Ἀναπλιού γιὰ νὰ πάρει καῖκι καὶ ν' ἀρμενίσει γιὰ τίς Σπέτσες, τὴν Ἰδρυά καὶ τὸ Κρανίδι, ὅλω τ' Ἀνάπλι τὸν ξεπροβόδισε κι ἔβλεπε τὸν παρακαλοῦσαν νὰ γυρίσει γρήγορα γιὰ νὰ καθαρίσει τ' Ἀνάπλι ἀπ' ὅλα του τὰ κρίματα.

Ὁ γέροντας ταξίδεψε μὲ τὸν παπα Βασίλαρο, μὲ σπεισιώτικη σκούνα, πού εἶχε φουντάρει στ' Ἀνάπλι ξεπίτηδες γιὰ νὰ τὸν παραλάβει. Ἄμα πλευρίσανε στὸ μουράγιο τοῦ πετριοῦ, τὸ ἱερατεῖο κι ὅλο τὸ νησί εἶχανε μαζωχτεῖ νὰ δεγιοῦνε τὸ γέροντα, ἐνῶ σημαίνανε ὅλες οἱ καμπάνες.

Ψάλλθηκε δοξολογία στὴν ἐκκλησιά τῆς Κοίμησης, ἐπειδὴ ὅμως δὲ χωροῦσε οὔτε ὁ μισὸς κόσμος μέσα στὴν ἐκκλησιά γιὰ ν' ἀκούσει τὴ διδαχὴ του, μίλησε ὄξω ἀπ' τὴν ἐκκλησιά, ἀνεθασμένος σ' ἓνα δέντρο. Οἱ Σπεισιῶτες, πού τὸν βλέπανε γέροντα κι ἀστενικὸ νὰ σκαρφαλώνει μὲ τόση σβελτῶσὺνη στὸ δέντρο, λογαριάσανε πὼς οἱ ἀγγέλοι τὸν ἀνεβάσανε καὶ γι' αὐτὸ οἱ περισσότεροι ἀκούσανε γονατιστοὶ τὴ διδαχὴ του.

Τὸ κήρυγμά του δὲν ἦταν διαφορετικὸ ἀπὸ κείνο πού ἔδω καὶ μῆνες, εἶχε κάμει στὴν Καλαμάτα γιὰ τίς καρότσες τοῦ διαβόλου καὶ τ' ἄλλα τερτίπια τοῦ σατανᾶ. Πρόστεσε ὅμως πὼς ἡ Σύνοδος τοῦ πῆρε τὴν ἄδεια, ἀλλὰ ἐήγησε πὼς δὲ χρειάζεται ἄδεια γιὰ νὰ κηρύχτει ὁ Χριστιανὸς τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ζεῖ κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Χριστοῦ μας.

— Ἡ δουλειά μου δὲν εἶναι στὴ Σύνοδο, ἀλλὰ ἐδῶ κοντὰ σας.

Στὸ ἄκουσμα τούτου τοῦ λόγου, κραυγὴ ἀγανάκτησης ἐέφυγε ἀπὸ τὰ χεῖλια τοῦ πλήθους. Οἱ καπετανέοι, οἱ γεμι-

τζήδες, οί καϊξηδες, οί νταρσαναζήδες, οί καλαφάτηδες κι οί ψαράδες, οί παπάδες καί τὰ γυναικόπαιδα κυκλώσανε τὸν Παπουλάκο κι ἄρχισαν νὰ φωνάζουν, πὼς μονάχα ἂν σκοτωθεῖ κι ὁ τελευταῖος Σπετσιώτης, μονάχα τότε θὰ μπορέσουν νὰ θάλουν χέρι στὸ γέροντα. Αὐτὸς τοὺς ἠσύχασε καί τοὺς ἔταξε νὰ μείνει λίγες μέρες στὸ νησί τους κι ἄπὲ νὰ πάει στὴν Ὑδρα καί στὸ Κρανίδι.

—Θαρθοῦμε μαζί σου νὰ σὲ διαφεντέψουμε, τοῦ φώναξαν.

Ὁ γέροντας, μετὰ τὴ διδαχὴ του, πῆγε καί προσευχήθηκε κι εὐλόγησε ὅλα τ' ἀραγμένα καΐκια κι ὅλα τὰ πλεούμενα κι ἐνῶ κείνο τὸ μῆνα οἱ ψαράδες ὅλο γκρίνιαζαν γι' ἀναφαριά, τὴ νύχτα ποὺ ἀκολούθησε τὴ διδαχὴ του, οἱ ψαρόβαρκες γιομίσαν ψάρι. Ἄμα ξημερώνοντας γύρισαν μετὸ θησαυρό, δὲν ἔμεινε σπίτι ποὺ νὰ μὴν ζητήσῃ τὴν εὐλογία του. Ὁ γέροντας ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα γύρισε ὅλα τὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ καί πρὶν ἀπ' ὅλα, τὰ σπίτια πούχανε ἀρρώστους καί μοίρασεν ἐλεημοσύνες. Πολλοί, ἀρρωστοὶ χρόνια, μετὴν τὴν εὐλογία του σηκώθηκαν ἐφτάγεροι ἀπὸ τὸ στρῶμα καί στὰ πρόσωπα τῶν φτωχῶν καί τῶν ἀκλήρων ξανάναθισε τὸ χαμένο φῶς τῆς ἐλπίδας καί τῆς σιγουριᾶς. Λαμποκοποῦσαν τὰ πρόσωπα σ' ὅλο τὸ νησί καί μονάχα ἅμα θυμόνταν τὴν Ἀθήνα σκυθρώπαζαν καί σφίγγανε τὶς γροθιές τους.

Ἐπὶ μιὰ ἑβδομάδα κουβαλοῦσαν θησαυροὺς ψαριῶν κάθε αὐγὴ οἱ ψαράδες κι οὐδὲ ἓνας ἀρρωστος δὲν ἔμεινε στὸ στρῶμα.

Τὴν τρίτη μέρα ὅλο τὸ νησί, μ' ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς παπάδες, ἔχτισε ἓνα προσκυνητάρι στὸ δέντρο ἀπ' ὅπου μίλησεν ὁ Παπουλάκος καί τὴν ἄλλη μέρα τὸ κονοστάσι ἦταν ἀσημωμένο μετὰ τάματα. Οἱ κοπέλλες τὸ σκέπασαν μετὰ λουλούδια κι οἱ παπάδες τὸ θλόγησαν καί τὸ προσκύνησαν πρῶτοι. Πουθενά ὡς τὴ μέρα κείνη ὁ κόσμος δὲν ἔδειξε τόσην ἀφοσίωση ὅση δείξανε οἱ Σπετσιῶτες στὸ γέροντα. Οἱ πέτρες ὅπου πάτησε, τὰ σκαμνιά ὅπου κάθησε κι ἡ σκούνα ποὺ τὸν ἔφερε ἀπ' τ' Ἀνάπλι, ὅλα λογαριάστηκαν ἁγιασμένα καί δὲν

ἔμεινε σπίτι πού νά μὴν ἔχει ἓνα ἐλάχιστο κομμάτι ἀπὸ τὸ ράσο του γιὰ φυλαχτό.

Κεῖνο τὸν καιρὸ μακρυές ἀναβροχές εἶχαν χτυπήσει τὸ νησί καὶ τὰ πηγάδια του εἶχαν λιγοστὸ νερό, πού δὲν ἔφτανε οὔτε γιὰ νά πιοῦνε οἱ ἄνθρωποι. Τσιγκουνευόνταν τὸ νερό, διψοῦσανε τὰ ζωντανὰ κι οἱ νοικοκυρές δὲν εἶχανε νερό γιὰ τὴ λάτρα τους. Ὁ Χριστοφόρος προσευχήθηκε σὲ τρία πηγάδια καὶ τὰ θλόγησε καὶ ξημερώνοντας ἢ ἄλλη μέρα τὰ τρία πηγάδια εἶχανε τόσο νερό ὅσο δὲν εἶδανε σ' ὅλη τὴ ζωὴ τους οἱ Σπετσιῶτες. Κ' ἦτανε νερό λαγαρό, δροσερό κι ἔμοιαζε πιότερο ἀγίασμα παρά νερό.

Μετά τὸ θάμα τῶν νερῶν κι ὕστερα ἀπ' ὅσα μάθανε οἱ Σπετσιῶτες ἀπὸ τὸν παπα-Βασίλαρο γιὰ τὸν κατατρεγμὸ ποῦχε στήσει ἢ Ἀθήνα στὸ γέροντα, οἱ παπάδες πάψανε νά μνημονεύουε τόνομα τοῦ βασιλιᾶ στὴ Μεγάλῃ Εἴσοδο κι ὄταν ὁ παπὰς μιᾶς ἐκκλησιᾶς δείλιασε νά κόψει τὸ μνημόνεμα τοῦ βασιλιᾶ, ἄρχισαν νά κουνοῦν τὰ καντήλια, πράμα πού τὸν φόβισε κι ἔτρεξε νά γυρέψει σχώριο ἀπὸ τὸ γέροντα.

Τὴ μέρα πού μπαρκάρισε γιὰ τὴν Ὑδρα, ὄλο τὸ νησί τὸν ξεπροβόδιζε μὲ θρήνους καὶ μόνῃ παρηγοριὰ τοὺς ἔμεινε νά πηγαίνουν νά προσκυνᾶνε καθημερινὰ τὸ προσκυνητᾶρι πού εἶχανε στήσει στὸ δέντρο ἀπ' ὅπου εἶχε μιλήσει. Κάθε μέρα οἱ παπάδες δὲν προκάνανε νά διαθάζουε παρακλήσεις καὶ τόνομα τοῦ ὀσιωτάτου πατρὸς ἡμῶν Χριστοφόρου μνημονευόταν σ' ὅλες τὶς λειτουργίες καὶ τοὺς ἔσπερινούς.

Ὁ ἑπαρχος καὶ οἱ λίγοι χωροφυλάκοι δὲν τολμοῦσαν νά ποῦνε λέξη, γιὰτὶ ὁ κόσμος ἦτανε πολὺ ξαναμένος. Κι οἱ παπάδες δὲν ἀναγνωρίζανε ἄλλη πνευματικὴ κεφαλὴ ἀπὸ τὸν Παπουλάκο.

Στὴν Ὑδρα τὸ ξεσήκωμα τοῦ κόσμου δὲν εἶχε καμμιά διαφορὰ ἀπὸ τὶς Σπέτσες, ἢ παραμονὴ ὅμως τοῦ γέροντα μιὰ μονάχα μέρα δὲν ἔδωσε τὸν καιρὸ γιὰ πλουσιώτερα φανερώματα. Κι ὅμως καὶ κεῖ, στὸ πεζούλι ὅπου μίλησεν ὁ γέροντας, χτίσανε προσκυνητᾶρι πού ἀναθεν ὀλημερίς κι ὀλο-νουχτὶς καντήλι, καὶ κεῖ οἱ ἄρρωστοι εἶδανε τὴ γιατριὰ τους,

καί κεί οί παπάδες πάψανε νά μνημονεύουν τὸ βασιλιά καί μνημονεύανε τὸν Παπουλάκο.

Στὸ Κρανίδι ὁμως τὸ ξεμπαρκάρισμα τοῦ Παπουλάκου ξεπέρασε κάθε πανηγύρι. Ὅσοι θυμόνταν τὸ ξεμπαρκάρισμα τοῦ Κυβερνήτη καί τοῦ Ὁθωνα, μολογοῦσαν πὼς κείνα τὰ πανηγύρια εἶχανε μιὰ κρυάδα, ἐνῶ στοῦ γέροντα τὸ καλωσόρισμα ὁ κάθε ἄντρας, ἢ κάθε γυναίκα, τὸ κάθε παιδί κι οἱ γερόντοι ἀκόμα, νιώθανε τὸν πλοῦτο νά ξεχύνεται ἀπ' τὶς καρδιές τους. Οὔτε ἓνα δράμι ψευτιάς δὲν εἶχε τοῦτο τὸ πανηγύρι κι ὄλο κείνο τὸ ἀνοιξιάτικο πρωῖνὸ μοσκοβολοῦσεν ἢ εὐωδία τῆς ἀγάπης. Ἀγάπη μαρτυροῦσαν ὅλα τὰ μάτια, ἀγάπη φώτιζεν ὅλα τὰ πρόσωπα, λόγια ἀγάπης θγαίνανε ἀπὸ ὅλα τὰ χεῖλη. Οὔτε ἓνα κεφάλι δὲν κουνήθηκε σκεπτικὸ, οὔτε μιὰ ματιὰ δισταγμοῦ δὲν ἔπεσε πάνω στὸν γέροντα.

—Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος, ψέλνανε παπάδες καί ὁ κόσμος.

Ὁ γέροντας μίλησε δυὸ φορές στὸ Κρανίδι κι ἔμεινε πέντε μέρες. Μίλησε γιὰ τὴν ἀπιστία τῶν ἀρχόντων, γιὰ τὴν ἀκόλαστη ζωὴ τους καί γιὰ τὴν προδοσία τῆς ὀρθοδοξίας ἀπὸ κείνους ποὺ εἶναι ταγμένοι νά τὴν διαφεντεύουν. Μολονότι πολλὰ ἀπ' ὅσα εἶπε τάχε κηρύξει σ' ἄλλα μέρη, στὸ Κρανίδι τὰ λόγια του σταθήκανε πύρινα. Τὸ πλῆθος εἶδε μπροστά του ζωντανεμένη τὴν εἰκόνα τῆς κόλασης καί τὴν ὀρθοδοξία κυκλωμένη ἀπὸ δαιμόνους ποὺ θάνανε μπουρλότο στὰ θεμέλια τῆς καί ἱερὴ ὀργὴ φούντωνε στὰ στήθη του.

Καί κεί ὁ γέροντας μίλησε ἀπὸ δέντρα ποὺ γίνανε κι αὐτὰ προσκνητάρια μὲ καντήλια ποὺ ἀγρυπνοῦσανε καί σὲ μιὰ βδομάδα εἴκοσι προσκνητάρια εἶχανε χτιστεῖ, ὅλα ἀφιερωμένα στὸ γέροντα. Ὅταν ἔφτασε ὁ Ἐπαρχος Μπουζουκίδης στὸ Κρανίδι ἀπ' τὶς Σπέτσες, συνάντησε ἐχθρικὸ τὸν πληθυσμὸ, μολονότι δὲν εἶπε λέξη γιὰ τὸν γέροντα. Οἱ Κρανιδιώτες κουβέντιαζαν πολὺ μὲ τὸν παπα - Βασίλαρο ποὺ τοὺς ἱστοροῦσε τὴν ἀγιοσύνη καί τὰ θαύματα τοῦ μοναχοῦ Χριστοφόρου καί περσότερο ἀπ' ὅλα τί μηχανευόταν ἢ ἐξουσία πρὸς ἐξόντωσή του... Τοὺς ἱστοροῦσε τόσα σατανικὰ σκέδια τῆς Ἀθήνας ποὺ ἐρεθίσανε σὲ τέτοιο θαθμὸ τὸ λαό, ὥστε ὁ-

ση ή δύναμη τῆς χωροφυλακῆς εἶχε μαζευτεῖ νά φυλάει τόν ἑπαρχο!

Ὁ ἑπαρχος εἶχε εἰδοποιήσει τήν κυβέρνησι πῶς μπορούσι ἀπό ὦρα σέ ὦρα νά ξεσπάσει ἐπανάσταση καί στὰ νησιά καί στήν Τσακωνιά καί ζητοῦσε νά στείλουνε πολεμικά καί ν' αὐξηθεῖ ἡ δύναμη τοῦ στρατοῦ.

Ἐνα θράδυ κι ὁ ἑπαρχος κι ἡ φρουρά τὰ χρειαστήκατε, γιατί οἱ Κρανιδιώτες, χωρίς καμιὰ φανερῆ προετοιμασία, ὀργανώσανε μιὰ μεγάλη λαμπαδηφορία. Δέν ἔμεινε ἄνθρωπος, ἔχτός ἀπό τὰ μωρά καί τοὺς πιασμένους, πού νά μὴν κρατᾶ φανάρι, ἢ κερι ἀναμένο, ἢ δαυλὸ ἀπὸ ρετσίφι. Κι ὅλο τοῦτο τὸ μανιασμένο πλῆθος γυρνοῦσε στὰ σοκάκια, σταματοῦσε στὰ προσκυνητάρια, ἔψελνε, κι ὅταν πέρασε κάτω ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ ἑπαρχου, ἀναθεμάτισε ὄσους κυνηγοῦσαν τὸ γέροντα κι ἀκούστηκαν καί μερικά ἀναθέματα καί γιὰ τὸ βασιλιά. Λίγο ἔλειψε νά χυθεῖ καί αἷμα, ἂν ὁ ὑπομοίραρχος δέν εἶχε τὴν ψυχραιμία νά κρατήσῃ τοὺς χωροφυλάκους ἐπὶ τὸ θάλαμό τους καί ν' ἀφήσῃ τὴ λαμπαδοφορία νά τελειώσῃ χωρὶς δική του προσταγή.

Κεῖνη κι ὅλας τὴ νύχτα ὁ ἑπαρχος ἔστειλε ἔκθεση στήν Ἀθήνα κι ἔγραψε πῶς ἡ ἐπαναστατικὴ ἀναταραχὴ ἄρχισε!

Τὴν ἄλλη μέρα τ' ἀπομεσήμερο ὁ γέροντας, μὲ τὴν ἴδια Σπετσιώτικη σκούνα, ἄφησε τὸ Κρανίδι μὲ ρότα γιὰ τὴν Μομφρασια.

Ὁ ἑπαρχος νόμισε πῶς θὰ ξανάσαινε μὲ τὸ μπαρκάρισμα τοῦ γέροντα, ἀλλὰ γελάστηκε. Περισσότερο ἀπὸ πρὶν ἔδειχνε ἐρεθισμένος ὁ κόσμος, ὅσο δέν ἔβλεπε τὸν ἅγιον ἄνθρωπο πού τοῦ ζωντάνεψε τὴν πίστη καί τὴν ἐλπίδα, τὴν ἀγάπη καί τὴ ζωὴ κατὰ Χριστὸ καί στὴ θέση του ἔβλεπε τὸν ἑπαρχο καί τοὺς χωροφυλάκους. Ὅλη ἡ περιοχὴ, ἐπὶ μῆνες ἔμοιαζε καζάνι πού ἔβραζε καί πού κάποτε θὰ ξεσποῦσε.

Αὐτὴ μάλιστα ἡ λαϊκὴ ὄργη, κι ὅταν ὁ γέροντας θρῆσκόταν μακρῶς, ἀνησύχησε καί τὴν πολιτικὴ ἐξουσία καί τὴ χωροφυλακὴ καί οἱ ἀναφορὲς καί τῶν δύο συσταίναν στήν κυβέρνηση νά πάρει ἀποφασιστικὰ μέτρα.

Στὶς ἀναφορὲς μάλιστα αὐτὲς κατηγοροῦσαν τοὺς πα-

πάδες πώς είχαν καταντήσει τυφλά ὄργανα τοῦ Παπουλάκου καὶ δὲ λογαριάζαν κανέναν ἄλλον.

Ὁ γέροντας, σ' ὄλο τὸ ταξίδι του ὡς τὴ Μονεμπασιά, ἔμεινε ἀποτραβηγμένος σὲ μιὰ ἀπόμερη γωνιὰ τῆς πρύμης, δὲν πάσκασε παρὰ λίγο κρίθινο φωμί καὶ νερὸ κι ὄλημερίς προσευχόταν.

Στις ἑπτὰ τ' Ἀπρίλη 1852, ἡ σκούνα φουντάρισε στὴ Μονεμπασιά.

Τὸ πέρασμα τοῦ γέροντα ἀπὸ τὰ χωριά τῆς Μάνης, ἀπὸ τις ἑπτὰ τ' Ἀπρίλη ὡς τὰ μέσα τοῦ Θεριστῆ, δὲν ἔμοιαζε διόλου μὲ τις προτερνές ἀποστολές του. Ὁ ὄσιος πέρασε σὰν ἀγέρας ποὺ ξεσήκωσε κι ἔφερε σιμὰ του ὄλη τὴ Μάνη.

Ὁ νομάρχης Μεσσηνίας Ροντόπουλος, ξηγώντας στὸ ὑπουργεῖο τῶν Ἑσωτερικῶν τὸ ξεσήκωμα στὴ Μάνη, τὸ ἀπόδωσε στὴν ἀγριάδα τοῦ μέρους, στὴ συνήθεια ποῦχαν οἱ Μανιάτες νά ναι ἀνεξάρτητοι καὶ στὰ προνόμια ποὺ εἶχανε νὰ μὴν πλερώνουνε φόρους στὸ κουβέρνο. Ὅλα τοῦτα ὁμως δὲν ἀγγίζανε τὴν οὐσία.

Στὴ Μονεμπασιά κιόλας, τὴν πρώτη μέρα, ὁ γέροντας εἶπε στὸ κήρυγμά του μπροστὰ στὸ δεσπότη Ἀσίνης, στὸ ἱερατεῖο καὶ στὸ λαό.

—Μέρες σκοτεινές θὰ πλακώσουν καὶ τὰ ὄργανα τοῦ σατανᾶ θὰ ξαπολύσουν μεγάλο διωγμὸ πρὸς ἀφανισμό μου. Πασχίζουνε νὰ μὲ πιάσουνε, ἀλλὰ δὲν θὰ τὸ πετύχουνε, γιατί δὲν ἦρθε ἀκόμα ἡ ὥρα μου. Καὶ ἡ ὥρα μου θάρθει, μονάχα ἅμα τὸ θελήσει ὁ Κύριος καὶ Θεός μου. Ἔργο μου εἶναι νὰ θάλω πυρωμένο σίδερο στὸ χαλασμένο κρέας τοῦ Ἑθνους, γιὰ νὰ μὴν μολετοῦμε ὄλοι μας κι ἀφανιστοῦμε ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς. Καὶ μάθετε ἀπὸ μένα πὼς σὲ τοῦτο τὸν πόλεμο ποὺ χτυπᾶμε τὸ σατανά, δὲν εἴμαστε μοναχοὶ μας. Πιο τρανοὶ ἀπὸ τὸ δικό μας τὸ γένος θὰ μποῦνε τὴν κρίσιμη ὥρα στὴ μάχη καὶ ἡ παλάντζα θὰ γύρει πρὸς τὴ μεριά τῆς ἀλήθειας, πρὸς αἰώνια δόξα τῆς ὀρθοδοξίας. Καὶ τοῦ λόγου σας κι οἱ ἀρχόντοι καὶ γώ, ξέρουμε πὼς οἱ δουλειές σας δὲν πᾶνε καλά. Σᾶς λέω ὁμως πὼς ἡ ἔξουσία εἶν' ἀνήμι-

τη ν' ἀθγατίσει τὸ θιὸς σας. Κι ἀκόμα μάθετε πὼς δὲν εἶ-
 τε χρειαζούμενο νὰ γίνετε πλοῦσιοι, γιατί ὁ πλοῦτος εἶ-
 ναι πράμα περιττό, πὺ πάει νὰ πεί πονηρό. Σᾶς λέω ἀκό-
 ρη πὼς ὁ πλοῦτος εἶναι κρίμα, γιατί μὲ τὸν ἴσιο δρόμο τοῦ
 γρητοῦ κανένας δὲν ἔγινε πλοῦσιος. Ἦ κάποιον ἀδίκησεν,
 ἢ ἄλλους μαζί και γιὰ τοῦτο ὁ Χριστὸς λογαριάζει κριματι-
 στὸν τὸν πλοῦσιον και κλειστή γι' αὐτὸν τὴ βασιλεία τῶν
 οὐρανῶν. Μὴ ζητᾶτε λοιπὸν τὸ κρίμα και τὴν ἀνομία γιὰ νὰ
 γίνετε πλουσιώτερ' ἀπ' τὸν διπλανό σας, νὰ πιῆτε και νὰ χορ-
 σάτε, ἢ νὰ ντυθῆτε πιὸ πλούσια. Ἐγὼ, ὁ πιὸ ἀνάξιος δοῦ-
 λὸς τοῦ Θεοῦ, πὺ μοιράζω ὅ,τι κι ἂν ἔχω και δὲ νιάζουμαι
 ἄλλο θὰ φάω τὴν μέρα πὺ ξημερώνει, ποτὲς δὲ μούλειψε τὸ
 χρειαζούμενο φωμί γιὰ νὰ ζήσω και τὸ νερὸ γιὰ νὰ ποτιστῶ.
 εἶ ὅταν ὁ Χριστιανὸς ἔχει αὐτὰ τὰ δυὸ κι ἓνα κομμάτι ροῦ-
 τὸ γιὰ νὰ σκεπάσει τὴ γύμνια του και νὰ προστατευτεῖ ἀ-
 πὸ τὸ κρύο, τὸ παραπάνω εἶναι τὸ χάρισμα τοῦ σατανᾶ. Χα-
 ρίστε λοιπὸν τὴ φτώχεια σας και μὴν θαρυγγομᾶτε, γιατί
 λάσθημο στόμα, βαρειά καρδιά και δίψα γιὰ τ' ἀγαθὰ τοῦ
 οὐραίου τούτου, ἔχουτε μόνο ὅσοι χάσανε ἀπ' τὰ μάτια τους
 τὴν εἰκόνα τοῦρανοῦ.

Αὐτὰ τοὺς εἶπε και στὴ Μονεμπασιά και στὸ Γύθειο
 και στὴν Κότρωνα και στὸν Κάβαλο και σ' ὅλη τὴν ἐπαρχία
 τοῦ Οἰτύλου κι ἔγιναν κορμιὰ και ψυχὲς πὺ τίς κατάτρωγε
 τὸ σαράκι τῆς λύπης. Φούντωσε τὴν ἐλπίδα στὰ σπλάχνα
 τῶν φτωχῶν κι ἔδωσε νόημα στὴ ζωὴ τῶν ἀκληρῶν και τῶν
 καταφρονημένων. Γιὰ τοῦτο τὸν ἀκούγαν και τὸν πίστευαν
 και τρέχανε ξωπίσω του. Στὸ Κολοκύθι, πὺ τ' ὠνόμασε Νέα
 Ἰερουσαλήμ, γιατί ὅλοι κλάψανε γιὰ τὰ κρίματά τους και
 πονιάσανε και πασχίσανε ὅλοι μαζί νὰ γιατρέψουτε τοῦ κα-
 θανοῦ τίς πληγές, και στὸ Μαυροβοῦνι, δὲν ἔμεινε ἄνθρωπος,
 πὺ νὰ μὴν ὀρκιστεῖ νὰ πεθάνει διαφεντεύοντας τὸ γέροντα.
 Και τὸν ὄρκο δὲν τὸ ἔβαζαν στὸ θαγγέλιο, πὺ τ' ἀπαγό-
 ρευεν ὁ γέροντας, ἀλλὰ σὰν τάξιμο πὺ τόκαναν στὸν ἐπί-
 σκοπο Ἰσῆνης Μακάριο πὺ, μαζί μὲ τὸ ἱερατεῖο και τὸ λαό,
 ἀκολουθοῦσαν τὸ γέροντα.

Περισσότερο ὁμως κι ἀπὸ τοὺς ἄντρες, οἱ γυναῖκες στα-

θήκανε τὸ ἀπροσπέλαστο τεῖχος ποῦ φρουροῦσε τὸ γέροντα. Ἡ γυναίκα ἐνιωθε κείνο τὸν καιρὸ καὶ τὴ ζωὴ της καὶ τὴ γέννησή της σὰν ἀδικία. Ὁλος ὁ Μοριάς ἤξερε τίς ἱστορίες καὶ τὰ θάματα τοῦ γέροντα κι ἀπὸ στόμα σὲ στόμα ἱστοροῦσαν μεγάλοι καὶ μικροὶ τὴν ἱστορία τῆς Φωτεινῆς, τῆς Ἀρετῆς, τῆς Μάρως, κι ἓνα σωρὸ ἄλλες ποῦ εἶχαν φουντώσει μιὰ θεϊκὴ χαρὰ στὰ στήθεια τῶν γυναικῶν. Ἡ ζωὴ τους ἀποχτοῦσε νόημα κι ἡ λύπη τους μετᾶλλαζε σὲ χαρὰ. Αὐτὲς βοήθησαν τὸ γέροντα νὰ φέρει στὸ δρόμο τοῦ Χριστοῦ τοὺς ἄντρες τους ποῦ εἶχαν πετρώσει οἱ καρδιές τους.

Σ' ἓνα χωριό, στὸν Κάβαλο, ζοῦσε ἓν' ἀντρόγυνο ποῦ ἀδιάκοπα γκρίνιαζε γιὰ τὸ βιός. Καὶ πότε ἡ γυναίκα ἐπίμενε πὼς ἓνα χωράφι ἦταν πατρογονικὰ δικό της, πότε ὁ ἄντρας πὼς τόχε ἀγορασμένο ἀπ' τοὺς γονιούς της. Καυγάδες, γκρίνιες, τσακωμοὶ καὶ ξύλο τῆς Φούσκαινας, ἅμα ὁ Φούσκας δὲν θαστοῦσε νὰ τὴν ἀκούει νὰ τόνε κράζει κλέφτη.

Ὁ Παπουλάκος πῆγε ἀκάλεστος στὸ φτωχικό τους τὴν ὥρα τοῦ δείπνου καὶ κάθησεν ἀμίλητος στὸ τραπέζι τους νὰ μοιραστεῖ τὸ ψωμί τους.

Τοὺς ἔκοψε ἓναν καυγά, ἀρχινισμένον ἀπ' τὸ πρωί, ποῦ ἔδειχνε πὼς παίρνει πολὺ καιρὸ δρόμο.

—Τί σᾶς χωρίζει; τοὺς ρώτησε.

—Μοῦ κλέβει τὸ βιός μου, ἀποκρίθηκε ξαναμμένη ἡ Φούσκαινα.

—Τί λές ἐσύ, Φούσκα; ρώτησεν ὁ γέροντας.

—Λέει πὼς τὸ χωράφι στὸ μῶλο εἶναι δικό της, ἐνῶ.....

—Στάσου ἀδερφέ μου, τὸν διάκοψεν ὁ γέροντας. Λέει τὴν ἀλήθεια. Τὸ χωράφι στὸ Μῶλο εἶναι δικό της καὶ τοῦτο τὸ σπίτι εἶναι δικό της.

—Τὸ σπίτι εἶναι τοῦ πατέρα μου, διαμαρτυρήθηκεν ὁ Φούσκας.

—Ἄμυαλε, τοῦ εἶπεν ὁ γέροντας μὲ χαμόγελο καλωσύνης, μήπως καὶ σὺ ὁ ἴδιος δὲν εἶσαι γέννημα τοῦ πατέρα σου καὶ καρπὸς ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς μάνας σου; Κι ὅμως εἶσαι δικός της ἀπὸ ψυχὴ ὡς κορμὶ καὶ πιότερο δικός της παρ' ὅσο εἶσαι τοῦ πατέρα σου καὶ τῆς μάνας σου. Καὶ ἀφοῦ εἶσαι

οι δικός της όλάκαιρος, από ψυχή ως κορμί, και είσαι ένα μ' αότην, πώς γίνεται τ' άψυχα τὰ δικά σου νά μην είναι δικά της και τὸ χωράφι και τὸ σπίτι και τὸ ζωντανό;

—Δέν άντιλέω, εἶπε μὲ κατεβασμένο τὸ κεφάλι ὁ Φούσκαιος, ἀλλά...

—Καί σὺ Φούσκαινα, συνέχισε στὸν ἴδιο τόνο ὁ γέροντας. Ὅτι ἔχεις ἀπ' τοὺς γονειούς σου εἶναι τ' άντρός σου. Γιατί λοιπὸν μπαίνετε σ' ἀμάχη ἀδικη κι ἀμαρτωλὴ και κριματίζεστε; Ὁ Θεὸς δέν ἔνωσε μονάχα τὰ κορμιά σας, ἀλλά και τίς ψυχές σας κι οἱ δυὸ μαζί εἶστε ἕνας κι ὁ ἴδιος ἄνθρωπος. Δέν εἶναι ντροπή, Φούσκαινα, νὰ ξέρεις πὼς ἡ καρδιά και τὸ κορμί κι ὁ νοῦς τ' άντρός σου εἶναι δικά σου και νὰ καυγαδίζεις για τὸ χῶμα; Ἄν σοῦ χαρίσω τὸν καρπὸ τοῦ καρυδιοῦ μπορεῖς νὰ μοῦ κρατήσεις ἀμάχη για τὸ τσόφλι;

Κι' οἱ δυὸ σωπάσανε και πρώτη ἡ γυναίκα ἔκλινε και γύρεψε σῶριο ἀπ' τὸν γέροντα κι ἀπὸ τὸν άντρα της και κείνος ἀπὸ τὴ γυναίκα του κι ἀπὸ τὸ γέροντα κι ἐπὶ χρόνια δέν ξαναμπήκε διχόνια στὸ σπίτι τους, ἀλλά πασχίζανε κι οἱ δυὸ για τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς τους, κάνοντας ἔλεημοσύνες και βοηθώντας τοὺς ἀνήμπορους.

Σ' ἄλλα χωριά, ὅπως στὰ Λαγκάδια, ἔστειλε μετανιωμένους τρεῖς ἄτσαλους ἀρραβωνιαστικούς στίς παρατημένες κοπέλλες τους και παντοῦ ἔστησ' ἕνα θωμὸ κι ἔβαλε σάν σέ θρόνο τὴ μάνα, δίνοντάς της τὴ θέση τῆς Κόρης τῆς Παναγίας.

Τοῦτος ἦταν ὁ λόγος πὸ οἱ Μανιάτισσες παρατοῦσαν τὰ σπίτια τους κι οἱ Μανιάτες τὰ χωράφια τους και τίς δουλειές τους και τὸν ἀκολουθοῦσαν.

Ἄπὸ τὸ Μάη ὅμως κι ἔπειτα τὰ πράματα σφίξανε. Ἡ κυβέρνηση ἔδωκε ρητές διαταγές στή χωροφυλακὴ νὰ τὸν συλλάβει, ὅπου τὸν βρεῖ, και εἶχε σὲ τοῦτο τὸ ἔργο πρόθυμους συνεργούς τὰ Μανιάτικα τζάκια πὸ θυμώνανε ἐπειδὴ ὁ γέροντας κατηγοραγε για κρίμα θανάσιμο τὸν πλοῦτο. Ἐνα πρωῖνό, καθὼς πορευόταν ὁ γέροντας στὸ δῆμο Λαγείας, ἕνας ἀποσιπασματάρχης μὲ πέντε χωροφύλακες δοκίμασε νὰ τὸν πιάσει, ἀλλά γρήγορα τόσκασε τρομαγμένος ἅμα εἶδε

φουσάτο τούς Μανιάτες, έτοιμους νά κομματιάσουν κι αὐτὸν καὶ τούς χωροφυλάκους του. Τὸ ἴδιο πῆγε νά πάθει κι ὁ ἔπαρχος Οἰτύλου ποὺ δοκίμασε νά τὸν πιάσει καὶ θρέθηκε μπροστὰ σὲ τέσσερις χιλιάδες Μανιάτες ἀποφασισμένους νά πεθάνουνε γιὰ τὸ γέροντα.

Τρίτη, πιὸ σοβαρὴ, ἀπόπειρα ἔκαμε ὁ διοικητὴς τῆς χωροφυλακῆς ἀντισυνταγματάρχης Κουτσογιαννόπουλος, ποὺ μὲ πολυάριθμο ἀπόσπασμα δοκίμασε νά κυκλώσει καὶ νά πιάσει τὸ γέροντα, στὶς 16 τοῦ Μάη, στὸ Φλομοχώρι, ἀλλὰ σὲ μιὰ νύχτα μέσα ὁ πιστὸς ὁπαδὸς τοῦ γέροντα ὀπλαρχηγὸς Φάσος, ποὺ ὁ γέροντας τὸν ὀνόμαζε στρατηγὸ, ξεσήκωσε ὄλα τὰ γύρω χωριά καὶ κίνησε τρεῖς χιλιάδες ἄρματωμένους τόσο ἐπιδέξια καὶ γοργά, ποὺ ὁ Κουτσογιαννόπουλος, γιὰ νά μὴν πιαστεῖ παράτησε τὸ σκέδιό του κι ὑποχώρησε σὰν παλαῖος.

Ἔτσι ἡ Ἀθήνα πῆρε τὴ μεγάλη ἀπόφασι νά ἐξοντώσει τὸ γέροντα, ἔστω καὶ μ' αἵματοχυσία. Μπροστὰ ὅμως σὲ τέτοιο λαϊκὸ ξεσηκωμὸ, ἀποφασίστηκε τὰ μέτρα νάναί φρόνιμα καὶ δραστικά μαζί. Λογαριάσανε ἀκόμα πὼς κι ἂν πετύχαιναν νά πιάσουνε ἢ νά σκοτώσουνε τὸν Παπουλάκο, τὸ κίνημα ποὺ ἦταν δεμένο μὲ τὸνομά του δὲ θὰ ξεθύμαινε, ἂν δὲν ἐνεργούσανε κεραυνοβόλα σὲ πολλὲς περιοχὲς τοῦ Μοριᾶ μαζί, χτυπώντας ὄλους τούς παράγοντες τῆς Φιλορθόδοξης Ἀδελφότητος. Ἐκατοντάδες ἐντάλματα κυκλοφόρησαν καὶ μέσα σὲ δέκα μέρες πιαστήκαν ὁ Κοσμάς Φλαμιάτος, ὁ Ἰγνάτιος Λαμπρόπουλος, ὁ μοναχὸς Παρθένιος ὁ Μεγαλοσπηλιώτης, ὁ Ἡσαΐας στὴ Μεγαλόπολη, πολλοὶ Ἀγιορείτες μοναχοὶ στὴν Ἀθήνα κι ἄλλοι στὸ μοναστήρι τ' Ἀγίου Ἀθανασίου, στῆς Λαύρας καὶ στοῦ Ὁσίου Λουκᾶ. Ἀργότερα πιάσανε στὴ Σκιάθο τὸν περίφημο Διονύσιο τὸ Γέροντα καί, ἐχτὸς ἀπὸ τούς ἀνθρώπους ποὺ φυλακώσανε, κατασχέσανε καὶ τὰ πράματά τους, τὰ βιβλία τους κι ὄλη τὴν ἀλληλογραφία τοῦ Φλαμιάτου, τοῦ μοναχοῦ Ἰγνατίου, τὰ χειρόγραφα τους καὶ πολλὰ πολύτιμα ἀρχεῖα μοναστηριῶν χάθηκαν στὰ εἰσαγγελικὰ γραφεῖα.

Τόσος μάλιστα στάθηκε ὁ ξαφνικὸς πανικὸς τῆς Ἀθή-

νας, ὥστε τ' ἀνακριτικά ὄργανα δὲ διστάσανε νὰ κάνουνε κατ' οἶκον ἔρευνα καὶ τὸ σπίτι τοῦ Οἰκονόμου, τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, εἰς τὴν Ἀθήνα καὶ κατασχέσανε ὄλο τὸ προσωπικὸ του ἀρχεῖο καὶ ὄλα τὰ πολύτιμα χειρόγραφα του.

Κατάντησε νὰ βλέπει τὸ καθεστῶς κάτω ἀπὸ κάθε ράσου εἰς ἕναν συνωμότη, χωρὶς αὐτὸς ὁ διωγμὸς, ποὺ γινόταν στό κράτος νὰ συγκινήσει τὴν ἀνώτερη ἱεραρχία ἢ νὰ γίνῃ ἀφορμὴ νὰ διαμαρτυρηθεῖ.

Ὅσο γιὰ τὸν Παπουλάκο, τὰ μέτρα ποὺ ἀποφασίστηκαν εἶχαν τὴν εἰκόνα ἀληθινῆς ἐκστρατείας. Ἀποφασίστηκε νὰ συναχθοῦν εἰς τὴν Μάνη δυὸ - τρεῖς χιλιάδες ταχτικὸς στρατὸς καὶ χωροφυλακὴ. Ὁρίστηκε ἀρχηγὸς ὁ ὑποστράτηγος Γενναῖος Κολοκοτρώνης, γυιὸς τοῦ δοξασιμένου Γέρου τοῦ Μοριᾶ, καὶ διατάχτηκαν νὰ ἀρμενίσουνε εἰς τὰ νερά τῆς Λακωνίας τὰ πολεμικὰ «Κανάρης», «Ὁθων», «Μαθίλδη», «Ἀμαλία» καὶ «Σκύλα». Ἀκόμα δόθηκε στό στρατηγὸ Κολοκοτρώνη τὸ δικαίωμα νὰ στρατολογήσῃ πολυτοφύλακες γιὰ τὴν τάξη, ὥστε ὁ ταχτικὸς στρατὸς καὶ ἡ χωροφυλακὴ νὰ κυνηγοῦν μονάχα τὸν Παπουλάκο.

Μολονότι τόσες φορές ξαστόχησε ἡ ἐξουσία νὰ τὸν πιάσει, ὁ Παπουλάκος, μαθαίνοντας τὴ μεγάλη τούτη σύναξη τοῦ στρατοῦ καὶ βλέποντας τὰ πολεμικὰ καράβια νὰ ἀρμενίζουε εἰς τὰ νερά τῆς Μάνης, καὶ τὸ περισσότερο ἀπ' ὄλα ὅταν ἔμαθε πὼς πιάσανε τὸ Φλαμιάτο, τὸν Ἰγνάτιο, τὸν Παρθένιο, τὸν Ἡσαῖα, τὸ Λεοναρδόπουλο, τὸν Ἀνάργυρο καὶ ἕνα σωρὸ ἄλλους ὄσιους πατέρες, εἶδε ὀλοκάθαρα πὼς ξημερώνανε οἱ δύσκολες μέρες.

Ἐνῆνε πάλι τὴν ἀνάγκη τῆς προσευχῆς καὶ ἀποτραβήχτηκε λίγες μέρες εἰς τὸ μοναστήρι τῆς Βοῖδονίτσας, μαζί μὲ τὸν παπα - Βασίλαρο, τὸ μοναχὸ Διονύσιο καὶ τὸ μπιστεμένο παληκάρι τὸ Γιώργη τὸ Μουντρέα.

Τρία ὀλάκερα μερόνυχτα τώρα ὁ γέροντας οὔτε πᾶσκασε, οὔτε κοιμήθη, οὔτε ἔβρεξε τὴ γλῶσσά του μὲ νερό, οὔτε ξεμάκρυνε ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά. Ὁ μοναχὸς Διονύσιος ἱστοράει πὼς θάκαμε ὡς δυὸ χιλιάδες μετάνοιες καὶ εἶπε τόσα πατερμὰ ὅσα ἄλλοι μοναχοὶ δὲν εἶπανε σ' ὄλο τους τὸ βίο.

Τὴν τρίτη μέρα γύρεψε νὰ ξομολογηθεῖ καὶ νὰ κοινωνή-
σει κι ὕστερα πάσκασε δυὸ ἀντίδωρα καὶ ἡσύχασε λίγες ὧ-
ρες.

Τόσο ἔφτασε γιὰ νὰ σταθεῖ ὀρθὸς στὰ πόδια του καὶ νὰ
κινήσει γιὰ τὴ μεγάλη ἀντάρα.

Ἦξερε πὼς δὲν εἶχε μονάχα ν' ἀγωνιστεῖ μὲ τοὺς ταχτι-
κοὺς τοῦ Γενναίου Κολοκοτρῶνη, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ Μανιάτικα
Τζάκια, τοὺς Μαυρομιχαλέους, τοὺς Πετροπουλάκηδες, τοὺς
Πιεράκους καὶ ἄλλους, πού τοὺς λογάριαζε πιὸ ἐπίφοβους,
γιατὶ ἀποκοιμίζανε τὸ λαὸ καὶ κάνανε νόμο τὴ δική τους τὴ
γνώμη.

Αὐτοὶ μπορούσαν ν' ἀραιώσουν τοὺς δικούς του τοὺς φυ-
λάκους, μεταλλάζοντας τὴ γνώμη τους κι ἔτσι νὰ πιαστεῖ
σὰν τὸν ποντικὸ στὴ φάκα.

Ἐνίωσε πὼς περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ ἔπρεπε νὰ
σταθεῖ ὁ νοῦς του ὀρθὸς καὶ στὰ σκέδια τοῦ Κολοκοτρῶνη
νὰ σκεδιάσει ἀντισκέδια γιὰ νὰ τοὺς ξεπλανέψει. Κίνησε λοι-
πὸν γιὰ τὸ Φλομοχῶρι καὶ κεῖ πού μιλοῦσε στοὺς πιὸ μπι-
στεμένους του, παρουσιάστηκε μπροστά του ὁ Γερμανὸς Μαυ-
ρομιχάλης.

—Σταμάτα Καλόγερε, τοῦ φώναξε. Κι ἡ φωνὴ του ἀντή-
χησε σὰν τρομπόνι.

Ὁ γέροντας πρώτη βολὰ εἶδε τόσους μπιστεμένους
του Μανιάτες καὶ Μανιάτισσες, πού τέσσερις φορές εἶχα-
νε ἀψηφίσει, γι' ἀγάπη του, καὶ συνταγματαρχέους καὶ
μοιράρχους καὶ τὰ θόλια τῶν χωροφυλάκων, νὰ στέκονται
σὰν μαρμαρωμένοι καὶ νὰ κοιτάζουν τὸ Μαυρομιχάλη. Νὰ
κρέμονται ἀπὸ τὸ στόμα του καὶ κανεὶς νὰ μὴ θγάνει ἄχνα
ἀπὸ τὸ δικό του.

—Τί γυρεύεις καπετάνιο; τὸν ρώτησεν ὁ γέροντας.

—Γυρεύω, τ' ἀποκρίθη θαρρετὰ κι ἀποφασιστικὰ ὁ Μαυ-
ρομιχάλης, νὰ παραδοθεῖς στὴν κυβέρνηση, ἢ νὰ φύγεις καὶ
ν' ἀφήσεις ἡσυχὸ τοῦτο τὸν τόπο, γιατί τὸν σπρώχνεις στὸν
ἐμφύλιο πόλεμο καὶ στὸ μακελειό. Τί θὰ γίνουνε ὄλοι τοῦτοι
οἱ ἄνθρωποι, ἅμα καοῦν τὰ σπίτια τους κι ἀφανιστοῦν οἱ φα-

μελιές τους; Ἄμα σαπίσουνε στὶς φυλακές, ἢ μποῦν πρὶν τὴν ὥρα τους στὸν τάφο; Φύγε λοιπὸν τὸ γρηγορότερο.

—Φεύγω, τ' ἀποκρίθη ὁ γέροντας, ἀλλὰ θὰ μὲ μεταγυρέψετε.

—Φύγε, κι ἂν σὲ μεταγυρέψουμε, ξανάρχεσαι.

Καὶ γυρίζοντας πρὸς τοὺς Μανιάτες, τοὺς εἶπε:

—Καὶ τοῦ λόγου σας, γιατί παρατήσατε τὰ χωράφια σας καὶ τὶς δουλειές σας κι οἱ γυναῖκες τὰ σπίτια σας καὶ πήρατε τὰ θουνά καὶ τὰ φαράγγια; Μαζέψτε τὸ μυαλό σας πρὶν κλάψετε καὶ τότες δὲ θὰ μπορῶ νὰ σᾶς γλυτώσω.

Αὐτὰ εἶπε καὶ γύρισε τὴ ράχη του κι ἔφυγε θρίζοντας, χωρὶς νὰ τοῦ ἀντιμιλήσει κανεὶς.

Ὁ Παπουλάκος, καθὼς ἔβλεπε νὰ φεύγει, κούνησε θλιθερὰ τὸ κεφάλι κι εἶπε:

—Νιάζεται τάχα γιὰ τὸν τόπο καὶ γιὰ τὰ σπίτια σας καὶ γιὰ τὶς δουλειές σας. Κι ὁμως, ἄς σηκωθεῖ μπροστά μου ἕνας ἀπὸ σᾶς κι ἄς ἱστορήσει, πότε τοῦτος ὁ ἄρχοντας νιάστηκε γι' αὐτόν, ἢ κανένας ἄλλος ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀρχόντους. Πότε γιάνανε ἕναν ἄρρωστο, πότε ξαλάφρωσαν τὸν πόνο σας, ἀνοίγοντας μπροστά στὸ θαμπωμένο φῶς τὸ περίλαμπρο βασίλειο τοῦ Οὐρανοῦ; Ποιὸς ἀπ' αὐτοὺς σᾶς ἔμαθε πὼς ἡ φτώχεια δὲν ἔχει ἄλλη γιαντριά παρά τὸ Χριστό; Τὸ ξέρω πὼς ποτές δὲν στάθηκε τέτοιο θάμα, γιατί τὰ θάματα δὲν γίνονται ἀπὸ τοὺς πλούσιους καὶ τοὺς τρανοὺς, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς ταπεινοὺς ποὺ ζοῦνε κατὰ τὸ λόγο καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Χριστοῦ. Ξεγελᾶνε καὶ σᾶς καὶ τὸ βασιλιά κι ἔγνοια τους μονάχη εἶναι πὼς νὰ ἀθγατίσουν τὸ ἄνομο θιὸς τους. Αὐτοὶ εἶναι οἱ λαοπλάνοι κι αὐτοὶ σπρώχνουνε τὸ λαὸ στὴ μαύρην ἀπελπισία, στὴν ξώπορτα δηλαδή τῆς κόλασης. Αὐτὴ σπρώχνει καὶ στὸ μακελειὸ τὸν ἄνθρωπο καὶ στὸν ἐμφύλιο πόλεμο. Μανιάζουνε ὁμως καὶ φοβερρίζουνε, γιατί δὲ θέλουνε νὰ βασιλέψει σὲ τοῦτο τὸν τόπο καὶ παντοῦ ὁ Λόγος τοῦ Χριστοῦ, ἐπειδὴ σ' ἕνα τέτοιο βασίλειο τέτοιοι ἀνθρώποι δὲν ἔχουνε θέση, οὔτε ἔχουνε πέραση ἐκεῖ τὰ μεγαλεῖά τους, τὸ χρυσάφι τους καὶ τ' ἀρχοντικά τους. Γιὰ τοῦτο, μὴν δίνετε θάση στὰ λεγόμενά τους, γιατί εἶναι λόγια τοῦ σατανᾶ. Ἀπὸ τὴν πρῶ-

τη κιόλας μέρα πού πάτησα τὸ πόδι μου στὸ Μανιάτικο, σὰς εἶπα πὼς ὁ δρόμος πού σὰς καλῶ εἶναι στρωμένος μὲ ἀγκάθια κι ἀδύνατο νὰ σιμώσει ὁ ἄνθρωπος τὴν πόρτα τοῦ Παραδείσου, ἂν δὲν πεινάσει, ἂν δὲν ἀγρυπνήσει, ἂν δὲν κλάψει, ἂν δὲν πονέσει, ἂν δὲν ματώσει. Ὁ στέφανος ὅμως πού τὸν περιμένει δὲν μοιάζει μὲ τὰ μαλαματικά τῶν ἀφεντάδων τοῦ κόσμου, ἀλλὰ εἶναι αἰώνιος κι ἀκατάλυτος. Τραθηχτήτε τώρα στίς δουλειές σας, στὰ χωράφια σας καὶ στίς στάνες σας. Μαζῶξετε τὰ σπαρτὰ καὶ τὰ γεννήματα κι ὕστερα γυρίστε σιμὰ μου γιὰ νὰ σὰς φανερώσω τὸ σκέδιό μου καὶ νὰ πορευτοῦμε, ὅλοι μαζί, ἐκεῖ πού μᾶς προστάζει νὰ πᾶμε ὁ Χριστός.

Τὴν ἄλλη μέρα ὅμως ὁ Μαυρομιχάλης, ποῦχε ξεθαρρέψει ἀπὸ τὸν τρόπο πού τὸν ἀντίκρυσαν οἱ Μανιάτες τὴν προτερινή, πῆρε τὸν Ἐπαρχο Οἰτύλου, τὸν ἀντισυνταγματάρχη, δύο ἀξιωματικούς, καὶ εἴκοσι χωροφύλακες καὶ κίνησαν νὰ πιᾶσουν τὸ γέροντα. Τούτη τὴ φορά ὅμως, τρεῖς χιλιάδες Μανιάτες καὶ Μανιάτισσες μὲ ἄρματα, ξύλα καὶ μὲ πέτρες διαφεντέψανε τὸ γέροντα. Οἱ γυναῖκες χτυπήσανε τὸν ἴδιο τὸν Ἐπαρχο κι ἔτσι τ' ἀπόσπασμα ἀναγκάστηκε νὰ λακίσει ντροπιασμένο. Τοῦτο τὸ γιουροῦσι, πού ὁ Παπουλάκος τὸ λογάριασε μπαμπεσιὰ τοῦ Μαυρομιχάλη, τὸν ἔκαμε νὰ τραθηχτεῖ πρὸς τὰ Πηγάδια καὶ κεῖ νὰ σκεδιάσει νὸ δρομολόγιο.

Στὰ Πηγάδια κάθησε δέκα μέρες κι ἀμόλυσε τὸν παπα - Βασίλαρο, τὸ Διονύσιο καὶ τὸ Μουντρέα νὰ σπιουνέψουνε τὸν ὄχτρο καὶ νὰ τὸν κατατοπίσουνε τὸ γρηγορότερο. Στὰ Πηγάδια δὲν ἔμεινε σὲ σπῖτι γιατί ἓνα πουλί, ξημερώνοντας, τοῦχε τραγουδήσει στ' αὐτί του νὰ κοιμᾶται μὲ σκέπη τὸν οὐρανό. Καὶ γιὰ τοῦτο ἠσύχαζε κάτω ἀπὸ δένδρα, ἢ πίσω ἀπὸ ρημοκκλήσια, τὴ λίγη ὥρα τῆς νύχτας, πού δὲν εἶχεν ἀφιερωμένη στὴν προσευχή.

Ἐνα σούρουπο, καθὼς ἦταν ἀκουμπησμένος στὸ πεζούλι τῆς ρημοκκλησιᾶς τοῦ Προδρόμου, εἶδε τὸ πιὸ παράδοξο ἀπ' ὅλα τὰ ὁράματα.

Τοῦ φάνηκε πὼς ὀρθώθηκε μπροστά του τὸ Καντούνι τοῦ Σταυροῦ καὶ ξαφνικά ἄνοιξεν ἡ πόρτα στοῦ φτωχικοῦ τῆς Φωτεινῆς καὶ πρόβαλεν ἡ νέα γυναίκα, ὁμορφὴ ὅσο ποτέ, ντυμένη στὰ κόκκινα κι ἀφοῦ τοῦ χαμογέλασε τοῦπε :

—Φυλάξου ἀπ' τοὺς τριγυρνοὺς σου.

Καὶ τραβήχτηκε πάλι μέσα στοῦ σπιτί, ἔκλεισε τὴν πόρτα καὶ τὸ Καντούνι τοῦ Σταυροῦ τυλίχτηκε σ' ἓνα θαμπὸ σύγνεφο ὡς πού ἔσβησε.

Ὁ γέροντας ἔμεινεν ἀγρυπνος ὅλη τὴ νύχτα καὶ συλλογίζονταν τοῦτο τὸ λόγο τῆς ἀγάπης πού ρχόταν ἀπὸ τοὺς κόσμους πού μόνο τὸ μάτι τοῦ Θεοῦ φτάνει κι ἐξουσιάζει. Ὁ νοῦς του ὅμως δὲν πάγαινε ὡς τὴν προδοσίαν. Ὑποψιάστηκε τοὺς ἀρχόντους, τοὺς Μαυρομιχαλέους, τοὺς Πετροπουλακηδες, τοὺς Πιεράκους, καὶ κείνη τὴ νύχτα πῆρε τὴν ἀπόφασιν νὰ δώσει τὴ μάχην, σάν καλὸς στρατηγός, πού δὲν πάει ν' ἀγωνιστεῖ μὲ τὰ γνώριμα ὄπλα στὸν ἐχθρό, οὔτε καὶ στὸ πεδίο πού θέλει νὰ τὸν σύρει ἐκεῖνος. Θάδινε τὴ μάχην μὲ τ' ἄρματα πού μονάχ' αὐτὸς ἤξερε νὰ κρατήσῃ καὶ σὲ τοποθεσίαν, ὅπου τὰ τουφέκια καὶ τὰ κανόνια δὲν ἔχουνε πέρασιν.

Ἀποφάσισε νὰ πάει στὴν Καλαμάτα καὶ κεῖ νὰ γυρέψῃ νὰ κριθεῖ ἀπὸ τοὺς κριτὲς τῆς Πολιτείας, μπροστά ὅμως σ' ὅλο τὸ λαό, Καλαματιανοὺς καὶ Μανιάτες, πού εἶχανε ἀκούσει τίς διδαχὲς του. Κι ἀφοῦ θάκουγε ὁ λαός, κι αὐτὸν καὶ τοὺς κριτὲς του, νάκρινε ποιὸς εἶχε τὸ δίκιο μὲ τὸ μέρος του.

Σὲ μιὰ τέτοια ὀλοφάνερη δημόσια κρίσιν δὲν τὸν ἔνιαζε ἡ προσωπικὴ του τύχη. Μετὰ μιὰ τέτοια τιμημένη μάχην, οἱ καδένες, κι ἂν τοῦ τίς περνοῦσαν, θάταν πιὸ ἀλαφρὲς κι ἀπὸ ἓνα κουκούλι, τὰ σίδερα τῆς φυλακῆς ἀδύναμα ν' ἀμποδίσουν τὸ φῶς τοῦρανοῦ νὰ τὸν εὐφραίνει κι ὁ θάνατος κάλεσμα τοῦ Πλάστη του γι' ἀντίδωρο καὶ μισθὸ καὶ ἡσυχία.

Γιὰ τοῦτο καὶ γιὰ ν' ἀχρηστέψῃ τὸν κατατρεγμὸ πού τοῦ στήσανε τὰ τζάκια, σχεδίασε τὴν κρίσιν στὴν Καλαμάτα καὶ γιὰ τοῦτο θέλησε νάχει μαζί του, ὅσο γινόταν περισσότερους Μανιάτες. Ἄμα λοιπὸν γυρίσανε οἱ μπιστεμένοι του, ἔστειλε μιὰ γραφὴ σ' ὅλα τὰ χωριά πού ἔγραφε :

Χριστιανοί μου,

Μέ τή δύναμη τοῦ Θεοῦ καί τῆς Παναγίας καί ὄλων τῶν Ἁγίων, ἀποφάσισα νά περάσω στήν Καλαμάτα. Γιά τοῦτο καλῶ ὄσους ἀγαπάτε τὸ Χριστὸ ναρθῆτε μαζί μου γιά νά δῆτε καί ν' ἀκούστε ὅπου θά κριθῶ μέ τοὺς κριτές τοῦ Βασιλέα. Κι ἂν φταίω γώ γιά ὅσα μοῦ κατηγορᾶνε, νά μέ ρίξετε στή φωτιά καί νά μέ κάψτε νά ἡσυχάσει ὁ κόσμος. Εἰ δέ καί φταίνει οἱ ἀρχόντοι καί οἱ κριτές, νά τοὺς πῆτε νά μ' ἀφήσουν ἡσυχον νά κηρύχνω τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ, γιατί ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ δέ δένεται. Καί θέλω νάχω γρήγορα ἀπόκρισή σας καί σέ ποιὸν τόπο θά μαζωχτήτε, γιατί χωρίς ἐσᾶς δέν κινᾶω, ἐπειδὴ δέ θέλω νά μέ καθαρίσουν ἄκριτον. Ὅσοι ἀγαπάτε τὸ Χριστὸ καί τὴν Παναγία, μικροὶ καί μεγάλοι, νά ρθῆτε κι ὅσοι εἶναι μέ τὸ σατανὰ ἄς μὴν ἔρθουν. Πάρτε φωμί κοντά σας γιά τρεῖς μέρες.

Ποτὲ σκέδιο δέ στάθηκε τόσο εἰρηνικὸ καί ποτὲ πόθος κρίσης καί δικαιοσύνης δέ σήκωσε τόση ταραχή, ὅσο ἡ ἀθῶα τούτη γραφή καί τὸ τίμιο σχέδιο τοῦ γέροντα.

Στὸ στρατηγεῖο τοῦ Κολοκοτρώνη καί στή νομαρχία τῆς Καλαμάτας ἔσπειρε τὸν πανικό, γιατί κανεὶς δέν μποροῦσε νά ξηγήσει τί σκεδίαζεν ὁ «δ η μ α γ ω γ ὀ ς» καί γιατί ἄφηνε τὴ θουνίσια Μάνη καί πάγαινε νά χτυπηθεῖ στὸν κάμπο τῆς Καλαμάτας. Ὅλα τὰ στρατηγικὰ κεφάλια δέ βρίσκανε ξήγηση, γιατί τὰ τίμια καί τὰ ἀπλά δέν τὰ πιάνει οὔτε ἡ τρανὴ πολιτική, οὔτε ἡ δαιμονικὴ στρατηγικὴ τοῦ πολέμου. Γι' αὐτό, καί γιά νά τρομάξουνε τὸν κόσμο στήν Καλαμάτα, διαδόσανε πῶς εἴκοσι χιλιάδες Μανιάτες, μέ πρόφαση τὸν Παπουλάκο, κινήσανε γιά γιουροῦσι καί πλιάτσικο. Κήρυκες φοβίζανε τὸν κόσμο πῶς οἱ ρεμπέτες τῶν θουνῶν κι οἱ ἀντεροθγάλτες ἔρχονται ν' ἀφανίσουν τοὺς νοικοκυρέους τῆς Καλαμάτας. Ὁ κόσμος φοβήθηκε τὸ Μανιάτικο ρεμπελάσκερο κι' ἄρχισε νά θάφτει τὰ μάλαμα καί τὸ ἀσῆμι, ν' ἀμπαρώνει τὰ σπίτια κι ὁ νομάρχης νά κουβαλᾷ τὸ δημόσιο ταμεῖο στὸ μπρίκι τοῦ στόλου «Ἀθηνᾶ» καί νά τοιχοκολλᾷ προκήρυξεις

πού καλοῦσαν τὸ λαὸ νὰ ταμπουρωθεῖ στὰ σπίτια καὶ κανεὶς νὰ μὴ ζυγώνει τὸν «ἄ γ ὄ ρ τ η» Παπουλάκο.

Ἄπ' τὸ Γύθειο ὁ Κολοκοτρώνης ἔστειλε δυὸ λόχους γιὰ νὰ δυναμώσει τὴ φρουρά, ποῦχε κιόλας δυναμώσει μ' ἓναν ἄλλον ποῦχε ἔρθει ἀπὸ τὴν Πάτρα μὲ τὸ λοχαγὸ Δαγκλή. Τis νύχτες ἢ Καλαμάτα ἔδινε τὴν εἰκόνα μπλοκαρισμένου κόστρου.

Ὁ Κολοκοτρώνης διάταξε τὸν ἀντισυνταγματάρχη Κουτσογιαννόπουλο νὰ πιάσει τὰ περάσματα τῆς Γιάννιτσας, πρὸς τὸ μοναστήρι τῆς Δήμιοθας, ἐπειδὴ ὅμως οἱ πληροφορίες πού πῆρε δείχνανε πὼς οἱ Μανιάτες ἦταν ἕκατὸ φορές πιὸ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς δικούς του καὶ πὼς ἦταν ἀποφασισμένοι νὰ πεθάνουν ἂν δὲν μποῦν στὴν Καλαμάτα, γύρισε πίσω. Ὁ γυρισμὸς τοῦ Κουτσογιαννόπουλου δυνάμωσε τὸν πανικὸ καὶ μόνον ὁ νομάρχης, ποῦχε γνωρίσει καλὰ τὸ γέροντα, ἦταν σίγουρος πὼς αὐτὸς δὲν ἐρχόταν γιὰ πλιάτσικο, ἀλλὰ φοβόταν πὼς τ' ἀσκέρι του ἐρχότανε μονάχα γιὰ κλεψιά. "Ἐβλεπε ὀλοκάθαρα πὼς μὲ τόσες χιλιάδες Μανιάτες δὲ θὰ τὸ γλυτώνανε τὸ αἷμα. Γιὰ τοῦτο, καὶ γιὰ νὰ προλάβει τὸ μακελειό, ἔφτιαξε μιὰν ἐπιτροπὴ ἀπὸ κληρικοὺς καὶ πρόκριτους καὶ τοὺς ἔστειλε στὸν Παπουλάκο νὰ τὸν παρακαλέσουν νὰ παρατήσῃ τὸ σκέδιο νὰ μπεῖ μὲ τόσο λεφοῦσι στὴν Καλαμάτα. Κίνησε λοιπὸν ὁ τοποτηρητῆς οἰκονόμος Πολίτης, ὁ παπα - Ἡλίας Καλλίνικος κι ὁ πολίτης Ἡλίας Λυκουρέζος καὶ τὸ ἄλλο πρωὶ ἀνταμώσανε τὸ γέροντα, πού πρόθυμα δέχτηκε νὰ μὴν μπεῖ στὴν Καλαμάτα.

Φαίνεται ὅμως πὼς πολλοὶ Μανιάτες δὲν πειθαρχήσανε στὴν ἀπόφαση τοῦ γέροντα κι εἶπανε πὼς καὶ δίχως αὐτὸν θὰ μποῦν στὴν Καλαμάτα.

Ὁ Γέροντας τοὺς κοίταξεν ὀργισμένος καὶ φώναξε:

—Γιὰ πλιάτσικο κινήσαμε ἢ γιὰ δίκαιη κρίση;

Καὶ χωρὶς νὰ προστέσει ἄλλο, κάλεσε ὄσους θέλουν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν καὶ πῆρε τὰ μονοπάτια πρὸς τὴ Σελιτσιάνικα κι ἀπὸ κεῖ ξαναμπήκε στὴ Μάνη.

Μόλις φτάσανε τὰ μαντάτα στὴν Καλαμάτα, ὁ μοίραρχος Δημακόπουλος, μὲ πενήντα καθαλαρέους χωροφύλακες, κίνη-

σε για τὴ Γιάννιτσα κι οἱ Μανιάτες, μόλις εἶδαν τοὺς καθαλαρέους κι ἔπese καὶ τὸ πρῶτο τουφεκίδι, τὸ βάλανε στὰ πόδια καὶ πήρανε σκορποχῶρι τὰ βουνά.

Ὁ ἀντισυνταγματάρχης Κουτσογιαννόπουλος, πιστεύοντας εὐκόλο πὰ τὸ πιάσιμο τοῦ γέροντα, κίνησε γιὰ τὴ Μαρθινίτσα. Πεντακόσιοι ὅμως μπιστεμένοι τοῦ γέροντα ἀνάγκασαν τὸ στρατὸ νὰ τραθηχτεῖ.

Ὁ Χριστοφόρος, κουρασμένος καὶ περισσότερο πικραμένος γιὰ τὴν ἀνταρσία καὶ τὸν πόθο γιὰ πλιάτσικο, τραθήχτηκε στὸ Μοναστήρι τῆς Βοΐδονίτσας, ἀποφασισμένος νὰ φύγει ἀπὸ τὸ Μοριά καὶ νὰ περάσει στὴν Κρήτη.

Γιὰ τοῦτο ἔστειλε τὸν παπα - Βασίλαρο στὸ Γύθειο ν' ἀνταμώσει τὸν Ἅγιο Ἀσίνης καὶ νὰ κανονίσει μαζί του τὸ φευγάτισμα τοῦ γέροντα.

Στὸ δρόμο ὅμως, πρὶν ἀπ' τὸ Γύθειο, οἱ ταχτικοὶ πιάσανε τὸν Βασίλαρο κι ἀναφέρανε στὸ Γύθειο. Ὁ Κολοκοτρώνης πρόσταξε νὰ μὴν πειράξουν τὸν παπά, ἀλλὰ νὰ τὸν στείλουνε μὲ συνοδεία στὸ στρατηγεῖο.

Ἐπειδὴ ὁ Βασίλαρος γύρεψε νὰ παρουσιαστεῖ στὸν ἐπίσκοπο Ἀσίνης, πρόθυμοι τὸν ὠδήγησαν ἐκεῖ ποὺ ἔμενε ὁ Μακάριος, ποὺ ἀπὸ μέρες εἶχε φύγει ἀπὸ τὴν Λάγκκα καὶ θρισκόταν στὸ Γύθειο.

Ὅταν θρέθηκε μπροστὰ στὸ δεσπότη, εἶδ' ἓνα Μακάριο ὀλότελ' ἀλλαγμένον.

— Ἡπατήθημεν, τέκνον μου, εἶπεν ὁ Μακάριος τοῦ παπα - Βασίλαρου, ἠπατήθημεν ὅλοι. Ὁ Παπουλάκος εἶναι ὁ σατανᾶς ρασοφορεμένος. Μὴ γουρλώνεις τὰ μάτια σου παπα - Βασίλαρε, γιὰτὶ τὸ λέω ἐγὼ αὐτό, ποὺ τοῦ φίλησα τὸ χέρι καὶ τὸν ἀκολούθησα. Σκοπὸς του εἶναι νὰ αἱματοκυλίσει τὸν τόπο, νὰ ξεκάμει ὅλον τὸν κλῆρο καὶ νὰ ὑποτάξει τὴν Ἑλλάδα σὲ μιὰ φούχτα φανατισμένους. Γύρισε πίσω στὴν ἀγκαλιὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ δὲν ἔχεις νὰ πάθεις τίποτα. Διαφορετικὰ ἢ τύχη ἢ δικιά σου θάναι χειρότερη ἀπ' τοῦ Παπουλάκου. Ἐξέτασα μὲ προσοχὴ τὶς διδασχές του καὶ τὶς θρηκα ὅλες αἰρετικές καὶ γιὰ τοῦτο σὲ λύνω ἀπὸ κάθε τάμα κι ἀπὸ κάθε ὄρκο ποὺ σ' ἔδεσε μὲ τὸν Χριστοφόρο. Ἐγραψα μιὰ προκή-

ρουξη κι ἀφορίζω, ἀπὸ δῶ καὶ μπρός, ὅποιον πάει μαζί του...

—Κιότῃδες δεσπότη καὶ λόγου σου, εἶπεν ὁ Βασίλαρος, καὶ νιάζεσαι μονάχα τὸ δεσποτιλίκι σου;

Ἄμα εἶδαν πῶς ὁ Βασίλαρος δὲν ἀλλάζε γνώμη, τὸν κλείσαν στὸ σκοτεινὸ ἀμπάρι μιᾶς κορβέτας καὶ τοῦπαι

—Ἄμα ἀλλάξεις γνώμη, μᾶς λές καὶ σὲ θγάζουμε.

Δυὸ μερόνουχτα τὸν ἄφησαν στὸ σκοτάδι καὶ στά νερά, χωρὶς φωμί, κι ὁ παπα - Βασίλαρος πῆγε νὰ παλαβώσει. Τὴν τρίτη μέρα ἄρχισε νὰ χτυπᾶ τὴ γκλαβανὴ καὶ τάνοιξαν.

—Θέλω νὰ μὲ πᾶτε στὸν καπετάνιο, εἶπε.

Καὶ πρόθυμα τὸν θγάλαν στὴν κουβέρτα. Ἄπο κεῖ τὸν συνόδεψαν στὸ στρατηγεῖο καὶ τὸν παρουσιάσανε στὸν ἴδιον τὸν Κολοκοτρώνη.

Κάθησε παπούλη, τοῦ εἶπε ἀπλά κι ἐγκάρδια ὁ Κολοκοτρώνης, κι ἔλα νὰ πιούμε ἓνα ποτήρι κρασί.

Καὶ χωρὶς νὰ περιμένει ἀπόκριση, ἄνοιξ' ἓνα ντουλάπι κι ἔθγαλε φωμί, τυρί, ἐλιές, λίγο χταπόδι καὶ μᾶ τσότρα κρασί.

Ὁ παπα-Βασίλαρος, ποῦχε δυὸ μερόνουχτα νὰ θάλει μπουκιά στὸ στόμα του καὶ νὰ θρέξει τὸ χεῖλη του, δέχτηκε πρόθυμα τὴν περιποίηση, ἀπὸ πρόσωπο μάλιστα ποῦ στεκόταν τόσο ψηλά. Φχαρίστησε τὸ Θεὸ ποῦ θά στηλωνόταν χωρὶς νὰ μολογήσει τὴν πείνα του καὶ νὰ γυρέψει τροφή.

—Σὲ φυλάκωσαν χωρὶς νὰ τὸ ξέρω, εἶπεν ὁ Γενναῖος. Ἄνθρωπους σὰν καὶ σένα δὲ ρίχνουνε στὰ σίδερα, ἀλλὰ τοὺς δίνουνε βιὸς καὶ δύναμη γιὰ νὰ πράξουνε τὸ καλὸ.

—Τί εἶμ' ἐγώ; διάκοψεν ὁ παπάς.

—Αὐτὸ τὸ ξέρω ἐγώ. Δῶσε τώρα προσοχὴ τί θέλω ἀπὸ σένα. Σοῦ ζητᾶω νὰ μὲ βοηθήσεις νὰ πιάσω τὸν Παπουλάκο χωρὶς νὰ χυθεῖ αἷμα.

—Καπετάνιο μου εἶναι ἅγιος ἄνθρωπος.....

—Τὸ ξέρω. Ἄλλὰ δὲν ὠφελεῖ σὲ τίποτε ἢ ἀγιοσύνη του. Γιὰ λόγου του εἶναι ἅγιος καὶ τὸ πιστεύω, ἀλλὰ γιὰ τὸν τόπο εἶναι θεομηνία. Ἄν τὸν ἀφήσουμε, δὲ θά μείνει τίποτα ὄρθιο κι ὅταν γκρεμιστοῦνε οὐλα, οὔτε αὐτός, οὔτε ἡ παρέα του θάχουν τὴν μπόρεση νὰ ναικοκυρέψουνε πάλι τὸν τόπο.

—Καὶ λογαριάζει ἡ εὐγενεία σου νοικοκυρεμένο σήμερα τὸν τόπο μας; ρώτησεν ὁ Βασίλαρος.

—Τώρα ξέρει τὸ σκυλὶ τὸν ἀφέντη του καὶ τότες δὲ θα τότε γνωρίζει. "Υστερα ἐγὼ εἶμαι στρατιώτης καὶ δὲν εἶναι δουλειά μου νὰ κουβεντιάζω τις προσταγές τοῦ Βασιλιᾶ καὶ τῆς κυβέρνησης. "Ἐχω τρεῖς χιλιάδες στρατὸ καὶ κανόνια καὶ πολεμικὰ καράβια κι ἡ ἀπόφασή μου εἶναι νὰ τελειώσει τοῦτο τὸ πανηγύρι μὲ τὸ καλὸ ἢ μὲ τὸ ἄγριο. Ἡ ἀνταρσία πρέπει νὰ τελειώσει κι ἂν ἀκόμα χρειαστεῖ νὰ πιέξω τὸ Μανιάτικο στὸ αἷμα καὶ νὰ κάψω χωριά. Στὸ χέρι σου λοιπὸν εἶναι νὰ γίνουν τὰ πράματα μὲ τρόπο ὁμορφο καὶ χριστιανικό. Κι ὁ γέροντας νὰ μὴν κακοπαθήσει καὶ νὰ μὴν σκοτωθεῖ καὶ ρουθούνη νὰ μὴν ἀνοίξει κι ὁ τόπος νὰ γαληνέψει.

—Τί γυρεύεις ἀπὸ μένα;

—Μιά καὶ σούδωκε παραγγελία γιὰ τὸν "Ἄγιο Ἀσίνης, ἐμεῖς θὰ σοῦ δώσουμε τὴν ἀπόκριση ποὺ γυρεύει ὁ γέροντας, μὲ τὴν ὑπογραφή καὶ τὴ θούλα τοῦ Θεοφιλέστατου.

—Κι' ὕστερα;

—"Υστερα θὰ πάρεις μαζί σου δυὸ χωροφυλάκους ἀρματωμένους κι ἀλλαγμένους σὲ Μανιάτες, θὰ γυρίσεις στὸ γέροντα καὶ θὰ κινήσετε μαζί γιὰ μέρος ποῦ θὰ σοῦ δρίσουμε κι ὅπου θὰ πέσετε σὲ δικό μας δόκανο. "Ἄμα τὸν πιάσουμε κανεὶς δὲ θὰ μάθει ποτές πὼς ἐλόγου σου τὸν παράδωσε καὶ σοῦ τάζω πὼς οὔτε μιὰ τρίχα ἀπὸ τὸ γένη του δὲ θὰ πειραχτεῖ. Θὰ τὸν στείλουμε σ' ἓνα μοναστήρι νὰ ἡσυχάσει. Αὐτὸ εἶν' ὄλο. Διαφορετικά καὶ κείνος θὰ χαραμιστεῖ καὶ σὺ χειρότερα καὶ τὸ αἷμα θὰ τρέξει. Καὶ νὰ σοῦ πῶ καὶ τὸ μυστικό; "Ἄμα περάσει λίγος καιρὸς, ἑσένα θὰ στείλω νὰ τὸν ματαπάρεις γιὰ νὰ συνεχίσει τις διδασχές του... Κι ἐπειδὴ σὲ ξέρω φτωχὸν καὶ ξέρω πὼς θὰ χρειαστεῖς κι ἐξοδα κι ἀναγνωρίζω πὼς προσφέρνεις μεγάλην ὑπηρεσία, θὰ σοῦ μετρήσω ἕξη χιλιάδες δραχμὲς ρεγάλο καὶ θὰ σοῦ δώσω ὅποια ἐνορῖα γυρέψεις. Τώρα σ' ἀφήνω νὰ σκεφτεῖς καὶ σὲ λίγο θὰ μιχαρθῶ νὰ πάρω μοναχὸς μου τὴν ἀπόκρισή σου.

"Όταν ὁ παπα - Βασίλαρος ἔμεινε μοναχὸς, ἔνωσε στὴν ἀρχὴ μιὰ ζαλόδα, σιγὰ σιγὰ ὅμως καλμάρισε. "Υστερα πει-

νοῦσε. Μπροστά στο στρατηγὸ ἔτρωγε μὲ πολλή διάκριση.
Όταν ὁμως ἔφυγε, ρίχτηκε στο φαί, πράμα πού χαροποίη-
σε κείνους πού τὸν παραφυλάγανε.

Περисσότερο, ἀπ' ὅσα εἶχε πεῖ ὁ στρατηγός, οἱ ἔξη χι-
λιάρδες δραχμές τούχανε καρφωθεί στο νοῦ. Συλλογιζόταν
πὼς τοῦτα τὰ λεφτά κάνανε διακόσια ναπολεόνια καὶ τέτοιο
θησαυρὸ δὲν εἶχε ποτές του ὄνειρευτεῖ.

Δὲν ξεγελειόταν πὼς αὐτὸ πού τοῦ γυρεύαν ἦταν ἄτιμο
κι αὐτὴ ἢ ἰδέα τούδενε τὸ νοῦ. "Όταν ὁμως τὸ ξέταζε τὸ
πράμα πὸ ἡσυχά, ἔβλεπε πὼς ὅ,τι καὶ νάκανε ὁ γέροντας,
δὲν τὸ γλύτωνε τὸ πιάσιμο. Σὲ τί θὰ ὠφελοῦσε ἂν σάπιζε
σὲ καμμιά φυλακὴ κι ὁ παπα - Βασίλαρος; "Αν ὁμως ἦταν ὅ-
ξω καὶ τάχε καλὰ μὲ τὴν ἐξουσία, καὶ τὸ γέροντα θὰ μπορού-
σε νὰ νιαστεῖ νὰ μὴν κακοπόθει καὶ νὰ βοηθήσει θὰ μπορού-
σε, ἅμα κρυῶναν τὰ πράματα, νὰ ματαρχίσει τὶς διδαχές του.
Εξὸν ὁμως ἀπ' αὐτά, συλλογιόστηκε καὶ τὸ μακελειὸ κι εἶπε
μὲ τὸ νοῦ του πὼς θυσιάζοντας τὴν ἀγάπη του καὶ παίρνον-
τας στο λαιμὸ του ἓνα κρίμα, γλύτωνε τόσους ἀνθρώπους ἀ-
πὸ τὴ σφαγὴ καὶ τόσα χωριά ἀπὸ τὴ φωτιά. Μπορεῖ νάχε
τὰ κρίματά του καὶ ὁ Βασιλέας κι οἱ ὑπουργοὶ κι οἱ νομάρ-
χες κι οἱ ἀστυνόμοι. Ἄλλὰ ποιὸς σ' αὐτὴ τὴν πλάση δὲν
εἶναι κριματισμένος; Καὶ μήπως τὰ πλήθεια π' ἀκολουθοῦσαν
τὸ γέροντα δὲν εἶναι κριματισμένα; Μήπως ὅξω ἀπὸ τὴ Γιόν-
νιτσα δὲν ξεσκεπαστήκαν οἱ Μανιάτες, πὼς κείνο που τους
ἔσπρωχνε στὴν Καλαμάτα ἦταν τὸ πλιάτσικο; Καὶ μήπως μέ-
ρες καὶ νύχτες δὲν ἔκλαψε γι' αὐτὸ ὁ γέροντας; Γιατί λοιπὸν
ἔσπρωχνε τοὺς παρακατιανούς νὰ ξεσηκωθοῦν καὶ νὰ χτυπή-
σουνε τοὺς ἀρχόντους, ἀφοῦ κι οἱ ἴδιοι τους ἦταν κριματισμέ-
νοι; Κάποιο λάθος ἔκανε σίγουρα ὁ γέροντας, συλλογιζόταν
ὁ παπα - Βασίλαρος καὶ μονάχα στὴ μοναξιά θὰ τόβρισκε...
Κοντολογίς ὁ παπα - Βασίλαρος ἔπεσε σὰν τὸ γουρμασμένο σῦ-
κο ἀπ' τὴ συκιά κι ἀφοῦ δικαιολόγησε τὴν πράξη του, ὁ νοῦς
του γυρόφερνε τὰ ἔξη χιλιάρικα πού τοῦχε τάξει ὁ στρατηγός.
Ἐτριβε τὰ δάχτυλά του γιατί θιαζόταν νὰ πιάσει τοῦτα τὰ
λεφτά, νὰ τὰ φυλάξει στο κεμέρι πούκρυβε στὸν κόρφο του
καὶ νὰ σιγουρευτεῖ μιὰ φορὰ κι αὐτὸς στὴ ζωὴ του. "Όσο μὰ

λισατα περνοῦσε ἡ ὥρα καὶ δὲ γύριζε ὁ Κολοκοτρῶνης, τόσο φούντωνε ἡ λαχτάρα τοῦ παπα - Βασίλαρου. Κεῖνο ποῦ φοβόταν ἦταν μὴν ἀλλάξουν γνώμη, μὴ πετύχουν μὲ κανέναν ἄλλο τὸ σχέδιό τους κι ἀπομείνει αὐτός μὲ τὴ λαχτάρα καὶ γι' αὐτὸ ἔκοθε θόλτες μέσα στὴν κάμαρη καὶ κατέβαζε μπουκιές τὸ χταπόδι καὶ τὸ φωμοτύρι καὶ δρόσιζε τὸ ξαναμένο λαρύγγι του μὲ κρασί. Ὅταν μπῆκε ὁ στρατηγός, ὁ παπα - Βασίλαρος εἶχε ξεκαθαρίσει τὰ φαγώσιμα κι εἶχε κεντρίσει τὸ κέφι του.

—Σὺμφωνοί; τὸν ρώτησεν ὁ στρατηγός.

—Ὅπως προστάζει ἡ εὐγενεῖά σου κυτεῖάνι μου, ἀποκρίθηκε ὁ παπα - Βασίλαρος.

—Ὅπως ὀρίζει τὸ συμφέρο τῆς πατρίδας, συμπλήρωσεν ὁ στρατηγός.

Καὶ χωρὶς χρονοτριβῆ ἔξη χωροφύλακει, μετὰ λαγμένοι σὲ Μανιάτες, κινήσανε γιὰ τὸ μοναστήρι τῆς Βοϊδονίτσας. Στὸ γράμμα του ὁ ἐπίσκοπος Μακάριος καλοῦσε τὸν Χριστοφόρο νὰ πάει στὸ Φλομοχώρι νὰ συνεχίσει τίς διδασχάς του καὶ νὰ μὴ φοβᾶται τίποτα. Ὁ παπα - Βασίλαρος εἶχεν ἄρῃσι νὰ περάσουν τὴ μέρα κρυμένοι στὸ ρέμα τῆς Ἁγιάς Μαρίας, πάνω ἀπ' τὸν κάθο τ' Ἁη Δημήτρη καὶ πίσω ἀπὸ τὸ μοναστήρι τοῦ Γζέγκου.

Τοῦτο τὸ ρέμα ἔφτανε ὡς τὸ περιθαλάσσιο, χωρὶς νὰ περνᾶ ἀπὸ χωριὸ καὶ μποροῦσαν νὰ μπαρκάρουν τὸν γέροντα στὴ γολέττα - Ματθίλδη* ποῦχε ξεπιτούτου φαεινότερι σὲ κεῖνα τὰ νερά ἀνάμεσα Ἁη Δημήτρη καὶ Καραθωστάσι.

Ὁ παπα - Βασίλαρος μὲ τοὺς ἔξη χωροφυλάκους καὶ τὸ γράμμα τοῦ Ἀσίνης φτάσανε στὸ μοναστήρι τῆς Βοϊδονίτσας ξημερώματα 23 τοῦ Ἀλωνάρη. Ὁ γέροντας χάρηκε ποῦ τοὺς εἶδε καὶ ξεθάρρεψε μὲ τὸ γράμμα τοῦ δεσπότη. Ἀσπάστηκε τὸν παπά καὶ τοὺς χωροφυλάκους.

Ὁ Βασίλαρος ὀρμήνεψε τὸ γέροντα νὰ ξεμακρύνει τοὺς Μανιάτες ποῦ τὸν ἀκολουθοῦσαν καὶ νὰ κρητῆσει τοὺς ἔξη μπιστεμένους Μανιάτες ποῦ τοῦστειλεν ὁ δεσπότης, γιατί τὸ πολὺ ἄσκέρι κάνει μπούγιο κι ὄσο περισσότεροι ἔβρουν τὰ χνάρια του τόσο ἡ σπιουνιά εἶναι πιὸ σίγουρη.

Ὁ γέροντας θρῆκε σωστὴ τὴν ἄρμηνεια, εἶπε σταύς χω-

μιάτες νά γυρίσουν στά χωριά τους καί τούς ἡσυχάσει πῶς δέν εἶχε τίποτε νά φοβηθεῖ. Ἔτσι, χωρίς τὸ πιστό τοῦ ἀσκέρι, ὁ Παπουλάκος, ἔχοντας στὸ πλάϊ του τὸν Βασιλάρο, ὁ μοναχὸς Μουντρέας κι ἕξη χωροφυλάκοι, κινήσανε γιὰ τὸ μοναστηράκι τοῦ Τζέγκου, ὅπου λογαριάζανε νά φτάσουν στίς ὄρες μετὰ τὸ μεσονύχτι, νά κρυφτοῦνε ὅλη τὴν ἄλλη μέρα στὸ ρέμα τῆς Ἁγιάς Μαρίας καί τὴν ἀκόλουθη νύχτα νά κάνουν τὶς ὄχτῳ ὧρες πού τοὺς μένανε ὡς τὸ Φλομοχώρι.

Σ' ὅλη τούτη τὴν πορεία, ὁ γέροντας παρὰ τὴν κούραση του, σιγώφελνε τροπάρια καί ψαλμούς.

Λίγο μετὰ τὸ μεσονύχτι φτάσανε στὸ μοναστηράκι τοῦ Τζέγκου κι ὁ γέροντας, ἀφοῦ ἔδω ὀλίγκες ὧρες προσευχήθηκε στὸ κλησάκι τῆς Ἁγιάς Σωτήρας, τραβήχτηκε στὸ ρέμα νά ἡσυχάσει. Δέν εἶχε χαράξει, ἀκόμα ἡ αὐγὴ καί κεῖ πού εἶχανε ἐξαπλώσει ἀκούσανε τρεξίματα καί χουγιατὸ κι ὡς πού νά καταλάβουνε τὴν γινόταν, εἶδανε πῶς ἦτανε ἀπ' ὀλοῦθε μπλοκαρισμένοι ἀπὸ χωροφυλάκους.

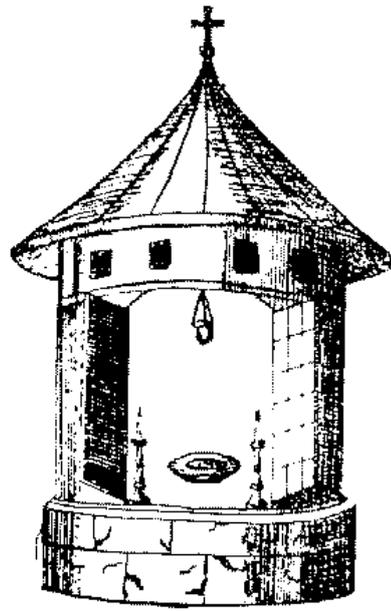
Ὁ Παπουλάκος, ὅταν εἶδε τόσο ἀρματωμένο ἀσκέρι καί τοὺς δικούς του νά παρατᾶνε τ' ἄρματα, κούνησε θλιβερὰ τὸ κεφάλι του κι εἶπε:

Μὴν ταράζεστε. Εἶμαι σ' αὐτοὺς ὀρισμούς σας.

Καί γυρίζοντας πρὸς τὸν οὐρανὸ, πού ρόδιζε στὸ πρῶτο ἀχνὸ φῶς τῆς αὐγῆς, σταυροκοπήθηκε κι εἶπε:

—Κύριε, γεννηθήτω τὸ θέλημά σου.

Καί παραδόθηκε χωρίς νά βγάλει ἄλλη λέξη ἀπὸ τὸ στόμα του καί χωρίς νά ρίξει ἕστω καί μιὰ ματιὰ σὲ κανέναν ἀπὸ τοὺς δικούς του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ΄.- Η ΟΛΟΦΩΤΗ ΝΥΧΤΑ

Οὐαί οἱ λέγοντες τὸ πονηρὸν καλὸν καὶ
τὸ καλὸν πονηρὸν, οἱ τιθέντες τὸ σκότος
φῶς καὶ τὸ φῶς σκότος, οἱ τιθέντες τὸ
πικρὸν γλυκὸν καὶ τὸ γλυκὸν πικρὸν.

ΠΣΑΨΑΣ ΣΤ΄ 20

ΠΟ ΤΟΝ «ΚΑΝΑΡΗ» μπαρκάρανε τὸν Πα-
πουλάκο στὸν ἀτμοδρόμονα ἰὸθων· γιὰ νὰ
τὸν μεταφέρει στὸν Πειραιᾶ. Τὸν κλείσανε σ'
ἓνα σκοτεινὸ ἀμπάρι καὶ θάλανι ἀρχιφύλα-
κα τούτης τῆς φυλακῆς τὸν ὑποφροντιστὴ Ἀν-
τώνη Κατσιπόδη.

Ὁ Κατσιπόδης ἦταν ἀπὸ τὴ Νάξο καὶ φημιζόταν στὸ ναυ-
τικὸ τοῦ καιροῦ του γιὰ τὴν σκληρότη του καὶ τὸ πιστό του.
Εἶτε πιομένος ὅμως εἶτε νησιτικὸς δὲν φχαριστιόταν ἂν δὲν τυ-
ραγνοῦσε ἓναν ἄνθρωπο. Γκαστρωμένη πέθανε τὴ γυναίκα του
μὲ μιὰ κλωτσιὰ ποὺ τῆς ἔδωσε στὴν κοιλιά καὶ τὴν ἄφησε νὰ
ξεψυχῆσει δίχως ἓνα ποτήρι νερό. Ἐδωσε ὁ Θεὸς καὶ δὲν εἶ-
χε παιδιὰ καὶ γιὰ τοῦτο τυραγνοῦσε τοὺς ναῦτες καὶ κανέννας
ἀνθρώπινος πόνος δὲ λύγιζε τὴν καρδιά του. Στὴν ἔγνοια καὶ
τῇ φύλαξη αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου παραδῶκανε τὸ γέροντα.

Τοῦδινε τὸ μισὸ ψωμί ἀπὸ κείνο ποὺ εἶχανε ὀρίσει κι ἔχυνε

πάντα πεισματικά τὸ νερὸ ποῦ τούδινε γιὰ νὰ μὴν μπορεῖ ὁ γέροντας νὰ ξεδιψάσει.

Εἶχε γιὰ τσιράκια του δυὸ δίσπους καὶ μόλις σαλπάρισε τὸ καράβι καὶ νύχτωσε, ἀφοῦ τὰ κοπάνισαν καλά, ἀποφασίσαν καὶ οἱ τρεῖς τους νὰ πᾶνε νὰ σπάσουνε κέφι μὲ τὸ γέροντα.

Πήραν μαζὶ τους καὶ μιὰ τσότρα κρασί καὶ μόλις κατεβήκανε εἶπανε τοῦ γέροντα:

—Πιές παποῦ νὰ πᾶς χαρούμενος στὸν Παράδεισο.

—Δὲν πίνω γὼ παιδιὰ μου.

—Καὶ γιατί δὲν πίνεις τοῦ λόγου σου, ρώτησεν ἀπότομα ὁ Κατσιπόδης; Μοῦλοι εἶμαστε μεῖς ποῦ πίνουμε;

—Ἐγὼ εἶμαι καλόγερος, δικαιολογήθηκεν ὁ γέροντας.

—Νὰ μάθεις νὰ μιλᾷς διαόλου λαοπλάνε, καὶ χωρὶς ἄλλη κουβέντα ἄδειςε ὅλη τὴν τσότρα μὲ τὸ κρασί στὸ πρόσωπο τοῦ γέροντα...

—Γιατί μοῦ φέρνεσαι ἔτσι, παλληκάρι μου; Σὲ τί σ' ἔχω θλάψει;

—Ρωτᾷς κερατὰ; οὔρλιαξεν ὁ Κατσιπόδης. Καὶ μὲ μιὰ σαλαχουρὰ ἄρχισε νὰ τὸν μαστιγώνει, ὡς ποῦ ὁ γέροντας σωριάστηκε χάμω καὶ ξέρασε αἷμα.

Τότες ὁ Κατσιπόδης σὰ θεριό, τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὰ μαλλιά καὶ τούτριψε τὸ πρόσωπο στὰ ξερατὰ κι ἔτσι ὁ γέροντας ἔχασε κάθε αἴσθηση.

Τὸν ἀφήκανε χασκογελώντας καὶ οἱ τρεῖς καὶ μόνο τὴν ἄλλη μέρα τὸ μεσημέρι ξαναμπήκεν ὁ Κατσιπόδης κι ἅμα τὸν θρῆκεν ἀναίσθητον, στὴν ἴδια θέση, ποῦ τὸν εἶχεν ἀφήσει ἀπὸ θραδύς, ἄρπαξεν ἓνα μπουγέλο θάλασσα, τ' ἄδειασε ἀπάνω του κι ἔφυγε.

Ἄμα ὁ Χριστοφόρος ἦρθε στὰ σύγκαλά του ἔνωσε πιασμένα τὰ χέρια του καὶ τὰ πόδια του καὶ νὰ τὸν κατακαίει δυνατὴ θερμὴ. Σὲ λίγο τὸν πιάσανε δυνατὰ σύγκρυα, ἔτρεμε σύγκορμος, δὲν μποροῦσε νὰ σαλέψει τὰ πόδια του, οὔτε καὶ ν' ἀνοίξει τὰ μάτια του. Ὡς τόσο μποροῦσε νὰ προσευχηθεῖ καὶ προσευχήθηκε:

—Σ' εὐχαριστῶ Θεέ μου, εἶπε, ποῦ μ' ἀξίωσες νὰ κακοπάθω γι' ἀγάπη σου. Σ' εὐχαριστῶ ποῦ μοῦ χα-

ρίζεις τούτη τή δοκιμασία κι ὅποια ἄλλη εἶναι χρειαζούμενη γιά νά ξαλαφρώσουν οἱ πληγές τοῦ Χριστοῦ καί Θεοῦ μου. Βοήθησε τόν ἄνθρωπο πού μέ βασανίζει νά βρεῖ τό δρόμο σου καί σχῶρά του ὅ,τι κι ἂν κάμει σέ μένα τόν ἀνάξιο δοῦλό σου.

Πάσχισε νά πεί τὰ πατερμά του, ἀλλά τό μάτι του θόλωσε, ἡ ἀνάσα του γινόταν δύσκολη κι ἡ ζάλη καί τὰ σύγκρουα παράλυσαν τή θέλησή του.

Ἄμα ξαναμπήκε ὁ Κατσιπόδης, στί ἀμπάρι συνοδευόταν ἀπό ἕνα νέο ἀξιωματικό.

—Πῶς εἶσαι γέροντα; τόν ρώτησε ὁ ἀξιωματικός.

—Ἀνήμπορος εἶμαι, ἀποκρίθη ὁ γέροντας, καί διψῶ.

Ἄξιωματικός διάταξε καί τοῦ φέρανε νερό.

—Κοντοζυγώνουμε στόν Πειραιᾶ, τοῦ εἶπε, καί θά φερούμε γιατρό νά σέ κοιτάξει.

Νάχετε τήν εὐχή μου, παιδιά μου, ἀποκρίθη ὁ γέροντας. Ἡ εὐλογία τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Παναγίας μαζί σας.

Ἄμα ἔφυγε ὁ ἀξιωματικός, ὁ Κατσιπόδης, στήθημα ἀπάνω του μέ ὄψη δαιμόνου καί τοῦπε:

—Ἰποκριτή. Πολεμᾶς μέ γαλυφιές νά μάς τολίξει. Ἄλλά σωθῆκαν τὰ ψέματα. Τοῦ λόγου σου ποῦσαι θαυματουργός καί γιατρεύεις τοὺς ἄλλους, γιατί δέ γιατρεύεις καί τό θραυμοτόμαρό σου; Κάμε ντέ τό θάμα σου;

Καί σκύβοντας περισσότερο πρὸς τόν γέροντα, τόν ἔφτυαν στά μοῦτρα.

Στόν Πειραιᾶ, οἱ γιατροὶ πού τόν εἶδαν, γνωμάτευαν πῶς ἡ κατάσταση τοῦ γέροντα ἦταν σοβαρή. Ἄλλά ἡ κυβέρνησις δέν ἔδωσε τήν ἄδεια νά τόν ξεμπαρκάρουνε στόν Πειραιᾶ. Εἶχε συναχτεῖ τόσος κόσμος ἀπό τήν Ἀθήνα καί τὰ χωριά, πού φοβόνταν μὴ τόν λευτερώσουν καί ξεσπάσουν ταραχές καί στήν Ἀθήνα.

Τόν μεταφέρανε σ' ἄλλο καράβι καί τόν παραδώσανε στή φύλαξη ἐνοῦ Ὑδραίου ὑπάξιωματικοῦ, ποῦχε πίστη κι ἀνθρωπιά. Τόν λέγανε Γιακουμή Λυγνὸ καί μονάχα χάρις στίς φροντίδες, τίς φανερές καί τίς κρυφές, τούτου τοῦ χριστιανοῦ,

ὁ γέροντας εἶδε τὴ γειά του, μετάπιασε τ' ἀγιοτικά του θειθλία καὶ τὸ κόνισμα τῆς Κοίμησης, ποῦχε ἐργοχειρίσει ὁ Ἄ-θέρκιος, κι εὐφραίνονταν μὲ τὴν προσευχὴ καὶ μὲ τὴ συντροφιά τούτου τοῦ ναύτη.

Μετά εἰκοσιπέντε μέρες ἡ κυβέρνηση διάταξε νά τὸν κουβαλήσουν στὴν Πάτρα, νά τὸν παραδώσουνε στὶς ἀρχές καὶ νά τὸν κλείσουνε στὶς φυλακές τοῦ Ρίου, ὡς τὴ μέρα ποῦ θὰ δικαζόταν. Κι ἐνῶ τὸ Φλαμιάτο κι ὄλους τοὺς Μεγαλοσπηλιῶτες μοναχοὺς, ποῦ εἶχανε πιάσει, τοὺς παραπέμφανε στὸ πλημμέλημα, τὸν Παπουλάκο τὸν λογαριάσανε μέγανον κακοῦργο κι ὄρισανε νά δικαστεῖ στὸ κακουργιοδικεῖο τῆς Ἀθήνας.

Στὶς 27 Ἰουλίου, ὥρα τρεῖς τ' ἀπόγιομα, τὸν κλείσανε στὶς φυλακές τοῦ Ρίου, σ' ἓνα ἀνήλιο κελί, ἀμπαρωμένο καλά καὶ μὲ διπλοσκοποὺς ἀπ' ἔξω.

Σέ κανέναν δὲ δῶκαν ἄδεια νά ζυγώσει στὴ φυλακὴ του, νά στείλει ἓνα καρθέλι ψωμί, ἢ νά ρωτήσῃ γι' αὐτόν. Οἱ διαταγές ἦταν φοβερές, γιατί καὶ στὴ Μάνη καὶ στὶς Σπέτσες γινῆκαν λαϊκὰ ξεσηκώματα, ποῦ φουντῶσαν τὸν πανικό στὴν Ἀθήνα.

Χιλιάδες χριστιανοὶ γυρίζανε στὰ ρημοκκλήσια καὶ κάνανε ἀγρυπνίες κι οἱ παπάδες στὴν Τσακωνιά καὶ στὶς Σπέτσες ξακολουθοῦσανε νά μνημονεύουνε τὸνομα τοῦ «δοσιωτάτου πατρὸς ἡμῶν Χριστοφόρου τοῦ Παπουλάκου» στὶς λειτουργίες καὶ τοὺς ἑσπερινοὺς καὶ ν' ἀνάθουν τὰ καντήλια στὰ κονοστάσια ποῦ εἶχανε στήσει στὰ μέρη ὅπου δίδαξε.

Πρὶν ἀκόμα πιαστεῖ ὁ γέροντας, στὶς 22 τοῦ Μάη καὶ μόλις σουρούπωσε, τρεῖς χιλιάδες Σπετσῶτες θέλησαν νά κάψουν τὸ σπίτι τοῦ ἑπαρχοῦ, ἀχρηστέψανε τὴ μικρὴ δύναμη τῆς χωροφυλακῆς κι ἀπαιτοῦσαν νά τοὺς παραδοθεῖ ὁ φάκελλος μὲ τὰ χαρτιά ποῦ γράφανε γιὰ τὸν γέροντα.

Στὸ Κρανίδι, ὅταν πιά ὁ Παπουλάκος εἶχε πιαστεῖ, ἐπειδὴ ἡμερώνοντας 16 Ἰουλίου, ἔλειπεν ἓνας σταυρὸς ἀπὸ ἓνα προσκυνητάρη, ἀπὸ κείνα ποῦ εἶχαν χτίσει γιὰ νά θυμοῦνται κάθε μέρος ποῦ δίδαξε κι ἐπειδὴ εἰπώθηκε πὼς κάποιος χωροφύλακας τὸν πέταξε, οἱ Κρανιδιῶτες συνάχτηκαν κι ἀπο-

φασίσανε νά κάνουνε τήν ἴδια νύχτα γιουροῦσι στο στρατῶνα τῆς χωροφυλακῆς καί νά τιμωρήσουν τόν ἔνοχο τῆς ἀσέβειας.

Μονάχα ἐπειδῆ ὁ ὑπομοίραρχος στάθηκε μυαλωμένος δέ χύθηκεν αἷμα κείνη τῆ νύχτα. Περισσότερο ὁμως ἀπό τὰ στρατιωτικά καί τ' ἀστυνομικά μέτρα, κείνο πού ἐρέθισε ὄλο τὸ Μοριά ἦταν ἡ προκήρυξη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πού ἔβριζε τὸ γέροντα καί πάσχιζε νά μεταλλάξει τῆ γνώμη ποῦχε ὄλος ὁ Μοριάς γι' αὐτόν, στέλνοντας σπουδαγμένους ἱεροκήρυκες.

Ὁ ἀρχιμανδρίτης Νεόφυτος Κωνσταντινίδης, πού στάλθηκε γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ, μὲ δυσκολία κατάφερε νά ξεμπαρκάρει καί νά κρυφτεῖ στο σπίτι πού τοῦχε κρατημένο ὁ ἑπαρχος κι ὅταν ἔκαμε νά βγεῖ ἀπὸ τὸ σπίτι γιὰ νά πάει στὴν ἐκκλησιά, χιλιάδες Κρανιδιῶτες τὸν γιουχαῖσανε καί τὸν ἀνάγκασαν νά ἀμπαρωθεῖ στο σπίτι του. Καί τόσο δυνατὰ κι ἐπίμονα πετροβόλησαν τὰ παράθυρά του ὥστε ὁ πανοσιολογιώτατος ἀναγκάστηκε νά φύγει τῆ νύχτα τῆς ἴδιας μέρας, χωρὶς ν' ἀκουστεῖ ἡ φωνή του.

Στὴ Μάνη ἐπὶ χρόνια δέ μνημόνευαν τὸ βασιλιά καί τὸ δεσπότη, ἀλλὰ μόνο τὸν ὄσιο Χριστοφόρο καί τὰ τζάκια δέ τολμούσανε νά ξεμυτίσουνε σὰ χωριά. Στὴ Γορτυνία ὀργανωθήκανε ἀναθέματα καί σ' ὄλες τὶς ἐκκλησίες τῆ μέρα πού πιάστηκεν ὁ γέροντας ὄλα τὰ κονίσματα βρεθήκανε δακρυσμένα.

Ἡ ἔξαψη, ἡ ὀργή κι ἡ πίκρα στο Μοριά κράτησε χρόνια καί κανένας δέν κοτοῦσε μπροστὰ στο λαὸ νά κακολογήσει τὸ φυλακωμένο γέροντα.

Ὅλα τοῦτα σταθήκανε ἡ ἀφορμὴ πού ἔκανε τὴν κυβέρνηση νά τὸν κλείσει στο Ρίο καί νά μὴν ἀφήνει ἄνθρωπο νά ζυγώσει στὴ φυλακή του. Οἱ φύλακές του ἦτανε πρόσωπα μπιστεμένα καί δοκιμασμένα πού κι αὐτὰ δέν εἶχανε τὸ λεύτερο νά καλημερίζουνε τὸ γέροντα.

Οἱ λίγες καλές μέρες ποῦχε περάσει μὲ τὸ Λυγνὸ εἶχαν συνέχεια φοβερές μέρες στο Ρίο. Ὅλάκαιρες μέρες τὸν ἀφήνανε χωρὶς θροφή καί χωρὶς νερό κι ὄσες φορές τὸν φώναζαν γι' ἀνάκριση τὸν πρόσβελναν, τὸν χλεύαζαν καί τὸν χτυ-

πούσαι. Τοῦ πήρανε τὸ ταγάρι του μὲ τὰ ἀγιοτικά του βιβλία καὶ τὸ κόνισμα τῆς Κοίμησης κι ἔτσι ὁ γέροντας ἔλεγε τίς προσευχές καὶ τοὺς ψαλμοὺς ποὺ ἤξερε κι αὐτοσχέδιες δικέι του στὴ μνήμη κάθε ἀγίου.

Μιά νύχτα, καθὼς λαγοκοιμῶταν σὺν χῶμα τῆς φυλακῆς του, ἄκουσε ἓνα σούροιμο. Ξύπνησε, ἀλλὰ τὸ σκοτάδι δὲν τὸν ἄφηνε νὰ δεῖ. Ἄμα ξημέρωσε, θρῆκε ἓνα μικρὸ πακέτο τυλιγμένο σ' ἓνα πανί. Τ' ἀνοίξε καὶ θρῆκε χαρτιά ἄσπρα κι ἀπάνω σχεδιασμένες μὲ μολύβι τσίτσιδες γυναῖκες. Ὁ γέροντας τὸ πέταξε ἀπὸ τὸν φεγγίτη τῆς φυλακῆς κι ἐπὶ τρεῖς μέρες δὲν πάσκασε ψωμί, οὔτε ἤπιε νερό, οὔτε κοιμήθη, ἀλλὰ προσευχόταν ἀδιάκοπα.

Τοῦτο τὸ τερτίπι ἄρесе φαίνεται στους φύλακές του κι ἄρχισαν νὰ τοῦ πετοῦν λογιῆς λογιῆς χαρτιά. Σ' ἄλλα τοῦ γράφανε πὼς ὁ Φλαμιάτος γύρεψε σχῶριο ἀπὸ τὸ βασιλιά καὶ παντρεύτηκε μιὰ χήρα. Σ' ἄλλα πὼς ἡ Ρωσία αποκήρυξε τοὺς Φιλορθόδοξους καὶ σ' ἄλλα αἰσχρολογεῖν ἀεταπισμαστές.

Ὅταν δὲν τὸν χλεύαζαν καὶ δὲν τὸν φτύναν καὶ δὲν τὸν χτυποῦσαν, τοῖ τυραγιούσαν μὲ λογιῆς λογιῆς περιφροσῶν. Ποῦ ὁ γέροντας, πολεμοῦσε καὶ σκόρπιζε μὲ νηστεία, σ' ἄλλα πάλαι καὶ προσευχή. Μῆνες καὶ μῆνες κράτησε αὐτὴ ἡ δοκιμασία, ὡσπου ὕστερ' ἀπὸ ἓνα χρόνο τοῦ εἶπανε πὼς θὰ τὸν μεταφέρουνε στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ δικαστεῖ.

Μιά οὐράνια χαρὰ φούντωσε μέσα του. Δέ τὴν φοβόταν τὴν κρίση, ἀλλὰ τὴν ἀποζητοῦσε. Χαιρόταν μάλιστα ποὺ θ' ἀντίκρυζε πάλι τὸν κόσμο καὶ θὰ μιλοῦσε στὶς ψυχές. Καὶ σὰν νὰ μὴν τὸν εἶχαν τσακίσει τὰ τόσα μαρτύρια, νέα ἐλπίδα φούντωσε μέσα του ποὺ ἀναφτέρωσε τὸ κουράγιο του καὶ στίριωσε τὴ δύναμή του.

Στὴν Ἀθήνα τὸν κλείσανε στὴ φυλακὴ τοῦ Μεντρεσέ κι ἀπὸ κεῖ μὲ δυνατὴ φρουρὰ τὸν πήγανε στὸ κακουργοδικεῖο... Ἀπ' ὅπου κι ἂν πέρασε, πυκνὰ πλήθεια εἶχανε συναχτεῖ νὰ τὸν δοῦν καὶ ἡ σάλα στὸ δικαστήριο ἦτανε πωτεῖς μεπατῶ σε.

Ὅπου κι ἂν διασταυρώθηκε τὸ βλέμμα του, ἐπίασε τὴν

πίστη, τὴ συμπόνια καὶ τὸ φόβο. Ὡστόσο πολλές γυναῖκες, πιὸ ξέθαρρες ἀπὸ τοὺς ἄντρες, σπάσανε τὴ ζώνη, τρέξανε καὶ τοῦ φιλοῦσαν τὸ χέρι καὶ τ' ἀποθέσανε πρόσφορα.

Ὁ πρόεδρος τὸν ρώτησεν ἂν εἶχε δικηγόρο κι ὁ γέροντας ἀποκρίθηκε θαρρετά:

—Δικηγόρος μου εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Αὐτός θὰ μοῦ παρασταθεῖ.

Ἔνας δυνατὸς ψίθυρος φούντωσε στὸ λαὸ ποὺ ἔκαμε τοὺς δικαστὲς νὰ καταλάβουνε τὴ λαϊκὴ διάθεση.

Ὅταν διαβάστηκε τὸ κατηγορητήριον καὶ τὰ ὄνόματα τῶν μαρτύρων τῆς κατηγορίας, ρώτησαν τὸν Παπουλάκο ἂν ἔχει δικούς του μάρτυρες νὰ τὸν ὑπερασπιστοῦν.

—Καὶ θέβαια ἔχω, ἀποκρίθηκεν ὁ γέροντας. Δέν ἔχει παρὰ νὰ δῶστε τὸ λεύτερο σ' ὄλο τὸ Μοριά νάρθει νὰ μαρτυρήσει γιὰ μένα. Νάρθουν ὅσοι ἐπὶ χρόνια ἄκουσαν τίς διδάχες μου καὶ ξέρουν τὰ ἔργα μου καὶ τὴ ζωὴ μου... Ἀφῆστε λεύτερο κι ἄφοβο τὸν κόσμον νὰ μολογήσει καὶ θ' ἀκούσιν μέρες καὶ μῆνες καὶ χρόνια καὶ πολλὰ θὰ μάθετε καὶ πολλὰ θὰ ὠφεληθῆτε. Κι ὅταν ἀκούστε καὶ θρῆτε πὼς εἶμαι φταίχτης νὰ μὲ ρίξετε στὴ φωτιά καὶ νὰ μὲ κάψτε. Ἄν ὅμως δέν εἶμαι, τότες νάχω τὸ λεύτερο νὰ κηρύχνω τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ.

—Γειά στὸ στόμα σου, ἀκουστήκανε φωνές ἀπ' τὸ ἀκροατήριον.

Ἄδικα χτυποῦσε ὁ πρόεδρος τὸ κουδούνι κι ἄδικα πασχίζανε οἱ χωροφυλάκοι, μὲ τὸ καλὸ καὶ μὲ φοβέρες, νὰ κάνουν τὸν κόσμον νὰ συχάσει.

Ὁ Πρόεδρος διάκοψε γιὰ λίγο κι ἔφτασε ἡ λίγη τοῦτη ὄρα γιὰ νὰ συμφωνήσουνε λαὸς καὶ χωροφυλάκοι κι ἤσυχον νὰ γίνῃ ὁ γέροντας προσκύνημα. Καὶ στὴν Ἀθήνα οἱ Χριστιανοὶ γυρεύανε μιὰ κλωστή ἀπὸ τὸ ράσο του, μιὰ εὐχὴ ἀπὸ τὸ στόμα του καὶ ν' ἀποθέσει ἕνα φίλημα στ' ἀγιασμένο θαυματουργὸ χέρι του.

Μὲ τέτοιον ἄγροπνο ἔλεγχο, τὰ μάτια τῆς Κυβέρνησης, δὲ βλέπανε ἀκίντην τὴ καταδίκη τοῦ γέροντα καὶ γιὰ τοῦτο ὁ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης πρόσταξε τὸν εἰσαγγελέα νὰ γυρέψῃ ἀναβολὴ τῆς δίκης. Πραγματικὰ ἡ Κυβέρνηση εἶχε πᾶ-

ρει την απόφαση να ματαιώσει ολότελα τη δίκη και να παραδώσει τον γέροντα στην κρίση της Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἄμα γύρισε τὸ δικαστήριον, ὁ εἰσαγγελέας, μὲ τὴν πρόφαση πὼς λείπουνε σημαντικοὶ μάρτυρες τῆς κατηγορίας, ζήτησε τὴν ἀναβολὴ τῆς δίκης ἀπὸ 5 Ἰουνίου, γιὰ τὶς 16 τοῦ Σεπτέμβρη. Τὸ δικαστήριον δέχτηκε τὴν ἀναβολὴ καὶ μόλις ὁ Παπουλάκος διαμαρτυρήθηκε:

—Ἐγὼ σᾶς λέω, φώναξε, πὼς ποτέσ σας δὲν θὰ μὲ κρίνετε, γιὰτὶ τὸ ξέρετε καλὰ πὼς δὲν εἶμαι φταίχτης! Σᾶς θυμίζω ὅμως πὼς ψηλότερ' ἀπὸ σᾶς στέκεται ἄλλος κριτῆς καὶ σᾶς λέω νὰ τὸν θυμηθῆτε πρὸς ὠφέλεια τῆς ψυχῆς σας.

Ἐπὶ ὄρες τὸν ἀγέρα ἐτράνταζαν οἱ ζητωκραυγές τοῦ λαοῦ.

Ὅταν πῆρε στὰ χέρια τῆς ἡ Συνόδου τὸ ζήτημα τοῦ Παπουλάκου, ἔβγαλε γρήγορη ἀπόφαση ἰσόθιας φυλακῆς τοῦ στὸ μοναστήρι τῆς Παναχράντου στὴν Ἄντρο, ὅπου καὶ τὸν μεταφέρανε. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ Σύνοδος καὶ ἡ κυβέρνηση φοβόνταν τὴ γοητεία τοῦ γέροντα καὶ δὲν μπιστευόνταν τοὺς καλογέρους, διατάξανε νὰ φυλάει μέρα καὶ νύχτα τὸ κελί του ἕνας χωροφύλακας.

* * * *

Ὁ ἡγούμενος Παῖσιος καὶ οἱ μοναχοὶ τῆς Παναχράντου δεχτήκανε μὲ σεβασμὸ καὶ συμπόνια τὸ γέροντα. Σύμφωνα μὲ τὶς ὁρμήνειες τῆς ἀστυνομίας, τὸν θάλανε σ' ἕνα κελί στὸ τρίτο πάτωμα, μὲ σιδερένιο φράγμα στὸ φεγγίτη, τὴν πόρτα ἀμπαρωμένη τὴ νύχτα μ' ἄγρυπνο χωροφύλακα ἀπ' ὄξω.

Τὴ μέρα ὁ γέροντας ἦτανε λεύτερος μέσα στὸν αὐλόγειρο τοῦ μοναστηριοῦ καὶ λεύτερος, νὰ παρακοίτουθεῖ, στὴν ἐκκλησιά, ὅλες τὶς ἀκολουθίες...

Τὴ δεύτερη μέρα ὁ γέροντας γύρεψε νὰ ἁομολογηθεῖ κι

ὕστερα παρακάλεσε νὰ δώσουν καὶ σ' αὐτὸν δουλειά γιὰτι δὲν ἤθελε νὰ τρῶει χαράμι τὸ ψωμὶ τοῦ μοναστηριοῦ.

Σκούπιζε τὴν ἐκκλησιά, τὸ ἱερό, βοηθοῦσε στὰ χωράφια, στὸ μαγειριὸ καί, παρ' ὄλα τὰ γεράματά του, ἔκοθε ξύλα στὴν αὐλὴ γιὰ τὴ φωτιά. Τὴν ὥρα τῆς ξεκούρασης, οἱ μοναχοὶ τὸν κυκλώνανε μὲ ρωτήματα καὶ σιγὰ σιγὰ κέρδισε τὸ σεβασμὸ καὶ τὴν πίστη τους.

Ὁ ἡγούμενος τὸν παρακάλεσε νὰ μὴ δοκιμάσει νὰ φύγει, γιὰτι θὰ θάλει κι αὐτὸν καὶ τὸ μοναστήρι σὲ μεγάλη δοκιμασία καὶ ὁ Παπουλάκος τούταξε πὼς δὲ θάβαζε σὲ τίποτα λαχτάρια τοὺς ἀδελφούς του.

Τοὺς μόνους ὅμως ποὺ δὲν εἶχε λογαριάσει ὁ ἡγούμενος, ἦταν οἱ Χριστιανοί. Γιὰτι σιγὰ σιγὰ, ἀπ' ὄλον τὸν Μοριά, μπουλούκια - μπουλούκια οἱ Χριστιανοὶ μπαίνανε σὲ σκοῦνες καὶ θαλασσοδεριόνταν γιὰ νὰ φτάσουνε στὴν Ἄντρο, ν' ἀνεβοῦνε στὸ μοναστήρι καὶ νὰ προσκυνήσουνε τὸ γέροντα. Τὸ ἴδιο, καραθάνια προσκυνητὲς ξεμπαρκάριζαν ἀπὸ τὴ Σύρα, τὴν Τῆνο, τὴν Κύμη, τὴν Κάρυστο καὶ τὶς Σποράδες. Φέρνανε μαζί τους τρόφιμα γιὰ τὸ γέροντα, ἀλλὰ καὶ τάματα γιὰ τὴν ἐκκλησιά καὶ χαρίσματα στὸν ἡγούμενο. Τοῦτοι οἱ προσκυνητὲς χαροποιήσαν τὸν ἡγούμενο καὶ τοὺς μοναχοὺς, γιὰτι τὸ μοναστήρι τους ἔγινε κέντρο λατρείας, ἀλλὰ ἀνησύχησαν τὶς ἀρχές καὶ τὴν ἀστυνομία. Κι ἐπειδὴ δὲν μπορούσαν νὰ ἐμποδίσουν τὸν κόσμον, διατάξανε νὰ κλείσουνε στὸ κελὶ τοῦ γέροντα καὶ ἡ φρουρὰ ὑπάκουσε κατὰ γράμμα στὴν προσταγή.

Ὁ γέροντας ὅμως ἀπὸ τὸ σιδερόφραχτο φεγγίτη τοῦ κελιοῦ του, πούθλεπε στὴν μεγάλη αὐλὴ τοῦ μοναστηριοῦ, ἀρχισε ἕνα πρωτὶ ποὺ εἶχαν φτάσει πολλοὶ προσκυνητὲς τὸ κήρυγμα.

Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ δὲν δένεται, φώναξε. Ὁ σιόρος ποὺ ἔσπειρε ἔχει καταχωνιαστῆ σὲ τέτοιο θόθος, ποὺ ὄσο καὶ νὰ σκαλίσουν οἱ τύραννοι καὶ οἱ ἄπιστοι δὲν θὰ καταφέρουν νὰ τὸν ἀφανίσουν. Πλούσια θ' ἀνθίσει ἡ θλάσθησι καὶ νικητὴς θάναί πάντα ὁ Χριστός.

Δέν θά περάσουν χρόνια καί οἱ τύραινοι θά πλερώσουν, σέ τοῦτον κιάλας τόν κόσμο, τά κρίματά τους. Μήν πιστεύετε στίς φοβέρες τῶν τραμπούκων. Τά ἔργα τους φανερώνουν τρόπο κι οἱ ἴδιοι τρέμουνε σάν τοὺς κυνηγημένους λαγούς. Καταντήσανε νά φοβοῦνται καί τόν ἴσκιο τους κι ἀπό τὸ φόβο τους δέν μέ δικάζουνε, γιατί μιὰ τέτοια κρίση, ὅσο κι ἂν εἶναι κυβερνημένη ἀπ' αὐτούς, θά πέσει πάνω στά κριματισμένα κεφάλια τους. Φοβοῦνται ν' ἀκούσουν καί τή φωνή μου καί ν' ἀντικρύσουν τὸ σκοῦφο μου. Χρόνια ζητάω νά κριθῶ κι ἀντίς νά μέ κρίνουν μέ φυλακῶνουν ἄκριτον καί πιστεύουν πῶς δένουν ἔτσι τὸ Λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἄδικος ὁμως, ὁ κόπος τους. Φοβερό ἀστροπελέκι θά πεσει στά κεφάλια τους καί θά τοὺς κάμει στάχτη σάν τὰ Σόδομα καί Γόμορα.

Ἐστερα καλοῦσε ἀπ' τὸ φεγγίτη τὸ λαὸ καί φέλνανε μαζί τροπάρια καί ψαλμούς καί στὸ τέλος χωροφυλάκοι καί λαὸς φιλιώνανε, λευτερώνανε τὸ γέροντα καί τότες ἡ Πανάχραντος ζοῦσε μέρες καί ὧρες μεγάλου πανηγυριοῦ καί κατάνυξης.

Ἐτοι πληθαίνανε τὰ καραθάνια κι ἡ Ἄιτρος ζώηρεψε ὅσο ποτὲ στά χρονικά τοῦ νησιοῦ.

Ἐνα σούρουπο, ἕνας καλόγερος πουργόταν ἀπὸ τὸ δῆμο Ἄρνης, ἱστόρησε πῶς τούτη ἡ περιοχὴ κόντευε νά καταντήσει κόλαση. Ὁ ἕνας ἔκλεθε τὸν ἄλλον, τὸ ψέμα καί ἡ μοιχεῖα εἶχαν τόσο περάσει στά συνήθια τοῦ τόπου, πού κατάντησαν κανόνας καί γνώρισμα τῆς ζωῆς του.

—Καί τί κάνουμε μεῖς γιά νά σώσουμε τοῦτα τὰ χαμένα πρόβατα; ρώτησεν ὁ Χριστοφόρος.

Οἱ μοναχοὶ κοιτάχτηκαν καί μόνο ὁ ἡγούμενος εἶπε:

—Καί τί μπορούμε νά κάνουμε;

—Νά τοὺς σώσουμε, ἀποκρίθηκε ὁ γέροντας.

Βαθειὰ σιωπὴ βασίλεψε.

Μετά τ' ἀπόδειπνο ὁ γέροντας παρακάλεσε τὸ φρουρό

του να τον αφήσει στην εκκλησιά να προσευχεί μιὰ ώρα ἀκόμα κι ὁ φρουρὸς τὸ δέχτηκε.

Προσευχήθηκε γι' αὐτὰ τὰ χαμένα πρόβατα τῆς "Αρνης. Ἄμα τέλειωσε ἀνέβηκε στὸ κελί του κι ἄκουσε τὴν μπάρα νὰ κλειδώνει πίσω του καὶ τοῦ φάνηκε πὼς κείνο τὸ θράδου πρωτάκουγε τοῦτο τὸ σιδερικό.

Δὲν κοιμήθηκε, ἀλλὰ ἔκλαψε καὶ παρακάλεσε τὸ Χριστὸ καὶ τὴν Πανάχραντο νὰ φέρουνε στὴ στάνη τὰ χαμένα πρόβατα.

Θάταν μεσάνυχτα ὅταν ἄκουσε τὴ σιδερένια μπάρα τῆς πόρτας νὰ τραβιέται καὶ τὴν πόρτα τὸ κελιοῦ του ν' ἀνοίγει χωρὶς νάναι μπροστὰ ὁ φύλακας. Ἐνα ἀχνὸ φῶς, ποὺ ἄρχιζε ἀπὸ τὴν πόρτα, ἔγραφε μιὰ φωτεινὴ χαρακιὰ στὸ λιακωτό, στὴ σκάλα, στὴν αὐλή, ὡς τὴν ἐξώπορτα, ποὺ ἦταν κι αὐτὴ ὀρθάνοιχτη. Φχαρίστησε τὸ Θεό, σταυροκοπήθηκε καὶ κίνησε, ἀκολουθώντας τὴ φωτεινὴ χαρακιὰ, ποὺ τὸν ὀδήγησεν ὡς τὴν "Αρνη.

"Ἄμα ξημέρωσεν ἡ ἐξώπορτα ἦταν κλειστὴ κι ἡ πόρτα τοῦ κελιοῦ ἀμπαρωμένη. Ὄταν ὅμως ὁ χωροφύλακας ξαμπαρώσε κι εἶδε ἄδειο τὸ κελί, πῆγε νὰ τούρθει κόλπος. Περισσότερο ταραχτήκε παρά φοβήθηκε. Ὅλοι, ἀπὸ τὸν ἡγούμενο ὡς τὸν χωροφύλακα, τὸ λογαριάσανε θάμα. Λογαριάστηκε πὼς ὁ γέροντας ἀναλήφτηκε. Οἱ ἀρχές στὴν "Αντρο θορυβήθηκαν καὶ ἡ παραχὴ τους ἔγινε μεγαλύτερη ὅταν πῆγαν καὶ ζετάσανε κι ἀπ' ὅ,τι εἶδανε δὲν μποροῦσαν νὰ ξηγήσουν κι αὐτὲς ποῦθε πέρασε καὶ βγῆκε ὁ γέροντας.

Στὸ μεταξύ ὁ Παπουλάκος ἐπὶ τρεῖς μέρες κήρυξε στὴν "Αρνη καὶ ξεσήκωσε τίς ψυχές καὶ τίς καρδιές τοῦ λαοῦ. Τὴν τρίτη μέρα ἕνας κόσμος ἀλάκαιρος θρηνοῦσε γιὰ τὰ κρίματά του καὶ μετανοιωμένος ἀποζητοῦσε σῶριο καὶ πάσχιζε νὰ ξεπλερώσει ὅσα κρίματα εἶχε κάμει. Ἡ περιοχὴ ἀλάκαιρη εἶχ' ἀλλάξει ὄψη. Τρεῖς μέρες φτάσανε γιὰ νὰ μεταλλάξει τὸ σκοτάδι σὲ φῶς καὶ τρίθανε τὰ μάτια τους οἱ ἄπιστοι καὶ οἱ ἀρχόντοι πὼς τοῦτος ὁ κριματισμένος κόσμος ὕψώθηκε σὲ παράδειγμα ζωῆς.

Τὴν τρίτη μέρα, τὸ μεσονύχτι πάλι, ὁ Χριστοφόρος, ἀκλου-

θώντας τὸ ἴδιο φῶς, γύρισε στὴν Πανάχραντο καὶ παραδόθηκε στοὺς φύλακές του.

“Ὅταν ὅλοι τὸν ρώτησαν κατάπληχτοι ποῦ θρῑσκόταν τὰ τρία μερόνυχτα, ὁ γέροντας ἀποκρίθηκε ἤρεμος:

— Πῆγα νὰ φέρω τὰ χαμένα πρόβατα στὴ στάνη τοῦ Κυρίου.

* * * *

“Ὅταν μαθεύτηκε τὸ θάμα ποῦ ἄστραψε στὴν Ἄρνη, ὅλοι θάλανε μετάνοιες καὶ τοῦ φιλοῦσαν τὸ χέρι, ἀπὸ τὸν ἡγούμενο ὡς τοὺς χωροφυλάκους ποῦ τὸν φυλάγανε. Τοῦτο τὸ θάμα, τὸ πιὸ θαυμαστὸ κι ὀνομαστὸ τοῦ γέροντα, μαθεύτηκε μὲ γρηγοράδα ἀστραπῆς σ’ ὄλο τὸ νησί καὶ στὸ Μοριά καὶ στὴ Ρούμελη καὶ στὰ νησιά καὶ στὴν Κρήτη. Ξανάρχισαν οἱ λιτανεῖες, ξαναφούντωσαν ἡ λατρεία τοῦ κόσμου καὶ καινούργια караβάνια κίνησαν γιὰ τὴν Ἄντρο.

Οἱ χωροφυλάκοι ἀπορούσαν ποῦ χαραμίζανε ἄδικα τὸν καιρὸν τους νὰ φυλάνε ἕναν ἅγιο, ποῦ ἅμα ἤθελε νὰ φύγει θάφευγε, μακάρι νὰ τοῦ περνοῦσαν ὅλες τὶς καδένες τοῦ κόσμου.

Ὁ πειρασμὸς ὁμως δὲν κουράζεται καὶ πρέπει νὰ περσέψει ἡ ἁμαρτία γιὰ νὰ ὑπερπλεονάσει ἡ χάρη.

Ἐνας Ὑδραῖος καπετάνιος, λίγο καιρὸν μετὰ τὸ θάμα, ἔστειλε πεσκέσι τοῦ γέροντα εἴκοσι ὀκάδες γαλέτα. Μολονότι ὅλοι ξέρανε πὼς ὅ,τι λάβαινε ὁ γέροντας τὸ μοίραζε καὶ πὼς τίποτα δὲν κρατοῦσε γιὰ λόγου του, ὁ ἡγούμενος ἔπεσε σὲ ἀνεξήγητο πειρασμό. Ἄμα ἔλαθε τὴ γαλέτα, ἀντὶς νὰ τὴν παραδώσει τοῦ γέροντα, τὴν ἔκρυψε στὸ κελί του.

Τὴν ἄλλη μέρα κιόλας ὁ ἡγούμενος ἔπεσε στὸ στρῶμα πρισμαένος κι ἀνήμπορος ν’ ἀνασάνει. Καὶ τέτοιο ἦταν τὸ χάλι του ποῦ ὅλοι πιστέψανε πὼς ἔφτασε τὸ τέλος.

Ὅλονῶν ὁ νοῦς στράφηκε στὸ γέροντα κι ὅταν τὸν φώνα-

του και ζύγωσε και είδε τὸν ἄρρωστο, γονάτισε δίπλα του και τοῦπε σιγά στ' αὐτί.

— Πῶς ἔπεσες σέ τέτοιο κρίμα, εἶσαι πού ἐμπιστὸς πῶς ἀντιφάλλαν οἱ θροφές;

Ὁ ἡγούμενος δάκρυσε και γύρεψε σχῶρια. Ὁ Παππουλάριος τὸν ἀσπάστηκε, προσευχήθηκε και τοῦδωκε τὴν εὐχή του.

Εὐτὺς ὁ ἡγούμενος ξεπρίστηκε και σηκώθηκε σὰν νὰ μὴν εἶχε ποτέ ἀρρωστήσει.

Ὅλα τοῦτα τὰ μεγάλα και θαυμαστά κι' ἡ ἀδιάκοπη ἄσκηση και προσευχή, ἡ νηστεία κι' ἡ ἀγάπη του για ἄλλοι, εἶχαν καλύτερέψει τίς μέρες του στὴν Πανάχραντο. Ὁ δαίμονας ὅμως δὲν χάνει ποτέ τὸ θάρρος. Ἀγωνίζεται νὰ λυγίσει και τίς πιὸ ἀδάμαστες ψυχές και τίς πιὸ ἀσκημένες.

Ἐνα χρόνο μετὰ τὸ κλείσιμο τοῦ Χριστοφόρου στὴν Πανάχραντο, πέθανε ὁ δεσπότης τῆς Ἄντρος, ὁ Προκόπιος και χειροτονήθηκε δεσπότης ὁ ἱεροκήρυκας Μητροφάνης Οἰκονομίδης, ἀπὸ τὰ Καλάθρυτα. Ἄμα ἐνθρονίστηκε, πῆγε μιὰ μέρα νὰ ἐπιθεωρήσει και τὴν Πανάχραντο και στὴν αὐλὴ τοῦ μοναστηριοῦ ἀνταμώθηκε μὲ τὸ γέροντα. Ὁ Χριστοφόρος, πού τὸν ἤξερε πρὶν ἀκόμα ἱερωθεῖ και ἀφοῦ ἱερώθηκε, τὸν καίταξε μὲ τρόπο πού φανέρωνε πόνο για τὴν ὀρθοδοξία, και τοῦ εἶπε:

— Καὶ σὺ μωρὲ Μῆτρο ἔγινες Δεσπότης; Θὰ προκόψει ἡ ἐκκλησιά μας.

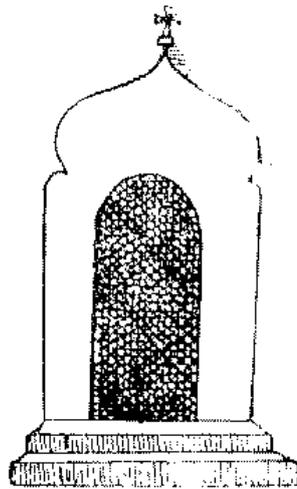
Ὁ Μητροφάνης τόσο ὀργίστηκε, πού σήκωσε τὴ δεσποτική μαγκούρα, χτύπησε θάναυσα τὸ γέροντα, τὸν ἔθρισε χυδαῖα και διάταξε νὰ τὸν κλειδώσουνε μέρα και νύχτα.

Μὲ πόνο καρδιάς ὑπακούσανε ἀθελά τους κι' οἱ καλογέροι κι' ἡ φρουρὰ κι' ἀπὸ κείνη τὴν ὥρα ὁ γέροντας γνώρισαι καινούργιες δύσκολες μέρες.

Και δὲν κράτησε πολὺ ὁ περιορισμὸς τοῦ γέροντα στὸ κελί του, γιατί ὁ ἡγούμενος δὲ λογάριαζε τίς προσταγές τοῦ δεσπότη, ἀλλὰ κεί πού ὁ Μητροφάνης μαζί μὲ τίς ἀρχές χτύπησαν τὸ γέροντα ἦταν τὰ ἐμπόδια πού φέρνανε στοὺς προσκυνητές.

Τὸ ἀναγκαστικὸ τοῦτο ἀραίωμα τοῦ λαοῦ πίκρανε τὸ γέ-

ροντα. Για τούτο μεγάλη ήταν ή χαρά του, όταν, παρά τις δυσκολίες, έβλεπε να φτάνουν προσκυνητές από τὰ πέρατα τῆς Ἑλλάδας για ν' ἀκούσουν τὸ λόγο του καὶ νὰ πάρουν τὴν εὐχή του. Καὶ οἱ χαρὲς αὐτές, ἔστω καὶ ἀριές, βαστάξανε χρόνια, γιατί ποτές ἀπὸ τῆ μνήμη τῶν χριστιανῶν δὲ σβύστηκε ἡ ἅγια μορφή κι ὁ φωτισμένος λόγος του.

ΚΑΦ.Ι.- ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΠΟΝΟΡΚΗΤΗΣ ΤΙΟΣ

Ἐν εἰρήνῃ, ἐπὶ τὸ σῶμα καταβήσεται
καὶ ὑπνώστω.

ΔΑΥΙΔ. Ψαλμ. 116

ΦΤΑΜΙΣΥ χρόνια ἔμεινεν ὁ γέροντας στή
μονή τῆς Παναχράντου κι ἑφτάμισυ χρόνια
ἀσκήτεψε, προσευχήθηκε, ἀγρύπνησε, ἐκλαίψε
κι ἔφερε κι ἄλλα χαμένα πρόβατα στή σιάνη
τοῦ Κυρίου.

Ἄγιορεῖτες μοναχοί, Ἄγιοταφίτες, Σιναίτες,
Μεγαλοσπηλιῶτες, Λαυριῶτες, ἀπ' τὸν Ὅσιο Λουκά, ἀπ' τὴν
Μετέωρα καὶ τὴν Κρήτη, ταξιδεῦσαν γιὰ νὰ ἀνταμιώσουν τὸν
γέροντα. Κι αὐτὸς ἀκόμα ὁ ἐπίσκοπος Μητροφάνης, ἐκείνη
σπηκε νὰ θρέφεται μὲ τὸ μῖσος.

Τὰ Χριστούγεννα τοῦ 1860, ὁ γέροντας κράτησεν τὸ ἑλκὺς
φαλτήρι δλη τὴν ὄλονυχτία καὶ τὰ ξημερώματα ἡ ὄψη τοῦ
ἦταν καθαρὴ καὶ διάφανη σάν τὸ κρούσταλλο. Τὰ γένια τοῦ
καὶ τὰ μαλλιά του, ὀλόλευκα πιά, θύμιζαν τὸν ὅσιο Μασκάριον
καὶ τὸ μάτι του εἶχε μιὰ οὐράνια γαλήνη. Σ' ἄλλου, φάνηκε
παράξενο, ἐπειδὴ κείνη τὴ γιορτινὴ μέρα ὁ γέροντας, μὲ τὸ
τὸ γιόμα, μίλησε γιὰ τὸ θάνατο. Θοιμήθηκε τὴν παρρησιολογίαν τοῦ

πλούσιου καὶ τοῦ φτωχοῦ Λαζάρου κι ὑπογράμμισε τὰ ὄσα ἔγραψεν ὁ Ἅγιος Θεσσαλονίκης Γρηγόριος γιὰ τὴν αἰτία ποῦ ὁ Χριστὸς μνημονεύει τὸ φτωχὸ μὲ τὸνομά του καὶ τὸν πλούσιον δίχως ὄνομα. Καὶ γράφει ὁ Ἅγιος:

«Τίνος ἕνεκα τὸν μὲν πτωχὸν ἐξ ὀνόματος καλεῖ, τὸν δὲ πλούσιον ἀνωνόμας εἰσήγαγεν; ἔστι μὲν εἰπεῖν, ὅτι, τὸ μὲν ὄνομα τοῦ πτωχοῦ τούτου, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν φωνήν, ἀναγραπτὸν ἔστιν ἐν οὐρανοῖς, τοῦ πλουσίου δὲ καὶ μνήμη μετὰ τοῦ ὀνόματος ἐκεῖθεν ἐξηλείφει καὶ ἀπώλετο».

Ἦστερα θυμήθηκε τὰ λόγια τοῦ Ἁγίου Ἐφραίμ στὴ διαθήκη του καὶ θέλησε νὰ τὰ ξαναδιαβάσει στὶς ἀδελφούς:

«Παρακαλῶ ὑμᾶς ἀδελφοί, μὴ τίς ὤμων δορυφορῶν με εἰς ἐπίδειξιν περιενέγκας διαπομπεύσει, ἀλλ' ἐπὶ ὤμων ἄραντές με καὶ δρόμῳ συναδεύσαντές μοι, κηδεύσαντες θάψετε με ὡσπερ ὄνειδος ἐπιθιθενομένον. Μηδὲ τίς με ἐγκωμιάση ἢ ἐπαινέση ὡς ἐπιθεῖη μοι κοσμικὸν στολισμὸν ἀπορριφθεῖη εἰς τὸ ἐξώτερον σκότος... οὐ γὰρ ἀρμόζει καλλωπισμὸς ἁμαρτωλῶ... κηρίον μηδεὶς μοὶ ἄψη ἐν τῇ ἐξόδῳ μοι. Τί γὰρ ὠφελήσει δόξα φθαρτοῦ πυρὸς ἀνδρα, ὡς ἐκ τοῦ αὐτοῦ πυρὸς ἀναλωθήσεται; Ὁρκῶ ὑμᾶς μὴ ἐάσητε με εἰς οἶκον Θεοῦ τεθῆναι, ἢ ὑπὸ θυσιαστήριον ἢ εἰς ἕτερον τόπον τοῦ ναοῦ τοῦ Θεοῦ...»

Ἄν μὲ καλέσει ὁ οὐράνιος πατέρας, συνέχισεν ὁ γέροντας, τοῦτα τὰ λόγια τοῦ Ἁγίου Ἐφραίμ, εἶναι καὶ ἡ δική μου διαθήκη. Καὶ θέλω νὰ τὸ σεβασθῆτε τοῦτο μου τὸ θέλημα καὶ νὰ μὲ θάψτε καθὼς ἀρμόζει σὲ ἁμαρτωλό.

—Τί σοῦρθε, χρονιάρικα μέρα, εὐλογημέλι, ν' ἀφήνεις τέτοιες παραγγελίες; τοῦ εἶπεν ὁ ἡγούμενος.

—Ἅγιε ἡγούμενε, ἀποκρίθηκεν ὁ γέροντας, κανεὶς μας ὅταν ξέρει τὴν ὥρα καὶ τὴ στιγμὴ ποῦ θὰ εἶναι καλεῖται ὁ αἰώ-

... και δίκαιος κριτής. Για τούτο πρέπει κάθε μας μέρα να είναι μέρα έτοιμασίας για τὸ αἰώνιο ταξίδι. Τούτο μᾶς διδάσκει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος κι αὐτὸς πρέπει νὰ πιάσῃ ὁ κανόνας μας: «Μακάριοι οἱ δούλοι ἐκεῖνοι οὓς ἐλθὼν ὁ Κύριος εὕρισκε γρηγοροῦντας...». Μὴν ξεχνοῦμε ἀδελφοί καὶ τὸ ἄλλο ποὺ μᾶς παραγγέλλει ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ: «Ὅταν κησὴ γύριεις τῇ στρωμνῇ σου εἰπέ αὐτῇ: ὦ στρωμνή, ἴσως ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ τάφος μοὶ γίνεις καὶ σὺ γιγνώσκω ἀντι τοῦ προσφιλίου, ἐκεῖνος ὁ αἰώνιος μέλλων εἰσέλθῃ ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ».

Οἱ ἀδελφοὶ τὸν κοιτάζανε σαστισμένοι, σὰν νὰ ἀκούγοντο φωνὴ πουρχόταν ἀπὸ ἄλλους κόσμους.

Ἐπειὰ σιωπᾶσανε ὅλοι.

Ὁ ἡγούμενος, γιὰ νὰ σπάσει τὸν πάγο, ἀρχίσει νὰ ψάλλῃ:

Ἡ γέννησίς σου Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἀνέτειλε τῷ ἡμῶν σμφ τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως· ἐν αὐτῇ γὰρ οἱ τοιαῦτα ἀστῆρες λατρεύοντες, ὑπὸ ἀστέρος ἐδιδάσκοντο, αἱ προσκυνεῖν τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης καὶ Σὺ γινώσκεις ἐξ ὕψους ἀνατολήν. Κύριε δόξα σοι.

Μετὰ τὸν ὄρθρο, τὴν ἀκόλουθη μέρα, ὁ γέροντας, γύριψι καὶ ξαγορευτεῖ καὶ παρακάλεσε τὸν ἡγούμενο νὰ τὸν ξαγορευτῶ γὰρ κάθε μέρα καὶ νὰ κοινωνῶν κάθε πρωτῷ.

Ἄμα ὁ ἡγούμενος τὸν ρώτησε τὸ λόγο, ὁ γέροντας ἀποκρίθηκε.

—Τόκαμα τάμα γιὰ ἓνα μῆνα, γιὰ τὴν ψυχὴ μου, γιὰ τὸ μοναστήρι καὶ γιὰ ὅλα τὰ χαμένα πρόβατα τῆς στάνης.

Ὁ Παῖσιος τούδωκε τὴν ἄδεια κι ὁ γέροντας ἐμολογιόταν κάθε μέρα καὶ κοινωνοῦσε κάθε πρωτῷ.

Τὴν παραμονὴ τῆς πρωτοχρονιάς, τῇ βραδυῇ ὅρα ποιητραβιόταν στὸ κελί του καὶ περίμενε νὰ τὸν κλειδώσουνε, εἶδε τὸ φύλακά του νὰ μπαίνει μαζί του στὸ κελί.

—Τί θέλεις παληκάρι μου; τὸν ρώτησε.

—Νὰ κουβεντιάσω μαζί σου γέροντα. Θέλω νὰ ξαγορευτῶ καὶ νὰ πάρω τὴ γνώμη σου καὶ τὴν εὐχὴ σου.

—Πόσον καιρό έχεις νά ξομολογηθεῖς;

Δέκα χρόνια.

—Καὶ πόσον καιρό έχεις νά κοινωνήσεις;

—Ἐνα χρόνο.

—Γιατί;

—Γιατί ὅσα εἶχανε βλαστήσει μέσα μου, ὅταν ἤμουνα παιδί, εἶχανε ὄλα ἀποξεραθεῖ. Μονάχα ἡ ὁσιότη σου μ' ἔκαμε νά ξαναδῶ τὸν κόσμο ὅπως τὸν ἔβλεπα ἅμα ἤμουνα παιδί.

—Καὶ τί ζητᾶς;

—Νὰ καλογερέψω.

—Τὸ φόρτωμα εἶναι βαρὺ.

—Δέν εἶναι πιὸ βαρὺ ἀπὸ κεῖνο ποὺ σηκώνει ἡ ἀγιότη σου παπούλη. Θὰ πασκίσω κι ὁ Θεὸς θὰ μὲ βοηθήσει. Δέν τὸ βαστῶ ὁμως νά μὲ θάζουνε τ' ἄγρια νά φυλάω τὰ ἡμέρα. Θὰ μείνω στὴ θέση μου, ὡς ποὺ νά μὲ κρίνουνε ἄξιον γιὰ τὴν κουρά, ἀλλὰ ἡ πόρτα τούτη δέν θὰ μεταμπαρωθεῖ.

Ἄπο γέροντας τὸν ἀσπάστηκε καὶ τούδωκε τὴν εὐχή του.

—Πρῶτα πρῶτα, τὸν ὀρμήνεψε, νά μὴν πεί, σὲ κανέναν τὸ σχέδιό σου πρὶν ξαγορευτεῖς, πρὶν κοινωνήσεις καὶ πρὶν νά μπεις πάλι στὴ στάνη τοῦ Κυρίου. Ὕστερα νήστεψε καὶ προσευχήσου, διάθασε τὸ ψαλτήρι καὶ τὰ συναξάρια τῶν Ἁγίων κι ἂν πάλι καταλάβεις τὴν γνώμη σου ἀμετάλλαξη ξομολογήσου τὸ στὸν Ἅγιο Ἡγούμενο. Ἄπο κεῖ καὶ πέρα κεῖνος θὰ κανονίσει τὰ θήματά σου.

—Θέλω νά σ' ἐρωτήσω ἀκόμα γέροντα, εἶπεν ὁ χωροφύλακας, ἂν μπορῶ, ὅταν μ' ἀξιώσει ὁ Θεὸς καὶ πάρω τὸ σχῆμα νά ὀνομαστῶ Χριστοφόρος.

—Ὅποιο ὄνομα θέλεις διαλέγεις.

Τὸ ξέρω, ἀλλὰ τὸ θέλω μὲ τὴν εὐχή σου.

—Τὴν ἔχεις, τοῦ ἀποκρίθη ὁ γέροντας καὶ τὸν ἀσπάστηκε.

Ἄμα ἔμεινε μοναχὸς τοῦ ὁ Χριστοφόρος. πῆρε μιὰ βαθεῖα ἀνάσα μπροστὰ στὸ σταυρωμένο ποὺ εἶχε στὸ κελί του, ἐνῶ τὰ δάκρυα κυλοῦσαν ἀπὸ τὰ μάτια του...

Ὕστερα ὁ νοῦς του ἀρμένισε στὴ Σκήτη τῆς Κοίμησης καὶ πικραίνόταν ποὺ ἔμαθε πῶς οἱ μοναχοὶ τούχανε γράψει πολλές γραφές καὶ κεῖνος εἶχε πάρει μονάχα μιὰ.

Εν αὐτῇ τῇ νύχτᾳ προσευχήθηκε πολὺ καὶ γιὰ πολλοὺς. Καὶ ἐκεῖ ἐσχάσε τὴ Χοντροκατερίνα, τὸν Παναγιώτη τὸν Κοιρὸ, τὸν Παναγιώτη τὸ Μπάφα, ποὺ τούκλεψε τὸ καϊκὸν γιὰ τὸν πατέρα τοῦ Παπικίου, τὸ Βυτινιώτη, τὸ Φαφούτη, καὶ πῶς ποιοὺ ἀπὸ ἐξουσίας ἔσχασε νὰ παρακαλέσει τὸ Θεὸ γιὰ τὸν Ἱερωτὴ Ἀθήνη, τὸν πατέρα τὸν Βασίλαρο, γιὰ τὸν Καταπιόδη, γιὰ τὸν Φηρῶν Πουκίδη, γιὰ τὸν δεσπότη Μητροφάνη, γιὰ τὸν Μαυρομήτη, καὶ γιὰ ἄλλους τοὺς ἀρχιερεῖς τῆς αὐτοκεφάλου ἐκκλησίας τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Προσευχόταν καὶ παρακαλοῦσε καὶ κτήνη τε καὶ ἀνθρώπους, κὶ ἔκλαιγε κὶ ἀγρυπνοῦσε, γιὰ ὅσους τὸν εἶχαν ἀφήσει, εἴτε ἦσαν ζωντανοὶ ἢ ἦσαν ἀποθαμμένοι. Πηροῦσε τὸ ἔλεος τοῦ πολυεύσπλαχνου Θεοῦ γιὰ τοὺς ἀποθαμμένους καὶ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ γιὰ τοὺς ζωντανούς.

Μετὰ τὴ μεγάλη λειτουργία τ' Ἁγίας Βασίλης, τὴν πρώτην τοῦ μηνὸς Γενάρου 1861, ὁ γέροντας, μετὰ τὴν κοινωνίαν καὶ τ' ἀντίδωρον, ἐπέριψε τρία ἀκόμα ἀντίδωρα καὶ τὰ πῆρε στὸ κελί του.

Ἀπὸ κείνη τὴ μέρα κὶ ὡς τις δεκαπέντε τοῦ Γενάρου καὶ ἔπειτα ἔβαινε μόνον στὶς ἀκολουθίας, γιὰ νὰ ξομολογηθεῖ καὶ νὰ κοιμηθῆται.

Ἐπισημαίνοντας 15 τοῦ Γενάρου, ἔκραξε τὸ Θανάση, τὸ ἀποκατεμένο του πιὰ χωροφύλακα, καὶ παράγγειλε στὸν ἡγούμενον ν' ἀνεβεῖ στὸ κελί του.

Μετὰ τὴν ἀκολουθίαν, ὁ ἡγούμενος ἀνέβηκε.

—Δέν ἦρθα στὴν ἀκολουθίαν, εἶπε ὁ γέροντας, γιὰτὶ δέν ἔβαστοῦνε τὰ πόδια μου. Τρεῖς φορές τὸ πιχείρησα, ἀλλὰ δέν ἔβαστο τίς τρεῖς σωριάστηκα κατὰ γῆς. Νιώθω πολὺ ἀνήμερον.

—Σέ κουράσανε ἡ μεγάλη νήστεια κὶ οἱ ἀγρόπνιες; Πρὶν νὰ βῆς νὰ στηλωθεῖς. Δεκαπέντε μέρες δέν ἔφαγες τίποτα ἄλλο πρὸς τὸ ἕλαιο. Ἐφαγα τὰ δυὸ ἀντίδωρα, εἶπεν ὁ γέροντας, καὶ πηροῦσε τὸ τρίτο.

Νὰ πιεῖς λίγο γάλα.

Δέν χρειάζεται, ἅγιε ἡγούμενε. Ὁ λόγος ποὺ σὲ ἀνέβηκε εἶναι ὅτι, ἐάν τὸ βρῖσκεις σωστό, νὰ μὲ κοινωνᾷς στὸ κελί μου, μὴν ἔρχεσθαι δὲ μπορῶ νὰ κατεβῶ στὴν ἐκκλησιάν.

Καὶ θέβαια μπορῶ, καὶ σέ λίγο θὰ φέρω τὴ μετὰληψη.

“Αμα ανέβηκε πάλι ὁ ἡγούμενος μὲ τὴν “Αγία Μετάληψη, συνοδευόμενος ἀπ’ ὄλους τοὺς μοναχοὺς.

—Μνήστητί μου Κύριε, πρόφερε ὁ γέροντας ἀστενικὰ καὶ κοινώησε.

Οἱ μοναχοὶ πέρασαν ἕνας - ἕνας καὶ μ’ ἀγάπη παιδιῶν πρὸς πατέρα σκύψανε καὶ τοῦ φιλήσαν τὸ χέρι.

Ὁ ἡγούμενος ὄρισε παράκλησες κι ἀγρυπνίες στὴν Πανάχραντο γιὰ τὴν ὑγεία καὶ μακροημέρευση τοῦ γέροντα κι ἕνας ἀδελφὸς ἔμεινε κοντὰ του νὰ τὸν νιάζεται καὶ νὰ διαβάσει βίους ἀγίων, πού τόσο ξεκουράζανε τὸ γέροντα.

Ὁ γέροντας, ἀνακαθισμένος στὸ στρῶμα του, κρατώντας τὸ κομποσκοῖνι του, ἄκουγε πού καὶ πού κι ἔλεγε.

—Πόσο κοντήτερα στάθηκε στὸ Χριστό μας ὁ “Αγιος Ἄθανάσιος.

Καὶ πάλι:

—Τί δὲν ἔκαμεν ὁ Ἄντωνιος. Κι ἐρημίτης καὶ θεμελιωτῆς μοναστηριῶν μὲ εἴκοσι χιλιάδες καλογέρους... Πόσο μακρυά. Πόσο μακρυά τους θρискόμαστε. Ὁ Κύριος ἄς σχωρέσει τὴν ἀδυναμία μας.

Μετὰ τὸν ἑσπερινό, ὄλοι πάλιν οἱ μοναχοὶ ἀνεβῆκαν καὶ τοῦ φιλήσαν τὸ χέρι.

Τὴν ἄλλη μέρα, 16 τοῦ Γενάρη, ὁ γέροντας θάρυνε. “Ἐφαγε τὸ τρίτο ἀντίδωρο μετὰ τὴ μετάληψη κι ὕστερα φάνηκε ν’ ἀποκοιμῆται...

Ὁ μοναχὸς σταμάτησε τὸ διάθασμα γιὰ νὰ μὴν ταραξοῖ τὸν ὕπνο του, ἀλλὰ τούτη ἡ ἡσυχία δὲν κράτησε πιότερο ἀπὸ δυὸ ὥρες.

Κατὰ τὸ μεσημέρι, σὰ νὰ ξανακέρδισε ὅλη τὴ χαμένη του δύναμη, ἀνοιξε διάπλατα τὰ μάτια του καὶ τινάχτηκε ὀρθιος.

Καὶ σωριάστηκε πάλι στὸ στρῶμα, ἀνήμπορος νὰ ἐξηγήσει τί εἶχε δεῖ.

Γύρεψε λίγο νερὸ καὶ τοῦ φέρανε ἀγίασμα. “Ἐθρεξε τὰ χεῖλη του κι ἕνα χαμόγελο χαρᾶς φώτισε τὸ κουρασμένο κι ἀχνό του πρόσωπο.

Ξημερώνοντας 17 τοῦ Γενάρη, ὁ ἡγούμενος, μετὰ τὸν ὀρ-

θρο, κι ὅλοι οἱ ἱερωμένοι μὲ τ' ἀμφιά τους κι οἱ κατηχούμενοι, φέρανε στὸ κελί του τὴν εἰκόνα τῆ θαυματουργῆ τῆς Παναχράντου, κι ἄλλοι στὸ κελί, κι οἱ περσότεροι στὸ λιακωτὸ ψάλλανε τὸ μεγάλο παρακλητικὸ κανόνα.

Ὁ γέροντας, σὰν νὰ ζωντάνεψε, σιγῶσαλε μαζί τους.

Κοινώνησε πάλι χωρὶς νὰ πάρει ἀντίδωρο κι ἔτσι ἔκλεισε δεκαεφτά μέρες νηστικός, ἀνήμπορος κι ἀνόρεχτος γιὰ θροφή.

Ξημερώνοντας 18 τοῦ Γενάρη, ὁ γέροντας, μετὰ τὴν κοινωσία, ἔδειξε καλυτέρευση.

Εἶχε ἀνοιχτὰ τὰ μῶτια του καὶ τὸ βλέμμα του ἦταν πιὸ ζωηρό. Γύρευε ἀντίδωρο καὶ τόφαγε μὲ καλὴ διάθεση. Διαβάσανε πάλι τὸν παρακλητικὸ κανόνα κι ὅλοι χαρήκανε δόλοψυχα γιὰ τὸ καλυτέρεμά του.

Πέρασε ἡρεμος ὅλο τὸ πρωῖ καὶ τὸ μεσημέρι ποὺ χτύπησεν ἡ καμπάνα τῆς ἐκκλησιᾶς, εἶπεν:

—Δοξασμένο τόνομα τοῦ Κυρίου... Γεννηθῆτω τὸ θέλημά σου.

Τ' ἀπόγειομα ἔδειξε διάθεση νὰ ἡσυχάσει, ὁ μοναχὸς ὁμῶς ποὺ τὸν νιαζόταν πιεριστήρησε, λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ σούρουπο, ἓνα παράξενο ἀνοιγόκλειμα τῶν ματιῶν κι ἓνα χαμόγελο ἀπέραντης καλοσύνης, καὶ γαλήνης νὰ φωτίζει τὸ πρόσωπό του. Γύρισε καὶ κοίταξε τὸ Θανάση τὸ χωροφύλακα, ποὺ δὲν ἄφησε τὸ κελί καὶ τίς τέσσερις μέρες ποῦταν στὸ στρῶμα ὁ γέροντας, σὰ νὰ γύρευε τὴ γνώμη του...

Ὁ γέροντας, σὰν νὰ κατάλαθε, τοὺς εἶπε σιγά:

—Δὲν ἔφτασεν ἀκόμα ἡ ὥρα.

Σὲ λίγο ἀνοιξε τὰ μάτια του καὶ τοὺς ρώτησε:

—Τέλειωσεν ὁ ἔσπερινός;

—Εἶναι στὸ δεῖπνο τώρα γέροντα οἱ ἀδελφοί.

—Παρακαλῶ σας, συνέχισεν ὁ γέροντας, νὰ τοὺς πῆτε πῶς μετὰ τ' ἀπόδειπνο θέλω νὰ τοὺς δῶ ὅλους. Παρακαλῶ τους νὰ μὴ λείψει κανεὶς.

Καὶ ξανάκλεισε τὰ μάτια.

Μετὰ τ' ἀπόδειπνο, ὅλο τὸ μοναστήρι συνάχτηκε στὸ κελί τοῦ γέροντα.

—Εἴμαστε ὅλοι κοντὰ σου, τοῦ εἶπεν ὁ ἡγούμενος.

Ὁ γέροντας ἀνοίξε τὰ μάτια καὶ γύρεψε νὰ τὸν ἀνασηκώσουν. Ἄφοῦ κοίταξε ἕναν ἕναν, τοὺς εἶπε μὲ φωνὴ σβυσμένη:

—Τούτη τῆ νύχτα ὁ Κύριος μὲ καλεῖ στοῦ μεγάλο καὶ φοβεροῦ του κριτήριου. Εἶμαι ὁ πιὸ ἀνάξιος κι ὁ πιὸ ἀμαρτωλὸς ἀπὸ τοὺς δούλους του. Σᾶς ἀφήνω τὴν εὐχή μου καὶ παρακαλῶ σας μὴν ξεχάστε τὰ λόγια τοῦ Ἁγίου Ἐφραίμ πού διαβάσαμε τὰ Χριστούγεννα!! Δώστε μου τώρα, παρακαλῶ σε ἅγιε ἡγούμενε, τὸ τίμιο Σῶμα καὶ Αἷμα.

Ὁ ἡγούμενος τὸν κοινώνησεν, ἐνῶ ὁ γέροντας πρόφερε σβυστά:

—Μνήσθητί μου Κύριε ὅταν ἔλθης ἐν τῇ Βασιλείᾳ Σου...

Κι ἔκλεισε ἡρεμα καὶ γαλήνια τὰ μάτια καὶ παράδωσε τὸ πνέμα στὸν πλάστη του.

Τὸν θρήνησαν σὰν ἅγιο, τὸν κήδεψαν κατὰ τὶς ἐντολές του καὶ στὸν τάφο του, στοῦ κοιμητήρι τοῦ μοναστηριοῦ, γράφανε σ' ἕνα ξύλινο σταυρό:

ΜΟΝΑΧΟΣ

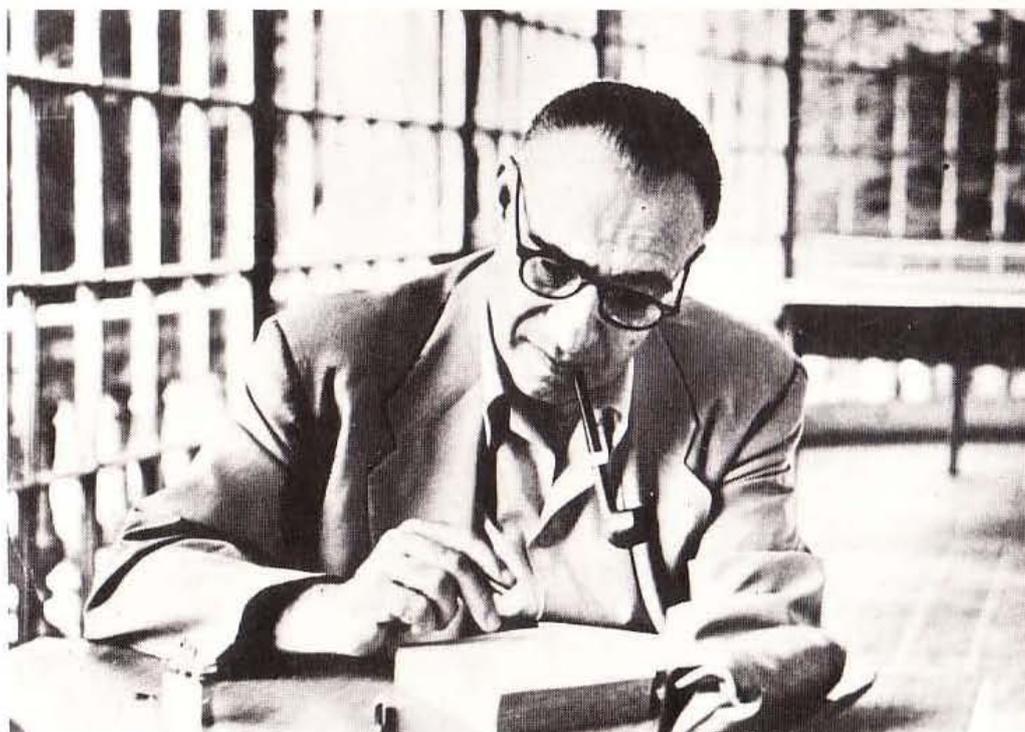
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΠΑΠΟΥΛΛΑΚΟΣ

ΚΗΡΥΚΑΣ

ΕΚΟΙΜΗΘΗ ΕΝ ΚΥΡΙΩ

18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1861

ΚΩΣΤΗΣ ΜΠΑΣΤΙΑΣ

Ο Κωστής Μπαστιάς (1901-1972), ήγερτική μορφή τῶν Νεοελληνικῶν Γραμμάτων, γεννήθηκε στήν Ἐρμούπολη τῆς Σύρας. Σπούδασε Νομικά στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν καί θέατρο στό Παρίσι. Πολύ νέος μπήκε στή δημοσιογραφία καί τό 1927 ἐξέδωσε τό φιλολογικό περιοδικό «Ἑλληνικά Γράμματα». Τό 1937 διορίσθηκε Γενικός Διευθυντής τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου. Ἐπί τῆς διοικήσεώς του καθιερώθηκαν, γιά πρώτη φορά, οἱ παραστάσεις ἀρχαίας τραγωδίας στό ἀρχαῖο θέατρο τῆς Ἐπιδαύρου καί συστηματοποιήθηκαν οἱ ἐρμηνεῖες τῆς ἀρχαίας τραγωδίας στό Ὀδεῖο Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ. Τό 1939 ἴδρυσε τό περιοδεῦον λυόμενο θέατρο «Ἄρμα Θέσπιδος» καί τήν Ἐθνική Λυρική Σκηνή.

Τό λογοτεχνικό του ἔργο ἄρχισε κυρίως μέ τά πεζογραφήματα «Στεριές καί Θάλασσες», ἀκολούθησαν τά «Ἀλιευτικά», τό μυθιστόρημα «Μηνᾶς ὁ Ρέμπελος», που ἔλαβε καί τό βραβεῖο Λογοτεχνίας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν (1940), τά διηγήματα «Τά Λιμάνια», ὁ τόμος ἐντυπώσεων «Οἱ Ἄνθρωποι καί τά Ζῶα», τό χρονικό τῆς Κατοχῆς «Ἀράχνη 44», τά ἱστορικά μυθιστορήματα «Μπουμπουλίνα» καί «Παπουλάκος», ὁ τόμος θρησκευτικῶν στοχασμῶν «Νέον Κυριακοδρόμιον», τό μεγάλο δοκίμιο «Ὁ Παπαδιαμάντης» καί ἡ κωμωδία «Ὁ Ἀριστοφάνης». Παράλληλα δημοσίευσε σέ περιοδικά καί ἐφημερίδες πολλά ἄρθρα κριτικῆς γιά τό θέατρο καί τή λογοτεχνία, χρονογραφήματα κ.ἄ.

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε.

Ομήρου 11 - Αθήνα 10672 - Τηλέφωνο 360-8911